تنزيل من رب العالمين

FÜYUZAT

Kur'an-ı Mübin'in Meâlen Tefsiri

ŞEMSEDDİN YEŞİL

FÜYÛZAT

Kur'an-ı Mübîn'in Meâlen Tefsiri

Kur'an-ı Mübîn, Beşer'in bütün ihtiyâcını câmi' saâdetini kâfildir. O'ndan gayrı yerde hidâyet arayanlar, dalâlette kalanlardır. Beşer ister tasdik etsin, ister etmesin O'nun ahkâmı tahtında yürür ve O'nun sadrına kulağını vaz'edecek olursa çabuk felâha kavuşur. O, her zaman gençtir, dinçtir, hasmını dâima muârazaya da'vet eder, ilmen ve aklen tepeler. O, ilâ mâşâallah okunacaktır.

Şemseddin YEŞİL

CİLD: 6

İkinci Baskı: İstanbul, 1998

YAYLACIK MATBAACILIK
SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi
2BE6 / 2NE14 Topkapı - İST.
Tel: (0212) 567 80 03 - 612 58 60

İÇİNDEKİLER

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ

Sûre-i Ankebut

Sûre-i Celîle Mekkî'dir.
Âyetleri : Altmış dokuz
Kelimeleri : Yedi yüz seksen beş
Harfleri : Dört bin iki yüz'dür.

إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ ۚ قُل رَّبِّي أَعْلَمُ مَن جَاءَ
بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨٥﴾ وَمَا كُنتَ تَرْجُو أَن يُلْقَىٰ إِلَيْكَ
الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ ۖ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾
وَلَا يَصُدُّنَّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ ۖ وَادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ ۖ
وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ ۘ لَا إِلَٰهَ
إِلَّا هُوَ ۚ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ ۚ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الم ﴿١﴾ أَحَسِبَ النَّاسُ أَن يُتْرَكُوا أَن يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ
لَا يُفْتَنُونَ ﴿٢﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ ۖ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ
صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٣﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ
أَن يَسْبِقُونَا ۚ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٤﴾ مَن كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ اللَّهِ
فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ ۚ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٥﴾ وَمَن جَاهَدَ
فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ ۚ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

Kullarını ubûdiyyet edebi ile müeddeb kılıp, isti'dâdını âsâr-ı rubûbiyyetindeki feyzlere mazhar kılan, beşerî mefâsidden tathîr edip, salâh-ı hâl bahşeden, o hâlden sonra derecât-ı âliyye ve makaamât-ı seniyyeye nâil kılan Allah'ın; Allah, Rahman ve Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Elif läm miym.

Ey envâr-ı vücûdun feyzlerine lâyık, nûr-ül envâr olan insân-ı kâmil! Ey vech-i kerîm olan zat!

2 — Ehasibennàsü en yütrekû en yekùlù àmennà ve hüm lâ yüftenùne.

3 — Ve lekad fetennelleziyne min kablihim feleya'lemennellàhülleziyne sadekù ve leya'lemennelkàzibiyne.

Ağızlarındaki kalblerine mutâbakat etmeyen, amelleri niyyetlerine uymayan, işleri hâlleri ile birleşmeyen, gaflet ve nisyan içinde yüzen kimselerin yalnız taklid ve cehâletle "Îmân etdik" demeleriyle, öyle bir da'vâda bulunmalariyle –ki o sözde kalbin tam muvâfakati, tam kabûl ve ihlâs, tam teslimiyyet de yokdur, zira olsa bütün a'zâ-i cevârihın da inkıyâd etmesi lâzım gelir– bırakılıverileceklerini, imtihân edilmeyeceklerini mi zu'm ediyorlar? Mihnet ü meşakkate düşmeksizin terkediliverececeklerini mi tehayyül ediyorlar? (İmtihân edilecekler, korku,

açlık, mal noksanlığı, can, evlâd, semerat gibi şeylerle tecrübe edilecekler. Elbette ve elbette bu imtihanlardan geçecekler, kendileri kendilerine haber verilecek, i'tikadlarını anlayacaklar, ihlâslarının derecelerini öğrenecekler.) Azametim hakkı içün onlardan evvelkileri de ne fitnelerle imtihân etmiş, mihnet ü meşakkate uğratmış idik. Nı'mete şükredenler, mihnete sabredenler meydâna çıksın içün. Onlar da bunlar gibi îmân iddiasında idiler.* Allah elbette sadâkat edenleri de bilir ve elbette yalancıları da bilir. (Kendilerini de kendilerine bildirecek.)

Ey tâlib!

Kulun sıdkı: Rehâ ve belâ zamânında belli olur. Kâzibler belâ ve tâatden firâr ederler. Rehâ günlerinde şükr edenler, belâ günlerinde sabredenler sâdıklardır.

4 — Em hasibelleziyne ya'melùnesseyyiàti en yesbikùnà säe mà yahkümùne.

Yoksa o, sayılı nefeslerini Hak ve hakıkatsiz tükedenler, o kötülükleri yapanlar, onu yapmakda ısrâr edenler, ma'sıyyetlerinin hisâbını bize vermeden geçip giderek bizden savuşacaklarını mı sandılar? Bize karşı bu zu'm-ı fâsidede bulunmak... ne fenâ hükmediyorlar.

5 — Men kàne yercù likäallàhi feinne ecelellàhi leàtin ve hüvessemiy'ul'aliymü.

Her kim, esmâ-i âliyye ve sıfât-ı seniyyesiyle kâinâta tecellî eden Allah'a kavuşmağı arzu ederse ona hazırlansın. Allah'ın,

---

* Cehâletle, taklîden, ağızlariyle "Îman etdik" diyenler belâya tâlib olmazlar, mihnete dayanmazlar. Hâlbuki muhabbet ve mihnet tev'emdirler. Velâya tâlib olan, belâya râgıb olması şartdır. Belâsı ziyâde olanın ma'nâsı ziyâde olur. Kişinin dinindeki mevkı'ine göre belâsı olur. Belâ kalbi tasfiye eder, ona Hak'kın muhabbetini nakşeder. Hakıkî muhıb belâdan telezzüz eder. Cesede ârız olan belâ hastalıkdır, mihendir. Kalbin belâsı şevkın terâkümüdür. Mihnet, râhatın mukaddimesidir. Şiddetin neticesi de şerâfetdir.

kullarına şeref-i likaası içün va'detdiği, ta'yin buyurduğu vakıt elbette muhakkak gelecekdir. Kalbleri muhabbet ve şevk âteşi ile yananlar Hak'kı hıcabsız göreceklerdir. O'nun şeref-i likaasına nasıl mazhar olmazlar? Bâhusus onlara O va'detdikden sonra... Onların münâcâtını işidir, hâcâtını bilir. O hâcât ki şeref-i likaadır, Sidre-i Müntehâya vukufdur, (Ve kàne kàbe kavseyni ev ednà) sırrına vüsûldür. Evet O, müştâkının enînini işidir, sâdıkının hanînini bilir.

6 — Ve men càhede feinnemà yücàhidü linefsihî innallàhe leğaniyyün anil'àlemiyne.

Her kim o mertebe-i keşf-i şühûd içün cihâd eder, bu zikredilen makaamâta nâil olayım diye mücâhede eder, Allah'a tâatda sabreder, kâfirin küfrünü reddeder, şeytânın vesvesesini def'ederse bunların menfaati hep kendine âid olur. Zira Allah ganîdir, âlemînden müstağnîdir. Onların ne tâatlarına, ne mücâhedelerine ihtiyâcı yokdur. Allahü teâlâ kulunun ubûdiyyetinden münezzehdir. Zira O, vücûd-i hâlkdan münezzehdir. Hak'kın kuluna n'meti kulunun istihkaakı ile değildir, Rabbisinin fazlı iledir. Nefsine gaalib gelmek âsâr-ı ubûdiyyetdir. Evet, ubûdiyyetin ziynetidir. Bu emirler onlara ancak rahmet içün verilmişdir. Cihâdı ve cehdi ancak kendi hisâbı içün olur, matlûbuna vâsıl olur.

(İnnelleziy fereda aleykelkur'àne...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ
وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ
بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا ۖ وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ
عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا ۚ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ
﴿٩﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ
جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ ۖ وَلَئِنْ جَاءَ نَصْرٌ مِنْ رَبِّكَ
لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ ۚ أَوَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ
الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾ وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ
الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا
سَبِيلَنَا وَلْنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ
مِنْ شَيْءٍ ۖ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٢﴾ وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَثْقَالًا
مَعَ أَثْقَالِهِمْ ۖ وَلَيُسْأَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٣﴾ ع
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا
خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٤﴾

7 — Velleziyne àmenù ve amilussàlihàti lenükeffirenne anhüm seyyiàtihim ve lenecziyennehüm ahsenelleziy kànù ya'melùne.

İhlâs ile îmân edip amel-i sâlih işleyenlerin kendi taraflarından cehl ve dalâlleri sebebiyle irtikâb etdikleri, işledikleri kötülüklerini örteceğiz, onların sahâif-i a'mâlinde o seyyiâtı herhâlde mahvedeceğiz ve elbette kendilerine ihlâs ile îmandan sonra yapdıklarından daha güzelini vereceğiz. (Sünnet-i ilâhîmiz böyledir.)

Cenâb-ı Hak, îman ve amel-i sâlihı ferman buyurdukdan sonra, imdi ana ve babalara yapılacak muâmeleyi emrediyor:

8 — Ve vassaynel'insàne bivàlideyhi husnen ve in càhedàke litüşrike biy mà leyse leke bihî ılmün felâ tütı'hümà ileyye merci'uküm feünebbiüküm bima küntüm ta'melùne.

İnsan, îman ve amel-i sâlih ile mükellef kılındıkdan sonra, biz insâna ana ve babalarına güzel muâmele etmeyi, aklın, şer'ın güzel göreceği, Hak'kın râzı olabileceği bir sûretde hareket etmeyi, tam bir tevâzu' içinde, ezâ, istihfaf, istihkar gibi şeylerden beri'. olarak hizmetde bulunmalarını emr ü tavsıye etdik. Bununla berâber, ey anasına, babasına o şekilde muâmeleye me'mûr olan mükellef mü'minler! Şâyed onlar (analarınız, babalarınız) hakkında sence hiçbir ilm bulunmayan bir şey'i, ya'ni senin ilmine, yakıynine, onun ulûhiyyet ve rubûbiyyetine, ibâdete lâyık olduğuna, ona rücu' edebileceğine ilmen ve yakıynen hiç teallûku olmayan bir şey'i bana şerik koşmak içün seninle uğraşırlarsa, o anaya, babaya itâat etme, onların emirlerini, dalâle, şirke teallûk eden sözlerini kabûl etme, belki onlardan i'râz et. Hepinizin döneceği, aslınız ve fer'iniz, mü'mininiz, kâfiriniz, muvahhıdiniz, müşrikiniz banadır. Bana döndükden sonra ben o vakıt size yapdıklarınızı haber vereceğim.

9 — Velleziyne àmenù ve amilussàlihàti lenüdhılennehüm fiyssàlihıyne.

İhlâs ile îmân edip, îmanlarının tekmil ve tetmîmi içün lâzım olan amel-i sâlihi işleyenler ise bize döndükleri vakıt elbette onları süedâ arasına, sâlihıyn-i makbûlîn zümresi içine, o: "Onlar içün korku ve mahzûn olmak da yokdur" müjdesini alanlar içine katacağım. (Enbiyâ ve evliyâ sofrasında oturtulacaklar.)

10 — Ve minennàsi men yekùlü àmennà billâhi (feizä ùziye fiyllâhi ce'ale fitnetennàsi ke'azàbillâhi ve lein cäe nasrün min rabbike leyekùlünne innà künnà me'aküm eve leysallàhü bia'leme bimà fiy sudùril'âlemiyne.

Nâsın içinde öyleleri de vardır ki: Allah azâbından korkarak fakat kalbinde itmi'nân olmaksızın "Allah'a îmân etdik" derler. Sonra da her ne zaman Allah uğrunda bir ezâya uğradılar mı küfre dönerler, insanların mihnetini, (envâ'-ı mihen ü ibtilâya kuvvet-i şâmilesi, kudret-i kâmilesi olan kaadir ü muktedir) Allah'ın azâbı imiş gibi telâkki ederler. Allah'a îmân ederler O'nun azâbından korkduklarından dolayı, yine kâfir olurlar nâsın azâbından korkduklarından dolayı. Şân-ı azametim hakkı içün öyle renkden renge girerler ki, Ey Ekmelerrüsül! Rabbinden hakıkî mü'minlere bir nusrat gelirse: "Biz de zâhiren ve bâtınen sizinle beraberdik, dîn-i İslâmda mütemekkin, mutmain idik, bize de ganîmetden para ayırınız" diyeceklerinden hiç şübhe yokdur. Allah, ilm-i huzûriyle bütün âlemînin sînelerinde olan îman ve nifâka a'lem değil mi?

11 — Ve leya'lemennallàhülleziyne àmenù ve leya'lemennelmünàfikıyne.

Bütün kullarının zamâirine muttali' olan Allah, îmân etmiş olanları, o îmânın iktizâsı ihlâs ile Allah uğrunda cihadda bulu-

nanları herhâlde bilecek. Elbet münâfıkları da bilecek. Mekrlerini, hîlelerini, mü'minlere karşı hazırladıklarını meydâna koyacak.

12 — Ve kàlelleziyne keferù lilleziyne àmenuttebi'ù sebiylenà velnahmil hatàyàküm ve mà hüm bihàmiliyne min hatàyàhüm min şey'in innehüm lekàzibùne.

Bir de kâfirler mü'minlere, onları, Hak yolundan ayırmak, dalâletde bırakmak, dinlerinden çıkarmak kasdıyla: "Siz bizim yolumuza tâbi' olun, onu ihtiyâr edin, şâyed sizin zu'metdiğiniz gibi günah terettüb ederse Yevm-il Arz'da, Yevm-i Cezâ'da günahlarınızı biz yükleniriz, taşırız" dediler. (Âhıreti inkâr ediyorlardı. Mü'minleri hem ıdlâle çalışıyorlar, hem de onlarla istihzâ ediyorlardı.) Hâlbuki kâfirler onların günahlarından ledelhâce hiçbir şey yüklenecek değiller. Zira onlar bütün va'dlerinde, ahdlerinde yalancıdırlar, hiçbir vakıt i'tikadlarına mutâbakatı olmaz.

13 — Ve leyahmilünne eskàlehüm ve eskàlen me'a eskàlihim ve leyüs'elünne yevmelkıyàmeti ammà kànù yefterùne.

(O gün herkes kendi günâhını taşıyacak. Maamâfih bu cins kâfirler) kendi yüklerini (o ağır günahlarını) ve o ağırlıkla berâber yoldan çıkardıkları, küfre ve dalâle sevketdikleri başkalarının ağırlıklarını ve yüklerini de kendi aslî yüklerinin üzerine yüklenecekler. Ağırlık üzerine ağırlık... bunda hiç şübhe yok. Ve Kıyâmet gününde o iftirâlardan sorulacaklar, bu da hiç şübhesiz. (Allah'a şerik koşdunuz, isbât edin bakalım? O'na ibâdet eder gibi âciz mahlûka, âciz insâna tapdınız, söyleyin bakalım denilecek.)

İmdi Cenâb-ı Hak, Habîb-i Edîbini tesliye içün Nuh aleyhisselâm zamânındaki küfrü, fıskı beyan buyuruyor:

14 — Ve lekad erselnâ nùhan ilâ kavmihî felebise fiyhim elfe senetin illâ hamsiyne àmen feehazehümüttùfânü ve hüm zàlimùne.

Celâlim hakkı içün biz Nûh'u, kavmi envâ'-ı füsûk u cidâl ile ve gayy ü dalâl içerisinde azmışlarken kavmine gönderdik. O, onların arasında elli yılı müstesnâ bin sene durdu. Türlü türlü meşakkatler içinde, birçok ezâlar görerek... Evet ona cehl mi izâfe etmediler, deli mi demediler, istihfaf, istihkar mı etmediler, dövmediler mi... O, bunların arasında yine nübüvvet vazifesini yapdı, Allah'ı beyân etdi, Hak'ka da'vet etdi. Onlar o kadar açık âyetler, bâhir mu'cizeler karşısında îmânı nefsâniyyet mes'elesi yapdılar, inkârda ısrar, küfürde inâd etdiler, eşedd-i azâba istihkak kesbetdiler, derken tûfan da onları yakalayıverdi, garketdi. Onlar nefislerinde zâlim kimselerdi, hudûd-ı ilâhînin hâricine çıkmışlar, cehlin zirvesinde geziyorlar, gaflet ve gurur deryâsında yüzüyorlardı.

(Velleziyne àmenù...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

فَأَنجَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿١٥﴾
وَإِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ
لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦﴾ إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ
أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا ۚ إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِندَ اللَّهِ الرِّزْقَ
وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ ۖ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٧﴾ وَإِن تُكَذِّبُوا
فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ ۖ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ
الْمُبِينُ ﴿١٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ۚ
إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١٩﴾ قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا
كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ۚ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ ۚ إِنَّ اللَّهَ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢٠﴾ يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيَرْحَمُ
مَن يَشَاءُ ۖ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا أَنتُم بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ
وَلَا فِي السَّمَاءِ ۖ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ ع
﴿٢٢﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَٰئِكَ
يَئِسُوا مِن رَّحْمَتِي وَأُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٣﴾

15 — Feenceynàhü ve ashàbessefiyneti ve ce'alnàhä àyeten lil'àlemiyne...

Neticede nebîmiz Nûh'u ve eshâb-ı sefîneyi –onlar îmân edip Nuh ile berâber gemiye binmişlerdi– necâta çıkardık ve tûfan hâdisesini, onların helâklerini âlemlere kemâl-i kudret ve hikmetîmize delâlet eden azîm bir âyet kıldık.

16 — Ve ibràhiyme iz kàle likavmihı'büdullàhe vettekùhü zàliküm hayrün leküm in küntüm ta'lemùne.

Ey Ekmelerrüsül! Keza cedd-i a'lân İbrahim'i de, kavmi gaflet ve gurûr içinde, Hak ve hakıkat dışında uzun müddet yaşarlarken onlara fesadlarını ıslah, tevhıdimize irşâd içün gönderdik. Anlat o vaktı ki hani o, kavmine demişdi: "Hep vâhıd, ehad, ferd, samed, zâtı ile, sıfâtı ile tâat ve ibâdete lâyık olan Allah'a ibâdet edin, hakkıyla O'ndan sakının, O'nun râzı olmadığı şeyleri yapmayın, kendinizi O'nun gadabına siper etmeyin, eğer bilseniz bu sizin içün, ya'ni ibâdet, irfan, tuğyandan, mehârimden ictinab, tevhıd ve takvâ ile ittisaf, hulâsa bütün îmânın levâzımı daha hayırlıdır; Dünyanızda da daha hayırlıdır, Âhıreinizde de daha hayırlıdır. Hak'kın gayrı nefislerinizle bulduğunuz putlar apaçık zulmdür."

İmdi de Allah'ın gayrısına yapılan ibâdetin ne büyük bir hatâ olduğu tenbih buyuruluyor:

17 — İnnemà ta'büdùne min dùnillâhi evsànen ve tahlükùne ifken innelleziyne ta'büdùne min dùnillâhi lâ yemlikùne leküm rizkan febteğù ındallàhirrizka va'büdùhü veşkürù lehù ileyhi türce'ùne.

"Siz ibâdete lâyık olan Allah'ı bırakıp da evsana tapıyorsunuz, onlara zulmen ve udvânen ilâh tesmiye ediyorsunuz, inad ve tuğyânınızla Allah'a ibâdet eder gibi onlara teabbüd ediyorsunuz, ma'bud diyerek yalan uyduruyorsunuz. Allah'ı bırakıp

da sizin o ma'bud diye tapdıklarınız yok mu? O helâk olacak şeylerin size ne menfaati olur, ne zararı; size ne rızk verebilirler, ne de rızkı men'edebilirler. Emr-i rızk maksûrun alâllah. Kullarının rızkının mütekeffili ancak O'dur, O'ndan gayrısının O'na gücü yetmez. Sizin içün onlar bir rızk-ı sûrîye, bir rızk-ı ma'nevîye mâlik değillerdir. Binaen'aleyh rızkı, gerek sûrî olsun –ki mizâcınız içün mukaavîmdir–, gerek ma'nevî olsun –ki size mebde'inizi, gelişinizi, gidişinizi bildirir, Hak'ka vâsıl eder– kaadir ü muktedir olan Allah yanında arayın.* Artık Allah'dan gayrı rezzâk-ı hakıkî olmadığını işidip bildikden sonra hakkıyla O'na ibâdet edin, hakkıyle O'na ma'rifet peydâ edin ve O'nun nı'metinin hukukunu edâ edebilmek içün O'na şükredin ve biliniz ki sizler hep O'na döneceksiniz."

18 — Ve in tükezzibù fekad kezzebe ümemün min kabliküm ve mà alerresùli illelbelâğulmübiynü.

Ve eğer siz peygamberi tekzîb ederseniz, nasîhatını, irşâdını kabûl etmezseniz ona ne? Zira sizden evvel birtakım ümmetler de peygamberlerini tekzib etmişlerdi (o tekzîb onların helâklerinin sebebi oldu). Peygamberin vazifesi ziyâdesiz, noksansız açık bir tebliğden ibâretdir. Emri kabûl, emrolunan şey'e imtisâl meşiyyetullaha âiddir, O'nun irâde ve kudretine teallûk eder.

19 — Evelem yerev keyfe yübdiullàhülhalka sümme yü'ıydühu inne zàlike alellàhi yesiyrün.

Onlar Allah'ın kemâl-i kudretini ve mekânet-i hükm ü hikmetini görmüyorlar mı? Kaadir ü muktedir olan Allah, maddesi, müddeti sebketmeden ketm-i ademden bütün mevcûdâtı ibtida nasıl yapıyor? İbtida yapdığı gibi sonra da onu iâde eder.

---

* Rızkı tâat ile, ikbâl ile, ibâdet üzerine isteyiniz. Rızkı tevekkülde isteyiniz. Rızkı, kesbde aramak avâmın yoludur, avâmın...

Nüzûlen, urûcen, hubûten, sübûten, zuhûren, bütûnen, neşren, tayyan, lûtfen, kahren, cemâlen, celâlen bunların hepsinden geçirir, seyrini ikmâl etdirir. Hiç şübhesiz bunlar, tebdil, tahvil, kâinatda her an bir şân ile mütecellî olan Allah içün kolaydır. O'na zorluk arzolunamaz, fütûr olamaz, acz, kusur bulunamaz.

20 — Kul siyrù fiyl'ardı fenzurù keyfe bedeelhalka sümmallàhü yünşiünneş'etel'âhırete innallàhe alâ külli şey'in kadiyrün.

Ey Peygamber-i Hak! Onlara söyle: "Yeryüzünde ibretle gezin tozun, alîm ü hakîm olan Allah, hâlkı aktâr-ı âfakda ibtida nasıl yapmış? Onları nasıl neşretmiş? Nasıl bast etmiş? Esmâ-i ilâhîsi, sıfât-ı sübhânîsiyle bu tecellî nasıl olmuş? Sonra da kaadir ü muktedir Allah, irâde-i sübhânîsi, ihtiyâr-ı rabbânîsiyle Neş'et-i Uhrâ'yı inşâ edecekdir. Zira Allah makdûrâtında, murâdâtında her şey'e hakkıyla kaadirdir, kudretinin nihâyeti yokdur. Ezelen ve ebeden istediği gibi tasarruf eder.

21 — Yü'azzibü men yeşäü ve yerhamü men yeşä'ü ve ileyhi tuklebùne.

O, kullarından dilediğine kahr u celâliyle azâb eder, kezâ dilediğine de lûtf u cemâlinin iktizâsı rahmet-i vâsiasiyle merhamet eder. Hırs verir azâb der, kanâat verir merhamet eder, i'râz ile azâb eder, ikbâl ile merhamet eder... nasıl merhamet olunmazsınız? O'ndan başka melce' yok. Ondan gayrı merci' yok. Vücudde ondan gayrı yok. Hep O'na döneceksiniz. (Ancak mercı'iniz, melce'iniz ve O'na döneceğiniz sâbit oldukdan sonra sizlere yakışan itâat ve îmân değil midir? Tav'an O'nun vahdâniyyetine neden îmân etmezsiniz? Neye itâatden kaçarsınız? Neye tecelli-i kahriyyesine kendinizi siper yaparsınız?)

22 — Ve mâ entüm bimu'ciziyne fiyl'ardı ve lâ fiyssemä'i ve màleküm min dùnillâhi min veliyyin ve lâ nesıyrin.

Sizler saklansanız da, yeryüzünde tehassün etseniz, çok sağlam bürûc-ı müşeyyedelerde yaşasanız da, Semâda da olsanız Allah'ı, müntakım ve gayyûr ismiyle size tecellî ederek mücâzatda bulunmasından âciz bırakacak değilsiniz. Muhyî ve mümit olan Allah'dan başka sizin umûrunuzda istiklâl-i tam, tesarruf-ı tam, irâde ve ihtiyâr ile tesarruf edecek ne yârınız var, düşmanınızı, zararınızı def'edecek ne de bir nâsırınız var.

23 — Velleziyne keferù biàyàtillâhi ve likäihi üläike yeisù min rahmetiy ve üläike lehüm azàbün eliymün.

Onlar ki Allah'ın azamet-i zâtına, kemâlât-ı esmâ ve sıfâtına delâlet eden âyetleri tekzîb ederler, inanmazlar, O'na kavuşmağı, erbâb-ı keşfe ve şühûda mev'ud ve ma'hûd olan likaaullahı inkâr ederler, ızz–i kabûl sahâsından tard olunmuş, uzaklaşdırılmış olan işte onlar benim rahmetimden ümmîdini kesmiş olanlardır. Ve işte o gaflet ve gurur zirvesinde bulunan merdudlar içün acıklı bir azab vardır.

(O azâba lâyık olan kavmlerden biri de İbrahim'in kavmi idi.)

(Feenceynàhü ve ashàbessefiyneti...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ
فَأَنْجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ
﴿٢٤﴾ وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَوَدَّةَ بَيْنِكُمْ
فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُمْ
بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُمْ بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ
وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٥﴾ فَآمَنَ لَهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ
إِلَىٰ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٦﴾ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ
وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ وَآتَيْنَاهُ أَجْرَهُ
فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٢٧﴾ وَلُوطًا
إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ
مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾ أَئِنَّكُمْ
لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ وَتَأْتُونَ فِي نَادِيكُمُ
الْمُنْكَرَ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا
ائْتِنَا بِعَذَابِ اللَّهِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٩﴾
قَالَ رَبِّ انْصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾

24 — Femà kàne cevàbe kavmihî illä en kàluktülùhü ev harrikùhü feencàhullàhü minennàri inne fiy zàlike leàyàtin likavmin yü'minùne.

Putlar kırılıp tafsilâtiyle Halilürrahman'ın mekaalâtını dinledikden sonra, kavminin ittifak ile İbrahim'e cevâbı sâdece şu oldu: "Onu öldürün, yâhud cürmünün azametine, günâhının büyüklüğüne binâen büyük bir âteşde yakın" dediler. Onun ihlâsına muttali' olan Allah, onu ateşden halâs etdi, kurtardı. İşte elbette o incâda ve inkazda, ateşin tab'ında yakmak olduğu hâlde Allah'ın necat vererek yakdırmamasında îmân edecek bir kavm içün şübhesiz âyetler, ibretler vardır.

25 — Ve kàle innemettehaztüm min dùnillâhi evsànen meveddete beyniküm fiylhayàtiddünyà sümme yevmelkıyàmeti yekfürü ba'duküm biba'dın ve yel'anü ba'duküm ba'dan ve me'vàkümünnàrü ve mà leküm minnàsıriyne.

Allah, İbrahim'i halâs etdikden sonra, İbrahim, kavminin îmâna girmesinden ümmîdini kesdi de onlara vahy ü ilhâm ile, tevbîhen dedi ki: "Siz ancak Dünya hayâtında aranızda sevişmek vesîlesi olarak, Allah'ı bırakıp birtakım evsâna tutulmuşsunuz, putları ma'bud edinmişsiniz. Ey gaflet ve dalâl içinde cehlin zirvesinde gezen sizler! Şunu iyi bilin ki: Ancak nasıl bunu biribirinizin Dünya hayâtı içün toplanmasına bir vesîle ittihâz etmiş iseniz, Kıyâmet gününde de öyle toplanıp o muhabbetiniz husûmete inkılâb edecek, biribirinize küfredeceksiniz, ba'zınız ba'zınıza lâ'net edecek. Tapdıklarınız, tapdırtanlarınız, tâbi'iniz, metbû'unuz, âbidiniz, ma'bûdunuz küfr ederek, lâ'net ederek biribirinizden alâkanızı keseceksiniz, sizin de, ilâhlarınızın da mercı'i âteş olacak! Hiçbirinizi kurturacak, o âteşden şefâat edecek bir ferd bulunmayacak, yardımcılardan hiçbir eser de olmayacak."

26 — Feàmene lehu lùtun ve kàle inniy mühàcirün ilâ rabbiy innehü hüvel'aziyzülhakiymü.

Bunun üzerine ona bir Lût îmân etdi (Lût aleyhisselâm evvelce de mü'min idi, bu kerre Hazret-i İbrahim'in nübüvvetini tasdik etdi.) İbrahim, kavminin îmân edeceğinden ümmîdini kesip mahzun olarak Lût'a dedi ki: "Ben Rabbime bir mühâcirim. O cehelenin mekr ü hîlelerinden, Allah'ın lûtf-ı cûd ü inâyetiyle uzaklaşacağım, emretdiği yere hicret edeceğim. (Nereye hicret etmeme vahyy ederse emr-i sübhânîye imtisâl ve hükm-i vahyy ile icâbet edeceğim.) Hakıkat bu: O azîzdir; her emrine gaalib, kaadir, irâde ve ihtiyârında hakîmdir."

(Bunun üzerine İbrahim aleyhisselâm Lût ile beraber çıkdılar Filistin'e geldiler.)

27 — Ve vehebnà lehu ishàka ve ya'kùbe ve ce'alnà fiy zürriyyetihinnübüvvete velkitàbe ve àteynàhü ecrehu fiyddünyà ve innehu fiyl'àhıreti leminessàlihıyne.

Biz kemâl-i lûtfumuzdan ona İshak ile Ya'kub'u ihsân etdik. Onun zürriyetine nübüvvet ve kitab verdik. Ve kendisine hem Dünyada mükâfâtını verdik, hem de Âhıretde. Dünyadaki hicretinin ecri: Onun muhabbeti, sıytı; âfakda, nazargâh-ı ilâhî olan kalblerde sıcaklığı ile taşınır. Âhıretde de sâhâ-i ızz-i huzûrumuzda makbûl olanlarla olacakdır.

28 — Ve lùtan iz kàle likavmihiï inneküm lete'tùnelfàhışete mà sebekaküm bihà min ehadin minel'àlemiyne.

29 — Einneküm lete'tùnerricàle ve takta'ûnessebiyle ve te'tùne fiy nàdiykümülmünkere femà kàne cevàbe kavmihiï illä en kàlü'tinà bi'azàbillâhi in künte minessàdikıyne.

Biz kemâl-i cûd ü fazlımızla Lût'u da cadde-i adâletden in-

hırâf etmiş olan kavmine gönderdik. Ey Ekmelerrüsül! O vakti anlat: Hani Lût Peygamber kavmine şöyle demişdi: "Ey müfsidler! Siz cidden o hayâsızlığı yapıyorsunuz ha?.. Sizden evvel âlemde o habâseti, o rezâleti, o fi'l-i zemîmeyi ben-i nev'inizden hiçbir kimse işlemedi. (Bu çirkinliği meydâna getirmedi.) Siz erkeklere mi yanaşıyorsunuz? Nâmuslarına veya mallarına tearruz içün yollarını mı kesiyorsunuz? İbkaa-i nev' içün tenâsül ve tevâlüd yollarını kesmeye mi kalkdınız? Hâlâ da meclislerinizde, mehâfilinizde bu şenâati maal'iftihar yapıp duracak mısınız?" Buna karşı kavminin cevâbı istihzâ ile şu oldu: "İddianda sâdıklardan isen haydi bize Allah'ın azâbını getir."

30 — Kàle rabbinsurniy alelkavmilmüfsidiyne.

Lût, Allah'a müştekî olarak ve iltica' ederek, O'ndan nusrat niyâz ederek: "Ey beni tahâret ve nezâfetle terbiye eden Rabbim! Bu ahlâksız, fesadcı kavme karşı havl ü kuvvetinle bana yardım et" dedi.

(Femà kàne cevàbe kavmihi...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَآ اِبْرٰهِيْمَ بِالْبُشْرٰى ۙ قَالُوْٓا اِنَّا مُهْلِكُوْٓا
اَهْلِ هٰذِهِ الْقَرْيَةِ ۚ اِنَّ اَهْلَهَا كَانُوْا ظٰلِمِيْنَ ۚ ﴿٣١﴾ قَالَ
اِنَّ فِيْهَا لُوْطًا ۗ قَالُوْا نَحْنُ اَعْلَمُ بِمَنْ فِيْهَا ۫ لَنُنَجِّيَنَّهٗ وَاَهْلَهٗٓ
اِلَّا امْرَاَتَهٗ ۫ كَانَتْ مِنَ الْغٰبِرِيْنَ ﴿٣٢﴾ وَلَمَّآ اَنْ جَآءَتْ
رُسُلُنَا لُوْطًا سِيْٓءَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَّقَالُوْا
لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ ۫ اِنَّا مُنَجُّوْكَ وَاَهْلَكَ اِلَّا امْرَاَتَكَ
كَانَتْ مِنَ الْغٰبِرِيْنَ ﴿٣٣﴾ اِنَّا مُنْزِلُوْنَ عَلٰٓى اَهْلِ هٰذِهِ
الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِّنَ السَّمَآءِ بِمَا كَانُوْا يَفْسُقُوْنَ ﴿٣٤﴾
وَلَقَدْ تَّرَكْنَا مِنْهَآ اٰيَةًۢ بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ يَّعْقِلُوْنَ ﴿٣٥﴾
وَاِلٰى مَدْيَنَ اَخَاهُمْ شُعَيْبًا ۙ فَقَالَ يٰقَوْمِ اعْبُدُوا اللّٰهَ
وَارْجُوا الْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَلَا تَعْثَوْا فِى الْاَرْضِ مُفْسِدِيْنَ
﴿٣٦﴾ فَكَذَّبُوْهُ فَاَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَاَصْبَحُوْا
فِىْ دَارِهِمْ جٰثِمِيْنَ ۫ ﴿٣٧﴾ وَعَادًا وَّثَمُوْدَا۠ وَقَدْ تَّبَيَّنَ لَكُمْ
مِّنْ مَّسٰكِنِهِمْ ۫ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطٰنُ اَعْمَالَهُمْ
فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيْلِ وَكَانُوْا مُسْتَبْصِرِيْنَ ۙ ﴿٣٨﴾

31 — Ve lemmà cäet rüsülünä ibràhiyme bilbüşrà kàlù innà mühlikû ehli hàzihilkaryeti inne ehlehà kànù zàlimiyne.

Bunun üzerine vaktâ ki elçilerimiz müjde ile İbrahim'e geldiler: "Haberin olsun biz bu karyeyi helâk edeceğiz, yıkacağız, ehlini mahvedeceğiz. Zira ehli, hudûd-ı ilâhînin hâricine çıkmış zâlim kimselerdir" dediler.

32 — Kàle inne fiyhà lùtan kàlù nahnü a'lemü bimen fiyhà lenünecciyennehu ve ehlehu illemreetehu kànet minelğàbiriyne.

İbrahim aleyhisselâm bunlardan işideceğini işidince onlara muztaribâne bir vaz'ıyyetde: "Allah'ın hâlis kullarından orada Lût var Lût!" dedi. Onlar da ta'lîm-i ilâhî ile: "Biz senden daha iyi biliriz orada kimlerin bulunduğunu. Onu ve ehlini emr-i ilâhî ile kurtaracağız. Ancak karısı helâk olanların arasında olacakdır, o ötekilerden oldu" dediler.

Elçiler, Hazret-i İbrahim'e bu tebşirâtı verdikden sonra Lût aleyhisselâmın karyelerine teveccüh etdiler.

33 — Ve lemmä en cäet rüsülünà lùtan sïy'e bihim ve dàka bihim zer'an ve kàlù lâ tehaf ve lâ tahzen innà müneccùke ve ehleke illemreeteke kànet minelğàbiriyne.

Ve vaktâ ki Lût'a çıkageldiler, Lût onların gelmesinden (onları hayâsızlardan nasıl muhâfaza edeceğim, halâslarına nasıl tedbir bulacağım diye) pek sıkıldı ve fenâlaşdı. Onlar Lût'un, haklarında eli kolu daraldığını, nâçar kalıp pek sıkıldığını teferrüs edince Lût'a şöyle dediler: "Korkma! O helâk olacaklar, o ehl-i dalâl bize zarar verecek diye mahzûn olma. Biz te'yîd-i ilâhî, nusrat-ı sübhânî ile sana geldik, kavmine azâb indireceğiz. bizim içün gam çekme. Biz seni ve aileni Rabbimizin izniyle onları helâk edecek olan azabdan kurtaracağız. Yalnız karın ötekilerden oldu, kalanlarla berâber helâk olacak."

34 — İnnà münzilùne alà ehli hàzihilkaryeti riczen minessemäi bimà kànù yefsükùne.

"Haberin olsun biz bu karye ahâlîsine işledikleri fısk ve hayâsızlıklarından dolayı üzerlerine Semâdan feci' bir azab indireceğiz."

35 — Ve lekad tereknà minhä àyeten beyyineten likavmin ya'kılùne.

Azametim hakkı içün onların hikâyat ve kıssalarından biz oralarda, akıllarını ibret mevzi'lerinde kullananlar ve düşünenler, teemmül edenler içün ibret-i zâhire, açık bir nişâne bırakmışızdır.

36 — Ve ilâ medyene ehàhüm şu'ayben fekàle yà kavmi'büdullàhe verculyevmel'àhıre ve lâ ta'sev fiyl'ardı müfsidiyne.

Kezâ hikmet-i sübhânimizin iktizâsı Medyen ahâlîsine de (sâha-i ticâretde hıyânet olanca kuvvetiyle ilerlemiş, ölçüler, tartılar hîleye çevrilmiş, ihtikâr alabildiğine yürümüş, hiç kimsenin kimseden emîn olmadığı bir vaz'ıyyetde iken onların mefsedetlerini ıslah içün) kardeşleri Şuayb'ı gönderdik. Şuayb onları, kemâl-i şefkat ve âtıfetinden dolayı kendisine izâfe ederek: "Ey kavmim! (Gelin) vâhıd, ehad, ibâdet ve tâate hakıkaten lâyık olan Allah'a ibâdet edin. O îmânın neticesinde ihlâs ile amel-i sâlih işleyin de son güne, Âhıret gününün sevâbına ümmîd besleyin, müfsidlikle yeryüzünde Allah'ın kullarının yaşayışındaki intizâmı bozmayın, fenâlık etmeyin" dedi.

37 — Fekezzebùhü feehazethümürrecfetü feesbahù fiy dàrihim càsimiyne.

Onlar bu irşad ve nasihata karşı Şuayb'ı tekzîb etdiler, bu-

nun üzerine onları o recfe tutuverdi, o şiddetli zelzele, korkunç sayha ile alıverdi de yurdlarında diz üstü çökerek ölü bir hâlde kaldılar.

38 — Ve àden ve semùde ve kad tebeyyene leküm min mesàkinihim ve zeyyene lehümüşşeytànü a'màlehüm fesaddehüm anissebiyli ve kànù müstebsıriyne.

Zulm ü udvanda ileri giden, hudûd-ı ilâhîyi tecâvüz edip azan Âd'ı, Semûd'u da anlat: Âd ve Semûd kavmini de helâk etdik. Size onların meskenlerinin harâbeleri bunu pek vâzıh gösterir. Şeytan onlara kötü amellerini tezyîn etmiş, fi'llerini nazarlarında şirin göstermişdi de kendilerini doğru yoldan çevirmişdi. Hâlbuki onlar basîret sâhıbi idiler, zekî idiler. Îmânı nefsâniyyet mes'elesi yapmaları, inad ve istikbar onları doğru yoldan alakoydu.

(Ve lemmà cäet rüsülünà...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَقَارُوْنَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامٰنَ وَلَقَدْ جَآءَهُمْ مُّوْسٰى
بِالْبَيِّنٰتِ فَاسْتَكْبَرُوْا فِى الْاَرْضِ وَمَا كَانُوْا سٰبِقِيْنَ
﴿٣٩﴾ فَكُلًّا اَخَذْنَا بِذَنْۢبِهٖ فَمِنْهُمْ مَّنْ اَرْسَلْنَا
عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَّنْ اَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ
مَّنْ خَسَفْنَا بِهِ الْاَرْضَ وَمِنْهُمْ مَّنْ اَغْرَقْنَا وَمَا كَانَ
اللّٰهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوْٓا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُوْنَ ﴿٤٠﴾
مَثَلُ الَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ اَوْلِيَآءَ كَمَثَلِ
الْعَنْكَبُوْتِ اِتَّخَذَتْ بَيْتًا وَاِنَّ اَوْهَنَ الْبُيُوْتِ لَبَيْتُ
الْعَنْكَبُوْتِ لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ ﴿٤١﴾ اِنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُوْنَ
مِنْ دُوْنِهٖ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الْحَكِيْمُ ﴿٤٢﴾ وَتِلْكَ
الْاَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَآ اِلَّا الْعٰلِمُوْنَ
﴿٤٣﴾ خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ
لَاٰيَةً لِّلْمُؤْمِنِيْنَ ﴿٤٤﴾ اُتْلُ مَآ اُوْحِيَ اِلَيْكَ مِنَ الْكِتٰبِ
وَاَقِمِ الصَّلٰوةَ اِنَّ الصَّلٰوةَ تَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَآءِ وَالْمُنْكَرِ
وَلَذِكْرُ اللّٰهِ اَكْبَرُ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُوْنَ ﴿٤٥﴾

39 — Ve kàrùne ve fir'avne ve hàmàne ve lekad cäehüm mùsà bilbeyyinàti festekberù fiyl'ardı ve mà kànù sàbikıyne.

Kaarun'u, Fir'avn'ı, Hâmân'ı da helâk etdik. Celâlim hakkı içün Mûsâ onlara mu'cizelerle, beyyinelerle geldi. Onlar Arz üzerinde kibirlenip Allah ile azamet yarışına kalkmışlardı. Îmânı kibirlerine yediremediler, azâbın da önüne geçemediler.

40 — Feküllen ehaznà bizenbihî feminhüm men erselnà aleyhi hàsıben ve minhüm men ehazethüssayhatü ve minhüm men hasefnà bihil'arda ve minhüm men ağraknà ve mà kànallàhü liyazlimehüm ve lâkin kànù enfüsehüm yazlimùne.

Hâsılı her birini günâhı ile yakaladık. Kiminin başına bir taş fırtınası yağdıran gönderdik (Kavm-i Lût gibi), kimini korkunç bir sayha alıverdi (Semûd kavmi gibi), kimini yere geçirdik (Kaarun gibi), kimini de garketdik (Nuh kavmi, Fir'avn ve ordusu gibi). Allah onlara zulm etmiyordu, onlar bizzat kendi kendilerine inadlariyle, kendi nefisleriyle zulmediyorlardı.

İmdi Cenâb-ı Hak, zât-ı sübhânîsini bırakıp nefislerine tapanlara, ma'nâyı terkedip yalnız maddenin kesâfetinde kalanlara, bâtılı taklîd ile dökülenlere işâret ediyor da tariyk-ı Hak'kı yalnız havas değil avam dahi vâzıh bir şekilde idrâk etsin, teşbih ve temsil yoluyla uyansınlar diye buyuruyor:

41 — Meselülleziynettehazù min dùnillâhi evliyäe kemeselil'ankebùti ittehazet beyten ve inne evhenelbüyùti lebeytül'ankebùti lev kànù ya'lemùne.

Eşyadan, şebîhden, nazîrden mutlak münezzeh olan Allah'dan başka yâr, dost edinenlerin ve onlara Allah'a ibâdet eder gibi ibâdet edenlerin, Hak'ka şerik koşup onlardan şefâat umanların meseli örümcek meseli gibidir. Örümcek lûâbı ile kendine

bir yuva, bir ev edinir (sonra onu terkeder, bir daha yapar, onu da terkeder bir daha yapar). Fakat yapmış olduğu o yuva, o evler ne sıcağı def'eder, ne soğuğu, ne düşmâna karşı, ne de mekârihe karşı bir hâciz, bir perde olur. İşte o mukallid ehl-i dalâl de ba'zı inkâr ve taklîdi taklîd ederler, onu terkederler diğerini taklîd ederler. Onlara Hak yolu keşfolmaz, Hak'kın ma'rifetine, vahdâniyyetine vâsıl olamazlar. Sahte benliklerinin, bâtıl hayâllerinin karanlıklarında kalırlar. Onun içündür ki Cenâb-ı Hak onlar hakkında örümcek yuvalarını misâl getiriyor da: "Evlerin en çürüğü, yuvaların en gevşeği de örümcek yuvasıdır. Eğer bunu bilseler, cehl ü inâd etmeselerdi, ilâh-ı mec'ul ittihâz etmezler, puta tapmazlar, âciz mahlûku ma'bûd edinmezlerdi" buyuruyor.

42 — İnnallàhe ya'lemü mà yed'ùne min dùnihî min şey'in ve hüvel'aziyzülhakiymü.

Bütün kullarının serâir ü zamâirine muttali' olan Allah, ilm-i huzûriyle onların, kendisini bırakarak ne gibi şeylere tapıyorlar, yalvarıyorlar onu bilir, velâkin mühlet verir. Onlardan sâdır olan şeyleri nasıl bilmez? O azîzdir; irtikâb etdikleri şeylerin cezâsını vermeye kaadirdir, muktedirdir. O hakîmdir.

43 — Ve tilkel'emsàlü nadribühà linnàsi ve mà ya'kılühä il-lel'àlimùne.

Ey Ekmelerrüsül! Senin kitâbında en hakîr, en zaîf şeylerle getirilen meseller üzerinde seninle istihzâ ediyorlar. Bu meseller yok mu, biz onları Kur'anda hâlk içün darbediyoruz ki gaflet ve nisyandan uyansınlar, tevhıd ve irfan yoluna gelsinler, selâmet ve îman caddesine çıksınlar diye. Bununla berâber onlara ancak âlim olanlar akıl erdirebilirler.

44 — Halekallàhüssemàvàti vel'arda bilhakkı inne fiy zàlike leàyeten lilmü'miniyne.

Allah, Semâvâtı ve Arz'ı hakkıyle yaratmışdır. Şeksiz, şübhesiz vâkıa mutâbık olarak hâlketmişdir. Elbette bunda, izhar ve ekmel-i tâm ile nizam verişinde, îcâdında, ezelen ve ebeden tekerrüründe, dâima teceddüdlü tecelliyyâtında mü'minler içün bir âyet-i azîme, bir huccet-i kaatıa, büyük ibret vardır.

45 — Ütlü mä ùhıye ileyke minelkitàbi ve ekımıssalâte innessalâte tenhà anilfahşäi velmünkeri ve lezikrullàhi ekberü vallàhü ya'lemü mà tasne'ùne.

Ey Ekmelerrüsül! Sana vahyy olunan kitâbı güzel güzel, rümuz ve işârâtını hakkıyle teemmül ve emirlerine ittısaf, nehiylerinden ictinâb ederek, darbedilen mesellerden ibret alarak, meârif ve hakaayıkının halâvetini tadarak oku. Allah'ın tevfiykı ile Hak'ka tekarrüb içün namaza devâm et, kıble-i vahdete, kâ'be-i zâta, arafât-ı esmâ ve sıfâta müteveccih olarak, Hak'kın gayrısından tevahhuş ve O'nun likaasına şevk ederek namazı kıl. Zira bu vech-i mezkûr üzere kılınan sahih namaz muhakkak sâhıbini kuvâ-i behîmiyyeden, kuvâ-i şeheviyyeden, kuvâ-i gadabiyyeden, dolayısiyle, hayâsızlıkdan, kötü işlerden nehyeder ve herhâlde namaz kılmak, Kur'an okumak, Allah'ı anmak; şümûlü, kabûlü, usûl ve vüsûlü cihetiyle elbette en büyük ibâdetdir. Ey Peygamber-i Hak! Ehvâ-i fâsidelerine tapanların, bâtılı hakk şeklinde gösterenlerin hezeyanlarına üzülme, onlara iltifât etme. Rabbine tekarrüb içün ne ile emrolundun ise onu işle. Bütün hâlâtınıza muttali' olan Allah, ilm-i huzûru ile her ne işlerseniz bilir. Din ile istihżâ, istihfaf, Hak'kı inkâr edenlerin hâlini de, îmân edenlerin aşkını, şevkını da bilir.

Ey tâlib!

Erkân-ı mahsûsası ile namaz kılındıkdan sonra, ma'nâ-i enfüsîsindeki zevkı tahsîl edilirse salât: Huzûr-ı kalbdir. Fikir, murâkabe, zikrin hakıkati hep salâtın içindedir. Yine hakıkî salât, gafleti reddeder. Sonra fahşâ gafletden doğar. Fikir, havâtır-ı mezmûmeyi reddeder. Mezmum havâtır ki münkerdir.

Evet, salât-ı hakıkî: Sâhıbine amelini göstermez, ıvaz bekletmez. Onun içün âriflerin gözü salât ile nurlanır.

Salât-ı bedeniyye: Meâsîden, seyyiât-ı şer'iyyeden nehyeder.

Salât-ı nefs: Ahlâk-ı redîeden ve rezâilden nehyeder.

Salât-ı kalb: Gafletden nehyeder.

Salât-ı sırr: Gayre iltifatdan nehyeder.

Salât-ı ruh: Kalbde zuhûr edecek tuğyandan nehy eder.

Salât-ı hafâ: İkilikden ve zuhûr edecek benlikden nehy eder.

Yalnız şuraya dikkat etmek lâzımdır ki: Bir kimse erkân-ı mahsûsası ile namazını kılmadan "ben bu tecellîlere mazhar oldum" derse, bu iddiası bâtıldır.

(Ve kàrùne ve fir'avne...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَلَا تُجَادِلُوٓا اَهْلَ الْكِتَابِ اِلَّا بِالَّت۪ي هِيَ اَحْسَنُۗ اِلَّا
الَّذ۪ينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوٓا اٰمَنَّا بِالَّذ۪يٓ اُنْزِلَ اِلَيْنَا
وَاُنْزِلَ اِلَيْكُمْ وَاِلٰهُنَا وَاِلٰهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ
مُسْلِمُونَ ﴿٤٦﴾ وَكَذٰلِكَ اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ الْكِتَابَۜ فَالَّذ۪ينَ
اٰتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِه۪ۚ وَمِنْ هٰٓؤُ۬لَٓاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِه۪ۜ
وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَٓا اِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿٤٧﴾ وَمَا كُنْتَ
تَتْلُوا مِنْ قَبْلِه۪ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَم۪ينِكَ اِذًا لَارْتَابَ
الْمُبْطِلُونَ ﴿٤٨﴾ بَلْ هُوَ اٰيَاتٌ بَيِّنَاتٌ ف۪ي صُدُورِ الَّذ۪ينَ اُو۫تُوا
الْعِلْمَۜ وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَٓا اِلَّا الظَّالِمُونَ ﴿٤٩﴾ وَقَالُوا
لَوْلَٓا اُنْزِلَ عَلَيْهِ اٰيَاتٌ مِنْ رَبِّه۪ۜ قُلْ اِنَّمَا الْاٰيَاتُ عِنْدَ
اللّٰهِۜ وَاِنَّمَٓا اَنَا۬ نَذ۪يرٌ مُب۪ينٌ ﴿٥٠﴾ اَوَلَمْ يَكْفِهِمْ اَنَّٓا اَنْزَلْنَا
عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلٰى عَلَيْهِمْۜ اِنَّ ف۪ي ذٰلِكَ لَرَحْمَةً
وَذِكْرٰى لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥١﴾ قُلْ كَفٰى بِاللّٰهِ بَيْن۪ي وَبَيْنَكُمْ
شَه۪يدًاۚ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِۜ وَالَّذ۪ينَ اٰمَنُوا
بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللّٰهِ اُو۬لٰٓئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٥٢﴾

46 — Ve lâ tücàdilù ehlelkitàbi illâ billetiy hiye ahsenü illelleziyne zalemù minhüm ve kùlù àmennà billeziy ünzile ileynà ve ünzile ileyküm ve ilâhünà ve ilâhüküm vàhıdün ve nahnü lehu müslimùne.

Ey mü'minler! Rabbinizin, Nebînizin bu hıtâbını işitdikden sonra ahlâk-ı ilâhî ile tehallûk edin, sıfât-ı ilâhî ile sıfatlanın, nezâket ve zerâfetde hılkatde nümûne olun. Ehl-i Kitâb ile muhâsama etmeyin, onlar ile mücâdelenizde en güzel sûretler ihtiyâr ederek o yoldan başkasiyle mücâdele etmeyin, o şekilde kitâbullahı anlatın, ahkâmını beyân edin, emirlerindeki güzellikleri bildirin imtisâline çalışın, nehyetdiği şeylerdeki çirkinlikleri hârici misâlleriyle îzâh edin, ictinâb etdirmeye uğraşın, bu yolu tutun. Yalnız cehlen ve inâden zulmedenler başka. Ve onlara söyleyin ki: "Biz hem bize indirilen Kitablara inandık, îmân etdik, hem size indirilene îmân etdik. Taraf-ı ilâhîden vahyy ile gelen kitâbınıza ve onu teblîğ eden Nebînize nasıl îmân etmeyiz? Bizim ilâhımız bizim üzerimize kitab gönderdi, sizin ilâhınız sizin üzerinize kitab gönderdi. Şu hâlde ilâhımız bir. Şu kadar ki biz yalnız O'na müslim, O'na münkaadız."

47 — Ve kezàlike enzelnà ileykelkitàbe felleziyne àteynàhümülkitàbe yü'minùne bihî ve min häülài men yü'minü bihî ve mà yechadü biàyàtinä illelkàfirùne.

Ey Peygamber-i Hak! İşte sana kütüb-i sâlifeyi câmi' böyle bir kitab (Kur'an'ı) indirdik. Onun içün kendilerine senin kitâbından evvel kitab verdiklerimiz (ve ona hakkıyle îmân eden kimseler) buna îmân ederler. Bunlardan da ona îmân edenler vardır. Elfâzı füsehâyı, ma'nâsı urefâyı hayretde bırakan bizim âyetlerimizi inkâr edenler, ancak nûr-ı hidâyet ve îmandan mahrum, küfr ü tuğyânın karanlığında kalmış inadcı kâfirlerdir.

Kur'an-ı Mübîn bir mu'cize olarak, vahyen, Allah'ın irâde ve ihtiyârı ile nasıl ınd-i sübhânîden nâzil olmamış olabilir?

48 — Ve mà künte tetlù min kablihî min kitàbin ve lâ tehuttuhu biyemiynike izen lertàbelmübtılùne.

Ey Ekmelerrüsül! Sen bu Kur'an'ın nüzûlünden evvel hiçbir kitab okumamışdın ve elinle de nakil yoluyla bir şey yazmamışdın. (Bir kimse tarafından sana bir şey imlâ, inşâ, kitâbet de ta'lîm edilmedi.) Öyle olsaydı senin ve Kur'an'ın şânında bâtıl konuşanlar şübhelenebilirler idi.

49 — Bel hüve àyàtün beyyinàtün fiy sudùrilleziyne ùtül'ılme ve mà yechadü biàyàtinä illezzàlimùne.

Hayır, o Kur'an: Tevhıdin safâsı ile kalbleri kedûratdan tertemiz olmuş, kendilerine ilm ü irfan verilmiş olan kimselerin sînelerinde yerleşmiş, apaçık hakk ve hakıkati beyân eden beliğ âyetlerdir. Onların hakaayıkı, dekaaikı mukarrebûne, ulemâ-i rabbânîne münkeşif olur. Onların meclisleri meclis-i edebdir. Ve bu kadar kat'î burhân olan âyetlerimizi ancak zâlimler inkâr eder. Evet ancak hakk ve hakıkat kendilerine perdelenmiş olan kâfirler inkâr eder. Onlar zulm ve rezâil ile isti'dadlarını ibtâl eylemişlerdir.

50 — Ve kàlù levlä ünzile aleyhi àyàtün min rabbihî kul innemelàyàtü ındallàhi ve innemä ene neziyrün mübiynün.

Ve onlar buğzlarının gaayesinde inkâr ve ta'ciz yoluyla: "Risâlet da'vâsında eğer sâdık ise ona Rabbı tarafından mu'cizeler indirilseydi ya!" dediler. Ey Peygamber-i Zîşan! Onlara söyle ki: O mu'cizeler hep Allah'ın kabza-i kudretindedir, benim vüs'um, tâkatim dâhilinde değildir. O'nun irâde ve meşiyyeti neyi iktizâ ederse öyle olur. Ben ancak Rabbim tarafından sizlere açık bir nezîrim."

İmdi Cenâb-ı Hak, tevbîhen ferman buyuruyor da:

51 — Evelem yekfîhim ennä enzelnà aleykelkitàbe yütlâ aleyhim inne fiy zàlike lerahmeten ve zikrà likavmin yü'minùne.

Ey Ekmelerrüsül! Senden ne mu'cize istiyorlar? (Bütün mu'cizelerin fevkında olan) Kur'an-ı Mübîn yoksa onlara daha yetişmedi mi? Karşılarında okunup durmakda olan, bütün kütüb-i sâlifeyi muhtevî, iki âlemin ahvâlini câmi' Kitâbı, lûtf u cûdumuzla sana indirdik. Hiç şübhe yok ki onda îmân edecek bir kavm içün inkıta'sız, dâimî birçok fâideler, ona sarılanlara muhakkak hidâyet, Hak tarafından bir rahmet ve ilâhî bir tezkîr vardır.

52 — Kul kefà billâhi beyniy ve beyneküm şehiyden ya'lemü mà fiyssemàvàti vel'ardı velleziyne àmenù bilbàtıli ve keferù billâhi üläike hümülhàsirùne.

Ey Peygamber-i Hak! Seni tekzîb eden düşmanlarına söyle ki: "Benimle sizin aranızda berâber olan, benim zamâirimden ve sizin zamâirinizden geçenleri, hâlime ve hâlinize muttali' olan Allah'ın şâhid olması yeter. O, ilm-i huzûriyle Semâvatda ve Arz'da olanı bilir. (Bâtılı hakk şeklinde gösterenler), bâtıla îmân edip de ona itâat edenler, Allah'a itâat etmeyip inâd ederek küfredenler, işte onlardır sâha-i ızz-i huzurdan koğulmuş, uzaklaşdırılmış olanlar, hep husrâna düşenler."

(Ve lâ tücàdilû ehlelkitàbi...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُسَمًّى لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ
وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٥٣﴾ يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ
وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ﴿٥٤﴾ يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ
مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٥﴾
يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ كُلُّ
نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٥٧﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ﴿٥٨﴾ الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ ﴿٥٩﴾ وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا
وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٦٠﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّىٰ
يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٢﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ
مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ
اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٣﴾

53 — Ve yesta'cilùneke bil'azàbi ve levlä ecelün müsemmen lecäe-hümül'azàbü ve leye'tiyennehüm bağteten ve hüm lâ yeş'urùne.

Sahte benliğine mağrûr olup tehekkümle, istihzâ ile senden acele ile azâb isterler. Bununla gûya inkârlarının kemâlini gösterirler ve seni kuvvetle tekzîb etdiklerini beyân ederler. Levh-ı kazâmızda eğer müsemmâ bir ecel olmasaydı, eğer onun muayyen bir vakti bulunmasaydı, onlara o azab muhakkak gelmişdi. Ey Ekmelerrüsül! Bize niyâbeten söyle: "Verdiğimiz mühletden gururlanmasınlar. Sünnetimizin iktizâsı vakt-i mev'ûdunda elbette o azab kendilerine bağteten gelecek, şuurları olmaksızın onları kuşadacak."

54 — Yesta'cilùneke bil'azàbi ve inne cehenneme lemuhıytatün bilkàfiriyne.

Ey Peygamber-i Hak! Senden acele azâb istiyorlar. Hâlbuki Cehennem, kâfirleri kuşadıp duruyor. (El'an o azâbın sebebleri onları ihâta etmişdir. Dünya denilen bu sahne-i imtihanda bütün vakıtleri, bütün hâlleri o azâbı dokuyarak geçiyor.)

55 — Yevme yağşàhümül'azàbü min fevkıhim ve min tahti ercülihim ve yekùlü zùkù mâ küntüm ta'melùne.

O gün azab onları hem üstlerinden, hem ayaklarının altından (her taraflarından) saracak da, zecren ve tevbîhen onlara: "Ey kibirli inadcılar! Küfrde ısrâr edenler! Tadın bakalım neler yapıyordunuz. İşlediğiniz amellerin cezâsını tadın" denilecek.

İmdi Cenâb-ı Hak, îmân eden kullarının amelde ihlâslarını ve himmetlerini tenbîhen, onları kendisine izâfe ederek ve îmân ve ihlâslarının iktizâsı tafdil ve tekrim buyurarak ferman buyurup nidâ ediyor da:

56 — Yà ıbàdiyelleziyne àmenù inne-ardıy vàsi'atün feiyyàye fa'büdùni.

Ey benim iman şerefine nâil olmuş kullarım! Benim kullarıma ve ibâdetlerine makarr olan Arz'ım genişdir. (Vicdânınıza hürriyet, ibâdât u tâatınıza huzur, teâlî ve terakkınize sür'at gördüğünüz yerlerde oturunuz.) Artık, bütün mekânlarda, bütün ahvâlde ihlâs ile bana mukaarenet içün ibâdet edin, hudu', huşu', tevekkül, tefvîz, rızâ, teslîm ile bana ibâdet edin, bana.

57 — Küllü nefsin zäikatülmevti sümme ileynà türce'ùne.

Her nefs, herkes nerede olursa olsun, hangi mekânda bulunursa bulunsun mevt-i tabiîyi, ölümü tadacak! Sonra da (başkasına değil, zira fezâ-i vücudde bizden gayrı yok) döndürülüp bize getirileceksiniz.

58 — Velleziyne àmenù ve amilussàlihàti lenübevviennehüm minelcenneti ğurefen tecriy min tahtihel'enhàrü hàlidiyne fiyhà nı'me ecrül'àmiliyne.

Muvahhıdler, Allah'a îmân edip îmanlarının iktizâsı ihlâs ile iyi iş yapmış olanlar elbette biz onları tefaddulen, tekrîmen Cennetin husûsî yerlerine şehinşehlerine yerleşdireceğiz. O'nun altından ırmaklar akar. Evet meârif ve hakaayık, mükâşefat ve müşâhedat nehirleri akar. Onlar orada o hâlde asla değişmeksizin ebedî olarak kalacaklardır. Amel-i sâlih eshâbının mükâfatları ne güzeldir. (Onların alacakları ecri ne göz görmüşdür, ne kulak işitmişdir, ne de kalblere hutûr etmişdir. Allah mükâfâtı öyle olur.)

59 — Elleziyne saberù ve alà rabbihim yetevekkelùne.

Onlar ki din ve îman husûsunda bütün ezâya katlanırlar, hak ve hakıkat uğrunda bütün cefâya dayanırlar, tâat içün her şey'e sabrederler ve bu hususda yalnız Rablerine güvenirler, es-

bâb-ı âdiyeye bile tenezzül etmezler. Zira onlar öyle îmân etmişlerdir ki bütün esbab irâde-i ilâhiyyeye muhtac fakat irâde-i ilâhiyye hiçbir şey'e muhtac değil. Onların nazarları yalnız müsebbib-i hakıkî olan vâhıd, ehad, ferd, samed, kayyum-ı mutlak, lem yelid ve lem yûled ve lem yekün lehu küfüven ehad olan Allah'a maksurdur.

İmdi Cenâb-ı Hak, kendisine îmân edenlerin hakk ve hakıkat uğrunda çalışmalarında maîşet korkusu çekmemeleri içün ferman buyuruyor:

60 — Ve keeyyin min däbbetin lâ tahmilü rizkahà allàhü yerzukuhà ve iyyàküm ve hüvessemiy'ul'aliymü.

Nice yürür hayvanlar var kendi rızkını taşıyamaz. Onu taşımaya, iddihâr etmeye tâkati yok. Bütün kullarının rızkını mütekeffil olan Allah, ona ummadığı yerden rızk verir. Kezâ sizin de rızkınızı tekeffül etmişdir, sizlere de rızk verir. (Rızk-ı sûrî içün gam çekmeyin, geçinmeniz husûsunda leîme yüz suyu dökmeyin.) O öyle semı'dir; sizin konuşmanızı işidir. Öyle alîmdir; ahvâlinizi, niyyâtınızı, fi'linizi elbette bilir.

İmdi Cenâb-ı Hak ilzam ve tebkit yoluyla buyuruyor:

61 — Ve lein seeltehüm men halekassemàvàti vel'arda ve sahhareşşemse velkamere leyekùlünnallàhü feennà yü'fekùne.

Celâlim hakkı içün, sen onlara: "Ketm-i ademden madde, müddet sebketmeksizin Semâvat ve Arz'ı yaradan, meydâna getiren kim? Ve Güneşi, Kameri müsahhar kılan kim?" diye sorsan, elbette şübhesiz "Allah'dır" diyecekler. O hâlde neye tevhıdden, îmandan, O'nun evâmirine imtisâlden, nevâhîsine ictinabdan dönüyorlar?

Taraf-ı sübhânîmden niyâbeten onlara söyle ki:

62 — Allâhü yebsüturrizka limen yeşäü min ıbàdihî ve yakdirü lehu innallàhe bikülli şey'in aliymün.

Kullarının kaabiliyet ve isti'dadlarına muttali' olan Allah, isti'dad ve kaabiliyetleri hasebiyle dilediği kimseye rızkı serer, genişletir, kezâ isti'dad ve kaabiliyetlerine göre irâde ve ihtiyâr-ı sübhânîsiyle darlaştırır. Çünkü muhakkak Allah, umûmun ef'âlini, her şey'i bilir.

63 — Ve lein seeltehüm men nezzele minessemäi mäen feahyà bihil'arda min ba'di mevtihà leyekùlünnallàhü kulilhamdü lillâhi bel ekserühüm lâ ya'kılùne.

Azametim hakkı içün, Ey Ekmelerrüsül! Yine sen onlara sorsan: "Semâ cânibinden peyderpey bir su indirip de câmid, yâbis Arz'a, ölümünden sonra onunla tâze can veren kimdir?" Elbette tav'an: "Allah'dır" diyecekler. Ey Peygamber-i Hak! (Onların bu i'tirâfı karşısında mutlak senânın Hak'ka mahsus olduğunu beyân ile): "Elhamdülillâh" de. (Zerre-i kâinâtın lisânından sâdır ve tav'an ve tab'an sâbit olan mutlak hamd'in Allah'a mahsus olduğunu duyur.) Fakat onların ekserîsi gafletin nihâyetine erdiklerinden, dalâletin zirvesinde gezdiklerinden, dolayısıyla Hak'dan uzaklaşdıklarından buna akıl erdiremezler. Evet onların Hak'kın vahdâniyyetine akılları ermiyor, enfüsde ve âfakda istiklâl-i tam, bütün âsarda tesarrufat O'nun olduğunu fehmetmiyorlar, akıllarını kullanmıyorlar, keşf ü şühud yollariyle tevhıdin feyzinden feyizlenemiyorlar, cehâlet âteşinden halâs bulamıyorlar, evhâm u hayâlât peşinde koşuyorlar, matlab-ı a'lâya vâsıl olamıyorlar, yalnız müzahrafât-ı fâniyye ve lezzât-ı dünyeviyyeyi dirlik zannediyorlar, sayılı nefeslerini o uğurda sarfediyorlar, lezzât-ı rûhâniyyeden mahrum, lezzât-ı şeheviyye ve behîmiyyede kalıp, geçip göçüp, gidiyorlar. Hâlbuki müzahrafât-ı dünyada, kararsız, sebatsız bu tecellîde hiç bâkı fânî ile değişilir mi?

وَمَا هٰذِهِ الْحَيٰوةُ الدُّنْيَآ اِلَّا لَهْوٌ وَّلَعِبٌ ؕ وَاِنَّ الدَّارَ الْاٰخِرَةَ
لَهِيَ الْحَيَوَانُ ۘ لَوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ ﴿٦٤﴾ فَاِذَا رَكِبُوْا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللّٰهَ
مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ ۚ فَلَمَّا نَجّٰىهُمْ اِلَى الْبَرِّ اِذَا هُمْ يُشْرِكُوْنَ ۙ
﴿٦٥﴾ لِيَكْفُرُوْا بِمَآ اٰتَيْنٰهُمْ ۙ وَلِيَتَمَتَّعُوْا ۫ فَسَوْفَ يَعْلَمُوْنَ ﴿٦٦﴾
اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا اٰمِنًا وَّيُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ ؕ
اَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُوْنَ وَبِنِعْمَةِ اللّٰهِ يَكْفُرُوْنَ ﴿٦٧﴾ وَمَنْ اَظْلَمُ
مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَآءَهٗ ؕ اَلَيْسَ
فِيْ جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكٰفِرِيْنَ ﴿٦٨﴾ وَالَّذِيْنَ جَاهَدُوْا فِيْنَا
لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ؕ وَاِنَّ اللّٰهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِيْنَ ﴿٦٩﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الٓمّٓ ﴿١﴾ غُلِبَتِ الرُّوْمُ ۙ ﴿٢﴾ فِيْٓ اَدْنَى الْاَرْضِ وَهُمْ مِّنْۢ بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُوْنَ ۙ
﴿٣﴾ فِيْ بِضْعِ سِنِيْنَ ؕ لِلّٰهِ الْاَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْۢ بَعْدُ ؕ وَيَوْمَئِذٍ يَّفْرَحُ
الْمُؤْمِنُوْنَ ۙ ﴿٤﴾ بِنَصْرِ اللّٰهِ ؕ يَنْصُرُ مَنْ يَّشَآءُ ؕ وَهُوَ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ۙ ﴿٥﴾

64 — Ve mà hàzihilhayàtüddünyä illâ lehvün ve le'ıbün ve inneddàrel'àhırete lehiyelhayevànü lev kànù ya'lemùne.

Bu Dünya dirliği, bir eğlenceden ve oyuncakdan ibâretdir. (Bir serab...) Susuzluğu gidermez, artdırır. Dünyanın hayâtı da öyledir. Lezzeti zâiledir, gider; mekânı yokdur, yorar, türlü türlü hasretler içerisinde bırakır. Amma Âhıret sarâyı ise; işte hakıkî hayat, hakıkaten son yurd, Dâr-ı Âhıret, hayât-ı ezeliyye ü ebediyye, zevâli olmayan hâlis hayat o amma eğer bilselerdi. (Bilselerdi de fânîyi bâkıye değişmeselerdi.)

65 — Feizà rekibù fiylfülki de'avullàhe muhlisıyne lehüddiyne felemmà neccàhüm ilelberri izà hüm yüşrikùne.

Onlar her ne zaman gemiye binseler dinde muti', ihlâs sâhıbi, tâatda hâlis, Allah'a inkıyadda muhlis mü'minler olurlar. Ne küfrün çirkinliklerinden, ne âşikâr, ne gizli şirklerinden eser kalmaz; huşû', hudû' içinde, mütedarrıâne Allah'a duâ ederler. Vaktâ ki fazl u cûdumuzla onları karaya çıkarıp tehlükeden kurtardık mı derhâl müşrik kesilirler. (Evvelâ sahte benliklerine mağrûr olurlar, isyânın envâı, küfrânın, tuğyânın çeşidi kendilerinde zâhir olur.)

66 — Liyekfürù bimä àteynàhüm ve liyetemette'ù fesevfe ya'lemùne.

Ey Peygamber-i Zîşânım! Taraf-ı sübhânîmizden niyâbeten onlara tehdid yolu ile emret ki: "Kendilerine verdiğimiz nı'metlere karşı varsın nankörlük etsinler, küfr ü dalâlde ısrâr ile dursunlar, muradlarınca geçinsinler, âriyet hayatdan zevk alsınlar. Fakat küfranlarının, şirk ve dalâllerinin âkıbetini ileride anlarlar."

67 — Evelem yerev ennà ce'alnà haremen àminen ve yütehattafünnàsü min havlihim efebilbàtıli yü'minùne ve bini'metillâhi yekfürùne.

Nı'metlerimize küfranda bulunan o kâfirler görmediler mi? Biz fazl u cûdumuzla onların beldelerini hürmet-i azîmeye mazhar kıldık, emniyyetli yapdık. Hâlbuki etraflarındaki nâs biribirlerinin canlarını, mallarını kapışıyorlar, yağmâ ediyorlar. Onlar ise emniyyet içinde bütün ezâlardan masun bir sûretde yaşıyorlar. Bununla berâber nı'metlerimize küfrediyorlar, bize de şirk koşuyorlar. Allah'dan hayâ etmeyen, bâtılı hakk sûretinde göstermeye çalışan o mübtılûn daha bâtıl ma'bûde mi inanacaklar? Ne mazarratı def'edebilecek, ne menfaati celbedebilecek, evet hiçbir şey'e kudreti teallûk edemeyecek olan şeylere itâat edip, ibâdet mi ediyorlar? Kaadir ü muktedir, intikaamını almakda kavî olan Allah'ın nı'metlerine küfranda mı bulunuyorlar?

68 — Ve men azlemü mimmenifterà alellàhi keziben ev kezzebe bilhakkı lemmà cäehu eleyse fiy cehenneme mesven lilkâfiriyne.

Allah'a karşı kendiliğinden bir yalanı iftirâ eden, vücudde O'ndan başka bir şey olmadığı hâlde O'na şerik koşan, yâhud hakk kendine gelince (onları zulmetden nûra çıkarmak içün ücretsiz, külfetsiz, minnetsiz Peygamber-i Hak gelince) onun vâkıa mutâbık haberlerini teemmül, tedebbür etmeksizin sırf inad ve mükâbere ile birdenbire o Peygamber-i Zîşânı yalancı sayan kimseden daha zâlim kim olabilir? O inadcı kâfirler, inkâr ile tekzîbe cür'et edenler Cehenneme tard ve tarholunmayacaklarını mı zu'mediyorlar? Kâfirlerin yeri ancak Cehennem değil midir?

Cenâb-ı Hak sünnet-i sübhânîsinin iktizâsı vaîdini müteâkıb imdi va'dini beyân ile buyuruyor:

69 — Velleziyne càhedù fiynà lenehdiyennehüm sübülenà ve innallàhe leme'almuhsiniyne.

Ehl-i îman ve ehl-i iykaana, o, îmanlarının iktizâsı ile güçleri yetdiği kadar nefislerini ifnâ ederek âtıl teayyünâtından, bâtıl hüviyyetlerinden soyunup, fânîyi bâkıde değişmek üzere bizim uğrumuzda mücâhede edenlere gelince: Elbette biz onları yolumuza götürür, yollarımızı gösterir, muvaffak kılar, hidâyeti, rüşdü ziyâde eder, kendimize çekeriz. Hiç şübhe yok ki Allah, muhsinlerle, Hak uğrunda kendini fedâ edenlerle berâberdir. Onlarda vücud şâibesinden eser kalmamış, benlik da'vâsından sıyrılmışlar, muhsinînden olmuşlardır.

—

Cenâb-ı Hak'kın fazl-ı sübhânîsi, Resûl-i Ekrem'in kerem ü âtıfetiyle Sûre-i Ankebut'dan tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi. Sûre-i Celîlede: Küfrün, fıskın sınıfları ayrı ayrı açık bir sûretde beyân edildi. Şeytânın gavâilinden, vesveselerinden kurtulma çâreleri îzâh edildi. Ehl-i tevhıdin nâil olacağı meârif, hakaayık, esrâr-ı mükâşefat bildirildi, Hak cezbesinin bütün cezbelerin üstünde olduğu duyuruldu. Hak uğrunda cihad, fânîyi bâkı ile değiştirme yolları anlatıldı...

سُورَةُ الرُّومِ

Sûre-i Rum

Sûre-i Celîle Mekkî'dir.
Âyetleri : Altmış
Kelimeleri : Sekiz yüz on dokuz
Harfleri : Üç bin beş yüz on dörtdür.

بسم الله الرحمن الرحيم

İrâde ve ihtiyârı, cemâl ve celâl sıfatlarının iktizâsiyle tecellî eden, rahmeti gadabını sebkeden, bütün kullarına rahmetiyle tecellî eden, havâs-ı ibâdına rahmeti devâm edip rızâsına mazhar kılan Cenâb-ı Hak'kın Allah, Rahman, Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Elif läm mïym

Ey ekmel ü efdâl olan insan! Zât-ı Ehadiyyetimi Cenâb-ı Ahmediyyetine fethetdiğim Peygamber-i Hak!

2 — Ğulibetirrùmü

3 — Fïy ednel'ardı ve hüm min ba'di ğalebihim seyağlibùne.

4 — Fiy bıd'ı siniyne lillâhil'emrü min kablü ve min ba'dü ve yevmeizin yefrehulmü'minùne.

5 — Binasrillâhi yensurü men yeşä'ü ve hüvel'aziyzürrahıymü.

Rum, mağlûb oldu. Arz-ı Arabın ve Arz-ı Rûm'un en yakınında Fürs askerine mağlûb oldular. Maamâfih ey mü'minler! Ehl-i Kitâbın mağlûbiyyetinden ve za'fından mahzun olmayınız. Onlar bu mağlûbiyetlerinin arkasından birkaç sene içinde

Fürs'e muhakkak gaalib gelecekler, intikamlarını alacaklardır.* Önünde de sonunda da, ezelen, ebeden emrin hepsi gayben ve şehâdeten Dünya ve Ukbâda Allah'ın, O'nun kabza-i kudretinde, O'nun ihtiyârında. Hikmet-i sübhânîsiyle nasıl irâde ederse öyle olur. Havl ü kuvvet O'nun. O gün, va'd-i sübhânîsi tehakkuk edip Rûm'un Fürse dokuzuncu senenin başında gaalib geleceği gün mü'minler, Allah'ın Ehl-i Kitâba olan nusratıyla ferahlanacaklar.** Allah kimi dilerse muzaffer kılar, dilediğine yardım eder. Azîz O'dur, rahıym de O'dur. Bütün murâdâtına kaadir, gaalib, muktedir, kullarına rahıym hep O'dur.

* O vakıt Dünyada iki büyük hâkimiyyet vardı: İran: Kisrâ hâkimiyyeti, Bizans hâkimiyyeti. Rumlar Ehl-i Kitab, Fürslüler Âteşperest idiler. Mü'minler Ehl-i Kitâbın mağlûb olmasından müteessir olmuşlar, müşrikler de kitabsız olduklarından Âteşperestlerin gaalib gelmesinden memnûn olmuşlardı. Ve mü'minlere nisbet veriyorlardı: "Siz ve Nasârâ Ehl-i Kitabsınız, nasıl Fârisliler Ehl-i Kitab olan Rumları tepelemişlerse biz de öylece sizi tepeleyeceğiz. Nasıl bizim ihvânımız sizin ihvânınıza gaalib gelmişlerse, biz de öylece yakın zamanda size gaalib geleceğiz" diyorlardı. Bunun üzerine bir mu'cize-i bâhire olarak bu nazm-ı kerîm geldi, Resûl-i Ekrem (sallâllahü aleyhi ve sellem) âyet-i celîleyi tilâvet buyurdular, Ebûbekir (radıyallahüanh) derhâl dışarıya çıkarak müşriklere hıtâben: "Ey Müşrikler! Sevinmeyiniz, Allahü Azîmüşşan sizin gözlerinizi serinletmeyecek. Vallahi Rûm, bid'ı sinîn içinde Fâris'e gaalib gelecekler" dedi. Müşriklerin ileri gelenlerinden Übeyy ibni Half bu haberi tekzîbe yeltendi, Hazret-i Ebûbekir "bahse girişelim" dedi, üç senesine, on deveye bahse girişdiler. Hazret-i Ebûbekir, Übeyy ibni Half ile aralarında geçen bu hâdiseyi Resûl-i Ekrem (sallâllahü aleyhi ve sellem)e anlatdı, beşeriyyeti zulmetden nûra çıkaran o büyük Peygamber: "Git, seneyi dokuza, deveyi yüze çıkar" buyurdular. (Cenâb-ı Peygamber vahyy-i ilâhî ve ilhâm-ı sübhânî ile gaaibden haber veriyorlardı.) Ebûbekir ayniyle hareket etdiler, emir tehakkuk etdi, Übeyy ibni Half ölmüş olduğundan Ebûbekir (radıyallahüanh) develeri veresesinden aldı, Resûlûllah'a getirdi, Resûlûllah "Onları tesadduk ediniz" buyurdular.

** Evet öyledir.. envâ'-ı inâyet inkişâf edince zulemât-ı tabiiyye münhezim olur. Te'yîd-i ilâhî ile ervah ferahlanır.

وَعْدَ اللّٰهِ لَا يُخْلِفُ اللّٰهُ وَعْدَهُ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ
﴿٦﴾ يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِنَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْاٰخِرَةِ هُمْ
غَافِلُونَ ﴿٧﴾ اَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي اَنْفُسِهِمْ مَا خَلَقَ اللّٰهُ
السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا اِلَّا بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُسَمًّى
وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ بِلِقَاۤئِ رَبِّهِمْ لَكَافِرُونَ ﴿٨﴾ اَوَلَمْ يَسِيرُوا
فِي الْاَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَانُوا
اَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَاَثَارُوا الْاَرْضَ وَعَمَرُوهَا اَكْثَرَ مِمَّا
عَمَرُوهَا وَجَاۤءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللّٰهُ
لِيَظْلِمَهُمْ وَلٰكِنْ كَانُوا اَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٩﴾ ثُمَّ كَانَ عَاقِبَةَ
الَّذِينَ اَسَاۤؤُا السُّوۤاٰى اَنْ كَذَّبُوا بِاٰيَاتِ اللّٰهِ وَكَانُوا بِهَا
يَسْتَهْزِؤُنَ ﴿١٠﴾ اَللّٰهُ يَبْدَؤُا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ اِلَيْهِ تُرْجَعُونَ
﴿١١﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ ﴿١٢﴾ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ
مِنْ شُرَكَاۤئِهِمْ شُفَعٰۤؤُا وَكَانُوا بِشُرَكَاۤئِهِمْ كَافِرِينَ ﴿١٣﴾
وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَتَفَرَّقُونَ ﴿١٤﴾ فَاَمَّا الَّذِينَ
اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ ﴿١٥﴾

وَاَمَّا

6 — Va'dallàhi lâ yuhlifullàhü va'dehu ve lâkinne eksерennàsi lâ ya'lemùne.

Allah'ın va'di bu. (Allah, mü'minlerin, Rumların mağlûbiyyetinden fazla mahzun olmaları dolayısiyle bu va'di yapdı.) Allah va'dinde hulfetmez. Fakat gaflet ve nisyan içerisinde olan nâsın ekserîsi, îmân etmeyenler bunu bilmezler.

7 — Ya'lemùne zàhiren minelhayàtiddünyà ve hüm anil'àhıreti hüm ğàfilùne.

Geliş, gidişdeki gaayeyi teemmül etmezler, ilmleri mahsûsât-ı zâhireden yukarıya çıkmaz, hılkatden gaaye nedir tedebbür, tefattun etmezler, kâinâtın oluşundaki hıkmet nedir, bu bedâyi', bu nizâm u intizam, bu irtibat nedir tefekkür etmezler, kâinatda hiçbir zerre yokdur ki vazifesiz olsun, böyle olduğu hâlde kendilerinin mensî ve mühmel bırakılmayacaklarını düşünmezler, bir Dünyanın zâhirî, basit hayâtını bilirler, Âhıretden, müebbed istikbâlden temâmen gaafildirler, keşf ü şühuddan, envâ'-ı meârif ve hakaayıkdan bîhaber, yalnız lezzet-i vehmiyye-i behîmiyye ile sayılı nefeslerini bitirip, geçip, göçüp, giderler.

Bu müzahrafât-ı fâniyyeye nasıl kanâat ediyorlar? Yalnız lezzât-ı vehmiyye ve şehevât-ı behîmiyyeye nasıl râzı oluyorlar?

8 — Evelem yetefekkerù fiy enfüsihim mà halekallàhüssemàvàti vel'arda ve mà beynehümä illâ bilhakkı ve ecelin müsemmen ve inne kesiyren minennàsi bilikäi rabbihim lekàfirùne.

Onlar kendi kendilerine hiç düşünmüyorlar mı ki? Eşyadan daha yakîn olan kendi nefisleri üzerinde bir araşdırma yapmazlar mı? Hak'kın esmâ ve sıfâtının onlar üzerine olan tecellîsini tedebbür etmezler mi? Fıtrat-ı asliyyelerini bilmek istemezler mi? Allah, o Semâları, Arz'ı, bütün ulviyyât ve süfliy-

yâtı ve aralarındakileri başka değil ancak hakk ile ve muayyen olan bir müddet ile hâlketmişdir. Bunların bekaası ve zuhûru bir vakt-i muayyene kadardır. Bunların hepsinin bir eceli, bir sonu vardır. O tehakkuk etdiği vakıt fezâ-i vücudde vâhıdül kahhâr olan Allah'dan gayrı hiçbir şey baakı kalmayacakdır. Maamâfih nisyan ve küfranda bulunan nâsın ekserisi Neş'e-i Uhrâ' da Rablerine kavuşmayı inkâr ediyorlar.

9 — Evelem yesiyrù fiyl'ardı feyenzurù keyfe kàne àkıbetülleziyne min kablihim kànù eşedde minhüm kuvveten ve esàrul'arda ve amerùhà eksere mimmà amerùhà ve cäethüm rüsülühüm bilbeyyinàti femà kànallàhü liyazlimehüm ve lâkin kànû enfüsehüm yazlimùne.

Onlar yeryüzünde gezip tozup nazar-ı ibret ve istibsâr ile bir bakmadılar da mı? Kendilerinden evvel gelip geçenlerin âkıbeti nasıl oldu? Onlar iktidarca, kuvvetçe kendilerinden daha şiddetli, daha kuvvetli idiler. Yeryüzünü kendilerinin i'mârından daha ziyâde i'mâr edip ma'mûr etmişler, Arz'ı aktarmışlar, nice meâdin ihrâc etmişler, nehirleri ne hâle sokmuşlar, zirâatde neler göstermişlerdi. Yapdıklarına bakılırsa kendilerinden daha kuvvetli oldukları âşikârdır. (Sonra mallariyle, cahlariyle öğünerek, güvenerek, Hak ve hakıkate cebhe alarak fesâda başlamışlar) bunun üzerine taraf-ı sübhânîmizden envâ'-ı mu'cizat ve beyyinât ile müeyyed onlara peygamberler gelmişlerdi. (Onları da tekzîb etdiler, teemmül, tedebbür etmeksizin inkâr etdiler ve âkıbetlerini gördüler.) Azîz, muktedir, hakîm olan Allah, onlara zulmetmiyordu, lâkin onlar kendi nefislerine zulmediyorlardı. Dîni, îmânı nefsâniyyet mes'elesi yapmışlar, Hak ile azamet yarışına kalkışmışlar, enbiyâyı tekzîb ediyorlar, zuafâ-i nâsı inletiyorlardı.

10 — Sümme kàne àkıbetelleziyne esäüssûä en kezzebù biàyàtillâhi ve kànù bihà yestehziùne.

Sonra gaflet, isyan, peygamberleri tekzib ve türlü türlü fenâlık yapanların âkıbeti çok fenâ oldu. Zira onlar Allah'ın âyetlerini tekzîb edip, onlarla istihzâ ediyorlardı.

11 — Allàhü yebdeülhalka sümme yü'ıydühu sümme ileyhi türce'ùne.

Allah, hâlkı ibtidâ ketm-i ademden müddet ve madde sebketmeksizin yapar (öldürür), sonra onu çevirip yeniden yapar, dirildir, Neş'e-i Uhrâ'ya arzolunur, amelinin neticesi görülür. Sonra da hep O'na döneceksiniz, O'na götürüleceksiniz.

12 — Ve yevme tekùmüssà'atü yüblisülmücrimùne.

13 — Ve lem yekün lehüm min şürekäihim şüfeäü ve kànù bişürekäihim kàfiriyne.

Ey Peygamber-i Hak! Onlara anlat: "O sâat çatdığı gün mücrimler, halâs olacaklarından bütün ümmîdlerini keserler. Me'yûs olarak, şaşkın bir hâlde sükût edip kalacaklardır. O anda onlara şerîk edindikleri, bâtıl zu'mlariyle şefâat edeceklerini ümmîd etdikleri ma'budlarından; halâsları, azabdan kurtulmaları içün şefâat edecek hiçbir kimseleri de bulunmayacak. Şerikleri onları inkâr edecek. Esâsen onlar da kendi şeriklerini tanımayacakdır. Şeriklerine hep kâfir olmuşlardır."

14 — Ve yevme tekùmüssà'atü yevmeizin yeteferrekùne.

Ey Ekmelerrüsül! Beyân et: "Kıyâmet kopacağı gün emvât haşrolur, Hak'ka arzedilirler. Dâr-ı ibtilâda kazandıkları hasenat ve seyyiât ile melek kordonu altında toplanılacağı işte o gün parti parti, fırka fırka, fevc fevc, herkes vücûd-i müktesebe-i ma'neviyyesiyle berâber haşr olur, mü'minlerle kâfirler biribirlerinden ayırd olurlar. Îmanda olanlar, küfrde olanlar, dalâl u fesadda bulunanlar o gün biribirlerinden ayrılacaklardır.

15 — Feemmelleziyne àmenù ve amilussàlihàti fehüm fiy ravdatin yuhberùne.

İmdi: Allah'a, Kitablarına, Peygamberlerine dâr-ı ihtibarda, bu sahne-i şühudda, Dünya denilen bu dâr-ı ibtilâda îmân edenler ve îmanlarının iktizâsı, îmanlarını te'yid ve te'kîden amel-i sâlih işleyenler, işte onlar sürûr ve ferahlarının kemâline nâil olarak ezhar, envar ve enhâra sâhıb ravzada sürûr içinde tenezzüh ederler.

(Va'dallàhi lâ yuhlifullàhü va'dehu...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَلِقَاءِ الْآخِرَةِ
فَأُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿١٦﴾ فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ
وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١٧﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ ﴿١٨﴾ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ
الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ وَكَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ
﴿١٩﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ
تَنْتَشِرُونَ ﴿٢٠﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ
أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً ۚ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ﴿٢١﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ
خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ ۚ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِلْعَالِمِينَ ﴿٢٢﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ
بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُمْ مِنْ فَضْلِهِ ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ
لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ ﴿٢٣﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ
خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ
بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٤﴾

16 — Ve emmelleziyne keferù ve kezzebù biàyàtinà ve likäil'àhıreti feülâike fiyl'azàbi muhdarùne.

Vahdâniyyetimizi inkâr edip kâfir olanlara ve âyetlerimizi, Âhıret likaasını, Neş'e-i Uhrâ'da huzûr-ı ızzetimize geleceklerini ve resûllerimizin lisanlariyle bildirdiğimiz va'dleri tekzîb edenlere gelince: Sâha-i ızz-i huzurdan tardedilmiş o eşkıyâ-i merdûdîn, kendilerine necât olmaksızın müebbed azâba hazırlanacaklardır.

Cenâb-ı Hak imdi necat sebeblerine işâret buyuruyor:

17 — Fesübhànallàhi hıyne tümsùne ve hıyne tusbihùne.

Hâdisat ve tasavvuratdan münezzeh, kayyûmiyyet-i zâtiyyesi her zerrede meşhud, vâhıd, ehad, ferd, samed Allah'ı, akşama dâhil olduğunuz zaman (ki o vakıt cismânî meşgalelerden ayrılma, esbâb-ı kesîreden uzlet ve Hak ile halvet zamânıdır), kezâ kıble-i rahmandan envâ'-ı nefhalarla ve cezâib-i rûhâniyye ile dolu olarak umûr-ı maîşetiniz içün sabahladığınız zaman (ki o vakıt halvet mertebenizin nihâyetidir) tesbih ediniz.

18 — Ve lehülhamdü fiyssemàvàti vel'ardı ve aşiyyen ve hıyne tuzhirùne.

Ey Hak'ka dönenler! O'na hamdediniz, şükrediniz. Semâvatda ve Arz'da hamd ü senâ O'na mahsusdur. Bâhusus ikindi ve öğle vaktinde O'nu tesbih ile anınız.

19 — Yuhricülhayye minelmeyyiti ve yuhricülmeyyite minelhayyi ve yuhyiyl'arda ba'de mevtihà ve kezàlike tuhrecùne.

Lûtf-ı cemâlinin iktizâsı O, ölüden diri çıkarır, kezâ kahr-ı celâlinin iktizâsı diriden ölü çıkarır. Ve kemâl-i kudretiyle toprağa ölümünden sonra envâ'-ı nedâretle tâze can verir. Sizler de işte böyle mezarlarınızdan çıkarılacaksınız.

20 — Ve min àyàtihi en halekaküm min türàbin sümme izä entüm beşerün tenteşirùne.

Ve O'nun âyetlerinden, kemâl-i kudretine delâlet eden burhanlarından biri şudur ki: Sizin cisminizi, sûretinizi evvelâ kuru toprakdan yaratmış, etvâr ile tekmîl etmiş, şereflenmeniz içün ahsen-i sûretde hâlketmiş, sonra da siz ya'ni sûretiniz tekemmül, şekliniz tesviye edildikden sonra Arz'da tenâsül ve tevâlüd yoluyla dağılıp duruyorsunuz. (Bidâyetde sizi böyle hâlkeden Allah haşr ü iâde edemez mi? Belki o daha kolay...)

21 — Ve min àyàtihi en haleka leküm min enfüsiküm ezvàcen liteskünû ileyhà ve ce'ale beyneküm meveddeten ve rahmeten inne fiy zàlike leàyàtin likavmin yetefekkerùne.

Ve yine O'nun kemâl-i kudretinin, azamet-i sübhânîsinin burhanlarından biri de şudur ki: Sizin içün kendi cinsinizden, ben-i nev'ınizden zevceler takdîr etmiş, onlarla muâneset, isti'nâs edip huzur ve râhata nâil olasınız, onlarla tevattun edesiniz, ülfet edesiniz, teellüf-i tam te'sîs edesiniz de bu sûretle çocuklarınız zâhir olsun diye. Bu hikmet-i bedîaya binaendir ki aranızda muhabbet ve merhamet koymuş. İşte bunda ya'ni hâlk, îcad, tekmil, temkin ve takdirde, düşünecek bir kavm içün elbette azîm burhanlar vardır.

22 — Ve min àyàtihi halkussemàvàti vel'ardı vahtilâfü elsinetiküm ve elvàniküm inne fiy zàlike leàyàtin lil'àlimiyne.

Yine Semâvâtın ve Arz'ın yaradılışı, lisanlarınızla, lûgatlarınızın, nağmelerinizin, renklerinizin çeşid çeşid oluşu O'nun âyetlerindendir, şân u azametine, hâlketdiği bedîaya delildir. Her insânın hey'etinin diğer insânın hey'etinin gayrı oluşu, O' nun kudretinin ne kadar geniş olduğunu bir tenbih, gerek sûret-

de ve ma'nâda, heykelde ve hüviyyetde her insânın ayrı ayrı oluşu O'nun kaadir-i mutlak olduğuna bir burhân-ı celîldir. Hiç şübhe yok ki bunda; geliş ve gidişdeki gaayeyi duyan, tedebbür eden, mebde'ini, meâdını bilen âlimler, ehl-i nazar ve ehl-i istidlâl içün âyetler, ibretler vardır.

Âyet-i celîlenin ma'nâ-i işârîsine nazar edilirse:

Lisanların ihtilâfında kalblerin lisânı ulviyyâta meylederek hareket eder ve onu taleb eder. Nefislerin lisânı ise süfliyyâta meyleder ve onu taleb eder. Bu sahne-i şühudda bunlar pek canlı olarak müşâhede edilir. Kezâ renklerin ihtilâfı da tabiatların ihtilâfına işâretdir. Kimisi sırf Dünyayı ister, kimisi yalnız Âhıreti ister, kimi Allah'ı ister. İlmde de mu'teber olan ilmün billâhdır ki o ilm âyât-ı kübrâdandır. Sâhıbi basîretle müşâhede edeceğini müşâhede eder, o ilmle kâinâtı vücûdünden evvel bilir, husûlünden evvel haber verir.

23 — Ve min àyàtihî menàmiküm billeyli vennehàri vebtiğäüküm min fadlihî inne fiy zàlike leàyàtin likavmin yes'meùne.

Yine O'nun âyetlerindendir: Bedeninizin râhatı, mizâcınızın ve kuvânızın takviyesi içün geceleyin mûtâd olan uyumanız. Gündüzün de fazlından, sıay-ı rahmetinden umûr-ı meâşınızı, geçinmenizi taleb etmeniz. Muhakkak işte bunlarda duyan bir kavm içün Hak'kın lûtf u âtıfetine, takdîr ü tedbîrine, tevhıd-i sübhânîsine delâlet eden ibretler vardır.

24 — Ve min àyàtihî yüriykümülberka havfen ve tame'an ve yünezzilü minessemäi mäen feyuhyiy bihil'arda ba'de mevtihà inne fiy zàlike leàyàtin likavmin ya'kılùne.

Kezâ Sübhânehû Teâlâ'nın âyetlerinden olmak üzere size (bir cihetden acaba gadabı mı, azâbı mı hulûl ediyor diye haş-

yetullahdan) bir korku, (fazl-ı rahmetiyle Semâdan bir su gelip Arz dirilir mi diye de) bir tama' ya'ni bir tarafdan yıldırım korkusu, birtarafdan yağmur ümmîdi içün şimşek gösteriyor. Ve Semâdan yağmur indiriyor da onunla Arz'a ölümünden sonra yeniden can veriyor. Muhakkak bunda akledecek bir kavm içün, âsârında müstakıl tasarruf eden kaadir ü muktedir Hak'ka karşı kat'î delilller vardır.

(Ve emmelleziyne keferù...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ
دَعْوَةً مِنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ ﴿٢٥﴾ وَلَهُ مَنْ فِي السَّمٰوٰتِ
وَالْأَرْضِ كُلٌّ لَهُ قَانِتُونَ ﴿٢٦﴾ وَهُوَ الَّذِي يَبْدَؤُا الْخَلْقَ
ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمٰوٰتِ
وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢٧﴾ ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا
مِنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَكُمْ مِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِي مَا
رَزَقْنَاكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ
كَذٰلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٢٨﴾ بَلِ اتَّبَعَ الَّذِينَ
ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ
وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ ﴿٢٩﴾ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا
فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ
ذٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٠﴾
مُنِيبِينَ إِلَيْهِ وَاتَّقُوهُ وَأَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَلَا تَكُونُوا
مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا
شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

25 — Ve min àyàtihï en tekùmessemäü vel'ardu biemrihî sümme izà de'àküm da'veten minel'ardı izä entüm tahrücùne.

Yine O'nun âyetlerinden, kudretinin burhanlarındandır: Semâ'nın, Arz'ın O'nun emri ile durması ve O'nun hükmünün hâricine çıkamaması. Semâ'nın, Arz'ın bir yere istinâd etmeksizin intizam dâhilinde duruşu (O'nun buyurultusundan başka bir şey midir?). Sonra (O'nun hükmünü, mahlûkaatı üzerindeki kazâsını teemmül ediniz): Sizin iâde olunmanız vakti gelip de onu irâde etdiği vakıt, size bir da'vet yapıp, bir çağırışla çağırır ki siz onu kemâl-i kudretiyle işidir işitmez mühletsiz, terâhîsiz Arz'dan derhâl çıkarsınız.

26 — Ve lehu men fiyssemävàti vel'ardı küllün lehu kànitùne.

İrâde-i ilâhiyye onların çıkmasına teallûk eder de nasıl derhâl işitmezler, derhâl çıkmazlar, hurûc etmezler? Mülk, tesarruf-ı ibda', inşâ... bunların hepsi Allahü Teâlâ'nın. Semâvatda (vech-i kerîmi mütâlea ile müstağrak olan melâike ve daha niceleri) ve Arz'da kim varsa, ins ü cin de her biri O'nun fermânına boyun keser, dîvan durur.

27 — Ve hüvelleziy yebdeülhalka sümme yü'ıydühu ve hüve ehvenü aleyhi ve lehülmeselül'a'lâ fiyssemàvàti vel'ardı ve hüvel'aziyzülhakiymü.

Kaadir ü muktedir O. Lûtf u cûdunun iktizâsı ketm-i ademden Dünyada fezâ-i vücûde hâlkı ilkin hâlkeden, sonra hikmetinin iktizâsı kemâl-i kudretiyle onu iâde edip Âhıretde yeniden dirilden O. Bu, Âhıretde yeniden yapmak O'na daha kolaydır. (Esâsen bu kıyas tefhim içündür. Yoksa ibtidâdan yapmak, sonradan yapmak, bunlar Sübhânehû Teâlâya göre müsâvidir, ancak O'nun "oluverin" emrine tâbi'dir. Hattâ bu da

tefhîm içündür. Hâlka nazaran maddesi, modeli, müddeti yok iken yapmak ile, madde, model, müddet vücûde geldikden sonra yapmak arasında evvelki daha dehşetli görünür. Fakat Hak'ka nazaran böyle bir şey yokdur.) Semâvatda ve Arz'da meselü a'lâ O'nun. Nasıl O'nun olmaz? O, yegâne emrine gaalib, bütün ef'âlinde, âsârında hakîm.

28 — Darebe leküm meselen min enfüsiküm hel leküm min mà meleket eymànüküm min şürekäe fiy mà rezaknàküm feentüm fiyhi seväün tehàfùnehüm kehıyfetiküm enfüseküm kezàlike nüfassılül'àyàti likavmin ya'kılùne.

(İmdi Sübhânehû Teâlâ tevbîhen ve tebyînen) size kendinizden bir misâl getirdi:

Ey Allah'a şerîk ittihâz edenler! O'nun masnûâtına kul olmak isteyenler! Size verdiğimiz malda, kısmet etdiğimiz şeyde onlar ile tesarrufatda berâber olmak, biribirinizden korkup saydığınız gibi onlardan korkmak üzere elleriniz altındaki kölelerinizden hiçbir ortağınız var mıdır? Siz nasıl oluyor da benim mahlûkaatımı, benim kullarımı bana şerik koşmaya râzı oluyorsunuz? İşte akıllarını kullanan, âyâtımızı ibret ve istibsâr ile teemmül ve tedebbür eden kavm içün biz böyle âyetleri tafsîl ederiz.

29 — Belittebe'alleziyne zalemû ehväehüm biğayri ılmin femen yehdiy men edallellàhü ve mà lehüm min nàsıriyne.

Câhiller, zâlim olanlar, vâzıh âyetlerin ve burhanların gösterdiği hakıkat yollarını terkedip, hiçbir ilmsiz sırf hevâlarına, nefislerinin arzularına tâbi' oldular. Allah'ın şaşırtdığını kim yola getirebilir? Onlar içün hidâyet ve seâdet yoluna götürecek hiçbir yardımcı da yokdur.

30 — Feekım vecheke liddiyni haniyfen fıtratallàhilletiy fetarennàse aleyhà lâ tebdiyle lihalkillâhi zàlikeddiynülkayyimü ve lâkinne ekserennàsi lâ ya'lemùne.

Artık kalbinin yüzünü tevhıd-i zâtîye, dîn-i hakıkîye bir hanîf olarak, ya'ni büün edyân-ı bâtıladan, fâsid re'ylerden pâk olarak, onlara mâil olmaksızın çevir, oraya tut, fıtrat dînine doğrult. Allah'ın fıtrat olan dînini tut ki insanları onun üzerine yaratmışdır. Allah'ın yaratdığı şeyde tağyir, tahvil, değişiklik olamaz. İşte tevhıd-i sübhâniyyeye vâsıl eden, inhırafsız, i'vicacsız, dosdoğru din bu dindir. Fakat gaflet ve nisyân içinde olan nâsın eksérîsi bunu bilmezler.

31 — Müniybiyne ileyhi vettekùhü ve ekıymussalâte ve lâ tekùnù minelmüşrikiyne.

Ey Muhammedîler! Dîn-i İslâm ile tedeyyün edip, Allah' ın bütün emirlerine itâat ederek ihlâs-ı tâm ile O'na gönül verin, yüzünüzü O'na döndürün, O'nun haram kıldığı şeylerden korkarak korunun, âdâb-ı ubûdiyyetle rücû' edin, O'nun hudûdunun hâricine çıkmayın, intikaam-ı sübhânîsinden sakının, rahmet-i vâsiasından da ümmîdinizi kesmeyin. Bâhusus namaza devâm edin, hele evkaat-ı mektûbede, sâat-i mahfûzada namazlarınızı kılın.

Ey Hak'ka teveccüh edenler! Bu husûsa dikkat edin de müşrikînden olmayın, tevhıd menzilinin hâricine çıkmayın.

32 — Minelleziyne ferrekù diynehüm ve kànù şiye'an küllü hızbin bimà ledeyhim ferihùne.

Onlardan (olmayın ki) dinlerini darmadağın edip fırka fırka olmuşlardı. (Bu ihtilâf, bu iftirak vahdetin zevkını bozar, sizi Hak ve hakıkatden uzaklaşdırır, ağyâra karşı kuvvetinizi keser, hiçbir sûretde teâlî, terakkı edemezsiniz. Size ınd-i ilâhîden nâzil olan din, fıtrat-ı asliyyeyi muhâfaza eden, tevhıd-i zâtîye

götüren dindir, ondan ayrılmayın. İhtilâflarınız nefsânî değil, rûhânî olsun. Kitâbullah sizi ne tarafa döndürürse o tarafa dönün, müteaddid vücudlerde bir ruh olarak yaşayın, Hak ve hakıkat peşinde koşun, hubb-ı gayr ile yaşayın, insâniyyete hâdim olun, şirke uğramayın.) Onlardan her hızb, hiçbir sened-i aklî ve şer'î olmaksızın, kuru bir gayretle kendilerindekine güvenir, kendi dîni ile sevinir. (Siz, Allah'ın hakk dînine güvenin ve onunla sevinin, mesrûr olun.)

Cenâb-ı Hak imdi küfran ve nisyân üzerinde bulunanlara işâret ederek buyuruyor:

(Ve min âyâtihî en tekûmessemâü...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُم مُّنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُم
مِّنْهُ رَحْمَةً إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُم بِرَبِّهِمْ يُشْرِكُونَ ﴿٣٣﴾ لِيَكْفُرُوا بِمَا
آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٤﴾ أَمْ أَنزَلْنَا عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا فَهُوَ
يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ ﴿٣٥﴾ وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً
فَرِحُوا بِهَا وَإِن تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ
يَقْنَطُونَ ﴿٣٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٣٧﴾ فَآتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ
وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يُرِيدُونَ
وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٣٨﴾ وَمَا آتَيْتُم مِّن رِّبًا
لِّيَرْبُوَ فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُو عِندَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُم مِّن زَكَاةٍ
تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ ﴿٣٩﴾ اللَّهُ الَّذِي
خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِن
شُرَكَائِكُم مَّن يَفْعَلُ مِن ذَٰلِكُم مِّن شَيْءٍ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا
يُشْرِكُونَ ﴿٤٠﴾ ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي
النَّاسِ لِيُذِيقَهُم بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤١﴾

33 — Ve izà messennàse durrün de'av rabbehüm müniybiyne ileyhi sümme izä ezàkahüm minhü rahmeten izà feriykun minhüm birabbihim yüşrikùne.

Nâsın başına bir musıbet, bir şiddet dokunduğu vakıt nedâmet ve ihlâs ile her şeyden geçerek Rablerine dönüp yalvarırlar, niyâz ederler, sonra Hak tarafından onlara rahmet tatdırılıp, o musıbet, sıkıntı, şiddet kaldırıldı mı bakarsın onlardan birtakımları o Rablerine şirk koşarlar, halâslarını Hak'ka değil de âdî sebeblere, vesîlelere nisbet ederler.

34 — Liyekfürù bimä àteynàhüm fetemette'ù fesevfe ta'lemùne.

Varsın kendilerine verdiğimiz büyük büyük nı'metlere karşı küfranda bulunsunlar, ona şükretmesinler, nankörlükde devâm etsinler. Ey Ekmelerrüsül! Taraf-ı sübhânîmizden niyâbeten onlara söyle: "Ey kâfirler! Ey münkirler! Ey mürtedler! Ey zâlimler! Haydi nı'metlerimizle Dünyada biraz geçinin, zevk edin bakalım. Yakında âkıbetinizi bileceksiniz." (Küfrânınızın, isyânınızın karşılığı olan türlü türlü azâbı tadacaksınız.)

35 — Em enzelnà aleyhim sultànen fehüve yetekellemü bimà kànù bihî yüşrikùne.

Yoksa biz onlara saltanat ve satvet sâhıbi bir melek indirdik de; O'na şerik koşmalarını, küfranda bulunmalarını, türlü türlü fısk, durmaksızın isyân etmelerini o mu söylüyor? Allah'a koşdukları şeriklerden bahseden bir ferman mı gönderdik?

36 — Ve izä ezaknennàse rahmeten ferihù bihà ve in tüsıbhüm seyyietün bimà kaddemet eydiyhim izà hüm yaknetùne.

Bir de biz nâs'a rahmetimizi, geniş nı'metleri, bol rızkları, tam sıhhatleri ihsân etdiğimiz zaman, onu taddırdığımız vakıt,

ona güvenirler, onunla şımarırlar da, elleri ile irtikâb etdikleri, takdîm etdikleri mefseded ve ma'sıyyetleri, günahları sebebiyle başlarına bir fenâlık gelirse ye's içinde müstağrak olurlar, hemen her ümmîdi keserler, kudretimizle onları felâha çıkaracağımıza i'tikaad etmezler.

37 — Evelem yerev ennallàhe yebsüturrizka limen yeşäü ve yakdirü inne fiy zàlike leàyàtin likavmin yü'minùne.

Kudretimizi inkâr eden o münkirler görmüyorlar mı ki: Kaadir ü muktedir, envâ'-ı lûtf u kerem sâhıbi olan Allah nasıl rızk-ı sûrî ve rızk-ı ma'nevîyi kime isterse seriyor, mebzûlen veriyor, hikmetinin iktizâsı dilediğine de nasıl darlaşdırıyor. Şübhesiz bu kabz u bastda, bu darlık ve genişlikde; Hak'kı tevhıd ve O'nun esmâ ve evsâf-ı zâtiyyesinin kemâlâtına îmân eden bir kavm içün âyetler, vâzıh deliller vardır.

Niam-ı sübhânîsini dilediğinde genişleden, dilediğinde darlaşdıran Cenâb-ı Hak olduğuna yakînen îmân etdikden sonra o halde:

38 — Feàti zelkurbà hakkahu velmiskiyne vebnessebiyli zàlike hayrün lilleziyne yüriydùne vechallàhi ve üläike hümülmüflihùne.

Yakınlığı olana, fukarâya, âcize, vatanından, emvâlinden, akrânından, ihvânından, dostlarından ayrılmış, gurbetde kalmış yolcuya haklarını ver. (Her hukuka riâyet et, bâhusus bunların hukukuna dikkat et.) Bu zikredilenlere sarfetmek, bu infakda kendisini me'mur tutmak; Allah'ın yüzünü murâd edenler, O'nun rızâsını arayanlar, O'nun hakkının şükrünü edâ edenler içün bu daha hayırlıdır. İşte Hak'kın, kendilerine ihsân etmiş olduğu Hak'kın nı'metlerini Hak uğrunda sarfedenler umduklarına ererler. Felâh bulanlar da onlardır.

İmdi, Cenâb-ı Hak, cehelenin ahvâlini, onların câh, servet, riyâ, sum'a ile ve Allah'ın rızâsı aranılmaksızın, bir sevab taleb

edilmeksizin, vechullah murâd edilmeksizin, sırf kibr ü nuhvet, cem'ıyyetde sûrî bir kıymet kazanmak için bezl-i mâl eylemelerini, ufak bir hediye bahânesiyle büyük şeyler beklemelerini ribâ gibi görüyor da şöyle ferman buyuruyor:

39 — Ve mä àteytüm min riben liyerbüve fiy emvàlinnàsi felâ yerbù ındallàhi ve mä àteytüm min zekàtin türiydùne vechallàhi feülàike hümülmud'ıfùne.

Nümâlanmak üzere nâsa verdiğiniz mallar Allah yanında artmaz. (Onun bereketi yokdur), bir sevâbı olmaz, ınd-i ilâhîde o sarfınız asla makbûl değildir. Zira niyyetiniz, garazınız rızâ-i ilâhî değildir. Fakat Allah'ın yüzünü, O'nun rızâsını isteyerek, O'nun emrine imtisâl ve itâat ederek verdiğiniz zekât ise böyle değildir. Onu verenler, mükâfatlarını ilâ mâşâallah Allah'ın inâyetiyle kat kat yapanlar işte onlardır.

Zekât'ın ma'nâ-i enfüsîsi tahsîl edilecek olursa:

Bezl-i vücûd etmeye zekât-ı hakıkî denir. Bedenin zekâtı: Meâsîden temizlenmek, malın zekâtı da: Şübhelerden temizlenmekdir.

40 — Allàhülleziy halekaküm sümme rezekaküm sümme yümiytüküm sümme yuhyiyküm hel min şürekäiküm men yef'alü min zàliküm min şey'in sübhànehu ve te'àlâ ammà yüşrikùne.

Kaadir, muktedir, vâhıd, ehad, ferd, alîm, hakîm olan Allah O'dur ki: Sizi evvelâ ketm-i ademden hâlketdi, sizi öyle izhâr etdikden sonra lûtf u keremiyle, türlü türlü nı'metleriyle sizi terbiye etdi, size rızk verdi. Sonra bu Neş'e-i Ulâda, Dünya sahnesinde ecel-i müsemmânız bitdikden sonra öldüren ve Neş'e-i Ulâdaki inkırâzınızdan sonra sizi dirilden Allah'dır. Teemmül ediniz; sizin iddia etdiğiniz, Allah'a şerik koşduğunuz şeriklerinizden birine servet ve âfiyet versek, bunlardan birini yapabilir mi? Allah'a koşduğunuz şerikler arasında hiç böyle bir şey ya-

pacak bir dâne var mıdır? O Sübhan ve Teâlâ, o müşrikînin koşdukları şeriklerin çok fevkınde, şirk ve küfrden temâmıyle münezzehdir, müteâlîdir.

Nazm-ı Kerîmin ma'nâ-i enfüsîsi tahsîl edilecek olursa:

Hıkmet-i sübhânîsiyle sizleri hâlketdi, muhabbet ve ma'rifetiyle sizi merzuk eyledi. Sonra sizi sizden öldürdü, sonra hayâtiyle hayat verdi, kezâ satvet-i azametiyle öldürdü, sonra cemâl-i vuslatiyle diriltdi.

41 — Zaharelfesàdü fiylberri velbahri bimà kesebet eydiynnàsi liyüziykahüm ba'dalleziy amilù le'allehüm yerci'ùne.

Nâs'ın, elleriyle kazandıkları ma'sıyyet yüzünden karada ve denizde fesad, türlü türlü musıbet vâkıaları meydan aldı. Nâs'a gelen musıbetler: Kendi elleriyle yapdıkları bu çirkin amellerinin cüz'î bir kısmının cezâsını Dünyada da tatsınlar ve rücû' etsinler diyedir.

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلُ
كَانَ أَكْثَرُهُم مُّشْرِكِينَ ﴿٤٢﴾ فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَيِّمِ مِن قَبْلِ
أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لَّا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ يَوْمَئِذٍ يَصَّدَّعُونَ ﴿٤٣﴾ مَن كَفَرَ
فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِأَنفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ ﴿٤٤﴾ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ
آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِن فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ
﴿٤٥﴾ وَمِنْ آيَاتِهِ أَن يُرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُم مِّن رَّحْمَتِهِ
وَلِتَجْرِيَ الْفُلْكُ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِن فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ
﴿٤٦﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ فَجَاءُوهُم
بِالْبَيِّنَاتِ فَانتَقَمْنَا مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ
الْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾ اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ
فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسَفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ
فَإِذَا أَصَابَ بِهِ مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿٤٨﴾
وَإِن كَانُوا مِن قَبْلِ أَن يُنَزَّلَ عَلَيْهِم مِّن قَبْلِهِ لَمُبْلِسِينَ
﴿٤٩﴾ فَانظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَتِ اللَّهِ كَيْفَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
إِنَّ ذَٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٥٠﴾

42 — Kul siyrù fiyl'ardı fenzurù keyfe kàne àkıbetülleziyne min kablü kàne ekserühüm müşrikiyne.

Ey Ekmelerrüsül! Taraf-ı sübhânîmizden niyâbeten müşriklere söyle: "Arz'da bir gezin tozun da mu'teber, munsıf bir nazarla bakın ve teemmül edin; bundan evvel geçenlerin âkıbeti nasıl olmuş? Onların ekserîsi müşrik idiler. Küfr'de, fıskın envâ'ında, isyanda sizin gibi ileri idiler." (Âkıbet ne bâtıl hevâları kaldı, ne fâsid re'yleri...)

43 — Feekım vecheke liddiynilkayyimi min kabli en ye'tiye yevmün lâ meredde lehu minallàhi yevmeizin yessadda'ùne.

"Bütün tağyîr ü tahrîf edilmiş olan edyânı neshedėn, bâtılı hakk şeklinde gösteren re'yleri reddeden, meydâna çıkaran, hakk dîni olan İslâm dîni geldi" de, bunları anlat da, Allah tarafından geri döndürülmesine hiç çâre olmayan, artık rücû'un, tâatin, ibâdetin fâidesi bulunmayan bir gün gelmezden evvel kalbinin yüzünü o doğru ve sâbit dîne tut. Ki o gün geldi mi hâlk bölük bölük hep ayırd olurlar. Azab görecekler, necat bulanlar hep ayrı ayrı olurlar.

44 — Men kefere fe'aleyhi küfrühu ve men amile sàlihan felinefsihim yemhedùne.

45 — Liyecziyelleziyne àmenù ve amilussàlihàti min fadlihî innehu lâ yühıbbülkâfiriyne.

Her kim küfrederse, küfrü, vebâli kendi aleyhinedir. Küfrü ile fıskı ile berâber nâra dâhil olur. Her kim de iyi işler, salâh ile çalışırsa ancak kendileri için konak hazırlamış, döşemiş olur ki: Cennetde konaklar. Zira îmân edip ınd-i ilâhîde makbûl iş işleyenlere O, fazl-ı sübhânîsinden îmân ve amellerinin haklarından kat kat fazlasiyle mükâfat verecekdir. Çünki O, küfrde ve dalâlde ısrâr edenleri, bâhusus ıslahları ve hidâyete kavuş-

maları içün taraf-ı sübhânîsinden peygamberler, kitablar gönderdikden sonra îmânı nefşâniyyet mes'elesi yapıp, küfrde ve inkârda devâm edenleri sevmez.

46 — Ve min àyàtihi en yürsilerriyàha mübeşşiràtin ve liyüziykaküm min rahmetihî ve litecriyelfülkü biemrihî ve litebteğù min fadlihî ve le'alleküm teşkürùne.

Ve O'nun kemâl-i re'fet ve rahmetine delâlet eden âyetlerinden olmak üzere rüzgârları ve yağmurları müjdeciler hâlinde size gönderdi ki; hem emr-i rahmetinden size tatdırmak, hem emriyle gemiler denizde yüzmek, hem O'nun fazl-ı sübhânîsinden, inâyetinden ticâretinizi aramanız içün. Me'mûl ki nı'metlerine şükredersiniz.

47 — Ve lekad erselnà min kablike rüsülen ilâ kavmihim fecäùhüm bilbeyyinàti fentekamnà minelleziyne ecremù ve kàne hakkan aleynà nasrülmü'miniyne.

Ey Ekmelerrüsül! Celâlim hakkı içün biz senden evvel kendi kavmlerinde küfr, tuğyan, zulm, udvan emâreleri zâhir olmuşken onlara beşîr ve nezîr peygamberler gönderdik. Onlar onlara vâzıh beyyineler, mu'cizelerle geldiler. Kavmleri âyât ü beyyinâtı teemmül ve tedebbür etmeksizin, sırf inad ve inkârlarından dolayı tekzîb etdiler. Biz de kahr-ı celâlimizin iktizâsı o büyük cürmü işlediklerinden, bâhusus günâhın en büyüğü olan Rüsül-i Kirâmı tekzîb etdiklerinden dolayı intikaam aldık. Ve lûtfumuz hasebiyle mü'minlere yardım azamet-i sübhânimizde hakk oldu.

48 — Allàhülleziy yürsilürriyàha fetüsiyrü sehàben feyebsütuhu fiyssemäi keyfe yeşäü ve yec'alühu kisefen feterelvedka yahrücü min hılâlihî feizä esàbe bihî men yeşäü min ıbàdihi izà hüm yestebşirùne.

Kaadir ü muktedir Allah O'dur ki; mahz-ı fazl ü cûdünden rüzgârları gönderir, onlar da bulutları savururlar. Yine o bulutları cevv-i Semâda nasıl dilerse öyle yapar. Gâh bast eder, gâh pâre pâre eder, dilediği gibi taksîm ü teksîf eder. Ey görüşü mu'teber! Artık sen bulutun arasından yağmurun, kudretullahın teallûku ile çıkdığını görürsün, derken onu kullarından dilediğinin üzerine döküverdi mi, arâzilerine, mezraalarına yağmuru verdi mi, oun nüzûlü ile berâber derhal türlü türlü beşâret, ibtihâc içerisinde ferah ve sürurlarını göstererek yüzleri gülüverir.

49 — Ve in kànù min kabli en yünezzele aleyhim min kablihî lemüblisiyne.

Hâlbuki o yağmur önce kendilerine indirilmezden evvel (rahmet gelmedi diye) ye'se düşmüş, ümmîdsizlik içinde idiler.

50 — Fenzur ilâ àsàri rahmetillâhi keyfe yuhyiyl'arda ba'de mevtihà inne zàlike lemuhyiylmevtà ve hüve alâ külli şey'in kadiyrün.

Ey Allah'ın nûru ile nazar eden mü'min-i mu'teber! Allah' ın âsâr-ı rahmetine bir bak! O'nun kemâl-i fazl u cûdünü gör! Arz'ı ölümünden sonra (kupkuru iken, nedâretinden, nezâhetinden, türlü türlü çiçeklerinden, semerelerinden hiçbir şey yok iken) nasıl dirildiyor, nasıl tâze can veriyor. İşte kaadir ü muktedir, irâde-i tâmme ve ihtiyâr-ı kâmile sâhıbi olan Allah'ın haşr u cezâda irâde-i sübhânîsi ölülerin dirilmesine teallûk edecek ve muhakkak dirildecekdir. Nasıl diriltmez? O, bizâtihî her şey'e kaadirdir. Her şey O'nun hazret-i ilminde ve irâdesi tahtındadır. Fütursuz, kusursuz, ekmel ve edhem vech üzere dilerse vârı yok, yoku vâr eyler.

(Kul siyrù fiyl'ardı...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَلَئِنْ أَرْسَلْنَا رِيحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَّظَلُّوا مِن بَعْدِهِ يَكْفُرُونَ
﴿٥١﴾ فَإِنَّكَ لَا تُسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا
وَلَّوْا مُدْبِرِينَ ﴿٥٢﴾ وَمَا أَنتَ بِهَادِ الْعُمْيِ عَن ضَلَالَتِهِمْ
إِن تُسْمِعُ إِلَّا مَن يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُم مُّسْلِمُونَ ﴿٥٣﴾ اللَّهُ الَّذِي
خَلَقَكُم مِّن ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِن بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ
مِن بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ
﴿٥٤﴾ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لَبِثُوا غَيْرَ
سَاعَةٍ كَذَٰلِكَ كَانُوا يُؤْفَكُونَ ﴿٥٥﴾ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ
وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَىٰ يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَٰذَا يَوْمُ
الْبَعْثِ وَلَٰكِنَّكُمْ كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾ فَيَوْمَئِذٍ
لَّا يَنفَعُ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَعْذِرَتُهُمْ وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ ﴿٥٧﴾
وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ مِن كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِن جِئْتَهُم
بِآيَةٍ لَّيَقُولَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ أَنتُمْ إِلَّا مُبْطِلُونَ ﴿٥٨﴾
كَذَٰلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٥٩﴾ فَاصْبِرْ إِنَّ
وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَا يَسْتَخِفَّنَّكَ الَّذِينَ لَا يُوقِنُونَ ﴿٦٠﴾

51 — Ve lein erselnà riyhan fereevhü musferren lezallù min ba'dihî yekfürùne.

Celâlim hakkı içün biz rüzgârı göndeririz, onlar ekinin gönderdiğimiz o sıcak rüzgârdan sarardığını görürlerse mutlak onun arkasından dinde rüsuh bulmayanlar ve sırât-ı müstakımde sebatları az olanlar Allah'a ve O'nun nı'metine küfrâna başlarlar, O'nun bütün fazl u keremini inkâr ederler.

52 — Feinneke lâ tüsmi'ulmevtà ve lâ tüsmi'ussummeddü'äe izà vellev müdbiriyne.

Ey Ekmelerrüsül! Üzülme! Sen ölülere söz işitdiremezsin! Sen yalnız da'vet ve teblîga me'mursun. Kezâ sağırlara da işitdiremez, ismâ'-ı merâm edemezsin. Bâhusus da'vetinden insirâf etmiş kaçanlara, inkâr edenlere, risâletini tekzîb edenlere, arkasını dönenlere de da'vetini işitdiremezsin.

53 — Ve mä ente bihàdil'umyi an dalâletihim in tüsmi'ù illâ men yü'minü biàyàtinà fehüm müslimùne.

Ey Ekmelerrüsül! Nasıl ictihâd ediyorsun, ne kadar çok çalışıyorsun. Biz taraf-ı sübhânîmizden Hak ve hakıkate yüz çevirmeyenler husûsunda senin sıkılmanı emr etmedik. Sen kalb gözleri kör olanların, (îmânı nefsâniyyet mes'elesi yapanların, kibr ü inadlarından dolayı hakk ve hakıkati kabûl etmeyenlerin) şaşkınlıklarından yol gösterici değilsin. Sen ancak taraf-ı sübhânîmizden getirdiğin âyetlerimize îmân edeceklere da'vetini işitdirecek, tebliğini kabûl etdireceksin. İşte onlar islâma gelir, bize münkaad olur ve selâmeti bulurlar.

54 — Allàhülleziy halekaküm min da'fin sümme ce'ale min ba'di da'fin kuvveten sümme ce'ale min ba'di kuvvetin da'fen ve şeybeten yahlüku mà yeşä'ü ve hüvel'aliymülkadiyrü.

O Allah ki kaadir, muktedir, hakim, ef'âlinde, ahkâmında alîmdir; sizi ketm-i ademden meydâna getirdi, zaif bir meni' den yaratdı, za'f ve aczinizden sonra size gençlikde kuvvet verdi, gençlik âleminden sonra ihtiyarlıkda tekrar bir za'f, bir inhıtat, bir saç aklığı yapdı. Neyi diler ise hâlk ediyor. Nasıl hâlketmez? Bütün varlık O'nun irâde ve meşiyyeti tahtındadır. İlmi her şey'i muhitdir. Fütursuz, kusursuz, noksansız, icad ve izhâr eden O'dur.

55 — Ve yevme tekùmüssà'atü yuksimülmücrimùne mà lebisù ğayre sà'atin kezàlike kànù yü'fekùne.

Ey Ekmelerrüsül! Mev'ûd olan o günü, o haşr-ı emvat gününü anlat: O gün ki sâat gelir, Kıyâmet kopar, günahkârlar: "Dünyada bir sâatden fazla durmadık" diye yemîn ederler. (Bu bir sâatlık refâha nisbeten ne uzun azab derler...) Bunun gibi Dünyada da çevriliyorlar, tevhıd yolundan, rüşd-i hidâyet caddesinden kemâl-i gaflet ve kasvetlerinden dolayı dönüyorlardı. Dünyada da, Âhıretde de işleri, güçleri yalandı.

56 — Ve kàlelleziyne ùtül'ılme vel'iymàne lekad lebistüm fiy kitàbillâhi ilâ yevmilba'si fehàzà yevmülba'si ve lâkinneküm küntüm lâ ta'lemùne.

Kendilerine Hak tarafından ilm-i ledünni verilenler, ilm ü îmâna nâil olanlar, ki onlar peygamberlerin, kitabların verdiği haberlere, emirlere, mugayyebâta, bâhusus ba's ve nüşûre îmân etmişlerdi, işte o mü'minîn, o muvahhıdîn; onların Hak'dan insirâf edip kaldıkları müddeti kasr edişlerini duyduklarında diyecekler ki: "Alimallah siz Dünyada Allah'ın kitâbında olduğu gibi ba's gününe kadar durdunuz. İşte bu ba's günüdür. Dünyada peygamber lisâniyle size bunun mev'ûd olduğu haber verilmişdi. Fakat siz tıynet ve cehlinizin iktizâsı bilmezler gürûhu idiniz, bir türlü îman ve tasdik etmez, Rüsül-i Kirâmın verdiği haberleri inkâr ve tekzîb ederdiniz."

57 — Feyevmeizin lâ yenfe'ulleziyne zalemù ma'ziretühüm ve lâ hüm yüsta'tebùne.

Eyyâm-ı tedârik nihâyet buldu! Kıyâmet kopdu! Bugün kendi nefislerine zulmedenlerin, sahte benliklerine güvenenlerin, kendi kendine yapanların ma'ziretleri fâide vermez, nâfile yorulmasınlar. Azablarına çâre bulunmaz. Onlardan tevbe de istenmeyecekdir. Neş'e-i ibtilâ, ihtibar nihâyet buldu, nedâmet, ibâdet, rücû' kapıları kapandı!

58 — Ve lekad darebnà linnàsi fiy hàzelkur'àni min külli meselin ve lein ci'tehüm biàyetin leyekùlennelleziyne keferû in entüm illà mübtılùne.

59 — Kezàlike yatba'ullàhü alâ kulùbilleziyne lâ ya'lemùne.

Azametim hakkı içün bu Kur'anda, (ınd-i sübhânîmden Zât-ı Ehadiyyetimi Cenâb-ı Ahmediyyetine fethetdiğim o Peygamber-i Hak'ka beşeriyyeti zulmetden nûra çıkarmak içün gönderdiğim bu kitabda) nâs'a her türlü misâl getirdik. Pek azı müstesnâ tefattun etmediler, uyanmadılar. Yemîn ederim ki perde-i gafletlerinin kalınlıklarından dalâletin enginlerine daldıklarından; Ey Ekmelerrüsül! Sen onlara başka bir âyet de getirsen (Yed-i Beyzâ, Asâ gibi mu'cizeler de getirseydin) yine o kâfir olanlar i'râz edecekler, Hak'dan dönecekler, tevhıd ve îmân yoluna girmeyecekler "sizin kendiniz yalancı, sözünüz de bâtıldır" diyeceklerdi. Ey Peygamber-i Hak! İşte sen böylece onların hâline şâhid oldun.

Allah, ilmin kadrini bilmeyenlerin, bütün kefere ve cehelenin kalblerini öyle tab'eder, mühür basar.

60 — Fasbir inne va'dallàhi hakkun ve lâ yestehıffennekelleziyne lâ yùkınùne.

Ey Ekmelerrüsül! Sen bunların ahval ve evza'ına muttali' oldun, şimdi sen sabret. Zira Allah'ın va'di muhakkak hakk'dır. Muhakkak o incâz olacakdır. Sakın iykaanı olmayanlar senin sabrını azaltmasınlar. Onların azâbını ta'cîle kalkışmayasın.

—

Cenâb-ı Hak'kın kerem-i sübhânîsi, Sultân-ı Rüsül, Hâdî-i Sübül Aleyhi Salâvâtül Küll Efendimizin şefâat-i uzmâsı, Ehl-i Beyt ve Eshâb-ı Bâsafâsının berekâtiyle Sûre-i Rûm'dan tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

Sûre-i Celîle'de: Hak'kın kuvvetde değil, kuvvetin Hak'da olduğu umûr-ı hâriciyyede misâlleriyle beyan buyurulmuş, ehl-i inad ve inkârın âkıbetleri gaayet vâzıh bir şekilde bildirilmiş, cehlin ve dalâlin zirvesine çıkıp vehme, hayâle tâbi' olanların neticeleri, Hak'kın gadabına kendini siper edenlerin sonlarının nasıl geldiği anlatılmış, ehl-i tevhıdin ilmel yakîn, aynel yakîn, hakkal yakîn mertebelerini geçdikden sonra neye mazhar oldukları, eshâb-ı taklîdin de taklidlerinin neticede neye müncer oldukları beyân edilmişdir.

سُورَةُ لُقْمَنْ

Sûre-i Lukman

Sûre-i Celîle Mekkî'dir.
Âyetleri : Otuz dört
Kelimeleri : Beş yüz kırk sekiz
Harfleri : İki bin yüz on'dur.

بسم الله الرحمن الرحيم

الم ﴿١﴾ تلك آيات الكتاب الحكيم ﴿٢﴾ هدى ورحمة للمحسنين ﴿٣﴾ الذين
يقيمون الصلوة ويؤتون الزكوة وهم بالآخرة هم يوقنون ﴿٤﴾
أولئك على هدى من ربهم وأولئك هم المفلحون ﴿٥﴾ ومن الناس
من يشتري لهو الحديث ليضل عن سبيل الله بغير علم ويتخذها
هزوا أولئك لهم عذاب مهين ﴿٦﴾ وإذا تتلى عليه آياتنا ولى
مستكبرا كأن لم يسمعها كأن في أذنيه وقرا فبشره بعذاب
أليم ﴿٧﴾ إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات لهم جنات النعيم ﴿٨﴾
خالدين فيها وعد الله حقا وهو العزيز الحكيم ﴿٩﴾ خلق السموات
بغير عمد ترونها وألقى في الأرض رواسي أن تميد بكم وبث
فيها من كل دابة وأنزلنا من السماء ماء فأنبتنا فيها
من كل زوج كريم ﴿١٠﴾ هذا خلق الله فأروني ماذا خلق
الذين من دونه بل الظالمون في ضلال مبين ﴿١١﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّح۪يمِ

Enbiyâ u Evliyâsının kalblerine hıkmet menba'larını vaz'-eden ve kullarının irşâd olunması, mekârim-i ahlâkı itmam ve onların ta'lim ve tebligaatiyle kesâfeti letâfete inkılâb etdirip, zulmeti nûra döndürüp bâtıl hüviyyetden soymak içün lisanlarından meârif ve hakaayık nehirleri akıdan Allah'ın; Allah, Rahman ve Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Elif läm mïym.

Bütün merâtib-i âliyyeyi câmi' ve envâr-ı vücûd-ı sübhânînin feyezânına elyak olan insân-ı ekmel! Ey mazhar-ı tam!

2 — Tilke àyàtülkitàbilhakiymi.

İşte bunlar, husûsiyle senin şânını beyân eden hıkmetli Kitâbın âyetleridir.

3 — Hüden ve rahmeten lilmuhşiniyne.

Vücudde Hak'dan gayrısını görmeyenlere, O'ndan gayrısına teabbüd etmeyenlere, Hak onları görüyor olduğunu görenlere, her işi güzel yapanlara (o hıkmetli Kitab) ayn-ı hidâyet, ayn-ı rahmetdir.

4 — Elleziyne yükıymùnessalâte ve yü'tùnezzekàte ve hüm bil'àhıretihüm yùkınùne.

(O muhsinler) ki her vakıt namazı kılarlar, bâhusus evkaat-ı mahfûze-i mektûbeye riâyet ederler, farz olan zekâtı verirler, içlerini, dışlarını Hak'kın gayrısıyla meşgul edecek iltifatdan temizlerler, bununla berâber o süedâ-i makbûlîn zâhir ve bâtınlarını tehzîb etmeklik husûsunda kusûr etmezler, Âhıreti de, amellerinin ve fi'llerinin hisâbı görüleceği günü de onlar ilm-el yakîn, ayn-el yakîn, hakk-al yakn bilirler.

5 — Üläike alâ hüden min rabbihim ve üläike hümülmüflihûne.

İşte haslet-i seniyye ve ahlâk-ı merdıyye ile muttasıf olan, hidâyet üzere bulunan süedâ bunlar, Rableri tarafından hidâyete mazhar olanlar onlar, ve ındallah makbûl olanlar da o felâh bulanlardır. Onlar fevz ü felâha nâil olmuşlar, kendileri hakkında (Lâ havfün aleyhim ve lâ hüm yahzenûn) buyurulmuşdur.

6 — Ve minennàsi men yeşteriy lehvelhadiysi liyüdılle an sebiylillâhi biğayri ılmin ve yettehızehà hüzüven üläike lehüm azàbün mühiynün.

Nâs'dan ba'zısı Allah'ın nı'metlerine küfranda bulunarak ve O'nun kerem ü cûdünün hukukunu unudarak, naklen, hiçbir bilgileri olmaksızın (hem dâll, hem mudill olarak hâlkı Allah yolundan çıkarmak ve onu bu sûretle masharaya almak, eğlence yerine tutmak içün) lâf, eğlenceli sözler satın alırlar. (Kerâmât, sınıf sınıf hüdâyı ve envâ'-ı fezâil ve kemâlâtı câmi', beşeriyyeti zulmetden nûra çıkaracak olan Kitâbın âyetlerini tebdîl ederler, terkederler de ona bedel mâlâya'ni, nefse hoş gelen, insânı dalâlete sevkedecek yalan şeyleri tedârik ederler.) İşte bunlara mühîn, hor kılıcı bir azab vardır.

7 — Ve izà tütlâ aleyhi àyàtünà vellâ müstekbiren keen lem yesma'hà keenne fiy üzüneyhi vakren febeşşirhü bi'azàbin eliymin.

(İnadcı kâfire) karşısında vahdâniyyetimize, esmâ ve sıfâtımızın kemâlâtına delâlet eden âyetlerimiz okunduğu vakıt, onu kabûl etmekden insırâf eder, kibirlenerek kafasını çevirir, işitmekden i'râz eder, sanki kasden onu işitmiyormuş gibi iltifat göstermez. Gûya kulaklarında bir ağırlık varmış. (Kulakları tıkanmış gibi davranır, işitmekden yüzünü çevirir.) Ey Ekmelerrüsül! Sen de sahte benliğine mağrûr olup îmânı nefsâniyyet mes'elesi yaparak kibirlenen, âyetlerimizden i'raz ve istinkâf eden, onu işitmek istemeyen ahmak inadcıyı şiddetli elem verici bir azâb ile müjdele!

Cenâb-ı Hak, sünnet-i sübhânîsinin iktizâsı gayy ü dalâlin zirvesinde helâkde olan kefereye âid vaîdini beyan buyurdukdan sonra, imdi yine sünnet-i sübhânîsinin iktizâsı mü'minlere âid va'dini beyan buyuruyor:

8 — İnnelleziyne àmenù ve amilussàlihàti lehüm cennàtünna'ıymi.

Fakat Allah'ın vahdâniyyetine îmân edip, O'nun Rüsülünü tasdik edenler ve O'nun ındinde makbûl olan işleri işleyenler (Kur'an ahlâklı olanlar) yok mu? Onlara Neş'e-i Uhrâ'da, Dünyadan getirdikleri îman ve amel-i sâlihlerine mukaabil envâ'-ı niam ile dolu Naîm cennetleri vardır.

9 — Hàlidiyne fiyhà va'dallàhi hakkan ve hüvel'aziyzülhakiymü.

Onlar orada refâh içinde dâim kalacaklardır. Allah'ın ihlâs sâhıbi olan kullarına hakk olan va'di bu. Hulfsüz ve tereddüdsüz bu böyle tehakkuk edecekdir.

Allahu sübhânehû teâlâ va'dinden nasıl hulfeder? O azîzdir; her emrine gaalib, kaadir, her şey O'nun hazret-i ilminde ve irâde-i tâmmındadır. O, hakîmdir.

10 — Halekassemàvàti biğayri amedin terevnehà ve elkà fiyl'ardı revàsiye en temiyde biküm ve besse fiyhà min külli däbbetin ve enzelnà minessemäi mäen feenbetnà fiyhà min külli zevcin keriymin.

Kudret-i şâmile ve irâdet-i kâmile sâhıbi olan Allah, Semâvâtı direksiz olarak, esânîdi olmaksızın hâlketdi, izhâr etdi. Ve onları bir şey'e istinâd etmeksizin, bir şey'e dayanmaksızın muallâkda olarak görüyorsunuz. Kezâ Arz'a da sizi sarsmamak içün sâbit, büyük büyük dağlar koydu ve orada her cinsden hayvanları dağıtdı. Ve Semâ cânibinden bir su indirdik de Arz üzerinde her çeşidden hoş hoş nebâtat yetişdirdik, menâfi'i, fevâidi çok, mizâcınızı ıslah edici, kuvvet verici nı'metleri meydâna getirdik. Bu nı'metleri görüp şükredesiniz de küfretmeyesiniz diye.

İmdi Cenâb-ı Hak, makaam-ı azamet ve kibriyâ-i mecd-i sübhânîsinden inadcı müşriklere iskat ve tebkit yoluyla buyuruyor:

11 — Hàzä halkullàhi feerùniy mà zà halekalleziyne min dùnihî belizzàlimùne fiy dalâlin mübiynin.

İşte bu işitdikleriniz, bunlar; havl ü kuvvet sâhıbi, kaadir ü muktedir olan Allah'ın yaratdıklarıdır.

Ey müşrikler! Hemen bana Allah'dan başkalarının ne yaratdıklarını gösterin. Sizin bana şerik koşduklarınız neyi izhâr etmişlerdir ki siz onlara teabbüd edersiniz? Hayır! Hudûd-ı ilâhî'yi tecâvuz eden, bâhusus Allah'a karşı da'vâ-i şirkde bulunan zâlimler tuğyân-ı azîm ve açık bir dalâlet içindedirler.

(Elif läm mïym) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا لُقْمٰنَ الْحِكْمَةَ اَنِ اشْكُرْ لِلّٰهِ ؕ وَمَنْ يَّشْكُرْ فَاِنَّمَا يَشْكُرُ
لِنَفْسِهٖ ۚ وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ حَمِيْدٌ ﴿١٢﴾ وَاِذْ قَالَ لُقْمٰنُ لِابْنِهٖ
وَهُوَ يَعِظُهٗ يٰبُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللّٰهِ ؕ اِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيْمٌ
﴿١٣﴾ وَوَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ ۚ حَمَلَتْهُ اُمُّهٗ وَهْنًا عَلٰى
وَهْنٍ وَّفِصٰلُهٗ فِيْ عَامَيْنِ اَنِ اشْكُرْ لِيْ وَلِوَالِدَيْكَ ؕ اِلَيَّ
الْمَصِيْرُ ﴿١٤﴾ وَاِنْ جَاهَدٰكَ عَلٰى اَنْ تُشْرِكَ بِيْ مَا لَيْسَ لَكَ بِهٖ عِلْمٌ
فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبْهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوْفًا ۫ وَّاتَّبِعْ سَبِيْلَ
مَنْ اَنَابَ اِلَيَّ ۚ ثُمَّ اِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَاُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ
﴿١٥﴾ يٰبُنَيَّ اِنَّهَآ اِنْ تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِيْ صَخْرَةٍ
اَوْ فِي السَّمٰوٰتِ اَوْ فِي الْاَرْضِ يَاْتِ بِهَا اللّٰهُ ؕ اِنَّ اللّٰهَ لَطِيْفٌ
خَبِيْرٌ ﴿١٦﴾ يٰبُنَيَّ اَقِمِ الصَّلٰوةَ وَاْمُرْ بِالْمَعْرُوْفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَاصْبِرْ عَلٰى مَآ اَصَابَكَ ؕ اِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْاُمُوْرِ ۚ ﴿١٧﴾ وَلَا
تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْاَرْضِ مَرَحًا ؕ اِنَّ اللّٰهَ
لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُوْرٍ ۚ ﴿١٨﴾ وَاقْصِدْ فِيْ مَشْيِكَ وَاغْضُضْ
مِنْ صَوْتِكَ ؕ اِنَّ اَنْكَرَ الْاَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيْرِ ۧ ﴿١٩﴾

12 — Ve lekad àteynà lukmànelhıkmete enişkür lillâhi ve men yeşkür feinnemà yeşkürü linefsihî ve men kefere feinnallàhe ğaniyyün hamiydün.

Azametim hakkı içün lûtf u cûdumuzla makaam-ı azîmden Lukman'a hıkmet verdik, i'tidâli ona ihsân etdik, ahlâk-ı merdıyye ile tehallûk ettirdik, buna mukaabil "Allah'a şükret" dedik.

Ey fıtratan hıkmete* sâhıb olan insan! Bil ki: Her kim bizim nı'metlerimize şükederse kendi lehine şükr eder, bizim keremimiz ona olur. Her kim de nı'metlerimize nankörlük eder, keremimizin hukukunu edâ etmez ise; tuğyânın, küfrânın vebâli kendine olur. Biz fâide ve husrandan münezzehiz. Enfüsde, âfakda kemâl-i istiklâl ve istihkak ile mütecellî olan Allah, bizâtihî mutlaka kullarının bütün suver-i ihsânından ganîdir. Bununla berâber evsaf ve esmâ-i zâtiyyesinin tecellîsinden zâhir olan bu âsar, sahâif-i ekvan ve mükevvenat mübdi'ine hâlen, mekaalen, sırran ve cihâren senâ etmekdedir. O hamîddir.

Cenâb-ı Hak imdi, her ebeveyne, zürriyyetine ilk öğreteceği, ilk ta'lîm edeceği şey'in; kendisini şirkden muhâfaza olduğu husûsunu beyânen Hazret-i Lukman'ı zikr ediyor:

13 — Ve iz kàle lukmànü libnihî ve hüve ye'ızuhu yà büneyye lâ tüşrik billâhi inneşşirke lezulmün azıymün.

Ey Ekmelerrüsül! Sana tâbi' olanlara tezkîren anlat: Hani Lukman, oğluna va'zediyordu, onun zâhirini, bâtınını ahlâk-ı rediyyeden ve melekât-ı deniyye-i gayr-ı merdıyyeden temizlemeyi kasdediyordu. Ona kemâl-i terahhum ve telâttufla nasihat ederken şöyle demişdi: "Evlâdım! benim yavrum! Allah; şirkden, şebîhden, küfüvden, nazîrden münezzehdir. Bil ki: Ahlâkın en yükseği Hak'kı teşbîhden, şebîhden, küfüvden, nazîrden

* Hıkmet: Hak'kın hıtâbını vasf-ı ilhâm ile idrâkdir.

tenzîh etmekdir. Ne zâhirinde, ne zamîrinde Allah'a şerik koşma. Zira Hak'kın hakkında ikilik, teaddüd, O'nun zâtından gayrı bir şeyde ulûhiyyete, rubûbiyyete hak görmek büyük bir zulmdür."

Ey tâlib!

Şirk: Nefs ile olur: Bunun hazzı Dünyadandır.

Akl ile olur: Bu, Âhıretden haz alır.

Kalb ile olur: Bu, ubûdiyyetin safâsından haz alır.

Lukman'ın oğluna şirk husûsundaki va'zı, şirkden münâcebetindeki tenbîhi: Nefsen, kalben, rûhen Hak içün teferrüddür.

Nefs ancak Hak'ka hizmet eder, kalb O'nun gayrısından haz duymaz, ruh O'nun gayrısını müşâhede etmezse o kimse makaam-ı tefriddedir.

Cenâb-ı Hak, Lukman'ın tavsıyesini te'kid ve tahkikan imdi kendi tavsıyelerini beyan buyuruyor:

14 — Ve vassaynel'insàne bivàlideyhi hamelethü ümmühu vehnen alâ vehnin ve fisàlühu fiy àmeyni enişkürliy ve livàlideyke ileyyelmasıyrü.

Biz kerem ü cûd-ı sübhânîmizle insâna, ebeveynine de iyilikde bulunmayı, anaya, babaya itâati, onlarla berâber musâhabeti, âdâb-ı muâşereti, hukuklarına riâyeti, şanlarına lâyık olmayan şeylerin yapılmamasını tavsıye etdik. Bâhusus annesi onu za'f za'f üstüne düşerek gebe kalıp taşıdı. Onun sütden kesilmesi iki sene içinde olur. O vakte kadar muhâfazası, hıyn-i bülûğa kadar terbiyesi... Ey mükellef! İmdi: Türlü türlü nı'metlerle mütena'ım olan sen, ketm-i ademden sahrâ-i vücûde getiren, bana asâleten ve hılkatinize sebeb olan anana, babana şükret ki, onlara şükrün de bana râci'dir, dönüş de banadır.

15 — Ve in càhedàke alä en tüşrike biy mà leyse leke bihî ılmün felâ tütı'hümia ve sàhıbhümà fiyddünyà ma'-

rùfen vettebı' sebiyle men enàbe ileyye sümme ileyye merci'uküm feünebbiüküm bimà küntüm ta'melùne.

Vâlideyninin hukukunun muhâfazası husûsunu bu kadar te'kîd ile berâber eğer o ikisi de, hakkında sence bir ilm olmayan (ulûhiyyeti olmayan) bir şey'i bana şerik koşman husûsunda çalışırlar, uğraşırlarsa o vakıt sen onlara itâat etme. İkisi de müşrikdirler. Yalnız Dünya işlerinde onlarla ma'rûf olan muâmeleyi, aklen, şer'an, mürüvveten müstahsen olan sohbeti yap. Kat'iyyen onların, şirklerine, küfrlerine meyletme, bana dönen, bana yüz tutanın yolunu tut. Sonra biliniz ki: Tâbi'iniz, metbû'unuz, muvahhıdiniz, müşrikiniz, aslınız, fer'iniz yine dönüp bana geleceksiniz. Ben de size yapdıklarınızı, hayırsa hayır, şer ise şer a'mâlinizi tafsîl ederek haberini ve amellerinize göre cezâ vereceğim.

Lukman, oğluna Hak'kın vahdâniyyeti husûsunda va'z u nasihat etdikden sonra, imdi bütün ahvâlde de müeddeb olmasını ve kendisinden tevhıde muhâlif hiçbir hâlin sâdır olmamasını nasîhat ediyor:

16 — Yà büneyye innehä in tekü miskàle habbetin min hardelin fetekün fiy sahretin ev fiyssemàvàti ev fiyl'-ardı ye'ti bihallàhü innallàhe letıyfün habiyrün.

"Evlâdım! Bilmiş ol ki: İyilik ve kötülükden yapdığın şey bir hardal dânesi kadar olsa, tartıda o kadar gelse de bir kaya içinde veya Semâlarda, yâhud Yerin dibinde gizlense Allah onu Kıyâmet gününde sana getirir ve "senden sâdır olmuşdur" der, mizânına kor. Zira serâir ü hafâyâya muttali' olan Allah lâtifdir; O'na hiçbir şey perde olamaz. Habîrdir; bütün eşyânın künh-i hakıkatini bilir, haberdardır."

17 — Yà büneyye ekımissalâte ve'mür bilma'rùfi venhe anilmünkeri vasbir alâ mä esàbeke inne zàlike min azmil'umùri.

"Evlâdım! İhlâs ile namazı kıl, bütün varlığınla, kalbinle, kalıbınla, a'zâ-i cevârihınla O'na dön, Rabbinden hangi şey seni alakoyuyorsa nefsine onu haram kıl. Yavrum! Ben-i nev'ıne ma'rûfu buyur, onları tevhıde irşâd et, aklen, şer'an güzel olan şeyleri emret, onlar ile konuşur iken akıllarının seviyesini nazar-ı dikkate alarak konuş, sırr-ı tevhıdi fehimlerine göre ve kabûl edebilecekleri şekilde anlat. Kezâ münkerden, aklen, şer'an, âdeten, mürüvveten müstehcen olan şeylerden men'et. Bâhusus bu din yolunda, bu hakk ve hakıkat uğrunda, bu tevhıd yolunda mütehammil ol, o uğurda başına gelen her musıbete sabret.* Zira bu husus azmolunacak umurdandır."

18 — Ve lâ tüsa'ır haddeke linnàsi ve lâ temşi fiyl'ardı merehan innallàhe lâ yühıbbü külle muhtàlin fehùrin.

"Evlâdım! Ben-i nev'ınle muâşeretinde beşûş ol, yumuşak ol, hâlka surat asma. (Câhil kibirliler gibi sakın kibirlenme. Mal, cah, servet, siyâdet-i nisbiyye, ulûm-ı resmiyye seni o karanlığa sürüklemesin. Zira mütekebbirinin kalbleri karanlık olur, karanlık...) Yavrum! Yer yüzünde âriyet varlığa mağrûr olup, mevcûdâta nazar-ı hakaaretle bakarak (salına salına, çalımlar, câlî tavırlar yaparak yürüme). Çünki kibriyâ ve rıdâ-i azametiyle azîz olan Allah, âriyet varlığına güvenerek mütekebbirâne yer yüzünde yürüyen, hasebi, nesebi, câhı, malı ile öğünen kimseleri sevmez."

19 — Vaksıd fiy meşyike vağdud min savtike inne enkerel'-asvàti lesavtülhamiyri.

* İmtihânın celâlli yollarına sabret. Kazâ u kader tecellileri altında sâkin olmaya sabret. Letâif-i keşf-i cemâle, hakaayık-ı envâr-ı zât u sıfâtın tecellîsine sabret. Şevk-ı sekrin galebesiyle onları ifşâ etme, sabret. Emr-i bilma'ruf, nehy-i anilmünker rüşde delâlet eder. Ehl-i temkîn ol, ehl-i telvîn olma. Hevâcis-i nefsâniyyede kalma.

"Yürüyüşünde mu'tedil ol, vekar ile yürü, kezâ sesini yavaş çıkar (işidenlerin hoşlarına gitsin). Çünkü seslerin en çirkini eşekler sesidir."

İmdi Cenâb-ı Hak, insânın şerefine ve yüksek rütbesine işâreten buyuruyor:

(Ve lekad àteynà...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللّٰهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهٗ ظَاهِرَةً وَّبَاطِنَةً ۗ وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُّجَادِلُ
فِي اللّٰهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَّلَا هُدًى وَّلَا كِتٰبٍ مُّنِيْرٍ ﴿٢٠﴾ وَإِذَا قِيْلَ لَهُمُ
اتَّبِعُوْا مَا أَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوْا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ اٰبَآءَنَا ۗ أَوَلَوْ
كَانَ الشَّيْطٰنُ يَدْعُوْهُمْ إِلٰى عَذَابِ السَّعِيْرِ ﴿٢١﴾ وَمَنْ يُّسْلِمْ
وَجْهَهٗٓ إِلَى اللّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقٰى ۗ
وَإِلَى اللّٰهِ عَاقِبَةُ الْأُمُوْرِ ﴿٢٢﴾ وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنْكَ كُفْرُهٗ ۗ إِلَيْنَا
مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوْا ۗ إِنَّ اللّٰهَ عَلِيْمٌۢ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿٢٣﴾
نُمَتِّعُهُمْ قَلِيْلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلٰى عَذَابٍ غَلِيْظٍ ﴿٢٤﴾ وَلَئِنْ
سَأَلْتَهُمْ مَّنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُوْلُنَّ اللّٰهُ ۗ قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ ۗ
بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٢٥﴾ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ ۗ
إِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيْدُ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ أَنَّ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَجَرَةٍ
أَقْلَامٌ وَّالْبَحْرُ يَمُدُّهٗ مِنْ بَعْدِهٖ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ
كَلِمٰتُ اللّٰهِ ۗ إِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ حَكِيْمٌ ﴿٢٧﴾ مَا خَلْقُكُمْ وَلَا
بَعْثُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَّاحِدَةٍ ۗ إِنَّ اللّٰهَ سَمِيْعٌۢ بَصِيْرٌ ﴿٢٨﴾

20 — Elem terev ennallàhe sahhare leküm mà fiyssemàvàti ve mà fiyl'ardı ve esbeğa aleyküm ni'amehu zàhireten ve bàtıneten ve minennàsi men yücàdilü fiyllâhi biğayri ılmin ve lâ hüden ve lâ kitàbin müniyrin.

Görmüyor musunuz ki: Bütün ef'âlinde hakîm olan Allah, Semâvatda ve Arz'da olanları sizin fazl u kerâmetinizi tetmîm içün size müsahhar kılmış, ezcümle zâhiren ve bâtınen her bir nı'meti üzerinize temamlamışdır.* Bu kadar nı'met içerisinde müstağrak kılmış iken yine nâs içinde kimisi tuğyan ve inadda kalarak, ne bir ilm; da'vâsını isbâta bir delîl-i aklî, ne bir mürşid, bir hüdâ, bir keşf-i sarîh-i ledünnî, ne bir kitâb-ı münîr; bir delîl-i naklî olmaksızın Allah hakkında, ulûhiyyetinde ferd, rubûbiyyetinde müstakıl, milk ü melekûtunda irâde ve ihtiyâriyle bizzat tesarruf eden, ibâdete lâyık ma'bûdün bilhak hakkında mücâdele ediyorlar, çene çalıyorlar.

21 — Ve izà kıyle lehümüttebi'ù mä enzelellàhü kàlù bel nettebi'u mà vecednà aleyhi àbäenà evelev kàneşşeytànü yed'ùhüm ilâ azàbissa'ıyri.

Onlara nasihat ve tezkir yoluyla: "Ahvâlinizi ıslah edici, hakıkî dîni bildirici, rüşd ve hidâyet menba'ı, taraf-ı sübhânîden meb'us, nebî ile müeyyed Allah'ın indirdiği Kur'an'a tâbi' olun" denildiği vakıt, onlar cevâben: "Biz sizin iftirâlarınıza tâbi' olamayız. Biz babalarımızı ne yolda bulmuş isek onun ardınca gi-

---

* Nı'met-i zâhire: Hulk-ı hasen, edeb-i hasen, hey'et-i lâtîfe, sünnete mutâbaat, ictinâb-ı ma'sıyyet, tevâzu', ibâdet-i sâfiye, âfiyet, sıhhat, selâmet.

Nı'met-i bâtıne: Fıtrat-ı selîme, gaybı kabûl içün isti'dad, akl-ı selîm, hıkmet, fehm, safâ-i ruh, ittisâl-i zikr aleddevam, îman, iykan, ihlâs, tevhıd, vecd, hâl, murâkabe, üns, hayâ, muhabbet, şevk, aşk. İnsan bu merâtibi itmâm etdi, bâliğ oldu mu Allahü Teâlâ ona Evliyâullah meclisini hazırlar.

Hulâsa olarak şöyle bir ma'nâ da tahsîl olunmuşdur: Nımet-i zâhire ahlâk, nı'met-i bâtıne: Ma'rifet.

Nı'met-i zâhire: Zilletsiz nefs, gafletsiz kalb.

deriz, ona tâbi' oluruz" diyorlar. Ey Ekmelerrüsül! Taraf-ı sübhânîmizden niyâbeten onlara buyur: "Yâ şeytan onları Saîr azâbına (alevli âteşin azâbına) çağırsa da yine tâbi' olacaklar mı?"

22 — Ve men yüslim vechehu ilellàhi ve hüve muhsinün fekàdistemseke bil'urvetilvüskà ve ilellàhi àkıbetül'ümùri.

Her kim muhsin olarak, tevfiyk-ı sübhânî ile Hak'kı görüyor gibi veyâhud Hak onu gördüğünü yakînen zevk edinerek yüzünü tertemiz Allah'a çevirirse,* o hakıkaten sapasağlam bir kulp olan Kur'an'a sarılmış olur. Şeytânın şerrinden, gaailelerinden, tadlîlinden hıfz u emandadır, tariyk-ı Hak üzerindedir, sırât-ı müstakımdedir. Bütün işlerin sonu da Allah'a dayanır.

23 — Ve men kefere felâ yahzünke küfrühu ileynà merci'uhüm feünebbiühüm bimà amilù innallàhe aliymün bizàtissudùri.

Her kim havlüllahdan insırâf eder, i'râz eder, ona sarılmayı sahte benliğine yediremez de küfrederse; Ey Ekmelerrüsül! Artık onun bizden i'râzı, küfrü seni mahzûn etmesin. Onların mebde'i, menşe'i, bizde, dönüşleri de bizedir. O vakit biz de onlara bütün yapdıklarını tafsilâtiyle haber vereceğiz. Zira kâinâtın her zerresini hazret-i ilmiyle muhît olan Allah, bütün sînelerde olanın künh-i hakıkatini elbette bilir.

24 — Nümetti'uhüm kaliylen sümme nadtarrühüm ilâ azàbin ğaliyzın.

Ey Peygamber-i Hak! Taraf-ı sübhânîmizden niyâbeten söyle: İmhâlimizden, onlara Dünyada biraz zevk etdirip geçindirmemizden gururlanmasınlar. Biz onlara Dünyada az bir

* Vücûdünü Hak'ka bezleden Hak'kın vücûdünü bulur. Onun Hak'ka ma'rifeti taklîd ile olmaz.

müddet zevk etdirir, geçindirir, sonra kendilerini Âhıretde galîz bir azâba, ağır, şiddetli bir azâba muztar kılarız.

25 — Ve lein seeltehüm men halekassemâvâti vel'arda leyekùlünnallàhü kulilhamdü lillâhi bel ekserühüm lâ ya'lemùne.

Azametim hakkı içün Ey Ekmelerrüsül! Sen onlara: "O Semâvâtı, Arz'ı kim yaratdı? Onlardaki ulviyyâtı, süfliyyâtı kim îcâd etdi?" diye sorsan, onlar muhakkak "Allah" diyecekler. Onlar cevablarında muztar kalıp, ulviyyat ve süfliyyâtı yaradan ve îcâd edenin bil'asâle ve istiklâl Allah olduğunu i'tiraf ve O'na hasr ve tahsîs etdiklerinde; Resûl-i Zîşânım! Onlara: "İ'tikaadınızın hılâfına tevhıd-i Hak'kı i'tirâf etdiniz, elhamdülillâh" de. Fakat pek çoğu da inâden ve istikbâren inkâr ederler, bilmezler.

26 — Lillâhi mà fiyssemàvàti vel'ardı innallàhe hüvelğaniyyülhamiydü.

Allahü teâlâ zâlimlerin dediğinden elbette münezzehdir. Hak'kın vahdâniyyetini nasıl bilmek istemezler? Semâvat ve Arz'da ne varsa hepsi; ulûhiyyet ve rubûbiyyete lâyık, her şey hazret-i ilminde, kabza-i kudretinde, taht-ı tesarrufunda bulunan ve ferd, vâhıd, ehad, samed olan Allah'ındır. (Sonra Cenâb-ı Hak sübhanehû teâlâ'nın zâtı, mü'minin îmânından, kâfirin küfründen de münezzehdir. Elbette Allah teâlâ zâhir, bâtın ihtiyacdan vârestedir.) Onun zâtı istiklâl-i zâtı ile ganîdir. O öyle ganîdir ve öyle hamîddir. Onun hazret-i ilmine nihâyet yokdur.

27 — Ve lev enne mà fiyl'ardı min şeceretin aklâmün velbahrü yemüddühu min ba'dihî seb'atü ebhurin mà nefidet kelimàtullàhi innallàhe aziyzün hakiymün.

Eğer Arz'daki bütün ağaçlar kalem olsa, denizler de mürekkeb, (kezâ farzedilse o bitdikden sonra arkasından) yedi de-

niz daha ona ilâve edilse (Allah denizleri yedi kerre büyütüp de mürekkeb yapsa) onlar tükenir, biter, Allah'ın kelimâtı tükenmez.

Allah'ın kelimâtı nasıl tükenir, biter?.. O'nun ilm-i sübhânîsini kim ölçebilir? Allah azîzdir; her emrine gaalibdir. Hakîmdir; hıkmetine nihâyet yokdur. Hıkmet-i sübhânîsinin iktizâsı ve irâde ve ihtiyâriyle hâlkı îcâd eder. İbdâı: Lûtf-ı cemâlinin iktizâsı, i'dâmı da: Kahr-ı celâlinin iktizâsıdır.

28 — Mà halkuküm ve lâ ba'süküm illâ kenefsin vàhıdetin innallàhe semiy'un basıyrün.

Allah ındinde sizi yaratmak, Neş'e-i Ulâ'da izhâr etmek, Neş'e-i Uhrâ'da tekrar diriltmek, Mahşerde sizi haşr etmek, ya'ni evvelâ îcâdınız, inkırâzınızdan sonra tekrar dirilmeniz O'nun kudret-i sübhânîsine göre ancak bir nefsi, bir adamı yaratmak, diriltmek gibidir. O'nun kavl-i sübhânîsindeki bir (Kün) işâreti ile bu tecellîler olur. İçde, dışda bütün serâire muttali' olan Allah, kullarının isti'dâdının lisanlarından ne sâdır olursa işidir, görür.

(Elem terev ennallàhe...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ الَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي الَّيْلِ وَسَخَّرَ
الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٢٩﴾
ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ
هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللَّهِ
لِيُرِيَكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ﴿٣١﴾ وَإِذَا
غَشِيَهُمْ مَوْجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا
نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ
كَفُورٍ ﴿٣٢﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا يَوْمًا
لَا يَجْزِي وَالِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنْ وَالِدِهِ شَيْئًا
إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمْ
بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿٣٣﴾ إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ
وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا
وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿٣٤﴾

29 — Elem tere ennallàhe yùlicülleyle fiynnehàri ve yùlicünnehàre fiylleyli ve sahhareşşemse velkamere küllün yecrïy ilä ecelin müsemmen ve ennallàhe bimà ta'melùne habiyrün.

Ey gören! Görmüyor musun ki, Allah, geceyi gündüze, gündüzü geceye idhâl ediyor. (Bunlar hep sizin rızklarınızın terbiyesi içündür.) Güneş'i, Ay'ı da meâşınızın salâhı, nefsinizîn terbiyesi içün müsahhar kılmışdır. Her biri müsemmâ bir ecele doğru devrini, seyrini yapar. Ey ma'rifet ve tevhıd fıtratı ile yaradılanlar! Biliniz ki: Muhakkak Allah, sizin ve sizin bütün hâllerinizin murâkıbıdır. Sizden sâdır olan bütün a'mâl ve ef'âlinizden haberdardır.

30 — Zàlike binennallàhe hüvelhakku ve enne mà yed'ùne min dùnihilbàtılü ve ennallàhe hüvel'aliyyülkebiyrü.

Bu şundan: Vücûdü ile mevcud, sıfâtiyle muhît, esmâsiyle ma'lûm, ef'âliyle zâhir, âsâriyle meşhûd olan Allah Hak'dır. O'ndan başka tapdıklarınız, çağırdıklarınız hep bâtıldır. Ulûhiyyetinde, rubûbiyyetinde müstakıl ve ubûdiyyete lâyık ma'bûdün bilhak olan Allah, bizâtihî âlîdir. Milkinde, melekûtunda nasıl isterse tesarruf eder, cemâliyle, celâliyle, lûtfuyla, kahrıyla tecellî eden büyük O'dur.

31 — Elem tere ennelfülke tecriy fiylbahri binı'metillâhi liyüriyeküm min àyàtihî inne fiy zàlike leàyàtin likülli sabbàrin şekùrin.

Ey görüşü mu'teber! Mün'ım-i hakıkî olan Allah'ın nı'metlerini hâmil gemilerin denizde akışına, O'nun lûtfu ile seyr ü sefer edişine bak! Allah bununla sizlere vahdâniyyetine delâlet eden âyetler gösteriyor. Hiç şübhe yok ki bunda (O'nun imdâdı âşikârdır) metâibe çok sabr edenler, nı'metlere çok şükredenler içün birçok ibretler vardır.

32 — Ve izà ğaşiyehüm mevcün kezzuleli de'avullàhe muhlisıyne lehüddiyne felemmà neccàhüm ilelberri feminhüm muktesıdün ve mà yechadü biàyàtinä illâ küllü hattàrin kefùrin.

Kara bulutlar gibi, dağlar gibi dalgalar onların gemilerini kapladığı zaman, hiçbir yere meyletmeksizin mütedarriâne, tam bir ihlâs ile Allah'a yalvarırlar, o vakıt dîni hâlis kılarlar. Vesîlelere, âdî sebeblere dahi bakmaksızın Hak'ka tam bir teveccüh, tam bir inkıyad gösterirler. Vâhıd, ehad, ferd, samed olan Allah vaktâ ki fazl-ı sübhânîsi ile onları kurtarıp karaya çıkarırsa içlerinde ehl-i sabur, ehl-i şekûr, ifratdan, tefritden âzâde ehl-i i'tidâl de bulunur. (Bir kısmının ise necâta kavuşur kavuşmaz o ihlâslı niyazları, yalvarmaları kesilir, isyanlar, tuğyanlar, azmalar başlar.) Bizim âyetlerimizi ancak çok gaddar, nankör, fıtrî ahdlerini naksedenler, cibillî mîsaklarını bozanlar bilerek inkâr ederler.

33 — Yä eyyühennàsüttekù rabbeküm vahşev yevmen lâ yecziy vàlidün an veledihî ve lâ mevlùdün hüve cäzin an vàlidihî şey'en inne va'dallàhi hakkun felâ teğurrenneкümülhayàtüddünyà ve lâ yeğurrenneküm billâhilğarùrü.

Ey nâs! (Hak'kı unudanlar! Hak ve hakıkatden gaafil olanlar!) Rabbinizden korkunuz! O sizi; hiçbir şey ile anılmaz, isminiz, cisminiz yok iken ketm-i ademden meydâna getirdi. O'nun batş'ı intikaamından hazer ediniz. Zira O'nun batşı şedîd ve azan kulları içün azâbı elîm, hem mezîddir. Ve öyle bir günden çekinin ki o gün baba evlâdından –kemâl-i âtıfet ve re'feti olduğu hâlde– bir şey ödeyemez, en ufak bir şey düşüremez, en ufak bir şey yüklenemez. Evlâd da o da babasından bir şey ödeyemez. (Evet o gün herkes kendi kazancına ferhîn edilmiş bir vaz'ıyyetde biribirlerine hiçbir çâre bulamayacağı bir gündür.) Muhakkak Allah'ın kullarına va'di elbette hakk, şübhesiz o incâz olacakdır.

Ey gaflet ve gururla yaşayanlar! Dünya hayâtının malı, câhı, lezzât-ı fâniyyesi, zâhirî âlâyişi sizi aldatmasın. Ve çok sakının o mağrur, o şeytan, o aldatan nefs-i emmâre sizi isyâna cebredip de; Allah'ın afvı vardır, gufrânı vardır diye Allah'a mağrur eylemesin. O kibr ü gurur Hak uğrunda sizi kör etmesin.

34 — İnnallàhe ındehu ılmüssà'ati ve yünezzilülğayse ve ya'lemü mà fiyl'erhàmi ve mà tedriy nefsün mà zà teksibü ğaden ve mà tedriy nefsün bieyyi ardın temùtü innallàhe aliymün habiyrün.

Şurası muhakkakdır ki gayblara ıttılâ' müstakıl olarak Allah'a âiddir, O'nun ınd-i sübhânîsindedir, O'nun hazret-i ılminde ve levh-ı kazâsında mahfuzdur. Kıyâmetin vaktini bilmek Allah'a mahsusdur. Ve kezâ yağmuru o Sübhânehû indirir, O yağdırır. Rahimlerde ne vardır kezâ O bilir. Hiçbir nefs hayır ve şerr mutlak ne kazanacağını bilmez, hiçbir kimse nerede öleceğini, saîd mi, şakî mi hangi hükm üzerine öleceğini de bilmez (Sâatını, ânını ta'yîn edemez. Şübhesiz ki rubûbiyyetinde, ulûhiyyetinde müstakıl olan Sübhânehû Teâlâ, bunları bilir.) Zira Allah alîmdir; O'nun hazret-i ilmi her zerreyi muhîtdir ve O'nun ilminde mahfuzdur. Habîrdir; O her şeyden haberdardır. O'nun hıfzetdiğinin hâricinde hiçbir haber yokdur.

—

Cenâb-ı Hak'kın kerem-i sübhânîsi, Resûl-i Ekrem'in büyük şefâati, Ehl-i Beytinin ve Eshâb-ı bâsafâsının himmet-i seniyyeleri ile Sûre-i Lukman'dan tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

Sûre-i Celîle: Hak cezbesine nâil olmak içün ahlâk-ı ilâhiyye ile tehallûk etmenin esas olduğunu, fânîyi bâkı ile değişmenin, müebbed istikbâlde kâm almanın yollarını, hakıkî insânın bütün ahvâlinde ve her vaktinde rızâ ve teslim ipine sarılarak sayılı nefesini Hak'dan gaafil olmaksızın bitirmesini, hık-

met-i âliyye mertebesinde tehakkuk etmenin tevhıd makaamında teâlî etmeye bağlı olduğunu pek vâzıh olarak beyân etmişdir...

سُورَةُ السَّجْدَةِ

Sûre-i Secde

Sûre-i Celîle Mekkî'dir.
Âyetleri : Otuz
Kelimeleri : Üç yüz seksen
Harfleri : Bin beş yüz on sekizdir.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

الٓمّٓ ﴿١﴾ تَنْزِيْلُ الْكِتٰبِ لَا رَيْبَ فِيْهِ مِنْ رَّبِّ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٢﴾
اَمْ يَقُوْلُوْنَ افْتَرٰىهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَّبِّكَ لِتُنْذِرَ قَوْمًا مَّا
اَتٰىهُمْ مِّنْ نَّذِيْرٍ مِّنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُوْنَ ﴿٣﴾ اَللّٰهُ الَّذِيْ خَلَقَ
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِيْ سِتَّةِ اَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوٰى
عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِهٖ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا شَفِيْعٍ اَفَلَا تَتَذَكَّرُوْنَ
﴿٤﴾ يُدَبِّرُ الْاَمْرَ مِنَ السَّمَآءِ اِلَى الْاَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ اِلَيْهِ
فِيْ يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهٗٓ اَلْفَ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّوْنَ ﴿٥﴾ ذٰلِكَ عٰلِمُ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيْزُ الرَّحِيْمُ ﴿٦﴾ الَّذِيْٓ اَحْسَنَ كُلَّ
شَيْءٍ خَلَقَهٗ وَبَدَاَ خَلْقَ الْاِنْسَانِ مِنْ طِيْنٍ ﴿٧﴾ ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهٗ
مِنْ سُلٰلَةٍ مِّنْ مَّآءٍ مَّهِيْنٍ ﴿٨﴾ ثُمَّ سَوّٰىهُ وَنَفَخَ فِيْهِ مِنْ رُّوْحِهٖ
وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْـِٕدَةَ قَلِيْلًا
مَّا تَشْكُرُوْنَ ﴿٩﴾ وَقَالُوْٓا ءَاِذَا ضَلَلْنَا فِي الْاَرْضِ ءَاِنَّا لَفِيْ خَلْقٍ
جَدِيْدٍ بَلْ هُمْ بِلِقَآءِ رَبِّهِمْ كٰفِرُوْنَ ﴿١٠﴾ قُلْ يَتَوَفّٰىكُمْ مَّلَكُ
الْمَوْتِ الَّذِيْ وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ تُرْجَعُوْنَ ﴿١١﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

Kullarına sıdk u savâbı, tevhıd ve irfan yoluna sülûkü beyân içün Kitâbını indiren, onları Dârüsselâma hidâyet eden Rüsülü irsâl eden ve onlara likaa-i rahmân ile şeref veren Allah'ın, Allah, Rahman, Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Elif läm mïym.

Ey insân-ı ekmel!

2 — Tenziylülkitàbi lâ reybe fiyhi min rabbil'àlemiyne.

Dinini tervic, seni te'yîd içün ve kütüb-i sâlifeyi câmi', dîn-i İslâmın ahkâmını beyân eden, beşeriyyetin seâdetini kâfil olan bu Kitâbın; âlemlerin Rabbi olan Allah tarafından indirilmiş olmasında hiç şekk ve şübhe yokdur.

O dalâletde kalanlar, onun ınd-i sübhânîden nüzûlünde şekk ve tereddüd mü ediyorlar?

3 — Em yekùlùnefteràhü bel hüvelhakku min rabbike litünzire kavmen mä etàhüm min neziyrin min kablike le'allehüm yehtedùne.

Yoksa iftirâ mı ediyorlar? Onu (Muhammed sallâllahü aleyhi ve sellem) uydurdu mu diyorlar? (Ey Ekmelerrüsül! Onların sözüne iltifât etme, mahzûn olma! Hayır) o, hakk'dır. Envâ'-ı keremi ile sana ikrâm eden ve seni eşref-i mahlûkaat ola-

rak seçen Rabbindendir. Seni âlemine resûl olarak, bu Kitâbı da sana ehl-i inkâra inzârât-ı şedîde ile teblîğ edesin diye göndermiş. Sen, senden evvel gelen ve peygamberlerin âsâr-ı nübüvvet ve risâleti uzun zamanlar inkıta' etmiş olan bir kavmi irşâd edip, bâtıldan kurtarıp, hidâyete ermeleri, tariyk-ı Hak'kı bulmaları içün inzâr edeceksin. Gerek ki fetretde kalan onlar, senin hidâyetini ve irşâdınla tevhıd-i Hak'kı kabûl ederler.

Nasıl muvahhıd olmazlar? Allah'ın vahdâniyyetine, kemâl sıfatları ile muttasıf olduğuna îmân etmezler?

4 — Allàhülleziy halekassemàvàti vel'arda ve mà beynehümà fiy sitteti eyyàmin sümmestevà alel'arşi mà leküm min dùnihî min veliyyin ve lâ şefiy'ın efelâ tetezekkerùne.

Vâhıd, ehad, ferd, samed olan Allah, öyle Allah'dır ki kudret-i kâmilesiyle Semâvat ve Arz'ı ve aralarındakini, ulviyyat ve süfliyyâtı altı günde yaratmış. Sonra bu nizam, bu tertib ikmâl edildikden sonra Arş üzerine azamet-i sübhânîsi ile istivâ buyurmuş, (bütün mezâhire zâhir, bâtın, gayb ve şehâdetde rahmet-i sübhânîsi ile tecellî etmişdir). Sizin içün ondan başka ne bir veliy vardır ve ne de bir şefi'. Evet, O'ndan mâadâ umûrunuzu tesarruf edecek bir yârınız ve şefi'iniz yokdur. Artık düşünmez misiniz? (Ey gaflet ü dalâlde yüzenler! Allah'ın vahdâniyyetinde, O'nun size veliy ve şefi' olduğunda hâlâ şekk ve tereddüd edip) nasihat kabûl etmeyecek misiniz?

Nasıl düşünmezsiniz?..

5 — Yüdebbirül'emre minessemäi ilel'ardı sümme ya'rücü ileyhi fiy yevmin kàne mikdàrühu elfe senetin mimmà te'uddùne.

O, Semâ'dan Arz'a kadar kâffe-i umûru tedbir, tedvir, tanzim, tanzîf eder. Mezâhir ve masnûat, hulâsa bütün varlık O'nun tenezzülât-ı sübhânîsinin tecellîsinden hâsıl olan feyzlerin kabû-

lü ile devâm eder. O emir öyle meydâna gelir. Sonra o iş O'nun nezd-i sübhânîsine bir günde urûc eder, çıkar ki onun mikdârı ya'ni o günün uzunluğu ve imtidâdı sizin saydığınız hisâba, sizin takvîminize göre bin sene devâm eder. Hulâsa, bütün mevcûdatda tesarruf, îcad, izhar, urûc, suûd, meârif, hakaayık hep Allahü sübhânehû teâlâ'nın irâde-i sübhânîsi dâhilindedir.

6 — Zàlike àlimülğaybi veşşehàdetil'aziyzürrahıymü.

İşte huzûr-ı azametinde mezâhir ve masnûâtından O'na uzak, gaaib bir şey tasavvur edilemez. O; hiç kimsenin ilminin teallûk edemeyeceği gaybı da, tecelliyyât-ı cemâliyye ve celâliyyesinin mazharı olan şehâdeti de bilen azîz, emrine gaalib, kaadir, rahıym, bağışlayan Allah'dır.

7 — Elleziy ahsene külle şey'in halekahu ve bedee halkal'insàni min tıynin.

O Allah ki rahmeti o kadar genişdir ki: yaratdığı her şey'i güzel yaratmışdır, yaratdığı her şey'e en güzel bir şekil vermişdir. Ve insânı yaratmağa evvelâ tıyn'den başlamışdır.

(Evet, insan tıyn'den hâlkolundu. Yapışık, cıvık çamurdan hâlkolundu. Fakat "radıyallahü anhüm ve radû anh": "Allah onlardan râzı oldu, onlar da O'ndan râzı oldu." Sonra da "Fezkürûniy ezkürküm" buyuruldu.)

8 — Sümme ce'ale neslehu min sülâletin min mäin mehiynin.

Daha sonra, onun nev'ının bekaasına irâde-i sübhânîsi teallûk etdikden sonra onun neslini nâçiz bir sudan yapmışdır.

9 — Sümme sevvàhü ve nefeha fiyhi min rùhıhi ve ce'ale lekümüssem'a vel'ebsàre vel'ef'idete kaliylen mà teşkürùne.

Evvelâ çamurdan, sâniyen mâ-i mehînden hâlkolundukdan

sonra Sübhânehû Teâlâ kudretini izhâren onu ahsen-i takvîm üzere tesviye edip ve bu tesviyeden sonra esrâr-ı zâtiyyesine âgâh ve sıfât-ı ilâhiyyesine lâyık, niyâbet-i Hak'ka mazhar olabilecek bir tecellîye mazhar kılarak ona kendi rûhundan nefh buyurmuş. Ahlâk-ı ilâhiyyesi ile tehallûk edecek kaabiliyyeti fazl-ı sübhânîsi ile ihsân etmiş ve ma'rifet ve tevhıd fıtratı üzerine yaradılan sizler içün âyât-ı tevhıdi, o, yakîn ifâde eden burhânı, delâili, irfânı işitmeniz içün o işitmeyi, âsâr-ı kudret-i sübhânîsini görmek içün o görmeleri, nâmütenâhî nı'metleri teemmül ve tefekkür etmeniz içün gönülleri yaratmışdır. Siz ise bu nı'metlere karşı az şükrediyor, hakkını edâ etmiyorsunuz.

10 — Ve kàlù eizà dalelnà fiyl'ardı einnà lefiy halkın cediydin bel hüm bilikäi rabbihim kàfirùne.

Münâfıklar, Allah'ın nı'metlerine o kadar küfranda bulundular ki ba's'ı, haşr'ı, yevm-i cezâ'yı işitdikleri vakıt inkârda mübâlâğa yoluyla: "Biz Arz'da izmihlâl olup, toprağa karışıp gaaib olunca: Ey şuur ve dirâyet sâhıbleri! Ey ukalâ! Biz mi, biz mi yeniden bir vücûd ile, ölmezden evvel olduğumuz gibi yaradılacağız?" dediler.

Hayır, onlar küfr ve dalâletlerinin o kadar kalın perdelerinde kalmışlardır ki, türlü türlü nı'metleriyle onları perverde eden Rablerine kavuşmağı, O'nun huzûruna çıkmayı tanımıyorlardı. Onlar Rablerinin likaasını inkâr eden kâfirlerdir.

11 — Kul yeteveffàküm melekülmevtilleziy vükkile biküm sümme ilâ rabbiküm türce'ùne.

Ey Ekmelerrüsül! Onların bu sözlerini ve inkârlarını işitdikden sonra taraf-ı sübhânîmizden niyâbeten onlara söyle ki: "Ey gaflet ve dalâl içinde yüzenler! Allah'ın izniyle size müvekkel kılınmış olan Melek-ül mevt canlarınızı alacak. Neş'e-i Ulâ'da hepinizin rûhunu aldıkdan sonra Rabbinize dönecek, arz ve cezâ içün oraya götürüleceksiniz."

وَلَوْ تَرَىٰٓ إِذِ ٱلْمُجْرِمُونَ نَاكِسُوا رُءُوسِهِمْ عِندَ رَبِّهِمْ رَبَّنَآ
أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَٱرْجِعْنَا نَعْمَلْ صَٰلِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ ﴿١٢﴾
وَلَوْ شِئْنَا لَءَاتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَىٰهَا وَلَٰكِنْ حَقَّ ٱلْقَوْلُ مِنِّى
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ ٱلْجِنَّةِ وَٱلنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴿١٣﴾ فَذُوقُوا بِمَا
نَسِيتُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَآ إِنَّا نَسِينَٰكُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ
ٱلْخُلْدِ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِـَٔايَٰتِنَا ٱلَّذِينَ إِذَا
ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ
لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿١٥﴾ تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ ٱلْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ
رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَٰهُمْ يُنفِقُونَ ﴿١٦﴾ فَلَا تَعْلَمُ
نَفْسٌ مَّآ أُخْفِىَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَآءًۢ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾
أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا يَسْتَوُۥنَ ﴿١٨﴾ أَمَّا
ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَلَهُمْ جَنَّٰتُ ٱلْمَأْوَىٰ نُزُلًۢا بِمَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَىٰهُمُ ٱلنَّارُ
كُلَّمَآ أَرَادُوٓا أَن يَخْرُجُوا مِنْهَآ أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ
ذُوقُوا عَذَابَ ٱلنَّارِ ٱلَّذِى كُنتُم بِهِۦ تُكَذِّبُونَ ﴿٢٠﴾

12 — Velev terä izilmücrimùne nàkisù rüùsihim ınde rabbihim rabbenä ebsarnà ve semi'nà fercı'nà na'mel sàlihan innà mùkınùne.

Ey mu'teber görüşlü! O, şeref-i likaayı, ba's'ı, haşr'ı, neşr'i, cezâ'yı inkâr eden mücrimlerin, o vakıt Rablerinin huzûrunda hacîl olarak başlarını eğmişler, ıztırarları, ızdırabları haddini bulmuş (bir hâlde) münâcatda bulunarak: "Ey Rabbimiz! Envâr-ı kerâmetine biz küfr etdik. Bizi zulmetden nûra çıkarmak içün ücretsiz, külfetsiz, minnetsiz râh-ı hakıkati gösteren resûller gönderdin, biz inâd etdik, tekzîb etdik, inkâr etdik, îmânı nefsâniyyet mes'elesi yapdık, (fakat şimdi görüleceği) gördük, (işidileceği) dinledik. Evet, vâkıa mutâbık olan hakkı bugün gördük, ınd-i sübhânînden hakk olarak gönderdiğin resûllerinin sözünü şimdi işitdik. Yâ rabbi! Biz etdik... fazlınla, lûtfunla bir kerre daha bizi dünyaya döndür de orada sana makbûl olan bir amel işleyelim. Zira şimdi yakîn hâsıl etdik, hakkıyle îmân ediyoruz" (diye) yalvarırlarken görseydin ne kadar müdhiş bir şey görmüş olur idin. Onlar bu münâcatda bulunurlarken ızz ü celâl perdesi arkasından: "Vakıt geçdi, ihtibar ve ibtilâ vakti geçdi, tedârik ve telâfi zamânı inkıraz buldu" diye nidâ olunur.

13 — Velev şi'nà leàteynà külle nefsin hüdàhà ve lâkin hakkalkavlü minniy leemleenne cehenneme minelcinneti vennàsi ecme'ıyne.

Eğer dilemiş olsaydık, irâde-i sübhânîmiz her nefsin hidâyetine teallûk etmiş olsaydı dâr-ı ibtilâda sizden her nefse hidâyeti verirdik. Fakat hıkmet-i sübhânîmizle benden bu kavl sâbit ve sâdır olmuşdur ki: "Elbette ve elbette ızz ü celâlimin iktizâsı ben Cehennemi şekaavet-i ezeliyye eshâbı, İblis'in ordusu, ahd ü mîsaklarını bozan nâs ve fıtrî ahdlerini unudanlarla dolduracağım."

14 — Fezùkù bimà nèsiytüm likäe yevmiküm hàzä innà ne-

siynàküm ve zùkù azàbelhuldi bimà küntüm ta'melùne.

İşte bu güne kavuşmayı unutmanız ve tuğyânınız sebebiyle azâbı tadın. Size çatıp gelen bu gün: Resûllerimizle teblîğ edilmiş, haber verilmiş, Kitablarımızla gaayet açık bir sûretde beyân edilmiş, te'kîd edilmişdi. Siz inkârda ısrâr etdiniz, kibretdiniz, gaafilinden oldunuz bu günü unutdunuz. Biz de envâ'-ı azâb içinde sizi unutduk. (Cehennemde sizi bırakdık.) Amellerinizin cezâsı olarak tadın bakalım azâb-ı huld'u.

15 — İnnemà yü'minü biàyàtinelleziyne izà zükkirù bihà harrù sücceden ve sebbehù bihamdi rabbihim ve hüm lâ yestekbirùne.

Bizim vahdet-i zât ve kemâlât-ı sıfâtımıza delâlet eden âyetlerimize ancak o muvahhıdler îmân ederler ki: Bizim âyetlerimiz tebşîren ve inzâren hatırlarına getirildiği, onlarla kendilerine nasihat verildiği zaman secdelere kapanırlar, bununla berâber Rablerine lâyık olduğu vech ile hamd ile tesbîh ederler, O'nun nı'metlerinin şükrüne huşû'u hudû' ile devâm ederler, ibâdetlerimize, emirlerimize, ahkâmımıza, kitâbımıza kemâl-i itâat ve inkıyadlarından dolayı kibirlenmezler.

16 — Tetecàfà cünùbühüm anilmedàci'ı yed'ùne rabbehüm havfen ve tame'an ve mimmà rezaknàhüm yünfikiune.

Onların yanları yataklarından uzaklaşır. (Ya'ni geceleyin istirâhat döşeklerinden kalkarak) Rablerinin kahr-ı celâlinden korkup, rızâsına, rahmet ü cûduna, lûtf-ı cemâline, visâline tama'en niyâz ederler. (Yalnız gece kalkıp ibâdet etmekle de kalmazlar) kendilerine verdiğimiz rızk-ı sûrî ve rızk-ı ma'nevîden de bizim yolumuzda tâliblere harc ederler. Onlar bu yorgunluğu ve meşakı yalnız vechullah içün yaparlar. O'nun rızâsından başka talebleri yokdur.

17 — Felâ ta'lemü nefsün mä uhfiye lehüm min kurreti a'yünin cezäen bimà kànù ya'melùne.

Şimdi hiçbir nefs bilemez, teemmül edemez: Hak tarafından onlar içün gizlenmiş olan o ihlâs ile yapdıkları amellerinin mükâfâtı olarak o şeref-i likaa ile olan fevzi, o bilâ keyf rü'yet-i vech-i kerîmi, onlara olan o ikrâmı, o gözler sürûrunu.

18 — Efemen kàne mü'minen kemen kàne fàsikan lâ yestevùne.

Ey inadcı münkirler! Öyle mi zannediyorsunuz? Allah'ın vahdâniyyetine inanmış, O'nun mahlûkaatına kalbi şefkatle çarpmış, îmânının iktizâsı amel-i sâlih işlemiş olan mü'min; îmânı nefsâniyyet mes'elesi yapmış, ihlâsı terketmiş fâsık gibi midir? Hâşâ bunlar şeref-i kemâlde, nâil olacakları fevzde bir olmazlar, müsâvi değillerdir. (Hak'kın zâtına, sıfâtına ârif olanlarla, celâline, kudretine câhil olanlar hiç müsâvi olurlar mı?)

19 — Emmelleziyne àmenù ve amilussàlihàti felehüm cennàtülme'và nüzülen bimà kànù ya'melùne.

Evet, Allah'ın vahdâniyyetine îmân edip huşû'u hudû' ve ihlâs ile amel-i sâlih işleyenlere: Amellerine mukaabil, tevhıd ve irfan yolundaki meşakkatlerine karşılık, Dünya'dan inkıraz buldukdan sonra Neş'e-i Uhrâ'da rağbet-i kâmile gösterilerek konaklık olmak üzere kendilerine lâyık Me'vâ Cennetleri vardır. (Bu Cennetler erbâb-ı muhabbete hazırlanmışdır.)

20 — Ve emmelleziyne fesekù feme'vàhümünnàrü küllemä eràdû en yahrücù minhä ü'ıydù fiyhà ve kıyle lehüm zùkù azàbennàrilleziy küntüm bihî tükezzibùne.

Amma Allah'a îmânı terkedenlere, îmânın iktizâsı olan emirlerden ve nehiylerden çıkıp fıska saplananlara gelince: Onların Neş'e-i Uhrâ'da merci'leri, me'vâları, barınacak yerleri

ateş olacak. Onlar içün asla necat yokdur. Oradan her çıkmak istedikçe (oranın me'mûru tarafından) zecren ve kahren, zelîlâne bir sûretde gerisin geriye oraya iâde olunacaklar. Kendilerine: "Haydi ey ısrarcı inkârcılar! Peygamberlerin haber verdiği, kitabların beyân etdiği, yalan saydığınız âteş azâbını tadın!" denecek.

(Velev terä izilmücrimùne...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَلَنُذِيقَنَّهُم مِّنَ الْعَذَابِ الْأَدْنَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٢١﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّن ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا
إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُن
فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٢٣﴾ وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ
أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ
رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ
﴿٢٥﴾ أَوَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا مِن قَبْلِهِم مِّنَ الْقُرُونِ
يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ أَفَلَا يَسْمَعُونَ
﴿٢٦﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ
بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ وَأَنفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ
﴿٢٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْفَتْحُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٨﴾
قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ
يُنظَرُونَ ﴿٢٩﴾ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَانتَظِرْ إِنَّهُم مُّنتَظِرُونَ ﴿٣٠﴾

21 — Ve lenüziykannehüm minel'azàbil'ednà dùnel'azàbil'-ekberi le'allehüm yerci'ùne.

Şu da kat'îdir ki: Biz onlara o en büyük Âhıret azâbından evvel bu dâr-ı ibtilâda daha küçük, daha hafif bir azab* tatdıracağız. (Türlü mıhnetler, meşakketler, ma'rifet mahrûmiyyeti,** dünya hırsı, yoku var sûretinde görmek azâbı gibi...) Gerek ki (kalanlar akıllarını başlarına alırlar, kemâl-i kudretimizi tefattun ederler, zulmetlerinin perdelerinden sıyrılırlar, azâbın şiddetinden fıtratlarını tasfiye ederler, küfrden, şikakdan soyunurlar da) Hak yoluna dönerler.

22 — Ve men azlemü mimmen zükkire biàyàti rabbihî sümme a'rada anhà innà minelmücrimiyne müntekımùne.

Kendisine Rabbinin âyetleri ile nasihat edilip, îman, tevhıd hatırlatılıp, küfrden, şirkden, dalâletden halâs olması içün hidâyet va'z edilmişken, bunları işitdikden sonra, îmânı, hidâyeti nefsâniyyet mes'elesi yaparak kibr ile O'ndan, hakk ve hakıkatden yüz çevirenden daha zâlim kim olabilir? Evet, hakk ve hakıkati tefekkürsüz, teemmülsüz sırf inad ve mükâbere ile inkâr edenden daha zâlim kim olur? Ey Peygamber-i Hak! Taraf-ı sübhânîmizden niyâbeten ferman buyur: "Biz azîmüşşan celâl ü kahr-ı sübhânîmizle tecellî ederek cürmlerinde ısrar ve inâd edenlerden muhakkak intikaam alırız."

23 — Ve lekad àteynà mùselkitàbe felâ tekün fiy miryetin min likäihî ve ce'alnàhü hüden libeniy israìyle.

Ey Ekmelerrüsül! Biz sana verdiğimiz Kitabda va'dimizi

---

* Azâb-ı dünyaya azâb-ı kabir diyen de olmuşdur.

** Ednâ azab: Ma'rifetden mahrûmiyyet, ekber azab da: Ma'rûfu müşâhededen ihticabdır.

incâz etmeyeceğimizi zannetme. Biz ehl-i şirk ve küfrden, ısrâr ile inkâr eden eshâb-ı inkârdan intikaamımızı alırız. Kardeşin Mûsâ'ya da böyle buyurmuşduk. Her nebîye karşı cebhe alanlardan intikaamımızı alırız. Biz vaktiyle makaam-ı cûdumuzdan kardeşin Mûsâ Kelîm'e Kitab vermişdik. Sana Fürkan'ı verdiğimiz gibi ona da Tevrât'ı vermişdik ve sana va'detdiğimiz gibi ona da va'd etmişdik. Bu va'd her nebîye, her resûle, her kitab ve suhuf verilene yapılmışdır, ehl-i fesad ve ehl-i inaddan öcümüz alınmışdır. Ey Peygamber-i Hak! Sen hepsinden ehakksın. Ona kavuşmak husûsunda şübheye düşme. Ve Mûsâ'yı Benî İsrâil içün bir hidâyet rehberi kılmış idik. Meâlim-i ledünniyye, meârif-i yakıniyye, hakaayık-ı âliyye ve mükâşefât-ı seniyyede onu bir hidâyet rehberi kıldık. Bunun gibi eşref ve ekmel-i mahlûkat olan seni ve senin kitâbını da âlem-i insâniyyete bir hidâyet rehberi kılmışızdır.

24 — Ve ce'alnà minhüm eimmeten yehdùne biemrinà lemmà saberù ve kànù biàyàtinà yùkınùne.

Ve onlardan bir kısmını fermân-ı sübhânîmizin hakıkatine vâkıf olarak yetişdirmişdik. Âyetlerimize yakîn ile sarılıyorlar, ahkâm-ı ilâhiyyemize tevfîkan dünya musıbetlerine sabr u tehammül göstererek göğüslerini geriyorlar, kelime-i Hak'kı i'lâ, tevhıd-i Hak'kı ta'lim ve intişâr içün bütün mekrûhâta dayanıyorlar, türlü türlü musıbetlere sabrediyorlardı. Onları, fermân-ı sübhânîmizle hâlka hidâyet yolunu göstermek içün pîşüvâ kılmışdık.

25 — İnne rabbeke hüve yefsılü beynehüm yevmelkıyàmeti fiymà kànù fiyhi yahtelifùne.

Envâ'-ı kerâmat ve birçok hârika ve mu'cizelerle seni tı'yîd eden Rabbin Kıyâmet günü Hak safında olanlarla bâtılda olanların ihtilâf etdikleri şey'i hiç şübhesiz aralarında fasl u hâlledecek, hakk ve bâtılı gösterecekdir. Mü'min, fâsık, kâfir beynin-

deki hükm o gün verilecekdir. Onların umûr-ı dindeki ihtilâflarını o gün temâmen fasledecekdir.

26 — Evelem yehdi lehüm kem ehleknà min kablihim minelkurùni yemşùne fiy mesàkinihim inne fiy zàlike leàyàtin efelâ yesme'ùne.

Ehl-i inad, ehl-i gaflet... bunlara hâlâ belli olmadı mı? Kendilerinden evvel peygamberlerine cebhe alan, onları yalancı sayan, kitablarına arka çeviren nice kavmler helâk etmişiz... ne yolda helâk etdiğimiz onları daha irşâd etmedi mi? Meskenlerinde geziyorlar, harâbelerinde dolaşıyorlar. Elbette bunda kudretimize delâlet eden âyetler, alâmetler var, hâlâ işitmeyecekler mi?

27 — Evelem yerev ennà nesùkulmäe ilel'ardılcürüzi fenuhricü bihî zer'an te'külü minhü en'àmühüm ve enfüsühüm efelâ yübsırùne.

İnadcı münkirler kemâl-i kudretimizi, hıkmet-i sübhânîmizi görmüyorlar mı ki: Biz azîmüşşan makaam-ı lûtf u cûdumuzdan nasıl otu kalmamış, her bir yere suyu sevk ediyoruz da onunla envâ'-ı hubûbat ve nebâtat çıkarıyoruz. Ondan, o hubûbatdan ve onun semerelerinden hayvanları da yiyor, kendileri de. İnkârda ısrâr eden onlar hâlâ bunu görmüyorlar mı? Daha gözlerini açmayacaklar mı ki kudretimizi görsünler de bununla istidlâl edip vahdâniyyetimize îmân etsinler.

28 — Ve yekùlùne metà hàzelfethu in küntüm sàdikıyne.

(Ey Peygamber-i Hak! Bu hakıkatleri senden işitdikden sonra istihzâ ederek): "Haber verdiğin, bize va'd etdiğin o fetih ve zafer eğer doğru iseniz ne vakıt olacak?" diyorlar.

29 — Kul yevmelfethı lâ yenfe'ulleziyne keferù iymànühüm ve lâ hüm yünzarùne.

Ey Ekmelerrüsül! Onlara cevab ver: "O fetih günü (Kıyâmet günü), o gün: kâfirlere, Neş'e-i Ulâ'da, i'mar müddetinde küfredenlere îmanları fâide vermeyecekdir. Ve o gün tevbe içün onlara mühlet verilmeyecek, göz açdırılmayacakdır."

30 — Fea'rıd anhüm ventazır innehüm müntezırûne.

Ey Peygamber-i Zîşan! Artık onların hezeyanlarına iltifât etme, onlardan yüz çevir, hidâyetlerine azmetme, Allah'ın yardımını bekle, zafer ve galebe onların üzerine olacakdır. Muhakkak onlar da sana karşı gözediyorlar, zafer bekliyorlar.

Cenâb-ı Hak'kın tevfîkaat-ı sübhânîsi, Peygamber-i Hak'kın şefâat-i uzmâsı, Ehl-i Beytin ve Eshâb-ı Bâsafâsının kerem-i ma'nevîsi ile Sûre-i Secde'den tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

—

سُورَةُ الأَحْزَابِ

Sûre-i Ahzab

Sûre-i Celîle Medenî'dir.
Âyetleri : Yetmiş üç
Kelimeleri : Bin yüz seksen
Harfleri : Beş bin yedi yüz doksan altı'dır.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ ۗ
إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١﴾ وَاتَّبِعْ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ
مِن رَّبِّكَ ۚ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٢﴾ وَتَوَكَّلْ
عَلَى اللَّهِ ۚ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٣﴾ مَّا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّن قَلْبَيْنِ
فِي جَوْفِهِ ۚ وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمُ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ
أُمَّهَاتِكُمْ ۚ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ۚ ذَٰلِكُمْ
قَوْلُكُم بِأَفْوَاهِكُمْ ۖ وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ
﴿٤﴾ ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِندَ اللَّهِ ۚ فَإِن لَّمْ تَعْلَمُوا
آبَاءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ ۚ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ
فِيمَا أَخْطَأْتُم بِهِ وَلَٰكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ ۚ وَكَانَ اللَّهُ
غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٥﴾ النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ ۖ وَأَزْوَاجُهُ
أُمَّهَاتُهُمْ ۗ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ
اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَن تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُم
مَّعْرُوفًا ۚ كَانَ ذَٰلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا ﴿٦﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

Habîb-i Edîbini hûlk-ı azîm ile seçen, Neş'e-i Ulâ'da bütün kemâlât ile tebcil ve tekrîm eden, Neş'e-i Uhrâ'da da O'na makaam-ı rızâ ve teslîmi ikrâm eden Allah'ın; Allah, Rahman ve Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Yä eyyühennebiyyüttekıllâhe ve lâ tütı'ılkàfiriyne velmünàfikıyne innallàhe kàne aliymen hakiymen.

Ey emr-i teşri' ve tedyîn ü takvâyı bâtıl re'ylerden, fâsid hevâ ü nefsden muhâfaza husûsunda mekârim-i ahlâkı itmâm içün nübüvvet ve risâlet dâiresinin hâtemi olarak alîm ve hakîm olan Allah'ın ınd-i sübhânîsinden nübüvvetinin iktizâsı olan şânına ne lâyıksa öylece techiz ve te'yîd edilerek gönderilen Peygamber-i Zîşan!

Nübüvvet ve risâlet hizmetinde düşmanlarının hücum ve tecâvuzlarında Allah'a sakınmada hakkıyle ittikaa et, vermiş olduğum emanda kat'iyyen nakz-ı ahd etme. Ne zâhiren, bâtınen küfrünü i'lân edenlerin, ne de zâhiren mü'min gibi gözüküp bâtınen kâfir olanların kâsit re'ylerine, fâsid hevâlarına hiçbir sûretle minnet etme. Talebini, aradığını; seni rızâsı, şeref-i likaası ile müşerref kılan Allah'dan ara, iste. Zira kullarının ahvâlini ıslah eden Allah: Muhakkak ki alîmdir; ilm-i huzûru ile; olan şey olmadan evvel bilir. Hakîmdir; şân-ı sübhânîsine lâyık olduğu şekilde emreder, nehyeder. Senin de şân-ı risâletine ne lâyıksa o ilmi, o hıkmeti verir.

2 — Vettebı' mà yùhä ileyke min rabbike innallàhe kàne bimà ta'melùne habiyren.

Seni te'yîd eden, umûrunu, ahvâlini tedbîr eden Rabbinden, Kur'an'dan, şerâyi'den sana ne vahyolunuyorsa ona tâbi' ol, onu teblîğ et, onunla amel et, düşmanlarının hezeyanlarına, mekr ü hîlelerine iltifât etme. Muhakkak ki Allah onların amellerinden haberdardır. Sizin a'mâlinizden ona hiçbir şey gizli değildir. Hayır yaparsanız hayır, şer yaparsanız şer olarak karşılığını göreceksiniz.

3 — Ve tevekkel alellàhi ve kefà billâhi vekiylen.

Ey Allah'ın hıfz-ı sübhânîsine tehassun eden! O'nun kerem ü lûtfuna mütevekkil ol. O'na tevekkül kıl ki bütün ahvâline Allah'ın vekîl olması, seni onların şerrinden, mekrinden muhâfaza etmesi yeter. Kalbini kıble-i vech-i kerîmden ayırma, O' nun gayrısına iltifât etme.

4 — Mà ce'alellàhü lirecülin min kalbeyni fiy cevfihî ve mà ce'ale ezvàcekümülläiy tüzàhirùne minhünne ümmehàtiküm ve mà ce'ale ed'ıyäeküm ebnäeküm zàliküm kavlüküm biefvàhiküm vallàhü yekùlülhakka ve hüve yehdiyssebiyle.

Bu O'nun hıkmet-i âliyyesindendir ki: Allah hiç kimsenin vücûdü içinde iki kalb, iki müş'ir, iki müdrik yaratmadı; müteaddid meyli, müteaddid kıblesi, müteaddid gaayesi olmasın içün. (Zira çifte gaaye ile yol alınmaz.) Kezâ alîm ü hakîm olan Allah, ey mükellef mü'minler! Zıharda bulunduğunuz zevcelerinizi (onlara "anamın sırtı* gibisin" demenizde onları) analarınız kılmamışdır. Ve kezâ fart-ı muhabbetle oğulluk edindiğiniz

* Zamân-ı câhiliyyetde Arablarda böyle söylendiği zaman o zevce ana gibi addolunur ve ayrılınırdı, tekrar nikâh olunamazdı. İslâm bunu nehyetdi ve kefâret vâcib kıldı. (Süre-i Mücâdele'de bu bahis gelecekdir.)

kimseleri de size hakıkî oğullarınız kılmamışdır. O sizin lisanlarınızda telâffuz etdiğiniz lâflardır, mücerred sözlerdir, muhabbet ve meveddet neş'eleridir, hakıkatde öyle değildir. Ahvâlinizi ıslah eden, umûrunuzun müdebbiri olan Allah, sizi irşâden, hâlinizi ıslahen ve ahkâmını beyânen hakkı söyler. Nasıl hakkı söylemez? O, ulûhiyyet ve rubûbiyyetininin iktizâsı kullarını selâmet ve istikaamet yoluna hidâyet eder.

5 — Üd'ühüm liàbäihim hüve aksetu ındallàhi fein lem ta'lemû àbäehüm feıhvànüküm fiyddiyni ve mevàliyküm ve leyse aleyküm cünàhun fiymä ahta'tüm bihî ve lâkin mà te'ammedet kulùbüküm ve kànallàhü ğafùren rahıymen.

Bu hükmü, bu hakıkati işitdikden sonra oğullukları babalarının adı ile çağırınız. Onları âbâ-i asliyyelerine nisbet etmek Allah ındinde daha doğru, hakkaaniyyete daha uygundur. Eğer babalarını bilmiyorsanız onlar sizin dinde kardeşleriniz, yârânınız (mevâlîniz)dirler. Sâir mü'minlere nasıl hıtâb ediyorsanız (ba'zınız ba'zınızı nasıl çağırıyorsanız onları da öyle çağırınız). Bununla berâber hatâ etdiğinizde, unutduğunuzda üzerinize bir günah, bir muâhaze yokdur. Fakat nehyolundukdan sonra kalblerinizin teammüd etdiğinde, kasdetdiği şeylerde vebâl vardır. Allah hatâ ve nisyan hakkında bir gafûrdur, tevbe edenin tevbesini kabûl eder, bir rahıym bulunuyorlar.

6 — Ennebiyyü evlâ bilmü'miniyne min enfüsihim ve ezvàcühu ümmehàtühüm ve ülül'erhàmi ba'duhüm evlâ biba'dın fiy kitàbillâhi minelmü'miniyne velmühàciriyne illä en tef'alû ilä evliyäiküm ma'rùfen kàne zàlike fiylkitàbi mestùren.

Mekârim-i ahlâkı itmâm içün gönderilen, sâhıb-i muâlimüd din ve merâsîm-i ma'rifet ü yakîn olan Peygamber-i Hak her hususda mü'minlere kendilerinden daha evlâ, daha sevgilidir.

O'nu nefslerine tercih ederler, O'nun zevceleri de (nikâhın harâm olması husûsunda) mü'minlerin analarıdır, ebeden onları nikâhlayamazlar.

Ey işidenler! Bunları işitdikden sonra sâir mü'minler ve mü'minat hakkında akraba da Allah'ın kitâbında olduğu gibi mîras husûsunda tabaka tabaka biribirlerine diğer mü'minlerden, mühâcirlerden daha evlâdırlar, daha yakındırlar. Ancak hısım olmayan dostlarınıza bir ma'ruf (bir vasıyyet) ile, meşrû' ve müstahsen sûretde mallarınızdan ayırarak iyilik edebilirsiniz. Bu hükm kitabda yazılı bulunuyor.

(Yä eyyühennebiyyüttekıllàhe...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَمِنْ نُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ
وَمُوسَىٰ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ۖ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿٧﴾ لِيَسْأَلَ
الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ ۚ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٨﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ
فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا ۚ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرًا ﴿٩﴾ إِذْ جَاءُوكُمْ مِنْ فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ
الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا ﴿١٠﴾
هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا ﴿١١﴾ وَإِذْ يَقُولُ
الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ
إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢﴾ وَإِذْ قَالَتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ
لَكُمْ فَارْجِعُوا ۚ وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ
بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ ۖ إِنْ يُرِيدُونَ إِلَّا فِرَارًا ﴿١٣﴾ وَلَوْ
دُخِلَتْ عَلَيْهِمْ مِنْ أَقْطَارِهَا ثُمَّ سُئِلُوا الْفِتْنَةَ لَآتَوْهَا وَمَا
تَلَبَّثُوا بِهَا إِلَّا يَسِيرًا ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ كَانُوا عَاهَدُوا اللَّهَ
مِنْ قَبْلُ لَا يُوَلُّونَ الْأَدْبَارَ ۚ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا ﴿١٥﴾

7 — Ve iz ehaznà minennebiyyiyne miysàkahüm ve minke ve min nùhın ve ibràhiyme ve mùsà ve ıysebni meryeme ve ehaznà minhüm miysàkan ğaliyzan.

Ey Ekmelerrüsül! Ümem-i mâziyyeye gönderdiğimiz peygamberlerden nübüvvet vazifesini kabûl ve dîne, Allah'ın kullarını Allah'a teabbüde, ma'bûdün bilhak olarak O'nu tanımaya, tevhıde da'vet ve Allah'ın emirlerini kullarına tebliğ ve icrâ etme husûsunda aldığımız mîsâkı an. Bâhusus ey Peygamber-i Hak! Senden,* Nuh'dan (o münci'den), İbrahim'den (o halîl'den), Mûsâ'dan (o kelîm'den), İsâ ibni Meryem'den (o nâsut kedûrâtından sâfi, hâlis olandan) ağır bir mîsak** aldık. Kulları irşadda hiç tekâsül göstermeyeceklerine, onların cevr ü fesadlarından hiç yılmayacaklarına onlardan and aldık.

8 — Liyes'elessàdikıyne an sıdkıhim ve e'adde lilkàfiriyne azàben eliymen.

Allah bununla: Enbiyâ ve rüsülleriyle Neş'e-i Uhrâ'da kullarının ahvâlinden, sâdık*** olanlardan, Allah'ın emirlerine imtisâl ve nehiylerinden içtinâb edenlerden, sıdklarından, bu hususda onların amellerindeki ihlâslarından ve niyyetlerinden, i'tikadlarından, hakkı kabûldeki telâkkılerinden, hakk ve hakıkati muhâfaza husûsundaki cihadlarından soracak, enbiyâyı şâhid tutacak, ona göre dereceler, mertebeler verilecek, Hak'kı kabûl etmemekde inâd eden, hudûdullahı tecâvuz edenlerden de keza soracak, enbiyâyı şâhid tutacakdır. O kâfirler için de biliniz ki: Allahü sübhânehû acıklı bir azab hazırlamışdır.

İmdi Cenâb-ı Hak, mü'mînlere hıtâben buyuruyor:

---

* Burada Cenâb-ı Hak Resûl-i Zîşânın fazl u şerefini takdîm ediyor, sonra ülül'azîm peygamberlerden ba'zısının ismini zikrediyor.

** Enfüsde Enbiyâdan alınan mîsâk-ı galîz: Mîsâk-ı muhabbetdir.

*** Sâdikıyn: Muhabbetullah imtihânında hiçbir kedere uğramamış kimseye denir. İnsan nefsini önünden kaldırmadıkça makaam-ı sıdk'a nâil olamaz.

9 — Yä eyyühelleziyne àmenüzkürù nı'metallàhi aleyküm iz cäetküm cünùdün feerselnà aleyhim riyhan ve cünùden lem terevhà ve kànallàhü bimà ta'melùne basıyren.

Ey inananlar ve istikbâl inananlar içün olduğuna inananlar! Îmânınızın iktizâsı Allah'ın üzerinizdeki nı'metini her hâlinizde ve vaktinizde anın. Bâhusus sizlere düşmânınıza karşı nasıl yardım etmiş, onlardan nasıl kurtarmışdı. Düşmanlar ittifak ederek size ordular gelmişdi de (onların çokluğu karşısında mahzûn olmuşdunuz, ıztırar ve ızdırab içinde idiniz, ne firâr edebiliyor, ne karâr edebiliyordunuz). Bunun üzerine biz onların üzerlerine bir rüzgâr –ki çadırlarını başlarına yıkıyordu– ve görmediğiniz ordular göndermişdik. (Allah'ın inâyeti ile melek ordusu) Kullarının ahvâline muttali' olan Allah, siz ne yapıyordunuz, hendek kazmanızı, tezelzül ve tezebzübünüzü, işlediklerinizin hepsini görüyordu.

10 — İz cäüküm min fevkıküm ve min esfele minküm ve iz zàğatil'ebsàrü ve beleğatilkulùbülhanàcire ve tezunnùne billâhizzunùnà.

Nasıl tezelzül ve tezebzüb içinde kalmadınız?

Hani o vakıt müşrikîn ordusu Gatafan ve tevâbi'i vâdinin fevkınden, şark tarafından gelmişler Uhud'ün cânibine konmuşlardı. Kureyş ve Ehâbişi Tihâme ve Kinâne'den tevâbi'iyle on bin kişilik bir ordu ile vâdinin esfelinden Magrib tarafından gelip hücûma hazırlanmışlardı. Müşrikler bütün reislerin kumandası altında toplanarak umûmî bir tearruza karar vermişler, bu tearruz içün de Handak'ın en dar noktası hedef ittihâz edilmişdi. Arabın en meşhur cengâverleri hazır bulunuyorlardı. Amr ibni Abdivedd Bedr'de yaralanmış, bu kerre bayraklı olarak Müslümanlardan intikam almaya gelmişdi. Müşrikler zâhirde, sûretde çok kuvvetli görünüyorlardı.

Ey Peygamber-i Hak! Anlat o ânı ki: Müşrikîn ordusu üst tarafınızdan, hem alt tarafınızdan gelip hücûm edince çok muz-

tar bir vaz'ıyyetde kaldınız, o iki cânibden yapılan hücûma mukaabele edebilecek durumda değildiniz. O anda gözler kaymış, donup kalmış, kalbler de hûlkumun müntehâsı olan hançerenin başına kadar çıkmışdı. O zaman sizler Allah'a türlü türlü zanlarda bulunuyordunuz.

11 — Hünàlikebtüliyelmü'minùne ve zülzilù zilzàlen şediyden.

Zannın ba'zısı sahih, ba'zısı fâsid idi. Tabaka tabaka ayrıldınız. İhlâslar da derece derece idi. Bir kısmınız: "Allah, Resûlüne va'detdiği va'dini muhakkak incâz edecekdir" diyor, "dînini i'lâ edecek, elbetde Resûlüne düşmanlarına karşı nusrat edecekdir" itmi'nân-ı kalbi ile yaşıyor, "Allah va'dinde hûlfetmez" îmânını taşıyordu. Îmanda rüsuh bulmayanlar ise tereddüd içinde idiler. İşte burada mü'minler büyük bir imtihan geçiriyorlardı, şiddetli sarsıntılar içerisinde idiler, ruhları cesedlerinden çıkacak gibi idi.*

12 — Ve iz yekùlülmünàfikùne velleziyne fiy kulùbihim meredun mà ve'adenallàhü ve resùlühu illâ ğurùren.

Ey Ekmelerrüsül! O vakıt münâfıkların hâlini de beyân et: O anda münâfıklar, kalblerinde bir maraz bulunan onlar ne diyordu:

"Allah ve Resûlünün: Bu dînin cihâna intişârı ve düşmanlara muzaffer olunacağı husûsundaki va'di bizi aldatmakdan başka bir şey değildir, bâtıl bir gurûra sevk edilmişizdir. Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm) bize Fâris'in, Rûm'un fethedileceğini söylüyor, hâlbuki şu kıtâl ile dahi baş edemiyor" diyorlardı.

13 — Ve iz kàlet täifetün minhüm yä ehle yesribe lâ mükàme leküm ferci'ù ve yeste'zinü feriykun minhümün-

* Bu sarsıntı, bu korku ölüm korkusu değil, İslâm'ın mukadderâtı ne olacak korkusu idi.

nebiyye ve yekùlùne inne büyùtenà avretün ve mà hi-ye bi'avretin in yüriydùne illâ firàren.

Ey Peygamber-i Hak! Onlar içün o vakti de anlat ki: Münâfıklardan bir tâife –o münâfıklar ki onların kalblerinde maraz ve za'f-ı i'tikad vardı– bunlar: "Ey Yesrib ahâlîsi (Ey Medîne eshâbı!) Burası sizin içün durulacak bir yer değildir. Sizin burada ikaametiniz iyi olmaz. Siz ufak bir cemâatsınız, bu Ahzab' da bu kadar çokluğa mâlik olanlara ne mukaabelede, ne de mukaavemetde bulunabilirsiniz, siz hemen dönün" diyorlardı. Münâfıkların bu sözünü işidenlerden bir güruh ise sarsıntıya uğramış, peygamberden özür dileyerek, illet serdederek dönmek içün izin istiyor "evlerimiz açık, mahfuz değil, ricâlden hâlî" diyorlardı. Hâlbuki evleri açık değildi, mahfûz idi, onlar sırf cihaddan kaçınmak istiyorlardı.

14 — Velev duhılet aleyhim min aktàrihà sümme süilülfitnete leàtevhà ve mà telebbesù bihä illâ yesiyren.

Ve eğer i'tikadlarında yakîn ve rüsuh olmadığından, ve dindeki za'flarından dolayı onların her taraflarından muhâribler üzerlerine gelseler evlerine girilse de sonra kendilerinden mü'minler içün fitne istenilse hemen yapacaklar, dinden çıkacaklar, samimî kalb ile kefere ile kardeş olacaklar, Müslümanlara karşı mukaateleye da'vet olunsalar derhâl o da'vete icâbet edeceklerdi. O küfrü yapdıkları takdirde de o evlerde, o şehirde uzun boylu duramayacaklar, pek az oturacaklardı. Tecelliyyât-ı kahriyyemle mahvolacaklar, Allah azablarını ta'cil buyuracakdı.

15 — Ve lekad kànù àhedullàhe min kablü lâ yüvellùnel'-edbàre ve kàne ahdullàhi mes'ùlen.

Hâlbuki bundan evvel (Handak'dan evvel) cenk edeceklerine, arkalarını dönmeyeceklerine Allah'a ahd vermişlerdi. Bilmiyorlar mı ki Allah'ın ahdi mes'ûliyetlidir, mutlak Kıyâmetde sorulur.

قُلْ لَّنْ يَّنْفَعَكُمُ الْفِرَارُ اِنْ فَرَرْتُمْ مِّنَ الْمَوْتِ اَوِ الْقَتْلِ وَاِذًا لَّا تُمَتَّعُوْنَ
اِلَّا قَلِيْلًا ﴿١٦﴾ قُلْ مَنْ ذَا الَّذِيْ يَعْصِمُكُمْ مِّنَ اللّٰهِ اِنْ اَرَادَ بِكُمْ سُوْۗءًا
اَوْ اَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً ۭ وَلَا يَجِدُوْنَ لَهُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ وَلِيًّا
وَّلَا نَصِيْرًا ﴿١٧﴾ قَدْ يَعْلَمُ اللّٰهُ الْمُعَوِّقِيْنَ مِنْكُمْ وَالْقَاۗئِلِيْنَ
لِاِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ اِلَيْنَا ۚ وَلَا يَاْتُوْنَ الْبَاْسَ اِلَّا قَلِيْلًا ۙ ﴿١٨﴾ اَشِحَّةً عَلَيْكُمْ ښ
فَاِذَا جَاۗءَ الْخَوْفُ رَاَيْتَهُمْ يَنْظُرُوْنَ اِلَيْكَ تَدُوْرُ اَعْيُنُهُمْ كَالَّذِيْ
يُغْشٰى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ ۚ فَاِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَقُوْكُمْ بِاَلْسِنَةٍ حِدَادٍ
اَشِحَّةً عَلَي الْخَيْرِ ۭ اُولٰۗىِٕكَ لَمْ يُؤْمِنُوْا فَاَحْبَطَ اللّٰهُ اَعْمَالَهُمْ ۭ وَكَانَ
ذٰلِكَ عَلَي اللّٰهِ يَسِيْرًا ﴿١٩﴾ يَحْسَبُوْنَ الْاَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوْا ۚ
وَاِنْ يَّاْتِ الْاَحْزَابُ يَوَدُّوْا لَوْ اَنَّهُمْ بَادُوْنَ فِي الْاَعْرَابِ
يَسْاَلُوْنَ عَنْ اَنْۢبَاۗىِٕكُمْ ۭ وَلَوْ كَانُوْا فِيْكُمْ مَّا قٰتَلُوْٓا اِلَّا قَلِيْلًا ﴿٢٠﴾ ع
لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيْ رَسُوْلِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَنْ كَانَ يَرْجُوا
اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيْرًا ﴿٢١﴾ وَلَمَّا رَاَ الْمُؤْمِنُوْنَ
الْاَحْزَابَ ۙ قَالُوْا هٰذَا مَا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُوْلُهٗ وَصَدَقَ اللّٰهُ
وَرَسُوْلُهٗ ۡ وَمَا زَادَهُمْ اِلَّآ اِيْمَانًا وَّتَسْلِيْمًا ﴿٢٢﴾

16 — Kul len yenfe'akümülfirârü in ferertüm minelmevti evilkatli ve izen lâ tümette'ùne illâ kaliylen.

Ey Peygamber-i Hak! Onlara söyle ki: "Sizin îmânınızın za'fından ve i'tikaadınızdaki vehinden dolayı ölümden veya öldürülmeden eğer firâr ediyorsanız, kaçmak size asla menfaat vermez. Zira korkarak kaçmak sizin ecellerinizde bir ziyâdelik yapmaz, yapdığını farzetseniz de istifâde etdirilmezsiniz. Çünki Dünyada geçinmeniz pek az sürer."

17 — Kul men zelleziy ya'sımüküm minallàhi in eràde biküm sûen ev eràde biküm rahmeten ve lâ yecidùne lehüm min dùnillâhi veliyyen ve lâ nasıyren.

Ey Ekmelerrüsül! Tebkit ve ilzam yoluyla buyur ki: "Kimin haddine kalmış müntakım, gayyûr olan Allah'ın kahrından, azâbından sizi muhâfaza etsin? Şâyed size bir felâket, şiddetli bir mihnet, yâhud lûtf-ı sübhânîsiyle tecellî ederek size bir rahmet ve muzafferiyet murâd ederse? Acaba onu sizden kim men'edebilir? Hem onlar Allah'dan başka bir veliy, umûrunu tehassun ve tehaffuz edecek bir yâr, düşmanlarından muhâfaza edecek bir nasıyr, bir mededkâr bulamazlar."

18 — Kad ya'lemullàhülmü'avvikıyne minküm velkäiliyne lıhvànihim helümme ileynà ve lâ ye'tùnelbe'se illâ kaliylen.

Allah muhakkak ilm-i huzûru ile içinizden peygambere yardım husûsunda savsaklık yapıp ağır davrananları ve ihvanlarına: "korkudan, tehlükeden bize gelin, bîhûde kendinizi helâk etmeyin" diyenleri elbetde biliyor. (Bunların bu sözlerinin te'-sirleri altında kalıyorlar) bunun üzerine harbe pek azları geliyorlardı.

19 — Eşıhhaten aleyküm feizà cäelhavfü reeytehüm yenzurùne ileyke tedùrü a'yünühüm kelleziy yuğşâ aley-

hi minelmevti feizà zehebelhavfü selekùküm bielsinetin hıdàdin eşıhhaten alelhayri üläike lem yü'minù feahbetallàhü a'màlehüm ve kàne zàlike alellàhi yesiyren.

Ey muhlis mü'minler! Size karşı münâfıklar fiysebiylillâh muâvenetde çok hasis, Allah yolunda infak husûsunda çok cimridirler. Düşman korkusu geldi mi, o korku hâlinde; ey görüşü mu'teber! Onların derhâl ölümün dehşetinden baygınlık geçirmiş kimse gibi gözleri fırıl fırıl dönerek sana bakdıklarını görürsün. Düşman hezimete uğrayıp, o korku gidince ve ganâim toplanınca keskin dillerini size uzadırlar, ellerini ganâimin taksîmine korlar. (Büyük ganâime naîl olsalar da) hayra karşı (yine) cimrilik ederler. İşte böyleleri, bu nifâk u şikakda helâk olanlar, o, Hak yolunda infakdan uzak duranlar mü'min değillerdir. Onlar ne Allah'ın vahdâniyyetine, ne Kitâbullaha, ne de Resûlûllaha hakkıyle îmân etdiler; sözleri ile mü'min geçindiler, hud'a ve mekr yolunu tutdular. Onların niyyetlerine muttali' olan Allah da onlara mekr muâmelesi yapdı, amellerini hiçe çıkardı, bîhûde kıldı.

Ey hücûb-i zulmâniyyede mahcûb olanlar! Allah'a göre amelleri habtetmek, ibtâl etmek kolaydır, kolay.

20 — Yahsebùnel'ahzàbe lem yezhebù ve in ye'til'ahzàbü yeveddù lev ennehüm bàdùne fiyl'a'ràbi yes'elùne an enbäiküm ve lev kànù fiyküm mà kàtelû illâ kaliylen.

Bunlar kemâl-i dalâlet ve korkularından müttefikın askerini gitmedi sanıyorlar ve onlara o kadar muhabbetleri var ki, eğer o Ahzab bir daha gelecek olsa bedevîler arasında bulunmayı arzu ederler, temennî ederler ki gelen geçenden sizin ne hâlde bulunduğunuzdan, havâdislerinizden sormuş olsunlar. Şâyed aranızda kalacak olsalar da kefereye olan muhabbetlerinden dolayı harbetmezler. Sizinle berâber olan pek az kısmı da rîyâ ve sum'a içün bulunur, celb-i menfaat içün durur. Durma-

ları ne Allah'ın peygamberine nusrat, ne O'nun dînini i'lâ ve ne de O'nun rızâsını tahsîl içün değildir.

İmdi Cenâb-ı Hak, mü'minlerin hamiyyetini tahrîken beyan buyuruyor:

21 — Lekad kàne leküm fiy resùlillâhi üsvetün hasenetün lîmen kàne yercullàhe velyevmel'àhıre ve zekerallàhe kesiyren.

Ey Allah'ın düşmânının ahlâkından kaçan, ahlâk-ı ilâhiyyeyi tehallûka tâlib olan hâlis mü'minler! Azametim hakkı içün muhakkak ki size ya'ni Allah'ı ve Âhıret gününü umanlara, Allah'ı çok ananlara: Allah'ın Resûlünde, sizi irşâda gönderilen o Peygamber-i Hak'da pek güzel örnekler, haslet-i hamîde, bedîalar vardır. (Ahlâk-ı Muhammediyye ile tehallûk eden içün likaa ve vech-i kerimi mütâlea vardır, mütâlea...) Zorluklarda sebat, şiddetlerde tehammül, kelime-i tevhıdi ifşâ, dînullahı i'lâ için çekilen yorgunluklar, meşakkatler, bu hususda tevekkül, harb sıkıntılarında ve sâir sıkıntılarda rızâ, gadabın hücûmunda kinini yenmek, hazmetmek, kudret elindeyken afvetmek... hep bunlar mü'minlerin sıfatlarından, ahlâk-ı hamîdedendir.

22 — Ve lemmà reelmü'minùnel'ahzàbe kàlù hàzà mà ve'adenallàhü ve resùlühu ve sadakallàhü ve resùlühu ve mà zàdehüm illä iymànen ve tesliymen.

Hasâil-i cemîle ve ahlâk-ı hamîdeye mâlik ve ihlâs-ı tam sâhıbi olan mü'minler, o muhlisûn; müttefikın askerlerini, o Ahzabı görünce Allah'ın va'dini hatırlayarak kelimetullahı i'lâ için O'nun dîninde hiç sarsıntıya uğramadan, öyle sebât etdiler de: "Bu vakıt, işte vakt-i incazdır, Allah'ın ve Resûlünün bize va'detdiği nusrat budur. Elbetde Allah ve Peygamberi va'dinde gerçekdir" dediler, hiç sarsılmadılar, yılmadılar ve derhâl hatırlarına Allahü teâlâ'nın: "Sizden evvelki ümmetlerin başına ge-

len ibtilâ size gelmeden Cennete gireceğinizi mi zannedersiniz? Fakat muhakkak Allah'ın nusratı yakın" emr-i ilâhîsi, Resûlünün de: "Müttefikun askerlerinin ictimâ'ı ile iş sıkışacak fakat neticesi sizin muzafferiyyetiniz, onların mağlûbiyyeti olacakdır" emr-i nebîleri geldi. İşte bu hâl, bu mu'cize mü'minle-rin Allah'ı ve Resûlûllahı tasdikdeki îmanlarını, onların emirlerine inkıyaddaki teslîmiyyetlerini artdırmakdan başka bir şey yapmadı, ihlâsda gaayeye vardılar.

(Kul len yenfe'akümülfirârü...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَنْ
قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا ﴿٢٣﴾ لِيَجْزِيَ اللَّهُ
الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ إِنْ شَاءَ أَوْ يَتُوبَ
عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٢٤﴾ وَرَدَّ اللَّهُ
الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ
الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا ﴿٢٥﴾ وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ
مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ
فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا ﴿٢٦﴾ وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ
وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَطَئُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرًا ﴿٢٧﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ إِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ
الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ
سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٢٨﴾ وَإِنْ كُنْتُنَّ تُرِدْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ
الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٢٩﴾
يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ يُضَاعَفْ
لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا ﴿٣٠﴾

23 — Minelmü'miniyne ricàlün sadekù mà àhedullàhe aleyhi feminhüm men kadà nahbehu ve minhüm men yentezırü ve mà beddelù tebdiylen.

Mü'minlerden dînullahı i'lâ, Resûlûllaha nusrat içün öyle merd zatlar vardı ki; Allah'a verdikleri ahde temâmen sadâkat gösterdiler. Kimi adağını ödedi (şehîd olmak içün kendini nezretmişdi), şehîd oldu nezrini yerine getirdi, kimi de gözediyor, şehâdeti bekliyordu. Ve îman ve ihlâslarından, kemâl-i temkinlerinden dolayı onlar ahdlerinden ve nezrlerinden hiçbir şey tebdîl etmemişlerdi.

24 — Liyecziyallàhussàdikıyne bisıdkıhim ve yü'azzibelmünàfikıyne in şäe ev yetùbe aleyhim innallàhe kàne ğafùren rahıymen.

Kullarının a'mâline göre mücâzat veren Allah, ahdinde sadâkat gösteren sâdıklara sıdklarından, vefâlarından dolayı, ihlâslarının iktizâsı kendilerine mükâfat verecek, münâfıkları da nifak ve küfrlerinden dolayı muhalled ve müebbed olarak azâba dûçâr edecek veya dilerse tevbelerini kabûl eyleyecek. Kaadir ü muktedir olan Allah, şübhe yok ki bir gafûrdur; kullarından âsî olanları tevbeye muvaffak olurlarsa günahlarını örter. Ve rahıymdir; ihlâs ile Hak'ka dönüp tevbe edenlerin tevbelerini kabûl eder.

25 — Ve reddallàhülleziyne keferù biğayzıhim lem yenàlù hayren ve kefallàhülmü'miniynelkıtàle ve kànallàhü kaviyyen aziyzen.

Mü'minlere rahmet ü ihsânı, lûtf-ı sübhânîsiyle tecellî eden Allah, o kâfirleri, Ahzab'ı; şiddet-i gayzları içinde tehevvür ve cür'etlerini kırarak, hâib ve hâsir ederek geri çevirip def'etdi, "Peygamber-i Hak'ka ve mü'minlere karşı muzaffer olacağız" şeklindeki emellerini yıkdı, kendilerince hayır zannetdikleri hiçbir hayra nâil olamadılar. Ve Allah, kemâl-i re'fet-i sübhânîsi

ve mü'minlere nusratı ile kıtâlin hakkından geliverdi, rıyh-ı sabâ ve melâike ordusu ile tepeledi. Ali'nin, nusrat-ı sübhânî ile Amr ibni Abdivedd'i tepelemesi onların kalblerine korku vererek hezimetlerine sebeb oldu, hiçbirisi arkasına iltifât edemeden bozuldu. Bütün kullarının ahvâlini murâkabe eden Allah; zâtında kaviy, azîz, her emrine gaalib bulunuyor.

26 — Ve enzelelleziyne zàherùhüm min ehlilkitàbi min sayàsıyhim ve kazefe fiy kulùbihimürru'be feriykan taktülùne ve te'sirùne feriykan.

Hem de ehl-i kitabdan onlara yardım edenlerin kalblerine Peygamber-i Hak'dan korku düşerek kal'alarından indirdi. Siz onların bir kısmını öldürmüş, bir kısmını da esîr etmişdiniz.

27 — Ve evreseküm ardahüm ve diyàrehüm ve emvàlehüm ve ardan lem tetaùhà ve kànallàhü alâ külli şey'in kadiyren.

Ve ey mü'minler! Allahü sübhânehû size onların arâzilerini, sâkin oldukları yurdlarını ve mallarını mîras kıldı. Ve kezâ sizi tafdîl ederek daha birçok Arz'ı size mîras kıldı ki henüz oralara ayak basmadınız. Bütün serâir ü hafâyâya muttali' olan Allah, makdûrâtından ve murâdâtından her şey'e kaadirdir, O'nun ınd-i sübhânîsinde zorluk yokdur.

Ezvâc-ı Nebî (sallâllahü aleyhî ve sellem) yiyim ve giyim husûsunda ya'ni nafakalarının, maîşetlerinin genişlemesi ve ziyâdeleşmesi husûsunda Resûlûllah'a şikâyetde bulundular ve ziynetli elbiseler arzu etdiler. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak Habîb-i Edîbine nidâ ederek:

28 — Yä eyyühennebiyyü kul liezvàcike in küntünne türidnelhayàteddünyà ve ziynetehà fete'àleyne ümettı'künne ve üserrıhkünne seràhan cemiylen.

Ey Peygamber-i Hak! Ey zâtı nûr! Zevcelerine haber ver, söyle ki: "Eğer siz Dünya hayâtını, zînetini, debdebesini benden istiyorsanız haydi gelin husûmetsiz, zevceyn arasında müşâcere olmaksızın, rızânızla, ihtiyârınızla size talâk hakkınızı vereyim, sizi donatayım. Ve sizi güzel bir tarzda, hiçbir zarar vermeksizin serbest bırakarak yol vereyim."

29 — Ve in küntünne türidnallàhe ve resùlehu veddàrel'àhırete feinnallàhe e'adde lilmuhsinàti minkünne ecren azıymen.

"Yok eğer Allah ve Resûlünü ve Âhıret sarâyını ister, Dünya lezzetlerinden ve müştehiyyhatından sabreder iseniz; haberiniz olsun ki kullarının zamâirine muttali' olan Allah; Allah'ı, Resûlûllah'ı, lezzât-ı uhreviyyeyi tercih eden kadınlara pek büyük bir mükâfat hazırlamışdır."

İmdi Cenâb-ı Hak ezvâc-ı tâhirâtın şânını ta'zîm ve tevkıyren ve onları Nebiyy-i Ekremine izâfe ederek buyuruyor:

30 — Yà nisäennebiyyi men ye'ti minkünne bifàhışetin mübeyyinetin yüdà'af lehel'azàbü dı'feyni ve kàne zàlike alallàhi yesiyren.

Ey Peygamberin nisâsı! Sizden her kim (Habîb-i Edîbimi müteessir edecek) mübâlâtsızlıkda bulunursa onun azâbı iki kat katlanır. Ya'ni sâir hürr kadınlara yapılacak azâbın iki katı olur. Bu da, ya'ni azâbın taz'ıf ve teşdîdi de Allah'a göre elbetde kolaydır.

(Minelmü'miniyne ricàlün...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَمَنْ يَقْنُتْ مِنْكُنَّ لِلّٰهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِهَا
أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾ يَا نِسَاءَ
النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ
بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا
﴿٣٢﴾ وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ
الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللّٰهَ
وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ
الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ﴿٣٣﴾ وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَىٰ فِي بُيُوتِكُنَّ
مِنْ آيَاتِ اللّٰهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللّٰهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا
﴿٣٤﴾ إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ
وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ
وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ
وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ
وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللّٰهَ كَثِيرًا
وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللّٰهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا ﴿٣٥﴾

31 — Ve men yaknüt minkünne lillâhi ve resùlihî ve ta'mel sàlihan nü'tihä ecrehà merreteyni ve a'tednà lehà rizkan keriymen.

Yine içinizden her kim hudû' ve huşû' ile Allah ve Resûlüne dîvan durup, itâat-ı tam ve inkıyâd-ı tâmda devâm ederek vâcibâtı yerli yerine getirip bütün münkerat, mekrûhat, mahzûrâtı terkederek amel-i sâlih işlerse ona a'mâlinin ve tâatinin mükâfâtını iki kerre vereceğiz ve fazla olarak da ona kadrini ta'zîm içün bütün âfatdan sâlim bir rızk da hazırladık.

32 — Yà nisàennebiyyi lestünne keehadin minennisäi inittekaytünne felà tahda'ne bilkavli feyatme'alleziy fiy kalbihî meradun ve kulne kavlen ma'rùfen.

Yâ nisâennebiyy! Ey rızk-ı kerîm kendilerine hazırlanmış, cemâl-i sübhânîyi mütâlea ve o rızkın zevkınde müstağrak olan ezvâc-ı tâhirat! (Ey Nebiyy-i Ekremin zevceleri! O Nebiyy-i Ekrem ki nasıl bütün resûllerin, enbiyânın efdali, ekmeli olup, kerâmet ve necâbetde ehad-i nâs gibi hattâ hiçbir nebî ve resûl gibi değilse) siz de ona nisbetiniz dolayısiyle ve fazîletiniz i'tibâriyle diğer kadınlar gibi değilsiniz. Bu hukuka riâyet edin ve onun iktizâsından gaafil olmayın. Sizin şânınıza mutlak tehassun ve takvâ yakışır. Siz herhangi bir kadın gibi değilsiniz. Sizin kadriniz ınd-i sübhânîmde diğer nisâ-i sâlihatdan gayrıdır. (Siz Peygambere ittisâl ve nisbetle bir şeref aldığınız gibi, asıl şerefiniz takvâ iledir.) Eğer takvâlı olursanız ınd-i sübhânîmde şerefiniz daha artar. Erkeklerden biriyle konuşmaklık ihtiyâcı ve zarûreti olur ise artık onlara karşı sözde yumuşak davranmayın, kadınlarla konuşur gibi iltifatlı, yumuşak bir sûretde suallerine cevab vermeyin de kalbinde fısk u nifak gibi bir marazı bulunan kimse tamaa düşmesin, fücûra meyletmesin. Şâyed konuşmak zarûreti olur da konuşacak olur iseniz ma'rûf ile, dîn-i İslâma muvâfık bir sûretde konuşun.

33 — Ve karne fiy büyùtikünne ve lâ teberrecne teberrü-celcàhiliyyetil'ùlâ ve ekımnessalâte ve àtiynezzekàte ve etı'nallàhe ve resùlehu innemà yüriydullàhü liyüz-hibe anküm ürricse ehlelbeyti ve yütahhireküm tat-hiyren.

Hem ehl-i vekar ve sekîneden olun, evlerinizde karar kılın. Siz sâir nisânın merâtibinden a'lâsınız. Zarûret olur da evlerinizden ahyânen çıkmak isterseniz evvelki câhiliyyet zamânındaki kadınların çıkışı gibi süslenip, ziynetlerinizi izhâr eder şekilde çıkmayın. Ey nisâ-i Nebiyy! Nebiyy-i Zîşânın size ta'lîm etdiği gibi mefrûz olan namazları vaktinde kılın, bâhusus salâvât-ı nevâfile devâm edin, zekât verin, kemâl-i huşû' ve hudû' ve tezellül-i tâm ile Allah'a ve Resûlüne itâat edin.

Ey kerâmeti, necâbeti, ismeti, iffeti cibillî olan ehl-i beyt! Allah bunları size beyân ile ancak şunu murâd ediyor: Sizden kiri uzaklaşdırsın, ednâs-ı tabiiyyeden tertemiz, pampâk etsin.

34 — Vezkürne mà yütlâ fiy büyùtikünne min àyàtillâhi velhıkmeti innallàhe kàne letıyfen habiyren.

Ey nisâ-i nebiyy! Şânınıza lâyık olan husûsâtı işitdikden sonra, imdi evlerinizde oturun da hizmet-i nebîde bulunun, Habîbime nâzil olan, bütün evkat ve hâlâtda evlerinizde okunan, Allah'ın vahdet-i zâtına, esmâ ve sıfâtının kemâline delâlet eden âyetleri ve hıkmeti, sünneti anın, tecellîsini müşâhede edin, şükrünü yapın, mûcibi ile amel edin. Bütün serâir ü hafâyâya muttali' olan Allah, kullarının zamâirindeki bütün inceliklerini bilir, sadırlarındaki sünûhâtdan, kalblerindeki havâtırdan, her şeyden haberdardır. Allah lâtîf, habîr bulunuyor.

35 — İnnelmüslimiyne velmüslimàti velmü'miniyne velmü'minàti velkànitiyne velkànitàti vessàdikıyne vessàdikàti vessàbiriyne vessàbiràti velhàşi'ıyne velhàşi'-

àti velmütesaddikıyne velmütesaddikàti vessàimiyne vessäimàti velhàfızıyne fürùcehüm velhàfizàti vezzàkiriynallàhe kesiyren vezzàkiràti e'addallàhü lehüm mağfireten ve ecren azıymen.

Allah'a itâatda tam ihlâs sâhıbi olan ve o ihlâs ile tefvîz-i umûr eden bütün müslimler ve müslimeler ve mûkınîn ü muvahhıdîn, mûkınât ü muvahhıdât, o, kalb ile vahdâniyyeti tasdik eden mü'minler, mü'mineler, kaanitler ve kaaniteler: A'mâl-i sâlihada dâim olan erkek ve kadınlar, sâdıklar ve sâdıkalar: Bütün amellerinde, sözlerinde ihlâs sâhıbi olan erkekler ve kadınlar, sâbirler ve sâbireler, hâşi'ler ve hâşialar: Allah'a mütevâzı' olanlar, O'nun muhabbetinden uzaklaşırız diye tir tir titreyenler, mütesaddıklar ve mütesaddıkalar:* Allah'ın rızâsını taleb niyyetiyle sadakalarını çıkaranlar, sâimler ve sâimeler: Allah'ın rızâsının hâricinde olan şeylerden nefsini tutanlar, ırzlarını muhâfaza edenler, zinâ emârelerinden, mukaddimelerinden korunanlar, Allah'ı çok anan zâkirler ve zâkireler.** Bütün kalbleriyle, cevârihıyle, lisanlariyle Allah'ı ananlar yok mu? Zevâhirinden ve bevâtınından ihlâs ile geçen her şey'e muttali' olan Allah bunlara büyük bir mağfiret ve ecr-i azîm hazırlamışdır.

(Ve men yaknüt...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

* Nefislerini Hak'ka yakınlık husûsunda bezledenler.

** Zikr nedir: Tâat. Tâat nedir: İhlâs. İhlâs nedir: Müşâhede. Müşâhede nedir: Ubûdiyyet. Ubûdiyyet nedir: Rızâ. Rızâ nedir: İftikar. İftikar nedir: Tedarrû' ve iltica'.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ
لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ ۗ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ
ضَلَالًا مُبِينًا ﴿٣٦﴾ وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ
أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ
مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَاهُ ۖ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا
وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ
أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا ۚ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا ﴿٣٧﴾
مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ ۖ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ
خَلَوْا مِنْ قَبْلُ ۚ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا ﴿٣٨﴾ الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ
رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ ۗ وَكَفَى بِاللَّهِ
حَسِيبًا ﴿٣٩﴾ مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَٰكِنْ رَسُولَ
اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا ﴿٤١﴾ وَسَبِّحُوهُ
بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٤٢﴾ هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكُمْ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُمْ
مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ ۚ وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٣﴾

36 — Ve mà kàne limü'minin ve lâ mü'minetin izà kadallàhü ve resùlühu emren en yekùne lehümülhıyeretü min emrihim ve men ya'sıllâhe ve resûlehu fekad dalle dalâlen mübiynen.

Bir de Allah ve Resûlü gerek bir mü'min, gerek bir mü'mine içün bir iş hakkında hükm verdikden sonra Allah ve Resûlüne ihlâs ile îmân eden o mü'min ve müminenin o hükme muhâlefet etmeleri ve kendi ihtiyarları sahih ve câiz değildir. Erkek ve kadın hiçbir mü'mine Allah'ın ve Resûlünün hükmü olan o işde istediğini ihtiyâr etmek yaraşmaz, ihtiyar ve tercih kendilerinin olamaz, belki hükme itâat ve inkıyad lâzımdır. Her kim Allah ve Resûlüne âsî olursa, O'nun hükmünü tağyîre kalkarsa tariyk-ı hidâyetden çıkmışdır, apaçık bir dalâletdedir.

37 — Ve iz tekùlü lilleziy en'amallàhü aleyhi ve en'amte aleyhi emsik aleyke zevceke vettekıllàhe ve tuhfiy fiy nefsike mallàhü mübdiyhi ve tahşennàse vallàhü ehakku en tahşàhü felemmà kadà zeydün minhà vetaren zevvecnàkehà likey là yekùne alelmü'miniyne harecün fiy ezvàci ed'ıyäihim izà kadav minhünne vetaren ve kàne emrullàhi mef'ùlen.

Ey Peygamber-i Hak! O vakti hatırla: Hem Allah'ın nı'met ü lûtfuna nâil olmuş, tevfıyk-ı sübhânî ile îmâna dâhil olmaya muvaffak olmuş, İslâmı kabûl etmiş, senin şeref-i sohbetinle müşerref olmuş, nazar-ı muhabbetine mazhar olmuş, hem de senin nı'metine nâil olmuş olan ve âzâd etmiş olduğun kimseye (Zeyd'e): "Yâ Zeyd! Zevceni tut, afîfe olan zevceni boşamak ve ayrılmak husûsunda Allah'dan kork" diyordun da, o anda kalbinde; bütün kalblerdekini bilen Allah'ın açacağı, ortaya çıkaracağı şey'i gizliyordun, nâs'ı sayıyordun, onların lâimesinden çekiniyordun. (Senin şânın onların senin hakkında söyleyeceklerinden elbette beri'dir.) Hâlbuki zâhir, bâtın her şey'e muttali' olan Allah en ziyâde saymaya ehakkdır, evlâdır. Vaktâ ki Zeyd

o kadından (Zeyneb'den) ilişiğini kesdi, tatlik etdi, iddetinin müddeti bitdi, biz onu sana tezvîc eyledik. Tâ ki oğullukların ilişiği kesdikleri kadınlarını mü'minlere dilediklerini yerine getirdikden sonra alma husûsunda bir beis görülmesin diye. Ve böylece Allah'ın emri de fi'le çıkarılmış oldu.

İmdi Cenâb-ı Hak, Nebiyy-i Ekremini tesliyeten buyuruyor:

38 — Mà kàne alennebiyyi min harecin fiymà feradallàhü lehu sünnetallàhi fiylleziyne halev min kablü ve kàne emrullàhi kaderen makdùren.

Bütün ahvâl ve a'mâlinde taraf-ı sübhânîden tecellî edecek vahy ü ilhâma müntazır ve envâ'-ı te'yîdât ile ınd-i ilâhîden müeyyed peygambere Allah'ın takdîm etdiği, helâl ve mübah kıldığı şeylerden dolayı hiçbir darlık yokdur, hiçbir vebâl teveccüh etmez. Bundan evvel gelip geçen bütün enbiyâ hakkında Allah'ın sünneti böyle idi. Levh-ı kazâsında böyle tesbît edilmiş, hazret-i ilminde böyle tecellî etmiş. O hükm yerine gelecek. Evet, Allah'ın emri (ziyâde, noksan kabûl etmez) biçilmiş bir kader bulunuyor.

39 — Elleziyne yübelliğùne risàlâtillâhi ve yahşevnehu ve lâ yahşevne ehaden illallàhe ve kefà billâhi hasiyben.

O peygamberler ki taraf-ı ilâhîden Allah'ın vahyini ve ilhâmını mahmûl olarak onlara gönderilmiş, Allah'ın risâletlerini, Allah'ın buyurduğu haberleri hâlka teblîğ ederler. Ve onlar bütün hâllerinde Allahü sübhânehû'dan korkarlar, o teblîğ olunacak şeyleri ne tebdil ne tağyir, ne de ketmederler. Enbiyâ-i ızâm ve rüsül-i kirâmın haslet-i hamîdelerindendir ki: Allah'dan başka hiç kimseden korkmazlar,* lâimin levminden çe-

* Enbiyânın haşyeti, korkusu: İtabdan, evliyânın: Hıcabdan, avâmın: Azabdandır.

kinmezler, onların tehdidlerinden, katillerinden, darblarından ürkmezler, ancak müntakım ve gayyûr olan Allah'dan çekinirler. Allah'ın zahîr ve muîn olması da onlara kâfidir.

İmdi nâs "Peygamber, Zeyd'in (oğulluğunun) kadını ile tezevvüc ediyor" diye kıyl ü kaal etmeye başladıklarında Sübhânehû teâlâ buyuruyor:

40 — Mà kàne muhammedün ebä ehadin min ricàliküm ve lâkin resùlellàhi ve hàtemennebiyyiyne ve kànallàhü biküllį şey'in aliymen.

Ey îmânın hakıkatinin hâricinde kalanlar! Muhammed sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir, fakat Allah'ın resûlüdür. Kullarına hidâyeti, tariyk-ı rüşdü göstersin içün taraf-ı sübhânîden gönderilmişdir. Ve peygamberlerin de hâtemidir. Zâhir, bâtın her şey'e muttali' olan Allah, milkinde, melekûtunda olmuş ve olacağı bilir, her şey'e alîm bulunuyor.

41 — Yä eyyühelleziyne àmenüzkürullàhe zikren kesiyren.

Ey mü'minler! Vâhıd, ehad, ferd, samed olan Allah'ı bütün vakıtlerinizde, her hâlinizde, her zaman ve her an ilm-el yakîn, ayn-el yakîn anın, hiçbir an O'ndan gaafil olmayın, sıfât-ı ulyâ ve esmâ-i husnâsiyle O'nu zikredin, O'nu şânına lâyık olmayan şeylerden tenzîh edin.

42 — Ve sebbihùhü bükreten ve asıylen.

O'nu sabah, akşam, gece, gündüz şânına lâyık olduğu vechile tesbîh u tenzîh edin, hakk-al yakîn mertebesine çıkın.
(Ey mü'minler! Nasıl zikretmez, tesbîh etmezsiniz?)

43 — Hüvelleziy yusalliy aleyküm ve meläiketühu liyuhriceküm minezzulümàti ilennùri ve kàne bilmü'miniyne rahıymen.

Allahü sübhânehû sizi yokluk zulmetinden, tabiat zulmetinden, teayyünat perdeleri zulmetinden nûra çıkarmak, nûr-ı vücûde kavuşdurmak içün tevhıd-i zâtîsine îmân etmeye muvaffak kıldı. Mü'minlere geniş rahmeti hasebiyle merhamet eden, tevhıd-i zâtîsine îmân etdiren rahıym O'dur. Melekler de O'nun izni, O'nun kerâmet-i azîmesiyle sizin içün mağfiret dilerler. O, mü'minler hakkında rahıym bulunuyor, tevhıd ve irfan rütbeleri ihsân ediyor, nâsut elbisesinden soyuyor da şeref-i likaasına nâil kılıyor.

(Ve mà kàne limü'minin...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا ﴿٤٤﴾ يَا أَيُّهَا
النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٤٥﴾ وَدَاعِيًا إِلَى
اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ﴿٤٦﴾ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ بِأَنَّ لَهُمْ
مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَبِيرًا ﴿٤٧﴾ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ
وَدَعْ أَذَاهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٤٨﴾ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ
أَنْ تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا فَمَتِّعُوهُنَّ
وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا ﴿٤٩﴾ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ
أَزْوَاجَكَ اللَّاتِي آتَيْتَ أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا
أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَمِّكَ وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ وَبَنَاتِ
خَالِكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ اللَّاتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَأَةً
مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا
خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا
عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ
عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٥٠﴾

44 — Tehıyyetühüm yevme yelkavnehu selâmün ve e'adde lehüm ecren keriymen.

Allah'a kavuşacakları gün Allahü sübhanehû tarafından onlara tehıyyeler, vâsıtasız selâmlar vardır. Allah onlar içün gözlerin göremediği, kulakların işitemediği, kalb-i beşere hutûr etmeyen kerîm bir ecr hazırlamışdır.

45 — Yä eyyühennebiyyü innä erselnàke şàhiden ve mübeşşiren ve neziyren.

Ey büyük mu'cizeler, kerâmât ve envâ'-ı fezâil ve kemâlât ile müeyyed Nebiyy-i Zîşânım! Ey kaamet-i mevzûnuna libâs-ı rubûbiyyetimi giydirdiğim Peygamber-i Hak! Sen bize şâhid, biz sana şâhid olarak kâffe-i berâyâya taraf-ı sübhânîmizden beşîr ve nezîr olarak gönderilen Habîb-i Edîbim! (Evet) makaam-ı cûd-ı sübhânîmizden bütün kullara ve kâffe-i berâyaye biz seni Hak'ka bir şâhid, hem onlara bir müjdeci, hem Allah'ın azâbını haber verip O'nun azâbının dehşetini bildirici gönderdik. (Senin hakıkatine şâhid olan bize şâhid olur. Senin hakıkatine nazar eden bize nazar etmiş olur.)*

46 — Ve dà'ıyen ilellàhi biiznihî ve siràcen müniyren.

Ve Allah'ın izniyle onları tevhıde, taraf-ı sübhâniyyeye bir da'vetci, da'vetinle, irşâdınla, tevfiykat-ı sübhânîmizle bir sirâc-ı münîr olarak gönderdik. (Senin nûrun benim nûrumdandır. Îmân eden kullarımın basîretlerini benim nûrumdan nurlandırasın diye seni gönderdik.)

47 — Ve beşşirilmü'miniyne bienne lehüm minallàhi fadlen kebiyren.

Ey Ekmelerrüsül! İşte o nûr ile nurlanan mü'minlere se-

* Onun içün Resûl-i Ekrem: "Men reânî fekad reel hak" buyurmuşlardır.

beb-i bi'setini ve onun sırrını işitdikden sonra ilmel yakîn, aynel yakîn mertebelerinden terakkı ederek hakk-al yakîn îmân eden mü'minlere müjdele: Onlara Allah'dan büyük bir fadl vardır. İtabsız, hıcabsız rızâ ile şeref-i likaaya, büyük bir fevze nâil olacaklardır.

48 — Ve lâ tütı'ılkâfiriyne velmünâfikıyne ve da' ezâhüm ve tevekkel alellâhi ve kefâ billâhi vekiylen.

Ve bundan sonra irşâd etdiğin mü'minlerle, hidâyetine ve irşâdına tâlib ve şeref-i sohbetine nâil olanlarla berâber inadcı kâfirlere, nifakda ısrâr eden münâfıklara iltifât etme, da'vet işinde onlara müdârâda bulunma, tebliğde ve inzarda müsâmaha ve yumuşaklık gösterme, onların ezâ ve cefâlarını bırak, kıymet verme, Allah'a mütevekkil ol. Allah'ın işine vekîl olması hepsine yeter.

49 — Yä eyyühelleziyne âmenû izâ nekâhtümülmü'minâti sümme tallaktümûhünne min kabli en temessûhünne femâ leküm aleyhinne min ıddetin ta'teddûnehâ femetti'ûhünne ve serrihûhünne serâhan cemiylen.

Ey mü'minler! Allah'a, O'nun bütün emirlerine ve nehiylerine îmanlarının iktizâsı sadâkat gösterenler!

Mü'mine kadınları nikâh edip, onlara dokunmadan talâk verirseniz onların üzerinde sizin sayacağınız hiçbir ıddet hakkınız yokdur. Hemen aklen, şer'an müstahsen olan mut'alarını veriniz, haklarını kesmeden, zarar vermeden, zulmetmeden, güzel bir sûretde kendilerini serbest bırakınız.*

İmdi Cenâb-ı Hak, Habîb-i Edîbini tebcîlen ve ta'zimen

* Mehir takdîr edilmişse mehrin nısfı verilir. Kitâbiyelerde de hükm böyledir. Nazm-ı celîlde "mü'minat" zikredilmesindeki incelik: Mü'minlere yaraşan mü'mineleri nikâh etmek ve mâadâsından soyunu sıyânet eylemekdir.

ezvâc-ı tâhirat hakkında helâl ve mübah kıldığı hususları beyan buyuruyor:

50 — Yä eyyühennebiyyü innä ahlelnà leke ezvàcekellâtïy àteyte ücùrehünne ve mà meleket yemiynüke mimmä efäallàhü aleyke ve benàti ammike ve benàti ammàtike ve benàti hàlike ve benàti hàlâtikellâtiy hàcerne me'ake vemreeten mü'mineten in vehebet nefsehà linnebiyyi in eràdennebiyyü en yestenkihahà hàlisaten leke min dùnilmü'miniyne kad alimnà mà feradnà aleyhim fiy ezvàcihim ve mà meleket eymànühüm likeylâ yekùne aleyke harecün ve kànallàhü ğafùren rehıymen.

Ey Peygamber-i Hak! Biz sana senin şerîatinde, senin dîninde makaam-ı cûdumuzdan bilhâssa şunları helâl ve mübah kıldık: Mehirlerini verdiğin zevcelerini ve Allah'ın harb ganîmetlerinden milk-i yemînin olan sana vereceği câriyeyi, amcanın, halanın, dayının, teyzelerinin seninle berâber, senin rızânı ve Rabbinin rızâsını isteyerek hicret eden kızlarını, kezâ mü'mmine bir kadın kendini peygambere mehir istemeksizin bağışlar, hibe ederse, peygamber onu nikâh etmek istediği takdirde, Ey Ekmelerrüsül! Onu da sana mahsus olmak üzere, şânını ta'zîmen, tekrîmen helâl kıldık. Bu husus sâir mü'minlere şâmil değildir. Biz ilm-i huzûrîmizle mü'minlere zevceleri, câriyeleri hakkında farz kıldığımız, takdîr etdiğimiz şeyleri elbetde biliriz. Bunları hiçbir darlık, bir sıkıntı olmasın diye sana mahsus kıldık. Allah gafûr, rahıymdir.

(Tehıyyetühüm yevme yelkavnehu...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

تُرْجِيْ مَنْ تَشَآءُ مِنْهُنَّ وَتُـْٔوِيْٓ اِلَيْكَ مَنْ تَشَآءُ ؕ وَمَنِ ابْتَغَيْتَ
مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ؕ ذٰلِكَ اَدْنٰٓى اَنْ تَقَرَّ اَعْيُنُهُنَّ
وَلَا يَحْزَنَّ وَيَرْضَيْنَ بِمَآ اٰتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ ؕ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا فِيْ
قُلُوْبِكُمْ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيْمًا حَلِيْمًا ﴿٥١﴾ لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَآءُ
مِنْ بَعْدُ وَلَآ اَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ اَزْوَاجٍ وَّلَوْ اَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ
اِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِيْنُكَ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ رَّقِيْبًا ﴿٥٢﴾
يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تَدْخُلُوْا بُيُوْتَ النَّبِيِّ اِلَّآ اَنْ يُّؤْذَنَ لَكُمْ
اِلٰى طَعَامٍ غَيْرَ نٰظِرِيْنَ اِنٰىهُ ۙ وَلٰكِنْ اِذَا دُعِيْتُمْ فَادْخُلُوْا فَاِذَا
طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوْا وَلَا مُسْتَاْنِسِيْنَ لِحَدِيْثٍ ؕ اِنَّ ذٰلِكُمْ
كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْتَحْيٖ مِنْكُمْ ؗ وَاللّٰهُ لَا يَسْتَحْيٖ
مِنَ الْحَقِّ ؕ وَاِذَا سَاَلْتُمُوْهُنَّ مَتَاعًا فَسْـَٔلُوْهُنَّ مِنْ وَّرَآءِ حِجَابٍ ؕ
ذٰلِكُمْ اَطْهَرُ لِقُلُوْبِكُمْ وَقُلُوْبِهِنَّ ؕ وَمَا كَانَ لَكُمْ
اَنْ تُؤْذُوْا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَلَآ اَنْ تَنْكِحُوْٓا اَزْوَاجَهٗ مِنْ بَعْدِهٖٓ
اَبَدًا ؕ اِنَّ ذٰلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللّٰهِ عَظِيْمًا ﴿٥٣﴾ اِنْ تُبْدُوْا شَيْـًٔا
اَوْ تُخْفُوْهُ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمًا ﴿٥٤﴾

51 — Türciy men teşäü minhünne ve tü'viy ileyke men teşä'ü ve menibteğayte mimmen azelte felâ cünàha aleyke zàlike ednä en tekarre a'yünühünne ve lâ yahzenne ve yerdayne bimä àteytehünne küllühünne vallàhü ya'lemü màfiy kulùbiküm ve kànallàhü aliymen haliymen.

Ey Ekmelerrüsül! Ezvâc-ı tâhirâtından dilediğini dâr-ı halvetine takdîm, dilediğini de te'hîr edebilir, gecikdirebilirsin. (Bunda muhayyersin.) Te'hîr etdiğini bil'âhare takdîm etmen husûsunda sana vebâl yokdur. Hangisinin melâhat-i vechiyye ve rûhıyyesi hoşuna gider ise ve hangisi i'tizâr etmezse onunla halvet-güzîn olursun. Hepsine ayni teveccühü göstersen veya göstermesen onların gözleri aydınlanıp mahzun kalmamalarına ve beyân-ı hoşnidîde olmalarına en elverişli, en yakîn olan budur. Zira onların hepsi senin rızâna münkaddırlar. Kullarının zamâirine muttali' olan Allah, Ey mü'minler! Sizin kalblerinizdekini bilir. (Burada hıtab "küm" zamîri ile mü'minlere işâretdir. Zira bir nisâdan ba'zı nisâya meylden Resûl-i Ekrem münezzehdir.) Bütün ahvâlinizi murâkabe eden Allah, sadırlarınızdan geçeni bilir, halîmdir; acele intikaamını almaz.

Cenâb-ı Hak imdi Habîb-i Edîbine nisâları hakkında ve onların umûru husûsunda ya'ni tatlîkı, tebdîli, ziyâdesi ve ezvâc-ı tâhirâtın dokuz'a iblâğı husûsunda haber veriyor:

52 — Lâ yehıllü lekennisäü min ba'dü ve lä en tebeddele bihinne min ezvàcin velev a'cebeke husnühünne illâ mà meleket yemiynüke ve kànallàhü alâ külli şey'in rekıyben.

Ey Peygamber-i Hak! Zevcelerinden sonra (ya'ni ancak dokuz zevceden sonra) zevce edinmene kat'iyyen cevaz yokdur. Onlardan başka kadınlar sana helâl olmaz. Bunlardan hiçbirini (tatlîk ederek) başka biriyle değişdirmek de helâl olmaz.

Yerlerine diğer birini ikaame edemezsin. Hattâ meclûb-i hüsn-i ânı olsan dahi. Fakat milk-i yemînin olan câriyeni istediğin kadar istifrâş edebilirsin. Kullarının ef'âline muttali' olan Allah; milkinde, melekûtünde her şey'e gözcü bulunuyor.

Cenâb-ı Hak imdi de mü'minlerin peygamberin huzûrundaki âdâbını beyan buyuruyor:

53 — Yä eyyühelleziyne àmenù lâ tedhulù büyùtennebiyyi illä en yü'zene leküm ilâ ta'àmin ğayre nàzıriyne inàhü ve lâkin izà dü'ıytüm fedhulù feizà ta'ımtüm fenteşirù ve lâ müste'nisiyne lihadiysin inne zàliküm kàne yü'zinnebiyye feyestehyiy minküm vallàhü lâ yestahyiy minelhakkı ve izà seeltümùhünne metà'an fes'elùhünne min veräi hıcàbin zàliküm atherü likulùbiküm ve kulùbihinne ve mà kàne leküm en tü'zù resùlallàhi ve lä en tenkihû ezvàcehu min ba'dihî ebeden inne zàliküm kàne ındallàhi azıymen.

Ey Allah'a ve Resûlüne ihlâs ile îmân edenler!

Îmânınızın iktizâsı; Resûlümüzle berâber olduğunuz zaman vaktine, hâne-i seâdetde sâkin olanlara, mehârime dikkat etmeksizin ulu orta ve yemeğe izin verilmedikçe, da'vetsiz olarak peygamberin evlerine girmeyin. Fakat da'vet olunduğunuz vakıt girin, yemeği yeyince hemen çıkın ve derhâl dağılın. Söz ve sohbet için de girmeyin. Biribirinizin sözüne ve sohbetine dalıp oturup kalmayın. O'nun yanında oturup kalmanız peygambere ezâ veriyor. Peygamber (sallâllahü aleyhi ve sellem) bu husûsu söylemekden sizden utanıyor. Fakat Allah kelime-i hakkı söylemekden sıkılmaz. Hem ezvâc-ı tâhiratdan gerekli ihtiyâcınıza âid bir şey soracağınız vakıt de bir perde arkasından sorun. (Nazarlarınız asla onlara isâbet etmesin.) Bu tehaccüb hem sizin, hem onların kalbleri içün daha temizdir.

Ey mü'minler! Biliniz ki: Sizin Allah'ın Resûlüne ezâ etmeniz asla câiz olamaz. Ve Resûlûllah Âlem-i Cemâle teşrîf et-

dikden sonra O'nun haremlerini nikâh etmeklik de size kat'iyyen câiz olamaz. Bu hareketiniz envâ'-ı intikaama muktedir, gayyûr olan Allah ındinde çok büyük bulunuyor.

54 — İn tübdù şey'en ev tehfùhü feinnallàhe kàne bikülli şey'in aliymen.

(Ey mü'minler! Biliniz ki: Resûlûllah'a (sallâllahü aleyhi ve sellem) ezâsı teallûk eden en ufak) bir şey'i ister âşikâr edin, ister gizli tutun (muhakkak cezâ görürsünüz.) Şübhe yok ki serâir ü zamâir ü hafâyâya muttali' olan Allah, sizin lisanlarınızdan zâhir olan ve gönüllerinize hutûr eden her şey'e alîm bulunuyor. Hakaayık ve dekaaık ve hiçbir şey O'nun ilminin hâricinde değildir, ilmi her şey'i hakkıyle muhîtdir.

Hıcab ve tesettür âyeti nâzil olunca, babalar, oğullar, akribalar Resûl-i Ekrem'e sordular: "Yâ Resûlâllah! Bizler de onlarla perde arkasından mı konuşacağız?" dediler. Bunun üzerine şu âyet-i celîle nâzil oldu:

(Türciy men teşâü minhünne...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي اٰبَآئِهِنَّ وَلَآ اَبْنَآئِهِنَّ وَلَآ اِخْوَانِهِنَّ وَلَا
اَبْنَآءِ اِخْوَانِهِنَّ وَلَآ اَبْنَآءِ اَخَوٰتِهِنَّ وَلَا نِسَآئِهِنَّ وَلَا
مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُنَّ وَاتَّقِيْنَ اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ
شَهِيْدًا ﴿٥٥﴾ اِنَّ اللّٰهَ وَمَلٰٓئِكَتَهٗ يُصَلُّوْنَ عَلَى النَّبِيِّ يٰٓاَيُّهَا
الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا صَلُّوْا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا ﴿٥٦﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ
يُؤْذُوْنَ اللّٰهَ وَرَسُوْلَهٗ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِي الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَاَعَدَّ
لَهُمْ عَذَابًا مُّهِيْنًا ﴿٥٧﴾ وَالَّذِيْنَ يُؤْذُوْنَ الْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ
بِغَيْرِ مَا اكْتَسَبُوْا فَقَدِ احْتَمَلُوْا بُهْتَانًا وَّاِثْمًا مُّبِيْنًا ﴿٥٨﴾
يٰٓاَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّاَزْوَاجِكَ وَبَنٰتِكَ وَنِسَآءِ الْمُؤْمِنِيْنَ
يُدْنِيْنَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيْبِهِنَّ ذٰلِكَ اَدْنٰٓى اَنْ يُّعْرَفْنَ فَلَا
يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ﴿٥٩﴾ لَئِنْ لَّمْ يَنْتَهِ
الْمُنٰفِقُوْنَ وَالَّذِيْنَ فِيْ قُلُوْبِهِمْ مَّرَضٌ وَّالْمُرْجِفُوْنَ فِي الْمَدِيْنَةِ
لَنُغْرِيَنَّكَ بِهِمْ ثُمَّ لَا يُجَاوِرُوْنَكَ فِيْهَآ اِلَّا قَلِيْلًا ﴿٦٠﴾
مَّلْعُوْنِيْنَ اَيْنَمَا ثُقِفُوْٓا اُخِذُوْا وَقُتِّلُوْا تَقْتِيْلًا ﴿٦١﴾ سُنَّةَ اللّٰهِ
فِي الَّذِيْنَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللّٰهِ تَبْدِيْلًا ﴿٦٢﴾

55 — Lâ cünàha aleyhinne fiy àbäihinne ve lä ebnäihinne ve lä ıhvànihinne ve lä ebnäi ıhvànihinne ve lä ebnäi ehavàtihinne ve lâ nisäihinne ve lâ mä meleket eymà-nühünne vettekıynallàhe innallàhe kàne alâ külli şey'in şehiyden.

Peygamberin zevcelerine şunlarda günah yokdur: Ataları ile ihtilâtda hıcabsız, sütresiz onlarla konuşabilirler. Kezâ oğullariyle, birâderleriyle, birâderlerinin oğullariyle, hemşîrelerinin oğullariyle, kendi kadınlariyle, ellerinde, milklerinde bulunanlarla. Bununla berâber (Ey peygamberin zevceleri!) Allah'dan sakının. Zîra Allah her şey'e temâmıyle şâhiddir.

İmdi Allahü Sübhânehû Teâlâ Peygamber-i Zîşânına ta'-zim ve tevkıyrî işâreten buyuruyor:

56 — İnnallàhe ve meläiketehu yüsallùne alennebiyyi yä ey-yühelleziyne àmenù sallù aleyhi ve sellimù tesliymen.

Rıdâ-i azamet-i kibriyâsiyle müteazziz olan Allah ve şeref-i likaasına mazhar olup cemâl-i sübhânîsinde müstağrak olan melekleri Nebiyy-i Ekreminin şânını tebcîlen hepsi peygambere salât ile tekrîm ederler. Envâ'-ı tekrîm ü tevkır, temcîd ve tahmidde bulunurlar.

Ey Nebiyy-i Ekrem (sallâllahü aleyhi ve sellem) vesîlesiyle Allah'a îmân eden ve O'nun irşâdiyle Hak'kı tevhıd edenler! Sizler o Peygamber-i Hak'ka, ta'zim ve tevkır, tasliye ve teslîme ehakk olan o Nebiyy-i Ekrem'e haydin tam teslîmiyyetle salât u selâm getirin. İsmini işitdiğiniz an, O'nu zikretdiğiniz zaman içinizden, dışınızdan (Allahümme salli alâ muhammedin, esselâmü aleyke eyyühennebiyyü ve rahmetullahi ve berekâtühu) deyin.

Ey mü'minler! Bu âyet-i celîlenin açık beyânına göre Resûl-i Ekremin her ne hâlde ismi anılırsa salâvat getirmek her

mü'min üzerine vâçib olduğu gibi, O'na ta'zim, tevkır, bütün emirlerine inkıyad, nehiylerinden ictinab da vâcib olduğu, yine O'na mübâlâtsız davranmak, o hususda edebe riâyet etmemek lâ'ni, tardı mûcib olduğu açıkça anlaşılmakdadır.

57 — İnnelleziyne yü'zùnallàhe ve resùlehu le'anehümullàhü fiyddünyà vel'àhıreti ve e'adde lehüm azàben mühiynen.

Allah'ı ve Peygamberi incidenler, ezâ edenler (o münâfıklar, kâfirler, Allah'ı lâyık olmayan şeylerle tavsif, O'nun Resûlünü tekzib, emre muhâlefet edenler, Peygambere ezâ verecek şekilde hıtâb edenler, aklen, şer'an müstekreh, kabih ef'âl-i zemîmeyi işleyenler) yok mu? Muhakkak ki Allah onlara Dünyada da, Âhıretde de lâ'net etmiş, huzûr-ı cemâl-i sübhânîsinden ve rahmetinden koğmuş ve onlara hor kılıcı, çok acı bir azab hazırlamışdır.

Ey tâlib!

Cenâb-ı Hak bu âyet-i celîlede kendi ismini zikr etdikden sonra, Habîbinin ismini zikretmişdir. Kendi ismini zikretmesi: Habîbini teşrif ve tekrîm makaamında ve onun şânını ta'zim ve beyân içündür. Zîra Sübhânehû teâlâ teezzîden, teessürden münezzehdir.

58 — Velleziyne yü'zùnelmü'miniyne velmü'minàti biğayri mektesebù fekadıhtemelù bühtànen ve ismen mübiynen.

Mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara hiçbir suçları olmadığı, ne ef'âlinde, ne akvâlinde, ne hatt u harekâtında hiçbir cürmleri bulunmadığı hâlde, ezâya istihkak kesbetmeksizin ezâ edenler de hiç şübhesiz bir bühtan, türlü türlü ukûbata çarpılacak bir günahı yüklenmişlerdir.

59 — Yä eyyühennebiyyü kul liezvàcike ve benàtike ve nisäilmü'miniyne yüdniniyne aleyhinne min celâbiybihinne zàlike ednä en yu'refne felâ yü'zeyne ve kànallàhu ğafùren rahıymen.

Ey taraf-ı sübhânîmizden müeyyed, bütün berâyâyı, kadını, erkeği irşâd içün gönderilen Peygamber-i Hak, Nebiyy-i Ekrem!

Evvelâ şefkat ve nasihat yoluyla zevcelerine, kızlarına ve kezâ sâir nisâ-i mü'minîne söyle: Tesettür elbiselerini giysinler, sıkı örtünsünler. Bu örtünüş onların tanınmalarına, tanınıp da ezâ edilmemelerine daha ziyâde hizmet eder. Allah bundan sonra tevbe edenlere gafûr, ihlâs ile tevbe edenlerin tevbelerini kabûl eder, rahıymdir.

60 — Lein lem yentehilmünàfikùne velleziyne fiy kulùbihim meradun velmürcifùne fiylmediyneti lenuğriyenneke bihim sümme lâ yücàvirùneke fiyhà illâ kaliylen.

Celâlim hakkı içün, o vech-i mezkûr üzere tehaffuz etmiş, ismet ve iffet nümûnesi mü'minâta o münâfıklar, kalblerinde fısk u fücur marazı bulunanlar, o hastalığın neticesi onlara bühtanda bulunanlar ve şehirde envâ'-ı erâcif (inâden ve ifsâden kötü haber neşredenler) eğer yalanlarından vazgeçmeyecek olurlarsa Ey Ekmelerrüsül! Mutlak ve muhakkak seni onlara musallat kılarız. Sonra da sürüleceklerinden civârına yaklaşmaya kudretleri olmaz, pek az yanaşabilirler.

61 — Mel'ùniyne eynemà sükıfû ühızù ve kuttilù taktiylen.

Mel'un, mel'un... ravhullahdan koğulmuş, uzaklaşdırılmış, Resûlûllah'ın civârından tardedilmiş, mü'minlerden ayrılmış olan onlar her nerede bulunsalar ele geçirilirlerse tutulacaklar ve öldürülecekler de öldürülecekler.

62 — Sünnetallàhi fiylleziyne halev min kablü ve len tecide lisünnetillâhi tebdiylen.

Kadîr, hakîm olan Allah'ın bundan evvel gelip geçenler hakkındaki sünneti budur (böyle intikaam alır). Ey Ekmelerrüsül! Sen müstemirren böyle cereyân eden Allah'ın âdetinde, kaanununda bir değişiklik bulamazsın.

(Lâ cünàha aleyhinne...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ ۖ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِندَ اللَّهِ ۚ وَمَا يُدْرِيكَ
لَعَلَّ السَّاعَةَ تَكُونُ قَرِيبًا ﴿٦٣﴾ إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ
سَعِيرًا ﴿٦٤﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ۖ لَّا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٦٥﴾
يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ
وَأَطَعْنَا الرَّسُولَا ﴿٦٦﴾ وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا
فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا ﴿٦٧﴾ رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ
لَعْنًا كَبِيرًا ﴿٦٨﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَىٰ
فَبَرَّأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا ۚ وَكَانَ عِندَ اللَّهِ وَجِيهًا ﴿٦٩﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ
وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا
عَظِيمًا ﴿٧١﴾ إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنسَانُ ۖ
إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا ﴿٧٢﴾ لِّيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ
وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى
الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۗ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿٧٣﴾

63 — Yes'elükennàsü anissà'ati kul innemà ılmühà ındallàhi ve mà yüdriyke le'allessà'ate tekùnü kariyben.

Ey Ekmelerrüsül! Allah ile ahdlerini unudan o nâs istihzâ ederek: "Vahyy veya ilhâmın iktizâsı olarak bize Kıyâmetden haber versene" diye Kıyâmetin ne zaman kopacağını senden soruyorlar, "Yakın mı, uzak mı?" diye eyleniyorlar. Onlara söyle: "Kıyâmetin ilmi, vaktinin ta'yîni ancak Allah'ın nezdindedir, Allah'a mahsusdur. Ve ne bilirsin (Ey sahte benliğine mağrur! Dünyanın meta'-ı fâniyyesine avlanmış gaafil!) Belki o Kıyâmetin vukuu yakında olur.

64 — İnnallàhe le'anelkàfiriyne ve e'adde lehüm se'ıyren.

65 — Hàlidiyne fiyhä ebeden lâ yecidùne veliyyen ve lâ nesıyren.

Kullarından isyân edenlere müntakım olan Allah, muhakkak ki küfrde ısrâr edenleri lâ'netlemiş, sâha-i ızz-i huzûruna almakdan redd ve tardederek koğmuş ve kahr u zecr ile onlara alevli, çılgın bir ateş hazırlamışdır. Onlar orada asla tehavvül etmeyecek ve ebediyyen kalacaklardır. Ne bir veliy, bir yâr, bir şefâatçi, ne de oradan çıkarılmaları husûsunda bir nasıyr, bir mededkâr bulamayacaklardır.

66 — Yevme tükallebü vücùhühüm fiynnàri yekùlùne yà leytenä eta'nallàhe ve eta'nerresùlâ.

O gün azabları şiddetlendirilip, yüzleri ateşde çevrilip bir tarafdan bir tarafa döndükçe, mütehassirâne, mütemenniyâne "ah, ah" ederek: "Nolaydı olaydı da kâşki vâhıd, ehad, ferd, samed olan Allah'a itâat edeydik, bize O'nu beyân eden ve O'nu bildiren, bu günleri ve âkıbetimizi haber veren peygambere de itâatde bulunaydık" derler.

67 — Ve kàlù rabbenä innä eta'nà sàdetenà ve küberäenà feedallùnessebiylâ.

Kezâ temennî ve necat yoluyla, mütedarrıâne Allah'a: "Bizim en güzel bir şekilde terbiyemiz husûsunda resûller, kitablar gönderen, envâ'-ı kerâmât ile tecellî eden Rabbimiz! Biz inad ve mükâbere yoluyla hep onları inkâr etdik, tekzîb etdik. Yâ Rabbenâ! Doğrusu senin Kitâbını, Resûlünü inkâr etdik de hakk ve hakıkatden uzaklaşmış efendilerimize, büyüklerimize itâat etdik. Onlar ise bizi şaşırtdılar, yanlış yola götürdüler" derler.

68 — Rabbenä àtihim dı'feyni minel'azàbi vel'anhüm la'-nen kebiyren.

"Ey Rabbimiz! Onlara bizi dalâle sevketmelerinin cezâsını ver. Azablarını iki katlı yap. Ve onlara büyük lâ'net et, tard-ı azîm ile teb'îd et."

İmdi Cenâb-ı Hak sübhânehû teâlâ bütün mü'minlere Benî İsrâil'in Mûsâ Kelîmullah ile oldukları gibi olmamalarını vasıyyet ediyor:

69 — Yä eyyühelleziyne àmenù lâ tekùnù kelleziyne àzev mùsà feberreehullàhü mimmà kàlù ve kàne ındallàhi veciyhen.

Ey îmân edenler! Îmânınızın iktizâsı sizler Mûsâ'yı incidenler, ezâ edenler gibi olmayın. Allah Mûsâ'yı onların dediklerinden vâreste kıldı, temize çıkardı, tıynetindeki necâbeti, nezâheti, tahâreti meydâna koydu, onu onların ezâlı sözlerinden tebrie etdi.*

Nasıl tebrie etmez?

Mûsâ Kelîmullah Allah yanında ıstıfâ kaanunu ile i'tibarlı

* Bu bahs-i mahsus Sûre-i Kasas'da geçmişdir.

idi, kelîmullah idi, nebiyyullah idi, resûlûllah idi. Bu sıfatların iktizâsınca da elbette ma'sûm idi.

70 — Yä eyyühelleziyne àmenuttekullàhe ve kùlù kavlen sediyden.

71 — Yuslıh leküm a'màleküm ve yağfir leküm zünùbeküm ve men yütı'ıllâhe ve resùlehu fekad fàze fevzen azıymen.

Ey îmân edenler! Allah'dan korkun, meâsîden ictinâb edin, Allah'ın ikaabından sakının. Konuşurken kizb şâibesi olmaksızın, fesaddan beri' ve içiniz, dışınız bir olarak sağlam konuşun, doğru söz söyleyin. Îmânınıza yakışmayacak şekilde söz söylemeyin. Konuşmanız sahih, sâlim, ezâdan, töhmetden, iftirâdan, cidâlden uzak olsun ki Allahü sübhânehû teâlâ amellerinizi lûtfu ile ıslah etsin, işlerinizi yoluna koysun, hakk ve hakıkate âgâh ve ınd-i ilâhîde derecât-ı âliyyeye mazhar olasınız, ihlâs ile tevbe etdiğiniz zaman Allah, günahlarınızı mağfiret buyursun. Ezcümle her kim hakkıyla Allah ve Resûlüne itâat eder, ihlâs ile amellerini işlerse, işte o itâat ediş onu fevz-i azîme nâil, Dâr-ül Huld'e dâhil ve hallâk-ı vedûd'un likaasına mazhar kılar.

72 — İnnà aradnel'emànete alessemàvàti vel'ardı velcibàli feebeyne en yahmilnehà ve eşfakne minhà ve hamelehel'insànü innehu kàne zalùmen cehùlen.

Biz emâneti (niyâbet-i sübhânîmizi alâ teklîfittahyîr) Semâvât'a, Arz'a, dağlara arzetdik, onlar onu, bu emânet-i azîmeyi, kerâmet-i kerîmeyi yüklenmekden çekindiler, yanaşmadılar, ondan korkdular, telâşa düşdüler, "hakkını yerine getiremeyiz" dediler. Bunların hepsi korkup imtina' edince insan onu kabûl etdi, yüklendi. Çünki o cidden çok zâlim, pek câhil bulunuyor.

Ey tâlib!

Âyet-i kerîmede zikrolunan "emânet"den birçok ma'nâ tahsîl edilmiş ise de ehl-i hakıkat "Kur'an-ı Mübîn" ve "niyâbet-i ilâhiyye" ma'nâsını tahsil etmişlerdir. Bu ma'nâya işâreten Resûl-i Zîşân Efendimiz: "Ünzile aleyyel kur'an cümleten vâhıdeten: Kur'an benim üzerime cümle-i vâhıde olarak inzâl olundu" buyurmuşlardır. Dikkat edilecek olursa: Semâvat, Arz ve üzerinde bulunanlar, envâ'-ı mahlûkaatın kâffesi, Hak'kın esmâ ve sıfâtının kâffesi ile tehakkukdan âciz oldukları içün emâneti yüklenmekden ibâ ve imtina' etdiler, kaabiliyyetleri buna müsâid değildi. Zîra Kur'an'a muhâtab olan yalnız insandır insan... O onu hâmil olacakdı. Onun ma'nâ-i ihtivâsı, vicdân-ı kibriyâsı âlemlere sığmaz.

Yine nazm-ı kerîmde zikrolunan "zulm" adlin mukaabili olan zulm, "cehl" de ilmin mukaabili olan cehl değildir. Zira öyle olsa Cenâb-ı Hak: "Emâneti ehline verin" diye buyurmaz, Resûl-i Ekrem de: "İşler ehlinin gayrına verilirse Kıyâmeti bekleyin" diye emretmez. O hâlde nasıl olur da Cenâb-ı Hak kendi emânet-i sübhânîsini öyle kopkoyu zâlime, kıpkızıl câhile yükler? Binaen'aleyh buradaki zulm makbûl olan zulmdür. O insan ki nefsinin dizginlerini çekdi, ma'nâsını onun esâretinden kurtardı, onu ezdi, kuvây-ı rûhâniyyesinin galebesiyle kuvây-ı bedeniyyesini zabtetdi, seâdet-i ezeliyye ve ebediyyesini muhâfaza etdi, hakk ve hakıkatden mâadâsına câhil oldu ve emânet-i ilâhiyyeyi yüklenmeye nâil oldu.

Bir de şöyle bir ma'nâ tahsîl edilmişdir:

Burada "zalûm" ve "cehûl" bima'nâ mef'ûldür. Hakıkî insan ya'ni ahlâk-ı iâhiyye ile tehallûk etmiş ve sıfat-ı ilâhiyye ile muttasıf olan insân-ı kâmil mazlûmdur, onun derece-i celîli, mertebesi azîm olduğu içün onun hukukuna temâmıyle riâyete kimse kaadir değildir. İşte bu nokta-i nazardan mahlûkaatın insân-ı kâmile muâmelesine nazaran insân-ı kâmil mazlûmdur.

Kezâ "cehûl" kelimesine de "ism-i fâil" olarak değil "ism-i

mef'ul" olarak ma'nâ vermişlerdir. İnsân-ı kâmilin ma'nâsı bir deryâ-i hakıkat olduğu içün mechûldür, bilinmez, nâs ona tecâvuz eder, kıymetini bilmez.

Ayrıca bir nezâket daha vardır ki:

İnsân-ı kâmile lâyık olan muâmele bilenemediğinden dolayı, bu özür sebebiyle mahlûkaatı vebâlden halâs içün bir beyân-ı ilâhîdir. Ve bu beyan dolayısiyle bu ma'ziret Âhıretde erbâb-ı vebâle bâis-i mağfiret olur.

73 — Liyü'azziballâhülmünâfikıyne velmünâfikâti velmüşrikiyne velmüşrikâti ve yetûballâhü alelmü'miniyne velmü'minâti ve kânallâhü ğafûren rahıymen.

Ef'âlinde hakîm olan Allah; dünyevi maslahatlarını kazanabilmeleri içün bütün hıyânetleri yapan, şirkini, küfrünü örten münâfık erkeklere ve münâfık kadınlara, erkek ve kadın müşriklere azâb edecek, adem-i vefâlarından dolayı ikaab-ı elîm ile azâba uğratacak. Kezâ mü'minin ve mü'minâtı da tevbeye muvaffak kılacak, tevbe ile nazar buyuracak. Allah gafûrdur, rahıymdir mü'minlerin günahlarını örtbas eder.

—

Allahü teâlâ'nın kerem-i samedânîsi, Resûl-i Zîşân'ın şefâat-i uzmâsı, Hânedân-ı Ehl-i Beyt'in ve Eshâb-ı Bâsafâsının himmetleri ile Sûre-i Ahzab'dan tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

Sûre-i Celîle: Hazret-i insânın emânet-i ilâhiyyeyi nasıl hâmil olduğunu, niyâbet-i sübhâniyyeye nasıl mazhar bulunduğunu, ınd-i ilâhîde derecât-ı âliyyeye nasıl nâil olacağını, ahlâk-ı ilâhiyye ile tehallûk etmenin tecellîlerini, hukukullaha vefânın ve bütün ahdlere ve emânete sadâkatin neticelerini pek vâzıh sûretde beyan buyurmuşdur.

سُورَةُ سَبَأٍ

Sûre-i Sebe'

Sûre-i Celîle Mekkî'dir.
Âyetleri : Elli dört
Kelimeleri : Sekiz yüz seksen üç
Harfleri : Üç bin beş yüz on iki'dir.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ لَهٗ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْاٰخِرَةِ
وَهُوَ الْحَكِيْمُ الْخَبِيْرُ ١ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْاَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ
مِنَ السَّمَآءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيْهَا وَهُوَ الرَّحِيْمُ الْغَفُوْرُ ٢ وَقَالَ الَّذِيْنَ
كَفَرُوْا لَا تَاْتِيْنَا السَّاعَةُ قُلْ بَلٰى وَرَبِّيْ لَتَاْتِيَنَّكُمْ عَالِمِ الْغَيْبِ
لَا يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمٰوٰتِ وَلَا فِي الْاَرْضِ وَلَا اَصْغَرُ
مِنْ ذٰلِكَ وَلَا اَكْبَرُ اِلَّا فِيْ كِتٰبٍ مُّبِيْنٍ ٣ لِيَجْزِيَ الَّذِيْنَ
اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ مَّغْفِرَةٌ وَّرِزْقٌ كَرِيْمٌ
٤ وَالَّذِيْنَ سَعَوْ فِيْ اٰيٰتِنَا مُعٰجِزِيْنَ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِّنْ رِّجْزٍ
اَلِيْمٌ ٥ وَيَرَى الَّذِيْنَ اُوْتُوا الْعِلْمَ الَّذِيْٓ اُنْزِلَ اِلَيْكَ
مِنْ رَّبِّكَ هُوَ الْحَقَّ وَيَهْدِيْٓ اِلٰى صِرَاطِ الْعَزِيْزِ الْحَمِيْدِ ٦
وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلٰى رَجُلٍ يُّنَبِّئُكُمْ اِذَا
مُزِّقْتُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ اِنَّكُمْ لَفِيْ خَلْقٍ جَدِيْدٍ ٧

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Mezâhirinden zâhir, bâtın hepsine tecellî-i sübhânîsi ile tecellî eden, bütün masnû'âtına vücud veren, havâss-ı ibâdına mebde'ini, me'âdını, mevridini, ahvâlini bildiren Allah'ın; Allah, Rahman ve Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Elhamdü lillâhilleziy lehu mà fiyssemàvàti ve mà fiyl'ardı ve lehülhamdü fiyl'àhıreti ve hüvel hakiymülhabiyrü.

Kevn'den evvel zâtından zâtına, kevn'den sonra sıfât-ı zâhire ve kemâlât-ı bâhiresinin mezâhirinden şükrünü edâ içün vâkı' olan bütün hamd ü senâ: Vücud varlığında sâbit, Semâvatda; ulviyyatda, Âlem-i esmâ ve sıfatda, ezelde âyân-ı sâbitede, kezâ Arz'da; süfliyyatda, âlem-i tabîatda ve ikisinin aralarında kâin cûd-i ilâhînin tecellîsiyle vâr olan varlıkda, kullarının ilminde gayb olan şeylerde ne varsa hepsi kendisinin olan, hasenâtı kabûl eden, seyyiâtı afveden, ârifleri müşâhedâta, keşf-i cemâl-i zat ve sıfâta ve Dünya'da sıfat-ı rahmâniyyesine zâhiren, Âhıretde de sıfat-ı rahıymesine bâtınen mazhar kılan Allah'a mahsusdur. Ta'zîm hadd-i zâtında ancak O'nun şânına lâyıkdır. Dünyada olduğu gibi Âhıretde de, ef'âl-i husnâsı sebebiyle Dâreynde hamd ü senâ Allah'a mahsusdur. Ehl-i Cennetin hamdi: Sürur ve telezzüz cihetiyledir. Ehl-i Nârın hamdi: O'nun adlinin tecellîsinedir. Hem öyle hakîmdir ki hıkmet-i sübhânîsinin iktizâsı âlem-i şehâdeti ahkem sûretde tertîb etmişdir. Öyle

habîrdir ki ilm-i sübhânisiyle âlem-i gaybı, olmazdan evvel olacağı, olmuş da herkesin bilemeyeceğini bilir.

Hamd nasıl O'na mahsûs olmaz?

2 — Ya'lemü mà yelicü fiyl'ardı ve mà yahrücü minhà ve mà yenzilü minessemäi ve mà ya'rücü fiyhà ve hüverrahıymülğafùrü.

Mezâhirin îcâdında, i'dâmında, evvel ve âhırinde ezel ve ebed hazret-i ilmi her şey'i muhitdir, ilm-i huzûrîsi ile bilir. Arz'a kuvây-ı tabiiyyeye ne giriyor, ondan; nüfûs-ı insâniyyeden ve kemâlât-ı hâlkıyyeden ne çıkıyor, Semâdan; meârifden, hakaayık-ı rûhâniyyeden ne iniyor, a'mâl-i sâlihadan, ahlâk-ı fâdıladan ne çıkıyor, hulâsa eczâ-i ferdiyyeden asgar-i nâmütenâhîye kadar Arz'a gireni, çıkanı, Semâdan inen ve çıkan şeyleri O bilir.

Nasıl hamde lâyık olmaz?

Hem O rahıymdir; hamdedene merhamet eder, kemâlât-ı semâvât-ı nûrâniyye ile feyzlendirir. Öyle gafûrdur; hamdde kusûr edene mağfiret eder.

Cenâb-ı Hak imdi Kıyâmeti inkâr edenler hakkında buyuruyor:

3 — Ve kàlelleziyne keferù lâ te'tiynessà'atü kul belâ ve rabbiy lete'tiyenneküm àlimilğaybi lâ ya'zübü anhü miskàlü zerretin fiyssemàvàti ve lâ fiyl'ardı ve lä asğarü min zàlike ve lä ekberü illâ fiy kitàbin mübiynin.

Kâfir olanlar, hakkı bâtıl ile örtmek isteyenler, resûlleri tekzîb edenler, bâhusus Ey Ekmelerrüsül! Seninle istihzâ eden münkirler: "Bize o sâat gelmez, (senin lisânınla bildirdiğin) Kıyâmet bize gelmeyecek" dediler, seni tekzîb etdiler, Rabbine iftirâ etdiler. Ey Peygamber-i Hak! Sen onlara söyle: "Kıyâmet gelecek, gelecek... Kaadir, muktedir, her va'dini incâz eden, bütün gaybı bilen Rabbime kasem ederim ki elbette o size gele-

cek. O gaybı bilen Rabbim ki Semâvatda ve Arz'da zerre kadar bir şey O'ndan kaçmaz, O'nun ilminden gizli kalamaz. O'nun ilminin, irâdesinin, kudretinin hâricinde bir şey yokdur. Arş'dan Serâ'ya kadar küçük bilinen küçükden ve büyük bilinen büyükden her ne varsa hiçbir şey yokdur ki hazret-i ilminde, levh-ı kazâsında apaçık bulunmasın. Muhakkak hepsi açık bir kitabdadır.

4 — Liyecziyelleziyne àmenù ve amilussàlihàti üläike lehüm mağfiretün ve rizkum keriymün.

Allahü sübhânehû teâlâ; Allah'ın vahdâniyyetini i'tiraf ve Resûlünü tasdik ederek Kıyâmetin geleceğine îmân edip Hak'ka tekarrüb içün makbûl olan amelleri işleyenlere hayr-ül cezâ, mükâfat verecek.

İşte o süedâ-i makbûlîn ınd-i sübhânîde envâ'-ı kerâmâta müstehak olacaklar, geçmiş günahlarından tefaddulen mağfiret olunacaklar. Ve Cennetde bir rızk-ı kerîm ile, nasılsız, neredesiz, mekânsız, zamansız, cihetsiz şeref-i likaa ile ikrâm edilecekler.

5 — Velleziyne se'av fiy àyàtinà mu'àciziyne üläike lehüm azàbün min riczin eliymün.

Vahdâniyyet-i zâtiyyemize, kemâlât-ı esmâ ve sıfât-ı sübhânîmize delâlet eden âyetlerimizi bizi acze düşürmek maksadiyle hükmsüz bırakmak içün olanca kuvvetleri ile çalışanlar, onları ibtâl içün uğraşanlar, onları teblîğ eden vahyy gönderdiğimiz resûlleri tekzîb edenler; işte Allah'ın sıa-i rahmetinden ve ravh-ı sübhânîden matrud, merdud, mev'ûd olan gayy ü dalâlde kalan o şakîler içün de pislikden, her azabdan acı, cürmlerinin büyüklüğüne münâsib bir azab vardır.

6 — Ve yerelleziyne ùtül'ılmelleziy ünzile ileyke min rabbike hüvelhakka ve yehdiy ilâ sıràtıl'aziyzilhamiydi.

Ey Peygamber-i Hak! Ulemâ ü urefâ, taraf-ı sübhânîmizden tefaddulen kendilerine ilm verilmiş olup sâhıb-i ilm olanlar ise emrini tervîcen, şe'nini te'yîden Rabbin tarafından sana indirileni görüyorlar, "O, hakk", "Vâkı'-i hakıkîye mutâbık, ınd-i sübhânîden olduğuna şekk, şübhe yok" diyorlar. Ya'ni Kur'an'ın hakk olduğunu biliyorlar. Zira tedebbür ve tefekkür ederek onun beşer tarafından olmadığını ilm-el yakîn, ayn-el yakîn, hakk-al yakîn görüyorlar.

O nasıl hakk olmaz?

Emirleriyle, nehiyleriyle, kendisinde bulunan tezkîrâtiyle dalâletde kalanlardan ayırarak cadde-i adâleti, emrine dâima gaalib, kaadir, muktedir, kendisiyle azamet yarışına çıkanlara müntakım, zâtı bütün mehâmid ve senâyâya lâyık olan Allah'ın yolunu gösteriyor.

7 — Ve kàlelleziyne keferù hel nedüllüküm alâ recülin yünebbiüküm izà müzzıktüm külle mümezzekın inneküm lefiy halkın cediydin.

Müşrikler, o kâfirler Resûlûllah'dan (sallâllahü aleyhi ve sellem) haşr u neşrin ve meâd-ı cismânînin, o büyük korkunun tecellî-i ahvâlini işitdikden sonra biribirlerine istihzâ yoluyla şöyle dediler: "Size bir adam gösterelim mi ki (Resûlûllah'ı kastederek ve sırf onun dediklerini inkâr ve istib'ad yoluyla) siz temâmen parça parça oldukdan ve her parçanızı toprak, vuhûş ve tuyûr yedikden sonra yine yeniden muhakkak yeni bir hılkat ile hâlkolunacaksınız diye size peygamberlik ediyor. Siz bu sözleri işitdikden sonra onun şe'ninde ne düşünüyorsunuz? Ona ınd-i ilâhîden vahy'in gelmesini, nübüvvet ve risâlet iddialarını nasıl buluyorsunuz?"

(Elhamdü lillâhilleziy...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

اَفْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَمْ بِهٖ جِنَّةٌ ۭ بَلِ الَّذِيْنَ لَا يُؤْمِنُوْنَ بِالْاٰخِرَةِ
فِي الْعَذَابِ وَالضَّلٰلِ الْبَعِيْدِ ۝٨ اَفَلَمْ يَرَوْا اِلٰى مَا بَيْنَ
اَيْدِيْهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِّنَ السَّمَاۗءِ وَالْاَرْضِ ۭ اِنْ نَّشَاْ نَخْسِفْ
بِهِمُ الْاَرْضَ اَوْ نُسْقِطْ عَلَيْهِمْ كِسَفًا مِّنَ السَّمَاۗءِ ۭ اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ
لَاٰيَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيْبٍ ۝٩ وَلَقَدْ اٰتَيْنَا دَاوٗدَ مِنَّا فَضْلًا ۭ
يٰجِبَالُ اَوِّبِيْ مَعَهٗ وَالطَّيْرَ ۚ وَاَلَنَّا لَهُ الْحَدِيْدَ ۝١٠ اَنِ اعْمَلْ
سٰبِغٰتٍ وَّقَدِّرْ فِي السَّرْدِ وَاعْمَلُوْا صَالِحًا ۭ اِنِّيْ بِمَا تَعْمَلُوْنَ
بَصِيْرٌ ۝١١ وَلِسُلَيْمٰنَ الرِّيْحَ غُدُوُّهَا شَهْرٌ وَّرَوَاحُهَا شَهْرٌ ۚ
وَاَسَلْنَا لَهٗ عَيْنَ الْقِطْرِ ۭ وَمِنَ الْجِنِّ مَنْ يَّعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ بِاِذْنِ
رَبِّهٖ ۭ وَمَنْ يَّزِغْ مِنْهُمْ عَنْ اَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ السَّعِيْرِ ۝١٢
يَعْمَلُوْنَ لَهٗ مَا يَشَاۗءُ مِنْ مَّحَارِيْبَ وَتَمَاثِيْلَ وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ
وَقُدُوْرٍ رّٰسِيٰتٍ ۭ اِعْمَلُوْٓا اٰلَ دَاوٗدَ شُكْرًا ۭ وَقَلِيْلٌ مِّنْ عِبَادِيَ
الشَّكُوْرُ ۝١٣ فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلٰي مَوْتِهٖٓ
اِلَّا دَاۗبَّةُ الْاَرْضِ تَاْكُلُ مِنْسَاَتَهٗ ۚ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنُّ
اَنْ لَّوْ كَانُوْا يَعْلَمُوْنَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوْا فِي الْعَذَابِ الْمُهِيْنِ ۝١٤

8 — Efterà alellàhi keziben em bihî cinnetün belilleziyne lâ yü'minùne bil'àhıreti fiyl'azàbi veddalâlilbe'ıydi.

"O, Allah hakkında zavallı hâlkı, zuafâ-i nâsı iğfâl ederek kendisini kabûl etdirmek içün bir yalanı Allah'a iftirâ mı etmekde, yoksa kendisinden bir cinnet mi var? Dimâğı fesâda mı uğradı da böyle hezeyanlarda bulunuyor?"

Hayır, onun kelâmında ne iftirâ var, akl-ı selîminde ne ihtilâl, ne de cünun... O (sallâllahü aleyhi ve sellem) insanların a'kali, erşedi, iftirâdan, kizbden, bütün kedûrât-ı tabiiyyeden mutlak uzakdır.

Fakat müfrit dalâlet içinde yüzen kâfirler, Âhırete inanmayanlar hidâyetden çok uzak bir dalâletle azâb içindedirler.

İmdi Cenâb-ı Hak kemâl-i kudretine işâret ederek buyuruyor:

9 — Efelem verev ilâ mà beyne eydiyhim ve mà halfehüm minessemäi vel'ardı in neşe' nahsif bihimül'arda ev nüskıt aleyhim kisefen minessemä'i inne fiy zàlike leàyeten likülli abdin müniybin.

O inadcılar bakmıyorlar, görmüyorlar mı ki Semâvat ve Arz onları nasıl ihâta etmiş, önlerini, arkalarını, sağlarını, sollarını kaplamışdır? Oradan çıkmaya kudretleri de yokdur. Dilersek (Kaarun'u geçirdiğimiz gibi) onları da yere geçiriverir, yâhud Semâ'dan üzerlerine âteş parçaları düşürüverir, helâk ederiz. Bu hâlde; Hak'ka dönen, O'na dönüp O'nun tâatına rücû' eden her kul içün hiç şübhesiz kudretimize, kahrımıza, ubûdiyyet hudûdundan çıkanlardan intikaam almamıza delâlet eden bir âyet, bir ibret vardır.

10 — Ve lekad àteynà dàvùde minnà fadlen yà cibàlü evvibiy me'ahu vettayre ve elennà lehülhadiyde.

Şânım hakkı içün biz kulumuz Dâvud'a taraf-ı sübhânîmiz-

den bir fadl, sâir enbiyâya verdiğimiz gibi ona da bir meziyyet verdik: "Ey dağlar! Ey kuşlar! Onunla berâber tesbih zamânında âvâzınızı çıkarın, çınlayın, hükmünün, emrinin hâricine çıkmayın, ona inkıyâd edin" dedik. Ve ona elinde demiri âteşsiz, dövmeksizin mum gibi yumuşatmak ve istediği şekle yorgunluk ve meşakkat çekmeksizin koymaklık hâlini verdik.

11 — Enı'mel sàbiğàtin ve kaddir fiysserdi va'melù sàlihan inniy bimà ta'melùne besıyrün.

Bol bol, geniş etekli zırhlar yap, halkalarını bir düziye getir, iyi biçime sok diye.* Ey Dâvud ailesi! Siz de amel-i sâlih işleyin, ınd-i sübhânîmde makbûl ahlâklı olun, iyi işler yapın. Zira ben her yapacağınızı gözediyorum, ona göre de karşılığını veririm.

12 — Ve lisüleymànerriyha ğudüvvühà şehrün ve revàhuhà şehrün ve eselnà lehu aynelkıtri ve minelcinni men ya'melü beyne yedeyhi biizni rabbihî ve men yezığ minhüm an emrinà nüzıkhü min azàbisse'ıyri.

Biz makaam-ı fazl u cûdumuzdan Süleyman'a da rüzgârı müsahhar kıldık, emrine münkad yapdık, onun taht-ı hükmüne ve tesarrufuna bırakdık. O türlü ki Süleyman tahtı ile, ordusu ile o riyh-ı mahsûs ile (dilediği yere gidebiliyordu). O rüzgârla sabahdan öğlene kadar bir aylık yol ve öğleden akşama kadar da yine bir aylık yol kat'ederdi. Bununla berâber ona erimiş bakır menba'ını da pınar gibi, seyl gibi akıtdık. Ve Rabbinin emr ü izniyle cinlerden bir kısmı onun hükm-i tesarrufunda, elinin altında âlemin salâhı, bilâdın îmârı, ibâdın refâhı, nefsin ıslahı ve ulûmun iktisâbı içün çalışır ve işlerlerdi. Onlardan her kim

* Dâvud aleyhisselâm elinin emeğiyle geçinmeyi çok severdi. O günün de en yüksek işi zırh işiydi. Onu yapar, satar, gelirinin bir kısmını evlâd u iyâline infâk eder, bir kısmını da tesadduk ederdi.

Süleyman'a itâat etmeyerek bizim emrimizden inhırâf ederse ona Saîr azâbını taddırıyorduk.

Ey hakıkat yolcusu!

Nazm-ı kerîmden bu ma'nâ tahsîl olundukdan sonra şöyle bir ma'nâ da tahsîl edilebilir:

Biz azîmüşşan (Süleyman aleyhisselâm)'a rüzgârı (riyh-ı mahsus) müsahhar kıldık. O, havâî bir kuvve ile tahtı ile, bütün erkânı ile sabahdan öğlene kadar bir aylık yol ve öğleden akşama kadar bir aylık yol alırdı. O havâî kuvveyi kullanmak içün de ona mazot menba'ını seyl gibi akıtdık.

Nazm-ı celîlin ma'nâ-i enfüsîsi tahsîl olunursa:

Dâvud: Ruh

Âl'i: Kuvâ-i rûhâniyye, kuvâ-i nefsâniyye ve a'zâ-i bedeniyye.

Süleyman: Kalb

Riyh: Hevâ-i nefsâniyye. İnsân-ı kâmil onu yed-i tesarrufuna alır, kullanır. Rûhun nûrunun tulû'u ile kalbde şuâ-ı ma'nevî tecellîsi olur, tûrlar seyredilir. O seyrde ahlâk, fezâil, tâat, ibâdet tahsîl edilir. Onların hepsi meâdın seâdetine teallûk eder.

Revâhuhâ: Envâr-ı rûhıyyenin sıfat-ı nefsâniyyede gurûbuna ve o şuâın zevâline ve seyr-i tûr'da nûr-ı nehârın idbârına işâret eder ki: Umûr-ı mesâlih-ı meaş, bu şühûd âleminin intizâmı, kıvâm-ı beden, azıklar, rızklardır.

(Ve eselnâ lehu aynel kıtri): Câmid olan tabîat-i bedeniyyenin tâat ve muâmelât ile seyrine.

Cin'nin müsahhar kılınışı: Kuvâ-i vehmiyye ve hayâliyyenin izn-i ilâhî ile salâh-ı âlem ve ma'mûre-i âlem, ibâdın refâhı, ıslah-ı nefs ve iktisâb-ı umûr içün insânın yedinde, tesarrufunda ve onların tabiatlarının iktizâsı sevabdan ve re'y-i aklîden inhırâf edip lezzât-ı bedeniyye ve zahârif-i nefsiyyeye meyletdikleri zaman riyâzât ile te'diblerine işâretdir.

13 — Ya'melùne lehu mà yeşäü min mehàriybe ve temàsiyle ve cifànin kelcevàbi ve kudùrin ràsiyàtin ı'melû àle dàvùde şükren ve kaliylün min ıbàdiyeşşekùrü.

Onlar Süleyman'a mihrablar (makaamât-ı şerîfe), köşkler, içinde ibâdet edilecek lâtif lâtif (sakfı mücevher levhalariyle işlenmiş, tabanı firûzec levhaları ile döşenmiş) mescidler (öyle mescidler ki en karanlık bir anda bedr-i tam hâlinde parlar bir vaz'ıyyetde...), inciler, yâkutlar, timsâller, büyük havuzlar gibi langerler, çanaklar, yerli sâbit kazanlardan her ne isterlerse yaparlardı. Çalışın ey Hânedân-ı Dâvud! Amel-i sâlih üzerine çalışın. Bâhusus bu nı'metlerin şükrü içün çalışın. (Bu nı'metler sizi şükürden alakoyup azdırmasın.) Maamâfih kullarından şükredenler, şükrünü tekrarlayanlar, nı'met-i ilâhîyi ihlâs-ı tâm ile Allah içün tâat yolunda kullananlar azdır.

14 — Felemmà kadaynà aleyhilmevte mà dellehüm alâ mevtihî illâ däbtetül'ardı te'külü min seetehu felemmà harre tebeyyenetilcinnü en lev kànù ya'lemùnelğaybe mà lebisù fiyl'azàbilmühiyni.

Vaktâ ki Süleyman'a (aleyhisselâm) ölümü hükmetdik, onlara Süleyman'ın ölümünü sezdiren, haber veren olmadı. Ancak dayandığı asâsını yiyen "Arzâ" ismindeki ağaç kurdu vaz'ıyyeti anlatmışdı. Kurd asâyı yiye yiye nihâyet asâ kırılıp Süleyman'ın (aleyhisselâm) cesedi yere sukut edince cinlere gaybı bilmedikleri tebeyyün etdi. Zira cinler eğer gaybı bilselerdi kendilerine yorgunluklar ve meşakkatler verici bir azab içinde bekleyip kalmazlardı.

Cenâb-ı Hak, Dâvud ve Süleyman'ın (aleyhimesselâm) Allah'ın nı'metlerine şükrlerini ve O'nun kereminin hukukuna kulluk vazifelerini edâ etdiklerini beyan buyurdukdan sonra, imdi ehl-i Sebe'nin nı'met-i ilâhiyyeye küfürlerini beyan buyurarak ehl-i şekûr'un güzel âkıbetiyle ehl-i kefûrun kötü âkıbetini anlatıyor:

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَن يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُوا
مِن رِّزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ﴿١٥﴾
فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُم بِجَنَّتَيْهِمْ
جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَيْ أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَيْءٍ مِّن سِدْرٍ قَلِيلٍ ﴿١٦﴾
ذَٰلِكَ جَزَيْنَاهُم بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ نُجَازِي إِلَّا الْكَفُورَ ﴿١٧﴾ وَجَعَلْنَا
بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا قُرًى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا
فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَأَيَّامًا آمِنِينَ ﴿١٨﴾ فَقَالُوا
رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ
وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ
﴿١٩﴾ وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا
مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٢٠﴾ وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِم مِّن سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ
مَن يُؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَىٰ كُلِّ
شَيْءٍ حَفِيظٌ ﴿٢١﴾ قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ
لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ
وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِن شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُم مِّن ظَهِيرٍ ﴿٢٢﴾

15 — Lekad kâne lisebein fiy meskenihim âyetün cennetâni an yemiynin ve şimâlin külû min rizkı rabbiküm veşkürû lehu beldetün tayyibetün ve rabbün ğafûrün.

Celâlime kasem ederim ki evlâd-ı Sebe'in meskenlerinde hakıkaten bir âyet, o nı'metleri verenin kemâline delâlet eden büyük bir ibret vardı. Biri sağında, biri solunda olmak üzere iki Cennet. (Bu Cennetler sun'-ı sübhânîmizin garâibi, bedâyi'ı ile donanmışdı ve içlerinde envâ'-ı niam vardı.) (Peygamberleri onlara): "Envâ'-ı kerâmât ile ikrâm eden Rabbinizin rızkından yeyin, O'nun hukukunu edâ ve nı'metlerine karşı O'na şükredin" (diyorlardı). (Belde-i tayyibede oturuyorsunuz) ne lâtif, ne hoş bir belde. Suyu, havâsı ne güzel. Envâ'-ı nı'metine müstağrak kılan Rabb da gafûr. Nedâmetden sonra suçlarınızı, nı'metlerinin hakkını verdikden sonra şükrde devâm edenlerinizin kabâhatlerini örter.

Nazm-ı kerîmin ma'nâ-i enfüsîsi tahsîl edilirse:

Ehl-i Sebe': Ehl-i beden.

Makarlarında ve mahallerinde büyük ibretler vardır: Cennet-i sıfat ve cennet-i müşâhedat kalblerinin sağ tarafında, cennet-i âsar ve ef'al kalblerinin sol tarafında... Bunların rızklarından rızklanınız, tâat ve yakınlık semerelerinden faydalanınız.

Belde-i tayyibe: Mizâcın i'tidâline ve sıhhate işâretdir.

Rabbü gafûr: Sıfat-ı nûrânîsi ile hayât-ı rezâilinizi, nefslerinizin zulemâtını ve tebâyi'inizi setreder.

16 — Fea'redû feerselnâ aleyhim seylel'arimi ve beddelnâhüm bicenneteyhim cenneteyni zevâtey ükülin hamtın ve eslin ve şey'in min sidrin kaliylin.

Onlar ise uyanmadılar, tefattun etmediler, büyüklendiler, Allah ile azamet yarışına kalkdılar, şükrden yüz çevirdiler, şükretmemek husûsunda inâd etdiler, küfrün, inkârın envâ'-ı ile meşgul oldular. Biz de üzerlerine arim selini gönderdik ve on-

ların iki dilber cennetlerini pek acı yemişli ağaçları ve ılgın, biraz da yabânî Arabistan kirazı ağaçlarını hâvî iki harab cennete çevirdik.

Nazm-ı kerîmin ma'nâ-i enfüsîsi tahsîl edilirse:

Şükretmediler, o şükürle Ḥak'ka tevessül etmediler.

Hakıkat, ma'rifet yemişlerini terketdiler, tabiatın zulmetlerinde, şekaavetin lezzetlerinde kaldılar, bunun üzerine tebâyi'-i unsuriyyenin seyli bastı, cennetleri tebdîl edildi, şirk-i ezâya, sıfat-ı seyyie-i behîmiyyeye ve şeytâniyyeye çevrildi, sanki o acılık içinde şeytânın başı kesildiler, sıfat-ı insâniyyede kalanlar pek az oldu.

17 — Zàlike cezeynàhüm bimà keferù ve hel nücàziy illelkefùre.

İşte bu nı'metin nıkmete, Cennetin Cehenneme tebdilini, o lâtif, hoş hâlin acılığa döndürülmesini onların nankörlüklerine cezâ olsun diye yapdık. Böyle cezâ verdik. Ve biz hep nankörlükde ileri gidenleri cezalandırırız, nankörlerden başkasına cezâ vermeyiz.

18 — Ve ce'alnà beynehüm ve beynelkurelletiy bàreknà fiyhà kuren zàhireten ve kaddernà fiyhesseyre siyrù fiyhà leyàliye ve eyyàmen àminiyne.

Biz kemâl-i fazl u cûdumuzla onlarla, o feyz ü bereketli kıldığımız, sâkinlerine hayrı çok, rızkı geniş, yemişleri bol, ticârete elverişli, ma'mur kasabalar arasında biribirine yanaşmış karyeler meydâna getirmişdik ve onlarda muntazam seyr ü sefer yapmalarını takdîr eylemişdik. "Gece, gündüz emniyyet içinde, açlık, susuzluk, yorgunluk, korkulacak hiçbir şey olmaksızın* bütün ezâlardan masun olarak gezin, tozun" demişdik.

* Cenâb-ı Hak sefere âid nı'metlerinin tekâmülüne işâret buyuruyor.

19 — Fekàlù rabbenà bà'ıd beyne esfàrinà ve zalemû enfüsehüm fece'alnàhüm ehàdiyse ve mezzaknàhüm külle mümezzekın inne fiy zàlike leàyàtin likülli sabbàrin şekùrin.

Onlar buna karşı: "Ey Rabbimiz! (Fukarâ o beldedeki nı'metleri görünce onların diyârına teveccüh etdiklerinden) seferlerimizin arasını uzaklaşdır" dediler ve öz nefislerine zulmetdiler. Allah da duâlarını kabûl etdi, karyelerini harâb etdi. Onları efsânelere çevirdik, dillerde destan yapdık ve kendilerini büsbütün perîşân ederek parça parça, didik didik dağıtdık. İşte bu kadar nı'metden sonra bu tebdil, teşdid, teştit, fırka fırka beldelere ayırmak sûretiyle türlü türlü mihnetler ve nıkmetlerde hiç şübhe yok ki çok şükreden, çok sabreden içün elbette ibretler vardır.

Nazm-ı kerîmlerin ma'nâ-i enfüsîleri tahsîl edilirse:

(Ve ce'alnâ beynehüm ve beynel kura...): Envâr-ı mükâşefat ve müşâhedat, esmâ-i zâtiyye ve sıfâtiyye ve ef'âliyye, hazret-i kalbde, sırr'da ve ruh'da ilâhî tecellîler, makamlar, menziller, kurbiyyet mertebeleri, sabr, tevekkül, rızâ, emsâli gibi ilâllah ve fillâh mertebelerine terakkı, menâzil-i nüfusdan kalbe seyirler, minhâc-ı şer'-i mübîn ve nazar-ı sahih ve kuvve-i yakîn ile şeyâtıyni ve galebât-ı sıfat-ı nefsâniyyeyi kat'edecek, onlardan emin kalacak... Bu tecellîlere mazhar kıldığımız hâlde onlar huzûr-ı kudsiyyeden uzaklaşdırılıp, cihet-i süfliyyeye teveccühü ve hevâ-i bedeniyyeye, mehâlik-i şeytâniyyeye ve mehâmet-i tabiiyyeye meyli, o seyri lisân-ı hâlleriyle istediler.

20 — Ve lekad saddeka aleyhim ibliysü zannehu fettebe'-ùhü illâ feriykan minelmü'miniyne.

Yine azametime kasem ederim ki husran ve küfranda helâk olanlar aleyhindeki İblîs'in zann u tahmîni doğru çıkdı, İblis bunları iyi tanıdı da içlerinde mü'minlerden olan fırkadan

mâadâsı ona tâbi' oldular. (Benlik onları İblîs'e ittiba' etdirdi, onun iğvâsını kabûl etdiler. Allah bir kimseyi, bir câmiayı lâ'netlerse şeytân'ın tâbi'i olurlar.)

21 — Ve mà kàne lehu aleyhim min sultànin illâ lina'leme men yü'minü bil'àhıreti mimmen hüve minhà fiy şekkin ve rabbüke alâ külli şey'in hafiyzun.

Hâlbuki İblîs'in onlar üzerinde hiçbir tesallut, bir saltanat kudreti yokdu! Fakat biz Âhırete ve Allah'ın haber verdiği, gaayet açık beyân etdiği uhrevî i'tikadlara inananlar ile şekk ve şübhe içinde bulunanları ayırd edecekdik.

Ey Peygamber-i Hak! Bu ibtilâları ve imtihanları uzak görme. Senin Rabbin her şey'e karşı hafîzdir, şehîddir, O'ndan hiçbir şey gaaib değildir. Mü'minin îmânı, kâfirin küfrü, ehl-i şekkin şekki, muhlisın ihlâsı... hepsine nâzır ve nigehbandır.

22 — Kulid'ulleziyne ze'amtüm min dùnillâhi lâ yemlikùne miskàle zerretin fiyssemàvàti ve lâ fiyl'ardı ve mà lehüm fiyhimà min şirkin ve màlehu minhüm min zahiyrin.

Ey Sultân-ı Rüsül! Hâdî-i sübül! Aleyhi salâvâtül kül! İlzâmen ve tebkîten onlara söyle: "Ey dalâletde bulunan müşrikler! Allah'ı bırakarak o ma'bud zu'metdiklerinizi çağırın, istediğiniz kadar yalvarın, onlar ne Semâvatda, ne yerde, hayr ve şerr, nef' ve darr zerre mikdârı ağırlığında bir şey'e mâlik değillerdir, güçleri yetmez. Semâvat ve Arz'da hâlk ve îcâd olunan şeylerde hiçbir ortaklıkları, Allah'ın o ma'budlardan hiçbir zahîri de yokdur. Ne onlardan, ne onların gayrısından Allah'ın ulûhiyyetinde ve rubûbiyyetinde muâvini yokdur, ondan münezzehdir. Allahü sübhânehû bütün tesarrufâtında müstakıldir."

(Lekad kàne lisebein fiy meskenihim...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهٗٓ اِلَّا لِمَنْ اَذِنَ لَهٗ ۚ حَتّٰٓى اِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوْبِهِمْ
قَالُوْا مَاذَا ۙ قَالَ رَبُّكُمْ ۚ قَالُوا الْحَقَّ ۚ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيْرُ
﴿٢٣﴾ قُلْ مَنْ يَّرْزُقُكُمْ مِّنَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ قُلِ اللّٰهُ ۙ وَاِنَّآ
اَوْ اِيَّاكُمْ لَعَلٰى هُدًى اَوْ فِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿٢٤﴾ قُلْ لَّا تُسْـَٔلُوْنَ
عَمَّآ اَجْرَمْنَا وَلَا نُسْـَٔلُ عَمَّا تَعْمَلُوْنَ ﴿٢٥﴾ قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا
ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ ۚ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيْمُ ﴿٢٦﴾ قُلْ اَرُوْنِيَ
الَّذِيْنَ اَلْحَقْتُمْ بِهٖ شُرَكَآءَ كَلَّا ۚ بَلْ هُوَ اللّٰهُ الْعَزِيْزُ
الْحَكِيْمُ ﴿٢٧﴾ وَمَآ اَرْسَلْنٰكَ اِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيْرًا
وَّنَذِيْرًا وَّلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿٢٨﴾ وَيَقُوْلُوْنَ
مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿٢٩﴾ قُلْ لَّكُمْ مِّيْعَادُ
يَوْمٍ لَّا تَسْتَاْخِرُوْنَ عَنْهُ سَاعَةً وَّلَا تَسْتَقْدِمُوْنَ ﴿٣٠﴾ ع
وَقَالَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَنْ نُّؤْمِنَ بِهٰذَا الْقُرْاٰنِ وَلَا بِالَّذِيْ بَيْنَ
يَدَيْهِ ۗ وَلَوْ تَرٰٓى اِذِ الظّٰلِمُوْنَ مَوْقُوْفُوْنَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۖ يَرْجِعُ
بَعْضُهُمْ اِلٰى بَعْضِ ِۨالْقَوْلَ ۚ يَقُوْلُ الَّذِيْنَ اسْتُضْعِفُوْا
لِلَّذِيْنَ اسْتَكْبَرُوْا لَوْلَآ اَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِيْنَ ﴿٣١﴾

23 — Ve lâ tenfe'uşşefâ'atü ındehu illâ limen ezine lehu hattä izà füzzi'a an kulùbihim kàlù mà zà kàle rabbüküm kàlülhakka hüvel'aliyyülkebiyrü.

Kezâlik ınd-i sübhânîsinde kullarından hiçbir kimsenin şefâati fâide vermez. Ancak şeref-i kemâl ile kim ittisâf etmiş ise (o münâsebetle) izin verdiği kimsenin şefâati müstesna. (Hazret-i Muhammed aleyhissalâtü vesselâm gibi ki şefâat hakkında izn-i tam kendilerine verilmiş, kezâ şürefâ-i me'zûnîn ki bunlarında huzûr-ı ilâhîde ba'zı kimselere şefâatleri makbûl olur.)

Nihâyet Cenâb-ı Hak'kın sıfat-ı celâliyle kalblerinde hâsıl olan o dehşet giderildiği zaman (şefâat bekleyenler şefâat eden şefâatcilerine): "Rabbiniz şefâat husûsunda ne buyurdu?" derler. (Şefâatciler de cevâben): "Ind-i sübhânîsinde rızâ hâsıl oldu, hakk sâbit oldu, onlar hakkında şefâatiniz kabûl edildi, Rabbinizin fazl ve lûtfu ile onlardan azab zâil olacak buyurdu" derler.

Allah'dan nasıl korkulmaz? Sâha-i ızz-i huzûrunda nasıl titrenmez?

O sübhânehû teâlâ ve lâ a'lâ illâ hû. Ó öyle büyük.

24 — Kul men yerzükuküm minessemàvàti vel'ardı kulillâhü ve innä ev iyyàküm le'alâ hüden ev fiy dalâlin mübiynin.

Ey Ekmelerrüsül! Yine onlara tebkit ve ilzam yolu ile söyle: "Âlem-i esbabda Semâvatda ve âlem-i müsebbehatda Arzda size kim rızk veriyor?" Elbette senin bu suâlin karşısında mebhut kalacaklar. Ey Peygamber-i Hak! "Allah" de, "Allah". Ve mücârat yolu ile onlara de ki: "Herhâlde biz muvahhıdler veya siz şirkde bulunanlar yâ mutlak bir hidâyet üzerindeyiz, veya apaçık bir dalâl içindeyiz. Ya biz sıdk u sevâb üzere vâkıa mutâbık olarak Hak'ka vâsıl olmak üzereyiz, yâhud inhırâf etmiş, Hak'ka zıdd olan bâtıl içindeyiz. Biz nasıl sizi bekleyip intizâr ediyorsak siz de bizi öylece bekleyip intizâr ediniz."

25 — Kul lâ tüs'elùne ammä ecremnà ve lâ nüs'elü ammà ta'melùne.

Yine onlara söyle ki: "Siz bizim işlediğimiz günahlarımızdan mes'ûl edilmezsiniz, biz de sizin işlediklerinizden mes'ûl olmayız." (Herkes kendi ameli olan kazandığına rehin edilmişdir.)

26 — Kul yecme'u beynenà rabbünà sümme yeftehu beynenà bilhakkı ve hüvelfettàhul'aliymü.

Ey Ekmelerrüsül! Yine onlara ilzâmen ve tebkîten, mülâyenet ve mülâtafet yolu ile söyle: "Rabbiniz Kıyâmetde hepinizi, sizi ve bizi toplayacak, sonra aramızda hakk ile hükm ve fasledecek, nizâ' kalkacak, ehl-i hakk Cennet'e, ehl-i bâtıl Nâr'a girecek."

Nasıl hükmü fasletmez?

O, müşkil işlerde fettahdır, öyle alîmdir.

27 — Kul erùniyelleziyne elhaktüm bihî şürekäe kellâ bel hüvallàhül'aziyzülhakiymü.

Ey Ekmelerrüsül! Onlara söyle: "Ey bâtılı hakk şeklinde görmek ve göstermek isteyen müşrikler! O'na şerîk olmak üzere ilhâk etdiklerinizi, ibâdete lâyık kıldıklarınızı bana gösterin bakayım. Hâşâ ki vâhıd, ehad, ferd, samed olan Allah'a putlar şerîk olsun. Hayır. Allah yegâne azîz; her emrine gaalib, kaadir, kaahir, yegâne hakîmdir."

28 — Ve mà erselnàke illâ kàffeten linnàsi beşiyren ve neziyren ve lâkinne ekserennàsi lâ ya'lemùne.

Ey Ekmelerrüsül! Biz seni ancak insanlara tebşîratda bulunasın diye, ayni zamanda Allah azâbının habercisi olarak gönderdik. Fakat nâs'ın ekserîsi bunu bilmezler. Hıkmet-i irsâlini, irşâdını, hidâyet yoluna sevketdiğini fehmetmezler. Bununla

berâber seni tekzîb ederler, kitâbını, taraf-ı sübhânîmizden kendi seâdet ve felâhları içün getirdiğin şeyleri inad ve mükâbere ile inkâr ederler.

29 — Ve yekùlùne metà hàzelva'dü in küntüm sàdikıyne.

Ve şiddet-i inkâr ve inadlarından: "Bu va'dolunan Kıyâmet ve azab ne vakıt, eğer sözünüzde doğru iseniz?" diyorlar.

30 — Kùl leküm miy'àdü yevmin lâ teste'hırùne anhü sà'aten ve lâ testakdimùne.

Ey Peygamber-i Hak! Onlara söyle ki: "Ey münkirler! Size va'dolunan bir gün var. O günün miâdı geldiği zaman ondan ne bir sâat te'hîr eder, geri kalırsınız ve ne de bir sâat ta'cîl eder, ileriye geçersiniz."

31 — Ve kàlelleziyne keferù len nü'mine bihàzelkur'àni ve lâ billeziy beyne yedeyhi ve lev terä izızzàlimùne mevkùfùne ınde rabbihim yerci'u ba'duhüm ilâ ba'dınilkavle yekùlülleziynestud'ıfù lilleziynestekberù levlä entüm lekünnà mü'miniyne.

Ey Peygamber-i Hak! Kitâbındaki evâmir, nevâhî, teklîfât-ı şedîde, bilhassa Kıyâmetin vuku' bulacağının haber verilişi kemâl-i gayzlarından dolayı müşriklerin inkârlarını şiddetlendiriyordu. O küfredenler, hakk ve hakıkati örtenler: "Biz ne bu Kur'an'a, bâhusus haşr-ı ecsâda, ma'dûmun aynı ile iâdesine ebediyyen inanır, tasdik ederiz, ne de kütüb-i sâlifeye, Kıyâmeti ve gayrısını beyân eden bundan evvel gelen kitablara" dediler. Fakat Ey Gören! Rıkka-i ubûdiyyetden çıkıp peygamberleri, kitabları ve ahvâl-i Kıyâmet-i bâhusus Kur'an'ı ve Muhammed'i (aleyhissalâtü vesselâm) tekzib ve inkâr eden o zâlimlerin, kâfir müşriklerin yakalanıp arz ve hisâb içün Rablerinin huzûruna durdurulduklarıı zamânı ah bir görseydin. Sözü biribirlerine döndürüp ba'zısı ba'zısına levm ve lâ'net ederek, zebûn edilenler,

hizmetde, şurada burada kullanılan etba'; Allah ile azamet yarışına kalkmış, sahte benliklerine güvenmiş, geçici varlıklarına dayanmış, o büyüklük taslıyan metbu'larına: "Siz bizim aramızda olmasaydınız biz elbette Allah'a, kitablarına, peygamberlerine, resûllerine ve kitabların haber verdiklerine inanır, mü'min olurduk" diyecekler.

(Ve lâ fenfe'uşşefâ'atü...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا أَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ
عَنِ الْهُدَىٰ بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ ﴿٣٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ
اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ
إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا ۚ وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ
لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ ۚ وَجَعَلْنَا الْأَغْلَالَ فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا ۚ
هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٣﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ
إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ﴿٣٤﴾ وَقَالُوا نَحْنُ
أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٣٥﴾ قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ
الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ
﴿٣٦﴾ وَمَا أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ عِنْدَنَا زُلْفَىٰ
إِلَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضِّعْفِ
بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ آمِنُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي
آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ ﴿٣٨﴾ قُلْ إِنَّ رَبِّي
يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ ۚ وَمَا أَنْفَقْتُمْ
مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ ۖ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣٩﴾

32 — Kàlelleziynestekberù lilleziynestud'ıfû enahnü sadednàküm anilhüdà ba'de iz cäeküm bel küntüm mücrimiyne.

Diğer tarafdan îmânı nefsâniyyet mes'elesi yapıp kibirlerine yediremeyenler, kendilerine tâbi' olan sefeleye, zebûn edilenlere: "Yâ size hidâyet geldikden sonra kitablara, peygamberlere îmândan biz mi sizi çevirdik? Hayır! Siz kendiniz günahkârsınız. Bizi taklîd etdiniz de îman ve hidâyeti siz kendiniz terketdiniz" derler.

33 — Ve kàlelleziynestud'ıfû lilleziynestekberù bel mekrülleyli vennehàri iz te'mürùnenä en nekfüre billâhi ve nec'ale lehu endàden ve eserrunnedàmete lemmà reevül'azàbe ve ce'alnel'ağlâle fiy a'nàkılleziyne keferù hel yüczevne illâ mà kànù ya'melùne.

Tekrar zebûn edilenler, âciz etba'; büyüklük taslayanlara şöyle diyecekler: "Sizin bizi ıdlâl ve tağyîriniz yalnız söz ile Hak'dan i'râz etmemiz içün olmadı, sâdece söz ile O'ndan men'etmeye çalışmadınız. Hayır siz Allah'ı tanımamamız, O'na eşler edinmemiz husûsunda gece gündüz uğraşdınız, dalâletde kalmamız içün dolaplar çevirdiniz, hud'alar kurdunuz, kavlen, fi'len çalışdınız. Emr ediyordunuz. Nihâyet yapılan hud'alar bizi bu hâle düşürdü. İşte böyle biribirleriyle atışırlarken onlar ve bunlar hepsi azâbı gördükleri o ande pişmanlık getirecekler. Biz de kâfirlerin, hudûd-ı ilâhînin hâricine çıkan, Hak'kı inkâr eden tâbi'în ve metbû'în-i dâllîn ve mudıllînin boyunlarına demir lâle vuracağız, enselerinden kelepçeleyeceğiz. Ve o anda onlara tevbîhen ve takrî'an: "Sade Dünyada yapdıklarından başka bir şey ile cezâ görmüyorlar, onun cezâsını çekiyorlar" diyeceğiz. "Sâha-i ızz-i kabûlümden kovuldular, adl-i ilâhînin tecellîsine mazhar oldular."

Nasıl o cezâya lâyık olmazlar?

34 — Ve mä erselnà fiy karyetin min neziyrin illâ kàle müt-refûhà innà bimä ürsiltüm bihî kàfirùne.

Biz hiçbir karyeye tehlükeyi haber veren, Allah azâbını bildiren bir resul göndermedik ki o karyenin refâh ile, nı'metleri ile şımartılmış olanları, sahte benliklerine, geçici varlıklarına güvenerek, inâd ederek: "Biz sizin risâletinize, kitâbınıza inanmıyoruz, bize teblîğ etdiğiniz şeyleri tanımıyoruz, bunlar hurâfatdır, kabûl etmiyoruz" demesinler.

35 — Ve kàlù nahnü ekserü emvàlen ve evlàden ve mà nahnü bimu'azzibiyne.

Ve onlar mallariyle, servetleriyle, cahlariyle iftihâr ederek: "Biz risâlet ve nübüvvet da'vâsında bulunanlardan daha evlâyız. Biz emvâlce de, evlâdca da sizinkinden daha çoğuz, malımız bütün metâlibimizi ve âmâlimizi yerine getirir, evlâdımız da bütün mekruhları def'eder, biz ta'zîb olunmayız" dediler. (Emvâl ve evlâdı Allahü sübhânehû teâlâ onlara ancak kerâmet içün verdiğini zannetdiler. Bilmediler ki emvâl ü evlâd onlara taraf-ı sübhânîden şükretmeleri içün bir atâdır, yoksa ikram ve tafdil içün değildir.)

36 — Kul inne rabbiy yebsüturrizka limen yeşäü ve yakdirü ve lâkinne ekserennàsi lâ ya'lemùne.

Ey Ekmelerrüsül! Yanlarındaki meta'-ı dünyâ ile iftihâr eden onlara söyle ki: "Türlü türlü nı'metlere ve intikaama kaadir ü muktedir olan Rabbim, rızk-ı sûrî olan Dünyâ rızkını kullarından imtihan ve ibtilâ içün dilediğine genişledir ve dilediğine sıkar. Fakat sehv ü nisyân içinde olan nâsın ekserîsi Sübhânehû Teâlâ'nın dilediğine genişletmesi ve dilediğine darlaşdırmasının hıkmetini bilmezler."

37 — Ve mä emvàlüküm ve lä evlâdüküm billetiy tükarribüküm ındenà zülfä illâ men àmene ve amile sàlihan

feülâike lehüm cezâuddı'fi bimà amilù ve hüm fiylğurufàti àminùne.

Ey lezzât-ı uhreviyyeden mahrûm olan mağrurlar! Malının, evlâdının kesretiyle övünenler! Hâlbuki ne mallarınız, ne de evlâdınız sizi nezd-i sübhânîmize yaklaşdıracak, yaklaşdırmaya sebęb, vesîle, vâsıta olacak değildir. Sizi huzûr-ı sübhâniyyeye yaklaşdıracak olan ancak; Allah'a, Resûlüne, Kitâbına sıdk ile îmân edip ve bununla berâber O'nun râzı olacağı işleri yapmak, menn ü ezâsız Hak uğrunda infâk etmek ve evlâdına Hak ve hakıkat aşkını verebilmekdir. İşte bunları yapan emvâl, evlâd sâhıbi süedânın Neş'e-i Uhrâda amellerine karşı kat kat mükâfat vardır. Ve ezcümle onlar bütün mekrûhat ve ezâlardan mahfuz ve masun olarak Cennet şehnişinlerinde, çardaklarında râhat içinde yaşayacaklardır.

38 — Velleziyne yes'avne fiy àyàtinà mu'àciziyne ülâike fiyl'azàbi muhdarùne.

Kitablarımızı, peygamberlerimizi tekzîb eden, azamet-i zâtımıza, kemâlât-ı esmâ ve sıfâtımıza, kullarımızın arasında Dünya ve Âhırete teallûk eden emirlerimize nehiylerimize delâlet eden âyetlerimize karşı gelip hükümsüz bırakmak içün yarış ederek çalışan kâfirler ise Hak'kın huzûruna onlar azâb içinde ihzâr edileceklerdir.

39 — Kul inne rabbiy yebsüturrizka limen yeşâü min ıbàdihî ve yakdirü lehu ve mä enfaktüm min şey'in fehüve yuhlifühu ve hüve hayrürràzikıyne.

Ey Ekmelerrüsül! Fânî şeylerle iftihâr ederek tefevvuk iddiâsında bulunan, yanlarında emvâl ve evlâdına güvenerek adâlet-i ilâhiyye caddesinden inhırâf eden onlara söyle ki: "Bütün kullarının isti'dâdına alîm, muttali' olan Rabbim, kullarından dilediğine rızk-ı sûrîyi genişledir, meşiyyet ve murâdının iktizâsı dilediğine de darlaşdırır. (Hıkmet-i sübhânîsiyle bu sûretle

kullarını imtihân eder. Ey rızkı kendilerine genişledilmiş nı'metlere sâhıb olanlar! Bu husûsu işitdikden sonra biliniz ki): Herhangi bir şey'i hayra sarf ederseniz Allah ona halef de verir, yerine başkasını da verir (kat kat verir). Nasıl vermez? O, rızk verenlerin en hayırlısıdır."

(Kàlelleziynestekberù...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ أَهَٰٓؤُلَآءِ إِيَّاكُمْ
كَانُوا يَعْبُدُونَ ﴿٤٠﴾ قَالُوا سُبْحَٰنَكَ أَنتَ وَلِيُّنَا مِن دُونِهِم بَلْ كَانُوا
يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُم بِهِم مُّؤْمِنُونَ ﴿٤١﴾ فَالْيَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ
لِبَعْضٍ نَّفْعًا وَلَا ضَرًّا وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي
كُنتُم بِهَا تُكَذِّبُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ ءَايَٰتُنَا بَيِّنَٰتٍ قَالُوا
مَا هَٰذَآ إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَن يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ ءَابَآؤُكُمْ
وَقَالُوا مَا هَٰذَآ إِلَّآ إِفْكٌ مُّفْتَرًى وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا
جَآءَهُمْ إِنْ هَٰذَآ إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ ﴿٤٣﴾ وَمَآ ءَاتَيْنَٰهُم مِّن كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا
وَمَآ أَرْسَلْنَآ إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِن نَّذِيرٍ ﴿٤٤﴾ وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
وَمَا بَلَغُوا مِعْشَارَ مَآ ءَاتَيْنَٰهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي فَكَيْفَ كَانَ
نَكِيرِ ﴿٤٥﴾ قُلْ إِنَّمَآ أَعِظُكُم بِوَٰحِدَةٍ أَن تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنَىٰ وَفُرَٰدَىٰ
ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُم مِّن جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ
لَّكُم بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿٤٦﴾ قُلْ مَا سَأَلْتُكُم مِّنْ أَجْرٍ فَهُوَ
لَكُمْ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ
﴿٤٧﴾ قُلْ إِنَّ رَبِّي يَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَّٰمُ الْغُيُوبِ ﴿٤٨﴾

40 — Ve yevme yahşürühüm cemiy'an sümme yekùlü lilmeläiketi ehäülâi iyyàküm kànù ya'büdùne.

Ey Peygamber-i Hak! Anlat: Meläikeye teabbüd edenleri, onları rabb ittihâz edenleri, Allah'dan gayrısını ibâdete lâyık görenleri o gün hep onları Mahşerde hisâb içün toplayacağız (Âbidlerini de, ma'budlarını da toplayacağız). Sonra melâikeyi şâhid tutarak: "Size tapanlar bunlar mıdır?" diye soracağız.

41 — Kàlù sübhàneke ente veliyyünà min dùnihim bel kà-nù ya'büdùnelcinne ekserühüm bihim mü'minùne.

Melâike azamet-i sübhânîden, o tecelliyyât-ı celâliyyeden korkmuş oldukları hâlde mütedarrıâne: "Sübhâneke yâ Mevlâ-nâ! Aman yâ Rabbi! Şe'nine lâyık olmayan şeylerden seni tenzîh ederiz. Sen bizim veliymizsin, ma'bûdumuz sensin. Hiç kul Hak olur mu? Sen bizi gözetlersin. Serâir ü zamâirimize muttali' sin. Bizi bizden daha iyi bilirsin, onların neye tapdığını da bilirsin. Bizim onlarla hiçbir ilişiğimiz, bir işimiz yok. Hayır onlar bizlere değil cinlere tapıyorlardı. Kendilerini da'vet eden şeyâtıyne ibâdet ediyorlardı. Ekserîsi onlara îman etmişlerdi" derler.

42 — Felyevme lâ yemlikü ba'duküm liba'dın nef'an ve lâ darren ve nekùlü lilleziyne zalemù zùkù azàbennàrilletiy küntüm bihà tükezzibùne.

İşte serâir açıldığı, zamirlerde gizlenen meydâna çıkdığı o gün biribirinize ne bir menfaat, ne bir mazarrat erişdirmeye mâlik olamaz, ne celbetmeye, ne def'etmeye, ne lûtfetmeye, ne de kahretmeye gücünüz yeter. Ve o zulmedenlere, ubûdiyyet ipini koparanlara: "Ey ehl-i dalâl! Dünyada bâhusus resûllerimiz lisâniyle size haber verilen kitablara cebhe almışdınız. Yalan deyip durduğunuz âteşin azâbını tadın" diyeceğiz.

43 — Ve izà tütlâ aleyhim àyàtünà beyyinàtin kàlù mà hà-

zä illâ recülün yüriydü en yesuddeküm ammà kàne ya'büdü àbàüküm ve kälù mà hàzä illä ifkün müfteren ve kàlelleziyne keferü lilhakkı lemmà cäehüm in hàzà illâ sıhrün mübiynün.

Dünya ve Âhırete teallûk eden hâllerinin ıslahına delâlet eden gaayet açık beyyineler hâlinde karşılarında âyetlerimiz okunduğu zaman o zâlimler şiddet-i gayzlarından Allah'ın Resûlüne: "Bu, risâlet ve nübüvvet da'vâsında bulunan, kendisine Resûlûllah unvânını veren adam sırf sizi babalarınızın tapdığı ma'budlardan men'etmek isteyen adamdan başka bir şey değildir" dediler. Kezâ Kur'an hakkında da: "Vâkıa gayr-ı mutâbık, sırf uydurulmuş bir iftirâdan başka bir şey değildir" dediler. Ve inâd ederek o küfredenler kendilerine hakk (Kur'an) gelince ona: "Bu nedir ki? Ona Kur'an tesmiye edilmiş, bu apaçık bir sihrden başka bir şey değil" dediler.

44 — Ve mä àteynàhüm min kütübin yedrüsànehà ve mä erselnä ileyhim kableke min neziyrin.

Hâlbuki biz onlara öyle ders alacakları, okuyup (Kur'an'ın hakk olmadığını iddia edecekleri) kitablar vermedik. Senden evvel bir nezîr, kendilerine Allah'ın azâbını beyân eden bir peygamber de göndermedik. (Ya'ni îman etmemeleri husûsunda bunlar hiçbir özür serd edemezler. Ehl-i kitâb belki bâtıl bir özür serdedebilir. Onların kitabları var, dinleri var. Bâtıl da olsa: "Dînimiz, bulunduğumuz dîni terketmemeyi bize emrediyor" diyebilirler. Onlar ise sırf inâd ederek, hevâlarına ittiba' ederek tekzîb etdiler, küfr-i galîzde bulundular.)

İmdi Cenâb-ı Hak Habîb-i Ekremini tesliyeten buyuruyor:

45 — Ve kezzebelleziyne min kablihim ve mà beleğù mı'şàre mä àteynàhüm fekezzebù rüsüliy fekeyfe kàne nekiyri.

Ey Ekmelerrüsül! Seni ve Kitâbını bu tekzîb edenler gibi onlardan evvelkiler de peygamberlerimi tekzîb etmişler, kütüb-i münzeleyi inkâr etmişlerdi. Hem bu seni tekzîb, Kitâbını inkâr edenler, onlara verdiklerimizin, cah, servet, meta'-ı dünyânın onda birine bile nâil olamamışlardır. Onlar peygamberlerimi tekzîb etdiler de benim onları inkârım, intikaamım nasıl oldu?

46 — Kul innemä e'ızuküm bivàhıdetin en tekùmù lillâhi mesnà ve füràdà sümme tefekkerù mà bisàhıbiküm min cinnetin in hüve illâ neziyrün leküm beyne yedey azàbin şediydin.

Ey Peygamber-i Hak! Ben size yalnız bir tek nasihat edeceğim de: "Buradan Allah içün birer, ikişer kalkıp gidin. Sonra iyi düşünün, taşının, teemmül edin, insâf ile tedebbür edin, cidâlden i'râz edin, bir kelime-i vâhıde (Lâ ilâhe illâllah) deyin, o zaman size keşfolur ki muhakkak sâhıbiniz Muhammed'de (aleyhissalâtü vesselâm) cinnetden eser yokdur. Hâmil olduğu nübüvvet ve risâleti burhansız değildir. O yalnız risâletini isbât eden, mu'cizât-ı lâiha ve berâhin-i vâzıha ile müeyyed olarak Hak tarafından: Allah'a isyân eden, O'nunla azamet yarışına kalkan, beşeriyyeti inleten kullarını önünüzdeki Kıyâmetin azâbından evvel sizi koruyacak bir peygamberden başka bir şey değildir."

47 — Kul mà seeltüküm min ecrin fehüve leküm in ecriye illâ alellàhi ve hüve alâ külli şey'in şehiydün.

Ey Peygamber-i Hak! Onlara iskât ve ilzam yoluyla buyur: "Ben sizden teblîğ-i risâletime asla bir ücret istemiyorum. Farzedelim sizin irşad ve tekmîliniz içün öyle bir şey varsa o sizin olsun. Benim ecrim yalnız; beni hakk ile irsâl eden, bütün ahvâlimi gözeden, şe'nime ne lâyık ise onu veren Allah'a âiddir. Kullarının ahvâline Sübhânehû Teâlâ nasıl muttali' olmaz? O bizâtihî her şey'e şâhiddir."

48 — Kul inne rabbiy yakzifü bilhakkı allâmülğuyùbi.

Ey Ekmelerrüsül! Ehl-i dalâl cidâli uzadır dururlar ise onlara söyle ki: "Rabbim hakk sözü peygamberlerine ilkaa eder. O bütün kullarının kaabiliyyet ve isti'dâdını, hakkı kabûl edeni, dalâlde yüzeni bilir, allâmül guyûb'dur."

(Ve yevme yahşürühüm...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

قُلْ جَآءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ ﴿٤٩﴾ قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ فَإِنَّمَآ أَضِلُّ
عَلَىٰ نَفْسِي وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فَبِمَا يُوحِيٓ إِلَيَّ رَبِّيٓ إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ ﴿٥٠﴾ وَلَوْ تَرَىٰٓ
إِذْ فَزِعُوا فَلَا فَوْتَ وَأُخِذُوا مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿٥١﴾ وَقَالُوٓا آمَنَّا بِهِ وَأَنَّىٰ
لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾ وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَيَقْذِفُونَ
بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ ﴿٥٣﴾ وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ
كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِنْ قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُرِيبٍ ﴿٥٤﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ
مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿١﴾ مَا يَفْتَحِ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا
يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾ يَا أَيُّهَا
النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ
مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٣﴾

49 — Kul cäelhakku ve mà yübdiülbàtılü ve mà yü'ıydü.

Ey Ekmelerrüsül! Buyur: "Hakk geldi. Allah'ın emri, İslâm, tevhıd geldi, bâtılın önü de kalmaz, sonu da. Bâtılın ikbâli de, idbârı da batdı. Onun Dünyada da ehline hayrı olmaz, Âhıretde de."

50 — Kul in daleltü feinnemä edıllü alâ nefsiy ve inihtedeytü febimà yùhïy ileyye rabbiy innehu semiy'un kariybün.

Habîbim! Onlara söyle: "Eğer ben cadde-i istikaametden, selâmet yolundan inhırâf eder, yanılırsam yalnız kendi nefsime kalarak yanılırım, vebâli bana âiddir. Ve eğer tevhıde, irfâna, derecât-ı cinâna nâil olmuş, hidâyeti bulmuşsam bu da Rabbimin bana vahy ü ilhâmı sebebiyledir. Zira O, niyazları işidir, işitdirir, niyâz edenlere yakîndir."

51 — Velev terä iz fezi'ù felâ fevte ve uhızù min mekànin kariybin.

Ey görüşü mu'teber! Kefere ve müşrikîne ecel hulûl edip Kıyâmetde azab üzerlerine nâzil olduğu zaman artık asla kurtulamayacakları (an geldiğinden), Arz'ın dibinde olsalar da, Semâvâtın fevkınde bulunsalar da, mekânlardan hangi mekânlarda gizlenseler Hak'ka nisbetle uzaklık yakınlık olmadığı içün sen onların yakın bir yerden yakalanışlarını görmeliydin, dehşetli bir korku içinde telâşa düşdükleri vakti seyretmeliydin.

52 — Ve kàlù àmennà bihî ve ennà lehümüttenàvüşü min mekànin be'ıydin.

Îman etmenin zamânı geçmiş, îman etme vakti inkıraz bulmuş, o zaman onlar: "Biz îman etdik ona (Muhammed aleyhissalâtü vesselâm'a) diyecekler. Fakat uzak, yer uzak... müddet-i teklif inkıraz bulmuş, imtihan kapanmış, telâfiye, tedârike im-

kân kalmamış, uzak bir yerden öyle kolayca îmâna el sunmak nerede?

53 — Ve kad keferù bihî min kablü ve yakzifùne bilğaybi min mekànin be'ıydin.

O anda nasıl îmâna yaklaşabilirler? Onlar içün bu hiç mümkün olabilir mi? Onlar Dünyada Peygambere küfr etmişler, azab ve helâki muâyeneden evvel onu tanımamışlar, da'vetini kabûl etmemişlerdi. Îman zamânında uzak yerden, hakk ve hakıkatden uzak olarak, gayb ile Peygamberi taşlıyorlardı. O'nun hakkında "şâirdir, kâhindir, mecnundur", Kitâbullah hakkında da "geçmişlerin masallarıdır, mecnunların sözleridir" gibi lâfları dillerine dolamışlardı.

54 — Ve hıyle beynehüm ve beyne mà yeştehùne kemà fü'ıle bieşyà'ıhim min kablü innehüm kànù fiy şekkin müriybin.

Bundan sonra artık ye's geldi. Vakt-i ıztırarda, vakt-i ye's'de îman kabûl olmaz. Bundan evvel helâk olmuş, geçmiş kefereye yapıldığı gibi kendileriyle arzu etdiklerinin (ki şimdi bunlar îman, necat, tevbe, aman'dır) arasında sedd çekilmişdir. Çünki onlar Kıyâmet ve azab husûsunda küfr-i galîzi meydâna getiren kuvvetli bir şekk içinde idiler.

—

Cenâb-ı Hak'kın kerem-i sübhânîsi, Habîb-i Ekreminin şefâat-ı uzmâsı, Ehl-i Beytinin ve Eshâb-ı Bâsefâsının ikrâm-ı ma'nevîleri ile Sûre-i Sebe'den tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

Sûre-i Celîle: Mertebe-i rızâya nâil olmanın seyirlerini, tevhıd ve yakînin yollarını, Hak'ka tevekkül ve tefvîzin inceliklerini, bütün ihtiyaclarında Hak'kı vekil kılmanın nasıl olacağını, sahte benliklerine güvenenlerin âkıbetlerini ve bunların pek zavallı olduklarını açıkça beyan buyuruyor.

سُورَةُ فَاطِرٍ

Sûre-i Fâtır

Sûre-i Celîle Mekkî'dir.
Âyetleri : Kırk beş
Kelimeleri : Yedi yüz yetmiş yedi
Harfleri : Üç bin yüz otuz'dur.

بسم الله الرحمن الرحيم

Bütün mezâhir ve masnûat O'nun fazl-ı cûdünün tecellîsiyle zuhûr etmiş ve nûr-ül vücûdünün reşâhatının feyzlerine nâil olmuş, havâss-ı ibâdına feyz-i vücûdünün menba'-ı hazâinine muttali' olsunlar diye tecellî etmiş olan Allah'ın; Allah, Rahman ve Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Elhamdü lillâhi fâtırissemàvàti vel'ardı cà'ılilmeläiketi rüsülen ülîy ecnihatin mesnà ve sülâse ve rübà'a yeziydü fiylhalkı mà yeşä'ü innallàhe alâ külli şey'in kadiyrün.

Hamd: O Semâvâtı ve Arzı yaradan, ketm-i ademden ulviyyat ve süfliyyâtı havl ü kuvvetiyle meydâna getiren, kendisinden başka bizâtihî havl ü kuvvet sâhıbi olmayan, ikişer, üçer, dörder kanadlı* melekleri (zât-ı sübhânîsiyle havâss-ı ibâ-

---

* O kanadlardan kimisi: Ma'rifet kanadı, kimi: Tevhıd kanadı, kimi: Muhabbet kanadı, kimi: Şevk kanadıdır.

Ma'rifet kanadı: Âlem-i Sıfâta urûc etdirir.

Tevhıd kanadı: Âlem-i Zâta urûc etdirir.

Muhabbet kanadı: Müşâhedeye urûc etdirir.

Şevk kanadı: Visâle urûc etdirir.

Mü'minlerin de dört kanadı vardır: Tevhıd kanadı, îman kanadı, ma'rifet kanadı, islâm kanadı.

Muvahhıd: Tevhıd kanadı ile Ceberûta urûc eder.

Mü'min: Îman kanadı ile müşâhedeye urûc eder.

Ârif: Ma'rifet kanadı ile Melekûta urûc eder.

Müslim: İslâm kanadı ile Cinâne urûc eder.

dından olan Enbiyâ-i Izam ve Rüsül-i Kirâm'a ve evliyâ-i müeyyidîne, ınd-i ilâhîsinde rütbe-i âliyye ve derecât-ı refi'aya sahib olanlara) elçiler yapan, ilâ mâşâallah inhisar ve adede sığmaksızın yaratdığında dilediği kadar ziyâde eden* Allah'a mahsusdur. Bütün mahlûkat O'nun kudreti ve ihtiyârı dâhilindedir. O, milkinde, melekûtunda nasıl isterse öyle tesarruf eder. Zira kudret-i tâmme ile kaadir, muktedir olan Allah her şey'e hakkıyle kaadirdir.

2 — Mà yeftehıllâhü linnàsi min rahmetin felâ mümsike lehà ve mà yümsik felâ mürsile lehu min ba'dihî ve hüvel'a-ziyzülhakiymü.)

Kullarının ahvâlinin müdebbiri olan Allah, nâsa ınd-i sübhânîsinden cûd ü kereminin iktizâsiyle rahmetinden tefaddulen her neyi açarsa (nübüvvet, risâlet, velâyet, kerâmet, ilm ü ma'rifet, rüşd-i hidâyet) onu tutacak, kısacak, kahr u celâlinin iktizâsiyle her neyi tutarsa da tutduğunu salıverecek bir ferd yokdur. İzzet ve galebe-i zâtiyye O'na mahsusdur. O öyle azîzdir; irâdesinden, ihtiyârından, fi'linden mes'ûl değildir. Öyle hakîmdir.

3 — Yä eyyühennàsüzkürù nı'metallàhi aleyküm hel min hàlikın ğayrullàhi yerzükuküm minessemäi vel'ardı läilàhe illâ hüve feennà tü'fekùne.

Ey nâs! Ey ehl-i gaflet ve ehl-i nisyan! Allah'ın üzerinizdeki nı'metini yâd edin, O'na şükredin, O'nun kereminin huku-

---

Bir de: Ecniha-i ta'zim, ecniha-i tefrit, ecniha-i hayat, ecniha-i hayâ' vardır.

Ecniha-i ta'zim: Mukarrebîn içündür.
Ecniha-i tefrit: Ruhâniyyûn içündür.
Ecniha-i hayat: Vâlihîn içündür.
Ecniha-i hayâ': Vâsılîn içündür.

* Buradaki aded hasr içün değildir. Nitekim Leyle-i Mi'rac'da Resûl-i Zîşân Cibrîl'i altı yüz kanadlı görmüşdür.

kunu edâ edin, düşünün, tezekkür edin Allah'ın gayrı bir hâlık mı var? (Bu varlık O'nunla kaaim, O'nun muhabbetiyle dâim değil midir?) Allah'dan gayrı size Semâ'dan ve Arz'dan rızk veren bir yaradan var mıdır? Ulviyyâtın süfliyyât ile imtizâcı, her şey; hakîm, alîm olan O'nun taht-ı kudretindedir, bu husus apâşikâr meydandadır. O hâlde başka Allah yok ancak O var. Artık tevhıdden nasıl dönüyorsunuz? O'nun kapusundan nasıl çevriliyorsunuz? Tariyk-ı Hak'dan dalâle neye kapılıyorsunuz?

Nazm-ı kerîmden ma'nâ-i enfüsî tahsîl edilirse:
Semâ: Âlem-i rubûbiyyet.
Rızkları: Letâif-i ulûm-ı meârif.
Arz: Âlem-i ubûdiyyet.
Rızkları: Makaamât-ı safâ ve muâmelât-ı letâif tecellîleri.
Kezâ Semâ: Rûh'a işâret.
Arz: Kalb'e işâretdir.
Ruh'da: Ulûm-ı ma'rifet rızkları, kalb'de: Ulûm-ı hıkmet tecellîleri olur.

(Kul cäelhakku...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَإِن يُكَذِّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ ۚ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٤﴾
يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ ۖ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا ۖ وَلَا
يَغُرَّنَّكُم بِاللَّهِ الْغَرُورُ ﴿٥﴾ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا ۚ إِنَّمَا
يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿٦﴾ الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ
شَدِيدٌ ۖ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ
كَبِيرٌ ﴿٧﴾ أَفَمَن زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا ۖ فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ
مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ ۖ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسَرَاتٍ ۚ
إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ﴿٨﴾ وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ
سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَىٰ بَلَدٍ مَّيِّتٍ فَأَحْيَيْنَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا ۚ كَذَٰلِكَ
النُّشُورُ ﴿٩﴾ مَن كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ الْعِزَّةُ جَمِيعًا ۚ إِلَيْهِ يَصْعَدُ
الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ ۚ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ
لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ۖ وَمَكْرُ أُولَٰئِكَ هُوَ يَبُورُ ﴿١٠﴾ وَاللَّهُ خَلَقَكُم
مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا ۚ وَمَا تَحْمِلُ
مِنْ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ ۚ وَمَا يُعَمَّرُ مِن مُّعَمَّرٍ وَلَا يُنقَصُ
مِنْ عُمُرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ ۚ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿١١﴾

4 — Ve in yükezzibùke fekad küzzibet rüsülün min kablike ve ilellàhi türce'ul'ümùrü.

Ey Peygamber-i Hak! Sen onları Hak'ka da'vet etdikden sonra onlar dalâl içinde kalıp seni tekzîb ediyorlarsa onların bu ezâ veren tekziblerine üzülme, sabret. Senden evvel birçok peygamberler de tekzîb olundu. İşler vâhıd, ehad, kaadir, muktedir olan Allah'a döner. Tasdik de, sabur da, ezâ da ve gayrısı da hepsi Allah'a irca' olunur. Her yapılan şey'i O'nun hazret-i ilmi muhîtdir. Hak perestlerin hâlinden, bâtılı hakk şeklinde gösterenlerin dalâlinden, tasdik edenlerden, tekzîb edenlerden hepsinden haberdardır.

5 — Yä eyyühennàsü inne va'dallàhi hakkun felâ teğurrenneküm ülhayàtüddünyà ve lâ yeğurrenneküm billâhilğarùrü.

Ey nâs! Ey gurur ve tuğyânın zirvesinde dolaşanlar! Allah'ın va'di muhakkak hakk'dır. Neş'e-i Uhrâ'da haşr ü cezâ hakkında bütün kullarına, şakî olanlarına, saîd olanlarına, muti' olanlarına, kâfir olanlarına ne va'd etmişse hepsi sâbit olacak. Onun incâzı taraf-ı sübhânîden bilâ hulf sizin içün yerine getirilecekdir. (Ona göre hazırlanınız.) Sakın Dünya hayâtı, onun fânî lezzetleri, zâil olacak şehvetleri sizi aldatmasın. Bu fânî lezzetlerin bekaası yok, vizr ü vebâli çok. Hayât-ı ebediyye ü ezeliyye, bekaa-i sermediyye, o lezzât-ı rûhâniyye aldatıcı kuruntularla hebâ olmasın, sakın o mağrur şeytan (onları size gaaib etdirmesin), o İblis, o mekkâr u garrâr u gaddâr sizi Allah'a mağrûr etmesin.

6 — İnneşşeytàne leküm adüvvün fettehızùhü adüvven innemà yed'ù hızbehu liyekùnù min ashàbisse'ıyri.

Haberiniz olsun ki: Şeytan sizin kadîm düşmânınızdır. Babanızın zamânından beri adâveti müstemirdir. Onu kendiniz içün düşman bilin, iltifât etmeyin, vesvesesini kabûl etmeyin,

onun hızbine rağbet etmeyin. Çünki o ancak tarafdarlarını, etrâfına toplanan hızbini Cehennemlik olsunlar diye helâke, hevesâta ittibâ'a da'vet eder, hayırdan sarf-ı nazar etdirir.

7 — Elleziyne keferù lehüm azàbün şediydün velleziyne àmenù ve amilussàlihàti lehüm mağfiretün ve ecrün kebiyrün.

Dünyada hakkı örtenler, inad ve mükâbere edip ondan i'râz edenler içün şiddetli bir azab vardır. Allah'ın vahdâniyyetine îman etmiş, kütüb-i münzeleyi ve resûlleri tasdik etmiş, tevhıd ve irfan yolunu tutmuş, îmanlarının iktizâsı amel-i sâlih işleyenler içün de Neş'e-i Uhrâ'da, Âhıretde bir mağfiret, kütüb-i münzeledeki emr-i ilâhîye riâyet eylediklerinden ınd-i sübhânîden büyük bir ecr vardır.

8 — Efemen züyyine lehu sûü amelihî fereàhü hasenen feinnallàhe yüdıllü men yeşäü ve yehdiy men yeşä'ü felâ tezheb nefsüke aleyhim haseràtin innallàhe aliymün bimà yasne'üne.

Küffar, kötü işlerle kendisini bezedip süsler, şeytan onların amellerini dalâlete sevkeder.

İmdi: Kötü ameli kendisine bezenip de onu hoş görenler; i'tikaad-ı tâmme sâhıbi, nefs-el emrde güzel ameli hakkıyle, vâkıa mutâbık, ecr-i cezîle, cezâ-i cemîle istihkak kesbetmiş kimseler gibi midir? Hâşâ onların ikisi müsâvi olmaz. Hiç şübhe yok Allah isyân eden kullarından dilediğini kahr u celâline mazhar kılar, şaşırdır, dilediğine de lûtf-ı cemâl-i sübhânîsiyle hidâyet eder, doğru yola çıkarır. Ey Peygamber-i Hak! Idlâl ve dalâl, irşad ve hidâyet meşiyyetullah'a teallûk eder. Artık sen dalâletde kalacaklara karşı içini üzerek kendini helâk etme. Onların dalâlet üzere olup hidâyeti kabûl etmediklerinden nefsin onlara karşı mütehassirâne geçmesin. Onların bütün hâlâtını gözleyen Allah bütün san'atlarını bilir.

Kullarının zamâirini ve isti'dadlarını nasıl bilmez?

9 — Vallàhülleziy erselerriyàha fetüsiyrü sehàben fesuknàhü ilâ beledin meyyitin feahyeynà bihil'arda ba'de mevtihà kezàlikennüşùrü.

O öyle Allah'dır ki cûd-ı sübhânîsinin iktizâsı lûtfu ile rüzgârları göndermişdir, o rüzgârlarla bulutları harekete getirir, kaldırır. Biz bulutu ölmüş bir beldeye, kuru bir memlekete süreriz, onunla Arz'a ölümünden sonra kuru iken hayat veririz. İşte nüşur da böyledir. İnsanları böyle dirildiriz.

10 — Men kàne yüriydül'ızzete felillâhil'ızzetü cemiy'an ileyhi yas'adülkelimüttayyibü vel'amelussàlihu yerfe'uhü velleziyne yemkürùnesseyyiàti lehüm azàbün şediydün ve mekrü üläike hüve yebùrü.

Her kim izzet-i tam, arkasından asla züllün ta'kib etmeyeceği şân u şeref isterse Allah'dan istesin.* Zira izzet temâmıyle Allah'ındır. Hoş kelimeler O'na yükselir. İhlâs-ı tâm ile yapılan amel-i sâlih** onu dergâh-ı bârîye yükseldir. Evet, ihlâs ile yapılan amel, kelime-i tayyibe insânı Hak'ka kurbiyyet derecelerine çıkarır. Kötülükleri gizli kuranlara (bilhâssa Peygamber-i Zîşâna Dârünnedve'de hîle dokuyanlara) gelince: Onlar içün Kıyâmetde mekrlerinin cezâsı olarak şiddetli bir azab vardır. Onların gizli kurdukları şeyler, bütün tuzakları hep târ ü mâr olur, yok olur yok... mekrlerinin zararları neticede kendilerine döner.

---

* Evet, hakıkî ızzet isteyen, Allah'ın sıfâtiyle sıfatlansın, Allah'ın ahlâkıyle ahlâklansın. O vakıt O'nun ızzetinin nûru ile münevver olur, o nûr-ı ızzetle müzeyyen olur. O nur onu, O'nun dostuna dost, düşmânına düşman kılar. Amel-i sâlihın başında amel-i kalb gelir. Amel-i kalb muhabbetullahdır ve Hak'ka mülâkı olmaklık içün şevkdır.

** Nazm-ı celîlin inceliğine dikkat edilirse: Amel-i sâlihın ınd-i ilâhîde makbûl olabilmesi içün kelime-i tevhıd esas olduğuna işâret vardır. Kelime-i tevhıdsiz amel-i sâlih işe yaramaz.

11 — Vallàhü halekaküm min türàbin sümme min nutfetin sümme ce'aleküm ezvàcen ve mà tahmilü min ünsà ve lâ teda'u illâ bi'ılmihî ve mà yü'ammerü min mü'-ammerin ve lâ yünkasu min umürihï illâ fiy kitàbin inne zàlike alellàhi yesiyrün.

Ey mâkir müşrikler! Kurduğunuz tuzakları ibtâl edip vebâlini size döndüren Allah, sizi evvelâ câmid, hissiz, şuursuz bir toprakdan, sonra da bir nutfeden yaratdı, sonra sizi çiftler yapdı, tevâlüd edip çoğalmanız içün erkek, dişi kıldı. Allah'ın ilmine iktirân etmeksizin ne bir kadın hâmile olur, ne de vaz'-ı haml eder. Uzun ömürle muammer olan da, ömrü kısalan da hiçbir kimse yokdur ki bir kitabda yazılı olmasın. Bu husûsun ya'ni çok ömür verilmekliğin veya ömründen eksiltmekliğin muhakkak bir kitabda yazılı olması, hazret-i ilminde ve levh-ı kazâda mahfuz bulunması alîm, hakîm olan Allah'a göre kolaydır.

(Ve in yükezzibùke...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هٰذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَائِغٌ شَرَابُهٗ
وَهٰذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ ۖ وَمِنْ كُلٍّ تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ
حِلْيَةً تَلْبَسُونَهَا ۖ وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَاخِرَ لِتَبْتَغُوا
مِنْ فَضْلِهٖ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿١٢﴾ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ
وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ ۙ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ ۖ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ
مُسَمًّى ۚ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ ۚ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهٖ
مَا يَمْلِكُونَ مِنْ قِطْمِيرٍ ﴿١٣﴾ إِنْ تَدْعُوهُمْ لَا يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ ۚ
وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ ۖ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكْفُرُونَ
بِشِرْكِكُمْ ۚ وَلَا يُنَبِّئُكَ مِثْلُ خَبِيرٍ ﴿١٤﴾ يٰٓأَيُّهَا النَّاسُ
أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللّٰهِ ۖ وَاللّٰهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿١٥﴾
إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٦﴾ وَمَا ذٰلِكَ عَلَى اللّٰهِ
بِعَزِيزٍ ﴿١٧﴾ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرٰى ۚ وَإِنْ تَدْعُ مُثْقَلَةٌ
إِلٰى حِمْلِهَا لَا يُحْمَلْ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى ۗ إِنَّمَا تُنْذِرُ
الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ ۚ وَمَنْ
تَزَكّٰى فَإِنَّمَا يَتَزَكّٰى لِنَفْسِهٖ ۚ وَإِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

12 — Ve mà yesteviylbahràni hàzà azbün füràtün sàiğun şeràbühu ve hàzà milhun ücàcün ve min küllin te'külùne lahmen tariyyen ve testahricùne hılyeten telbesùnehà ve terelfülke fiyhi mevàhıre litebteğù min fadlihî ve le'alleküm teşkürùne.

Hem nef'ü fâidede iki deryâ müsâvi olmaz. Biri tatlı, susuzluğu giderir, harâreti keser, içerken kolay kolay boğazdan geçer, biri acı, tuzlu. Siz her birinden tâze bir et yer, türlü türlü ziynet çıkarır, takınırsınız.

Ey Gören! Onda gemileri görürsün suları yarar yarar giderler. Rabbinizin inâyetinden, fazlından rızk istemek, nasîb aramak içün. Tâ ki şükredesiniz.

13 — Yülicülleyle fiynnehàri ve yùlicünnehàre fiylleyli ve sahhareşşemse velkamere küllün yecriy liecelin müsemmen zàlikümullàhü rabbüküm lehülmülkü velleziyne ted'ùne min dùnihî mà yemlikùne min kıtmiyrin.

Allah'ın sizin üzerinize fazl u kemâlinden ve rahmetindendir ki geceyi gündüze idhâl eder, gündüzü de geceye. Şems'i, Kamer'i de râm etmiş, müsahhar kılmış. Her biri Allah'ın izniyle muayyen bir müddete kadar seyr ve cereyân eder, Dünyanın inkırâzına kadar mukadder bir gaayeye akıp gider. İşte bu gördüklerinizi istiklâl ve ihtiyâr ile tesarruf, ilm ü hıkmetiyle tedbir, tedvir, tanzim, tanzîf eden Rabbiniz böyle bir Allah'dır. Mevcûdâtı, ketm-i ademden O izhâr eylemişdir, kerem-i sübhânîsiyle türlü türlü nı'metleriyle O terbiye etmişdir, mülk O'nundur. O'ndan gayrı mâlik, O'ndan gayrı müdebbir yokdur. Tesarruf O'na mahsusdur. (Ey mahrumlar!) O'ndan gayrı çağırdıklarınızın, tapdıklarınızın bir kıtmîri bile tesarrufa güçleri yetmez. Hurma çekirdeğinin arkasındaki ince life mâlik, o ince zara bile sâhıb değillerdir.

14 — İn ted'ùhüm lâ yesme'ù dü'äeküm velev semi'ù mestecàbù leküm ve yevmelkıyàmeti yekfürùne bişirkiküm ve lâ yünebbiüke mislü habiyrin.

Onları çağırıp iltica' etseniz sem'a, istima'a kaabiliyetleri olmadığından dolayı duânızı, iltica'ınızı işitmezler. Farz-ı muhâl işitseler de kudret ve irâdeleri, ulûhiyyet ve rubûbiyyete lâzım olan evsâf-ı kemâliyyeleri olmadığından size cevab vermezler, iltifât etmezler. Ey câhiller! Size hiçbir menfaatleri olmadığı gibi Kıyâmet gününde sizin şerik koşmanıza küfrederler, hiç tanımazlar. Sizden teberri' ederler, ilişiği keserler. Ey Peygamber-i Hak! Sana habir olan Allah gibi haber veren olmaz. Bütün gaaiblerin mefâtihi O'nun ınd-i sübhânîsindedir.

15 — Yä eyyühennàsü entümülfukaräü ilellàhi vallàhü hüvelğaniyyülhamiydü.

Ey nâs! Ey Allah ile olan ahdlerini unudanlar! O'nun nı'metlerinin şükründen gaafil olanlar! Kerem-i sübhânîsinin hukukuna riâyet etmeyenler! Biliniz ki: Bizzat siz hep ezelî ve ebedî.olarak Allah'a muhtac fukarâsınız. Hiçbir şey olarak zikredilmezdiniz, isminiz yokdu, kendiniz kendinizi bilmezdiniz, muhîtiniz, etrâfınız sizi tanımazdı, sizi ketm-i ademden meydâna çıkardı, türlü türlü nı'metlerine mazhar kıldı, bâhusus akıl nı'metini verdi. Mübdi'inizin, Rabbinizin nı'metlerine dâima muhtâc olduğunuz hâlde niçün şükretmezsiniz. Şükredicilerin şükründen, itâat edenlerin itâatlerinden, kezâ kâfirlerin küfründen, âsîlerin ısyânından bizâtihî münezzeh olan Allah ise O ganiyy. Bütün ef'âlinde hamde lâyık. Zenginlik O'nun zâtına münhasır, hamd O'nun şânına lâyık. Nefsinde mahmud, öğülmüş. Bütün nı'metlerin sâhıbi O.

16 — İn yeşe' yüzhibküm ve ye'ti bihalkın cediydin.

17 — Ve mà zàlike alellàhi bi'aziyzin.

Siz tekâsül eder, hevâ-i nefsinize meyleder, behimî hazlarınızda müstağrak kalarak hakk ve hakıkatden ayrılır, zulmde terakkı ederseniz Allah dilerse sizi giderir ve sizin yerinize size bedel yeni bir hâlk getirir. Kulluğun ve ma'rifetin hıkmetini tetmîm içün başka bir mahlûk getirir. Gafletin zirvesinde olanlar! Ve siz biliniz ki: Bu tebdil; kaadir, muktedir olan Allah'a göre hiçbir şey değildir. Artık kudretullah'ı bildikden, O'nun her şeyden ganiyy, her şey'in O'na muhtâc olduğunu işitdikden sonra emirlerine ta'zim ve nehyetdiği şeylerden ictinâb ediniz.

18 — Ve lâ tezirü vàziretün vizre uhrà ve in ted'u müskaletün ilâ hımlihà lâ yuhmel minhü şey'ün velev kàne zà kurbà innemà tünzirülleziyne yahşevne rabbehüm bilğaybi ve ekàmussalâte ve men tezekkà feinnemà yetezekkà linefsihî ve ilellàhilmesıyrü.

Hiçbir ağır günahkâr başkasının günâhının yükünü çekmeyecek. Şâyed ma'sıyyetinin, günâhının yükü ağır basan, bâr-ı azîm altında olan bir kimse yükünü taşıtmak emeliyle başka birini çağırsa (günâhının bir kısmından kurtulmak içün) çağırdığı kimse hısmı dahi olsa ondan bir şey yükletemeyecek. Karşı taraf yüklenmeye râzı dahi olsa yüklenemeyecek. Zira adl-i ilâhînin iktizâsı öyle. Fakat Ey Peygamber-i Hak! Sen bu inzârı ancak o kimselere duyurur, ve sakındırırsın ki: Rablerinin huzûruna çıkmadan haşyet beslerler, O'nun haşyetini duyarlar, emr olundukları namazı tertemiz, nefislerini mâsivâya meylden çekerek, ihlâs ile kılarlar. Her kim kendisini meâsîden temiz tutarsa yalnız kendisi içün temiz tutmuş olur. O temizliğin Dünyada da, Âhıretde de fâidesi kendi nefsinedir. Ve nihâyet herkesin gidişi, merci'-i küll olan Allah'adır.

(Ve mà yesteviylbahràni...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمٰى وَالْبَصِيْرُ ﴿١٩﴾ وَلَا الظُّلُمٰتُ وَلَا النُّوْرُ
﴿٢٠﴾ وَلَا الظِّلُّ وَلَا الْحَرُوْرُ ﴿٢١﴾ وَمَا يَسْتَوِي الْأَحْيَاءُ وَلَا
الْأَمْوَاتُ ۚ إِنَّ اللّٰهَ يُسْمِعُ مَنْ يَّشَاءُ ۚ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَّنْ فِي
الْقُبُوْرِ ﴿٢٢﴾ إِنْ أَنْتَ إِلَّا نَذِيْرٌ ﴿٢٣﴾ إِنَّا أَرْسَلْنٰكَ بِالْحَقِّ بَشِيْرًا
وَّنَذِيْرًا ۚ وَإِنْ مِّنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيْهَا نَذِيْرٌ ﴿٢٤﴾ وَإِنْ يُّكَذِّبُوْكَ
فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِهِمْ ۚ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنٰتِ
وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتٰبِ الْمُنِيْرِ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا
فَكَيْفَ كَانَ نَكِيْرِ ﴿٢٦﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللّٰهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً ۚ
فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرٰتٍ مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا ۚ وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ
بِيْضٌ وَّحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيْبُ سُوْدٌ ﴿٢٧﴾ وَمِنَ النَّاسِ
وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذٰلِكَ ۗ إِنَّمَا يَخْشَى
اللّٰهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمٰٓؤُا ۗ إِنَّ اللّٰهَ عَزِيْزٌ غَفُوْرٌ ﴿٢٨﴾ إِنَّ الَّذِيْنَ
يَتْلُوْنَ كِتٰبَ اللّٰهِ وَأَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَأَنْفَقُوْا مِمَّا
رَزَقْنٰهُمْ سِرًّا وَّعَلَانِيَةً يَّرْجُوْنَ تِجَارَةً لَّنْ تَبُوْرَ ﴿٢٩﴾ لِيُوَفِّيَهُمْ
أُجُوْرَهُمْ وَيَزِيْدَهُمْ مِّنْ فَضْلِهِ ۚ إِنَّهُ غَفُوْرٌ شَكُوْرٌ ﴿٣٠﴾

19 — Ve mà yesteviyl'a'mà velbesıyrü.

Kör ile gören, hakıkatden gaafil olan ile ârif-i Hak olan müsâvi değildir.

20 — Ve lezzulümàtü ve lennùrü.

Zulümât ile nûr, tecilliyyât-ı kahriyyeye mazhar olanla tecelliyât-ı cemâliyyeye mazhar olan müsâvi değildir.

21 — Ve lezzıllü ve lelharùrü.

Gölge ile sıcak, Cennet ile Cehennem, türlü türlü kerâmât ve fütûhat, nefehât-ı nesimâta mazhar olan ehl-i muhabbet ile, kuvâ-i behîmede kalmış, şehvet âteşinde yanmış müsâvî değildir.

22 — Ve mà yesteviyl'ahyäü ve lel'emvàtü innallàhe yüsmi'u men yeşä'ü ve mä ente bimüsmi'ın men fiylkubùri.

Alîm, hakîm olan Allah'ın ındinde dirilerle ölüler, mü'minlerle kâfirler de müsâvî olmaz. Ezeli, ebedî, sermedî hayâta sâhıb, ma'rifet, îman, yakîn, irfân ile hayat bulmuş olanla, cehl, dalâl, envâ'-ı gaflet ve nisyân ile ölmüş olan hiç müsâvî olur mu? Vâkıa alîm, hakîm olan Allah, her dilediğine hakkı işitdirirse de, Ey Ekmelerrüsül! Sen kabirlerde bulunanlara işitdirecek değilsin. Sen kalbi ölmüş olan kâfirlere söz işitdiremezsin.

23 — İn ente illâ neziyrün.

Ey Peygamber-i Hak! Sen ancak bir nezîrsin. Vahyy etdiğimiz inzârâtı, vaîdâtı onlara teblîğ et. Hidâyeti ille kabûl etsinler diye üzülme, yorulma. Sen yalnız teblîğ et, hisâbı biz alacağız.

24 — İnnà erselnàke bilhakkı beşiyren ve neziyren ve in min ümmetin illâ halâ fiyhà neziyrün.

Kemâl-i lûtf-ı sübhânîmizle biz seni hakk ile, dîn-i sahîh ile ınd-i sübhânîmizdeki merâtib-i âliyyeyi, makaamât-ı seniyyeyi mü'minlere tebşîr edici bir beşir ve kâfirlere, Hak ve hakıkate cebhe alanlara Allah azâbını beyân edici bir nezîr gönderdik. (Sen hem bir beşîr, hem bir nezîrsin.) Ey Ekmelerrüsül! Hiçbir ümmet yokdur ki içlerinde bir nezîr, Allah azâbını beyân eden, sakındırtacak biri gelip geçmiş olmasın.

İmdi Cenâb-ı Hak, Habîb-i Edîbini tesliyeten ferman buyuruyor:

25 — Ve in yükezzibùke fekad kezzebelleziyne min kablihim cäethüm rüsülühüm bilbeyyinàti ve bizzübüri ve bilkitàbilmüniyri.

Ey Ekmelerrüsül! Onlar seni tekzîb ediyorlar, küfrde, şirkde inâd ediyorlar, seni ve Kitâbını inkâr ediyorlarsa mahzûn olma. Zira bunlardan, bu müşrikînden evvel gelen kefere de, onlar da evvelki peygamberleri tekzîb etmişlerdi. Peygamberleri senin gibi onlara beyyinelerle, açık mu'cizelerle, nübüvvet ve risâletlerini isbât içün vâzıh delillerle, suhuf-ı münzele ve kitâb-ı münîr ile gelmişlerdi.

26 — Sümme ehaztülleziyne keferù fekeyfe kàne nekiyri.

Peygamberleri tekzîb etdiler, kitabları inkâr etdiler, küfrde, şirkde inâd etdiler. Sonra ben o küfredenleri celâl ve heybetimin iktizâsı izzet ve kudretimle tecelliyât-ı celâliyye ve kahriyyeme tutdum alıverdim. Benim inkârım nasıl oldu ya? Benim inkârım onların inkârına benzemedi. Onlardan hiçbir şey kalmadı, isimleri de, cisimleri de silindi, hayatda değil.

27 — Elem tere ennallàhe enzele minessemäi mäen feahrecnà bihî semeràtin muhtelifen elvànühà ve minelcibàli cüdedün ve biydun ve humrün muhtelifün elvànühà ve ğaràbiybü sùdün.

Ey Gören! Kaadir, muktedir, bütün kudretlerin sâhıbi olan Allah, görmedin mi nasıl Semâdan bir su indirmişdir? Biz onunla çeşid çeşid birçok meyveler çıkardık, kokuları başka başka, renkleri, lezzetleri başka başka. Renkleri ayrı ayrı dağlardan yollar yapdık. Kimi ak, kimi yol yol alacalı, kimi kırmızılı, türlü türlü renkde. Kuzgunî siyah kayalar peydâ etdik.

Âyetin ma'nâ-i işârîsine nazar edilirse:

İlm-el yakîn, ayn-el yakîn, hakk-al yakîn makamlarında beşerin geçirdiği devrelere, ma'nâlara, evliyâullahın sınıfına, fütûhât-ı ledünniyyeye mazhar olup zât-ı sübhânîyi mütâleaya kaabiliyyeti olan zâta, kâ'be-i zâta, arafât-ı esmâ ve sıfâta vâsıl olacak yollara, ekdâr-ı hüviyyâtda musaffâ olanlara, şübhe mertebesinde kalıp zulmetde kalanlara işâret vardır.

28 — Ve minennàsi veddeväbbi vel'en'àmi muhtelifün elvànühu kezàlike innemà yahşallàhe min ıbàdihil'ulemä'ü innallàhe aziyzün ğafùrün.

Kezâ gaflet ü nisyâna şiddetli meyli olan nâs'ı, mebde' ve meâda teallûk edecek şuur, idrâk rütbelerinden ayrılmış yerde yürür hayvanları, davarları, muhtelif renklerde, çeşid çeşid şekillerde, hey'etlerde yapdık. Allah saygısını, Allah korkusunu, kullarından yalnız bilenler duyar. Onlar kendilerini ketm-i ademden Hak'kın meydâna getirdiğini bilirler, cûd-ı sübhânîsiyle mevcûd olduklarına îman ederler, urefâ-i billâhdırlar.

Ârif-i Hak olanlar nasıl Hak'kı saymamazlık edebilirler? Allah azîz, her emrine gaalib, her tevbe edene, hakkıyle O'na dönene bir gafûrdur.

29 — İnnelleziyne yetlùne kitàballàhi ve ekàmussalâte ve enfekù mimmà rezaknàhüm sirren ve alâniyeten yercùne ticâreten len tebùre.

Onlar ki: Allah'ın Resûlüne gelen O Allah'ın Kitâbını okur

(elfâzını tilâvet ve ahkâmına mütâbaat eder), farz olan namazı evkaat-ı mahfûzasında kılar, kendilerine verdiğimiz rızk-ı sûrî ve rızk-ı ma'nevîden rızâmızı tahsîl içün gizli ve âşikâre bir kısmını infâk eder. (Gizli yaparlar: Riyâdan, sum'adan beri' olsun, nâs duymasın, kimse minnet altında kalmasın içün. Âşikâre yaparlar. O mahâlde o iktizâ etdiği içün, teşvik içün, tergıyb içün, îkaz içün. İşte böylece hayra sarfeder kimseler yok mu?) Bu yapmış oldukları hayırdan Allah'dan öyle bir ticâret recâ ederler, umarlar ki hiçbir durgunluk olmasın, hiçbir iflâs ihtimâli bulunmasın.

30 — Liyüveffiyehüm ücùrehüm ve yeziydehüm min fadlihî innehu ğafùrün şekùrün.

Allahü sübhânehû, amellerinin istihkaakı olan ecrlerini, mükâfatlarını onlara temâmen ödedikden başka fazl ü cûduyla ziyâdesini de verecekdir, inâyet-i rabbânîsiyle artdıracakdır. Nasıl artdırmaz? O hem gafûrdur; kullarının büyük günahlarını afveder, hem şekûrdur.

(Ve mà yesteviyla'mà...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِمَا
بَيْنَ يَدَيْهِ ۗ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ ﴿٣١﴾ ثُمَّ أَوْرَثْنَا
الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا ۖ فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ
وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ
ذَٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٣٢﴾ جَنَّاتُ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا
يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا ۖ وَلِبَاسُهُمْ
فِيهَا حَرِيرٌ ﴿٣٣﴾ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ ۖ
إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٤﴾ الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ
مِنْ فَضْلِهِ لَا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا لُغُوبٌ ﴿٣٥﴾
وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارُ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ
عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا ۚ كَذَٰلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَفُورٍ ﴿٣٦﴾ وَهُمْ
يَصْطَرِخُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا
نَعْمَلُ ۚ أَوَلَمْ نُعَمِّرْكُمْ مَا يَتَذَكَّرُ فِيهِ مَنْ تَذَكَّرَ وَجَاءَكُمُ النَّذِيرُ ۖ
فَذُوقُوا فَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ ﴿٣٧﴾ إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٣٨﴾

31 — Velleziy evhaynä ileyke minelkitàbi hüvelhakku müsaddikan limà beyne yedeyhi innallàhe bi'ıbàdihî lehabiyrün besıyrün.

Ey Ekmelerrüsül! Beşeriyyetin ihtiyâcını ve seâdetini kâfil olan o sana vahyetdiğimiz Kitab hakk'dır. Hazret-i ilmimizde sâbit ve ınd-i sübhânîmizden münzel olan o Kitab: kendinden önce inzâl olunan kitabları ve suhûfu ınd-i sübhânîmizden münzel olduğunu tasdik ve te'yid, hükmümüzü ve ahkâmımızı beyân eder. Allah, kullarının akvâlinden, ahvâlinden, ef'âl-i zâhire ve bâtınasından, isti'dad ve kaabiliyâtından, geçmiş ve geleceklerinden haberdardır ve onları görür.

32 — Sümme evresnelkitàb-elleziynastafeynà min ıbàdinà feminhüm zàlimün linefsihi ve minhüm muktesıdün ve minhüm sàbikun bilhayràti biiznillâhi zàlike hüvelfadlülkebiyrü.

Sonra biz O Kitâbı kullarımızdan seçip ayırdıklarımıza mîras olarak verdik. Ezelde onlara O Kitâba ma'rifet ve muhabbet verdik, O Kitâbın acâibini, garâibini bildirdik. O öyle bir mîras ki ona neseb-i ma'rifetle vâris oldular ve onlar mahall-i kurbe seçildiler. Bunlar da üç sınıfa ayrıldı: Onlardan bir kısmı öz nefislerine zulm eder,* bir kısmı muktesıd: Hak'kı Hak ile bilir, hâlkın Hak içün olduğunu bilir, ubûdiyyet hudûdundan tecâvüz etmez. Bir kısmı: Allah'ın izniyle hayır işlerde ileri gider, hayırda yarışa çıkar, bütün hâlinde müstakım. İşte büyük bir inâyet, büyük bir fadl o.

Ey tâlib!

Ehl-i hakıkat bu nazm-ı kerîmden birçok ma'nâlar tahsîl etmişlerdir:

Zâlim linefsih: Mürid.

---

* Nazm-ı kerîmde emânet-i ilâhîyi yüklenen insâna işâret vardır.

Muktesıd: Muhib.
Sâbıkun bilhayrat: Ârif.
Zâlimün linefsih: İlm meydânında...
Muktesıd: Ma'rifet meydânında...
Sâbıkun bilhayrat: Vecd meydânında...

33 — Cennàtü adnin yedhulùnehà yühallevne fiyhà min esàvire min zehebin ve lü'lüen ve libàsühüm fiyhà hariyrün.

Onlar Adn Cennetlerine gireceklerdir. Orada altın bilezikler, hem de inciler takınacaklar. Elbiseler de orada ipekden olacakdır.

Nazm-ı kerîmden ma'nâ-i enfüsî tahsîl edilecek olur ise: Ahlâk ve fezâilin kemâliyle süslenecekler, ulûm-ı rûhâniyye, meârif-i hakaayık-ı keşfiyye ve zevkıyyeye nâil olacaklar.

34 — Ve kàlülhamdü lillâhilleziy ezhebe annelhazene inne rabbenà leğafùrün şekùrün.

Bâtıl hüviyyetleri ve benlikleri kalkıp da makaam-ı kurbe vâsıl oldukdan sonra, o ehl-i kurb, ehl-i ma'rifet; müşâhede cennetlerine girdikden, envâr-ı mükâşefeyi idrâk etdikden ve firkat elemlerinden necat buldukdan sonra Hâlıklarına hamd ü senâda bulunarak iştiyâk ile şöyle diyecekler: "Hamdolsun Allah'a. Bizden lûtf u keremi ile hüznü giderdi, firkat gam u gussasından kurtardı, müşâhedeye mazhar kıldı. Bu O'nun mahz-ı inâyetidir. Zira Rabbimiz çok gafûrdur; benlik günâhımızı örtdü. Şekûrdur; amellerimizi kabûl etdi. Bizden râzı oldu, tevfıyk-ı sübhânîsi ile o kaadir ü muktedir fezâ-i vahdetine, bize kurbiyyet verdi.

35 — Elleziy ehallenà dàrelmukàmeti min fadlihî lâ yemessünà fiyhà nesabün ve lâ yemessünà fiyhà lüğùbün.

Fazlından bizi imtihansız ikaametgâh olan yurda, saraya kondurdu. Burada bize dâr-ı ibtilâdaki gibi hiçbir yorgunluk, kezâ hiçbir usanç gelmeyecek, bıkkınlık ârız olmayacak.

36 — Velleziyne keferù lehüm nàrü cehenneme lâ yukdà aleyhim feyemùtù ve lâ yühaffetü anhüm min azàbihà kezàlike necziy külle kefùrin.

Küfredenlere, Hak ve hakıkati inkâr ile kendilerini perdeleyenlere gelince: ki onlar Allah'dan i'raz, kitablarını ve peygamberlerini, ba'sü haşri inkâr etmişlerdi. Onlara türlü mahrûmiyyetler içinde Cehennem âteşi vardır. Onlara taraf-ı sübhânîden hükm verilmez ki ölsünler. (Ölsünler de azabdan kurtulsunlar.) Üzerlerinden biraz azab da tahfîf edilmez. (Azab azabı ta'kîb edecek.) İşte biz küfrde ısrar ve inâd edenleri, cûd ü keremimizle ihsân etdiğimiz nı'metleri inkâr eden bütün nankörleri böyle cezalandırırız.

37 — Ve hüm yastarihùne fiyhà rabbenä ahricnà na'mel sàlihan ğayrelleziy künnà na'melü evelem nü'ammirküm mà yetezekkerü fiyhi men tezekkere ve cäekümünneziyrü fezùkù femà lizzàlimiyne min nesıyrin.

Ve onlar fezà ve korkularının şiddetinden mütehassirâne orada Allah'a şöyle feryad, figan ederler: "Ey Rabbimiz! Bütün ikrâmına, in'âmına, lûtfuna karşı küfranda bulunduğumuz Rabbimiz! Bizleri buradan çıkar. Bir kere daha çıkar da Dünyada işlediğimiz işlerden başka ınd-i sübhânînde makbûl ve râzı olacağın işleri sana yapalım. Biz Dünyada inad ve mükâbere etmişdik. Fakat şimdi bize hakk ve bâtıl zâhir oldu, kitâbına, peygamberlerine ve ınd-i sübhânînden getirdiklerinin hepsine îman edeceğiz, tasdik edeceğiz." (Bizden mühlet mi istiyorsunuz? Biz Dünyada size uzun zaman mühlet verdik.) "Biz size düşünmek isteyenin düşüneceği, ibret almak isteyenin ibret alacağı kadar ömür vermedik mi? Hem size (bu başınıza geleceği, bu

halleri beyân eden) peygamberler de geldi. Artık tedârik, telâfi zamânı geçdi, derhâl ebedî azâbı tadın. Hudûd-ı ilâhiyyenin hâricine çıkıp türlü türlü zulm yapan zâlimleri azabdan kurtaracak, azâbını hafifledecek yokdur."

38 — İnnallâhe àlimü ğaybissemàvàti vel'ardı innehu aliymün bizàtissudùri.

Allah, Semâvâtın ve Arzın gaybını bilir. Halâıkdan O'nun ilmine gaaib olan hiçbir şey yokdur, O'na hiçbir şey gizli değildir. Sübhânehû Teâlâ elbette o sînelerdeki gizlenenlerin künhünü bilir.

(Velleziy evhaynä ileyke...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ
الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِلَّا مَقْتًا وَلَا يَزِيدُ
الْكَافِرِينَ كُفْرُهُمْ إِلَّا خَسَارًا ﴿٣٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَكُمُ الَّذِينَ
تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ
فِي السَّمَاوَاتِ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَتٍ مِنْهُ بَلْ إِنْ يَعِدُ
الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا ﴿٤٠﴾ إِنَّ اللَّهَ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِنْ زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ مِنْ بَعْدِهِ
إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا ﴿٤١﴾ وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ
جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَيَكُونُنَّ أَهْدَىٰ مِنْ إِحْدَى الْأُمَمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ
مَا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا ﴿٤٢﴾ اسْتِكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ وَلَا
يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ الْأَوَّلِينَ فَلَنْ
تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا ﴿٤٣﴾
أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِنْ شَيْءٍ
فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا ﴿٤٤﴾

39 — Hüvelleziy ce'aleküm haläife fiyl'ardı femen kefere fe'aleyhi küfrühu ve lâ yeziydülkàfiriyne küfrühüm ınde rabbihim illâ makten ve lâ yeziydülkàfiriyne küfrühüm illâ hasàren.

Arz'da sizleri geçenlerin yerine getiren O'dur. Sizi evvelkilere O halef yapmışdır. İmdi: îmandan kim i'râz eder, i'râzının, küfrünün vebâlini yüklenirse kendisine yapar, zararı kendisinedir. Kâfirlerin küfrleri, şirkde ısrarları, Hak'ka, kitablarına, peygamberlerine îman etmekden istinkâf etmeleri Rablerinin ındinde O'nun gadab-ı sübhânîsini, buğzunu şiddetlendirmekden başka bir şey artdırmaz, sâha-i ızz-i kabûlden tardolunmalarını ta'cîl eder. Evet, kâfirlere küfrleri husrandan başka bir şey artdırmaz.

40 — Kul ereeytüm şürekäekümülleziyne ted'ùne min dùnillâhi erùniy màzà halekù minel'ardı em lehüm şirkün fiyssemàvàti em àteynàhüm kitàben fehüm alâ beyyinetin minhü bel in ye'ıduzzàlimùne ba'duhüm ba'dan illâ gurùren.

Ey Ekmelerrüsül! Müşrikîne envâ'-ı husran ve hizlânı, huzûr-ı ızzi kabûlden o tardoluşu beyandan sonra söyle: "Gördünüz a ey zavallı inadcılar! Allah'ı bırakıp yalvardığınız, tapdığınız şeriklerinizi, putlarınızı? Gösterin bana onlar yeryüzünde ne yaratmışdır? Yoksa kendilerine bir kitab verdik de Allah'a şerik yapdıkları şeylere tapma husûsunda o kitabda açık bir beyyine üzerinde mi bulunuyorlar? Bir burhâna mı dayanıyorlar? Hayır ne delâil-i akliyye var, ne delâil-i nakliyye... O zâlimler yalnız yalan va'dlerle biribirlerini aldatmadan başka bir şey yapmıyorlar."

41 — İnnallàhe yümsiküssemàvàti vel'arda en tezùlâ ve lein zàletä in emsekehümà min ehadin min ba'dihî innehu kàne haliymen gafùren.

Allah, Semâvat ve Arz'ı kudret-i sübhânîsiyle hıfz ediyor, tutuyor, yerlerinden ayrılmasından koruyor. Celâlim hakkı içün şâyed onlar biribirinden ayrılsa, zevâl buluverseler (Kıyâmetde olacağı gibi) onları O'ndan başka biri çıkıp tutamaz. Sübhânehû Teâlâ zâtında halîmdir; cürmlerin, günahların zuhûrunda intikaam almakda acele etmez. Gafûrdur; ihlâs ile Allah'a döneni, tevbe edeni kemâl-i hılminden dolayı mağfiret eder.

42 — Ve aksemù billâhi cehde eymànihim lein cäehüm neziyrün leyekùnenne ehdà min ıhdel'ümemi felemmà cäehüm neziyrün mà zàdehüm illâ nüfùren.

Müşrikler yeminlerinin en kuvvetlisiyle yemîn etmişlerdi: Kendilerine inzâr edici bir peygamber gelse, Allah'ın azâbını bildirse, kendilerini irşâd etse herhangi bir ümmetin en birincisinden daha ziyâde hidâyet bulacaklar, tâatde, nezîr ü beşîr olan peygambere inkıyadda daha müstaid olacaklar ve hidâyet bulacaklardı. Böyle ahd etmişlerdi. Vaktâ ki onlara beşîr ve nezîr ve bütün peygamberlerin ekmeli, mevcûdâtın eşrefi olan bir peygamber (ya'ni Muhammed aleyhissalâtü vesselâm) geldi, onun gelişi onlarda Hak'dan nefret etmekden başka bir şey artdırmadı. İ'râz etdiler, Hak ve hakıkati kabûlden uzaklaşdılar, o'nu ve o'nun dînini inkâr etdiler.

43 — İstikbàren fiyl'ardı ve mekresseyyii ve lâ yehıykulmekrüsseyyiü illâ biehlihî fehel yenzurùne illâ sünnetel'evveliyne felen tecide lisünnetillâhi tebdiylen ve len tecide lisünnetillâhi tahviylen.

Dünyada îmânı bir türlü kibirlerine yediremediler. Hak ve hakıkatden o kadar nefret etdiler, Allah'ı beyâna gelen, beşeriyyeti ücretsiz, külfetsiz, minnetsiz Hak'ka da'vet eden o zâta hasedlerinden, buğzlarından öyle cebhe aldılar ki bütün kötü fikirleriyle çalışdılar, su'ikasd tertîbâtı yapdılar, hîleler dokudular, hulâsa ne kadar çirkinlik yapılmak lâzımsa olanca kuvvetleriyle

yapdılar. Fakat kötü fikir sâhıbini sarar, yalnız onun başına geçer. Onlar ne bekliyorlar? Evvelkilerin sünnetinden başka ne gözediyorlar? Allah'ın sünnetinde, âdetinde cezâ i'tibâri ile hiçbir vakıt değişiklik yokdur. Ey Ekmelerrüsül! Seni, senin getirdiğin kitâbı, senin beyân etdiğin dîni tekzîb edenlerin istihkak etdikleri cezânın, o azâbın nüzûlünde dönmek göremezsin.

44 — Evelem yesiyrù fiyl'ardı feyenzurù keyfe kàne àkıbetülleziyne min kablihim ve kànù eşedde minhüm kuvveten ve mà kànallàhü liyu'cizehu min şey'in fiyssemàvàti ve lâ fiyl'ardı innehu kàne aliymen kadiyren.

Peygamberleri tekzîb edenler, geçmiş ümmetlerin sünnetullah ile ta'zîb edilip helâk edildiklerini inkâr edenler, o müşrikler nazar-ı ibret ve istibsâr ile Arz üzerinde gezip kendilerinden evvel gelenlerin âkıbeti nasıl olmuş görmediler mi? Onlar ise onlardan kuvvet ve kudretce daha kuvvetli, kudretli, adedce daha çok, emvâl ve evlâdca daha şevketli idiler. Rıdâ-i ızz ü celâl sâhıbi olan Allah'ı Semâvatda ve Arz'da hiçbir şey âciz kılamaz. O'nun hazret-i ilminin ihâtasının hâricinde hiçbir şey bulunmaz, O'nun tesarrufunun hâricinde hiçbir şey kıpırdanmaz. Çünki O alîm; hazâne-i ilminden fütursuz, kusursuz meydâna getirmeye kadîrdir. O'nun ilmi âlemde vâr olmuş varlıkda ve vâr olacak varda pek âşikârdır. Kudreti de öyledir. Kendisiyle azamet yarışına çıkanın âkıbetini, seyyiâtının neticesini mûcibi ile yerine getirir. Kulları üzerinde ilminin kemâli nihâyetsizdir, rahmet ve re'fetinden dolayı derhâl intikaam almaz.

(Hüvelleziy ce'aleküm...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

45 — Velev yüàhızüllàhünnàse bimà kesebù mà tereke alâ zahrihà min däbbetin ve lâkin yüahhırühüm ilä ecelin müsemmen feizà cäe ecelühüm feinnallàhe kàne bi'ıbàdihî besıyren.

Şâyed Allah insanları kazandıklarından, ef'âlinden dolayı hemen muâhaze edecek olsa Arz üzerinde bir kıpırdanan bırakmazdı. Velâkin onları müsemmâ bir ecele (muayyen, mukadder intikaamın alınacağı o yevm-i Kıyâmete kadar) te'hir buyurur. Indallah ma'lûm ve mev'ûd olan o muayyen zaman gelince milkinde, melekûtunda cereyân eden her şey'i gözetleyen ve muhâfaza eden Allah, ona göre cezâlandırır. Hiç şübhe yok ki Allah kullarına basîr bulunuyor.

—

Cenâb-ı Hak'kın inâyet-i sübhânîsi, Sultân-ı Rüsül, Hâdî-i Sübül, Aleyhi Salâvât-ül Küll Efendimizin şefâat-i uzmâsı, Ehl-i Beytinin ve Eshâb-ı bâsafâsının ikrâm-ı ma'nevîleri ile Sûre-i Fâtır'dan tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

Sûre-i Celîlede ıstıfâ kaanûn-ı sübhânîsiyle başlıca üç sınıf insâna işâret edilmiş, bunlardan bir kısmının öz nefislerine zulmedenler; bir kısmının muktesıd, ya'ni Ubûdiyyet hudûdundan tecâvuz etmeyenler; bir kısmının hayır işlerde ileri gidenler, hayırda yarışa çıkanlar olduğu beyân edilmiş, bundan başka, kimlerin kendilerini gadab-ı ilâhîye siper etdikleri, zâlimlerin biribirlerine karşı yegâne kârlarının neler olduğu da açıkca izâh edilmişdir.

سُورَةُ يسۤ

Sûre-i Yâsin

Kur'an'ın kalbi olan ve ındallah (El'azîme) tesmiye edilen, sâhıbini şerif ve onu gelecek Dünya ve Âhıret korkularından masun kılan, mihnetlere karşı koyup önleyen ve her fenâlığı def'edip sâhıbinin hayırlı hâcetlerini meydâna getiren Yâsîn-i Şerif Sûre-i Celîlesi Mekke'de nâzil olmuşdur.

Âyetleri : Seksen üç
Kelimeleri : Yedi yüz yirmi yedi
Harfleri : Üç bindir.

Bu Sûre-i Celîle: Sâni'-ı A'zamı ve sıfâtını, nübüvvet ve mu'cizeyi, Hazret-i Muhammed'i ve makaamını âlem-i insâniyyete takdîm edip tanıtdırır, rıfk ile ümmet nasıl da'vet edilir âşikâr i'lân eder, süedânın ve eşkıyânın âkıbetini öğredir, kazâ ve kaderi isbât eder, bütün kâinâtın kudretullahın tecellîsinin neticesi olduğunu, ilm-i ilâhînin her şey'i ihâtasını, son günü, haşr-i ecsâdı, divân-ı ilâhîyi, ceza ve hisâbı açıkca beyân eder.

Bu Sûre-i Celîle, Kur'an'ın içinde (Kur'an'ın rûhu) yerindedir ve onun içün (Kalb-i Kur'an) denilmişdir.

Kitâbullahda sûrelerin merâtib i'tibâriyle biribirine irtibâtı vardır. Bunların enfüsî cihetlerini tedkık ederek bu irtibâtı görürüz. İmdi burada başdan nihâyete kadar sûrelerin irtibâtını zikredecek değilim, yalnız bir misâl vereceğim:

Meselâ: İnsâna emânetini veren ve o emânetin sâhıbi olan Allah'a hamdedip bu nı'met-i uzmânın şükründe kusûr etmeyip şükredilirse bunun neticesinde bir mertebeye nâil olunur. İşte bu mertebeye "Sidre-i Müntehâ" mertebesi denir. Sidre-i Müntehâ'dan sonra "Cennet-ül Me'vâ" gelir. Sidre-i Müntehâ'dan Cennet-ül Me'vâya, o cemâle tayarân içün kanad lâzımdır. Ona işâreten Sûre-i Fâtır, Sebe' Sûresinin ardınca gelir. Sûre-i Fâtır'ın ardından da Sûre-i Yâsin gelir ki Levh-ı Mahfuz mertebesine gidilmeye işâretdir. Çünki Yâsin Levh-ı Mahfûza mukaabildir. Buna binâen kalb-i Kur'an denilmişdir.

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللّٰهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوْا مَا تَرَكَ عَلٰى ظَهْرِهَا مِنْ دَآبَّةٍ وَّلٰكِنْ
يُّؤَخِّرُهُمْ اِلٰٓى اَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ فَاِذَا جَآءَ اَجَلُهُمْ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِعِبَادِهٖ بَصِيْرًا ﴿٤٥﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

يٰسٓ ﴿١﴾ وَالْقُرْاٰنِ الْحَكِيْمِ ﴿٢﴾ اِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿٣﴾ عَلٰى
صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٤﴾ تَنْزِيْلَ الْعَزِيْزِ الرَّحِيْمِ ﴿٥﴾ لِتُنْذِرَ قَوْمًا
مَّآ اُنْذِرَ اٰبَآؤُهُمْ فَهُمْ غٰفِلُوْنَ ﴿٦﴾ لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلٰٓى
اَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿٧﴾ اِنَّا جَعَلْنَا فِيْٓ اَعْنَاقِهِمْ
اَغْلٰلًا فَهِيَ اِلَى الْاَذْقَانِ فَهُمْ مُّقْمَحُوْنَ ﴿٨﴾ وَجَعَلْنَا مِنْۢ بَيْنِ
اَيْدِيْهِمْ سَدًّا وَّمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَاَغْشَيْنٰهُمْ فَهُمْ
لَا يُبْصِرُوْنَ ﴿٩﴾ وَسَوَآءٌ عَلَيْهِمْ ءَاَنْذَرْتَهُمْ اَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ
لَا يُؤْمِنُوْنَ ﴿١٠﴾ اِنَّمَا تُنْذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمٰنَ بِالْغَيْبِ ۚ
فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَّاَجْرٍ كَرِيْمٍ ﴿١١﴾ اِنَّا نَحْنُ نُحْيِ الْمَوْتٰى وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوْا
وَاٰثَارَهُمْ ۚ وَكُلَّ شَيْءٍ اَحْصَيْنٰهُ فِيْٓ اِمَامٍ مُّبِيْنٍ ﴿١٢﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

Yâ Rab! Nefsimin ve şeytânın şerrinden kaçıp sana ilticâ' eden kulum. Onların fenâlığından feryâd edip sana dehâlet ediyorum. Hakıkatde ilticâ' edecek hiçbir yer yokdur.

Yâ Rabbi! Senin nâmınla işe başlıyorum.

Bütün esmâ-i ilâhiyyesiyle Habîbine tecellî eden ve onu bütün kullarına resûl olarak gönderip herkes içün sırât-ı müstakıymi açmış olan Allahım! Senin isminle başlıyorum.

1 — Yàsïyn.

Ey Nefs-i Nâtıka-i Kâinâtın kalbi olan Peygamber-i Hak! Ey Nûr-ül Envâr!

2 — Velkur'ànilhakiymi.

3 — İnneke leminelmürseliyne.

4 — Alâ sıràtın müstekıymin.

Yevm-i mîsak hakkı ve Habîbimle olan sırrım hakkı, hıkmetinin nihâyeti olmayan, nazm-ı üslûbu muhkem, her zamânın füsehâsını hürmetle karşısında tutan, urefâsını hayretde bırakan, ma'nâsını zamanlar tefsîr eden, beşeriyyetin seâdetini kâfil olan Kur'an hakkı içün; Ey bütün mahlûkaata peygamber olarak gönderilen Hâtem-ül Enbiyâ ve Ey Ekmelerrüsül!

Sen hiç şübhesiz dosdoğru tevhıd-i zâtîye îsâl edici sırât-ı

müstakım üzerinde mütemekkin mürselîn-i kiramdansın. (Nazm-ı kerîmde kaseme cevab veriliyor. Ya'ni Cenâb-ı Hak kâfirlerin inkârlarını redd-i sübhânîsi ile redd buyuruyor. Kâfirler, Resûlûllah'a "Sen resûl değilsin, Allah seni bize resûl olarak göndermedi" demeleri üzerine Cenâb-ı Hak onların Peygamber hakkındaki bu sözlerini reddediyor da Habîb-i Ekreminin risâletine kasemle şehâdet ediyor.)

İmdi, nazm-ı kerîmin huzûrunda durulacak olursa: Hiçbir recülün erişemediği bir makaamı i'lân ve Muhammed'in (aleyhissalâtü vesselâm) rütbe-i siyâdetine ve makaam-ı kurbiyyetine işâret vardır. Zira sırât-ı müstakım sırâtullahdır. Cenâb-ı Fahr-i Âlem bir hadîs-i şeriflerinde buyururlar ki: "Allah ile benim bir tecellîm olur ki o tecellîde oraya ne bir nebîyy-i mürsel ve ne de bir melek-i mukarreb tecellî edemez." Her nebînin bir makaam-ı muayyeni vardır. Netikm Resûl-i Ekrem Efendimiz Leyle-i Mi'racda her Semâda ba'zı enbiyâyı gördüklerini, meselâ Hazret-i Mûsâ'yı altıncı Semâda, Hazret-i İbrahim'i yedinci Semâda gördüklerini haber verdiler. Zât-ı Muhammedînin makaam-ı âlîlerine gelince: Hiçbir mevcûdun oraya eremeyeceği ve onun kemâli Kur'an-ı hakîmin ona nâzil olmasiyle pek âşikâr anlaşılır.

5 — Tenziylel'aziyzirrahıymi.

Kur'an-ı Mübîn ma'den-i hıkmetin menba'ıdır. Zira O: Azîz ve ganiyy, tenzîlinde hiçbir şey'e muhtâc olmayan, sırf merhamet-i ilâhiyyesiyle tenzîl eden Allah'ın kitâbıdır. Bütün makdûrâta her vech ile ahkem ve eblâğ onu tasdik edenlere rahıym, etmeyenler hakkında ise gaalib ve kaadir, umum mükelleflere gaflet ve nisyân uykusundan uyandırmak içün Allah'ın merhametiyle tecellî eden ve ınd-i sübhânîsinden münzel bir Kitâb-ı Mübîndir. O hablûllahdır. Ona sıdk ile sarılan Hak'kın ızzet ve azametine mazhar olur, kâm alır.

6 — Litünzire kavmen mä ünzire àbäühüm fehüm ğàfilùne.

Ey Ekmelerrüsül! Yakın babalarına hayli zamandan beri Allah'ı beyân edecek, Allah korkusunu ve O'nun saygısını anlatacak peygamberler gönderilmeyen, gafletde, kalbleri uykuda ve fetret içinde kalmış, hayra, şerre, fevz ü seâdete âgâh olmamış bir kavme Allah'ın azâbını beyân etmen, bu âlemden sonra nâmütenâhî ikinci bir âlem bulunduğunu, orada hiç kimse mensî ve mühmel bırakılmaksızın azîz ve rahıym bir Allah'ın huzûruna çıkılacağını, bir dîvanda hisab verileceğini bildirmen içün ve burhânın da Kur'an-ı Mübîn olmak üzere seni nezîr yapdık.

7 — Lekad hakkalkavlü alä ekserihim fehüm lâ yü'minûne.

Şunu da bilin ki: İzzet ü celâlim hakkı içün bunların pek çoğuna "azab" sözü hükm-i kat'iyy-i sübhânîyyemde sâbit olmuşdur. "Kelime-i azab" sözü kâfir olanlara, hakk ve hakıkati örtenlere, bâtılı hakk şeklinde göstermek isteyenlere hakk olmuşdur. Bu söz İblîs'e tâbi' olanlar içün ferman buyurulmuşdur. Artık onlar senin inzârınla îmâna gelmeyip küfrü ihtiyâr edecekleri, peygamberlerini, kitâbını tekzibde bulunacakları bence ma'lûm olduğu cihetle onlar şekaavet çerçevesi içinde mahsur kalacaklardır.

Habîbim! Sen üzülme. Senin vazifen ancak tebliğdir, irşad ve hidâyet kapısını açmakdır. Yoksa o kapıdan girmek istemeyen içün üzülmek değildir. Onlar kendi ihtiyarları ile küfrü tercih etmişlerdir. Cebr ile değil. (İslâm'ın şartı inkıyaddır, inkıyâd etmediler. Îmânın şartı i'tikaddır, i'tikad etmediler. İhsânın şartı işhaddır, bunların hiçbirini yapmadılar.)

8 — İnnà ce'alnà fiy a'nàkıhim ağlâlen fehiye ilel'ezkàni fehüm mukmehùne.

İşte biz nezd-i celîl-i sübhânîmizde ma'lûm olan küfrü ihtiyâr edenlerin boyunlarına çenelerine kadar dayanıp başlarını

kazık gibi tutacak kelepçeler, lâleler vurduk. Muzahrafât-ı dünyeviyyeden, hırs, tama', şehvet ma'deninden yapılan o kelepçeler boyuna geçdikden sonra artık o boyun Hak'ka karşı eğilir mi? O yukarı dikilmiş baş Hak'ka karşı tezellül ve hudû' ile bükülür mü?

9 — Ve ce'alnà min beyni eydiyhim sedden ve min halfihim sedden feağşeynàhüm fehüm lâ yübsırùne.

Kemâl-i kahr u celâlimizden onların önüne hırs, tama', kibr, ucb, buğz ve adâvetden bir sedd, arkalarına da zulmet-i beşeriyyelerinden bir sedd çekmişizdir, böylece âyât ü beyyinâtı görebilecek kalb gözlerini kör etmişizdir. Bunlar artık şevâhid-i zâhireyi ve âyât-ı bâhireyi görmezler, o seddi yıkıp, aşıp îmâna girmezler. Binâen'aleyh Hak'kı kabûlden mahrûm olup tevhıd ü îman yolundan uzak düşmüşlerdir.

10 — Ve seväün aleyhim eenzertehüm em lem tünzirhüm lâ yü'minùne.

Ey Peygamber-i Hak! İşte bu sınıfa sen Allah'ın azâbını anlatsan da, âkıbetlerinin vehâmetini söylesen de, söylemesen de müsâvîdir. Bunlar inzardan müteessir olmazlar, azıcık nedâmet ve istiğfâra dönmezler. O sedd içinde mahsûr olanlar sana, Dînine ve Kitâbına asla îmân etmezler. Zira kulak ve gözlerindeki kalın örtü Hak'kı kabûle ve onu tezekküre, alâmâtını görmeğe mâni'dir. Esâsen onlar sâbık ilmimizde ve kazâmızda acı azab ve dalâl-i baîd ile hükmolunmuşlardır. Sen artık bunlar hakkında üzülme.

İmdi, Cenâb-ı Hak inzârın kimlere te'sîr edebileceğini işâret buyuruyor:

11 — İnnemà tünzirü menittebe'azzikre ve haşiyerrahmàne bilğaybi febeşşirhü bimağfiretin ve ecrin keriymin.

Ey Ekmelerrüsül! Senin inzârından ancak: kalb penceresini Hak ve hakıkate açmış, Kitâbullah'a tâbi' olmuş, Allah'ın rahman sıfatiyle muttasıf ve O'nun nûru ile küfrün âkıbetini, ısyânın neticesini, îmânın halâveti, irfânın rif'ati ile de Hak'kı görmeğe başlamış, bunlarla berâber sıfat-ı ilâhiyyeyi görüp zât-ı ilâhîden bilgayb korkan kimseler anlarlar. Evet, inzar ancak eshâb-ı zikre te'sîr eder. Onlar mezkûrun azametini müşâhedeye çalışırlar. Sâdıkın mev'ızesinin berekâtiyle kendilerinde Hak'ka karşı ta'zim, emirlerine karşı tâat ziyâdeleşir.

İşte bu makaam-ı irfâna sâhıb olanlara, âyât-ı ilâhiyyemi sem'-i kabûl edip ona râzı olanlara, hâlisen, hâifen, râciyen imtisâlde bulunanlara; vaktiyle mukteza-i beşeriyyet ü gaflet hatâlarının afvolunduklarını, inâyet-i rabbâniyye ve iltifât-ı sübhâniyyeme mazhar kılındıklarını müjdele ve ihlâs ile benim nâmıma yapdıkları amellerinin ecrlerini kat kat vereceğimi tebşîr et.

12 — İnnà nahnü nuhyiylmevtà ve nektübü mà kaddemù ve àsàrehüm ve külle şey'in ahsaynàhü fiy imàmin mübiynin.

Ey Peygamber-i Hak! Bizim ihâta-i ilmimiz kullarımızın haklarını fevt etmez. Ölüleri dirilden yalnız biziz. Kasvet hastalığı ile ölmüş kalbleri dirilden yine biziz. Mevt-i cehl ü dalâlet ile helâke gidenleri, vehm ü hayâl çöllerinde, uçurumlarında serseri dolaşanları hayât-ı ilm ve hayât-ı îman ve tevhıd ü irfân ile dirildip kemâl-i kudret ve tecelliyyât-ı lûtfiyye-i cemâliyyemiz muktezâsiyle onlara hidâyet veren biziz. Levh-ı kazâmıza ve hazret-i ilmimize kendileri içün geçmiş ve gelecek hayır ve şerlerini, hasene ve seyyielerini yazıp bunların muktezâsiyle mükâfat ve mücâzat verecek olan yine biziz. Hulâsa kullarımızdan sâdır olmuş ve olacak her şey'i alettafsil mahfuz ve mazbut kılmışızdır, bize tekarrüb etmeklik ve likaamıza vâsıl olmaklık şerefiyle yapdıkları mücâhedelerini en ufak kısmına kadar imâm-ı mübîn olan levh-ı mahfûzumuzda tesbît etmişizdir.

Dikkat edin muvahhıdler!

Âyet-i çelîlenin beyânına nazaran bütün ef'al, harekât, sedâ hepsi mahfuzdur. Bugün bunun inkârına mecâl kalmamışdır. Radyoyu görüyorsunuz. Sözün ve sedânın zâyi' olmadığı isbât ediliyor. Hattâ söyleyenin sûretini gösteren vâsıta dahi bugün îcad edilmişdir. Ki bunlar henüz îcad edileceklere göre bir nokta bile değildir. İşte bunlar hep Kitâbullah'ın tefsîridir. Evet... "okunacak" ismiyle tesmiye edilen Kur'an-ı Mübîn'in, o muazzam Kitâbın acâyibâtındaki inceliği kalemler, kâğıtlar değil, zamanlar anlatacakdır.

(Velev yüàhızüllàhünnàse bimà kesebù...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَاضْرِبْ لَهُمْ مَّثَلًا اَصْحٰبَ الْقَرْيَةِ ۘ اِذْ جَآءَهَا الْمُرْسَلُوْنَ ۚ ﴿۱۳﴾
اِذْ اَرْسَلْنَآ اِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوْهُمَا فَعَزَّزْنَا بِثَالِثٍ فَقَالُوْٓا اِنَّآ
اِلَيْكُمْ مُّرْسَلُوْنَ ﴿۱۴﴾ قَالُوْا مَآ اَنْتُمْ اِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا ۙ وَمَآ
اَنْزَلَ الرَّحْمٰنُ مِنْ شَيْءٍ ۙ اِنْ اَنْتُمْ اِلَّا تَكْذِبُوْنَ ﴿۱۵﴾ قَالُوْا رَبُّنَا يَعْلَمُ اِنَّآ
اِلَيْكُمْ لَمُرْسَلُوْنَ ﴿۱۶﴾ وَمَا عَلَيْنَآ اِلَّا الْبَلٰغُ الْمُبِيْنُ ﴿۱۷﴾ قَالُوْٓا
اِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ ۚ لَئِنْ لَّمْ تَنْتَهُوْا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُمْ
مِّنَّا عَذَابٌ اَلِيْمٌ ﴿۱۸﴾ قَالُوْا طَآئِرُكُمْ مَّعَكُمْ ۭ اَئِنْ ذُكِّرْتُمْ ۭ
بَلْ اَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُوْنَ ﴿۱۹﴾ وَجَآءَ مِنْ اَقْصَا الْمَدِيْنَةِ
رَجُلٌ يَّسْعٰى قَالَ يٰقَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِيْنَ ۙ ﴿۲۰﴾ اتَّبِعُوْا
مَنْ لَّا يَسْـَٔلُكُمْ اَجْرًا وَّهُمْ مُّهْتَدُوْنَ ﴿۲۱﴾ وَمَا لِيَ لَآ اَعْبُدُ
الَّذِيْ فَطَرَنِيْ وَاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿۲۲﴾ ءَاَتَّخِذُ مِنْ دُوْنِهٖٓ اٰلِهَةً
اِنْ يُّرِدْنِ الرَّحْمٰنُ بِضُرٍّ لَّا تُغْنِ عَنِّيْ شَفَاعَتُهُمْ شَيْـًٔا
وَّلَا يُنْقِذُوْنِ ﴿۲۳﴾ اِنِّيْٓ اِذًا لَّفِيْ ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ ﴿۲۴﴾ اِنِّيْٓ اٰمَنْتُ
بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُوْنِ ۭ ﴿۲۵﴾ قِيْلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ ۭ قَالَ يٰلَيْتَ قَوْمِيْ
يَعْلَمُوْنَ ۙ ﴿۲۶﴾ بِمَا غَفَرَ لِيْ رَبِّيْ وَجَعَلَنِيْ مِنَ الْمُكْرَمِيْنَ ﴿۲۷﴾

13 — Vadrib lehüm meselen ashàbelkaryeti iz cäehelmürselùne.

Ey Ekmelerrüsül! Şirk ve ısyanda inad ve ısrâr edenlere kendilerinden evvel de böyle inâd eden müşriklerin nasıl söndüklerini, bunların da öyle söneceklerini misâl getir. Küfr-i inâdîlerinde devâm ederek zulmet-i beşeriyye zindânında kalan, gurur ve gaflet deryâsında boğulan kasaba ahâlisine gönderilen resûllerin irşadlarının menfaat vermeyişini mesel ile anlat.

14 — İz erselnä ileyhimüsneyni fekezzebùhümà fe'azzeznà bisàlisin fekàlù innä ileyküm mürselùne.

Peygamberimiz Ìsâ aleyhisselâm'a tarafından o karye ahâlisini îman ve tevhıde da'vet ve irşâd etmek üzere iki kişi göndermesini emretmişdik. Onlara iki resûl gönderildi, irşâda başladılar, Hak'ka da'vet etdiler: "Putperestliği terkedin, âciz insâna tapmayın, zulme dîvan durmayın, selâmet-i fıtriyyenizi bozmayın, seciyye-i insânînizi ayak altına almayın, sizi hürr ve irâdeli olarak yaradan ma'bûdün bilhak olan Allah'ı tanıyın" dediler. Onlardan hiçbir şey beklemeksizin sırf Hak ve hakıkate da'vet gaayesiyle gönderilen ve çalışan bu iki aziz elçiyi onlar hiç düşünmeksizin, teemmül ve tedebbür etmeksizin, biraz dahi mühlet vermeksizin tekzîb etdiler, da'vetini kabûl etmedikleri gibi sözleriyle eylendiler, hakaaret etdiler, dövdüler, sövdüler, hapsetdiler. Biz o iki elçiyi te'yîd içün bir üçüncüsünü daha gönderdik. Üçü de hakıkati anlatıyorlar, vahdâniyyeti i'lân ediyorlar ve Ìsâ tarafından kendilerini kurtarmaya geldiklerini, putperestliğin, esnâma tapmanın âkıbetini, azâbını bildiriyorlar ve bu husus da da kendilerinden hiçbir şey beklemediklerini söylüyorlardı. "Bizim gelişimiz ancak Cenâb-ı Hak'kın Hazret-i Ìsâ'ya verdiği emir iledir. Ya'ni haberiniz olsun ki biz size gönderilmiş resûlleriz, kelime-i hakkı söylemeye, gelecek olan azâb-ı şedîdin acısını beyâna geldik" diyorlardı. Müşrikler resûllerin bu beyânı karşısında cevâb olarak:

15 — Kàlù mä entüm illâ beşerün mislünà ve mä enzeler-rahmànü min şey'in in entüm illâ tekzibùne.

"Hayır, siz yalan söylüyorsunuz. Sizin bizden ne farkınız, ne meziyyetiniz var? Siz de bizim gibi insandan başka bir şey değilsiniz. Hem ne münâsebet Cenâb-ı Hak'kın Hazret-i Ìsâ'ya verdiği emirle geldiğinizi iddia ediyorsunuz? O Rahman yeryüzüne hiçbir şey indirmemişdir. Bu sırf sizin sarih yalanınızdır. Allah tarafından insanlara ne bir melek, ne kitab gelmişdir. Allah böyle şeylerle meşgul olmaz" dediler.

16 — Kàlù rabbünà ya'lemü innä ileyküm lemürselùne.

17 — Ve mà aleynä illelbelâğulmübiynü.

Resûller: "Siz inkâr edin, fakat biz Rabbimize yemin eder ve O ilm-i huzûrîsi ile bilir ki biz muhakkak sûretde O'nun irâde-i sübhânîsiyle O'nun tarafından gönderildik ve hakıkat-ı îmânı size sarih, vâzıh bir şekilde beyan ve tebliğden başka vazifemiz de yok. Biz yalnız teblîğa me'mûruz. İkrâh ile sizi dîne sokmak vazifemiz değil. O husus O'nun meşiyyet-i sübhânîsindedir. Biz her ne olursa olsun yalnız îmânı tebliğde kusûr etmeyiz. İster îman edip hayât-ı ebediyyeye nâil olun, ister küfürde ısrâr edin mahrûmiyyet ve husranda kalın" dediler.

18 — Kàlù innà tetayyernà biküm lein lem tentehù lenercümenneküm ve leyemessenneküm minnà azàbün eliymün.

Bu sefer müşrikler: "Siz da'veti filân bırakın da siz bizim memleketimize ayak basalı beri bize uğursuz geldiniz. Bir damla yağmur bile yağmıyor. Bizim yurdumuzdan hemen çıkmalı, sâlim olarak vatanınıza dönmeli, da'vete nihâyet vermelisiniz. Siz tebliğ diye tutdurduğunuz hezeyanlarınızdan, iftirâlarınızdan vazgeçerseniz geçersiniz, çıkar giderseniz gidersiniz, yoksa size çok azablar vereceğiz, taşa tutacağız" dediler.

19 — Kàlù täirüküm me'aküm ein zükkirtüm bel entüm kavmün müsrifùne.

Böyle söylenince resûller cevâben dediler ki: "Uğursuzluk bizde değil, asıl sizin küfrünüzde, sizin ef'âl-i rezîlânenizdir. Sizi Hak ve hakıkate da'vet, dalâletden hidâyete, cehlden ilme, inkârdan îmâna, zulmden adle kavuşdurmak içün olan nasihati uğursuzluk mu sanıyorsunuz? Hayır, siz haddi aşan zâlim bir kavmsiniz. İşte size bu uğursuzluğu veren isrâfınız, sayılı nefeslerinizi Hak ve hakıkatsiz tükedip zulmetmenizdir."

20 — Ve cäe min aksalmediyneti recülün yes'à kàle yà kavmittebi'ulmürseliyne.

21 — İttebi'ù men lâ yes'elüküm ecren vehüm mühtedùne.

Resûllerin bu cevâbı üzerine küfrde inâd ile ısrâr edenler onların katline karar verdiler. Haber şehre yayılınca şehrin aksâsından; Hak içün nasıl koşulur, Allah yolunda nasıl fedâ-i cân edilir, nasıl şehîd olunur, bunun canlı şâhidi olan Habîb-i Neccar, o âşık-ı gaffar koşarak geldi bakdı ki o aziz peygamberleri i'dâm sehpâsına götürmüşler, hâlk da seyrine toplanmış. Hemen atıldı, i'dâm olunacak resûllerin yanına geldi, yüksek bir sesle onlara:

"Siz kimsiniz?" diye sordu, onlar cevâben:

"Biz Allah'ın emriyle Hazret-i Ìsâ'nın gönderdiği resûlleriz. Sizi Allah'ın birliğine ve O'nun emirlerinin etrâfında toplanmaya da'vet etmeye geldik, ona me'mûruz" dediler.

"Pekiyi bu hizmetiniz içün dünyevî bir talebiniz var mı?"

Resûller:

"Hayır, bizim ecrimizi ancak Rabbimiz verir" diye cevab verdiler.

Bunun üzerine hâlkın içinde sözü makbûl, verâ'u i'tidâl ve ahlâkı ile meşhûr olan Habîb-i Neccar kavmine dönerek nidâ etdi:

"Ey kavmim! Ey hemşehrilerim! Sözüme dikkat edin, bu zatların kıymetini bilin, size Hak tarafından meb'ûs olan bu zatlara tâbi' olun, sözleri ve hâlleri livechillâhdır, rüşd-i hidâyetden başka bir şey değildir. Hem insâf edin, hakkıyle düşünün ki bunlar sizden, size yapdıkları hizmet mukaabilinde hiçbir şey beklemiyorlar, ücretsiz, külfetsiz, minnetsiz sizi zulmetden nûra çıkarmak istiyorlar" dedi, ve bu da'vetinin hakk, tavsıye yolunun mahz-ı hakıkat olduğunu kemâl-i aşk ile i'lân etdi.

22 — Ve màliye lä a'büdülleziy fetarenî ve ileyhi türce'ùne.

Habîb-i Neccar onların inkârda ısrâr edeceklerini teferrüs etdi de mahz-ı hıkmet ve fıtnat ile kendi nefsine onları iltizam yoluyla va'z u tezkirde bulunarak şöyle dedi: "Ben neye mahlûkat içerisinde beni kendisine muhâtab tutmuş ve bana kıymet vermiş, keremnâ tâcını giydirmiş, akıl nı'metiyle ihsanda bulunmuş, rûh-ı menfûh ile tekrîm etmiş Allahıma karşı kulluk yapmayayım? Beni ubûdiyyet fıtratı ile yaratdığı hâlde O'na niçün vech-i tezellülde ubûdiyyetde bulunmayayım? O'na karşı aczimi i'tirâf etmeyeyim? O'na kulluk yapmama ne mâni' tesavvur ederim? O'na nasıl kulluk yapmam? Yüzümü O'na nasıl çevirmem? Hiç şübhe yok ki hepiniz O'nun dîvân-ı mücâzâtına döneceksiniz, mensî ve mühmel bırakılmayacaksınız. Elbette mes'ûl olunulacak."

23 — Eettehızü min dùnihi àliheten in yüridnirrahmànü bidurrin lâ tuğni anniy şefà'atühüm şey'en ve lâ yünkızùne.

"Hem O'ndan başka ilâh ve ma'bûd'e, tesarrufâtdan âtıl, bâtıl evsâna tapınmaklığım revâ mıdır? Acaba O'nun gayrısını Allah ittihâz etsem; kaadir, muktedir, sıfât-ı kemâliyye sâhıbi, rahmân olan Allah'ım bana bir cezâ vermek istediğinde o bâtıl ma'budların, o ilâh-ı mec'ûllerin benden yana ne gibi şefâatleri olabilir? ne fâide verir? O'nun azâbından kurtarabilmek içün

nasıl müzâheretleri, muâvenetleri olur? Binaen'aleyh ben, beni ketm-i ademden varlık vücûd-i pazarına getiren, dün vücûdüm yok iken bugün vücud veren, yârın yine bu vücûdü yok edip vâr eden, bütün vücudlerin hakıkî sâhıbi olan Allah'dan, o vâcib-ül vücudden mâadâ bâtıl ilâhlardan hiçbir şey beklemem. Allah'ın vereceği hükmde hiçbir şey beni kurtaramaz. O'nun irâdesi önünde her şey yıkılır."

24 — İnnïy izen lefiy dalâlin mübiynin.

"Hiç şübhe yok ki mu'ti, mâni', dârr, nâfi' olan Cenâb-ı Hak vâr iken âciz eşyâyı O'na şerik koşmak yâhud onu şefâatci kılmak ne âşikâr hamâkat, ne acı şaşkınlık ve ne büyük cehâletdir. İşte ben ma'bûd-ı hakıkîyi bırakıp bunları ma'bûd edindiğim takdirde alenî dalâlet içindeyim demekdir."

25 — İnnïy àmentü birabbiküm fesme'ùni.

"Bundan sonra ben bütün mezâhirde O'nun vahdâniyyetini ve vücudde istiklâlini yakıynen gördüm. O benim Rabbim ve bütün mevcûdâtın Rabbi. Ey aziz peygamberler! Ben sizin tanıtdığınız Rabbinize kalbimle, bütün varlığımla îmân etdim, benim îmânımı işidiniz, yârın o huzûr-ı ilâhîde şehâdet ediniz. Ey kavmim! Dinleyin, benim etdiğim gibi siz de îmân edin."

Habîb-i Neccâr'ın aşkından çıkan ve îman boyasiyle boyanan bu sözlerini kavmi işidince hemen hücûm etdiler, Habîb-i Neccâr'ı ayakları altında çiğnediler. Fakat o âşık u sâdıkın Rabbisine karşı olan ihlâs ve irtibâtı kavminin işkenceleri altında daha kuvvetleniyordu. Nihâyet kendisi içün şehîd olana diyet olacağı va'dolunan Cenâb-ı Hak'kın cezbe-i inâyeti sübhânîsi onu isti'lâ eyledi.

26 — Kıyledhulilcennete kàle yà leyte kavmiy ya'lemùne.

27 — Bimà ğafere liy rabbiy ve ce'aleniy minelmükremiyne.

"Ey Habîb-i Neccar! Hüviyyetinden çık, nâsûtiyyeti terket, kendinden soyun, cennet-i sıfâta gir, cennet-i zâta kavuş" buyuruldu.

Ey tâlib!

İmdi Hazret-i insandaki kereme dikkat et: Kavmi, Habîb-i Neccâr'ı işkence ile şehîd ederlerken o, kavminin hidâyete kavuşmasını hasretle dileniyordu. Evet, Hazret-i Habîb-i Neccar kavuşacağına kavuşdukdan sonra kavminin hidâyetine mütehassir olarak: "Ah ne olurdu kavmim benim nâil olduğum şu makaama muttali' olsalardı, Rabbimin bana sevdiği kullarının yanında nasıl ikrâm etdiğini görselerdi" dedi.

Dikkat edin mü'minler!

O âşık-ı gaffar Habîb-i Neccâr'a böyle alçakca muâmele edip şehîd eden kavmine sonra Allah ne yapdı:

Cenâb-ı Hak buyuruyor ki:

(Vadrib lehüm meselen...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَمَآ أَنزَلْنَا عَلَىٰ قَوْمِهِۦ مِنۢ بَعْدِهِۦ مِن جُندٍ مِّنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا كُنَّا
مُنزِلِينَ ﴿٢٨﴾ إِن كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَٰحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَٰمِدُونَ
﴿٢٩﴾ يَٰحَسْرَةً عَلَى ٱلْعِبَادِ ۚ مَا يَأْتِيهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا۟ بِهِۦ
يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٣٠﴾ أَلَمْ يَرَوْا۟ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّنَ ٱلْقُرُونِ أَنَّهُمْ
إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣١﴾ وَإِن كُلٌّ لَّمَّا جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ
﴿٣٢﴾ وَءَايَةٌ لَّهُمُ ٱلْأَرْضُ ٱلْمَيْتَةُ أَحْيَيْنَٰهَا وَأَخْرَجْنَا
مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ ﴿٣٣﴾ وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّٰتٍ
مِّن نَّخِيلٍ وَأَعْنَٰبٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ ٱلْعُيُونِ ﴿٣٤﴾ لِيَأْكُلُوا۟
مِن ثَمَرِهِۦ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ ۖ أَفَلَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٥﴾ سُبْحَٰنَ ٱلَّذِى
خَلَقَ ٱلْأَزْوَٰجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنۢبِتُ ٱلْأَرْضُ وَمِنْ أَنفُسِهِمْ وَمِمَّا
لَا يَعْلَمُونَ ﴿٣٦﴾ وَءَايَةٌ لَّهُمُ ٱلَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ ٱلنَّهَارَ فَإِذَا هُم
مُّظْلِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَٱلشَّمْسُ تَجْرِى لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ۚ ذَٰلِكَ
تَقْدِيرُ ٱلْعَزِيزِ ٱلْعَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَٱلْقَمَرَ قَدَّرْنَٰهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ
عَادَ كَٱلْعُرْجُونِ ٱلْقَدِيمِ ﴿٣٩﴾ لَا ٱلشَّمْسُ يَنۢبَغِى لَهَآ أَن تُدْرِكَ
ٱلْقَمَرَ وَلَا ٱلَّيْلُ سَابِقُ ٱلنَّهَارِ ۚ وَكُلٌّ فِى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٤٠﴾

28 — Ve mä enzelnà alâ kavmihî min ba'dihî min cündin minessemäi ve mà künnà münziliyne.

Bundan sonra, ya'ni Neccâr'ın intikaamını almak içün o kavmin bu dalâlet üzerine toplanışına karşı biz Semâdan ordu indirmedik, ordu indirecek de değildik. Ordu indirmeden de onları sağ bırakmadık.

29 — İn kànet illâ sayhaten vàhıdeten feizà hüm hàmidùne.

Onların helâkine bir sayha kâfi geldi. Öyle bir sayha idi ki işideni derhâl tutuşdurup kül ediyordu. İşte böyle cayır cayır yanıp kül oldular.

Nazm-ı kerîmden bu ma'nâ tahsîl edildikden sonra ma'nâ-i enfüsî tahsîl olunursa:

Ruh, Hazret-i Hak'ka gitdikden sonra nefs ile sıfatını ıslah etmesi içün Semâdan Melâike göndermedik. Onların ıslahı helâklerinde idi. Hak'dan tecellî eden bir tecellî-i kahriyyede helâk oldular.

İmdi Cenâb-ı Hak, küfr-i inâdîlerinde, şirk ve irtidadda, isyan ve tuğyanda ısrâr edip de bu yüzden kendilerini gadab-ı ilâhiyyeye siper edip yakayı ele veren mücrimler hakkında buyuruyor:

30 — Yà hasreten alel'ıbàdi mà ye'tiyhim min resùlin illâ kànù bihî yestehziùne.

Ey Hak'ka zulmedip kullara teveccüh eden hasret-i nedâmet! Bunlar hasretle inlesinler, döğünsünler! Müşriklerin, mürtedlerin, zâlimlerin hakkı şimdi yolunmakdır. Zira bunlara ne vakıt peygamber gelmişse onların da'vetini kabûl etmemişler, o da'veti kibrederek istihzâ ile karşılamışlar, "ebed, ebed, hakk ve hakıkat" sözlerine kulaklarını tıkamışlardır. Bunların hâline melek de ins de teessüf eder.

31 — Elem yerev kem ehleknà kablehüm minelkurùni ennehüm ileyhim lâ yerci'ùne.

Ey Ekmelerrüsül! Seninle istihzâ mı ediyorlar? Dînini, Kitâbını inkâra mı kalkışıyorlar? Geçmiş karn'lara ibretle baksınlar. Görmüyorlar mı? Ne kadar münkir ve müstehzîyi, kaç karn'ı, kaç kuvvetine, sahte benliğine güveneni nâm u nişânı kalmayacak, bir daha onlara geri gelmeyecek şekilde helâk ettik. İbret almıyorlar mı? Kabza-i kudretimizden hiç kimse müstağnî kalamadı. Kuvvetleri, müdâfaaları tükendi bize karşı koyacak kendilerine hiçbir yardımcı da bulamadılar. Onların bu hâli işidenlere ibret olmalıdır.

32 — Ve in küllün lemmà cemiy'un ledeynà muhdarùne.

Bununla berâber helâk olup gitmekle, ya'ni ölmekle kurtuluyorlar mı? Hayır! Hepsi toplanıp cebren huzûr-ı ızzetimize getirilecekler. Hiç kimse yokdur ki yârın Yevm-i Kıyâmetde bizim yanımızda hazır olmasın.

33 — Ve àyetün lehümül'ardulmeytetü ahyeynàhà ve ahrecnà minhà habben feminhü ye'külùne.

İkinci hayâta gelmeleri hakkında şübhe ediyorlarsa bizim kemâl-i kudretimize delâlet eden nice âyât-ı azîme vardır. Ezcümle şu âyetimiz de onlara o günün sıdkını i'lân eder, onları dirildip bir dîvâna çekeceğimizi açık bir sûretde beyân eder.

Ölü bir yere, kurumuş bir toprağa bir yağmurla hayat verişimiz ve ondan hayat yaradışımız... Yaratdığımız hayatla üstünde meskûn olan mahlûkaatın hayâtını idâme edişimiz, o ölü Arz'dan cins cins hubûbat çıkardışımız... tek hücrelerden başlayan şu hayâtın inceliklerine bak! Ondan çıkartdığımız envâ-ı nı'meti yeyip geçiniyorlar. Bunların hepsi bizim onları tekrar dirildeceğimize, yevm-i nüşûr içün bir kudret sâhıbi olan Allah olduğumuza büyük bir âyetdir. Gıdâ-i ma'nevî olan muhabbeti,

tâati kalblerde yerleşdirmemiz, o kudretin mâliki olduğumuza büyük bir nişandır.

34 — Ve ce'alnà fiyhà cennàtin min nehıylin ve a'nàbin ve fecernà fiyhà minel'uyùni.

35 — Liye'külù min semerihî ve mà amilethü eydiyhim efelâ yeşkürùne.

Kudretimize delâlet eden alâimden biri de: Onların Arz'da huzur ve râhatları, refahları içün Cennetler, bağlar, bostanlar, tenezzüh yerleri yapmamızdır. Hurmalıklar, üzüm bağları, daha nice nı'metler... o bağlar, bağçeler ki onların arasından kaynaklar, akarsular çıkartdık, onlarla mahsûlâtını terbiye etsinler, yetişdirsinler, elleriyle o mahsûlâtın birçok şekillerinden hâsıl olan gıdâyı toplasınlar, yesinler, mizaclarını takviye etsinler diye. Ve bunu bilsinler ki o mahsûlü kendi elleri ile yapmadılar, yine veren biziz. Esbabda te'sîr-i hakıkî yokdur. Esbab kudret ve azametimizin perdesidir. Bu kadar nefîs nı'metlerimizi ihsân etdiğimiz hâlde nı'metlerimize karşı şükretmezler mi? Ya'ni bana lâyıkıyle kulluk etmeyecekler mi?

Dikkat edin muvahhıdler!

Nazm-ı kerîmden bu ma'nâ tahsîl edildikden sonra ma'nâ-i işârîsinden bir ma'nâ tahsîl edilirse:

Kalb-i arz haşyetullahdan hâsıl olan bükâ ile sulanır ve gıdâ-i rûh olan tâat tohumu ekilirse hıkmet menba'ı kaynar, şevk ve aşk yemişi verir, mükâşefat ve müşâhedat saltanatı tecellî eder.

36 — Sübhànelleziy halekal'ezvàce küllehà mimmà tünbitül'ardu ve min enfüsihim ve mimmà lâ ya'lemùne.

(Şükr lisân ile olur, kalb ile olur, a'zâ-i cevârih ile olur. Bunların başında Cenâb-ı Hak'kı kemâl-i tenzîh ile tesbilh ve takdîs etmek gelir.)

Binaen'aleyh Cenâb-ı Hak'kı ihlâs-ı tâm ile tesbih ve takdîs edin. O: kaadir, muktedir, kayyûmdur. Şerîk ve nazîrden münezzehdir. Sınıf sınıf, cins cins, nev' nev' fasîle fasîle ağaçlar, nebâtat, ma'deniyyat, yerin yetişdirdiklerinden, kendi nefislerinden –Ben-i Âdem'in cümlesinde erkeklik ve dişilik– ve daha bilemeyecekleri şeylerden bütün bu çiftlerin hepsini o yaratdı.

Dikkat edin mü'minler!

Bunu her şeyde görürsünüz. Meselâ: Dünya ve Âhıret, kalıp, ruh, madde ve kuvvet, cevher, a'raz, elektrikde müsbet, menfî, nur, zulmet... İşte Cenâb-ı Hak bildiğiniz ve bilmediğiniz mahlûkatda, gözün görmediği, kulağın işitmediği nı'metlerde, yerin bitirdiklerinde bu kaa'deyi icrâ etdi, hepsini eşli yaratdı, böylelikle bütün her şey'in hâlikı ve bütün bunların hepsinin O'nun mahlûku olduğunu, ferdiyyet ve samediyyet ve kayyûmiyyet-i mutlaka kendisine mahsus bulunduğunu, (Kün) emr-i sübhânîsiyle daha nice şeylerin oluverdiğini bildirdi.

37 — Ve àyetün lehümülleylü neslehu minhünnehàre feizàhüm muzlimùne.

Bizim azametimizden bir nişâne de onlara gecedir. Bunu azıcık teemmül ederlerse kemâl-i kudret ve irâdemizi, ilm ü hıkmetimizi çok âşikâr görürler. Karanlık geceden gündüzün ziyâsını soyup çıkarırız da onlar derhâl zulmet içinde kalırlar. (Leyl-i beşer nehâr-ı rûhâniyye ile aydınlanır.)

38 — Veşşemsü tecriy limüstekarrin lehà zàlike takdiyrül'-aziyzil'aliymi.

Güneş de kezâ bizi beyân eden âyât-ı ızâmımızdan bir âyetdir. Ya'ni gece ile gündüzün zuhûruna sebeb görünen Güneş de bizim bir âyetimizdir. Emr-i muhkem ve hükmümüzün iktizâsiyle hiç durmadan hıyn-i istikrarda akıp gidiyor. Ziyâsiyle, harâretiyle neşr ve cereyân ediyor. İşte bu nizam ve intizam;

kaadir, muktedir, her emrine gaalib, bütün isti'dadları ve kaabiliyetleri bilenin takdîridir.

39 — Velkamere kaddernàhü menàzile hattà àdekel'urcùnilkadiymi.

Kezâ Kamer içün de kudret-i gaalibe ve hıkmet-i bâliğamızla mütefâvit menziller ta'yîn eyledik. O, güneş gibi istikrarlı bir sûretde cereyân etmez. Ona seyrini devr içün birtakım konaklar ta'yîn etmişizdir. O her gün bir menzile gelir ve geldiği menzile göre bir şekilde görünür. Kamer nûr-ı zâtîden hâli ise de Şems'in nûrundan mukaabele ve muâhazat ile nûr almağa kaabildir. Kamer Şems'e tam mukaabil ve muvâzi gelince hiç kusursuz bedr-i kâmil hâsıl olur. Sonra bu günden güne eksilip menzilin sonunda kuruyarak kavis gibi eğrilmiş ve sararmış hurma salkımının sapına benzer gibi görünür.

Nazm-ı kerîmin ma'nâ-i enfüsîsindeki işârete nazar edilirse: Hak'kın nûru kalbe tecellî eder, kamer-i kalb o nurdan istifâza eder.

Kalbin menzilleri vardır: Sabr, tevbe, sebat, hilm, hulûs, selâmet, şevk, taleb, nûr-ı vilâyet, hidâyet, yakîn, aşk. Son menziline gelince insan Kur'an ahlâklı olur ki işte bu hâle kadar kul kendini tekâmül etdirip (Va'büd rabbeke hattâ ye'tiye-kel yakiyn) emr-i sübhânîsinin zevkıne erişmelidir.

40 — Leşşemsü yenbeğıy lehä en tüdrikelkamere ve lelleylü sàbikunnehàri ve küllün fiy felekin yesbehùne.

Bizim kudretimiz ve azamet-i hıkmetimizin açık âyetleridir ki Şems ve Kamer'in dört mevsime göre seyr ve hareketlerini takdir buyurduk. Ne Güneş Ay'a yetişip isti'lâ etmesi yaraşır, ne âyet-i leyl olan Ay, Güneş'in yerini tutabilir* ve ne de gece gün-

---

* Dikkat edilirse: Kur'an-ı Mübîn Güneşden Güneş içün bahsetmiyor, Hâlikı içün bahsediyor.

düzün önüne geçebilir. Bunların alîm, hakîm olan Allah'ın ınd-i subhânîsinde mukadder bir müddet-i mahsûsası vardır, tecâvuz edemezler. Şems ü Kamer ve bütün seyyârat her biri kendi medârı üzerinde o kadar muntazam yüzerler ki biribirlerine çarpmazlar.

(Ve mà enzelnà alâ kavmihî...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَآيَةٌ لَّهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلْكِ الْمَشْحُونِ ﴿٤١﴾ وَخَلَقْنَا
لَهُم مِّن مِّثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِن نَّشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيخَ لَهُمْ
وَلَا هُمْ يُنقَذُونَ ﴿٤٣﴾ إِلَّا رَحْمَةً مِّنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا
قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ
﴿٤٥﴾ وَمَا تَأْتِيهِم مِّنْ آيَةٍ مِّنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا
مُعْرِضِينَ ﴿٤٦﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ
كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنُطْعِمُ مَن لَّوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنتُمْ
إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٤٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ
صَادِقِينَ ﴿٤٨﴾ مَا يَنظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ
يَخِصِّمُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ
يَرْجِعُونَ ﴿٥٠﴾ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ
رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ ﴿٥١﴾ قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَن بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا
هَٰذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَٰنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٥٢﴾ إِن كَانَتْ إِلَّا
صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ ﴿٥٣﴾ فَالْيَوْمَ
لَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٥٤﴾

41 — Ve àyetün lehüm ennà hamelnà zürriyyetehüm fiylfülkilmeşhùni.

Kezâ yine bizim Nuh tûfânında zürriyyetlerini ya'ni usûl ve fürûunu, çoluk çocuklarını dolmuş gemiye bindirmemiz, su üzerinde barındırmamız, nesillerinin bekaasını irâde etmemiz, terbiye ve tedbîr etmemiz büyük kudretimizi, azamet-i sübhânîmizi onlara beyân eden açık âyetlerimizden, burhanlarımızdandır.

Nazm-ı kerîmden bu ma'nâ tahsîl olunduğu gibi, felek-i meşhun: Mahall-i tekvîn bulunan anne rahmine işâretdir. Evet, anne, mahall-i tekvîndir, mükevvine (Hâlık'a) kurbiyyeti vardır. Onun içün insan öldükden sonra annesine izâfe edilir de telkın anne ismi üzerine yapılır ki bundan murad merhamet-i ilâhiyyenin tenezzülünü niyazdır. Çocuğun annesinden olan hissesi mahall-i sadrından, babasından olan hissesi ise mahall-i zahrındandır. Mahall-i sadr mahall-i merhametdir. İşte anne rahmini cevher-i insânîyi hâmil kılarak orada tekevvün etdirişimiz, hayat verişimiz kudret-i sübhânîmize açık bir burhandır.

Bu ma'nâ tahsîl olundukdan sonra şu ma'nâ da tahsîl olunur:

Avam: Bahr-ı dünyada, havas: Bahr-ı hakıkatdedirr. Likaaullaha nâil olmak içün necat sefinesine bindirilenleri şübhe ve hevâ ü heves dalgalarında garketmeden sâhıl-i ehadiyyete alışımız ne büyük bir âyetdir.

42 — Ve halaknà lehüm min mislihî mà yerkebùne.

Onlara bu gemi gibi binecekleri birçok sefîneler hâlk etdik.

43 — Ve in neşe' nuğrıkhüm felâ sariyha lehüm ve lâ hüm yünkazùne.

Onları yok etmeyi dileseydik bir anda garkederdik. Mese-

lâ anne karnında Dünyaya gelmeden boğardık. Kim yardım eder de kurtarabilir, kim feryadcı olabilirdi? Feryâd eden olsa da yetişen ne yapabilirdi? Ne kurtarabilir, ne kurtaran bulunur.

44 — İllâ rahmeten minnà ve metà'an ilâ hıynin.

Ancak biz merhametimizle bir zamâna kadar yaşatmak içün garketmedik, necat verdik, kurtardık ki o vakti fırsat bilip ganîmet saysınlar hılkatlerindeki gaaye olan ma'rifetin zevkını alsınlar, tevhıd ü îmânı tadsınlar da bu âlemde kemâle erip o âlemde visâle ersinler diye. Ve rahmetimizle tecellî ederek taraf-ı sübhânîmizden onlara bu hakıkatleri anlatıcı ta'lîm edilmiş Beşîrler, Nezîrler, Nebîler, Resûller gönderdik.

45 — Ve izà kıyle lehümütteků mà beyne eydiyküm ve mà halfeküm le'alleküm türhamùne.

Dalâlet sahrâsında kalıp inâd edenlere: "Abdiyyet gerdanlığını atmayın, zirve-i tevhıde giden selâmet caddesinden çıkmaza sapmayın, önlerinizde, arkalarınızda bulunan âfetlerden hazer edin, Hak'kı sayın da merhamet olunasınız" diye resûllerimiz lisâniyle söylenildiği zaman, onlar istihzâ ederek yüz çevirdiler.

46 — Ve mà te'tiyhim min àyetin min àyàti rabbihim illâ kànù anhà mu'ridiyne.

Kendilerine hıkmet ve adâletimizi beyan, kudret ve azametimizizi i'lân eden Rablerinin âyetlerinden bir âyet nâzil olsun da onlar tekzib ve istihzâ ile yüz çevirmesinler olmaz. Onlara hangi âyetimiz nâzil olmuşsa mutlaka yüz çevirmişlerdir.

47 — Ve izà kıyle lehüm enfikù mimmà rezekakümulàhü kàlelleziyne keferù lilleziyne àmenû enut'ımü men lev yeşäullàhü at'amehu in entüm illâ fiy dalâlin mübiynin.

Âyât-ı ilâhiyyeyi tekzîb eden onlara: "Allah'ın size merzuk kıldığı şeylerden infâk edin, hayra sarfedin, nı'met-i ilâhiyyeyi yerli yerine kullanın" (düşmüşü kaldırın, iâne edin de âlem-i Âhıretiniz içün kendinize hayırlı bir makam hazırlayın) denildiği zaman o kâfirler Müslümanlarla eylenerek şöyle dediler: "Sizin inandığınız, îmân etdiğiniz Allah fakîr edecek de biz bakacağız öyle mi? O'nun yedireceği kimselere biz mi yedirelim? Allah dileseydi onu it'âm ederdi. Siz Allah'ın meşiyyetine ve irâdesine muhâlefetde bulunuyorsunuz, binaen'aleyh siz apaçık bir dalâl içinde değil de nesiniz?"

48 — Ve yekùlùne metà hàzelva'dü in küntüm sàdikıyne.

Ve istihzâ ve tehekküm yolu ile: "Hem sizin söylediğiniz yevm-i mev'ud, o dîvân-ı mücâzat doğru ise ölülerin dirilmesi, ihzar keyfiyyeti ne zaman olacak?" diyorlardı.

49 — Mà yenzurùne illâ sayhaten vàhıdeten te'huzühüm ve hüm yehıssımùne.

Zavallılar! Kudretin yoğurduğu şu tecellîden ibret almayan bîçâreler! Allah'ın her an i'dam ve îcad kudretini göremeyen körler!

Bunların bekledikleri (bir kumanda!) Başka değil bir sayhaya bakıyorlar. (Birinci nefhayı bekliyorlar.) O öyle bir sayhadır ki onlar biribirleriyle uğraşırlarken, akidler, muâmeleler tanzîm ederlerken o sayhanın dehşeti kendilerini kaplar, yakalayıverir.

50 — Felâ yestetıy'ùne tevsıyeten ve lä ilä ehlihim yerci'ùne.

O vakıt kıpıırdanmaya dahi tâkatleri kalmaz. Bir kelime vasıyyet edecek kudretleri olmadığı gibi, âilelerine dahi dönmeleri içün imkân olmaz.

(Evet... kimsede kıpırdanmak yok! Âmir emrini verirken,

kâtib yazısını yazarken, kasap etini keserken, terzi kumaşını biçerken, kadın yemeğini pişirirken, Kudret: "Buraya kadar!.." sayhasını tecellî etdirdi mi iş bitmiş demekdir.)

51 — Ve nüfiha fiyssùri feizàhüm minel'ecdàsi ilâ rabbihim yensilùne.

Birinci nefhada, ya'ni sayha-i vâhıdeyi işidip hiçbir şey'e tâkatleri kalmaksızın kıpırdanmadan ansızın ölenler ikinci nefhayı işidince, "toplan" kumandasını alır almaz kabirlerinden fırlayarak Rablerine doğru akın akın tav'an, kerhen koşacaklardır. (Zira O'ndan gayrı melce' yok!..)

52 — Kàlù yà veylenà men be'asenà min merkadinà hàzà mà ve'aderrahmànü ve sadekalmürselùne.

Azâbın mukaddimelerini görmeye başlayınca biribirlerine mütehayyir ve mütehassir: "Ne oldu bize eyvah! (Hayât-ı Berzahıyyedeki azabdan daha ağır bir yere sevk ediliyoruz.) O kabirlerden bizi kim kaldırdı?" (Orada yine kabâhatlerimiz, azablarımız örtülü idi) diyeceklerdir. O zaman onlara: "Düşünecek, nedâmet edecek zaman, makam geçdi. Bu gün size Hak ve hakıkati kabûl etmediğinizden dolayı âkıbetinizin böyle olacağını hepinizin anlayabileceği bir şekilde anlatmaya gönderilen o peygamberlerin dosdoğru söylediği gündür, ya'ni Yevm-i Mev'uddur. Bu Rahman'ın size va'detdiği gündür. Siz onları tekzîb etdiniz, eylendiniz, Rahmân'ı inkâr etdiniz, şimdi de tekzîb etdiğiniz şeyle karşılaşdınız" buyurulacakdır.

İmdi Cenâb-ı Hak müşriklere, münkirlere kudret-i sübhânîsindeki kemâl-i ızzetini, milk ü melekûtundaki satvet ü istiklâlini izhar ve ulüvv-i şânını beyânen ferman buyuruyor:

53 — İn kànet illâ sayhaten vàhıdeten feizàhüm cemiy'un ledeynà muhdarùne.

Bu işlerin hey'et-i umûmiyyesi, vâr etmek, yok etmek* yalnız bir tek sayhadan ibâretdir. İrâde etdiğimiz anda hepsi toplanıp huzûrumuzda hazır bulunacaklardır.

Dikkat edin mü'minler!

İnsan vicdânını dinlerse orada dâima "ebed, ebed" sadâsını duyar. Bu sadâ haşr'ın ya'ni ikinci âlemin vücûdünü ve insânın ona olan iştiyâkını i'lân eder. Kaadir-i mutlak olan Allah Hazretleri bütün mevcûdatda bunu, ya'ni haşr ü neşri i'lân etmişdir.

İmdi, bir kimse hiçbir şey'i göremiyorsa da kışın uyuşan bir sineğin baharda ihyâ edilmesinden mi ibret almaz? Haşr-ı bahârîden de mi bir şeyler duymaz? O Hâlik-ı lemyezel'in kışın gözünün önünde, üstünde yaşadığı kitâbın beyaz sahifesini, baharda ve yazın yeşil yaprağını açarak ona okutduğu dersden de mi bir şey öğrenmez? Onun rûhunu kalıbında muhâfaza eden o zât-ı mutlak'ın, ölünce yed-i kudretinde muhâfaza edeceğinden hâlâ şübhesi mi vardır?

Görülüyor ki: Tekâmül kaanununa dâhil olanlarda neşvü nemâ vardır ve bu neşvü nemânın neticesinde bir ömr-i tabiî doğar, ömr-i tabiînin neticesinde ise ecel-i fıtrî vardır. O hâlde hiç kimse ölümün pençesinden yakasını kurtaramaz.

Yine görülüyor ki: İnsan küçük bir âlem, âlem de büyük

---

* Dîn-i Celîl-i İslâm'ın beyânına göre bu mezâhir her an vâr olur, yok olur. Çünki Cenâb-ı Hak'kın bir ismi "Muhyî", bir ismi "Mümit"dir. Ya'ni vâr edici, yok edici. İmdi bu ismin biri tecellî etdiği vakıt diğeri ta'tîle mi uğruyor? Cenâb-ı Hak ondan münezzehdir, hepsi birden tecellî eder. Fakat vücud ademe, cemâl celâle gaalib geldiğinden biz onun varlığını idrâk ediyoruz da yokluğunu idrâk edemiyoruz.

Buna dâir maddî bir misâl olarak elektrik bahsini ele alalım: Ampulde görünen zıyâ sâniyede yetmiş küsur def'a yanar ve söner. Ya'ni ne kadar yanıyorsa o kadar da sönüyor. Fakat biz ampulü dâima yanıyor görüyoruz. İşte vücud ademe gaalib geldiğinden, nur zulmete gaalib geldiğinden biz yandığını görüyoruz da söndüğünü göremiyoruz.

bir insandır. O da ölümün pençesinden kurtulamaz. O da bir gün gelecek ölecek yâhud yatacak uyuyacak, subh-ı haşr ile gözünü açacakdır. Bu büyük insânın ise hâlet-i ihtizârında çıkardığı hırıltı çok korkunçdur. Evet... Güneşin sarık gibi dertop olduğu, yıldızların yağmur dânesi gibi döküldüğü, dağların hallaç pamuğu gibi atıldığı, denizlerin kızgın bir şekilde kaynadığı, şirk, küfr, zulm tathirhânesi olan Cehennem'in ağzını açıp beklediği, îman, irfan ve ihsânın me'vâsı olan Cennet'in de âğûşunu açıp ehlini beklediği zaman çıkan sayha çok acîbdir.

İşte şunu iyi bilmek lhazımdır ki: Ma'nâ âleminin kabuğu olan bu âlem-i şehâdet bir gün Allah'ın emri ile parçalanacak, daha güzel, daha lâtif bir sûretde tâzelenecekdir. Kâinâtın tehavvül ve tebeddülü buna en büyük bir işâretdir. Bir gün şu görmüş olduğun ve göremediğin büyük kitâb-ı kâinâtın intizâmını tanzîm eden Nâzım-ı A'zam ona: "İntizâmından çık!" emrini verince, o çarpışmanın neticesinde yukarıda söylediğim üzere çıkan sadâ, milyonlarca topun patlamasından çıkan sadâya benzemez. Onun atdığı güllelerin ufak bir kıvılcımı bizim küremizden büyük olur. Onun içün o korkunç sadâ işidilmezden evvel herkes hayât-ı ebediyyesi ve rûhunun seâdete kavuşması içün zâd ü zahîresini toplamalıdır.

Yine şunu da iyi bilmek lâzımdır ki: Her vücud hiç durmadan değişdiği hâlde ruhda böyle bir şey yokdur. O, bâkıdir. Meselâ bir kimse yirmi beş sene evvel ezberlediği bir şey'i bize bugün okuyabilir. Hâlbuki yirmi beş sene zarfında kalıbı kaç def'a değişmişdir.

Hulâsa ölmek demek rûhun elbisesinden soyunması demekdir. Cesed ise onun ancak bir evi olabilir. Netice olarak cesed ruhla kaaimdir, ruh binefsihî kaaimdir. O hâlde haşr-ı cismânî nasıl olur diye düşünecek bir şey yokdur, pek âşikârdır: Gelişindeki geçitlerini, kandan evvelki devirlerini söylemeyip de kandan başlasak bile, ya'ni yalnız nutfeye dönüşünü, alâka oluşunu, mudga oluşunu, rûhu kabûle bir mahall-i isti'dad bulu-

nuşunu gözünün önüne getirince Allah'ın adâlet ve sıfatının tecellîgâhı olan Âhıret âleminin vücûdu zarûrîdir. Zira ölüm, suedâ ile eşkıyâyı müsâvi kılar. O hâlde zâlimin "Eyvah", mazlûmun "Oh" diyeceği gün muhakkakdır, onun toplantısı da muhakkakdır. Ve Cenâb-ı Hak içün bir emr-i sübhânîsinin tecellîsinden ibâretdir.

Meselâ, bir tabur askeri ta'limden sonra istirâhat verip dağıtdıkdan sonra tekrar "silâh başına" diye verilen kumanda ile hemen toplamak, askere alınmadan evvelki toplanmadan daha kolaydır.

54 — Felyevme lâ tuzlemü nefsün şey'en ve lâ tüczevne illâ mà küntüm ta'melùne.

İşte o dîvanda, fi'llerinin, amellerinin hisablarını vermeye toplanılan o günde hiçbir kimseye zulmedilmeyecek. Herkes amel-i sâlihinin ecrini alacak. Her şakî yalnız şekaavetinin cezâsını görecek. Hulâsa ancak ne yapmışsanız onun karşılığını göreceksiniz.

İmâm-ı Ali Efendimiz: "Hiç kimse başka eve girmez bu âlemde yapdığı eve girer" buyurmuşlardır.

(Ve àyetün lehüm...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

إِنَّ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغُلٍ فَاكِهُونَ ﴿٥٥﴾ هُمْ وَأَزْوَاجُهُمْ

فِي ظِلَالٍ عَلَى الْأَرَائِكِ مُتَّكِئُونَ ﴿٥٦﴾ لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ

مَا يَدَّعُونَ ﴿٥٧﴾ سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ ﴿٥٨﴾ وَامْتَازُوا

الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ ﴿٥٩﴾ أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا

تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ﴿٦٠﴾ وَأَنِ اعْبُدُونِي

هَٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِيرًا

أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ ﴿٦٢﴾ هَٰذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

﴿٦٣﴾ اصْلَوْهَا الْيَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ﴿٦٤﴾ الْيَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ

أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا

يَكْسِبُونَ ﴿٦٥﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ

فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّىٰ يُبْصِرُونَ ﴿٦٦﴾ وَلَوْ نَشَاءُ لَمَسَخْنَاهُمْ

عَلَىٰ مَكَانَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ ﴿٦٧﴾ وَمَنْ

نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٦٨﴾ وَمَا عَلَّمْنَاهُ

الشِّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُبِينٌ ﴿٦٩﴾

لِيُنْذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٧٠﴾

55 — İnne ashàbelcennetilyevme fiy şüğulin fàkihùne.

İşte o gün; vâsıl olanlar, İsrâfil'in muhabbetullah sözleri kalblerine nefholunup teallûkat-ı kevniyyeden fâriğ olan eshâb-ı Cennet; birçok nı'metlerle mütelezziz, müşâhede-i sübhâniyyede visâl ile müstağrakdırlar, ferah, fahur meşguldürler.

56 — Hüm ve ezvàcühüm fiy zılâlin alel'eräiki müttekiùne.

Onlar kendileri ve zevceleri esmâ ve sıfât-ı ilâhiyyenin zıllinde nâil oldukları derecât-ı seniyyelerinde, rütbe-i âliyyelerinde makamları üzerine kurulmuşlardır, tehavvül etmezler, inkılâb görmezler.

57 — Lehüm fiyhà fàkihetün ve lehüm mà yedde'ùne.

Onlara orada istedikleri birçok meyveler hazırlanmış ve onlara orada ne temenni ediyorlarsa hepsi var. İnâyet-i sübhânîmizle meârif, hakaayık, tecelliyyât-ı ilâhiyyemizin iktizâsından şühûdat ve küşûfat lezzetleri... evet... nihâyeti olmayan tekerrürsüz nı'metler... Hepsi Hak tarafından hazırdır. Onlar nı'metler üzerindeki tecelliyyâtımızın seyrinde müstağrak iken tercemansız, hıcabsız, vâsıtasız, tekrîmen Rablerinin selâmına ve cemâl-i sübhânîsine mazhar olacaklardır.

58 — Selâmün kavlen min rabbin rahıymi.

"Rahıym olan Rabden bir selâm, bir kelâm."

Fahr-i Âlem Efendimiz buyuruyorlar ki: Ehl-i Cennet mün'ımin nı'metleri içinde safâda iken birdenbire bir nur parıldar, başlarını kaldırırlar, bir de bakarlar ki Cenâb-ı Rabb-ül Izze Hazretleri şeref-i dîdârını ihsân ediyor, kendi cemâliyle müşerref kılıyor, ve "Esselâmü aleyküm yâ ehlel cenne" diye selâm-ı sübhânîde, nazar-ı sübhânîde bulunuyor. Bu selâm bilâ vâsıtadır. Onlar da tecellîsinin ta'rîfi kaabil olmayan bir safâ ile Rablerine nazar ediyorlar. Bu hâl ihticâba girinceye kadar ehl-i

cennet hiçbir şey'e rağbet ve tenezzül edemezler. İhticabdan sonra nûr ve berekâtı kalır.

59 — Vemtàzülyevme eyyühelmücrimùne.

Şirk ve inadda ısrâr edenlere de:

"Ey israfda ifrât edip sayılı nefeslerini Haksız bitiren, şeytâna iktidâ ederek benden ve Resûlümden yüz çeviren mücrimler! Haydi bugün ayrılın!"

60 — Elem a'had ileyküm yà beniy àdeme en lâ ta'büdüş-şeytàne innehu leküm adüvvün mübiynün.

Ey Âdem oğulları! Ben size şeytânın habâsetinden haber vermedim mi? Tathirhâne-i küfr olan Cehennemi görmeden aklınızı başınıza alın, bâtılda devâm etmeyip Hak'ka dönün, şeytâna kulluk, onun emirlerine itâat ve inkıyad, ondan gelen vesveseyi kabûl etmeyin, o size âşikâr düşmandır, adâveti zâhirdir demedim mi? And vermedim mi?

61 — Ve enı'büdùniy hàzà sıràtun müstekıymün.

Bana kulluk edin, beni tevhıd edin, vahdâniyyetime îmân edin, şerik koşmayın, bu mezâhirin benim esmâ ve sıfâtımın tecelliyyâtının âsârı olduğuna inanın, işte dosdoğru yol budur diye vasıyyet etmedim mi?

Hem nasıl şeytâna ibâdet edersiniz? Onun isrine tâbi' olursunuz? Emirlerine inkıyâd edersiniz?

62 — Ve lekad edalle minküm cibillen kesiyren efelem tekùnù ta'kılùne.

Fıtratınızda hidâyet ve rüşd olduğu hâlde o büyük düşman benim celâlime karşı içinizden birçoğunuzun cibilletini bozdu, yoldan çıkardı, nice cemâatin ahlâkını bozdu. Şeytan denilen bu âşikâr düşmâna karşı teabbüd ederken sizin akıllarınız yok

mu idi? Günün birinde bu hâlin başınıza geleceğini düşünmediniz mi?

63 — Hàzihî cehennemülletiy küntüm tù'adùne.

Ey sahte benliğine güvenip, Hak ve hakıkate cebhe alıp eylenenler! İşte Dünyada va'dolunup durduğunuz, kitâbullahın ve enbiyânın size beyân etdiği o Cehennem ki budur.

64 — Islevhelyevme bimà küntüm tekfürùne.

Allah'ı inkâr, kitâbı, enbiyâyı tekzîb ederek küfrederdiniz. Binaen'aleyh o küfrünüz sebebiyle bugün ona yaslanın bakalım. Gireceksiniz! Buraya girmeniz ancak imtihân âleminde sizden sâdır olan fi'llerinizin neticesidir.

65 — Elyevme nahtimü alä efvàhihim ve tükellimünà eydiyhim ve teşhedü ercülühüm bimà kànù yeksibùne.

O azamet-i sübhânînin karşısında i'tizâr ederek (inkârdan selâmet umarak):

"Yâ Rabbi! Biz sana şirk koşmadık, senin kitâbını, peygamberlerini tekzîb etmedik" diye yalvarmaya başlarlar. Bugün ağızlarını mühürleriz, yalan şekilde konuşmayı men'ederiz. Ağzı susdururuz da irtikâb etdikleri fenâlıkları ve zulmleri, o kötü kazançlarını elleri söylemeye başlar ve ayakları şehâdet eder.

Ey tâlib!

İşte cenâb-ı Hak dili konuşdurduğu gibi bütün a'zâ-i cevârihı da konuşdurur, irtikâb olunan meâsîyi cayır cayır söyletdirir. Onun içün perde-i gaflet açılmadan Hak'dan gayrıya iltifât etme. Neticesi husrân olur. Her an Hak ile ol, nereye gidersen Hak ile git, nerede oturursan Hak ile otur. En güvendiğin, en kuvvetli dostun O olsun.

66 — Velev neşäü letamesnà alä a'yünihim festebekussıràta feennà yübsırùne.

Biz onların bu âlemde ağızlarını mühürleyip kapadığımız gibi isteseydik Dünyada gözlerini büsbütün siler idik, göz evini dahi yapmazdık da yola dökülürlerdi, îmâna gelmeye koşarlardı. Öyle ya her küfredenin gözü kör olunca hepsi îmâna gelmek içün yarışa çıkacaklardı. Fakat o kâfirlerin fânî gözleri değil kalb gözleri kör olduğu içün hakıkat yolunu nasıl görebilirler? Bizim her istediğimizi yapabileceğimizi nasıl bilebilirler?

67 — Velev neşâü lemesahnàhüm alâ mekànetihim femestetà'ü mudıyyen ve lâ yerci'üne. •

Yine biz dileseydik onları rütbe-i insâniyyeden soyarak siyretde makaam-ı hayvâniyyede bulundukları gibi, sûretlerini de değişdirir cemâdâta indiriverirdik. Ya'ni istediğimiz şekilde meshederdik de ileriye, geriye ne dönmeye ne geçmeye tâkatleri olurdu. Ve bu sıfatları izâle edip tekrar sûretlerine girmeye de güçleri yetmez idi. Biz bunların hepsini yapardık fakat asıl cezâlarını Âhırete bırakdığımız içün dilemedik, rahmetimiz sebketdiğinden mühlet verdik, uyanırlar, akıllarını başlarına alırlar, kendilerine verdiğimiz niyâbetin kıymetini bilirler dedik.

68 — Ve men nü'ammirhü münekkishü fiylhalkı efelâ ya'kılùne.

Bununla berâber her kime ki uzun ömür veriyorsak, gençlik çağında ömrünü almayıp ömrünü uzadıyorsak hılkatde onu tersine çeviriyoruz, za'f veriyoruz, ihtiyarladıyoruz, belini büküp tepetaklak kılıyoruz, nihâyet toprak yapıyoruz. Bunları yapan Allah, meshetmeye, tatmîs etmeye kaadir değil mi? Niye âsâr-ı kudretimizi düşünmüyorlar? Hâlâ akıllanmayacaklar mı? İşte bunları size haber veren muhbir-i sâdıka gönderilen Kitab şiir değildir. Zikr içündür. Zikr ise gafletin zıddına derler. İlm ve hıkmetle yakînen Allah'ın vahdâniyyetini, kudretini, milkinde, melekûtunda şeriksiz, nazirsiz müstakıl tesarrufunu duymaya derler. Hâlâ bu hakıkatleri düşünmeyecek misiniz? Bu hakıkatleri şiir gibi dinliyorsunuz.

69 — Ve mà allemnàhüşşı're ve mà yenbeğıy lehu in hüve illâ zikrün ve kur'ànün mübiynün.

Biz o Peygamber-i Hak'ka şiir öğretmedik. Hem onun şân-ı risâletine de lâyık değildir. Ona şâir denmez. (Şiirde hayâl vardır, onda vahyy vardır.) Resûl-i Ekremime şâir denilmediği gibi Kitâbıma da şiir denmez. O Kitâb ancak kelâm-ı münzeldir. Beşerin bütün ihtiyâcını câmi', seâdetini kâfil Allah'ın bir nasihatidir. Hak ve hakıkate götürür, yaradılışdaki gaayeyi duyurur, zirve-i tevhıde çıkacak yolun esâsını ta'lîm eder, Kur'an-ı Mübîndir.

70 — Liyünzire men kàne hayyen ve yehıkkalkavlü alelkàfiriyne.

Ey Peygamber-i Hak! O Kitab ile sen; îmân ile kalbleri hayat bulmuş, irfân ile gönülleri dolmuş kimseleri inzâr etmek, Allah'a tam saygı ile kulluğu anlatmak, bizden sâdır olan ahkâm ile azâba müstehak olan kâfirlere, kalbleri ölü olanlara, nankörlere de azâba lâyık olmalarındaki o söz hakk olmak içün.

(İnne ashàbelcennetilyevme...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

اَوَلَمْ يَرَوْا اَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِّمَّا عَمِلَتْ اَيْدِيْنَآ اَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مٰلِكُوْنَ
﴿٧١﴾ وَذَلَّلْنٰهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوْبُهُمْ وَمِنْهَا يَاْكُلُوْنَ ﴿٧٢﴾ وَلَهُمْ
فِيْهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ ؕ اَفَلَا يَشْكُرُوْنَ ﴿٧٣﴾ وَاتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
اٰلِهَةً لَّعَلَّهُمْ يُنْصَرُوْنَ ؕ ﴿٧٤﴾ لَا يَسْتَطِيْعُوْنَ نَصْرَهُمْ ۙ وَهُمْ لَهُمْ جُنْدٌ
مُّحْضَرُوْنَ ﴿٧٥﴾ فَلَا يَحْزُنْكَ قَوْلُهُمْ ۘ اِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّوْنَ وَمَا يُعْلِنُوْنَ
﴿٧٦﴾ اَوَلَمْ يَرَ الْاِنْسَانُ اَنَّا خَلَقْنٰهُ مِنْ نُّطْفَةٍ فَاِذَا هُوَ خَصِيْمٌ
مُّبِيْنٌ ﴿٧٧﴾ وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَّنَسِيَ خَلْقَهٗ ؕ قَالَ مَنْ يُّحْيِ الْعِظَامَ
وَهِيَ رَمِيْمٌ ﴿٧٨﴾ قُلْ يُحْيِيْهَا الَّذِيْٓ اَنْشَاَهَآ اَوَّلَ مَرَّةٍ ؕ وَهُوَ بِكُلِّ
خَلْقٍ عَلِيْمُ ۨ ﴿٧٩﴾ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمْ مِّنَ الشَّجَرِ الْاَخْضَرِ نَارًا فَاِذَآ اَنْتُمْ
مِّنْهُ تُوْقِدُوْنَ ﴿٨٠﴾ اَوَلَيْسَ الَّذِيْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ بِقٰدِرٍ
عَلٰٓى اَنْ يَّخْلُقَ مِثْلَهُمْ ؕ بَلٰى وَهُوَ الْخَلّٰقُ الْعَلِيْمُ ﴿٨١﴾ اِنَّمَآ
اَمْرُهٗٓ اِذَآ اَرَادَ شَيْـًٔا اَنْ يَّقُوْلَ لَهٗ كُنْ فَيَكُوْنُ ﴿٨٢﴾ فَسُبْحٰنَ
الَّذِيْ بِيَدِهٖ مَلَكُوْتُ كُلِّ شَيْءٍ وَّاِلَيْهِ تُرْجَعُوْنَ ﴿٨٣﴾

71 — Evelem yerev ennà halaknà lehüm mimmà amilet eydiynä en'àmen fehüm lehà màlikùne.

O münkirler, müşrikler, nı'metlerimize nankörlük edenler şunu da görmüyorlar mı?

Hiç kimsenin sun'u olmaksızın mahzâ kudret ü hıkmet-i cûdumuzla bizzat kendi ellerimizin yapdıklarından cins cins, nev' nev', sınıf sınıf yumuşak (ehlî) hayvanlar yaratdık, onlara müsahhar kıldık. Onlar onlara mâlik oldular, istedikleri gibi tesarruf etdiler. (Düşünmüyorlar mı ki kendilerinden çok kuvvetli olan mahlûkaatı onlara müsahhar kılmasaydık onlara nasıl mâlik olabilirlerdi? Nasıl tesarruf edebilirlerdi?)

72 — Ve zellelnàhà lehüm feminhà rekùbühüm ve minhà ye'külùne.

O hayvanları onlara zebûn etdik, kemâl-i kuvvet ve kudretleri ile berâber müsahhar kıldık. Bir kısmının etini yerler, bir kısmına binerler.

73 — Ve lehüm fiyhà menàfi'u ve meşàribü efelâ yeşkürùne.

Bununla berâber bu hayvanlardan daha birçok menfaat görürler. Yünlerinden, derilerinden istifâde ederler, sütlerinden içeceklerini içerler ve daha birçok şeyler yaparlar. Bunların hepsi insanlar içün çalışdığı hâlde bu kadar nı'metlere karşı hâlâ şükretmeyecekler mi?

74 — Vettehazù min dùnillâhi àliheten le'allehüm yünsarùne.

Onların en büyük küfürleri: Bu kadar âşikâr nı'met-i ilâhiyyeyi unudarak Allah'ın hukukuna tecâvuz edip, vâhıd, ehad, samed, ulûhiyyet ve rubûbiyyetinde müstakıl olan Allah'dan i'râz etmeleridir. Tutdular da ma'bûdün bilhak olan Allah'dan

başka birtakım ilâhlar edindiler, bu ilâhlarından yardım ümmîd etdiler, şefâat beklediler (âciz insâna tapdılar).

75 — Lâ yestetıy'ùne nasrehüm ve hüm lehüm cündün muhdarùne.

O tapdıkları şeylerin onlara yardım etmeye kudretleri olmadığı gibi, bil'akis onlar o ma'budlarını muhâfaza etmek içün hazırlanmış asker oldular. Ma'budlarını tezyîn etdiler.

76 — Felâ yahzünke kavlühüm innà na'lemü mà yüsirrùne ve mà yu'linùne.

Ey Peygamber-i Hak! Böyle kendi elleriyle ittihâz etdikleri ilâhlara tapınan münkirlerin senin hakkında: "Şâirdir, sâhirdir, mecnundur", Kitâbın hakkında ise: "Şiirdir, geçmişlerin masallarıdır", da'vâ-i risâlet ve nübüvvetinde ikinci hayat hakkındaki verdiğin habere "kâzibdir" gibi sözlerinden üzülme. Bu lâkırdılar seni mahzûn etmesin. İlâh-ı mec'ule tapınan, Hak'ka îmân etmeyi nefsâniyyet mes'elesi yapan inadcıların sözlerinin ne kıymeti olur ki seni üzsün. Biz hazret-i huzûr-ı ilmimizde onların içlerini de dışlarını da biliriz. Zamirlerinde gizlediklerini ve meydâna çıkardıklarını hepsini biliriz.

Ey Resûl-i Ekrem!

O, küfrde ısrar, ikinci hayâtı inkâr edenler kibr ve inadlariyle seninle mücâdele ediyorlar. Çürümüş kemiği huzûruna getirerek "Bu mu dirilecek?" diye eyleniyorlar.

77 — Evelem yerel'insànü ennà halaknàhü min nutfetin feizà hüve hasıymün mübiynün.

78 — Ve darebe lenà meselen ve nesiye halkahu kàle men yuhyiyl'ızàme ve hiye ramiymün.

Rûhu bedenlere iade edeceğimiz husûsundaki kudretimizi

inkârda ısrâr eden münkir bidâyet yapılışını görmüyor mu? Biz onu bir nutfeden yaradalım, rûhu kabûl edebilecek hâlde tesviye edelim, akıl ve rüşd ile bütün mahlûkaatın fevkınde bir rütbe verelim de o da bu kudret-i sübhânîmize karşı, ona verdiğimiz bu kıymete mukaabil bize kuvvetli bir sûretde hasım kesilsin, bizi inkâr etsin. O yetişmiyormuş gibi haddini bilmeden, utanmadan, yaradılışındaki safâhati unudarak bir de bize mesel getirmeye kalkışsın "şu çürümüş kemikleri kim dirildebilir?" desin.

79 — Kul yuhyiyhelleziy enşeehä evvele merretin ve hüve bikülli halkın aliymün.

Ey Peygamber-i Hak! O nankörlere cevâben söyle:

"Neden istib'âd edip inkâr ediyorsunuz? Sizleri maddesiz, müddetsiz lâteayyün âleminden henüz isim almamışken, bu çürümüş kemiklerin dahi maddesi yok iken, evet yokluk çölünden varlık vücûd-i pazarına evvelâ kim vücude getirdi, inşâ ettiyse işte o sizi dirildir. Hem O öyle bir hallâkdır ki yaratmanın her türlüsünü bilir. Maddeli, maddesiz, modelli, modelsiz, müddetli, müddetsiz, vâsıtalı, vâsıtasız hulâsa her hâlkı bilir, her hâlkın her nev'ını bilir. İmtizâc eden bütün eczâ-i ferdiyyenizin bütün terkîbâtını bilir.

Kalıpları ihyâ eder de rûhu tekrar iâde eder mi diye ne düşünüyorsunuz?"

80 — Elleziy ce'ale leküm mineşşeceril'ahdari nàren feizä entüm minhü tùkıdùne.

O öyle bir Hâlıkdır ki size yeşil ağaçdan bir âteş yapdı. Siz ondan derhâl tutuşduruyorsunuz. Su ile âteşi, iki zıddı cem'-eden kaadir-i mutlak O'dur.

(Dikkat edilirse: Burada bir elektrik hâdisesine işâret ediliyor ki temâs ile yeşil ağaçdan hâsıl olan harâret ve işti'âl bunu beyandır. Meşhûr olan bu ağaç merh ile afar denilen iki ağaçdır ki ikisi de yemyeşil suları damlar iken merh çakmak makaa-

mında afare sürtülmek sûreti ile ateş çıkarılır, bedevîlerce ma'lûmdur. Bunun birini erkek, birini dişi menzilesinde de farzetmişlerdir.)

81 — Eveleysellezîy halekassemàvàti vel'arda bikädirin alä en yahlüka mislehüm belâ ve hüvelhallâkul'aliymü.

Ey öldükden sonra dirildeceğimizi, dolayısiyle kudretimizi inkâr eden kâfirler! İyi düşünün ki Semâları, Arz'ı, gördüğünüz ve göremediğiniz, hissetdiğiniz ve edemediğiniz bütün âlemleri yaradan Allah tekrar tıpkısını ya'ni onlar gibisini yaratmaya kaadir değil midir? Elbette kaadirdir. Gücü yetmez mi ki senin ufaladığın kemiği isterse ihyâ etsin? Ulviyyât ve süfliyyâtı hâlkeden O kaadir ü muktedirdir. Hallâkdır. Öyle bir hâlıkdır ki hâlketdiği her şey'i hakkıyle bilir, yaratmanın bütün incelikleri-ni bilir.

82 — İnnemä emrühû izä eràde şey'en en yekùle lehu kün feyekùne.

O'nun emri ile bir şey'i murâd ederse ona sâdece "Kün": "Ol" demesi kâfidir. "Ol" emrini verir vermez o şey ma'lûmâtından, makdûrâtından her ne ise derhâl terâhîsiz ve mühletsiz oluverir.

83 — Fesübhànellezîy biyedihî melekùtü külli şey'in ve ileyhi türce'ùne.

İşte her şey'in melekûtu yed-i kudret-i azametinde olan Allah'a, milkinde ve melekûtunda istediği gibi tesarruf eden sübhâna tesbih edilmez mi? Âlem-i milk'in kilidi, âlem-i melekût'un anahtarı kendi kudret-i sübhânîsinde olan, evet bu kadar azametin sâhıbi bulunan Allah emvâtı nasıl diriltmez? Hem dirildecek hem de hep döndürülüp O'na götürüleceksiniz, başkasına değil. Ehl-i kabûl sâhıb yâsin, Habîb-i Neccar Âşık-ı Gaf-

far gibi olanlar ihtiyarlariyle huzûr-ı cemâl-i ilâhiyyeye, ehl-i redd de ıztırâr ile huzûr-ı celâl-i ilâhiyyeye elbette ve elbette döneceklerdir.

—

Cenâb-ı Hak'kın avn-i sübhânîsi, İmâm-ül Enbiyâ'nın şefâat-i seniyyeşi, Ehl-i Beyt ve Eshâb-ı Bâsafâsının kerem ü âtıfetiyle Sûre-i Yâsin'den tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

Sûre-i Celîlede başlıca: Nübüvvet ve mu'cize, rıfk ile da'vet nasıl yapılır? Ümmet-i süedâ ve eşkıyânın neticeleri, kazâ ve kader bahisleri, ilm-i ilâhînin her şey'i ihâtası, haşr-ı ecsad, Cennet, Cehennem, cezâ, hisab, Allah'ın vâsıtasız, sefirsiz, hıcabsız kullarına selâmı, Hak içün nasıl koşulur? O'nun uğrunda cihad nasıl olur? Allah içün nasıl fedâ-i cân edilir? Nasıl şehîd olunur? Âşık-ı Gaffar Habîb-i Neccâr'ın hâli, hıssiyyât-ı dîniyye... pek vâzıh bir sûretde beyân edilmişdir.

سُورَةُ الصَّافَّاتِ

Sûre-i Sâffat

Sûre-i Celîle Mekkî'dir.
Âyetleri : Yüz seksen iki
Kelimeleri : Sekiz yüz altmış
Harfleri : Üç bin sekiz yüz yirmi altıdır.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالصّٰٓفّٰتِ صَفًّا ۙ ﴿١﴾ فَالزّٰجِرٰتِ زَجْرًا ۙ ﴿٢﴾ فَالتّٰلِيٰتِ ذِكْرًا ۙ ﴿٣﴾ اِنَّ
اِلٰهَكُمْ لَوَاحِدٌ ؕ ﴿٤﴾ رَبُّ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ ؕ ﴿٥﴾
اِنَّا زَيَّنَّا السَّمَآءَ الدُّنْيَا بِزِيْنَةِ ۨالْكَوَاكِبِ ۙ ﴿٦﴾ وَحِفْظًا مِّنْ كُلِّ شَيْطٰنٍ
مَّارِدٍ ۚ ﴿٧﴾ لَا يَسَّمَّعُوْنَ اِلَى الْمَلَاِ الْاَعْلٰى وَيُقْذَفُوْنَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ ۖ ﴿٨﴾ دُحُوْرًا
وَّلَهُمْ عَذَابٌ وَّاصِبٌ ۙ ﴿٩﴾ اِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَاَتْبَعَهٗ شِهَابٌ
ثَاقِبٌ ﴿١٠﴾ فَاسْتَفْتِهِمْ اَهُمْ اَشَدُّ خَلْقًا اَمْ مَّنْ خَلَقْنَا ؕ اِنَّا خَلَقْنٰهُمْ مِّنْ طِيْنٍ
لَّازِبٍ ﴿١١﴾ بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُوْنَ ﴿١٢﴾ وَاِذَا ذُكِّرُوْا لَا يَذْكُرُوْنَ ﴿١٣﴾ وَاِذَا
رَاَوْا اٰيَةً يَّسْتَسْخِرُوْنَ ﴿١٤﴾ وَقَالُوْٓا اِنْ هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ مُّبِيْنٌ ﴿١٥﴾
ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَّعِظَامًا ءَاِنَّا لَمَبْعُوْثُوْنَ ۙ ﴿١٦﴾ اَوَاٰبَآؤُنَا
الْاَوَّلُوْنَ ؕ ﴿١٧﴾ قُلْ نَعَمْ وَاَنْتُمْ دَاخِرُوْنَ ﴿١٨﴾ فَاِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَّاحِدَةٌ
فَاِذَا هُمْ يَنْظُرُوْنَ ﴿١٩﴾ وَقَالُوْا يٰوَيْلَنَا هٰذَا يَوْمُ الدِّيْنِ ﴿٢٠﴾ هٰذَا
يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِيْ كُنْتُمْ بِهٖ تُكَذِّبُوْنَ ﴿٢١﴾ اُحْشُرُوا الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا
وَاَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوْا يَعْبُدُوْنَ ۙ ﴿٢٢﴾ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ فَاهْدُوْهُمْ
اِلٰى صِرَاطِ الْجَحِيْمِ ﴿٢٣﴾ وَقِفُوْهُمْ اِنَّهُمْ مَّسْئُوْلُوْنَ ۙ ﴿٢٤﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

Arş-ı azîmin etrâfındaki Melâike-i Hâffîn'e tecellî-i zâtîsi ile tecellî eden, bütün mevcûdâtı rahmet-i sübhânîsine, mukarrebîni ise şeref-i likaasına mazhar kılan Allah'ın; Allah, Rahman, Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Vessäffàti saffen.

2 — Fezzàciràti zecren.

3 — Fettàliyàti zikren.

4 — İnne ilâheküm levàhıdün.

Ubûdiyyet makaamında sâf sâf duranlar hakkı içün, şeyâtıyni ta'kib ve tehdîd edip hâlkı günahdan, irtikâb-ı meâsîden men'edenler hakkı içün, Kitâbı, âyât-ı kudsiyyenin elfâzını tilâvet edip ahkâmına mutâbaat edenler, teblîğ edenler, tesbîh u takdîs edenler, pâk nefisler hakkı içün; sizi ketm-i ademden ibda' ve izhâr eden Allahınız, ma'bûdunuz bir'dir. Birliği aded manzûmesinde çiftin mukaabili olmayan bir birlik'dir. Ferd'dir, ehad'dir, samed'dir.

5 — Rabbüssemàvàti vel'ardı ve mà beynehümà ve rabbülmeşàrikı.

Hep o Semâvâtın ulviyyâtın ve Arz'ın süfliyyâtın ve aralarında bulunanların, bütün mahlûkatın Rabbidir. Zikrolunan bu

varlık içün O'ndan gayrı mürebbi, kâinâtı O'ndan başka izhâr eden yokdur.

Nasıl olabilir?.. Bütün meşrıkların da Rabbidir.

6 — İnnà zeyyennessemäeddünyà biziynetinilkevàkibi.

Biz kemâl-i kudretimiz ve cûd-ı sübhânîmizle makaam-ı azametimizden Dünyâ semâsını, o yakın göğü yıldızlarla tezyîn etdik, donatdık.

7 — Ve hıfzan min külli şeytànin màridin.

Ve onu Allah'a itâatin hâricinde kalmış her mütemerrid şeytandan muhâfaza etdik, koruduk.

8 — Lâ yessemme'ùne ilelmeleil'a'lâ ve yukzefùne min külli cànibin.

9 — Dühùren ve lehüm azàbün vàsıbun.

O şeyâtîn, o nüfûs-ı habîse mele-i a'lâyı, meclis-i âlîyi, melekleri ve peygamberleri dinleyemezler. O meclis-i âlîde söylenen sözleri, ezkârı, istiğfârı ve meleklerin lisânından cârî olan sâir serâiri işidemezler. Onlar her bir tarafdan zecr ü şedîd, kahr mermilerine tutulurlar, horlukla kovulurlar. Onlar içün Neş'e-i Uhrâ'da sonsuz, kendilerinden bir an olsun ayrılmayacak bir azab vardır.

10 — İllâ men hatıfelhatfete feetbe'ahu şihàbün sàkıbün.

O matrud, merdudlar bir şey işidemezler ya... ancak biri melâikeden, peygamberden bir söz çalıp çarpmak sûretiyle kapabilir. Fakat onun da peşine derhâl pek parlak bir şu'le takılıp onu yakar, o da iğvâya kaadir olamaz.

Nazm-ı kerîmin ma'nâ-i enfüsîsinden bir ma'nâ tahsîl edilirse:

Şeytan, ârifin kalbine yaklaşmak ister, vesvese ilkaaına çalışır, ârifin vecd hazlarından bir haz kapmak ister. Fakat nûr-ı gayret onu ta'kib eder, derhâl yakar.

11 — Festeftihim ehüm eşeddü halkan emmen halaknà innà halaknàhüm min tıynin lâzibin.

Ey Ekmelerrüsül! Ma'bûdün bilhakkı bırakıp şeyâtîni dost, ilâh ittihâz eden müşriklere tebkit yolu ile sor: Sor ki küfürleri daha ziyâde açılsın, müebbed azâba daha ziyâde istihkak kesbetsinler: "Yaradılış i'tibâriyle onlar mı daha kuvvetli, ya'ni ilâhlarınız mı? Yoksa kudret-i kâmilemizle meydâna getirdiğimiz mahlûkat-ı mezkûre mi? Ezcümle Melâike-i Sâffat, tabaka tabaka Semâvat, Kevâkib, Seyyârat ve daha nice niceleri mi? İmdi: Yaradılış i'tibâriyle onlar mı daha kuvvetli, daha güçlü? Yoksa bu yaratdıklarımız mı? Biz kendilerini cıvık, yapışkan bir çamurdan yaratdık. Hâlbuki zikri geçen mahlûkatı yapışkan bir çamurdan hâlketmediğimiz hâlde onlar bizden başkasını ilâh ittihâz etmediler, bizden gayrısına ibâdet etmediler.

12 — Bel acibte ve yesharùne.

Ey Ekmelerrüsül! Fakat sen Allah'ın kudretine hayrân oluyorsun, onlar senin bu hayranlığını masharalığa alıyorlar. Seni hayrân eden âyetleri teblîğ etdikce, haşr ü ba'sı bahsetdikce, nasihatda bulundukca istihzâ ediyorlar.

13 — Ve izà zükkirù lâ yezkürùne.

14 — Ve izà reev àyeten yesteshırùne.

15 — Ve kàlù in hàzä illâ sıhrün mübiynün.

Onlara ne kadar inzârât-ı belîga ile va'z edilse ve Âhıretin bütün incelikleri anlatılsa şiddet-i kasvetlerinden te'sîr etmez, kabûl etmezler, düşünmezler. Âdetleri budur. İbret almazlar. Ne vakıt görseler, bilseler, işitseler ki bir âyet, bir mu'cize nâzil

olmuş, inad ve istikbâr ile o âyet ile ve seninle istihzâ ederler ve şiddet-i gayzlarından şöyle derler: "Bu âşikâr bir sihrden, bir büyücülükden başka bir şey değildir."

16 — Eizà mitnà ve künnà türàben ve ızàmen einnà lemeb'ùsùne.

17 — Eve àbäünel'evvelùne.

"Rûhumuz bizden ayrıldıkdan, bâhusus biz öldükden, toprak ve kemik hâline döndükden sonra ba's mı olunacağız? Biz tekrar dirilecek miyiz? Evvelki atalarımız da dirilecekler mi?"

18 — Kul ne'am ve entüm dàhırùne.

Ey Peygamber-i Hak! Cevâben söyle: "Evet, hem siz öyle dirileceksiniz ki hor, hakîr,zelîl olduğunuz hâlde."

19 — Feinnemà hiye zecretün vàhıdetün feizà hüm yenzurùne.

(Çünki o zor bir şey değil.) Ancak şiddetli bir kumanda, dehşetli bir ses yetecek. Derhâl dirilip gözleri açılıverecek, bakakalacaklar.

20 — Ve kàlù yà veylenà hàzà yevmüddiyni.

Mütehassirâne: "Eyvah!.. Helâkimizi idrâk etdik. İşte bu o din günüdür. Allah'ın bize va'detdiği, Dünyada peygamberinin lisâniyle ve Kitâbında beyân etdiği cezâ günüdür" diyecekler.

21 — Hàzà yevmilfaslilleziy küntüm bihî tükezzibùne.

Hak tarafından onlara: "İşte bu yalan saydığınız, inâd ederek inkâr etdiğiniz fasıl günü, ayrılma günü, hakk ile bâtılın ayrılacağı gün, Kıyâmet günü" (denecek).

22 — Uhşürülleziyne zalemù ve ezvàcehüm ve mà kànù ya'büdùne.

23 — Min dùnillâhi fehdùhüm ilâ sıràtılcehıymi.

24 — Ve kıfùhüm innehüm mes'ùlùne.

(Sübhânehû Teâlâ melâikesine emredecek): "Toplayın Mahşere o zulmedenleri. Kendilerine iktidâ eden kurenâsını da, onlara yardım kasdıyla isrinde gidenleri de, Allah'dan başka tapdıkları bâtıl ma'budları da hepsini bir arada Cehennem köprüsüne doğru sevkedin ve tevkıf edin. Çünki onlar âbidi de, bâtıl ma'bûdu da hepsi sorguya çekilecekler."

(Vessäffàti saffen) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

مَا لَكُمْ لَا تَنَاصَرُونَ ﴿٢٥﴾ بَلْ هُمُ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ ﴿٢٦﴾ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ
عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ﴿٢٧﴾ قَالُوا إِنَّكُمْ كُنتُمْ تَأْتُونَنَا عَنِ الْيَمِينِ ﴿٢٨﴾
قَالُوا بَل لَّمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٢٩﴾ وَمَا كَانَ لَنَا عَلَيْكُم مِّن سُلْطَانٍ
بَلْ كُنتُمْ قَوْمًا طَاغِينَ ﴿٣٠﴾ فَحَقَّ عَلَيْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَائِقُونَ ﴿٣١﴾
فَأَغْوَيْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا غَاوِينَ ﴿٣٢﴾ فَإِنَّهُمْ يَوْمَئِذٍ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٣﴾
إِنَّا كَذَٰلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿٣٤﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَٰهَ
إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٣٥﴾ وَيَقُولُونَ أَئِنَّا لَتَارِكُو آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ
مَّجْنُونٍ ﴿٣٦﴾ بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ﴿٣٧﴾ إِنَّكُمْ لَذَائِقُو الْعَذَابِ
الْأَلِيمِ ﴿٣٨﴾ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٩﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ
الْمُخْلَصِينَ ﴿٤٠﴾ أُولَٰئِكَ لَهُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤١﴾ فَوَاكِهُ ۖ وَهُم
مُّكْرَمُونَ ﴿٤٢﴾ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ﴿٤٣﴾ عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ ﴿٤٤﴾ يُطَافُ
عَلَيْهِم بِكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ ﴿٤٥﴾ بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِّلشَّارِبِينَ ﴿٤٦﴾ لَا فِيهَا
غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنزَفُونَ ﴿٤٧﴾ وَعِندَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ
عِينٌ ﴿٤٨﴾ كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ ﴿٤٩﴾ فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ
يَتَسَاءَلُونَ ﴿٥٠﴾ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ ﴿٥١﴾

25 — Mà leküm lâ tenàsarùne.

"Ey hem dâll, hem mudill! Ne oldu sizlere yardımlaşmıyorsunuz? Ba'zınız ba'zınıza neye yardım etmiyorsunuz? Ma'budlarınız neye yardım etmiyor? Niçün halâsınız içün şefâat etmiyorlar? Siz onları evliyâ ittihâz etmişdiniz."

26 — Bel hümülyevme müsteslimùne.

Hayır bugün onlar azâbın iştidâdından korku içinde huşû' ile bütün buyurultuya boyun bükerek teslîm olmuşlardır.

27 — Ve akbele ba'duhüm alâ ba'dın yetesäelùne.

28 — Kàlù inneküm küntüm te'tùnenà anilyemiyni.

Nâr'a sevkolunurlarken ba'zısı ba'zısına dönmüş biribirlerinden soruşuyorlar, biribirlerini levmederek muhâsım vaz'ıyyetde tâbi'ler metbu'lara: "Siz bize sağdan gelir dururdunuz, en kuvvetli delillerle gelirdiniz, bizi zorla azdırmağa çalışırdınız, selâmet yollarından, istikaamet caddelerinden ayırırdınız" diyorlardır.

29 — Kàlù bel lem tekùnù mü'miniyne.

30 — Ve mà kàne lenà aleyküm min sultànin bel küntüm kavmen tàğıyne.

31 — Fehakka aleynà kavlü rabbinà innà lezàikùne.

32 — Feağveynàküm innà künnà ğàviyne.

Metbu'lar: "Hayır" derler, "Siz esâsen mü'min değildiniz ki sizi biz azdırmış olalım. Sizin bu sözünüz bize karşı iftirâdır. Bizim verdiğimiz mallar, ihsanlar sizin kalbinize te'sîr etdi. Siz îmân etmiş olsaydınız îmânın zevkına hiçbir şey te'sîr edemezdi. Ve bizim size karşı sizi cebr edebilecek bir saltanatımız, kalbinizi isti'lâ edebilecek bir korku, bir zor kudretimiz de yok-

du. Fakat siz azmış, taşkın bir kavm idiniz. Artık biz ve siz, tâbi' ve metbu' dalâl-i mübîn içindeyiz. Onun içün Rabbimizin hakkımızdaki sözü hakk oldu, biz hepimiz o azâbı tadacağız. Evet biz sizi mekrimizle, hud'amızla dalâlete sevketdik, sizi azdırdık. Çünki biz azgın idik."

33 — Feinnehüm yevmeizin fiyl'azàbi müşterikùne.

Bu muhâsama, bu cidâl aralarında uzayıp, temâdî edince onlara Hak tarafından buyuruldu:

"Onların hepsi dâll, mudill, tâbi', metbu' o gün ebedî azabda müşterekdirler. Nasıl onlar Dünyada tuğyanda, esbab ve mûcibatda müşterek idiler, azabda da müşterekdirler.

34 — İnnà kezàlike nef'alü bilmücrimiyne.

"İşte biz, bizimle azamet yarışına kalkan, Hak'kı bırakıp bâtıla tapan, îmânı nefsâniyyet mes'elesi yapan mücrimlere kahr-ı celâlimizle tecellî ederek böyle yaparız."

35 — İnnehüm kànû izà kıyle lehüm lä ilâhe illellàhü yestekbirùne.

O mücrimler kendilerine "Lâ ilâhe illallah" denildiği zaman inadlarının şiddetinden îmânı kibirlerine yediremezler, kelime-i tevhıdden i'râz ederlerdi.

36 — Ve yekùlùne einnà letàrikû àlihetinà lişä'ırin mecnùnin.

Ve inkâr, istib'ad yoluyla, şirkde ısrâr ederek:

"Biz kemâl-i akl u rüşdümüzle (âbâ u eslâfımızdan) bulduğumuz, gördüğümüz ilâhlarımızı, ma'budlarımızı bir mecnun şâir içün bırakır mıyız?" diyorlardı. "Geçmişlerin masalını anlatır, mecnunlar gibi konuşur, 'Resûlûllah' unvânını takınır. Biz böyle bir kimse uğrunda ma'budlarımızı terkedemeyiz."

37 — Bel cäe bilhakkı ve saddakalmürseliyne.

Hayır, O, hakk ile geldi, Hak'ka, hidâyete da'vet etdi ve taraf-ı sübhânîmizden gönderilen peygamberleri de tasdik etdi.

38 — İnneküm lezäikul'azàbil'eliymi.

39 — Ve mà tüczevne illâ mà küntüm ta'melùne.

40 — İllâ ıbàdallàhilmuhlesıyne.

Ey Peygamberimizi, Kitâbımızı tekzîb eden mudıllûn! Sizler elbet elîm bir azab tadacaksınız. Ve bunu da biliniz ki tadacağınız azab başka değil ancak ne yapmış iseniz hep yapdığınız amellerinizin cezâsını göreceksiniz. Ne ziyâde olacak, ne noksan. Tevhıd caddesinden inhırâf eden, adl ü kahrımıza uğrar. Ancak Allah'ın ihlâsına mazhar olmuş kulları müstesnâ. Ya'ni îmanları, amel-i sâlihleri hâlisen livechillâh olanlar müstesnâ.

41 — Üläike lehüm rizkun ma'lùmün.

42 — Fevàkihü ve hüm mükremùne.

43 — Fiy cennàtin ne'ıymi.

44 — Alâ sürürin mütekàbiliyne.

45 — Yütàfü aleyhim bike'sin min me'ıynin.

46 — Beydäe lezzetin lişşàribiyne.

47 — Lâ fiyhà ğavlün ve lâ hüm anhà yünzefùne.

48 — Ve ındehüm kàsıràtuttarfi ıynün.

49 — Keennehünne beydun meknùnün.

O süedâ-i makbûlîn, onlar içün Allah'ın fazl u lûtfundan ma'lûm rızk var. Sûrî, ma'nevî, ilmî, aynî, keşfî, şühûdî. Ahlâklarının ve a'mâl-i sâlihalarının karşılıkları değil, belki fazl-ı sübhânîmizin ve onları tekrîmen olan tecellîmizin iktizâsı. Bir-

çok meyveler... iştihâ ile telezzüz ederler. Onlar Rablerinin ındinde hep böyle ikrâm olunacaklar, Naîm cennetlerinde ağırlanacaklar, îman, irfan, keşf ü ayan derecelerine yükselecekler, karşılıklı tahtlar üzerinde karinleriyle bulunacaklardır. Etraflarında zevklerini yenileyen ve huzurlarını artdıran maînden bir ke's ile (Cennete mahsus şarablarla dolu kâselerle) dolaşılacak. (O Cennet şarâbı) bembeyaz, gaayet berrak, içenlere lezzetli olacak. (Tevhıdin aşkıyle susamış olan ârifîn onun zevkını duyabilecek.) O öyle bir şarab kı Dünya şarâbı gibi ne başa vurur, ne sersemlik yapar, ne de fenâ bir kokusu vardır. Onda hiçbir gaaile, tiksinti gibi hiçbir hâl de bulunmayacak. İçenlerin mizacları muhtell olup sarhoş olmayacaklar, belki şevk u zevkleri tekâmül edecek. Yanlarında makbûl, gayrıya iltifât etmeyen, nazarlarını yalnız zevcelerine kasretmiş güzel gözlü nâzenînler, dilberler, hûrîler bulunacak. Onların bedenlerinin tenlerinin beyazlığının safâsı sanki tozsuz, örtülü bir Devekuşu yumurtası.*

50 — Feakbele ba'duhüm alâ ba'dın yetesäelùne.

Derken Cennetlikler ba'zısı ba'zısına dönmüş biribirleriyle sohbete koyulurlar:

51 — Kàle käilün minhüm inniy kàne liy kariynün.

Yevm-i Ba's'ı, Yevm-i Nüşûr'u inkâr edenleri hikâye ve tezkir yoluyla içlerinden biri der ki: "Benim Dünyada münkir bir karînim vardı, bana söylerdi:

(Mà leküm lâ tenàsarùne) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

* Devekuşu yumurtası gaayet az sarıya çalar beyaz ve temiz bir renkde olduğundan ve renklerin de en makbûlü sayıldığından nazm-ı kerîmde Arab âdeti üzere beyan buyurulmuşdur.

يَقُولُ اَئِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ﴿٥٢﴾ ءَاِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا
وَعِظَامًا ءَاِنَّا لَمَدِينُونَ ﴿٥٣﴾ قَالَ هَلْ اَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ ﴿٥٤﴾
فَاطَّلَعَ فَرَاٰهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ﴿٥٥﴾ قَالَ تَاللّٰهِ اِنْ كِدْتَ لَتُرْدِينِ ﴿٥٦﴾
وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿٥٧﴾ اَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ ﴿٥٨﴾
اِلَّا مَوْتَتَنَا الْاُولٰى وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ﴿٥٩﴾ اِنَّ هٰذَا لَهُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ ﴿٦٠﴾ لِمِثْلِ هٰذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ ﴿٦١﴾ اَذٰلِكَ خَيْرٌ نُزُلًا
اَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ﴿٦٢﴾ اِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ﴿٦٣﴾ اِنَّهَا شَجَرَةٌ
تَخْرُجُ فِي اَصْلِ الْجَحِيمِ ﴿٦٤﴾ طَلْعُهَا كَاَنَّهُ رُؤُسُ الشَّيَاطِينِ ﴿٦٥﴾
فَاِنَّهُمْ لَاٰكِلُونَ مِنْهَا فَمَالِؤُنَ مِنْهَا الْبُطُونَ ﴿٦٦﴾ ثُمَّ اِنَّ لَهُمْ
عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ ﴿٦٧﴾ ثُمَّ اِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَاِلَى الْجَحِيمِ ﴿٦٨﴾
اِنَّهُمْ اَلْفَوْا اٰبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ﴿٦٩﴾ فَهُمْ عَلٰى اٰثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ ﴿٧٠﴾
وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ اَكْثَرُ الْاَوَّلِينَ ﴿٧١﴾ وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا فِيهِمْ
مُنْذِرِينَ ﴿٧٢﴾ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ ﴿٧٣﴾
اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿٧٤﴾ وَلَقَدْ نَادٰينَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ
الْمُجِيبُونَ ﴿٧٥﴾ وَنَجَّيْنَاهُ وَاَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ﴿٧٦﴾

52 — Yekùlü einneke leminelmüsaddikıyne.

"Cidden sen inananlardan mısın?"

53 — Eizà mitnà ve künnà türàben ve ızàmen einnà lemediynùne.

54 — Kàle hel entüm muttali'ùne.

55 — Fettale'a fereàhü fiy seväilcehıymi.

56 — Kàle tallàhi in kidte letürdiyni.

57 — Velev lâ nı'metü rabbiy leküntü minelmuhdariyne.

Biz öldüğümüz ve bir toprakla, kemik olduğumuz vakıt hakıkaten dirilip cezâ görecek miyiz? Burada yapdıklarımızın hisâbını verecek miyiz? Hayır, hâşâ!.. Hayat ancak Dünya hayâtıdır. Dirilmek, hisab vermek filân, böyle şeyler yokdur."

Cennetde başka biri: "Onun şimdi ne hâlde olduğunu biliyor musunuz?* Siz ona bakıyor musunuz?" der. Bunun üzerine bir de bakmış onu tâ Cehennemin ortasında türlü azâb ile muazzeb olurken görmüşdür, ve: "Tallahi" der, "az kaldı sen beni de helâk edecekdin. Eğer Rabbimin nı'meti, lûtf-ı sübhânîsi ve inâyeti olmasaydı ben de şimdi seninle berâber ihzâr edilenlerden olacak idim."

58 — Efemà nahnü bimeyyitiyne.

59 — İllâ mevtetenel'ùlâ ve mà nahnü bimu'azzebiyne.

Meleklere: "Biz burada Dünyadaki ölümden başka ölmeyeceğiz değil mi? Ve azab da çekmeyeceğiz değil mi?" diyecekler.

---

* Nazm-ı kerîmden bu ma'nâ tahsîl olundukdan sonra, "O şimdi Cehennemdedir, haydi gidip görelim" ma'nâsı da tahsîl olunur.

60 — İnne hàzà lehüvelfevzül'azıymü.

İşte bu hiç şübhesiz en büyük murad, büyük kurtuluş.

61 — Limisli hàzà felya'melil'àmilùne.

Böyle fevz-i azîm ve nevâl-i kerîme mazhar olmak isteyenler Dünyada fânî hazlar ve zâil olacak lezzetler, neticesi türlü türlü elem ve hasretlere mâl olacak şeyler içün değil de böyle bir devlet içün çalışsınlar.

62 — Ezàlike hayrün nüzülen em şeceretüzzakkùmi.

İmdi böyle bir devlete, o rızk-ı ma'lûma konmak mı hayırlı? Yoksa o zakkum ağacı mı?

63 — İnnà ce'alnàhà fitneten lizzàlimiyne.

Ki biz o şecere-i zakkumu zâlimlere bir fitne, bir ibtilâ kılmışızdır. Cehenneme girer girmez onu yerler.

64 — İnnehà şeceretün tahrücü fiy aslilcahıymi.

O öyle bir ağaçdır ki Cehennemin dibinde biter.

65 — Tal'uhà keennehu rüùsüşşeyàtıyni.

Onun meyvesi, tomurcukları şeytanların başları gibidir.*

66 — Feinnehüm leàkilùne minhà femàliùne minhelbütùne.

Onlar, o müstehzî münkirler nâr'da ondan başka yiyecek bir şey bulamayacaklar, o ağaçdan zorakî yeyip karınlarını dolduracaklardır. (Onu yemek mecbûriyyetinde kılmak içün dehşetli açlık verilecekdir. Azab üzerine azab...)

---

* Çirkinlikden kinâye.

67 — Sümme inne lehüm aleyhà leşevben min hamiymin.

Yemekden sonra da (dehşetli bir susuzluk başlayacak) isli, gaayet fenâ kokulu bulaşık kaynar su içeceklerdir.

68 — Sümme inne merci'ahüm leilelcahıymi.

Sonra da dönüp gidecekleri yer şübhesiz Cehennemdir.

69 — İnnehüm elfev àbäehüm dälliyne.

70 — Fehüm alä àsàrihim yühre'ùne.

Zira onlar babalarını dalâletde buldular, teemmülsüz, tedebbürsüz onları taklîd etdiler, izlerince koşup azâba lâyık oldular. İşte şimdi de izlerince koşduruluyorlar.

71 — Ve lekad dalle kablehüm ekserül'evveliyne.

Hakıkat onlardan evvel geçenlerin de ekserîsi dalâletde idi. Cadde-i adâletden inhırâf etmişlerdi.

72 — Ve lekad erselnà fiyhim münziriyne.

Celâlim hakkı içün biz onlara içlerinden Allah'ın azâbını beyân edici peygamberler de gönderdik.

73 — Fenzur keyfe kàne àkıbetülmünzeriyne.

Ey gören! Bak o ilâhî azab kendilerine beyân edilenlerin (beyân edildiği hâlde mütenebbih olmayıp da dalâletde kalanların) âkıbeti nasıl oldu?

74 — İllâ ıbâdallàhilmuhlesıyne.

Ancak mütenebbih olan, sırât-ı müstakıymi tutan, Allah'ın hâlis, muhlis kulları necat buldular.

75 — Ve lekad nàdànà nùhun felenı'melmüciybùne.

Celâlim hakkı içün Nuh bize nidâ etmişdi (imdad demişdi). Tûfanda îmân edenlerle berâber kendisinin istihlâsı içün feryâd etmişdi. (Onun nidâsına cevab vermişdik) biz de ne güzel mûcibiz ya.

76 — Ve necceynàhü ve ehlehu minelkerbil'azıymi.

Kendisini, kendisine îmân edenlerle berâber o büyük tûfânın sıkıntısından kurtardık.

(Yekùlü einneke leminelmüsaddikıyn) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ﴿٧٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ﴿٧٨﴾
سَلَامٌ عَلَىٰ نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ﴿٧٩﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٠﴾
إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ﴿٨١﴾ ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ ﴿٨٢﴾ وَإِنَّ مِنْ
شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ ﴿٨٣﴾ إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ﴿٨٤﴾ إِذْ قَالَ
لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ﴿٨٥﴾ أَئِفْكًا آلِهَةً دُونَ اللَّهِ
تُرِيدُونَ ﴿٨٦﴾ فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ﴿٨٨﴾
فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ ﴿٨٩﴾ فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ﴿٩٠﴾ فَرَاغَ إِلَىٰ آلِهَتِهِمْ
فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿٩١﴾ مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ﴿٩٢﴾ فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا
بِالْيَمِينِ ﴿٩٣﴾ فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ﴿٩٤﴾ قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ﴿٩٥﴾
وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا فَأَلْقُوهُ فِي
الْجَحِيمِ ﴿٩٧﴾ فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ﴿٩٨﴾ وَقَالَ
إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيَهْدِينِ ﴿٩٩﴾ رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾
فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ﴿١٠١﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي
أَرَىٰ فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَىٰ قَالَ يَا أَبَتِ
افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ﴿١٠٢﴾

77 — Ve ce'alnà zürriyyetehu hümülbàkıyne.

Hem onun zürriyyetini yeryüzünde Kıyâmete kadar bâkı kıldık.

78 — Ve tereknà aleyhi fiyl'àhıriyne.

Nâmını da sonra gelen ümmetler arasında zikr-i cemîl ve senâ-i cezîl ile bırakdık.

79 — Selâmün alâ nùhın fiyl'àlemiyne.

Bütün âlemler içinde Nûh'a selâm olsun..

80 — İnnà kezàlike necziylmuhsiniyne.

İşte biz lûtf u cûdumuzun iktizâsı muhsinlere böyle mükâfatda bulunuruz.
Onun nâmını zikr-i cemîl ile nasıl ibkaa etmeyiz?

81 — İnnehu min ıbàdinelmü'miniyne.

Çünki o bizim mü'min kullarımızdandır. Vahdâniyyetimize yakıynen îmân etmiş, bütün umûrunu bize tefviz etmiş, amellerinde, fi'llerinde tam ihlâs sâhıbi olmuş kullarımızdandır.

82 — Sümme ağraknel'àhariyne.

Sonra da îmâna gelmeyen diğerlerini suda boğduk.

83 — Ve inne min şiy'atihî leibràhiyme.

Hiç şübhesiz İbrahim de onun tarafdârıdır. Tevhıdde, îmânda, usûl-i dinde, şerîatde ona pîrev olmuşdur.

84 — İz cäe rabbehu bikalbin seliymin.

Ey Ekmelerrüsül! Çünki o Rabbine pâk, tertemiz, bâtıldan

selîm bir kalb, evet, kalbini nakıselerden ve âfetlerden muhâfaza ederek tevhıd-i fıtrî üzere Allah şevkı ile dolu, Allah'ın murâdını duyan bir kalb-i pâk ile geldi.

85 — İz kàle liebiyhi ve kavmihî mà zà ta'büdùne.

Ey Peygamber-i Hak! Ceddin İbrahim halîlullah babasına* ve kavmine inkâr ve tevbih yoluyla şöyle dedi: "Siz nelere tapıyorsunuz? Ma'bûdün bilhak durur iken bu âtıl, bâtıl esnâma mı tapıyorsunuz?

86 — Eifken àliheten dùnallàhi türiydùne.

Ey muannidler! Yalancılık etmek içün mü vâhıd, ehad, samed, kayyûm-ı mutlak, ulûhiyyet ve rubûbiyyete lâyık olan Allahü teâlâ'dan başka ilâhlar istiyorsunuz? Uydurma ile ma'bûdün bilhak'kı bırakarak bâtıl ma'budlar mı istiyorsunuz?

87 — Femà zannüküm birabbil'àlemiyne.

Siz âlemlerin Rabbini ne zannediyorsunuz? O'nun vücudde şerîki, yâhud şühudda nazîri mi var zannediyorsunuz? Sizin zanlarınız hayâl-i bâtıldır.

88 — Fenazare nazreten fiynnücùmi.

İbrahim (aleyhisselâm) birdenbire yıldızlara bakdı bakdı da:

89 — Fekàle inniy sekıymün.

"Ben hastayım" dedi.

Âyet-i kerîmenin ma'nâ-i işârîsi tahsîl edilirse:
İbrahim halîlullah, kavmine ne kadar Hak'kın vahdâniyyetini beyân etdiyse de kavmi bir türlü şirkden kurtulmak istemiyordu. Onların bu ma'rifetsiz hâli karşısında onların sohbetinden

* Üvey amcası.

birdenbire kendini kurtardı, bahr-ı muhabbetde müstağrak kaldı da: "Ben müşâhede-i ezel ve cemâl-i ebed hastasıyım. O'nun gayrısına i'tibârım yok. O derdin devâsiyle meşgulüm" dedi.

90 — Fetevellev anhü müdbiriyne.

Onlar hastalığın bulaşmasından korkarak arkalarını dönüp yanından kaçışdılar.

91 — Feràğa ilä àlihetihim fekàle elâ te'külùne.

Derken İbrahim (aleyhisselâm) gizlice onların ilâhlarına dönüp puthâneye girdi de ilâhlarına: "Yemez misiniz?* Buyursanıza" dedi.

92 — Mà leküm lâ tentıkùne.

"Neniz var? Niye söz söylemiyorsunuz?"

93 — Feràğa aleyhim darben bilyemiyni.

Diyerek gizlice sağ eliyle onlara kuvvetli bir darbe indirdi, kırmağa başladı.

94 — Feakbelû ileyhi yeziffùne.

Onlar putlarının kırıldığını haber alınca biribirlerine girerek kırılan putlarının intikaamını almak içün koşa koşa İbrahim'in yanına geldiler.

95 — Kàle eta'büdùne mà tenhıtùne.

İbrahim (aleyhisselâm): "Siz kendi yontduğunuz şeylere mi tapıyorsunuz?" dedi.

96 — Vallàhü halekaküm ve mà ta'melùne.

"Hâlbuki sizi ve yapdıklarınızı Allah yaratdı."

---

* Putların önünde dâima yemek bulunmak âdet idi.

97 — Kàlubnù lehü bünyànen feelkùhü fiylcahıymi.

Bunun üzerine Nümrûdîler biribirleriyle Hazret-i İbrahim'in katli hakkında müşâverede bulundular, nasıl öldüreceklerine dâir görüşdüler ve re'yleri Hazret-i İbrahim'e okundu: "Haydi buna mahsus bir bina yapın ve âteş ile doldurun bunu o kızgın âteşe atın" dediler.

98 — Feerâdû bihî keyden fece'alnâhümül'esfeliyne.

Onlar İbrahim'den böylece intikaam almak üzere bir tuzak kurmağa kalkışdılar, biz de tutduk onları hâib ü hâsir ve makhûrînden kılarak daha alçak düşürüp başaşağı getirdik. Onlar Hazret-i İbrahim'in necâtını görünce pek zelîl, pek mahzûn oldular.

İbrahim necâta kavuşdukdan sonra:

99 — Ve kàle inniy zàhibün ilâ rabbiy seyehdiyni.

"Ben Rabbimin ilhâm edip emretdiği yere gideceğim. (Orada Rabbime tâatda bulunacağım. O beni kurtardı) lûtf-ı sübhânîsiyle bana yolunu gösterir" dedi.

Âyet-i celîleden ma'nâ-i işârî tahsîl edilirse:

İbrahim halîlullah'ın mahall-i imtihanda kalbi çok daralmışdı. Sırr-ı müşâhede-i Rahmân içün şevk içinde idi. O âlemden çıkıp âlem-i irfânı seyretmek istiyordu. "Rabbim bana zât-ı sübhânî ve sıfat-ı sübhânîsinin yollarını gösterir, ben oraya gideceğim" diyordu. Hulâsa fenâfillâh, bekaabillâh makamlarına tâlibdi.

100 — Rabbi heb liy minessàlihıyne.

Ve sonra Sübhânehû Teâlâ'dan bir veled, bir halef isteyerek:

"Ey Rabbim! Bana senin râzı olacağın, ındinde makbûl olacak sâlihînden bir evlâd bahşet" diye niyâz etdi.

İbrahim'in bu tedarru'u, rahmetimizden bu niyâzı üzerine:

101 — Febeşşernàhü biğulàmin haliymin.

Biz de ona halîm, hılm-i kâmil sâhıbi, ilâhî imtihanların bütün şiddetlerine, ubûdiyyetin bütün yorgunluklarına sabırlı bir oğul müjdeledik. Öyle bir oğul ki cibilliyyetindeki fıtnatı, fıtratındaki rüşdünü henüz çocukken, tufûliyyet mertebesinde iken meydâna koydu.

102 — Felemmà beleğa ma'ahüssa'ye kàle yà büneyye inniy erà fiylmenàmi enniy ezbehuke fenzur mà zà terà kàle yä ebetif'al mà tü'merü setecidüniy inşäallàhü minessàbiriyne.

Vaktâ ki o halîm evlâd, babası ile çalışabilecek bir yaşa geldi, (babası da şefkat ve âtıfedinden dolayı onu asla yanından ayırmıyordu), İbrahim ona: "Yavrum!" dedi, "ben rü'yamda görüyorum ki (Allah'ın emri ile) seni boğazlıyorum.* Bak yavrum, bu vâkıay-ı hâileyi düşün, teemmül et, ne diyeceksin? Allah'ın bu belâsına sabr edebilecek misin? Yoksa edemeyecek misin?

İsmail, o halîm civan, rü'yâdan işideceğini işitdi, kazâ-i ilâhînin kendisi hakkındaki cârî olacak tecellîsine râzı olarak tevfik ipine sarılıp tam bir teslîmiyyetle o belâya sabırda Allah'dan yardım istedi, babasına döndü, kemâl-i itâat ve inkıyâd ile: "Babacığım!" dedi, "Rabbimin hükmüne teslîm olmuşum, emrolunduğunu yap. Hak tarafından gelen emri icrâ et. Beni Allah uğrunda zebhet. O emirle tekarrüb olsun. Übüvvet lüzûmuna iltifât etme, emri yerine getir. Beni inşâallah sâbirinden, belâya (öyle bir belâ ki babamın eliyle zebholunuyorum) sabredenlerden bulacaksın."

---

* Hazret-i İbrahim bu rü'yâyı Zilhıccenin sekizinci, dokuzuncu, onuncu, ya'ni Terviye, Arefe, Nahir geceleri sıra ile üç gece görmüşdü. Peygamberlerin rü'yâsı vahyy, ta'birleri de vahyy olduğundan Hazret-i İbrahim böyle görmüş ve böyle ta'bîr eylemiş ve binaen'aleyh böyle vahyy olmakla bu, icrâsı vâcib bir emr-i hakk olmuş oluyordu.

فَلَمَّآ أَسْلَمَا وَتَلَّهُۥ لِلْجَبِينِ ﴿١٠٣﴾ وَنَٰدَيْنَٰهُ أَن يَٰٓإِبْرَٰهِيمُ ﴿١٠٤﴾ قَدْ
صَدَّقْتَ ٱلرُّءْيَآ ۚ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٠٥﴾ إِنَّ هَٰذَا
لَهُوَ ٱلْبَلَٰٓؤُا۟ ٱلْمُبِينُ ﴿١٠٦﴾ وَفَدَيْنَٰهُ بِذِبْحٍ عَظِيمٍ ﴿١٠٧﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ
فِى ٱلْءَاخِرِينَ ﴿١٠٨﴾ سَلَٰمٌ عَلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ ﴿١٠٩﴾ كَذَٰلِكَ نَجْزِى
ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١١٠﴾ إِنَّهُۥ مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١١١﴾ وَبَشَّرْنَٰهُ بِإِسْحَٰقَ
نَبِيًّا مِّنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿١١٢﴾ وَبَٰرَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَىٰٓ إِسْحَٰقَ ۚ وَمِن
ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِۦ مُبِينٌ ﴿١١٣﴾ وَلَقَدْ مَنَنَّا
عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿١١٤﴾ وَنَجَّيْنَٰهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ ٱلْكَرْبِ
ٱلْعَظِيمِ ﴿١١٥﴾ وَنَصَرْنَٰهُمْ فَكَانُوا۟ هُمُ ٱلْغَٰلِبِينَ ﴿١١٦﴾
وَءَاتَيْنَٰهُمَا ٱلْكِتَٰبَ ٱلْمُسْتَبِينَ ﴿١١٧﴾ وَهَدَيْنَٰهُمَا ٱلصِّرَٰطَ
ٱلْمُسْتَقِيمَ ﴿١١٨﴾ وَتَرَكْنَا عَلَيْهِمَا فِى ٱلْءَاخِرِينَ ﴿١١٩﴾ سَلَٰمٌ
عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَٰرُونَ ﴿١٢٠﴾ إِنَّا كَذَٰلِكَ نَجْزِى ٱلْمُحْسِنِينَ ﴿١٢١﴾ إِنَّهُمَا
مِنْ عِبَادِنَا ٱلْمُؤْمِنِينَ ﴿١٢٢﴾ وَإِنَّ إِلْيَاسَ لَمِنَ ٱلْمُرْسَلِينَ ﴿١٢٣﴾ إِذْ
قَالَ لِقَوْمِهِۦٓ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٢٤﴾ أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ
أَحْسَنَ ٱلْخَٰلِقِينَ ﴿١٢٥﴾ ٱللَّهَ رَبَّكُمْ وَرَبَّ ءَابَآئِكُمُ ٱلْأَوَّلِينَ ﴿١٢٦﴾

103 — Felemmä eslemà ve tellehu lilcebiyni.

Vaktâ ki her ikisi de Allah'ın kazâsına tav'an ve rağbeten teslîm olup boyun eğdiler,* (baba ciğerpâre evlâdının fedâsına, evlâd da fedâ-i câna râzı oldular), emrin icrâsı içün zebhedilecek mahalle gelindi, babası tutdu Allahü teâlâ'ya tekarrüb niyyetiyle emri yerine getirmek üzere oğlunu şakağı üzerine yatırdı.

104 — Ve nàdeynàhü en yä ibràhiymü.

Her ikisinde de kemâl-i sabr ve kemâl-i rızâ tecellîleri zâhir oldukdan sonra biz ona makaam-ı cûd ü azamet ve lûtfumuzdan şöyle nidâ etdik: "Yâ İbrahim!

105 — Kad saddakterrü'yà innà kezàlike necziylmuhsiniyne.

Bizim rızâmız içün evlâdını zebhetmek husûsundaki me'mûriyyetinde imtihânını hakkıyle verdin, emri yerine getirdin, rü'yânın iktizâ etdiği şey'i temâmıyle yapdın, mertebe-i hılletde olduğunu isbât etdin. Biz muhsinlere işte böyle mükâfat eyleriz."

106 — İnne hàzà lehüvelbeläülmübiynü.

Hiç şübhesiz ki bu, İbrahim-i evvah ve İsmail-i halîm içün âşikâr bir ibtilâ, hakıkaten büyük bir imtihandır. Onların bu tecellîye mazhar olup ve bu tecellîdeki belâya sabretmeleri, o kazâya rızâ göstermeleri en büyük muhsinlerin başında olduklarına bir delildir.

107 — Ve fedeynàhü bizibhın azıymin.

---

* Tam teslîmiyyet tehakkuk edip de envâr-ı rubûbiyyet müşâhede edilince İbrahim'in kalbinden oğlunun muhabbeti, İsmail'in kalbinden de hayâtının muhabbeti çıkmışdı. Bu zâhirde büyük bir imtihan, büyük bir belâ idi, fakat hakıkatde müşâhede menzillerine terfî' idi. Esrâr-ı hakaayık açılıyordu.

Ve ona oğluna bedel azîm bir kurbanlık ile fidye de verdik.

108 — Ve tereknà aleyhi fiyl'àhıriyne.

Ona kemâl-i hılletinden, ya'ni Hak'ka olan muhabbetinde şirket kabûl etmediğinden dolayı (o gün olduğu gibi) sonra gelenler arasında da hakkında iyi bir nâm bırakdık, senâ-i hasen ve zikr-i cemîl ile yâd ederler.

109 — Selâmün alä ibràhiyme.

Selâm İbrahim'e. Allah'ın berekâtı ona. Genişlik, ferahlık ona. Dâim, müstemirr rahmetimiz ona.

110 — Kezàlike necziylmuhsiniyne.

İşte biz böyle mükâfat veririz muhsinlere. (İbrahim Dünyada ve Âhıretde en güzel mükâfata nâil olanlardandır.) Temiz niyyet ve ihlâs ile iyi iş yapanlar böyle mükâfata nâil olurlar.

111 — İnnehu min ıbàdinelmü'miniyne.

Çünki o bizim mü'min kullarımızdandır. Muvahhıdînden, mûkınînden, vahdet-i zâtımıza, kemâlât-ı esmâ ve sıfâtımıza, milkimizde, melekûtumuzda istiklâlimize hakk-al yakîn îmân edenlerdendir.

112 — Ve beşşernàhü biishàka nebiyyen minessàlihıyne.

Biz onu evlâdının zebhı ile ibtilâ kılıp, inâyet-i sübhânîmizle evlâdına bedel azîm bir koç verdikden sonra onu enbiyâdan ve zümre-i sâlihînden olmak üzere İshak ile müjdeledik.

113 — Ve bàreknà aleyhi ve alä ishàka ve min zürriyyetihimä muhsinün ve zàlimün linefsihî mübiynin.

Ve hem İbrahim'e, İshak'a çok bereketler verdik. Her ikisi-

nin zürriyyetinden de hem muhsin olan olduğu ya'ni, amellerinde, ahlâk ve ahvâlinde âlem-i insâniyyete çok hayır ve nef' sâhıbi oldukları gibi, Dünyada huzûzât-ı nefsânîlerini terkedip nefislerine zulmedenler de vardı.

114 — Ve lekad menennà alâ mùsà ve hàrùne.

Celâlim hakkı içün biz Mûsâ ile Hârûn'a büyük nı'metler verdik, minnetdâr eyledik: Nübüvvet, İslâm gibi.

115 — Ve necceynàhümà ve kavmehümà minelkerbil'azıymi.

Hem kendilerini, hem kendilerine îmân eden kavimlerini Fir'avn'ın büyük sıkıntısından kurtardık.

116 — Ve nesarnàhüm fekànù hümülğàlibiyne.

Hem onlara yardım etdik. (Düşmanları olan Fir'avnı ve Fir'avnlıları garketdik de) onlara onlar gaalib oldular.

117 — Ve âteynâhümel kitâbel müstebiyne.

Ve ikisine de o belli Kitâbı (Tevrât'ı) verdik.

118 — Ve hedeynàhümessıràtalmüstekıyme.

Ve kendilerini merâtib-i tevhıdde Hak'ka götürecek doğru yola götürdük.

119 — Ve terekná aleyhimà fiyl'àhıriyne.

Kendilerinden sonra gelenler arasında onlar hakkında iyi nam bırakdık. İkisi de hayır ile yâdedilecekler.

120 — Selâmün alâ mùsà ve hàrùne.

Selâm Mûsâ ile Hârûn'a.

121 — İnnà kezàlike necziylmuhsiniyne.

Biz işte böyle mükâfât ederiz her hâlinde muhlis ve muhsin olanlara.

En güzel mükâfâtı o ikisine nasıl vermeyiz?

122 — İnnehümà min ıbàdinelmü'miniyne.

Çünki ikisi de mü'min kullarımızdandı. Yakînen bizi tevhıd ederler, milkimizde, melekûtumuzda bizâtihî tesarrufumuza îmân ederler, ma'bûdün bilhak olarak bizi tanırlardı.

123 — Ve inne ilyàse leminelmürseliyne.

Muhakkak İlyas da mürselînden; ınd-i sübhânîmizden vahyimizle müeyyed ve ilhâmımıza mazhardır.

124 — İz kàle likavmihî elâ tettekùne.

Ey Ekmelerrüsül: Zira o, kavmi selâmet caddesinden, doğru yoldan ayrılarak ibâdullaha zulmetdikleri zaman kavmine şöyle demişdi: "Siz Allah'ın gadabından, batşından korkmaz mısınız?"

125 — Eted'ùne ba'len ve tezerùne ahsenelhàlikıyne.

"Ma'bûdün bilhak olmaya lâyık olan o ahsen-ül hâlikıyni, yaradanların en güzeli olan Allah'ı bırakıp da bir ba'le mi tapıyorsunuz, yalvarıyorsunuz?"

126 — Allàhe rabbeküm ve rabbe àbäikümül'evveliyne.

"Allah sizin de Rabbinizdir ve evvelki atalarınızın da Rabbidir."

(Felemmà eslemà ve tellehù lilcebiyn) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

فَكَذَّبُوْهُ فَاِنَّهُمْ لَمُحْضَرُوْنَ ﴿١٢٧﴾ اِلَّا عِبَادَ اللّٰهِ الْمُخْلَصِيْنَ ﴿١٢٨﴾
وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْاٰخِرِيْنَ ﴿١٢٩﴾ سَلٰمٌ عَلٰٓى اِلْ يَاسِيْنَ ﴿١٣٠﴾
اِنَّا كَذٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِيْنَ ﴿١٣١﴾ اِنَّهٗ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِيْنَ ﴿١٣٢﴾
وَاِنَّ لُوْطًا لَّمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿١٣٣﴾ اِذْ نَجَّيْنٰهُ وَاَهْلَهٗٓ اَجْمَعِيْنَ ﴿١٣٤﴾
اِلَّا عَجُوْزًا فِي الْغٰبِرِيْنَ ﴿١٣٥﴾ ثُمَّ دَمَّرْنَا الْاٰخَرِيْنَ ﴿١٣٦﴾ وَاِنَّكُمْ
لَتَمُرُّوْنَ عَلَيْهِمْ مُّصْبِحِيْنَ ﴿١٣٧﴾ وَبِالَّيْلِ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿١٣٨﴾ وَاِنَّ
يُوْنُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِيْنَ ﴿١٣٩﴾ اِذْ اَبَقَ اِلَى الْفُلْكِ الْمَشْحُوْنِ ﴿١٤٠﴾
فَسَاهَمَ فَكَانَ مِنَ الْمُدْحَضِيْنَ ﴿١٤١﴾ فَالْتَقَمَهُ الْحُوْتُ وَهُوَ مُلِيْمٌ
﴿١٤٢﴾ فَلَوْلَآ اَنَّهٗ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِيْنَ ﴿١٤٣﴾ لَلَبِثَ فِيْ بَطْنِهٖٓ اِلٰى يَوْمِ
يُبْعَثُوْنَ ﴿١٤٤﴾ فَنَبَذْنٰهُ بِالْعَرَآءِ وَهُوَ سَقِيْمٌ ﴿١٤٥﴾ وَاَنْبَتْنَا
عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَّقْطِيْنٍ ﴿١٤٦﴾ وَاَرْسَلْنٰهُ اِلٰى مِائَةِ اَلْفٍ
اَوْ يَزِيْدُوْنَ ﴿١٤٧﴾ فَاٰمَنُوْا فَمَتَّعْنٰهُمْ اِلٰى حِيْنٍ ﴿١٤٨﴾ فَاسْتَفْتِهِمْ
اَلِرَبِّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُوْنَ ﴿١٤٩﴾ اَمْ خَلَقْنَا الْمَلٰٓئِكَةَ اِنَاثًا
وَّهُمْ شٰهِدُوْنَ ﴿١٥٠﴾ اَلَآ اِنَّهُمْ مِّنْ اِفْكِهِمْ لَيَقُوْلُوْنَ ﴿١٥١﴾
وَلَدَ اللّٰهُ وَاِنَّهُمْ لَكٰذِبُوْنَ ﴿١٥٢﴾ اَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِيْنَ ﴿١٥٣﴾

127 — Fekezzebùhü feinnehüm lemuhdarùne.

Bunun üzerine onlar beliğ bir sûretde İlyas'ı tekzib etdiler, sözüne iltifât etmediler, da'vetini kabûl etmediler, tardetdiler, katline azmetdiler. Hiç şübhe yok ki onlar da ihzâr edildiler. Cehennemde müebbed olarak o azabda hazır olacaklardır.

128 — İllâ ıbàdallàhilmuhlesıyne.

O azabdan müstesnâ olanlar Allah'ın ihlâslı kullarıdır. Hiçbir şey'e meyletmeksizin Resûlün da'vetine icâbet edenlerdir.

129 — Ve terekǹa aleyhi fiyl'àhıriyne.

Kezâ İlyas içün de zikr-i cemîli sonra gelenler arasında bırakdık.

130 — Selâmün alä ilyàsiyne.

Âl-i Yâsîn'e selâm olsun.

131 — İnnà kezàlike necziylmuhsiniyne.

İşte biz böyle mükâfat veririz muhsinîne.
Ona nasıl mükâfat vermeyiz?

132 — İnnehu min ıbàdinelmü'miniyne.

O bizim mü'min kullarımızdandır.

133 — Ve inne lùtan leminelmürseliyne.

Şübhesiz Lût da gönderilen peygamberlerdendir.

134 — İz necceynàhü ve ehlehu ecme'ıyne.

Ey Ekmelerrüsül! İbret alan mü'minlere beyân et:
Hani biz Lût'u ve bütün âilesini kurtarmışdık.

135 — İllâ acùzen fiylğàbiriyne.

Yalnız acûze bir karı o batanlar içerisinde kaldı.

136 — Sümme demmernel'àhariyne.

Sonra diğerlerinin kökünü kazıdık.

137 — Ve inneküm letemürrùne aleyhim musbihıyne.

138 — Ve billeyli efelâ ta'kılùne.

Siz elbette (ticâret içün Şam'a giderken) sabahh akşam onların yurdlarına uğruyorsunuz. Hâlâ akıl edip de düşünmez misiniz?

139 — Ve inne yùnüse leminelmürseliyne.

Şübhesiz Yûnüs de mürselîndendir.

140 — İz ebeka ilelfülkilmeşhùni.

141 — Fesàheme fekàne minelmüdhadıyne.

Ey Ekmelerrüsül! Anlat o vakti ki: Yûnus, kavmini îmâna, tevbeye da'vet etdi de onlar kabûl etmediler, da'vetine icâbet etmediler, o da onlar üzerine duâ etdi, mev'ûd olan azâbın kavmine gelmesi yaklaşınca aralarından kaçdı, yüklü bir gemiye bindi. (Gemi dehşetli bir fırtınaya tutulmuşdu, gemidekiler şaşırmış, herkes telâş içinde idi. Yûnus geminin dibinde uyuyordu. Kaptan kendisini uyandırdı, "Kalk, duâ et, belki Cenâb-ı Hak kabûl eder, selâmete çıkarız" dedi. Birçok eşyalar denize atıldı, gemi içün tehlüke devâm ediyordu. Yûnus bu tecellînin kendi nâmına olduğunun farkına vardı, "Beni denize atarsanız gemi kurtulur" dedi. O günün âdeti üzerine) gemidekiler kur'a çekmişdi, kur'a Yûnus'a düşmüşdü, binaen'aleyh denize atılanlardan olmuşdu.

142 — Feltekamehülhùtü ve hüve müliymün.

Denize atılır atılmaz kendisini büyük bir balık yutdu. Yûnus nefsini levmediyordu, kavmini bırakıp geldiğinden, bu hususda bir vahyy almadan bu hareketi yapdığından nedâmet ediyordu.

143 — Felevlä ennehu kàne minelmüsebbihıyne.

144 — Lelebise fiy batnihï ilâ yevmi yüb'asùne.

Eğer Yûnus, Allah'ı çok zikrederek tesbîh edenlerden olmasa idi (Yûnus, balığın karnında da "Lâ ilâhe illâ ente sübhâneke inniy küntü minezzâlimiyn" diyor idi) vahdet-i Hak'la münkeşifînden bulunmasa idi mutlaka dirileceği güne kadar balığın karnında kalırdı, balığın karnı ona sâir emvat gibi kabir olurdu, onun karnından kat'iyyen necat bulamazdı. Amma Yûnus (aleyhisselâm) ehl-i tesbih ve ehl-i takdîs idi.

145 — Fenebeznàhü bil'aräi ve hüve sakıymün.

Biz onu balığın karnından hasta bir hâlde hemen Arz üzerinde bir sahrâya fırlatdık (gölgesiz bir yere bırakdık).

146 — Ve enbetnà aleyhi şecereten min yaktıynin.

Ve üzerine kemâl-i rahmetimizden gölgelik olarak kabak cinsinden büyük yapraklı bir ağaç bitirdik.

147 — Ve erselnàhü ilâ mieti elfin ev yeziydùne.

(Ve işte böylece iyi etdikden sonra) onu bir def'a daha yüzbin veya daha ziyâde kimselere resûl gönderdik.

148 — Feàmenù femetta'nàhüm ilâ hıynin.

Bunun üzerine o vakıt onlar îmân etdiler de bir zamâna kadar (ecelleri gelinceye kadar) muvahhıd mü'minleri istifâde etdirdik.

149 — Festeftihim elirabbikelbenàtü ve lehümülbenùne.

Ey Ekmelerrüsül! Şimdi o müşriklerden sor: Kızlar; vâhıd, ehad, ferd, samed, lem yelid ve lem yûled ve lem yekün lehû küfüven ehad olan Rabbinin, oğlanlar kendilerininmiş öyle mi?

150 — Em halaknelmeläikete inàsen ve hüm şàhidùne.

Yoksa biz melâikeyi dişi yaratmışız da onlar şâhid mi bulunuyorlarmış? (Melâikeyi onların huzûrunda dişi mi yaratdık?)

151 — Elä innehüm min ifkihim leyekùlùne.

152 — Veledallàhü ve innehüm lekàzibùne.

Âgâh olun ey mü'minler ki: O cehl ü tuğyanda yüzen ehl-i dalâl, nihâyet-i gayy ve tuğyanlarından dolayı iftirâ ediyorlar da, vâhıd, ehad, zâtı ehilden, evlâddan müstağnî olan Allah "doğurdu" diyorlar. Akle, nakle istinâd etmeyen bu sözleriyle elbette bunlar yalancıdırlar. Allah, onların Allah'a nisbet etdikleri bütün bu sözlerinden ve emsâlinden münezzehdir.

153 — Astafelbenàti alelbeniyne.

Allah'ın zât-ı sübhânîsi mezâhirden müstağnî olduğu hâlde bundan câhil olanlar öyle mi i'tikad ediyorlar? Allah kızları oğullara tercih mi etmiş?

(Fekezzebùhü feinnehüm lemuhdarùn) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿١٥٤﴾ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿١٥٥﴾ أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُبِينٌ
﴿١٥٦﴾ فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٥٧﴾ وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ
الْجِنَّةِ نَسَبًا ۚ وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ ﴿١٥٨﴾ سُبْحَانَ
اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿١٥٩﴾ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٠﴾ فَإِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ
﴿١٦١﴾ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ بِفَاتِنِينَ ﴿١٦٢﴾ إِلَّا مَنْ هُوَ صَالِ الْجَحِيمِ ﴿١٦٣﴾ وَمَا مِنَّا
إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَعْلُومٌ ﴿١٦٤﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُّونَ ﴿١٦٥﴾ وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ
﴿١٦٦﴾ وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ ﴿١٦٧﴾ لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنَ الْأَوَّلِينَ ﴿١٦٨﴾
لَكُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ﴿١٦٩﴾ فَكَفَرُوا بِهِ ۖ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿١٧٠﴾ وَلَقَدْ
سَبَقَتْ كَلِمَتُنَا لِعِبَادِنَا الْمُرْسَلِينَ ﴿١٧١﴾ إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ ﴿١٧٢﴾
وَإِنَّ جُنْدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ ﴿١٧٣﴾ فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ ﴿١٧٤﴾ وَأَبْصِرْهُمْ
فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٥﴾ أَفَبِعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ ﴿١٧٦﴾ فَإِذَا نَزَلَ
بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٧٧﴾ وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ
﴿١٧٨﴾ وَأَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ ﴿١٧٩﴾ سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا
يَصِفُونَ ﴿١٨٠﴾ وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨١﴾ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٢﴾

سُورَةُ صٓ مَكِّيَّةٌ وَثَمَانٌ وَثَمَانُونَ آيَة

154 — Mà leküm keyfe tahkümùne.

Ey müfsidler! Nah sizlere!.. Bunu ne akıl, ne nakil kabûl eder. Nasıl hükmediyorsunuz?

155 — Efelâ tezekkerùne.

156 — Em leküm sultànün mübiynün.

Allah'ın bundan münezzeh olduğunu hiç düşünmez misiniz? Yoksa elinizde sizin içün bir ferman, âşikâr bir burhân-ı naklî, bu da'vânız içün vâzıh delilleriniz mi var?

157 — Fe'tù bikitàbiküm in küntüm sàdikıyne.

Da'vânızı isbât eden Hak tarafından nâzil olmuş müsbet delîliniz varsa, da'vânızda eğer sâdıksanız haydi getiriniz kitâbınızı.

158 — Ve ce'alù beynehu ve beynelcinneti neseben ve lekad alimetilcinnetü innehüm lemuhdarùne.

Bir de onlar Allah ile cinler (periler) arasında bir neseb uydurdular, hısımlık çıkardılar. Celâlim hakkı içün cinler bilirler ki bunları uyduranlar, bu iftirâyı yapanlar ihzâr olunacaklar, azâba hazır olacaklardır.

159 — Sübhànallàhi ammà yesıfùne.

Allahü Teâlâ, o inadcı câhillerin isnâd etdikleri vasıflardan temâmıyle münezzehdir.

160 — İllâ ıbàdallàhilmuhlesıyne.

Dedikleri doğru olanlar, kurtulmuş olanlar Allah'ın ihlâs ile seçilen kulları. Bunlar başka. Bunlar Allah'ın vahdâniyyetine, vâcib-ül vücud olduğuna, ulûhiyyetinde, rubûbiyyetinde şirkden münezzeh bulunduğuna îmân eden, iftirâdan beri' bahtiyarlardır.

161 — Feinneküm ve mà ta'büdùne.

162 — Mä entüm aleyhi bifàtiniyne.

163 — İllâ men hüve sàlilcahıymi.

Ey akl-ı fıtrî ve rüşd-i cibillîden azlolmuş olanlar! Artık siz ve kezâ tapdıklarınız, bâtıl ma'budlarınız, evet siz ve ilâhlarınız, şeytanlarınız Allah'ın irâdesine karşı hiçbir kimseyi fitneye sokamaz ve azdıramazsınız. Meğer ki amellerine göre Cehenneme saldıran kimse olsun. Ya'ni sizin dalâliniz ancak nâra mahkûm olanlar üzerinde geçer.

İmdi Cenâb-ı Hak ba'zı müşrikînin melâike hakkındaki söylediklerine karşı melâikenin beyânını beyan buyuruyor:

164 — Ve mà minnä illâ lehu mekàmün ma'lùmün.

165 — Ve innà lenahnüssäffùne.

166 — Ve innà lenahnülmüsebbihùne.

"Müşrikînin bize izâfe etdikleri sözlerden biz münezzehiz. Bizim her birimiz içün ubûdiyyetde, Hak'ka teveccühde bir makaam-ı ma'lûm, ınd-i sübhânîde muayyen, mukadder bir yerimiz vardır. Sübhânehû Teâlâ'nın izni olmadan biz oradan kat'iyyen tecâvuz edemeyiz. O makaam-ı mukadderde O'nun hükmüne, emrine gafletsiz intizâr ederiz. Ve biz meâşir-i melâike elbette biz Arş-ı Rahmân'ın etrâfında saf saf dururuz. Mertebe-i tenzih ve takdîsde biz tesbih çekeriz."

167 — Ve in kànù leyekùlùne.

168 — Lev enne ındenà zikren minel'evveliyne.

169 — Lekünnà ıbàdellàhilmuhlesıyne.

Ehl-i dalâl temennî ve tehassür yoluyla şöyle diyorlardı:

"Eğer yanımızda evvelkilerden, ümem-i sâlifenin kitablarının cinsinden taraf-ı ilâhîden nâzil olmuş semâvî bir kitab, bir resûl bulunsaydı biz de gerçek o kitâbın hükmünü, hudûdunu, ahkâmını kat'iyyen tecâvuz etmez, hiçbir şey'i ihmâl etmez, en

güzel muâmelemizi işler, her hâlde Allah'ın ihlâs ile seçilmiş muhlis kullarından olur idik."

170 — Fekeferù bihî fesevfe ya'lemùne.

Fakat şimdi Kitab, Resûl gelince ona küfretdiler, ondan i'râz etdiler, istihzâ etdiler, tekzîb etdiler. Artık âcilen ve a'cilen âkıbetlerini görecekler.

Nasıl o azâbı tadmazlar?

171 — Ve lekad sebekat kelimetünà li'ıbàdinelmürseliyne.

172 — İnnehüm lehümülmansùrùne.

173 — Ve inne cündenà lehümülğàlibùne.

Celâlim hakkı içün Peygamber olarak gönderilen kullarımız hakkında şu kelimemiz geçmişdir: "Onlar, elbette muhakkak onlar mansûr olacaklar, muzaffer olacaklardır. Ve elbette rüsül ve enbiyâ, düşmânına gaalib gelecekdir. Ve elbette bizim askerlerimiz, onlar mutlak gaalib geleceklerdir.

174 — Fetevelle anhüm hattà hıynin.

175 — Ve ebsırhüm fesevfe yübsırùne.

Ey Ekmelerrüsül! Bir müddet onlardan yüz çevir de çekil, onların âkıbetlerini gör. Yakında onlar görecekler.

176 — Efebiazàbinà yesta'cilùne.

Kudretimizi inkâr edenler şimdi bizim azâbımızın acele gelmesini mi istiyorlar?

177 — Feizà nezele bisàhatihim fesäe sabàhulmünzeriyne.

Azab onların konakları önüne bağteten inince; âkıbetleri peygamberler tarafından acı olacağı haber verilip de tanımayanların, îmân etmeyip üstelik istihzâ edenlerin sabâhı ne fenâ olacak.

178 — Ve tevelle anhüm hattà hıynin.

179 — Ve ebsır fesevfe yübsırùne.

Onlar gafletde, adâvetde, ısyanda devâm ededursunlar sen yine onların konuşmalarından insırâf et, onlardan yüz çevir de bir müddet çekil âkıbetlerini gör, yakında onlar inkâr ve tekziblerinin cezâsını görecekler.

180 — Sübhàne rabbike rabbil'ızzeti ammà yesıfùne.

Ey Ekmelerrüsül! Tesbih, tenzih, O ızzetin sâhıbi Rabbine. Kudret, galebe, kibriyâ, istiklâl-i tam sâhıbi olan Rabbin, o müşrik müsriflerin dedikleri sıfatlardan temâmıyle münezzehdir.

181 — Ve selâmün alelmürseliyne.

Ve selâm peygamberler üzerine olsun.

182 — Velhamdü lillâhi rabbil'àlemiyne.

Hamd ü senâ, vâhıd, ehad, samed, ehil ve evlâd edinmekden münezzeh âlemînin Rabbi Allah'a.

—

Cenâb-ı Hak'kın tevfiykı, Resûl-i Zîşân'ın nazar-ı akdesi, Ehl-i Beyt ve Eshâb-ı bâsafâsının kerem ü âtıfetiyle Sûre-i Sâffat'dan tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

Sûre-i Celîlede başlıca:

Kâinâtın, Hak'kın esmâ ve sıfâtının tecellîsinin bir âsârı olduğu, ulviyyat ve süfliyyâtın irtibâtı ve neticede vahdet-i hakıkiyyeye rücû'u, vahdet-i zâtiyyenin hulûlsuz, ittihadsız, ittisâlsiz, infisalsiz mezâhire tecellîsi, Hak'kın bütün mezâhir ve masnûâtından ganiyy fakat bütün mezâhir ve masnûâtın O'na muhtac bulunduğu, kendisinin hâdisat ve tesavvuratdan münezzeh, kayyûmiyyet-i zâtiyyesi her zerrede meşhûd olduğu îzâh edilmiş, sûre-i celîlede bundan başka tevhıd, tenzih, takdir, teslim, tekbîr'in de açıkca beyânı yapılmışdır.

سُورَةُ صٓ

Sûre-i Sât

Âyetleri : Seksen sekiz
Kelimeleri : Yedi yüz otuz iki
Harfleri : Üç bin altmış dokuzdur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

صٓ وَالْقُرْاٰنِ ذِي الذِّكْرِ ﴿١﴾ بَلِ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا فِيْ عِزَّةٍ وَّشِقَاقٍ ﴿٢﴾
كَمْ اَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِّنْ قَرْنٍ فَنَادَوْا وَّلَاتَ حِيْنَ مَنَاصٍ ﴿٣﴾ وَعَجِبُوْٓا
اَنْ جَآءَهُمْ مُّنْذِرٌ مِّنْهُمْ وَقَالَ الْكٰفِرُوْنَ هٰذَا سٰحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٤﴾
اَجَعَلَ الْاٰلِهَةَ اِلٰهًا وَّاحِدًا اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ﴿٥﴾ وَانْطَلَقَ الْمَلَاُ
مِنْهُمْ اَنِ امْشُوْا وَاصْبِرُوْا عَلٰٓى اٰلِهَتِكُمْ اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ يُّرَادُ ﴿٦﴾ مَا سَمِعْنَا
بِهٰذَا فِي الْمِلَّةِ الْاٰخِرَةِ اِنْ هٰذَآ اِلَّا اخْتِلَاقٌ ﴿٧﴾ ءَاُنْزِلَ عَلَيْهِ
الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِيْ شَكٍّ مِّنْ ذِكْرِيْ بَلْ لَّمَّا يَذُوْقُوْا عَذَابِ ﴿٨﴾
اَمْ عِنْدَهُمْ خَزَآئِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيْزِ الْوَهَّابِ ﴿٩﴾ اَمْ لَهُمْ مُّلْكُ
السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُوْا فِي الْاَسْبَابِ ﴿١٠﴾ جُنْدٌ
مَّا هُنَالِكَ مَهْزُوْمٌ مِّنَ الْاَحْزَابِ ﴿١١﴾ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوْحٍ
وَّعَادٌ وَّفِرْعَوْنُ ذُو الْاَوْتَادِ ﴿١٢﴾ وَثَمُوْدُ وَقَوْمُ لُوْطٍ وَّاَصْحٰبُ
لْئَيْكَةِ اُولٰٓئِكَ الْاَحْزَابُ ﴿١٣﴾ اِنْ كُلٌّ اِلَّا كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ
عِقَابِ ﴿١٤﴾ وَمَا يَنْظُرُ هٰٓؤُلَآءِ اِلَّا صَيْحَةً وَّاحِدَةً مَّا لَهَا مِنْ فَوَاقٍ
﴿١٥﴾ وَقَالُوْا رَبَّنَا عَجِّلْ لَّنَا قِطَّنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ ﴿١٦﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

Zât-ı ehadiyyetini Cenâb-ı Ahmediyyetine fethederek ve bütün esmâ ve sıfâtiyle tecellî ederek Resûl-i Ekremi âlemlere rahmet olarak gönderen ve onu taraf-ı sübhânîden hulk-ı azîm ile tavsif buyuran Allah'ın; Allah, Rahman ve Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Sät velkur'àni ziyzzikri.

2 — Belilleziyne keferù fiy ızzetin ve şikàkın.

Ey sâfiyy-üs sâfî ve iddiâ-i nübüvvetinde sadûk ve sâdık, vahy ü ilhâmın iktizâsiyle bütün da'vetindeki yorgunluklara sabûr ve sâbir olan Peygamber-i Hak! İzzetli ve azametli Kur'an hakkı içün, kâfirlerin bizden, senden ve Kitâbından i'râz edişleri, îmân etmemeleri aklen ve naklen bir huccetleri olduğundan veya şübhelerinden nâşi değildir. Onlar gurur ve şikak içinde yaşıyorlar. Bizim vahdâniyyetimize, senin risâletine îmân etmeleri onurlarına dokunuyor, hakkı kabûl etmeyi gururlarına yediremiyorlar.

3 — Kem ehleknà min kablihim min karnin fenàdev ve lâte hıyne menàsın.

Kendilerinden evvel onların emsâli; kibr ü gururda, şikak u nifakda yüzen nice tabakaları helâk, nice nesilleri imhâ etdik. Onlar o azabdan kurtulmak içün feryâd etdiler, afvolunmaları içün mütedarrıâne çığrışarak yalvardılar. Fakat kaçıp halâs ol-

ma zamânı değildi. Vakt-i te'hir, vakt-i necat, vakt-i halâs onlar içün bitmişdi. Zira imtihan vakti geçmişdi.

4 — Ve acibû en cäehüm münzirün minhüm ve kàlelkàfirùne hàzà sàhırün kezzàbün.

Kâfirler, içlerinden kendilerine âkıbetlerini bildirici, geliş ve gidişdeki gaayeyi öğredici, hakk ve hakıkate tecâvuz edenlerin Hak'kın gadabına siper olup acı bir azâba çarpılacaklarını beyân edici Peygamber geldiğinde şaşdılar da kemâl-i teaccüb ve şiddet-i inkârlarından dediler ki: "Bu bir sihirbaz, büyük bir yalancı."

5 — Ece'alel'âlihete ilâhen vàhıden inne hàzà leşey'ün ucàbün.

"Acaba bu kadar hâlk-ı kesîri, ilâhları, ma'budları tek bir ilâh, bir ma'bud mu yapıyor? Bu müddeînin talebi cidden şaşılacak bir şey, hakıkaten tuhaf."

(Resûlûllah sallâllahü aleyhi ve sellem'in amûcaları Hazret-i Ebûtâlib'e Sanâdîd-i Kureyş'den teşekkül etmiş bir hey'et geldi. İçlerinde Utbe, Şeybe, Ebûcehil de vardı. Bunlar Ebûtâlib'e: "Birâderinin oğlu bizim ilâhlarımıza şetmediyor, şöyle yapıyor, böyle diyor, ona haber göndersen de nehyeylesen" dediler. Ebûtâlib haber gönderdi, Nebiyy-i Ekrem sallâllahü aleyhi ve sellem) geldi. Ebûtâlib: "Ey birâder zâdem! Kavmin yine senden şikâyet ediyorlar, ilâhlarına şetmediyormuşsun, şöyle şöyle diyormuşsun zu'munda bulunuyorlar" dedi, onlar da birçok söylendiler. Resûlûllah söz aldı: "Yâ ammi! Ben onları bir kelime üzere istiyorum, bir kelime ki onunla Arab onlara inkıyâd edecek, Acem onlara cizye verecek" dedi. Bunun üzerine ferahlandılar, "Babanın aşkına ondan fazlasını veririz, ne o kelime?" dediler. "Bir tek kelime dedi. "Ne o?" dediler. "Lâ ilâhe illâllah" dedi, der demez telâş ile kalkdılar ve elbiselerini çırparak, "Ece'alel âlihete ilâhen vâhıden inne hâzâ leşey'ün ucâb" dediler.)

6 — Ventalekalmeleü minhüm enimşù vasbirù alä àliheti-küm inne hàzà leşey'ün yüràdü.

O hey'etde içlerinden eşraf fırladılar ve biribirlerine: "Haydin buyurun, dikkat edin, ma'budlarımızın üzerinde sabr u sebat gösterin, ibâdetinizi lâyıkı ile yapın, çünki bu istenilen bir şeydir, zamânın istediği bir felâhdır. Muhammed'i (aleyhissalâtü vesselâm) da'vâsından döndürmek imkân dâhilinde değildir. O bizi bu dîne sokmak ve bize hükmetmek istiyor, sabırdan başka çâre yokdur" diyerek dağıldılar.

7 — Mà semı'nà bihàzà fiylmilletil'àhıreti in hàzà illahtilâkun.

"Biz bu müddeînin tevhıdini diğer milletde işitmedik, bu ortaya konan tevhıd mutlak uydurmadan başka bir şey değildir." (Vahyy süsü vererek kendi nefsinin uydurduğu şeydir.)

8 — Eünzile aleyhizzikrü min beyninà bel hüm fiy şekkin min zikriy bel lemmà yezùku azàbi.

"Ey ukalâ-i mütedebbirûn! Vahyy, Kur'an aramızdan yalnız ona mı (Abdülmuttalib'in yetîmine mi) inzâl olundu?" (dediler.) Hayır, doğrusu onlar benim zikrimden ya'ni Kur'an hakkında bir kuşkulu şekk içindedirler. Belki henüz azâbını tatmadılar (azâbı tadınca ne şekk kalır, ne de şübhe...).

9 — Em ındehüm hazäinü rahmeti rabbikel'aziyzilvehhàbi.

Ey Ekmelerrüsül! Yoksa sana nübüvvet ve risâlet veren, her emrine gaalib, milkinde, melekûtunda istiklâl ve ihtiyâr ile tesarruf eden, dilediğine istediği gibi bağışlayan Rabbinin rahmet hazineleri, o bahr-ı gaflet ve dalâlde yüzenlerin ellerinde midir?

10 — Em lehüm mülküssemàvàti vel'ardı ve mà beynehümà felyertekù fiyl'esbàbi.

Yoksa Semâvat ve Arz ve aralarındaki şeyler onların mülkü müdür? Ulviyyat, süfliyyat... bunların tesarruflarını kendi nefislerine mi izâfe ediyorlar? Öyle mi iddiâ ediyorlar? O hâlde su'detsinler, yükselsinler, Semâvâtın üstüne çıksınlar, istediklerine peygamberlik versinler.

11 — Cündün mà hünàlike mehzùmün minel'ahzàbi.

Onlar, o fâcir kâfirler burada bölük döküntülerinden bozuk bir ordu. Toplanıp peygamberin karşısına çıkacak âdî askerlerden ibâretdir.

12 — Kezzebet kablehüm kavmü nùhın ve àdün ve fir'avnü zül'evtàdi.

Onlardan evvel kudret, kuvvet ve şiddetlerine güvenerek kardeşin Nûh'un kavmi ve Âd kavimleri, rubûbiyyet da'vâsına kadar çıkan devlet sâhıbi kazıklı Fir'avn da peygamberleri tekzîb etmişdi.

13 — Ve semùdü ve kavmü lùtın ve ashàbül'eyketi ülâikel'-ahzàbü.

Kezâ kuvvet ve şiddetine güvenip de bir sayhada helâk olan Semûd kavmi ve Lût kavmi ve kardeşin Şuayb'ın kavmi Eshâb-ı Eyke bunlar hep peygamberleri tekzîb etmişlerdi. Bunlar işte o ahzab, peygamberlere hücûm eden döküntüler.

14 — İn küllün illâ kezzeberrüsüle fehakka ıkàbi.

Bunlar başka değil hepsi gönderilen peygamberleri tekzîb etdiler de azâbı, ikaabı hakk etdiler.

15 — Ve mà yenzurü häülâi illâ sayhaten vàhıdeten mà lehà min fevàkın.

Ey Ekmelerrüsül! İnadcı müşrikler, senin risâletini, dînini, kitâbını tekzîb eden onlar, başka değil; hiçbir sûretle geri kalmayacak bir tek sayhaya bakıyorlar, o korkunç sesi bekliyorlar, öyle ki ona vık yok.

16 — Ve kàlù rabbenà accillenà kıttanà kable yevmilhısàbi.

Onlara cezâ gününün ahvâli, ehvâli, korkuları, iftirâkı, o dîvandaki hisab anlatılıp onlar işitdikden sonra istihzâ ederek: "Yâ Rabbenâ! Bizim pusulamızı, sahife-i a'mâlimizi hisâb gününden evvel acele ver" dediler.

(Sät velkur'àni ziyzzikri) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

اِصْبِرْ عَلٰى مَا يَقُوْلُوْنَ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا دَاوٗدَ ذَا الْاَيْدِ اِنَّهٗٓ اَوَّابٌ ﴿١٧﴾
اِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهٗ يُسَبِّحْنَ بِالْعَشِيِّ وَالْاِشْرَاقِ ﴿١٨﴾ وَالطَّيْرَ مَحْشُوْرَةً
كُلٌّ لَّهٗٓ اَوَّابٌ ﴿١٩﴾ وَشَدَدْنَا مُلْكَهٗ وَاٰتَيْنٰهُ الْحِكْمَةَ وَفَصْلَ الْخِطَابِ
﴿٢٠﴾ وَهَلْ اَتٰىكَ نَبَؤُا الْخَصْمِ اِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ ﴿٢١﴾ اِذْ دَخَلُوْا عَلٰى
دَاوٗدَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوْا لَا تَخَفْ خَصْمٰنِ بَغٰى بَعْضُنَا عَلٰى بَعْضٍ فَاحْكُمْ
بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَآ اِلٰى سَوَآءِ الصِّرَاطِ ﴿٢٢﴾ اِنَّ هٰذَآ
اَخِيْ لَهٗ تِسْعٌ وَّتِسْعُوْنَ نَعْجَةً وَّلِيَ نَعْجَةٌ وَّاحِدَةٌ فَقَالَ اَكْفِلْنِيْهَا
وَعَزَّنِيْ فِي الْخِطَابِ ﴿٢٣﴾ قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعْجَتِكَ اِلٰى
نِعَاجِهٖ وَاِنَّ كَثِيْرًا مِّنَ الْخُلَطَآءِ لَيَبْغِيْ بَعْضُهُمْ عَلٰى بَعْضٍ اِلَّا الَّذِيْنَ
اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَقَلِيْلٌ مَّا هُمْ وَظَنَّ دَاوٗدُ اَنَّمَا فَتَنّٰهُ
فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهٗ وَخَرَّ رَاكِعًا وَّاَنَابَ ﴿٢٤﴾ فَغَفَرْنَا لَهٗ ذٰلِكَ
وَاِنَّ لَهٗ عِنْدَنَا لَزُلْفٰى وَحُسْنَ مَاٰبٍ ﴿٢٥﴾ يٰدَاوٗدُ اِنَّا جَعَلْنٰكَ
خَلِيْفَةً فِي الْاَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ
الْهَوٰى فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ اِنَّ الَّذِيْنَ يَضِلُّوْنَ عَنْ سَبِيْلِ
اللّٰهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌۢ بِمَا نَسُوْا يَوْمَ الْحِسَابِ ﴿٢٦﴾

17 — Isbir alâ mà yekùlùne vezkür abdenà dàvùde zel'eydi innehu evvàbün.

Ey Peygamber-i Hak! İnadcı câhillerin senin şânında söylediklerine sabret, hezeyanlarına iltifât etme, bâtıl şeylerden dolayı mahzûn olma. Kudret, kuvvet sâhıbi kulumuz Dâvûd'u hatırla. Çünki o evvâb idi, Allah'a tam döner, sığınırdı, mevt-i irâdîsiyle vücud şâibesinden geçmişdi.

18 — İnnà sahharnelcibàle me'ahu yüsebbihne bil'aşiyyi vel'işràkı.

Biz makaam-ı cûdumuzdan ona dağları müsahhar kıldık. Dağlar onunla berâber akşamlayın ve işrak vakti (gece gündüz) tesbîh ederlerdi.

19 — Vettayre mahşùreten küllün lehû evvàbün.

Ve kezâ kuşları da ona müsahhar kılmışdık. Onun etrâfında toplanırlardı. Hepsi ona tâbi' idiler, evvâb idiler.

20 — Ve şedednà mülkehu ve àteynàhülhıkmete ve faslelhıtàbi.

Kemâl-i lûtf u cûdumuzla onun pâdişahlığını muhkem kıldık, mülkünü kuvvetlendirdik, azamet ve heybetini nâsın kalbine yerleşdirdik. Zâhirde bu saltanatı verdiğimiz gibi, bâtına gelince hakıkatde kendisine hıkmet, peygamberlik, nûr-ı nübüvvet ve vilâyetle serâire muttali' olup hakaayık-ı umûru tesarruf etmeklik kudreti ve fasl-ı hıtab, husûmâtı ortadan kaldırmak, hayf ve meyletmeksizin hakkı bâtıldan ayırarak da'vâları ayırdetmek ilmini verdik.

21 — Ve hel etàke nebeülhasmi iz tesevverülmihràbe.

22 — İz dehalù alâ dàvùde fefezi'a minhüm kàlù lâ tehaf hasmàni beğà ba'dunà alâ ba'dın fahküm beynenà bilhakkı ve lâ tüştıt vehdinä ilâ seväissıràtı.

Ey Ekmelerrüsül! Hasım kıssası geldi mi sana? İki melek hasım sûretinde kardeşin Dâvud aleyhisselâm'ın hükûmetine geldiler. O, âdeti üzere ibâdet içün nâsdan ayrılmış mihrabda i'tikâfda idi. (Onun âdeti: Ehl-i beytinin ihtiyâcı, iâşesi içün bir gün, bir gün de hükûmet işleri ve husûmetleri kaldırmak içün, bir gün de mihrâbında i'tikâfa girip Hak'ka münâcatda bulunmak içün ayırırdı.) İşte mihrabda mu'tekif olduğu günlerden bir günde idi. Kapılar kilitli, muhâfızlar her tarafı sımsıkı tutmuş olduğu hâlde o iki melek insan sûretinde biribirlerine hasım olarak kapıya geldiler, kapıcı mâni' olmak istediyse de onlar sûrdan mihrâba aşıverdiler, kapı açılmaksızın Dâvûd'un üzerine giriverdiler de Dâvud onlardan, onların dühûlünden telâşa düşdü, tevahhuş etdi. Onlar onu tesliye ve teskîn ederek: "Bizden korkma ve mahzûn olma, biz iki hasımız, ba'zımız ba'zımıza tecâvuz etdi, bize hükmetmekliğin içün geldik. Ey âdil hâkim! Aramızda hakk ile hükmet, adl-i ilâhîden hârice çıkma, bize en âdil yolu, tariyk-ı Hak'kı göster" dediler.

(Dâvud: da'vânız nedir? diye sordu.)

23 — İnne hàzä ehiy lehu tis'ùn ve tis'ùne na'ceten ve liye na'cetün vàhıdetün fekàle ekfilniyhà ve azzeniy fiylhıtàbi.

"Şu benim birâderim (dinde kardeşim)dir. Onun doksan dokuz dişi koyunu, benim de bir tek dişi koyunum vardır. O bana dedi ki: 'O koyunu bana bırak, ben ona bakayım.' Bu söyleşmede bana galebe etdi, sözünü reddetmeye kendimde kuvvet bulamadım, vermeye mecbûr oldum."

24 — Kàle lekad zalemeke bisüàli na'cetike ilâ ni'àcihî ve inne kesiyren minelhuletäi leyebğıy ba'duhüm alâ ba'dın illelleziyne àmenù ve amilussàlihàti ve kaliylün màhüm ve zanne dàvùdü ennemà fetennàhü festağfere rabbehu ve harre ràki'an ve enàbe.

Dâvud: "Bu zâlimin zulmü sarih. Senin bir koyununu kendi koyunlarına katmayı istemekle sana zulmetmiş. Ve mallarını biribirine karışdıranların çoğu nefs-i emmârelerinin iştihâlarına ve hırslarına kapılarak hakıkaten biribirlerine tecâvuz ediyorlar, haksızlık yapıyorlar. Ancak îmân edip doğru yolu tutanlar, îmânın iktizâsı adâlet ve istikaametden ayrılmayanlar, Allah ındinde makbûl olacak işleri işleyenler, bâhusus insan haklarına teallûk eden hususda titiz davranıp salâh isteyenler müstesnâ, bunlar da Dünyada pek azdır" dedi.

Dâvud kendisini bir fitneye mübtelâ kıldığımızı sandı, hemen Rabbinden mağfiret olunmaklık diledi, rükû' ederek secdelere kapandı ve tevbe ile Rabbisine sığındı. Nefsinin sıfatlarını mahvetdi, Hak'kın sıfatında fânî oldu.

25 — Feğafernà lehu zàlike ve inne lehu ındenà lezülfà ve husne meâbin.

Biz de onu böylece mağfiret buyurduk. Sıfât-i nûrumuzla onu setretdik.

Nasıl mağfiret etmeyiz? Zira ona muhakkak ındimizde, sâha-i kurbet ve hazret-i izzetimizde kat'î bir yakınlık ve rif'atli bir menzil vardır. Vâsıl olmak derecelerine ve yakınlık makamlarına döneceğinden dolayı kendisinde bir âkıbet güzelliği olacakdır.

26 — Yà dàvùdü innà ce'alnàke haliyfeten fiyl'ardı fahküm beynennàsi bilhakkı ve lâ tettebi'ılhevà feyudılleke an sebiylillâhi innelleziyne yedıllùne an sebiylillâhi lehüm azàbün şediydün bimà nesù yevmelhısàbi.

Yâ Dâvud! Muhakkak ki biz seni Arz üzerinde bir halîfe kıldık. O Arz ki envâ'-ı fiten, inad, fesad mahallidir. Tarafımızdan orada niyâbetde bulunacaksın. Senin hüviyyetini beşeriyyetin çirkinliklerinden tertemiz kıldık. İmdi nâs arasında hakk ile hukmet, hakk'dan gayrı hiçbir yere, hiçbir tarafa meyletme.

Ne ifrat, ne tefrit yapmaksızın sana vâsıl olan kitâbımızdan hükmü istinbât et, kat'iyyen keyfe, hevâya tâbi' olma, yoksa hevâ seni Allah yolundan şaşırdır. Allah yolundan şaşıranlar yok mu onlar hisab gününü unutduklarından dolayı kendilerine şiddetli bir azab vardır.

(Isbir alâ mà yekùlùne...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ۚ ذَٰلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ
كَفَرُوا ۚ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ ﴿٢٧﴾ أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا
وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ
﴿٢٨﴾ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو
الْأَلْبَابِ ﴿٢٩﴾ وَوَهَبْنَا لِدَاوُودَ سُلَيْمَانَ ۚ نِعْمَ الْعَبْدُ ۖ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٣٠﴾
إِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّافِنَاتُ الْجِيَادُ ﴿٣١﴾ فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ
حُبَّ الْخَيْرِ عَنْ ذِكْرِ رَبِّي حَتَّىٰ تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ ﴿٣٢﴾ رُدُّوهَا عَلَيَّ
فَطَفِقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ ﴿٣٣﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا
عَلَىٰ كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ ﴿٣٤﴾ قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي
مُلْكًا لَا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِنْ بَعْدِي ۖ إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ ﴿٣٥﴾ فَسَخَّرْنَا
لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءً حَيْثُ أَصَابَ ﴿٣٦﴾ وَالشَّيَاطِينَ كُلَّ بَنَّاءٍ
وَغَوَّاصٍ ﴿٣٧﴾ وَآخَرِينَ مُقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿٣٨﴾ هَٰذَا عَطَاؤُنَا
فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٩﴾ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحُسْنَ
مَآبٍ ﴿٤٠﴾ وَاذْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ
بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ ﴿٤١﴾ ارْكُضْ بِرِجْلِكَ ۖ هَٰذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ ﴿٤٢﴾

27 — Ve mà halaknessemäe vel'arda ve mà beynehümà bàtılen zàlike zannülleziyne keferù feveylün lilleziyne keferù minennàri.

Hem biz o Semâ'yı, Arz'ı ve aralarındakileri boşuna yaratmadık, Hak'sız bir zerre hâlketmedik. (Abes, bâtıl yaratmak bizim şân-ı sübhânîmize yaraşmaz.) Boşuna yaratmak keyfiyyeti o küfredenlerin, Hak'dan perdeli olanların zannıdır. Onun içün küfredenlerin âteşden vay hâline, Nâr-ı hırman, enâniyyet âteşi... azab üzerine azab...

28 — Em nec'alülleziyne àmenù ve amilussàlihàti kelmüfsidiyne fiyl'ardı em nec'alülmüttekıyne kelfüccàri.

Yoksa müfsidler öyle mi zannediyorlar? Vücûdiyle mevcud, sıfâtiyle muhît, esmâsiyle ma'lûm, ef'âliyle zâhir, âsâriyle meşhûd olan Allah'a îmân edip amel-i sâlih işleyenleri yeryüzünde fesad çıkaranlar gibi mi sayacağız?

Yoksa öyle mi zu'mediyorlar? Ve öyle mi i'tikad ediyorlar? Ehl-i mağfiret ve ehl-i takvâyı eshâb-ı gaflet ve ehl-i hevâ, kendi nefislerinin sıfatlarına bürünmüş, ef'âl-i behîmiyyeden ayrılmamış, şeytânın tuzağından kurtulmamışlarla müsâvî mi tutacağız?

29 — Kitàbün enzelnàhü ileyke mübàrekün liyeddebberû àyàtihî ve liyetezekkere ülül'elbàbi.

Ey Ekmelerrüsül! Beşeriyyetin bütün ihtiyâcâtını câmi', seâdetini kâfil, hayr u bereketi çok, mübârek bir kitab ki makaam-ı cûdumuzdan sana indirdik. Öyle bir kitab ki emirlerine imtisâl, nehiylerinden ictinâb edenlere hayrı çok. Âyetlerini tedebbür etsinler, inceden inceye düşünsünler, tam akıllılar, özleri temiz olanlar, kâinâtın kışrında kalmayıp lübbüne eren ülül'elbab da ibret alsınlar.

30 — Ve vehebnà lidàvùde süleymàne nı'mel'abdü innehu evvàbün.

Biz Dâvûd'a hıl'at-i hılâfetle ikrâm etdikden sonra ona vâris olmaya lâyık Süleyman'ı bahşetdik. Ne güzel kul o. Indimizde makbûl, hazretimizde yakîn, mükerrem, peygamberliğe lâyık.

Nasıl olmaz?

O, bütün evkat, her hâlâtda hulûs ve tefvîz-i tâm ile Allah'a sığınır, o öyle bir evvâb.

31 — İz urida aleyhi bil'aşiyyissàfinàtülciyàdü.

Ey Peygamber-i Hak! O'nun kemâl-i rücû' ve ihlâsını anlat: Hani kendisine akşamüstü sâfinat hâlinde, ya'ni üç ayağını basıp bir ayağını tırnağının üzerinde hoş bir edâ ile tutan, duruşu ve koşuşu güzel cins atlar arzolundukda:

32 — Fekàle inniy ahbebtü hubbelhayri an zikri rabbiy hattà tevàret bilhıcàbi.

"Ben bu atları Rabbimi zikrimden nâşî severim" (ya'ni onlara olan muhabbetim hevâ ü hevesimden dolayı değildir, belki onlarla cihâd edilerek Allah'ın dînine hizmet etmeklik hasebîledir) dedi.

Âyet-i kerîmeden bu ma'nâ tahsîl edildiği gibi, şu ma'nâ da tahsîl edilebilir:

"Bu atların muhabbeti beni Rabbimi zikretmekden alakoydu, güneş batdı ikindi namazını kılamadım" dedi, böylece şiddet-i esefle nefsini levmetdi.

Diğer tahsîl edilen ma'nâda:

"(Bu) hayır sevmeyi, ya'ni bu atları sevmeyi (sırf) Rabbimin zikrinden dolayı sevdim" dedi ve namazın vakti onu fevtetmeden namazını kıldı, o namazını veya virdini edâya gitdiği vakıtde de atlar hıcâba gitdi, ya'ni ahırlarına çekildi.

33 — Rüddùhà aleyye fetafika meshan bissùkı vel'a'nàkı.

"Atları bana geri getirin" (dedi), derhâl onlara yaklaşdı, bacaklarını, boyunlarını silmeye başladı, okşadı, tımar etdi.

34 — Ve lekad fetennà süleymàne ve elkaynà alâ kürsiyyihî ceseden sümme enàbe.

Celâlim hakkı içün biz Süleymân'a bir fitne verdik, intibâha düşürdük, tahtının üstüne bir parça et gibi bir cesed bırakdık (Süleyman aleyhisselâm bir oğlu olmak niyyetiyle inşâallah demeksizin haremlerine yaklaşmışdı, bu hâli meşiyyet-i ilâhîye isnâd etmemişdi, hiçbir hareminden bir oğlu olmadı, yalnız birisinden bir parça et gibi bir şey doğdu, işte bu kürsüye getirildi, Süleyman aleyhisselâm bundan mütenebbih olarak) tevbe etdi.

Bu ma'nâ tahsîl olundukdan sonra, bir ma'nâ da:

Süleyman aleyhisselâm çok râhatsızlandı, o kadar hastalandı ki ruhsuz bir cesed gibi kaldı, sonra sıhhat buldu, tevbe ile Rabbisine rücû' etdi.

35 — Kàle rabbığfir liy ve heb liy mülken lâ yenbeğıy liehadin min ba'diy inneke entelvehhàbü.

Rabbisine münâcat ederek: "Yâ Rabbi! Bana mağfiret buyur ve bana öyle bir mülk ve saltanat bahşet ki benden sonra hiçbir kimse senin o lûtf u ihsânına nâil olamasın. (Nübüvvet ile saltanatı bana bağışla.) Hiç şübhesiz bütün dilekleri ivazsız, garazsız veren sensin, sen vehhâbsın" dedi.

36 — Fesahharnà lehürriyha tecriy biemrihî rühäen haysü esàbe.

Bunun üzerine biz de ona rüzgârı müsahhar kıldık, emrine münkad eyledik (o rüzgâr sâfinât-ül ciyaddan daha sür'atli idi) onun emri ile lâtif, yumuşak cereyân eder idi, o da istediği yere giderdi.

37 — Veşşeyàtıyne külle bennäin ve ğavvàsın.

38 — Ve àhariyne mukarreniyne fiyl'asfàdi.

Kezâ ona şeytanları da müsahhar kıldık, hükmüne münkad eyledik. Dülgerlikde acîb acîb binalar, müşeyyed müşeyyed köşkler, muhkem muhkem kal'alar yapmakda mâhir benna'ları, kezâ deniz hazinelerini çıkarmakda mâhir dalgıcları ve diğer şeytanlardan âsî ve serkeş olanlarını da ona itâat ve inkıyâda getirdik, bukağılara bağlı olarak şerr ve fesadlarına meydan verilmemek üzere müsahhar kıldık.

39 — Hàzà atäünà femnün ev emsik biğayri hısàbın.

Nübüvvet ve niyâbetle ikrâm-ı sübhânîmize mazhar olan Süleyman! İşte bu devlet bizim sana atâmızdır. Artık dilersen dilediğine ikrâm et, bol nı'met ver, istediğine verme. Vermeklikde, vermemeklikde hıyar ve ihtiyar senindir. Bu husus senin emrine bırakılmışdır, ondan dolayı hisâb olunacak değilsin.

40 — Ve inne lehü ındenà lezülfà ve husne meàbin.

Şübhesiz ki ona huzûr-ı ızzetimizde derece-i visâlden, kurbiyyet derecelerinden bir yakınlık, bir makarr-ı kabûl, bir âkıbet güzelliği var.

41 — Vezkür abdenä eyyùbe iz nàdà rabbehu enniy messeniyeşşeytànü binusbin ve azàbin.

Ey Ekmelerrüsül! Kulumuz Eyyûb'un kemâl-i sabrını da anlat: Kazâya nasıl râzı olurdu? Nı'metlerimize nasıl şükrederdi? Belâya nasıl sabrederdi?* Serrâ ve darrâ hâlinde bize karşı olan teveccühünde, ihlâsında nasıl hiçbir noksanlık olmazdı? Tefvîzi, teslîmi bize nasıldı? An. O vakit ki o, Rabbine şöyle nidâ etmişdi: "Yâ Rabbi! Bak bana şeytân'ın meşakkat ve

* Kim ki, belâyı zarar olarak görür o, ârif değildir. Zira ârif belâyı nefsinde rahmet olarak görür.

müz'ic elemi dokundu,* bütün eczâ-i bedenimi sardı, zararı dokunmayan bir uzvum kalmadı (elem lisânımı da sardı, hâlbuki onunla seni zikrediyordum, rahmetine iltica' ediyorum, hâlime sen merhamet et, senden gayrı rahıym yokdur" Eyyûb'un bu münâcâtını kabûl etdik.)

42 — Ürkud biriclike hàzà muğteselün bàridün ve şeràbün.

Ona: "Ayağını yere vur! İşte yıkanacak ve içecek serin bir su. O su ile hem yıkanır, hem de ondan içersin." (Yıkanmakla cesedin ve cildinin zâhiri şifâyâb olur, içmekle de bâtının şifâyâb olur, münharif olan mizâcın i'tidâle gelir, dedik.)

(Ve mà halaknessemäe vel'arda...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

* Her kötü iş şeytâna isnâd edildiğinden dolayı Eyyub aleyhisselâm da "bana şeytan dokundu" buyuruyor. Sonra Eyyub aleyhisselâm'ın hastalığı esnâsında vücûdunu kurt sarmış, o kurtlar düşer sonra yine vücûdüne çıkarmış gibi şeyler hepsi uydurmadır. Zira Enbiyâda iğrenç hastalık olmaz. Yine Hazret-i Eyyûb'un hastalığının çiçek hastalığı olduğu söylentileri de yanlışdır. Onun hastalığı: Tehammül edilemeyecek kadar ağır ıztırablı sancıların vücûdunu kaplaması idi.

وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِّنَّا وَذِكْرَىٰ لِأُولِي
الْأَلْبَابِ ﴿٤٣﴾ وَخُذْ بِيَدِكَ ضِغْثًا فَاضْرِب بِّهِ وَلَا تَحْنَثْ
إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِّعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾ وَاذْكُرْ عِبَادَنَا
إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ ﴿٤٥﴾ إِنَّا
أَخْلَصْنَاهُم بِخَالِصَةٍ ذِكْرَى الدَّارِ ﴿٤٦﴾ وَإِنَّهُمْ عِندَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ
الْأَخْيَارِ ﴿٤٧﴾ وَاذْكُرْ إِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَذَا الْكِفْلِ وَكُلٌّ مِّنَ الْأَخْيَارِ
﴿٤٨﴾ هَٰذَا ذِكْرٌ وَإِنَّ لِلْمُتَّقِينَ لَحُسْنَ مَآبٍ ﴿٤٩﴾ جَنَّاتِ عَدْنٍ مُّفَتَّحَةً
لَّهُمُ الْأَبْوَابُ ﴿٥٠﴾ مُتَّكِئِينَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ
وَشَرَابٍ ﴿٥١﴾ وَعِندَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ أَتْرَابٌ ﴿٥٢﴾ هَٰذَا
مَا تُوعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ ﴿٥٣﴾ إِنَّ هَٰذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِن نَّفَادٍ ﴿٥٤﴾
هَٰذَا وَإِنَّ لِلطَّاغِينَ لَشَرَّ مَآبٍ ﴿٥٥﴾ جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمِهَادُ ﴿٥٦﴾
هَٰذَا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَغَسَّاقٌ ﴿٥٧﴾ وَآخَرُ مِن شَكْلِهِ أَزْوَاجٌ ﴿٥٨﴾
هَٰذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ لَا مَرْحَبًا بِهِمْ إِنَّهُمْ صَالُو النَّارِ ﴿٥٩﴾
قَالُوا بَلْ أَنتُمْ لَا مَرْحَبًا بِكُمْ أَنتُمْ قَدَّمْتُمُوهُ لَنَا فَبِئْسَ الْقَرَارُ
﴿٦٠﴾ قَالُوا رَبَّنَا مَن قَدَّمَ لَنَا هَٰذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ ﴿٦١﴾

43 — Ve vehebnà·lehu ehlehu ve mislehüm me'ahüm rahmeten minnà ve zikrà liülil'elbàbi.

Eyyûb'un mütedarrıâne münâcâtı ile kendisine sıhhat verildikden sonra, ona inâyet ve lûtfumuzun kemâlini itmâm ile bütün ehlini ve onlarla berâber bir mislini daha tarafımızdan bir rahmet ve akl-ı selîm sâhıblerine de bir ders-i ıbret olmak üzere bahşetdik.

44 — Ve huz biyedike dığsen fadrib bihî ve lâ tahnes innà vecednàhü sàbiren nı'mel'abdü innehû evvàbün.

Bunları bahşetdikden sonra ona ikinci bir emrimiz ve ta'lîmimiz olmak üzere hâl-i marazında haremine yapmış olduğu yemininde durmamazlık etmemesi içün: "Yaşı, kurusu karışık küçük ince ot gibi ağaç dallarından yüz dâne yemînin içün tedârik et, bir arada bağla al elinle, onunla zevcene vur." (Bu da sana inâyet-i sübhâniyyemizden bir ruhsat-ı şer'ıyye olsun.)

Eyyûb'a nasıl en güzel mükâfat verilmez?

Biz Eyyûb'u kendisine hücûm eden bütün belâlara, mal, evlâd, beden elemlerine sabırlı bulduk. Cezâsız kul!.. Ne güzel kul!.. Hakıkaten o bir evvâb. Her hâlinde, bütün vakıtlerinde Allah'a sığınır, bizde fânî olmaya tâlib.

45 — Vezkür ıbàdenà ibràhiyme ve ishàka ve ya'kùbe ülil'-eydiy vel'ebsàri.

Ey Peygamber-i Hak! Kullarımızı, o kullar ki senin ecdâdın, eslâfın; İbrâhim ve oğlu İshak'ı ve sıbtı Ya'kub'u, onların hasâil-i hamîdelerini, şemâil-i cemîlelerini hatırla, anlat: (Onlar) eller ve gözler sâhıbleri, tâatda kuvvet sâhıbleri, dinde, meâlîm-i tevhıdde basîret sâhıbleri idiler. Ma'rifet ve vüsûlde temekkün etmişlerdi, keşf ü şühûda mâlikdiler.

Nasıl olmaz?

46 — İnnä ahlasnàhüm bihàlisatin zikreddàri.

Makaam-ı cûdumuzdan biz onları bir haslet-i hâlisa ile muhsinînden kılmış, teallûkaat-ı nâsûtiyyeden tertemiz yapmışdık. Bu da dâr-ı Âhıreti, ölümden gaafil olmayıp âkıbeti düşündüklerinden nâşidir.

47 — Ve innehüm ındenà leminelmustafeynel'ahyàri.

Çünki onlar, o yakîn rütbesinde olanlar ınd-i sübhânîmizde seçilmiş ahyardandırlar. Tevhıdin ve yakînin serâiri ile ittisâf etmiş, seçilmiş, sâlih kimselerdir.

48 — Vezkür ismà'ıyle velyese'a ve zelkifli ve küllün minel'ahyàri.

Kezâ İsmail'i de, onun sabrını, makaam-ı tefviz ve teslimdeki hâlini, rızâsını, Elyese'ı ve Zelkifl'i de hatırla, anlat: Bütün bunların hepsi ınd-i sübhânîmizde ahyardan ma'dud, güzîde insanlardır.

49 — Hàzà zikrün ve inne lilmüttekıyne lehusne meàbin.

Ey Ekmelerrüsül! İşte bu bir zikrdir. (Onların kemâllerini, şanlarının büyüklüğünü beyan: Kur'an'ın hâvî olduğu zikrlerden bir zikrdir. Dâima hatırlarda tutulup ibret alınması lâzım gelen bir zikr.) Ve şübhesiz müttakıler içün, Allah'ın emirlerine ta'zimkâr, mahlûk-ı Hudâ'ya şefekatkâr olanlar içün ınd-i sübhânîmizde, sâha-i ızz-i kabûlümüzde güzel bir istikbâl, bir hüsn-i meâb vardır.

50 — Cennàti adnin müfettehaten lehümül'ebvàbü.

(Onların dönüp gidecekleri o güzel yerler) Adn cennetleridir. Kapıları onlara açıkdır. Bütün kapılarından men'olunmaksızın, hıcabsız girerler.

Girdikden sonra da:

51 — Müttekiiyne fiyhà yed'ùne fiyhà bifàkihetin kesiyretin ve şeràbin.

Onlar orada tahtlara kurularak birçok yemişler, mükâşefât-ı lezîze, bambaşka bir içecek isteyecekler.

52 — Ve ındehüm kàsıràtüttarfi etràbün.

Yanlarında da onlardan başkalarına bakmayan müsâvî yaşda, kemâl-i letâfetde gamze kasan dilberler vardır.

53 — Hàzà mà tù'adùne liyevmilhısàbi.

"İşte bu, önünüzdeki büyük nı'metler, dâimî lezzetler, o hisab görülecek gün içün kitablarda ve resûllerin lisanlariyle size va'dolunan mükâfat."

54 — İnne hàzà lerizkunà màlehu min nefàdin.

"İşte bu bizim öyle bir rızkımızdır ki, muhakkak onun içün tükenmek ihtimâli yokdur. Evet... inkıta'sız nı'metler..."

55 — Hàzà ve inne littàğıyne leşerre meàbin.

İtâat edenlere böyle ta'zîmin, tekrîmin envâ'ı olduğu gibi, âsîye de tecellî-i kahriyyemizle tecellî ederiz. Celâlimizin îcâbı bu böyledir. Hudûdullah'ı aşanların, Allah ile azamet yarışına kalkanların, insanları ezenlerin dönecekleri yer şerr bir meâbdır. Netice ne fenâ bir istikbâl!

56 — Cehenneme yaslevnehà febi'selmihàdü.

Cehenneme tardolacaklar, ona yaslanacaklar. Fakat o ne çirkin bir döşek. Eshâb-ı cehıymin döşeği ne kötü döşek.

57 — Hàzà felyezùkùhü hamiymün ve ğassàkun.

58 — Ve àharü min şeklihî ezvàcün.

Cenâb-ı Hak, Cehennem'in me'murlarına hıtâb ederek:

"İşte artık bunu tadsınlar. Onlardan her biri hamîmi ve gassâkı, o, harâretin sonuna çıkmış kaynar suyu ve soğukluğu sonuna gelmiş sarı suyu tadsınlar, ikisi de nasıl yakar anlasınlar. Onlar içün bu şekilden cins cins, azab üzerine azab vardır."

59 — Hàzà fevcün muktehımün me'aküm lâ merhaben bihim innehüm sàlünnâri.

Hazene-i Cehennem (Cehennem bekçileri), metbu'lara: "Şu: maiyyetinizde sizi ta'kib eden, isrinize ittiba' eden, göğüs germiş bir alay, bunlar sizinle Cehenneme atılan güruh" diyecekler. Metbu'lar da: "Onlara merhabâ olmasın, râhat yüzü görmesinler, onlar kendi istihkakları ile nâra salınıvermişlerdir" diyecekler.

Tâbi'ler, reislerinin bu sözlerini işitdikleri vakıt muâraza ve muhâsama yoluyla:

60 — Kàlû bel entüm lâ merhaben biküm entüm kaddemtümùhü lenà febi'selkaràrü.

"Ey hem dâll, hem mudill olanlar! Hayır, asıl size merhabâ olmasın. Onu (küfrü) bize siz takdîm etdiniz, (bu hâli bize siz getirdiniz, nâra girmemize siz sebeb oldunuz.) Bakın burası ne fenâ yatak, ne kötü karargâh" diyecekler ve metbu'ları, reisleri aleyhinde Cenâb-ı Hak'dan niyâz edecekler de:

61 — Kàlû rabbenà men kaddeme lenà hàzà fezidhü azàben dı'fen fiynnàri.

"Yâ Rabbenâ! Bizi, seni tevhıd edecek fıtratda yaratdığın hâlde o müşrikler bizi dalâlete sevketdi, hakk ve hakıkatden alakoydu, şirke bulaştırtdı, işte bize bunu takdîm edip bu azâba uğradanların âteşde azablarını kat kat yap, ziyâdeleşdir" diyecekler.

وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرَىٰ رِجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِنَ الْأَشْرَارِ ٦٢ أَتَّخَذْنَاهُمْ
سِخْرِيًّا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمُ الْأَبْصَارُ ٦٣ إِنَّ ذَٰلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ
أَهْلِ النَّارِ ٦٤ قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنْذِرٌ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ
٦٥ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ٦٦ قُلْ
هُوَ نَبَأٌ عَظِيمٌ ٦٧ أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ ٦٨ مَا كَانَ لِيَ مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَإِ
الْأَعْلَىٰ إِذْ يَخْتَصِمُونَ ٦٩ إِنْ يُوحَىٰ إِلَيَّ إِلَّا أَنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ٧٠
إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ ٧١ فَإِذَا سَوَّيْتُهُ
وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ٧٢ فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ
كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ٧٣ إِلَّا إِبْلِيسَ اسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ ٧٤
قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ أَسْتَكْبَرْتَ
أَمْ كُنْتَ مِنَ الْعَالِينَ ٧٥ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ
مِنْ طِينٍ ٧٦ قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ٧٧ وَإِنَّ عَلَيْكَ
لَعْنَتِي إِلَىٰ يَوْمِ الدِّينِ ٧٨ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ٧٩ قَالَ
فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ٨٠ إِلَىٰ يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ٨١ قَالَ فَبِعِزَّتِكَ
لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ٨٢ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ٨٣

62 — Ve kàlù mà lenà lâ nerà ricàlen künnà ne'uddühüm minel'eşrari.

63 — Ettehaznàhüm sıhriyyen em zàğat anhümül'ebsàrü.

Ve yine hepsi şöyle diyecekler: "Biz aramızda, kendilerini türlü türlü fakr u fâka, zarûret ihâta etdiğinden fakir, i'tibarsız, eşrârdan saydığımız, onlara tehekkümle istihzâ etdiğimiz müslümanları neye görmüyoruz? Biz onları masharaya aldıkdı, eylence yerine koydukdu. Yoksa bu gözler bu hâlin korkusundan onlardan kaydı da onlar perdelendi mi? Onun içün mü onları burada görmüyoruz?"

64 — İnne zàlike lehakkun tehàsumü ehlinnàri.

Ey Ekmelerrüsül! Nâr ehlinin biribiriyle gürültülü husûmet etmeleri hakkında bu beyânat hiç şübhesiz doğrudur, muhakkak olacakdır.

65 — Kul innemä ene münzirün ve mà min ilâhin illellàhülvàhıdülkahhàrü.

Ey Peygamber-i Hak! Azâb-ı nâra müstehak olan müşrikîne söyle ki: "Ben ancak münzirim, Allah azâbının korkusunu beyân ederim, Allah'ın izni, O'nun vahyı ile Âhıretde azâba lâyık olanların âkıbetlerini bildiririm. Ve biliniz ki: İbâdete lâyık ve kendisine dönülecek Allah'dan başka bir ilâh da yokdur. Vâr olan ancak Allah'dır. O, vâhıd ü kahhârdır, ağyârı mutlaka helâk eder.

66 — Rabbüssemàvàti vel'ardı ve mà beynehümel'aziyzülğaffàrü.

O, Semâvâtın ve Arz'ın, ulviyyât ve süfliyyâtın, Arz ve Semâvât arasındaki vârın Rabbidir. Azîzdir, gaffârdır, her emrine gaalibdir; çok mağfiret edendir.

67 — Kul hüve nebeün azıymün.

Ey Ekmelerrüsül! Onlara tevhıd-i Hak'kı, Hak'kın tesarrufâtını, tedbîrâtını, istiklâlini beyân etdikden sonra buyur ki: "Bu dediklerim, size verdiğim bu haberler azîm bir haberdir, çok mühimdir. Sizin sıralanmış olan azabdan kurtulmanız içün taraf-ı sübhânîden âtıfet ve merhametle size bildirmekliğim emrolunan haberlerdir."

68 — Entüm anhü mu'ridùne.

"Siz ise cehl ü dalâl içinde yüzüyor, ondan yüz çeviriyorsunuz. Bütün seâdetinizi kâfil, hâlinizi ıslah edici olan O'nun Kitâbına arkanızı dönüyorsunuz. İşte benim tebliğden başka bir vazifem yok. Sâir peygamberler gibi bana ne vahyolunuyorsa onu bildiriyorum."

69 — Mà kàne liye min ılmin bilmele'il a'lä iz yahtesımùne.

"(Yoksa) Âdem'in hılâfeti, nübüvveti mevzuunda Cenâb-ı Hak ile melekler arasında geçen sözleri Rabbim bana vahyy ile bildirmeseydi benim mele-i a'lâya ne ilmim olurdu? Nereden bilirdim?"

70 — İn yùhà ileyye illä ennemä ene neziyrün mübiynün.

"Fakat ben ancak açık inzâr edici, şeytânın ve onun cünûdunun fitnelerinden, onun size yapacağı fenâlıklardan, bırakacağı dalâletden sizi kurtarıp selâmet yoluna, istikaamet caddelerine çıkararak Hak'kın vahdet-i zâtına, kemâl-i esmâ ve sıfâtına îsâl edecek bir peygamber olduğum içündür ki o ilm bana vahyolunuyor."

71 — İz kàle rabbüke lilmeläiketi inniy hàlikun beşeren min tıynin.

72 — Feizà sevveytühu ve nefahtü fiyhi min rùhıy feka'ù lehu sàcidiyne.

Ey Ekmelerrüsül! Hani Rabbin meleklere, vech-i kerîmi mütâleada olan Müheyyimîne Âdem'in kudret-i celâl ve kerâmetini meydâna çıkarmak içün meşveret muâmelesi yaparak: "Ben kudret ve hıkmet-i sübhânîmin iktizâsı bir çamurdan bir beşer yaratmakdayım, bütün evsaf ve esmâma âyîne olacak bir cesed ittihâz ediyorum. Levh-ı kazâmdan, hazret-i ilmimden geçerek onu tesviye edip, ona rûhumdan nefheyledim mi, esrâr-ı zâtiyyeme âgâh ve sıfât-ı ilâhiyyeme lâyık, hılâfet ve niyâbetime, tecellî-i celâl ve cemâlime, envâr-ı izzet ve kibriyâma mazhar kıldım mı derhâl ta'zim ve tekrîm ile mütezellilâne ona secdeye kapanın" dediği vakıt:

73 — Fesecedelmeläiketü küllühüm ecme'ùne.

74 — İllä ibliyse istekbere ve kàne minelkàfiriyne.

Bunun üzerine melâikenin hepsi birden emr-i vücûbiyyeye imtisâlen, Âdem'e taraf-ı ilâhîden verilen sıfatları ve onun Hak'kın nûru ile münevver olduğunu görerek secde etdiler, yalnız melâikeden ma'dûd olan İblis ona secdeyi ve ta'zîmi kibrine yediremedi, kibirlenmek istedi, emr-i vücûb-i ilâhiyyeye inkıyâd etmedi ve kâfirlerden oldu. Zira İblis, mahcûbînden idi, Hak'kı görecek gözü silinmişdi. Benliğini görmekden hayrı görecek rü'yeti kalmamışdı. Ehl-i rü'yet değildi. Evet nûr-ı cemâl-i ezelî ile gözü sürmeli değildi. "Ateş" ve "çamur" kıyâsını yapması Âdem'in vechinde nûr-ı Hak'kı görmemesinden dolayı idi.*

Bunun üzerine Cenâb-ı Hak sübhânehû onu ıtâb edip sebeb-i imtinâ'ını sorarak:

---

* Filhakıka bu hâl ilâ yevmil kıyâme devâm eder gider. Sahte benliğine mağrûr olanlar, Allah'ın emirlerini kabûl ve tahsîn etmeyenler enbiyâ ve evliyânın fezâilini idrâk edemezler.

75 — Kàle yä ibliysü mà mene'ake en tescüde limà halaktü biyedeyye estekberte em künte minel'àliyne.

"Ey emrimize muhâlefet eden İblis! Kibirlenmek mi istedin? O benim iki elimle yaratdığım, hılâfetime ve hıllettime lâyık kıldığım kuluma secde etmene sana ne mâni' oldu? Hangi şey seni ondan alakoydu? Nefsin mi kabardı? Yoksa sen kendini âlîlerden mi görüyorsun?" buyurdu.

76 — Kàle ene hayrün minhü halakteniy min nàrin ve halaktehu min tıynin.

İblis lâin, ıtâb-ı sübhânînin envâ'ını işitdikden sonra ikinci şıkkı ihtiyâr ederek dedi ki: "Madde ve sûret i'tibâriyle ben ondan daha hayırlı, daha şerefliyim. Kemâl-i kudretinde beni bir âteşden yaratdın, onu ise bir çamurdan, balçıkdan yaratdın, benim anâsırım a'lâ, onun anâsırı esfel, a'lânın ednâya secdesi ise senin hıkmetine gayr-ı muvâfık ve mutâbık olur."

(Cenâb-ı Hak bunun üzerine kemâl-i gayret ve kahr-ı sübhânîsiyle tecellî ederek gadap edip):

77 — Kàle fahruc minhà feinneke reciymün.

"Hemen çık oradan! Mertebe-i ubûdiyyetin a'lâsı olan rütbe-i melekûtiyyetden derhâl çık! Çünki sen artık sıa-i rahmetimizden, şeref-i ızz-i hazretimizden matrudsun, racîmsin" buyurdu.

78 — Ve inne aleyke la'netiy ilâ yevmiddiyni.

"Lâ'netim de üzerine olsun. Cezâ gününe kadar sâha-i ızz-i kurbetimden tardedildin, uzaklaşdırıldın. Ondan sonra da (müebbed binnarsın.)"

79 — Kàle rabbi feenzırniy ilâ yevmi yüb'asûne.

Bundan sonra İblis rahmet-i sübhânîden ümmîdini keserek, me'yûs olarak münâcatda bulundu da dedi ki: "Yâ Rabbi! Mahall-i cûd u kerâmetinden, kurbiyyet-i sübhâniyyenden beni tardetdin, koğdun, o hâlde bana mühlet, ba'solunacak güne kadar bana ömür ver."

80 — Kàle feinneke minelmunzariyne.

81 — İlâ yevmilvaktilma'lùmi.

Sübhânehû Teâlâ: "Haydi geri bırakılanlardansın, ma'lûm vakte kadar sana mühlet verilmişdir" buyurdu.

82 — Kàle febi'ızzetike leuğviyennehüm ecme'ıyne.

İblis benî Âdem'i tehdîd ederek dedi ki: "Izzetine kasem ederim ki ben onların hepsini, Âdem oğullarını mutlak iğvâ edeceğim, azdıracağım, tevhıd caddesinden, adâlet yolundan çıkaracağım."

83 — İllâ ıbàdeke minhümülmuhlesıyne.

"İçlerinden ancak ihlâs ile seçilmiş, muhlis, mü'min, bütün amellerinde, hâllerinde ihlâsları olup tevfiykına sarılan kulların müstesnâ..."

(Ve kàlù mà lenà...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

84 — Kàle felhakku velhakka ekùlü.

Cenâb-ı Hak sübhânehû cevâbında kemâl-i istiğnâ kudretini izhâr ile buyurdu: "O, hakk. Yemin yerinde. İhlâslı kullarımı iğvâ edemeyeceğin sözü doğrudur. İmdi, iğvâ etdiğin sûretde tehakkuk edecek olan Hak cezâsının ne olduğunu bilir misin? Ben Hak'kım onu da ben söyleyeyim:

85 — Leemleenne cehenneme minke ve mimmen tebi'ake minhüm ecme'ıyne.

Celâlim hakkı içün Cehennemi mutlak ızzet-i celâlimin iktizâsı: Senden ve senin cinsinden cinler, kezâ ins cinsinden sana tâbi' olanlardan topunuzdan tâbi'inizle, metbu'unuzla, dâllinizle, mudıllinizle tıka basa temâmen dolduracağım."

86 — Kul mä es'elüküm aleyhi min ecrin ve mä ene minelmütekellifiyne.

Ey Peygamber-i Hak! Buyur ki: "Bu hakk ve hakıkatleri ziyâdesiz, noksansız size teblîğ etdim işitdiniz. İşte Rabbimden emrolunduğum bu teblîğa mukaabil sizden bir ecr istemiyorum. Ben kendi başıma teklîf edenlerden değilim, size tekellüflü bir din teblîğ etmiyorum. (Zira her teklif akl-i selîme göre ma'kuldür.)

87 — İn hüve illâ zikrün lil'àlemiyne.

O Kur'an: Bütün âlemîn içün bir zikr, hidâyet, îman, tevhıd ve irfan yolu içün bir nasihatdır.

88 — Ve leta'lemünne nebeehu ba'de hıynin.

"Sizler nâsutdan soyduruldukdan, Neş'e-i Uhrâ'da bütün serâir meydâna çıkıp, bütün zamâir açıldıkdan sonra, evet bir zaman sonra onun haberinin doğru çıkdığını herhâlde bileceksiniz."

Avn-i sübhânî, Resûl-i Ekrem'in keremi, Ehl-i Beyt ve Eshâb-ı bâsafâsının feyizleriyle Sûre-i Sät'dan tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

Sûre-i celîle'de başlıca: İnsânın zâhir ve bâtınını nasıl tehzîb edebileceği, sırrını nasıl tasfiye edebileceği, şeytan ve avanesinin elinden kurtulma çâreleri, insânın kalbinde ne vakıt hıkmet menba'larının kaynayabileceği, nasıl bir hâl alırsa gariblikden kurtulup Hak'ka karîb olabileceği izâh edilmişdir...

سُورَةُ الزُّمَرِ

Sûre-i Zümer

Sûre-i Celîle Mekkî'dir.
Âyetleri : Yetmiş beş
Kelimeleri : Bin yüz yetmiş
Harfleri : Dört bin yedi yüz sekizdir.

قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقَّ أَقُولُ ﴿٨٤﴾ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٨٥﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ ﴿٨٦﴾
إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ ﴿٨٨﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

تَنزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ ﴿١﴾ إِنَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ
بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ الدِّينَ ﴿٢﴾ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ
وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا
إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ
إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ ﴿٣﴾ لَّوْ أَرَادَ اللَّهُ أَن يَتَّخِذَ
وَلَدًا لَّاصْطَفَىٰ مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحَانَهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ
الْقَهَّارُ ﴿٤﴾ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ يُكَوِّرُ اللَّيْلَ
عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ
كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ ﴿٥﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

İnzâl etdiği kitâb-ı mübîniyle bütün kullarını zât-ı sübhânîsindeki derecelere yol gösteren, havass-ı ibâdını vahdet-i sübhânîsine vâsıl kılan Allah'ın; Allah, Rahman, Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Tenziylülkitàbi minallàhil'aziyzilhakiymi.

Tevhıd yolunu beyan, Hak'kın vahdâniyyetini, O'nun esmâ-i husnâsının kemâlâtını ve evsâf-ı uzmâsını tenbîh eden bu kitâbın indirilişi: Azîz ve hakîm; milkinde, melekûtunda cereyân eden bütün umûrun müdebbiri, istiklâl ve ihtiyâr ile her emrine gaalib, şerîk ve nazîrden münezzeh olan Allah tarafındandır. O kitâbı başkası veremez.

2 — İnnä enzelnä ileykelkitàbe bilhakkı fa'büdillâhe muhlisan lehüddiyne.

Ey Peygamber-i Hak! Biz makaam-ı cûdumuzdan seni te'yid ve şânını ta'zîm içün ziyâdesi ile kütüb-i sâlifeyi câmi', vâkıa mutâbık, şekk ve şübheden ârî kitâbı sana hakkıyle indirdik. Sen de kitâb-ı mübînin tenzîl-i mahsûs ile sana tahsîs olunması ve risâlete ıstıfâ olunmaklık nı'metlerinin hukuk ve keremine binâen Allah'a ibâdetde öyle kulluk et, ibâdet ve ubûdiyyetinde vücud şâibesinden bir eser bulunmasın, tâatın hâlis, muhlis, inkıyâdın hâs olsun. Dîni O'na hâlis kılarak ibâdet et.

Ey tâlib!

Cenâb-ı Hak böylece Habîb-i Edîbine ihlâs-ı tâm ile itâat ve inkıyâd ederek ibâdeti emir buyurmaları ile bütün ibâdının dahi tâatda ihlâs, ibâdâtda hulûs-ı niyyetle kullukda bulunmalarını emir buyuruyor da şöyle diyor:

3 — Elâ lillâhiddiynülhàlisu velleziynettehazù min dùnihî evliyâ'e mà na'büdühüm illâ liyükarribùnà ilellàhi zülfà innallàhe yahkümü beynehüm fiymà hüm fiyhi yahtelifùne innallàhe lâ yehdiy men hüve kàzibün keffàrün.

Âgâh olunuz ki: Allah içün olan din, ancak hâlis olan dindir. O öyle bir dindir ki: Şirk emârelerinden hâlis, hevâ ü hevesden sâfi, riyâ çirkinliklerinden âzâdedir. O'ndan başkasını ma'bud edinen müşrikler, Hak'dan gayrısını dost ittihâz edip tutulanlar da derler ki: "Biz onlara ibâdet etmiyoruz, ancak bizi Allah'a kat'î bir yakınlıkla yaklaşdırsınlar diye ibâdet ediyoruz."

Tevfiyk-ı ilâhînin ipine sarılan muvahhıdler! Onların bu gibi sözlerine, bâtıl muradlarına iltifât etmeyiniz. Rüşd yolunu terederek inad ve ilhadda ısrâr eden müşriklerin zamîrine muhakkak Allah muttali'dir. Onların aralarında ihtilâf etdikleri şeyde hükmünü verecekdir. Evet, sizinle olan ihtilâflarının hükmünü: Siz mağfiretle Cennet-i Rıdvân'a girerken, onlar da envâ'-ı mezelletle nâra sevkolunurken verecekdir. Çünki Allah, yalancı, nankör olan kimseyi hidâyete erdirmez, sırât-ı müstakıme çıkarmaz. Bâhusus milkinde, melekûtunda istiklâl-i tam sâhıbi olan Cenâb-ı Hak, zât-ı sübhânîsi hakkında yalan söyleyenlere, şerik koşanlara, "veled itihâz etdi" diyenlere tecellî-i kahriyyesiyle tecellî eder.

4 — Lev eràdallàhü en yettehıze veleden lastafà mimmà yahlüku mà yeşâ'ü sübhànehu hüvallàhülvàhıdülkahhàrü.

Vâhıd, ehad, ferd, samed, ehil ve veledden münezzeh, ulûhiyyetinde müstakıl olan Allah veled edinmeyi murâd etse idi elbette yaradacaklarından dilediğini seçecekdi. Tenzih O sübhâna. O bundan temâmıyle münezzehdir. O öyle bir ehad ki: Vâhıd, kahhar.

5 — Halekassemàvàti vel'arda bilhakkı yükevvirülleyle alennehàri ve yükevvirünnehàre alelleyli ve sahhareşşemse velkamere küllün yecriy liecelin müsemmen elâ hüvel'aziyzülğaffàrü.

O, Semâvat ve Arz'ı vâkıa mutâbık, hakk ve hıkmet ile yaratdı. O, geceyi gündüzün üstüne sarıyor, gündüzü gecenin üstüne sarıyor. Şems'i ve Kamer'i müsahhar kılmış, her biri ınd-i sübhânîsinde muayyen, mukadder bir ecele kadar seyr ü cereyân ediyor. Âgâh olun! O öyle azîz; yegâne emrine gaalib, öyle gaffâr; çok mağfiret edendir.

(Kàle felhakku...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

خَلَقَكُمْ مِّنْ نَّفْسٍ وَّاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَاَنْزَلَ لَكُمْ
مِّنَ الْاَنْعَامِ ثَمٰنِيَةَ اَزْوَاجٍ ۭ يَخْلُقُكُمْ فِيْ بُطُوْنِ اُمَّهٰتِكُمْ خَلْقًا
مِّنْۢ بَعْدِ خَلْقٍ فِيْ ظُلُمٰتٍ ثَلٰثٍ ۭ ذٰلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ ۭ لَآ اِلٰهَ
اِلَّا هُوَ ۚ فَاَنّٰى تُصْرَفُوْنَ ﴿٦﴾ اِنْ تَكْفُرُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ ۣ وَلَا
يَرْضٰى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ ۚ وَاِنْ تَشْكُرُوْا يَرْضَهُ لَكُمْ ۭ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ
وِّزْرَ اُخْرٰى ۭ ثُمَّ اِلٰى رَبِّكُمْ مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُوْنَ ۭ اِنَّهُ عَلِيْمٌۢ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿٧﴾ وَاِذَا مَسَّ الْاِنْسَانَ
ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيْبًا اِلَيْهِ ثُمَّ اِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ
مَا كَانَ يَدْعُوْٓا اِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلّٰهِ اَنْدَادًا لِّيُضِلَّ عَنْ سَبِيْلِهٖ ۭ
قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيْلًا ڰ اِنَّكَ مِنْ اَصْحٰبِ النَّارِ ﴿٨﴾ اَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ
اٰنَاۗءَ الَّيْلِ سَاجِدًا وَّقَاۗىِٕمًا يَّحْذَرُ الْاٰخِرَةَ وَيَرْجُوْا رَحْمَةَ رَبِّهٖ ۭ
قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِيْنَ يَعْلَمُوْنَ وَالَّذِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ ۭ اِنَّمَا يَتَذَكَّرُ
اُولُوا الْاَلْبَابِ ﴿٩﴾ قُلْ يٰعِبَادِ الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اتَّقُوْا رَبَّكُمْ ۭ
لِلَّذِيْنَ اَحْسَنُوْا فِيْ هٰذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ ۭ وَاَرْضُ اللّٰهِ
وَاسِعَةٌ ۭ اِنَّمَا يُوَفَّى الصّٰبِرُوْنَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿١٠﴾

6 — Halekaküm min nefsin vàhıdetin sümme ce'ale minhà zevcehà ve enzelee leküm minel'en'àmi semàniyete ezvàcin yahlükuküm fiy bütùni ümmehàtiküm halkan min ba'di halkın fiy zulümàtin selâsin zàlikümullàhü rabbüküm lehülmülkü lä ilâhe illâ hüve feennà tusrafùne.

O, tecelliyyât-ı cemâliyyesi ile sizi bir tek nefsden yaratdı. Sonra hem onun zevcesini de yine ondan yapdı. Umûr-ı meâşınızı tetmim ve mizâcınızı takviye içün sizler içün yumşak başlı hayvanlardan dişili, erkekli sekiz çift hayvan da (deve, sığır, koyun keçi) indirdi. Sizi analarınızın karınlarında üç zulmet içinde batın karanlığında, rahim karanlığında, meşîme karanlığında hılkatden hılkate yaradıp duruyor, a'ceb ü ağreb takdirden takdîre evvelâ nutfe olarak, sonra alâka, sonra mudga olarak maddenizi meydâna getiriyor. Sonra da cesedleriniz tesviye ediliyor, ondan sonra rûhundan ruh nefhediliyor, bir müddet böyle gizlendikden sonra üç zulmetden geçiriliyorsunuz. İşte ulûhiyyetinde müstakıl, milkinde, melekûtunda istediği gibi tesarruf eden, sizi en güzel terbiye ile terbiye eden Rabbiniz böyle Allah'dır. Mülk O'nundur, O'ndan başka ilâh yokdur. O hâlde ey müşrikler neden dönersiniz? Tevhıd caddesinden nasıl çevrilirsiniz?

7 — İn tekfürù feinnallàhe ğaniyyün anküm ve lâ yerdà li'ıbàdihilküfre ve in teşkürù yerdahu leküm ve lâ tezirü vàziretün vizre uhrà sümme ilâ rabbiküm merci'uküm feyünebbiüküm bimà küntüm ta'melùne innehu aliymün bizàtissudùri.

Eğer nankörlük eder de küfrederseniz şübhe yok ki Allah sizden müstağnîdir. Allah'ın size ihtiyâcı yok. Sizin îmânınızdan, itâatınızdan, küfrünüzden, ısyânınızdan O'na ne? Bununla berâber O, kulları hisâbına kullarının küfürlerine râzı olmaz. Eğer şükrederseniz sizin hisâbınıza ona râzı olur (ve nı'metleri-

ni kat kat ziyâdeleşdirir). O, ganiydir; sizin şükrünüzün nef'i yine size gelir. Ve hiçbir günahkâr da başkasının günâhını çekecek değildir, onun ağırlığını üzerine yüklenmez. Sonra, bu âlem inkıraz buldukdan sonra dönüşünüz Rabbinizedir. O'na rücû' etdikden sonra da Sübhânehû Teâlâ size bütün yapdıklarınızı haber verecek. Çünki O, bütün kullarının sînelerindekini, zamirlerinde ve niyyetlerinde gizlenmiş olan ne varsa hepsini bilir, sadırların künhünü alîmdir.

İmdi Cenâb-ı Hak ba'zı kullarının ahvâlinden bahs ediyor:

8 — Ve izà messel'insàne durrün de'à rabbehu müniyben ileyhi sümme izà havvelehu nı'meten minhü nesiye mà kàne yed'û ileyhi min kablü ve ce'ale lillâhi endàden liyudılle an sebiylihî kul temetta' biküfrike kaliylen inneke min ashàbinnàri.

İnsâna bir sıkıntı dokunup bunaldığı vakıt Rabbine dönerek, bütün gönlünü temâmıyle O'na vererek öyle duâ eder, öyle yalvarır ki onun içün artık O'ndan başka hiçbir merci', O'ndan başka hiçbir melce' kalmaz. (Tam bir abd-i mahz olur.) Sonra ona kerem-i sübhânîsinden bir nı'met lûtfetdi mi, önceden O'na etdiği niyâzı, duâyı, o hâli unudur da insanları yolundan sapıtmak içün Allah'a şerîkler bulur, menendler koşmaya başlar, onların Rableriyle olan ahdlerini unutdurmaya çalışır. Ey Ekmelerrüsül! Taraf-ı sübhânîmizden niyâbeten ona söyle ki: "Ey dâll ve mudıll! Küfrünle biraz zevket, safâ sür. (Az bir zaman, bir müddet böyle yaşa bakalım.) Çünki sen elbette Neş'e-i Uhrâ'da eshâb-ı nârdansın, o âteşliklerdensin."

9 — Emmen hüve kànitün ànäelleyli sàciden ve käimen yahzerül'àhırete ve yercù rahmete rabbihî kul hel yesteviylleziyne ya'lemùne velleziyne lâ ya'lemùne innemà yetezekkerü ülül'elbàbi.

(İmdi) Allah ile azamet yarışına kalkan, insanları hakk ve hakıkatden uzaklaşdırmak içün çalışan mı iyidir, yoksa o, gecenin sâatlerinde kalkan, huşû' u hudû' ile mütezellilâne secdelere kapanarak emrimize ta'zîmen uzun müddet ayakda duran, kahr-ı celâlimizden çekinerek Âhireti sayan, Rabbinin rahmetini umarak dâima tâat ve ibâdetle vazifesini yapan mı? Habîbim! Tebkit yolu ile söyle ki: "Hiç âlim olanlarla olmayanlar müsâvî olur mu? Âbidle âsî bir midir? Hak'kın zâtını, evsaf ve esmâsını bilerek ibâdet edenlerle, O'nun emirlerine imtisâl, nevâhîsinden ictinâb edenlerle, hiçbir şey bilmeyenler, Hak'ka ibâdet etmeyenler müsâvî midir? Fakat ancak ülül'elbâb olanlar, temiz akıllılar, evet, hılkatin kışrından ayrılıp sâfî kalanlar bunu bilebilir.

10 — Kul yà ıbàdilleziyne àmenuttekù rabbeküm lilleziyne ahsenù fiy hàzihiddünyà hasenetün ve ardullàhi vàsi'atün innemà yüveffessàbirùne ecrehüm biğayri hısàbin.

Ey Peygamber-i Hak! Tarafımdan niyâbeten kullarımıza söyle: "Ey îmân eden benim kullarım! Îmânınızın iktizâsı Rabbinize takvâ ile korunun. Sizi neye me'mûr etdiyse onunla ittisâf edin, mehârimden, menhiyyatdan ictinâb edin. Ve biliniz ki: Muhakkak bu Dünyada güzellik yapanlara, müeddeb olanlara, bu i'tibar ve imtihân âleminde seciyye-i insânîsini ayak altına salmayanlara Âhıretde bir güzellik var. Ve Allah'ın Arz'ı genişdir. Ancak irfan yolunda, îmân uğrunda türlü meşâka, envâ'-ı şedâide sabredenlere, katlananlara hisabsız ecr verilir."

(Halekaküm min nefsin) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللّٰهَ مُخْلِصًا لَّهُ الدِّينَ ﴿١١﴾ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ
أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٢﴾ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ
عَظِيمٍ ﴿١٣﴾ قُلِ اللّٰهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَّهُ دِينِي ﴿١٤﴾ فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ
مِّنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّ الْخٰسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ
الْقِيٰمَةِ أَلَا ذٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾ لَهُمْ مِّنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِّنَ النَّارِ
وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذٰلِكَ يُخَوِّفُ اللّٰهُ بِهِ عِبَادَهُ يٰعِبَادِ فَاتَّقُونِ ﴿١٦﴾
وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطّٰغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللّٰهِ لَهُمُ الْبُشْرٰى
فَبَشِّرْ عِبَادِ ﴿١٧﴾ الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ
أُولٰئِكَ الَّذِينَ هَدٰىهُمُ اللّٰهُ وَأُولٰئِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾ أَفَمَنْ
حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنْقِذُ مَنْ فِي النَّارِ ﴿١٩﴾ لٰكِنِ
الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِّنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَّبْنِيَّةٌ تَجْرِي
مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهٰرُ وَعْدَ اللّٰهِ لَا يُخْلِفُ اللّٰهُ الْمِيعَادَ ﴿٢٠﴾ أَلَمْ تَرَ
أَنَّ اللّٰهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ
بِهِ زَرْعًا مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرٰىهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ
يَجْعَلُهُ حُطَامًا إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَذِكْرٰى لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴿٢١﴾

11 — Kul inniy ümirtü en a'büdallàhe muhlisan lehüddiyne.

Ey Ekmelerrüsül! Beyân et: "Ben Rabbim tarafından Allah'a dîni hâlis kılarak ibâdet edeyim diye emr olundum."

12 — Ve ümirtü lien ekùne evvelelmüslimiyne.

"Kezâ umûrunu Hak'ka tefvîz edenlerin, O'nun vahdâniyyetine teslîm olanların evveli olmakla da emrolundum."

13 — Kul inniy ehàfü in asaytü rabbiy azàbe yevmin azıymin.

Ey Peygamber-i Hak! Beyân et ki: "Ben Allah'ın keremine, sıa-i rahmetine, fazl u cûduna sığınır, havf-ı şedîd ile Rabbime ısyân eder, O'nun urve-i tâatinden çıkar, rıbka-i inkıyâdından hâric kalırsam diye büyük bir günün azâbından korkarım."

14 — Kulillâhe a'büdü muhlisan lehu diyniy.

Ey Ekmelerrüsül! Hasr u tahsîs ile buyur ki: "Dînimi hâlis kılarak ben yalnız Allah'a kulluk ederim."

15 — Fa'büdù mà şi'tüm min dùnihî kul innelhàsiriynelleziyne hasirû enfüsehüm ve ehliyhim yevmelkıyàmeti elâ zàlike hüvelhusrànülmübiynü.

"Haydi gayyu dalâl deryâsında yüzen sizler de kâsit re'yleriniz, fâsid hüviyyetlerinizle O'ndan başka dilediğinize kul olun, ona ibâdet edin ve biliniz ki: Bundan terettüb edecek netice sizin haybetiniz ve husrânınız olacakdır."

Söyle ki: "Husrâna düşenler Kıyâmet günü kendilerine ve mensublarına ziyân edenlerdir. Haberiniz olsun ki, işte asıl büyük hırman, açık husran da budur."

16 — Lehüm min fevkıhim zulelün minennàri ve min tahtihim zulelün zàlike yuhavvifullàhü bihî ıbàdehu yà ıbàdi fettekùni.

Onlara üstlerinde âteşden çatılar, gölgelikler bulunduğu gibi, altlarından da yine âteşden gölgelikler vardır. Duydunuz a! (Cehâlet ve dalâleti bırakınız.) İşte Cenâb-ı Hak kullarını bundan tahzir buyuruyor ve: "Ey kullarım! Benden, cezâ gününde benim azâbımdan sakının, bana korunun" diye emrediyor.

17 — Velleziynectenebuttàğùte en ya'büdùhà ve enàbù ilellàhi lehümülbüşrà febeşşir ıbàdi.

Tâgutdan ve ona kulluk etmekden, tapmakdan kaçınıp ihlâs-ı tâm ile Allah'a sığınanlara gelince: Onlar içün müjde. Âhıretde derece-i ulyâ vardır. Ey Ekmelerrüsül! Haydi kullarıma Âhıretdeki nâil olacakları derecât-ı ulyâyı tebşîr et.

18 — Elleziyne yestemi'ùnelkavle feyettebi'ùne ahsenehu üläikelleziyne hedàhümullàhü ve üläike hüm ülül'elbàbi.

Onlar öyle kullardır ki sözü dinlerler sonra en güzelini tatbik ederler, sözün güzeline tâbi' olurlar. (Kur'an-ı Mübîn onları ne tarafa yöneltir, çevirirse o tarafa yönelirler.) İşte onlar Allah'ın kendilerine hidâyet verdiği kimselerdir. Ülül'elbâb olanlar, aklın özüne sâhıb olanlar da onlardır.

19 — Efemen hakka aleyhi kelimetül'azàbi efeente tünkızü men fiynnàri.

Ey Ekmelerrüsül! Ya sen üzerine "kelime-i azab" hakk olmuş, azâba müstehak olmuş kimseyi de mi koruyacaksın? Artık o âteşdeki kimseyi sen mi çıkaracaksın?

20 — Lâkinilleziynettekav rabbehüm lehüm ğurefün min

fevkıhà ğurefün mebniyyetün tecriy min tahtihel'enhàrü va'dallàhi lâ yuhlifullàhülmiy'àde.

Fakat o kimseler ki Rablerinden çekindiler, onlara biribiri üzerine yapılmış şehinşehler vardır ki altlarından ırmaklar akar. (Bu onlara) Allah'ın va'di. Bütün dilediğine kaadir, muktedir olan Allah mîâdını şaşırmaz. Bâhusus kullarına va'detdiğinden caymaz.

Nasıl va'dini incâz ediyor diye teaccüb mü ediyorsun?

21 — Elemtere ennellàhe enzele minessemäi mäen feselekehu yenàbiy'a fiyl'ardı sümme yuhricü bihî zer'an muhtelifen elvànühu sümme yehiycü feteràhü musferren sümme yec'alühu hutàmen inne fiy zàlike lezikrà liüliyl'elbàbi.

Görmedin mi Allah Semâ'dan bir su indirmiş, onu bir yoluyla Arz'da yerleşdirmiş, ondan menba'lar vücûde getirmiş, sonra onunla türlü türlü, rengârenk bir ekin çıkarıyor, o heyecâna geliyor, bir de görürsün ki onu sararmış, sonra onu bir çöpe döndürüp ufadıyor dâne yapıyor. Elbette bunda ülül'elbâb içün bir ibret, bir ihtar var.

(Kul inniy ümirtü...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

أَفَمَن شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِّن رَّبِّهِ فَوَيْلٌ
لِّلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُم مِّن ذِكْرِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٢٢﴾ اللَّهُ
نَزَّلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَابِهًا مَّثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ
جُلُودُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَىٰ
ذِكْرِ اللَّهِ ذَٰلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ وَمَن يُضْلِلِ اللَّهُ
فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٢٣﴾ أَفَمَن يَتَّقِي بِوَجْهِهِ سُوءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ
وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٤﴾ كَذَّبَ الَّذِينَ
مِن قَبْلِهِمْ فَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٢٥﴾ فَأَذَاقَهُمُ اللَّهُ
الْخِزْيَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ
﴿٢٦﴾ وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَٰذَا الْقُرْآنِ مِن كُلِّ مَثَلٍ
لَّعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٢٧﴾ قُرْآنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَّعَلَّهُمْ
يَتَّقُونَ ﴿٢٨﴾ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَّجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ
وَرَجُلًا سَلَمًا لِّرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ
أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٩﴾ إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُم مَّيِّتُونَ
﴿٣٠﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِندَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ﴿٣١﴾

22 — Efemen şerehallàhü sadrehu lil'islâmi fehüve alâ nùrin min rabbihî feveylün lilkàsiyeti kulùbühüm min zikrillâhi üläike fiy dalâlin mübiynin.

Allah her kimin sadrını, kalbini İslâma açmış ise işte o kimse Rabbinden bir nûr üzerinde değil midir? Ya'ni o büyük nûra mazhar olmuş, tevhıdin zevkını almış, şeâir-i İslâmı kabûl etmiş, dîn-i mübîni bilmiş, kendisinde inkişâf-ı tam ve yakîn-ı kâmil hâsıl olmuş, Rabbinin âyât-ı kübrâsını görmüş kimselerle, kalbleri mühürlenmiş kaskatı olmuş, hakk ve hakıkati işitmeye kulakları tıkanmış, gözleri kapanmış kimse müsâvî midir? O hâlde vay O Allah'ın zikrinden kalbleri katılara, daralıp kedûretli olanların hâline!.. Allah'ın vahdâniyyetine, vücûdünün vücûbuna delâlet eden âyetler nâzil olur da göremezler. İşte o, sâha-i ızz-i kabûlden matrud ve merdud eşkıya; cehl-i azîm, gaflet-i şedîde, evet bir açık dalâl içindedirler, kendileri içün necat yokdur.

23 — Allàhü nezzele ahsenelhadiysi kitàben müteşàbihen mesàniye takşa'ırrü minhü cülùdülleziyne yahşevne rabbehüm sümme teliynü cülùdühüm ve kulùbühüm ilâ zikrillâhi zàlike hüdallàhi yehdiy bihî men yeşä'ü ve men yudlilillâhü femà lehu min hâdin.

Kullarının umûrunu tedbir, tedvir, tanzim, tanzif eden ve onlara mead yolunu irşâd eden Allah, terbiyelerini tetmim ve irşâd olunmaları içün kelâmın en güzelini, ifâde ve beyanda en belîğını Kur'an'ı indirdi. Biribirini te'yîd eder, îcazda, nazmda, sıdkda biribirine benzer, ikişer ikişer (va'd ve vaîd, tehdid ve tebşir, rahmet ve azab, Arz Semâ, Cennet Cehennem, emir ve nehy) olarak âhenkli bir kitab hâlinde. Rablerine saygısı olanların onu dinledikleri zaman Rablerinden korkularından tüyleri, derileri ürperir, sonra Allah'ın mağfiretini, tebşirâtını zikredince derileri de, kalbleri de yumuşar, tüylerinin ürpermesi gider. İşte bu Allah rehberidir ki Allah onunla dilediğini doğru yola

çıkarır. Ve Allah kahr-ı celâliyle her kimi şaşırdırsa artık ona hidâyet edecek, yol gösterecek hiçbir kimse bulunmaz.

24 — Efemen yettekıy bivechihî sûel'azàbi yevmelkıyàmeti ve kıyle lizzàlimiyne zùkù mà küntüm teksibùne.

Kıyâmet günü (elleri enselerinden kelepçelenmiş zâlimlere, Allah ile azamet yarışına kalkanlara, insanları inledip Allah'ın gadabına kendilerini siper edenlere): "Tadın bakalım kazanıp durduklarınızı" denildiği vakıt o korkunç acı azâbı yüzü ile koruyacak kimse ne olur? O kimse azabdan emîn olan kimse gibi midir?

25 — Kezzebelleziyne min kablihim feetàhümül'azàbü min haysü lâ yeş'urûne.

Onlardan evvel müşrikler de kendilerine gönderilen peygamberlerini tekzîb etdiler de mev'ûd olan azab birdenbire, hatırlarına gelmeyen, emâresi bilinmeyen, görünmeyen, ummadıkları bir cihetden geliverdi.

26 — Feezàkahümullàhülhızye fiylhayàtiddünyà ve le'azàbül'àhıreti ekberü lev kànù ya'lemùne.

Geldi de Allah onlara Dünyâ hayâtında zilleti taddırdı. Elbette Âhıret azâbı daha dehşetli, daha büyükdür. Ve lâkin onun şiddetini fezâatını bilselerdi.

27 — Ve lekad darebnà linnàsi fiy hàzelkur'àni min külli meselin le'allehüm yetezekkerùne.

Kasem ederim ki (hılkatındeki gaayeyi unudan insanlara; bütün dalâletden hidâyeti tekeffül eden) bu Kur'an'da her türlüsünden misâl getirdik (din, îman, tevhıd, irfan husûsunda ne tenbihler yapmadık) ki iyi düşünsünler, nasihat kabûl etsinler,

tefattun etsinler, Kur'an'ın serâirine, rümûzâtına âgâh olsunlar diye.*

28 — Kur'ànen arabiyyen ğayre ziy ıvecin le'allehüm yettekùne.

Bir Kur'an ki: Beyânı evzah, şânı a'zam, burhânı yüce, pürüzsüz, ihtilâl ve ihtilâfdan âri, şekk ve şübheden âzâde, (elfâzı) Arabî** olarak indirdik. Tâ ki onlar korunsunlar, Allah'ın emirlerine ta'zimkâr, mahlûkaatına şefekatkâr olsunlar, Allah'ın verdiği nı'meti yerli yerine kullansınlar.

29 — Dareballàhü meselen recülen fiyhi şürekäü müteşàkisùne ve recülen selemen lirecülin hel yesteviyàni meselen elhamdü lillâhi bel ekserühüm lâ ya'lemùne.

Kullarının bütün isti'dad ve kaabiliyyetlerine muttali' olan Allah şöyle bir misâl getirdi: Bir adam köle, öyle bir köle ki huysuz birkaç kimsenin kölesi. (Müşterek birkaç efendisi var.) Hırçın hırçın çekişdirip duruyorlar. Biri "Köle benimdir, benim işimi yapacak", öteki "Benimdir, benim işimi yapacak" deyip duruyorlar. Bu kavga karşısında köle şaşırıp kalıyor. Diğer bir adam (o da köle), onun da ortaksız tek bir efendisi bulunsun. Şimdi bu ikisinin hâl ü şânı bir olur mu? Elbette biribirinin aleyhinde olan birkaç kişinin malı olan kimse, tek bir adamın malı olan köle gibi değildir. Müşrikle muvahhıd de bunun gibidir. Zâtında, sıfâtında, esmâsında, ef'âlinde şerîki olmayan Allah'ındır hamd. Fakat onların ekserîsi O'nun vahdâniyyetini, vücudde istiklâlini, milkinde bizâtihî tesarrufâtını bilmezler, zulmederler, şerik koşarlar.

---

* Evet, Kur'an'ın sadrına kalbinin kulağını vaz'edenler ondan duyduklarına hayatlarını intıbâk etdirirlerse iki âlemin de seâdetine sâhıb, hürr ve irâdeli yaşarlar.

** Kur'an, kadîm olarak Hak tarafından Habîbinin lisânı üzerine zâhir oldu.

Sübhânehû Teâlâ vücûdünde nasıl müstakıl olmaz?

30 — İnneke meyyitün ve innehüm meyyitûne.

Ey Ekmelerrüsül! Sen ki mevcûdâtın ekmeli, kâinâtın eşrefi olduğun hâlde bu geçici âlemden bekaa âlemine intikaal edeceksin, senin gayrın olan eşhas evlâ tarîk ile onlar da elbet ölecekler.

31 — Sümme inneküm yevmelkıyàmeti ınde rabbiküm tahtesımûne.

Sonra siz ey muvahhıdler ve müşrikler! Hepiniz muhakkak Kıyâmet gününde hisâb içün, bütün umûrunuza muttali' olan Rabbinizin huzûrunda muhâkemeye duruşacaksınız, biribirinizden da'vâcı olacaksınız. (Peygamber-i Hak, risâletini tebliğ etdiğini, Hak'ka da'vet etdiğini, onların kabûl etmediğini birer birer söyleyecek, onlar da fâidesiz cevablar vermeye kalkışacaklar.)

(Efemen şerehallàhü sadrehu lil'islâmi...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللّٰهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ إِذْ جَآءَهُ
أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكٰفِرِينَ ﴿٣٢﴾ وَالَّذِي جَآءَ
بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ أُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ ﴿٣٣﴾ لَهُمْ مَا
يَشَآءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذٰلِكَ جَزَآءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٤﴾ لِيُكَفِّرَ اللّٰهُ
عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي
كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾ أَلَيْسَ اللّٰهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ
بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ﴿٣٦﴾
وَمَنْ يَهْدِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ أَلَيْسَ اللّٰهُ بِعَزِيزٍ ذِي
انْتِقَامٍ ﴿٣٧﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ
لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ إِنْ
أَرَادَنِيَ اللّٰهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كٰشِفٰتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي
بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكٰتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ
اللّٰهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿٣٨﴾ قُلْ يٰقَوْمِ اعْمَلُوا عَلٰى
مَكَانَتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾ مَنْ يَأْتِيهِ
عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٤٠﴾

32 — Femen azlemü mimmen kezzebe alellàhi ve kezzebe bissıdkı iz cäehu eleyse fiy cehenneme mesven lilkàfiriyne.

Artık o kimseden daha zâlim kim olabilir ki Allah'a karşı yalan söylemiş, doğru da; Peygamber de Kur'an ile kendisine geldiği vakıt onu tekzîb etmiş. Kâfirlerin, zâlimlerin, haksızların mevkıı Cehennem değil midir?

33 — Velleziy cäe bissıdkı ve saddeka bihî üläike hümülmüttekùne.

Doğruyu getiren; dîn-i hakıkîyi getiren ve onu tasdik edenler yok mu? İşte onlar korunan mü'minlerdir. Nefisleri Allahü teâlâ'nın râzı olmayacağı şey'e meyletmeyenlerdir. Takvâ ile ittisafları sebebiyle Allah'ın haram kıldığı şeylerden sakınanlardır.

34 — Lehüm mà yeşäùne ınde rabbihim zàlike cezäülmuhsiniyne.

O sakınanlara Rablerinin ındinde ne dilerlerse hepsi var. Muhsinlerin, iyilik edenlerin cezâsı, mükâfâtı işte budur. İhlâs ile ubûdiyyetde bulunanlar, zâhirleri ve bâtınları müeddeb olanlar lezzât-ı ledünniyye-i rûhâniyyeye bol bol mazhar olacaklardır.

35 — Liyükeffirallàhü anhüm esveelleziy amilù ve yecziyehüm ecrehüm biahsenilleziy kànù ya'melùne.

Çünki Allah onların ihlâsları sebebiyle mukaddemâ yapdıkları amelin en kötüsünü bile keffâretle örtüp, işlemekde oldukları amellerinin en güzeli derecesinde kendilerine ihsân edecekdir.

36 — Eleysellàhü bikàfin abdehu ve yuhavvifùneke billeziyne min dùnihî ve men yudlilillâhü femà lehu min hàdin.

Kadîr, alîm olan Allah; mütevekkil, umûrunu Allah'a tefvîz etmiş kuluna kâfi değil mi? Durmuşlar da seni Allah'dan başka tapdıkları ile korkuduyorlar. Allah her kimi ki kahr-ı celâlinin iktizâsı şaşırdır, artık ona hidâyet edecek, doğru yola götürecek hiçbir kimse yokdur.

37 — Ve men yehdillâhü femà lehu min mudıllin eleysellàhü bi'aziyzin ziyntikàmin.

Her kime de Allah hidâyet verir; onu da şaşırdacak hiçbir kimse yokdur. Alîm ü kadîr, her emrine gaalib olan Allah intikam sâhıbi değil midir?
(A'dâsından, dostları içün düşmanlarından intikam alır.)

38 — Ve lein seeltehüm men halekassemàvàti vel'arda leyekùlünnallàhü kul efereeytüm mà ted'ùne min dùnillâhi in eràdeniyallàhü bidurrin hel hünne kàşifàtü durrihî ev eràdeniy birahmetin hel hünne mümsikàtü rahmetihî kul hasbiyallàhü aleyhi yetevekkelülmütevekkilùne.

Ey Ekmelerrüsül! Celâlim hakkı içün onlara: "Semâvâtı, Arzı kim yaratdı?" diye sorsan, hiç şübhesiz "Allah yaratdı" diyeceklerdir. Söyle ki: "O hâlde gördünüz a! Eğer Allah bana bir keder, bir sıkıntı vermek murâd eder ise, o, Allah'dan başka çağırdıklarınız, tapdıklarınız, Allah'ın murâd etdiği, verdiği sıkıntıyı kaldırabilir mi? Onlar onun rahmetini tutabilirler mi? (Ey Peygamber-i Hak! Onlara bu suâli irâd etdikden sonra mahz-ı tevhıd ve yakıyni beyan kasdıyla) söyle ki: Vâhıd, ehad olan Allah bana yeter. Bütün hâlâtıma o kâfidir. Mütevekkil olanlar Allah'ı vekîl ittihâz ederler, hep O'na dayanırlar."

39 — Kul yà kavmı'melù alâ mekànetiküm inniy àmilün fesevfe ta'lemùne.

Ey Ekmelerrüsül! Kezâ tevbih ve tehdid yoluyla onlara söyle ki: "Ey kavmim! Hâliniz üzere çalışın, elinizden geleni yapın, ben de muhakkak çalışıyorum. Bildiğim gibi yapacağım. Artık ilerde amellerinizin gaayesini göreceksiniz."

40 — Men ye'tiyhi azàbün yuhziyhi ve yehıllü aleyhi azàbün mukıymün.

"Kimmiş o kendini rüsvây edecek bir azab gelecek?! Evet o azâbın kime geleceğini, kımıldanmayacak yerli azâbın kimin başına konacağını anlayacaksınız."

(Femen azlemü mimmen kezzebe...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

إِنَّا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ لِلنَّاسِ بِالْحَقِّ ۖ فَمَنِ اهْتَدَىٰ
فَلِنَفْسِهِ ۖ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا ۖ وَمَا أَنتَ عَلَيْهِم
بِوَكِيلٍ ﴿٤١﴾ اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ
فِي مَنَامِهَا ۖ فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ
إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ۚ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ
﴿٤٢﴾ أَمِ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ شُفَعَاءَ ۚ قُلْ أَوَلَوْ كَانُوا
لَا يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ ﴿٤٣﴾ قُل لِّلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا ۖ
لَّهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۖ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٤٤﴾ وَإِذَا
ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
بِالْآخِرَةِ ۖ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ
﴿٤٥﴾ قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ
وَالشَّهَادَةِ أَنتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ
يَخْتَلِفُونَ ﴿٤٦﴾ وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا
وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِن سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۚ
وَبَدَا لَهُم مِّنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ ﴿٤٧﴾

41 — İnnä enzelnà aleykelkitàbe linnàsi bilhakkı femenihtedà felinefsihî ve men dalle feinnemà yedıllü aleyhà ve mä ente aleyhim bivekiylün.

Ey Ekmelerrüsül! Biz makaam-ı cûd-ı sübhânîmizden insanlar içün, onların fevz ü felâha kavuşmaları ve istiklâl-i rûhıyyeye sâhıb olmaları içün senin üzerine hakkıyla kitâbı indirdik. (O kitabda olan va'd ü vaîdi hakkı ile sen onlara teblîğ etdin.) İmdi her kim kabûl eder, ondaki emirleri ve nehiyleri tutar doğru yola gelirse o hidâyetin menfaati kendinedir. Kezâ her kim de dalâletde kalırsa kendi aleyhine yolunu şaşırmış olur. Artık sen onların hidâyete gelmeleri husûsunda kendini yorma. Onların yola gelmemeleri, hakk ve hakıkati kabûl etmemeleri üzerinde bir vekil değilsin. Hiçbir sûretle mes'ûl değilsin. Vazifen tebliğden ibâretdir. Hisâbı biz alacağız. Onlar kabza-i kudret-i sübhânîmizdedir.

Nasıl olmaz?

42 — Allàhü yeteveffel'enfüse hıyne mevtihà velletiy lem temüt fiy menàmihà feyümsikülletiy kadà aleyhelmevte ve yürsilül'uhrä ilä ecelin müsemmen inne fiy zàlike leàyàtin likavmin yetefekkerùne.

Allah, öldükleri zaman o canları alır. Ölmeyenleri de uyuduklarında canını alır. Sonra üzerlerine ölüm hükm etdiği canı alakor, diğerini müsemmâ bir ecele kadar salıverir. Muhakkak işte bunda düşünen bir kavm içün âyetler, ibretler vardır.

Ey tâlib!

Şu nazm-ı kerîmin huzûrunda huşû' ile durulacak olursa insan gelişinde ve gidişindeki gaayeyi elbette duyar. Ve derhâl sahte benliğinden soyunur da aslına karşı kâmil bir insân olmak aşkıyle çırpınır, sayılı nefesinin bir dânesini Allahsız geçirmeye râzı olmaz.

Nazm-ı kerîmden birçok ma'nâlar tahsîl olundukdan sonra şöyle bir ma'nâ da tahsîl olunur:

Ben size uyku denilen bir hâl veriyorum, o hâlde iken sizin neniz varsa elinizden alıyorum. İlminizi, cehlinizi, şuurunuzu, hissinizi, evlâd u ıyâlinizi, câhınızı, rütbenizi, maşanızı, kasanızı, güvendiğiniz, hulâsa neniz varsa hepsini. Hiçbirinizin bir şey'ini diğerinizinkiyle karışdırmaksızın sonra bir yakaza hâli vererek neniz vâr ise birer birer iâde ediyorum. İmdi bunu vermediğim zaman ne yapabilirsiniz? O hâlde ibret almaz, insâf etmez misiniz? Neye benimle azamet yarışına kalkar, sahte benliğine güvenir, Semâ'yı deler gibi bakar, Yer'i ezer gibi basar, yaradırım sevdâsında yaşarsınız? Niçün Hak muhabbetiyle kalblerinizi birleşdirmez de âcizi inletir gadabıma siper olursunuz?

43 — Emittehazù min dùnillâhi şüfe'ä'e kul evelev kànù lâ yemlikùne şey'en ve lâ ya'kılùne.

Yoksa onlar Allahü sübhânehû teâlânın yanında Allah'dan başkalarını, esnamdan, evsandan dostlar, şefâatciler mi edindiler? Allah'a ibâdet eder gibi onlara ibâdet mi ediyorlar? Ey Peygamber-i Hak! Onlara ilzâmen ve tebkîten söyle ki: "Allah'dan başka ittihâz etdiğiniz şefâatciler celb-i menfaat, def'-i mazarrat gibi hiçbir şey'e mâlik olmasalar, hiçbir şey'e gücleri yetmese ve akıl erdiremeseler de yine onları şefâatci edecek, akl-ı fıtrînin iktizâsının hâricine çıkacak mısınız?"

44 — Kul lillâhişşefà'atü cemiy'an lehu mülküssemàvàti vel'ardı sümme ileyhi türce'ùne.

Söyle ki: "Bütün şefâat Allah'ındır. (O'nun iznine bağlıdır. O, izn-i tâmmı kime vermişse o şefâat edebilir.) Semâvât'ın ve Arz'ın mülkü O'nundur. Sonra Kıyâmetde hep O'na döndürüleceksiniz, O'na götürüleceksiniz.

45 — Ve izà zükirallàhü vahdehüşmeezzet kulùbülleziyne lâ yü'minùne bil'àhıreti ve izà zükirelleziyne min dùnihî izàhüm yestebşirùne.

Oradan başka merci' yok iken, ulûhiyyetinde, rubûbiyyetinde müstakıl, vâhıd, ehad, samed, birliği aded manzûmesinde çiftin mukaabili olan bir birlikde bir olmayan, kendi kendini birlediği birlikle bir olan Allah müşâreketsiz her ne zaman anılsa müşriklerin, mürtedlerin, o, Âhırete inanmayanların kalbleri kasvetlerinden daralır, burkulur, nefretle çekilir. Ondan berikiler, Allah'dan başka tapdıkları anıldığı vakıt derhâl yüzleri güler, kalbleri sevinçle dolar.

46 — Kulillâhümme fâtıressemàvàti vel'ardı àlimelğaybi veşşehàdeti ente tahkümü beyne ıbàdike fiy mà kànù fiyhi yahtelifùne.

Ey Ekmelerrüsül! Onların îmâna gelmemelerinden mahzûn olduğunda bütün umûrunu tefvîz et, bâhusus o, inâd ile dalâl içinde yüzenlerin hâlini Allah'a bırak da söyle ki: "Ey Semâvâtı ve Arz'ı yaradan, bil'irâde ve ihtiyar ketm-i ademden meydâna getiren, gayb u şehâdeti bilen Allahım! Kullarının arasında, bâhusus benimle o inâd ederek dalâletde kalanların arasında ınd-i sübhânînden gönderdiğin kitâb-ı mübîn, senin tevhıd yolun, dîn-i kavîmin yanında ihtilâf edip durdukları şeyler hakkında sen hükmünü vereceksin."

47 — Velev enne lilleziyne zalemù mà fiyl'ardı cemiy'an ve mislehu me'ahu leftedev bihî min sûil'azàbi yevmelkıyàmeti ve bedee lehüm minellàhi mà lem yekùnù yahtesibùne.

Eğer Arz'da ne varsa hepsi ve onun bir misli daha berâber o zulmedenlerin olsa Kıyâmet gününde tutulacakları azâbın fenâlığından kurtulmak ve Allah yolunda necâta kavuşmak içün onu mutlak fedâ ederlerdi. Kendilerine Allah tarafından Dünyada hiç hisâba katmadıkları şeyler zuhûr edecek, görünecek.

—

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ
﴿٤٨﴾ فَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِنَّا
قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ
﴿٤٩﴾ قَدْ قَالَهَا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا
يَكْسِبُونَ ﴿٥٠﴾ فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ ظَلَمُوا
مِنْ هَٰؤُلَاءِ سَيُصِيبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ
﴿٥١﴾ أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ
إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٥٢﴾ قُلْ يَا عِبَادِيَ
الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ
إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٥٣﴾
وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ
ثُمَّ لَا تُنْصَرُونَ ﴿٥٤﴾ وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكُمْ
مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنْتُمْ
لَا تَشْعُرُونَ ﴿٥٥﴾ أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتَا عَلَىٰ مَا فَرَّطْتُ
فِي جَنْبِ اللَّهِ وَإِنْ كُنْتُ لَمِنَ السَّاخِرِينَ ﴿٥٦﴾

48 — Ve bedee lehüm seyyiâtü mà kesebù ve hàka bihim mà kànù bihî yestehziùne.

Öyle ki dînin emirlerinden, Âhıret i'tikadlarından ve peygamberlerin beyânâtından istihzâ etdikleri, eylenip durdukları, yapdıkları amellerin bütün fenâlıkları karşılarına çıkıp kendilerini saracak, hacâlet etraflarını kuşadacak.

İmdi Cenâb-ı Hak insânın tezelzülüne ve onun azîmet-i hâlise üzerine sebatsızlığına işâret ediyor da buyuruyor:

49 — Feizà messel'insàne durrün de'ànà sümme izà havnelnàhü nı'meten minnà kàle innemä ùtiytühu alâ ılmin bel hiye fitnetün ve lâkinne ekserehüm lâ ya'lemùne.

İnsâna gaflet uyuklamasından, nisyân uykusundan uyanması içün bir sıkıntı dokunuverince bize yalvarır, yakarır sonra inâyetimizden o şiddetli sıkıntıya bedel kendisine bir nı'met bahşetdik mi (derhâl değişir, o yalvarma, yakarma kalkar) "o bana verilen şey ancak bir bilgi üzerine verildi, ya'ni ben onun kazanma usûlünü bilmede ihtısâsım olduğundan dolayı verildi" demeye başlar. Hayır o nı'met bir fitnedir, bir ibtilâdır. İmtihân ediyoruz, bakıyoruz, nıkmet def'olup nı'met husûle gelince nasıl şükrediyor? şükür mü ediyor? küfür mü ediyor? diye. Fakat pek çokları bu imtihânımızı bilmezler, küfr ü tuğyanda kalırlar.

50 — Kad kàlehelleziyne min kablihim femä ağnà anhüm mà kànù yeksibùne.

Bu sözü, o kelime-i mahsûsayı bunlardan evvelkiler de söyledi. Bütün müsrif kâfirler söylediler. Kaarun ve gayrısı gibi. Fakat o muzahrafât-ı dünyeviyyeden kazandıkları Allah'ın azâbı onları kuşatdığı vakıt o azabdan kendilerini kurtarmadı.

51 — Feesàbehüm seyyiâtü mà kesebù velleziyne zalemù

min häüläi seyusıybühüm seyyiàtü mà kesebù ve mà hüm bimu'ciziyne.

Neticede geçmiş kâfirlerin kazandıklarının fenâlıkları başlarına geldi. Pek yakında emsâlinin de, işte o helâkde olanların, o zulmedenlerin de fenâlıkları başlarına geçecekdir. Envâ'-ı ta'zib ve intikaama kaadir, muktedir olan Allah'ı onlar da atlatacak, bizi âciz kılacak değiller. Ve her biri azâbımızdan kurtulamayacak o azâbı tadacaklardır.

52 — Evelem ya'lemû ennallàhe yebsüturrizka limen yeşäü ve yakdirü inne fiy zàlike leàyàtin likavmin yü'minùne.

Rızk hazineleri Allah'ın ındindedir. Bununla berâber hâlâ bilmiyorlar mı ki kullarının rızklarını mütekeffil olan Allah onu dilediğine açar, dilediğine kısar. Dilediğine bol, dilediğine az verir. Onların isti'dâd-ı fıtriyye ve kaabiliyyetlerine göre ilm-i sübhânîsiyle ne iktizâ ederse dilediği gibi yapar. Şübhesiz ki bunda îmân edecek kavm içün âyetler vardır.

53 — Kul yà ıbàdiyelleziyne esrefù alä enfüsihim lâ taknetù min rahmetillâhi innallàhe yağfirüzzünùbe cemiy'an innehu hüvelğafùrürrahıymü.

Ey Ekmelerrüsül! Taraf-ı sübhânîmizden niyâbeten onlara nidâ et, söyle ki: Ey nefisleri aleyhine isrâf etmiş, fenâlıkda haddi tecâvuz eden kullarım! Allah'ın rahmetinden ümmid kesmeyin, ye'se kapılmayın. O rahmetin sizin üzerinize olan feyezânından ümmîdiniz kırılmasın. Ben sizi ezelde sevdim.* Kullarının bütün niyyetlerine ve zamâirine muttali' olan Allah bütün günahları mağfiret eder. Vakt-i gafletde sizden sâdır olan zünûbun hepsini setreder.

* Allah, kendisinden korkanların kalblerini teselli ediyor.

Nasıl mağfiret etmez?

Sübhânehû Teâlâ zât, evsaf ve esmâsının iktizâsı bâhusus ehl-i tevhıde gafûrdur. O öyle gafurdur, öyle rahıymdir.

54 — Ve eniybû ilâ rabbiküm ve eslimù lehu min kabli en ye'tiyekümül'azàbü sümme lâtünsarùne.

Artık Cenâb-ı Hak'kın rahmetinin, afv ü mağfiretinin bu kadar büyüklüğünü işitdikden sonra ümmîdi kesmeyin, başınıza azab gelmeden evvel O'na teveccüh edin, yaklaşın, tevbe edin, ihlâs ile Rabbinize dehâlet edin, emirlerine inkıyad, nehiylerinden ictinâb edin, hakkıyle müslümân olun. Tevbe ve rücû' zamânı geçdikden sonra telâfî edemez, azabdan kurtulamaz, yardım da göremezsiniz.

55 — Vettebi'û ahsene mä ünzile ileyküm min rabbiküm min kabli en ye'tiyekümül'azàbü bağteten ve entüm lâ teş'urùne.

Azabdan necâtı murâd ederseniz; farkında olmaksızın, ansızın azab gelmeden evvel hâlis müslümân olun da Rabbinizden size inzâl olunan en güzele (Kur'an'a) ve onun mübellığı olan, Allah'ı beyâna gönderilen Resûl-i Ekrem'e tâbi' olun.

56 — En tekùle nefsün yà hasretà alâ mà ferrattü fiy cenbillâhi ve in küntü leminessàhıriyne.

Din ile, ehl-i îmân ile eylenen bir nefs bir gün diyeceği: "Eyvah! Allah'a karşı yapdığım kusurlardan, eksikliklerden dolayı hasretime bak. Bana çok yazık oldu. Ben doğrusu Enbiyâ ile, vârisleri ile, Kur'an ile, Âhıret ile eylenenlerden idim."

(Ve bedee lehüm...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ ﴿٥٧﴾ أَوْ تَقُولَ
حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٥٨﴾
بَلَىٰ قَدْ جَاءَتْكَ آيَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنتَ
مِنَ الْكَافِرِينَ ﴿٥٩﴾ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ
وُجُوهُهُم مُّسْوَدَّةٌ ۚ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٦٠﴾
وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا بِمَفَازَتِهِمْ لَا يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ
يَحْزَنُونَ ﴿٦١﴾ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾ لَّهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۗ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٣﴾ قُلْ أَفَغَيْرَ اللَّهِ
تَأْمُرُونِّي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ ﴿٦٤﴾ وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ
وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ
وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾ بَلِ اللَّهَ فَاعْبُدْ وَكُن
مِّنَ الشَّاكِرِينَ ﴿٦٦﴾ وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ
وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ
مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ ۚ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٧﴾

57 — Ev tekùle lev ennallàhe hedàniy leküntü minelmüttekıyne.

Yâhud ehl-i inâyetin kerâmetini görerek mütehassirâne diyeceği: "Allah bana hidâyet verse idi, tevbe ve inâbeme muvaffak kılsa idi her hâlde ben de müttekıylerden olurdum, Allah'ın hukukuna riâyet ederdim."

58 — Ev tekùle hıyne terel'azàbe lev enne liy kerreten fekùne minelmuhsiniyne.

Yâhud azâbı gördüğü zaman uzak temennîlerde bulunarak diyeceği: "Ah! Bir kerre daha bana Dünyâya dönmek olsa idi de muhsinlerden olsa idim, edeb tahsîl etse idim, Allah'ın Resûlünü, Kitâbını tasdik edip sertâc-ı ibtihâc etse idim."

Onun bu kemâl-i tehassürüne karşı Hak tarafından:

59 — Belâ kad cäetke àyàtiy fekezzebte bihà vestekberte ve künte minelkâfiriyne.

"Hayır, Allah sana hidâyet etdi fakat sen kabûl etmedin. Evet, senin hidâyetin, irşâdın içün Resûlümün lisâniyle sana âyetlerim geldi de sen kabûl etmedin, onlara yalan dedin, îmânı kibrine yediremedin, tekzîbin ve istikbârın sebebiyle de kâfirlerden oldun, Hak ve hakıkati örtdün."

60 — Ve yevmelkıyàmeti terelleziyne kezebù alellàhi vücùhühüm müsveddetün eleyse fiy cehenneme mesven lilmütekebbiriyne.

Ey görüşü mu'teber! Kıyâmet günü, o, serâirin açıldığı gün, Allah'a karşı o yalan söyleyenlerin, Allah'a veled isbât etmeye çalışanların, O'na şerik koşanların, iftirâ edenlerin yüzleri kararmışdır görürsün. Mütekebbirlerin mevkıı Cehennemde değil mi?

61 — Ve yünecciyllàhülleziynettekav bimefàzetihim lâ yemessühümüssûü ve lâ hüm yahzenùne.

Allah, sakınan müttekıylere, Allah'ın emirlerine ta'zimkâr, mahlûk-ı Hudâ'ya şefekatkâr, her zerrede Hak'kın tecellîsini görüp duyan ve o hukuka riâyet edenlere, îman ve irfanlarının iktizâsı muradlarınca necat verir, felâha çıkarır. Onlara envâ'-ı hayr u berekâtın, seâdetlerin kapıları açılır, onlara fenâlık dokunmaz, onlar asla mahzun da olacak değillerdir.

Allah, dostlarını nasıl necâta çıkarmaz?

62 — Allàhü hàliku külli şey'in ve hüve alâ külli şey'in vekiylün.

Allah zuhurda, bütunda her şey'in hâlikıdır. Mezâhirinden, masnûâtından her şey üzerine vekil de O'dur.

Nasıl olmaz?

63 — Lehu mekàliydüssemàvàti vel'ardı velleziyne keferù biàyàtillâhi üläike hümülhàsirùne.

Semâvât'ın ve Arz'ın, ulviyyat ve süfliyyâtın anahtarları Sübhânehû Teâlâ'nın kudret-i kabzasındadır. Semâvat ve Arz hazinelerinin hakıkî mutasarrıfı ve müdebbiri O'dur. O'nun vahdâniyyetini, âsârında müstakıl tesarruf edeni O Sübhânehû Teâlâ olduğunu beyân eden, beşeri felâha da'vet eden âyetlerini tanımayıp küfredenler, işte o eşkıyâ-i dâllûn, onlar husrân-ı ebedîye uğrayanlar, öyle kendilerine yazık edenlerdir. Asla onların necâtı ümmîd edilmez.

64 — Kul efeğayrallàhi te'mürûnnïy a'büdü eyyühelcàhilùne.

Ey Ekmelerrüsül! Onlara ta'yir ve tevbih yoluyla söyle ki: "Şimdi ey câhiller! Vâhıd, ehad, samed, itâat ve ibâdete hakkıyle lâyık olan Allah'ı bırakıp O Allah'ın gayrısına mı ibâdet etmemi emrediyorsunuz?"

65 — Ve lekad ùhıye ileyke ve ilelleziyne min kablike lein

eşrekte leyahbetanne amelüke ve letekùnenne minelhàsiriyne.

Celâlim hakkı içün sana da, senden evvelkilere de şöyle vahyy olunmuşdur: "Eğer tevhıde münâfi' olan şirki koşarsan bütün sâlih amelin boşuna gider. Ve o takdirde muhakkak kendine yazık edenlerden olursun."*

66 — Belillâhe fa'büd ve kün mineşşàkiriyne.

"Belki yalnız Allah'a kulluk et, ihlâs ile tâatda bulun, nı'metlerime şükredenlerden ol."

Ey tâlib!

Âyet-i celîlelerden Resûl-i Ekrem Efendimizin şöyle buyurduğu ma'nâsı tahsîl olunur:

"Ey câhiller! Siz bana Allah'ın gayrısına kulluk etmemi emrediyorsunuz, Allahım da bana yalnız kendisine kulluk etmemi emrediyor."

67 — Ve mà kaderullâhe hakka kadrihî vel'ardu cemiy'an kabdatühu yevmelkıyàmeti vessemàvàtü matviyyàtün biyemiynihî sübhànehu ve te'àlâ ammà yüşrikùne.

Ey Peygamber-i Hak! Bilmiş ol ki: Allah'ı hakkıyle takdîr edemediler,** şânını lâyıkıyle ta'zîm edemediler, şerik koşdular.*** Hâlbuki Kıyâmet günü Arz topu birden O'nun kabzasındadır. Kezâ Semâlar ise eliyle bükülmüşlerdir.**** O'nun zâtı, tesavvurat ve tehayyülâtdan münezzehdir, her şe'nde kayyûmiyyet-i zâtiyyesi meşhuddur. O, şerik koşdukları şeyden temâmıyle münezzehdir ve çok âlîdir.

---

* Cenâb-ı Hak'kın Habîb-i Edîbine bu kadar te'kidli emr-i celîli elbette ta'lîm-i ümmet içündür.

** Hak'kın varlığı karşısında kendi nefsini iddia eden, hakkıyle Allah'ın kadrini bilememişdir.

*** Kimi âşikâr şerik koşdu, kimi şirk-i hafide kaldı.

**** Kemâl-i kudret ve azametini beyânen.

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَنْ فِي السَّمٰوَاتِ وَمَنْ فِي الْاَرْضِ
اِلَّا مَنْ شَآءَ اللّٰهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ اُخْرٰى فَاِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ
٦٨ وَاَشْرَقَتِ الْاَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيٓءَ
بِالنَّبِيّٖنَ وَالشُّهَدَآءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ
٦٩ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَا عَمِلَتْ وَهُوَ اَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ
٧٠ وَسِيقَ الَّذِينَ كَفَرُوٓا اِلٰى جَهَنَّمَ زُمَرًا حَتّٰٓى اِذَا جَآؤُهَا
فُتِحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَآ اَلَمْ يَاْتِكُمْ رُسُلٌ مِنْكُمْ
يَتْلُونَ عَلَيْكُمْ اٰيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَآءَ يَوْمِكُمْ هٰذَا
قَالُوا بَلٰى وَلٰكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَى الْكَافِرِينَ ٧١
قِيلَ ادْخُلُوٓا اَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوَى
الْمُتَكَبِّرِينَ ٧٢ وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ اِلَى
الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتّٰٓى اِذَا جَآؤُهَا وَفُتِحَتْ اَبْوَابُهَا وَقَالَ
لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ ٧٣
وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَاَوْرَثَنَا الْاَرْضَ
نَتَبَوَّاُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَآءُ فَنِعْمَ اَجْرُ الْعَامِلِينَ ٧٤

68 — Ve nüfiha fiyssùri fesa'ıka men fiyssemàvàti ve men fiyl'ardı illâ men şäallàhü sümme nüfiha fiyhi uhrà feizà hüm kıyàmün yenzurùne.

Ey Ekmelerrüsül! Müşrikîne o günü hatırlat: Kıyâmet sûru nefholunca onun şiddet-i fezâ'ından Allah'ın dilediği kimseden mâadâ Semâlarda ve Yerde kim varsa hepsi çarpılıp ölü düşmüş, imdâd-ı ilâhî kesilmiş, nefes-i rahmânî münkatı' olmuş, ulviyyat ve süfliyyatda ne vâr ise baygın düşmüş. Sonra bir daha (ikinci def'a) nefh olunca derhâl onlar hepsi birden ayağa kalkarlar, mebhut mebhut, hâim hâim bakışırlar.

69 — Ve eşrekatil'ardu binùri rabbihà ve vudı'alkitàbü ve cïy'e binnebiyyiyne veşşühedäi ve kudıye beynehüm bilhakkı ve hüm lâ yuzlemùne.

Ve Arz, tabiat ve heyûlâ Allah'ın nûru ile münevverdir. Kitab konmuş, herkesin, iyi nefsin, kötü nefsin önüne amellerinin defteri vaz'edilmiş, her ümmetin peygamberleri ve âdil şâhidleri getirilmiş, aralarında hakk ile hükm verilmekdedir. Hem onlar hiç zulmolunmazlar. Sevâbında, ıkaabında ne ziyâdelik, ne noksanlık olur. Belki fazl-ı sübhânî ile sevabları ziyâdeleşir, hasenâtı kat kat olabilir.

70 — Ve vüffiyet küllü nefsin mà amilet ve hüve a'lemü bimà yef'alùne.

Her nefs hayr ve şerr ne yapdıysa temâmıyle ödenmişdir.
Nasıl ödenmez?
Allahü sübhânehû teâlâ onlar her ne yapıyorlarsa kendilerinden sâdır olan fi'llerinden, amellerinden, iyi yapdıklarından, kötü yapdıklarından a'lemdir, herkesden iyi bilir ve herkesden iyi hıfzeder.

71 — Ve siylkalleziyne keferû ilâ cehenneme zümeren hattä izà càùhà fütihat ebvàbühà ve kàle lehüm hazenetühä

elem ye'tiküm rüsülün minküm yetlûne aleyküm àyàti rabbiküm ve yünzirùneküm likäe yevmiküm hàzà kàlù belâ ve lâkin hakkat kelimetül'azàbi alelkâfiriyne.

İşte ondan sonra, unf ü zecr ile Dünyada Hak'dan i'râz edenler, küfredenler zümre zümre Cehenneme sevk edilir, sürülürler. Nihâyet Cehenneme vardıklarında Cehennem kapıları açılır ve bekcileri tevbih ve takri' yoluyla şöyle der: "Ey dalâletde kalmışlar! Size Hak tarafından kendi nev'inizden, içinizden Rabbinizin vahdet-i zâtının, kemâl-i kudretinin, türlü türlü nı'metlerinin, intikaamının âyetlerini okur ve sizi bugünün likaasından, bugüne kavuşacağınızdan korkudur peygamberler gelmedi mi?" Tehassürler, hayretler, teessüfler içinde: "Evet geldi, haber verdi, okudu velâkin (biz îmânı kibrimize yediremedik. Bizim yapdıklarımıza göre, bizim gibi) kâfirler üzerine 'kelime-i azab' hakk oldu" diyecekler.

72 — Kıyledhulù ebvàbe cehenneme hàlidiyne fiyhà febi'se mesvelmütekebbiriyne.

Onlara: (O hâlde küfrünüzün cezâsını görün, o azâbı tadın) "Cehennemin (istediğiniz) kapılarından girin, içinde ebediyyen kalın. Bak kibirlilerin (îmânı nefsâniyyet mes'elesi yapıp kibirlerine yediremeyenlerin) mevkıı ne fenâdır" denecek.

73 — Ve siykalleziynettekav rabbehüm ilelcenneti zümeren hattä izà càühà ve fütihat ebvàbühà ve kàle lehüm hazenetühà selâmün aleyküm tıbtüm fedhulùhà hàlidiyne.

(Rablerinden ittikaa edenlere gelince): Onlar ki îmanlarının iktizâsı resûllerinin ve kitablarının lisâniyle bildirilen mehârimden kaçındılar, emirlere imtisâl, nevâhîden ihtirâz etdiler, ferah ve sürûr içinde müştâk olduklarına tesâdüf ederek onları bularak fevc fevc ikram ve ihtiramla Cennete sevkolunurlar.

Nihâyet Cennete varınca kapılarını açık bulurlar, Cennetin hazenesi onlara terhîben ve tekrîmen: "Ey Hakperestler! hidâyeti kabûl edenler! Selâm sizlere... ne hoşsunuz... hiç kötülükden eser yok, me'lûfât-ı tabiyyeden tertemizsiniz. Haydin artık ebediyyen, ilâ mâşâallah kalmak üzere Cennete giriniz" diye selâm dururlar.

74 — Ve kàlülhamdü lillâhilleziy sadekanà va'dehu ve evresenel'arda netebevveü minelcenneti haysü neşä'ü fenı'me ecrül'àmiliyne.

Makaam-ı ızz-i huzurda temekkün etdikden sonra bu Cennet derecelerinin hukukunu edâ şükrü ile onlar da: "Hamdolsun O Allah'a ki peygamberleri lisâniyle bize olan va'dini yerine getirdi ve bizi Cennet toprağına vâris kıldı, biz Cennet'de istediğimiz yere iniyoruz, istediğimiz gibi istirâhat ediyoruz" diyecekler. Bak artık gönlü îman ile dolu, elinden, dilinden sâlim olarak yaşayanların, hakk ve hakıkat peşinde koşanların ecri ne güzeldir.

(Ve nüfiha fiyssùri...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

75 — Ve terelmeläikete häffiyne min havlil'arşi yüsebbihùne bihamdi rabbihim ve kudıye beynehüm bilhakkı ve kıylelhamdü lillâhi rabbil'àlemiyne.

Ehl-i nâr nârda, ehl-i Cennet Cennetde tekarrür etdikden sonra: Ey râî-i mu'teber! Melâikeyi Arş'ı etrâfından kuşatmışlar, donatmışlar, Rablerine hamd ile tesbih ve tenzîh eyler bir hâlde görürsün. Ve enbiyâ ile ümmetler arasında hakk ile hükm icrâ edilmekde ve (melekler de yerli yerine geçmekdedir.) Melekler tarafından (yâhud mü'minler tarafından): "Elhamdü lillâhi rabbil'âlemiyn" denilmekdedir.

—

Cenâb-ı Hak'kın avn-i samedânîsiyle Sûre-i Zümer'den tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

سُورَةُ المُؤْمِن

Sûre-i Mü'min

Sûre-i Celîle Mekkî'dir.
Âyetleri : Seksen beş
Kelimeleri : Bin yüz doksan dokuz
Harfleri : Dört bin dokuz yüz yetmişdir.

وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِّينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ
رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ٧٥

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

حم ١ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ٢ غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَابِلِ
التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ إِلَيْهِ الْمَصِيرُ ٣
مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُرْكَ تَقَلُّبُهُمْ
فِي الْبِلَادِ ٤ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ
وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا
بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ٥ وَكَذَٰلِكَ حَقَّتْ
كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ ٦ الَّذِينَ يَحْمِلُونَ
الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ
وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا
فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ٧

بسم الله الرحمن الرحيم

Sayısız âsâr-ı bedâyi'i izhâr eden Allah'ın; Allah, Rahman, Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Hàmiym.

Ma'nâ-i hakıkîsi Allahü Teâlâ ile Resûl-i Kibriyâ arasında bir sırr, bir remz olan nazm-ı kerîmden ehl-i hakıkat şöyle bir ma'nâ tahsîl etmişlerdir.

Hâ: Ayn-i hayât-ı ezele, Mim: Muhabbet-i hâssaya işârettir. O da hakıkat-i Muhammediyyedir. O öyle bir Habîbullahdır ki: Hak'dan hâlka vesîle-i Hak'dır.

Yâ hâmil-i vahyy!

2 — Tenziylülkitàbi minallàhil'azíyzil'-aliymi.

Ey Ekmelerrüsül! Senin emr-i şânında ve seni te'yîd içün bu Kitâbın indirilmesi: O, azîz; her emrine gaalib, alîm; her şey'i hakkıyle bilen Allah tarafındandır.

3 — Ğàfirizzenbi ve kàbilittevbi şediydil'ıkàbi ziyttavli lä ilâhe illâ hüve ileyhilmasıyrü.

(İşte beşeriyyetin bütün ihtiyâcını câmi', seâdetini kâfil olan o kitab), O: günâhı bağışlayan, örtbas eden,* tevbeyi, ihlâs

---

* Öyle örter ki onların gözlerinin önünden kaldırır, hattâ onu unutdurur... Evet, Cenâb-ı Hak Gaffârdır: Keremiyle Tevvâbdır: Fazlıyla. Şedîdül'ıkabdır: Adli ile.

ve nedâmetle rücû'u kabûl eden, rıbka-i ubûdiyyetinden çıkana ıkaabı şiddetli olan, fadl sâhıbi Allah'ındır. Ki O'ndan başka ilâh, ma'bûdün bilhak yokdur. Hem merci'-i küll O'dur, dönüş O'nadır.

4 — Mà yücàdilü fiy àyàtillâhi illelleziyne keferù felâ yağrürke tekallübühüm fiylbilâdi.

Allah'ın âyetlerinde ancak nankörlük eden kâfirler mücâdele eder. Bâtıl hüviyyetleri, âtıl teayyünleriyle ancak onlar Allah'ın âyetlerine tecâvuz eder, onların ibtâline çalışır. Ey Ekmelerrüsül! Seni tekzîb etmelerine karşı, burhân ile da'vetine mukaabil onlara mühlet verişimiz, hemen "müntakım" ismiyle tecellî etmeyişimiz (ondan istifâde ederek) beldeler içinde dönüp dolaşmalarına, ticâretle gidip gelmelerine, ferah fuhur geçinmelerine sen şimdi aldırma, âkıbetlerine bak.

Sabret, hatırla ki:

5 — Kezzebet kablehüm kavmü nùhın vel'ahzàbü min ba'dihim ve hemmet küllü ümmetin biresùlihim liye'huzùhü ve càdelù bilbàtıli liyüdhıdù bihilhakka feehaztühüm fekeyfe kàne ıkàbi.

Onlardan evvel Nuh kavmi, onlardan sonra gelen fırkalar da Âd, Semûd kavmleri de (nasıl) tekzîb etmişlerdi? (Nuh uzun müddet onların eziyyetlerine nasıl sabr etmişdi? Ve o sabrın neticesinde emrimiz tecellî etdi de onlara nasıl muzaffer oldu?) Ve her ümmet kendi resûllerini yakalayıp (öldürmek) kasdinde idi. İşte o hâlikler enbiyâ ve rüsül ile kibrin zirvesinde inâd ederek, hakkı bâtıl ile gidermek içün boş sözlerle çene çaldılar, nâhak yere mücâdele etdiler, ben de onlara bir zaman mühlet verdikden sonra, tuğyanlarında yüzerlerken tutdum alıverdim. O vakıt nasıl oldu benim ıkaabım? Bak azâbımdan kurtulabildiler mi?

6 — Ve kezàlike hakkat kelimetü rabbike alelleziyne keferû ennehüm ashàbünnàri.

Ey Peygamber-i Hak! O, nankörlük eden inadcı, câhil kâfirlere, sana, dînine ve kitâbına cebhe alanlara Rabbinin kelimesi, "azab" sözü öyle hakk oldu. Onlar ebedül âbâd nâra yanacaklardır, onlar içün necat yokdur. Onlara mahzûn olma.

7 — Elleziyne yahmilùnel'arşe ve men havlehu yüsebbihùne bihamdi rabbihim ve yü'minùne bihî ve yestağfirùne lilleziyne àmenù rabbenà vesı'te külle şey'in rahmeten ve ılmen fağfir lilleziyne tàbù vettebe'ù sebiyleke vekıhim azàbelcahıymi.

Arş'ı hâmil olanlar, O, vech-i kerîmi mütâleada devâm eden Melâike-i Kerûbiyyûn, kezâ Arş'ın etrâfını tavâf eden melekler hepsi kurb-ı muhabbet şerâbının sekrinden ve feyz-i müşâhededen ecniha-i kudsiyye ile seyr ederek Rablerini hamd ile tesbih ve tenzîh ederler, O'nun vahdet-i zâtına, evsâf-ı ulyâsına, esmâ-i husnâsına ve künh-i zât-ı sübhânîsini idrâkden âciz olduklarına îman ederler. Mü'minler içün de şöyle mağfiret dilerler: "Ey bizi, cûd ü kereminle seni tenzih ve takdîs etmek, hamd ü senâda devâm etmek fıtratında hâlkeden Rabbimiz! Senin rahmetin ve ilmin hehr şey'i kaplamış. O kadar geniş. Artık bütün kullarından o, tevbe edip yolunda gidenlere, sıay-i rahmetinle mağfiret buyur ve onları Cehennem azâbından koru."

(Ve terelmeläikete...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ
مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿٨﴾ وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ
وَذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادَوْنَ
لَمَقْتُ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ
فَتَكْفُرُونَ ﴿١٠﴾ قَالُوا رَبَّنَا أَمَتَّنَا اثْنَتَيْنِ وَأَحْيَيْتَنَا اثْنَتَيْنِ
فَاعْتَرَفْنَا بِذُنُوبِنَا فَهَلْ إِلَىٰ خُرُوجٍ مِنْ سَبِيلٍ ﴿١١﴾
ذَٰلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَإِنْ
يُشْرَكْ بِهِ تُؤْمِنُوا فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ ﴿١٢﴾
هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّلُ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا
وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ ﴿١٣﴾ فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ ﴿١٤﴾ رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ
ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
لِيُنْذِرَ يَوْمَ التَّلَاقِ ﴿١٥﴾ يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ
مِنْهُمْ شَيْءٌ لِمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٦﴾

8 — Rabbenà ve edhılhüm cennàti adninilletiy ve'adtehüm ve men saleha min àbäihim ve ezvàcihim ve zürriyyàtihim inneke entel'aziyzülhakiymü.

"Ey Rabbimiz! Fazl u lûtfunla onları, o, kendilerine kitâbında va'd buyurduğun Adn Cennetlerine koy. Kezâ babalarından, zevcelerinden, zürriyyetlerinden salâh-ı hâlde bulunanları, ehl-i tevhıd, ehl-i irfan, ehl-i îman olanları da va'detdiğin Cennete sok. Çünki muhakkak sensin O azîz ve hakîm sen."

9 — Vekıhimüsseyyiàti ve men tekısseyyiàti yevmeizin fekad rahımtehu ve zàlike hüvelfevzül'azıymü.

"Hıkmet-i sübhânînle onları seyyiatdan, fenâlıklardan sen koru. Her kimi Dünyada lûtfunun ve tevfiykının iktizâsı ile meâsîden tehaffuz eder korursan o gün muhakkak onu rahmetine kavuşdurursun. İşte asıl fevz-i azîm de odur. Senin hıfz u emânından daha büyük fevz olur mu?"

10 — İnnelleziyne keferù yünàdevne lemaktullàhi ekberü min maktiküm enfüseküm iz tüd'avne ilel'iymàni fetekfürùne.

Allah'ı, O'nun vahdâniyyetini inkâr eden kâfirler yok mu? (Âlem-i nâr'a girerlerken) onlara şöyle bağrılacakdır: "Elbette Allah'ın buğzu, sizin nefislerinize buğzunuzdan daha büyükdür.* Zira siz Dünyada resûller ve nebîler lisânı, Allah'ın izni ve vahyi ile îmâna, tevhıde da'vet olunuyordunuz da inâd ederek küfrediyordunuz, ma'bûdün bilhak olan Allah'ı bırakıp O'na ibâdet eder gibi O'nun gayrısına ibâdet ediyordunuz."

11 — Kàlù rabbenä emettenesteneyni ve ahyeytenesneteyni fa'terefnà bizünùbinà fehel ilâ hurùcin min sebiylin.

---

* Onlara bu nidâ âteşe girecekleri esnâda: "Ah kâşki yok olaydık, sen beni dalâlete sevketdin, kâfir olmama sebeb oldun" gibi sözlerle kendi öz nefisleriyle biribirlerini düşman tutdukları zaman olacakdır.

Mütedarrıâne, mütehassirâne onlar lisân-ı isti'dadları ile diyecekler ki: "Yâ Rabbi! Ey bizi kendi ma'rifetine ve tevhıdine âgâh olabilecek kaabiliyyetde hâlkeden Rabbimiz! Biz sana küfretdik, şerik koşduk. Bu gün hakıkatler meydâna çıkdı, bizi iki kerre öldürdün, iki kerre diriltdin, şimdi günahlarımızı i'tirâf ediyoruz, fakat buradan çıkmaya bir yol var mı? Bizim içün bir mecâl günü kaldı mı?"

12 — Zàliküm biennehu izà dü'ıyallàhü vahdehu kefertüm ve in yüşrek bihî tü'minù felhukmü lillâhil'aliyyilkebiyri.

(Her şey bitdi, ihtibar zamânı geçdi.) İşte sizin burada bulunmanıza sebeb: Ne vakıt ki Allah'ın vahdâniyyetine çağırıldığında küfretdiniz, "Allah birdir" denirse siz inkâr ederdiniz ve şiddet-i bağyy ve inâdınızdan O'na şirk koşulunca îman getirdiniz. İşte bu gün hükm aliyyül kebîr olan Allah'ındır.

13 — Hüvelleziy yüriyküm àyàtihî ve yünezzilü leküm minessemäi rizkan ve mà yetezekkerü illâ men yüniybü.

O Allah ki vâhıddir, ehaddir, ferddir, sameddir; size vahdet-i zâtına delâlet eden âyetlerini gösteriyor. Ve sizin maddî ve ma'nevî tekâmülünüz içün Semâdan sûrî ve ma'nevî rızk indiriyor. Fakat bu mu'cizeleri ancak Hak'ka gönül veren, terakkıye tâlib olan, taklid ve tahminden kurtulup tahkik ve yakînin zirvesine çıkan anlar.

14 — Fed'ullàhe muhlisıyne lehüddiyne ve lev kerihelkàfirùne.

Artık temâmiyle Hak'ka teveccüh edin, dîni O'na hâlis kılın, hakkıyla ibâdet edin, hep O'na çağırın. Kâfirler, o mütekebbirler sizin yalnız O'na itâat ve rücû'unuzu, ihlâs ve ihtısâsınızı kerih görseler de.

Nasıl O'na çağırmıyor, ihlâs ile O'na kulluk etmiyorlar?

15 — Refiy'udderecàti zül'arşi yülkıyrrùha min emrihî alâ men yeşäü min ıbàdihî liyünzire yevmettelâkı.

Sâha-i ızz-i huzûra yakınlık derecelerini O yükseldir. Arş'ın sâhıbidir. Telâkıy gününün, o azâba kavuşulacak günün dehşetini haber vermeye vahyy etmek içün kullarından dilediğine kendi emriyle nübüvvet rûhunu indiriyor, vahyi telkın ediyor.

16 — Yevme hüm bàrizùne lâ yahfà alellàhi minhüm şey'ün limenilmülkülyevme lillâhilvàhıdilkahhàri.

O gün onlar kabirlerinden fırlarlar. (Hiç kimse bir yerde saklı kalamaz.) Onların hiçbir işi, amellerinden, hâllerinden, niyyetlerinden hiçbir şey Allah'a karşı gizlenmez. "Bu gün mülk kimindir? Mülkün vücûdü, tehakkuku, sübûtu kimin?" Allah'ın bu suâline cevab verecek O'ndan gayrı mevcud, bir tek ferd kalmadığı içün cevab veren yine Allah olur da: "O, vâhıd ü kahhâr: Vahdâniyyetinde vâhıd, ferdâniyyetinde kahhâr olan Allahındır" buyurur.

(Rabbenà ve edhılhüm...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

الْيَوْمَ تُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ ۚ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ ۚ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ
الْحِسَابِ ﴿١٧﴾ وَأَنذِرْهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى
الْحَنَاجِرِ كَاظِمِينَ ۚ مَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ
﴿١٨﴾ يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾ وَاللَّهُ
يَقْضِي بِالْحَقِّ ۖ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ لَا يَقْضُونَ بِشَيْءٍ ۗ
إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿٢٠﴾ أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ
فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِن قَبْلِهِمْ ۚ
كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ
بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُم مِّنَ اللَّهِ مِن وَاقٍ ﴿٢١﴾ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ
كَانَت تَّأْتِيهِمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ
اللَّهُ ۚ إِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢٢﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ
بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٢٣﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ
فَقَالُوا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿٢٤﴾ فَلَمَّا جَاءَهُم بِالْحَقِّ مِنْ عِندِنَا
قَالُوا اقْتُلُوا أَبْنَاءَ الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ وَاسْتَحْيُوا
نِسَاءَهُمْ ۚ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿٢٥﴾

17 — Elyevme tüczà küllü nefsin bimà kesebet lâ zulmelyevme innallàhe seriy'ulhısàbi.

Bugün yevm-i cezâ! Her nefs Dünya teklîfâtından i'tibâren kazandığı ile şeksiz, noksansız cezâlanacak. Bu gün zulm yok. Adâlet-i ilâhiyye vaz'edilmiş, her nefs kendisinden hayr, şerr, nef', zarar her ne sâdır olmuşsa onun hisâbını verecek. Zâhir, bâtın bütün kullarının ahvâline muttali' olan Allah'ın hisâbı seri'dir.

18 — Ve enzirhüm yevmel'àzifeti izilkulùbü ledelhanàciri kàzımiyne mà lizzàlimiyne min hamiymin ve lâ şefiy'ın yütà'u.

Ey Ekmelerrüsül! Bütün mükelleflere o yaklaşan felâket gününü haber ver (hazer etsinler). O gün ki hisab görülmüş, karar verilmiş, Cehennem'e girilmek ânı yaklaşmış, o anda ki yürekler azâb-ı ebedî korkusundan, Cehenneme tarholunuyorum dehşetinden gırtlaklara dayanmış, envâ'-ı gam ve hüzün dolmuş bir hâlde yutkunuyorlar da yutkunuyorlar. O anda zâlimler içün ne candan bir karîn, bir dost, ne sözü dinlenecek bir şefi' bulunamaz.

19 — Ya'lemü häinetel'a'yüni ve mà tuhfiyssudùrü.

Allah, ilm-i huzûriyle gözlerin hâin bakışını* da bilir, gönüllerde gizlenen her şey'i de.

20 — Vallàhü yakdıy bilhakkı velleziyne yed'ùne min dùnihî lâ yakdùne bişey'in innallàhe hüvessemiy'ul basıyrü.

Onların zevâhir ve zamâirine muttali' olan Allah, kemâl-i

* Gözler kalblerin kapılarıdır. Kalbin haz alması o kapının aralığından belli olur. Şehvet-i hafiyye de göze gizlenmişdir.

adâletini izhâr eder, hakkı yerine getirir. Onların O'ndan gayrı yalvardıkları, tapdıkları ise nef', zarar, hayr, şerr, hiçbir şey'i yerine getiremezler. Kendileri de helâkdedirler. Muhakkak Allah, her sözünüzü işiden ve her hâl ü harekâtınızı görendir.

21 — Evelem yesiyrù fiyl'ardı feyenzurù keyfe kàne àkıbetülleziyne kànù min kablihim kànù hüm eşedde minhüm kuvveten ve àsàren fiyl'ardı feehazehümullàhü bizünùbihim ve mà kàne lehüm minallàhi min vàkın.

O inadcı münkirler yeryüzünde bir gezmediler de mi? Vâris oldukları seleflerinin nefislerini nasıl isrâf etdiklerini ve kudretimizle onlardan nasıl intikaam aldığımızı görmediler mi? Bir nazar-ı teemmülle nazar edip i'tibar etmediler mi? Baksalar a kendilerinden evvel gelen müsriflerin âkıbetleri nasıl olmuş? Hâlbuki onlar yeryüzünde gerek kuvvetce ve gerek âsar bakımından onlardan daha kuvvetli, onlardan daha çok eser meydâna getirmiş, daha çetin kimselerdi. Kuvvet, kudret, emvâlce daha üstün oldukları hâlde müntakım ve gayyûr olan Allah onları günahları ile tutdu alıverdi, azâba çarpdı. Ve kendilerini muktedir ve gayyûr olan Allah'ın azâbından bir koruyan, muhâfaza eden bulunmadı.

22 — Zàlike biennehüm kànet te'tiyhim rüsülühüm bilbeyyinàti fekeferù feehazehümullàhü innehu kaviyyün şediydül'ıkàbi.

O batş u intikaamın sebebi şu idi ki: Hak tarafından açık beyyineler, mu'cizelerle müeyyed resûller geliyorlardı da onlar gururlanarak inadlarından inkâr ediyorlardı. Bunun üzerine kaadir, hakîm, alîm, halîm olan Allah, imhâl etdi etdi de tutdu onları alıverdi.

Nasıl alıvermez?

Çünki O'nun kuvveti çok, mutlak ve muktedir. Rüsül-i kirâmından yüz çevirene, onu tekzîb edene ıkaabı çok şiddetli.

23 — Ve lekad erselnà mùsà biàyàtinà ve sultànin mübiy-nin.

24 — İlà fir'avne ve hàmàne ve kàrùne fekàlù sàhırün kez-zàbün.

Ey Peygamber-i Hak! Celâlim hakkı içün Mûsâ'yı vahdet-i zâtımıza, kemâlât-ı esmâ ve sıfâtımıza delâlet eden âyetlerimizle, mu'cizelerimizle, açık bir burhân ile, risâletinde ve da'vetindeki sıdkına delâlet eden huccet-i vâzıha ile Fir'avn'e, Hâmân'e ve Kaarûn'a gönderdik. Bâgî, tâgî olan Fir'avn ki, rubûbiyyet da'vâsına kadar çıkdı, "ene rabbükümül a'lâ" dedi, Hâman da onun tuğyânını tasdik eden muâvini idi, Kaarun ise serveti ile, zenginliği ile öğünür, Fir'avn'ın adamlarındandı. Onlar bütün mu'cizeleri gördükleri hâlde Mûsâ hakkında tereddüdsüz, mübâlâğasız, teemmülsüz "bir sihirbaz, çok büyük yalancı" dediler.

25 — Felemmà cäehüm bilhakkı min ındinà kàluktülû eb-näelleziyne àmenù me'ahu vestahyù nisäehüm ve mà keydülkâfiriyne illâ fiy dalâlin.

Mûsâ ınd-i sübhânîmizden hakk bir din getiriverince de onlar ya'ni Fir'avn bizzat, Fir'avnlılar ve Fir'avn'ın erkânı: "Onunla berâber îman etmiş olanların oğullarını öldürün, türlü türlü ihânet ve istihkar içün kadınlarını diri tutun" dediler. Kâfirlerin hîleleri, düzeni de hep dalâl içindedir.

(Elyevme tüczà küllü nefsin bimà kesebet...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِىٓ أَقْتُلْ مُوسَىٰ وَلْيَدْعُ رَبَّهُۥٓ إِنِّىٓ أَخَافُ
أَن يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَن يُظْهِرَ فِى ٱلْأَرْضِ ٱلْفَسَادَ ﴿٢٦﴾ وَقَالَ
مُوسَىٰٓ إِنِّى عُذْتُ بِرَبِّى وَرَبِّكُم مِّن كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَّا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ
ٱلْحِسَابِ ﴿٢٧﴾ وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ ءَالِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَٰنَهُۥٓ
أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَن يَقُولَ رَبِّىَ ٱللَّهُ وَقَدْ جَآءَكُم بِٱلْبَيِّنَٰتِ
مِن رَّبِّكُمْ ۖ وَإِن يَكُ كَٰذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُۥ ۖ وَإِن يَكُ صَادِقًا
يُصِبْكُم بَعْضُ ٱلَّذِى يَعِدُكُمْ ۖ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَهْدِى مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ
كَذَّابٌ ﴿٢٨﴾ يَٰقَوْمِ لَكُمُ ٱلْمُلْكُ ٱلْيَوْمَ ظَٰهِرِينَ فِى ٱلْأَرْضِ
فَمَن يَنصُرُنَا مِنۢ بَأْسِ ٱللَّهِ إِن جَآءَنَا ۚ قَالَ فِرْعَوْنُ مَآ أُرِيكُمْ إِلَّا
مَآ أَرَىٰ وَمَآ أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ ٱلرَّشَادِ ﴿٢٩﴾ وَقَالَ ٱلَّذِىٓ
ءَامَنَ يَٰقَوْمِ إِنِّىٓ أَخَافُ عَلَيْكُم مِّثْلَ يَوْمِ ٱلْأَحْزَابِ ﴿٣٠﴾
مِثْلَ دَأْبِ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَٱلَّذِينَ مِنۢ بَعْدِهِمْ ۚ
وَمَا ٱللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعِبَادِ ﴿٣١﴾ وَيَٰقَوْمِ إِنِّىٓ أَخَافُ
عَلَيْكُمْ يَوْمَ ٱلتَّنَادِ ﴿٣٢﴾ يَوْمَ تُوَلُّونَ مُدْبِرِينَ مَا لَكُم
مِّنَ ٱللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ ۗ وَمَن يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُۥ مِنْ هَادٍ ﴿٣٣﴾

26 — Ve kàle fir'avnü zerùnïy aktül mùsà velyed'u rabbehu innïy ehàfü en yübeddile diyneküm ev en yuzhire fiyl'ardılfesàde.

Mùsâ Kelîmullah'ın huccet ve burhânı nâs arasında yayılınca, Fir'avn maiyyetine: "Beni bırakın Mûsâ'yı öldüreyim. O varsın Rabbisini çağırsın. (Çağırsın da Rabbi onu benden kurtarsın.) Zira ben onun, dîninizi değişdireceğinden, kendi sihrine inkıyâd etdireceğinden veyâhud Arz'da bir fesad çıkaracağından korkuyorum" dedi.

27 — Ve kàle mùsä inniy uztü birabbiy ve rabbiküm min külli mütekebbirin lâ yü'minü biyevmilhısàbi.

Mûsâ Kelîm'e adüvv-i leîmin ne kasdetdiği vâsıl olunca, Mûsâ bütün umûrunu Hak'ka tefvîz* ederek mütevekkilen alâllah: "Ben" dedi: "hisab görülecek günü tasdik etmeyen, inanmayan her mütekebbir adamdan Rabbim (o Rab ki sizin de Rabbinizdir) ve Rabbınıza sığınırım."

28 — Ve kàle recülün mü'minün min àli fir'avne yektümü iymànehu etaktülùne recülen en yekùle rabbiyallàhü ve kad cäeküm bilbeyyinàti min rabbiküm ve in yekü kàziben fe'aleyhi kezibühu ve in yekü sàdikan yüsıbküm ba'dulleziy ye'ıdüküm innallàhe lâ yehdiy men hüve müsrifün kezzàbün.

Âl-i Fir'avn'den mü'min olduğu hâlde îmânını gizleyen bir zat,** Fir'avn Mûsâ'nın katli hakkındaki karârını kendi muhîtindeki ileri gelenlere bildirince, o âne kadar îmânını sakladığı hâlde, Mûsâ'nın katli mevzu' bahs olunca artık yavaş yavaş îmânını

* Tefviz: Kazâ gelmeden evvel umûrunu Hak'ka bırakmak, teslim de: Kazâ geldikden sonra umûrunu Hak'ka bırakmakdır.

** Ba'zı rivâyete göre bu zâtın Fir'avn'ın amcazâdesi, aynı zamanda nâzırlarından olduğu söylenir.

izhâr etmek lüzûmunu hissederek, o hey'etde Fir'avn'ın etrâfındaki kimselere birdenbire: "A! Rabbim Allah diyor diye bir kimseyi siz öldürecek misiniz? Hem bu hususda Rabbinizden size açık beyyinelerle gelmiş iken, öyle mi? Hem o bilfarz yalancı ise çok sürmez yalanının vebâli kendinedir. Eğer doğru ise elbette size yapdığı vaîdlerin bir kısmı olsun başınıza gelir. Hem katle, def'a ne hâcet? Çünki Allah hiç şübhe yok ki haddi tecâvuz edeni, yalanı şiâr edineni kat'iyyen doğru yola çıkarmaz."

29 — Yà kavmi lekümülmülkülyevme zàhiriyne fiyl'ardı femen yensurünà min be'sillâhi in cäenà kàle fir'avnü mä üriyküm illâ mä erà ve mä ehdiyküm illâ sebiylerreşàdi.

"Ey benim kavmim! Bu gün niza'sız, hasımsız bu mülk, bu saltanat sizindir. Arz üzerinde gaalibler olarak bulunuyorsunuz. Allah'ın gadabını celbedecek fi'l işlemeyin, Mûsâ'nın katlini terkedin. (Öldürüp, zulmedip de bize Allah'ın azâbı gelecek olursa) hışm-ı ilâhîden bizi kim kurtarabilir?"

Bunun üzerine Fir'avn tarh ve ta'riz yoluyla dedi ki: "Size ancak re'yimden başkasını göstermem. Hakkınızda en muvâfık gördüğüm re'y: Şerrini def'etmek içün Mûsâ'yı öldürmekdir. Ve biliniz ki: Benim size bu sözüm, Mûsâ'nın katlini emrim; ancak o müddeî sâhir müfsidin elinden halâsınız içündür. Size reşâd yolunu gösteriyorum."

30 — Ve kàlelleziy àmene yà kavmi inniy ehàfü aleyküm misle yevmil'ahzàbi.

31 — Misle de'bi kavmi nùhın ve àdin ve semùde velleziyne min ba'dihim ve mallàhü yüriydü zulmen lil'ıbàdi.

O mü'min zat husûsî kemâlinden ve şefkat ü merhametinden nâşi kavmini kendisine izâfe ederek şöyle nidâ etdi: "Ey kavmim! Ben akl u vicdânımın iktizâsı Allah ile azamet yarışı-

na kalkan, peygamberlerini tekzîb etmeyi i'tiyâd edinen kavimlerin, azâb-ı ilâhînin hulûlü ile helâk olan, hudûdullahın hâricine çıkan gürûhun geçirdikleri günleri gibi bir günden çok korkuyorum. Sâir mükezzibîn: Nuh, Âd, Semûd ve daha sonraki kavimlerin geçirdikleri gibi bir gün ki; onlara da taraf-ı sübhânîden peygamberler gönderilmişdi, onlar tekzîb etmişler, küfr etmişlerdi. İşte onların uğradıkları bir âkıbete uğramanızdan çok korkuyorum. Allah'ın hudûdunun hâricine çıkar, onların isrini ta'kîb ederseniz muhakkak o gün gelir o azâba lâyık olursunuz. Yoksa alîm ve hakîm olan Allah, kulları içün asla bir zulm istemez. Hudûd-ı ilâhîyi tecâvuz etmeyen, günahlardan hazer eden kimseye azâbı helâl görmez."

32 — Ve yà kavmi inniy ehàfü aleyküm yevmettenàdi.

Yine o mü'min zat: "Ve hem ey kavmim!" dedi: "Kıyâmetde mev'ûd olan azab gününden; ki o güne 'Yevm-it tenad" tesmiye edilmişdir, ya'ni feryad günüdür, o gün karar verilmişdir, nâs biribirinden, evet, kardeş kardeşden, baba evlâddan, evlâd babadan, anne oğlundan, oğlu annesinden... ayrılmışdır. İşte o feryâdın, o çığırışın çoğalacağı günden ben sizin içün korkuyorum."

33 — Yevme tüvellùne müdbiriyne mà leküm minallàhi min àsımin ve men yudlilillâhü femà lehu min hàdin.

"O, hisab ve arz mevkı'inden kahkaarî dönüşle arkanıza, âteşe döndüğünüz günün azâbından korkuyorum. O gün azâbı üzerinize hulûl etmiş müntakım ve gayyûr Allah'ın azâbından sizi koruyacak, sizden o azâbı def'edecek, bir himâye edecek yokdur. Ve şunu iyi biliniz ki: Muhakkak Allah kahr-ı celâli hasebiyle her kimi şaşırdır ise ona artık bir hidâyet edecek, doğru yolu getirecek yokdur.

(Taraf-ı ilâhîden risâlet ve nübüvvetle gönderilen bu zâtı nasıl istib'âd ediyorsunuz?)

وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِن قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ
مِّمَّا جَاءَكُم بِهِ حَتَّىٰ إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَن يَبْعَثَ اللَّهُ مِن بَعْدِهِ
رَسُولًا كَذَٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُّرْتَابٌ ﴿٣٤﴾
الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ
كَبُرَ مَقْتًا عِندَ اللَّهِ وَعِندَ الَّذِينَ آمَنُوا كَذَٰلِكَ
يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ قَلْبِ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ ﴿٣٥﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ
يَا هَامَانُ ابْنِ لِي صَرْحًا لَّعَلِّي أَبْلُغُ الْأَسْبَابَ ﴿٣٦﴾ أَسْبَابَ
السَّمَاوَاتِ فَأَطَّلِعَ إِلَىٰ إِلَٰهِ مُوسَىٰ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ كَاذِبًا
وَكَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِفِرْعَوْنَ سُوءُ عَمَلِهِ وَصُدَّ عَنِ السَّبِيلِ
وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ ﴿٣٧﴾ وَقَالَ الَّذِي آمَنَ
يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ ﴿٣٨﴾ يَا قَوْمِ
إِنَّمَا هَٰذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ
الْقَرَارِ ﴿٣٩﴾ مَنْ عَمِلَ سَيِّئَةً فَلَا يُجْزَىٰ إِلَّا مِثْلَهَا
وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ
يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٤٠﴾

34 — Ve lekad cäeküm yùsüfü min kablü bilbeyyinàti femà ziltüm fiy şekkin mimmà cäeküm bihî hattä izä heleke kultüm len yeb'asallàhü min ba'dihî resùlen kezàlike yüdıllullàhü men hüve müsrifün mertàbün.

Bundan evvel size (âbâ u eslâfınıza bu müddeî gibi taraf-ı ilâhîden müeyyed, da'vâsına gaayet açık) beyyinelerle, huccetlerle Yûsuf gelmişdi: (Bu def'a gelenc, risâlet ve nübüvvetini çok açık mu'cizeler, beyyinelerle isbât edene yapdığınız gibi) onun getirdiği dinde de müstemirren şübheler, tereddüdler içinde kalıp durmuş, emr-i dinde, tevhıd ü yakînde bir türlü îman getirememişdiniz. Nihâyet Yûsuf'un zamânı inkıraz bulunca nakılsiz, akılsiz, delilsiz, burhansız, sırf inâdınızdan: "Allah bundan sonra asla resûl göndermez" dediniz. İşte bunun gibi yine dalâl içindesiniz. Allah, sayılı nefeslerini, Hak ve hakıkatsiz, şekk ve şübhe içinde tükeden müsrifleri böyle şaşırdır.

35 — Elleziyne yücàdilùne fiy àyàtillâhi biğayri sultànin etàhüm kebüre makten ındallàhi ve ındelleziyne àmenù kezàlike yatbe'ullàhü alâ külli kalbi mütekebbirin cebbàrin.

Onlar ki Allah'ın vahdâniyyetinde, milkinde, melekûtunda müstakıl tesarrufâtına delâlet eden âyetlerinde kendilerine hiçbir burhan gelmeksizin, bilâ huccet mücâdele ederler. Allah yanında ve mü'minlerin ındinde onların Kur'an aleyhine çene çalmaları en büyük bir buğz u adâvete bâis olmuşdur. Ne kadar kötü huy! Bunlar Allah ındinde de, mü'minler ındinde de ne büyük bir düşmandır. Hiç sevilmezler. İşte Allah her cebbar mütekebbirin kalbini, içinde bulunduğu dalâletle mühürler.

36 — Ve kàle fir'avnü yà hàmànübni liy sarhan le'alliy eblüğul'esbàbe.

37 — Esbàbessemàvàti feattali'a ilä ilâhi mùsà ve inniy lee-

zunnühu kàziben ve kezàlike züyyine lifir'avne sûü amelihî ve sudde anissebiyli ve mà keydü fir'avne illâ fiy tebàbin.

Fir'avn, Hâmân'a: "Yâ Hâman! Bana Semâ'ya doğru uzanan yüksek bir köşk* yap. Belki ben o esbâba ererim. Semâların esbâbına, müessirât-ı ulviyyeye, Mûsâ'nın ilâhına muttali' olurum. Ve ben onu muhakkak sâhir ve müfterî sanıyorum" dedi. İşte böylece Fir'avn'e kötü ameli hoş gösterildi, süslendirildi ve yoldan çıkarıldı, Fir'avn ve böyle efkâr-ı fâside eshâbının düzenleri hep onları husranda bırakdı.

38 — Ve kàlelleziy àmene yà kavmittebi'ùni ehdiküm sebiylerreşàdi.

Nihâyet Fir'avnlılardan o, îmânını gizleyen zat; Fir'avn Mûsâ'nın katlini tasmîm edince evvelâ irşad yoluyla Fir'avn ve a'vânına lâzım gelen nasihati yapıp sonra yine onların küfürde ısrar, Mûsâ'nın katl ü imhâsında inâd etdiklerini görünce, bu def'a îmânını alenen izhâr edip kendisine tâbi' olan insanlarla Fir'avn'e karşı cihâdını i'lân etdi de onları toplayarak dedi ki: "Ey kavmim! Söylediklerime kemâl-i rağbetle rağbet edin, kabûl edin, tâbi' olun, peşimden gelin, size reşad yolunu, sıdk u sedad yolunu göstereyim."

Ey tâlib!

Reşad yolu: Tariyk-ı ma'rifet, ma'rifetullah, muvâfakatullah ve mütâbaat-ül enbiyâdır. O muvâfakat de ancak nefsin murâdını terk ile hâsıl olur. Onun içün: **"Yà kavmi innemà hàzihil hayàtüddünyà metà'un"** buyurulmuşdur.

---

* Mûsâ, dînini teblîga ve bu din nâs arasında intişâra başlayınca, Fir'avn bir tedbir düşündü, Mûsâ'nın Allah ile iddiâ etdiği gibi hiçbir irtibâtı olmadığını bir düzenle hâlka inkâr etdirmek yolunu araştırdı, bunun üzerine gaayet yüksek bir kule yapdırarak, gûyâ Semâda bir tarassud kurarak sanki Mûsâ "Allah Semâdadır" demiş gibi öyle bir şey'in olmadığını isbât etmek istedi. Sırf sihr ile hâlkı çarparak şaşırdacağını zann etdi. Zavallı kendi çarpıldı, şaşırdı.

39 — Yà kavmi innemà hàzihilhayàtüddünyà metà'un ve innel'àhırete hiye dàrülkaràri.

"Ey kavmim! Bu Dünyâ dâr-ül fiten, dâr-ül gurur, gaflet menzilidir. Dirliği ancak bir meta', az bir geçinmeden ibâretdir. Müste'ardır, müste'âr ise alınır. Fânîdir tabiî biter tükenir. Kararsız, medarsız, sebatsız, i'tibarsızdır. Âhıret ise basar ve basîret sâhıbleri içün dâr-ül karardır. Kararlı, medarlı, sübutlu, i'tibarlı, durulacak bir yurddur."

40 — Men amile seyyieten felâ yüczä illâ mislehà ve men amile sàlihan min zekerin ev ünsà ve hüve mü'minün feüläike yedhulùnelcennete yürzekùne fiyhà biğayri hısàbin.

"İmdi biliniz ki: Her kim Neş'e-i Ûlâ'da, Dünyâ'da gadab-ı ilâhîyi celbedecek bir kötülük yaparsa Neş'e-i Uhrâ'da, Âhıret-de ona adl-i ilâhî iktizâsı onun kötülüğü kadar cezâ verilir. Başka karşılık olmaz. Fakat erkek olsun, kadın olsun her kim de mü'min olarak, ya'ni Allah'ın vahdâniyyetine, O'nun peygamberlerine, kitablarına îman ederek iyi bir iş işlerse, işte ınd-i ilâhîde makbûl olan o süedâ Neş'e-i Uhrâ'da Cennete girerler, orada sûrî ve ma'nevî istedikleri kadar, hisabsız, tartısız, ölçüsüz merzuk olurlar."

(Ve lekad cäeküm...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَيٰقَوْمِ مَا لِيٓ أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجٰوةِ وَتَدْعُونَنِيٓ إِلَى النَّارِ ﴿٤١﴾
تَدْعُونَنِي لِأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأُشْرِكَ بِهِۦ مَا لَيْسَ لِي بِهِۦ عِلْمٌ
وَأَنَا۠ أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزِيزِ الْغَفّٰرِ ﴿٤٢﴾ لَا جَرَمَ أَنَّمَا تَدْعُونَنِيٓ
إِلَيْهِ لَيْسَ لَهُۥ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْءَاخِرَةِ وَأَنَّ مَرَدَّنَآ
إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمُسْرِفِينَ هُمْ أَصْحٰبُ النَّارِ ﴿٤٣﴾
فَسَتَذْكُرُونَ مَآ أَقُولُ لَكُمْ ۚ وَأُفَوِّضُ أَمْرِيٓ إِلَى اللَّهِ ۚ
إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌۢ بِالْعِبَادِ ﴿٤٤﴾ فَوَقٰىهُ اللَّهُ سَيِّـَٔاتِ مَا
مَكَرُوا ۖ وَحَاقَ بِـَٔالِ فِرْعَوْنَ سُوٓءُ الْعَذَابِ ﴿٤٥﴾ النَّارُ
يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا ۖ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ
أَدْخِلُوٓا ءَالَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ ﴿٤٦﴾ وَإِذْ يَتَحَآجُّونَ فِي النَّارِ
فَيَقُولُ الضُّعَفٰٓؤُا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ
تَبَعًا فَهَلْ أَنتُم مُّغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِّنَ النَّارِ
﴿٤٧﴾ قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوٓا إِنَّا كُلٌّ فِيهَآ إِنَّ اللَّهَ
قَدْ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ ﴿٤٨﴾ وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَزَنَةِ
جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ الْعَذَابِ ﴿٤٩﴾

41 — Ve yà kavmi màlïy ed'ùküm ilennecàti ve ted'ùnenïy ilennàri.

"Hem ey kavmim! Neye ben sizi kemâl-i şefkat ü merhametimden dolayı necâta, Allah'ın kahr u gadabı gelmeden O'nun azâbından halâsa da'vet ederken siz beni âteşe da'vet ediyorsunuz?"

42 — Ted'ùneniy liekfüre billâhi ve üşrike bihî mà leyse liy bihî ılmün ve ene ed'ùküm ilelaziyzilğaffàri.

"Siz beni vâhıd, ehad, samed, ulûhiyyetinde müteferrid olan Allah'a küfre, O'nun vücûdündeki istiklâli inkâra ve bence ilmde hiç yeri olmayan şeyleri O'na şerik koşmağa da'vet ediyorsunuz, ben ise sizi her emrine gaalib, mağfireti geniş, ağyârı, nukûş-i sivâyı setreden Allah'a da'vet ediyorum."

43 — Lâ cereme ennemà ted'ùnenïy ileyhi leyse lehu da'vetün fiyddünyà velâ fiyl'àhıreti ve enne mereddenä ilellàhi ve ennelmüsrifiyne hüm ashàbünnàri.

"Şurası kat'îdir ki: Hakıkatde sizin beni ibâdetine da'vet ettiğiniz şeylerin ne Dünyâ'da, ne Âhıretde bir da'vet, bir hidâyet, bir irşad hakkı yokdur. Hiç kaabil-i inkâr mıdır ki iz'ansız, şuursuz, vicdansız bir şey, bunlara sâhıb olmak kaabiliyyetinde olan insânı böyle bir şey'e da'vet edebilsin. Ve hepimizin dönüşümüz de Allah'adır. Bütün müsrifler, Hak'kın gadabına kendisini siper ederek yaşayanlar, Hak ve hakıkat hâricinde boşuna cidâl edenler, Allah'a, Resûlüne, Kitâbına düşman kesilerek o sayılı nefesini tükedenler nâra yanacaklardır, nâra..."

44 — Fesetezkürùne mä ekùlü leküm ve üfevvidu emrïy ilellàhi innallàhe besıyrün bil'ıbàdi.

"Siz benim söylediklerimi, mev'ud azab hakkında bu nasihat yollu konuşmamı nârı muâyene etdikden sonra anlayacaksı-

nız. Ben işimi, hâlimi, hıfzımı sizin şerrinizden; lûtf-ı sübhânîsinin iktizâsiyle kendisine tevekkül eden kullarını muhâfaza eden Allah'a tefvîz ediyorum. Muhakkak muktedir ve alîm olan Allah, kullarının her hâlini görür, zamâirindeki ihlâslarını gözedir."

45 — Fevekàhullàhü seyyiàti mà mekerù ve hàka biàli fir'avne sûül'azàbi.

Allah onu Fir'avnlıların şiddetli mekr ü hîlelerinin kötülüklerinden hıfzetdi de, Fir'avnlıları da o kötü azab sardı.

46 — Ennàrü yu'redùne aleyhà ğudüvven ve aşiyyen ve yevme tekùmüssàatü edhılû àle fir'avne eşeddel'azàbi.

Onlar, ya'ni Fir'avn ve Âli, berzah-ı kabirde sabah, akşam âteşe arzolunacaklar, azabları devâm edecekdir. Kıyâmet kopduğu, onlar kabirlerinden haşrolundukları gün de Hak tarafından hâlleri teftîş olunarak: "Tıkın Âl-i Fir'avn'ı en şiddetli azâba" denecekdir.

47 — Ve iz yetehäccùne fiynnàri feyekùlüddu'afàü lilleziynestekberû innà künnà leküm tebe'an fehel entüm muğnùne annà nesıyben minennàri.

Ey Peygamber-i Hak! Anlat: Eshâb-ı nâr biribirleriyle âteşde kavgaya tutuşdukları o vakıt zuafâ kısmı, o sahte benliklerine güvenenlere, kendilerine tapdırdan reislerine, metbu'larına, Dünyâ'da üzerlerine büyüklük taslayanlara: "Biz Dünyâ'da size tâbi' idik, siz bizi ıdlâl etdiniz, doğru yolu gösteren peygamberlerden alakoydunuz. Şimdi siz bizden size tâbi' olmaklığımız ve sizin dîninizle tedeyyün etmekliğimiz sebebiyle bize nâzil olan âteş azâbı nevbetinden bir nevbeti kaldırabilir misiniz?" diyecekler.

48 — Kàlelleziynestekberû innà küllün fiyhä innallàhe kad hakeme beynel'ıbàdi.

Rüesâ-i metbû'în: "Evet biz ve siz hepimiz âteşdeyiz. Çünki Allah kulları beyninde hükmünü verdi. Ehl-i Cennet cennete, ehl-i nâr nâra girmişlerdir. Biz ne yapabiliriz?" diyecekler.

49 — Ve kàlelleziyne fiynnàri lihazeneti cehennem ed'ù rabbeküm yühaffif annà yevmen minel'azàbi.

Ey Ekmelerrüsül! İbret ve istibsar sâhıblerine hatırlat: Hep o âteşdekiler, hazene-i Cehenneme: "Hasbeten lillâh bizim içün Sübhânehû Teâlâ'dan şefâat etmez misiniz? Rabbinize duâ ediverin de bir günlük bizden dâim ve müstemirr olan azâbı biraz tahfif buyursun nefes alalım" derler.

(Ve yà kavmi màlïy...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

قَالُوْا اَوَلَمْ تَكُ تَاْتِيْكُمْ رُسُلُكُمْ بِالْبَيِّنٰتِ ؕ قَالُوْا بَلٰى ؕ
قَالُوْا فَادْعُوْا ۚ وَمَا دُعٰٓؤُا الْكٰفِرِيْنَ اِلَّا فِيْ ضَلٰلٍ ۠
﴿۵۰﴾ اِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
وَيَوْمَ يَقُوْمُ الْاَشْهَادُ ۙ﴿۵۱﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظّٰلِمِيْنَ
مَعْذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوْٓءُ الدَّارِ ﴿۵۲﴾
وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوْسَى الْهُدٰى وَاَوْرَثْنَا بَنِيْٓ اِسْرَآءِيْلَ
الْكِتٰبَ ۙ﴿۵۳﴾ هُدًى وَّذِكْرٰى لِاُولِي الْاَلْبَابِ ﴿۵۴﴾ فَاصْبِرْ
اِنَّ وَعْدَ اللّٰهِ حَقٌّ وَّاسْتَغْفِرْ لِذَنْۢبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ
رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْاِبْكَارِ ﴿۵۵﴾ اِنَّ الَّذِيْنَ يُجَادِلُوْنَ فِيْٓ اٰيٰتِ
اللّٰهِ بِغَيْرِ سُلْطٰنٍ اَتٰىهُمْ ۙ اِنْ فِيْ صُدُوْرِهِمْ اِلَّا كِبْرٌ
مَّا هُمْ بِبَالِغِيْهِ ۚ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ ؕ اِنَّهٗ هُوَ السَّمِيْعُ
الْبَصِيْرُ ﴿۵۶﴾ لَخَلْقُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ اَكْبَرُ مِنْ
خَلْقِ النَّاسِ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ﴿۵۷﴾
وَمَا يَسْتَوِي الْاَعْمٰى وَالْبَصِيْرُ ۙ وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا
الصّٰلِحٰتِ وَلَا الْمُسِيْٓءُ ؕ قَلِيْلًا مَّا تَتَذَكَّرُوْنَ ﴿۵۸﴾

50 — Kàlù evelem tekü te'tiyküm rüsülüküm bilbeyyinàti kàlù belâ kàlù fed'ù ve mà dü'äülkâfiriyne illâ fiy dalâlin.

Cehennem me'murları tehekkümen ve tevbîhen, tecâhül göstererek: "Ya sizlere beyyinelerle, açık mu'cizelerle peygamberleriniz geliyor değil mi idi?" derler. Onlar mütehassirâne, müteessifâne âh çekerek: "Evet" derler: "Vâzıh delillerle münzirler geldi, biz tekzîb etdik." Cehennem bekçileri bunu işitdikden sonra: "Siz apaçık dalâl içinde imişsiniz, kendi hâliniz içün kendiniz duâ edin, bizden şefâat ummayın, biz ınd-i sübhânîden sizin hakkınızda şefâat ve duâ etmeye kendimizde cür'et görmeyiz. Bu gibi cürmle gelenlere duâ edilemez. Dünyâ'da küfrde ısrâr eden kâfirlerin Âhıretde halâsları içün yapılan duâ ve niyaz bîhûde olmakdan ileriye geçemez. Kâfirlerin duâsı hepsi çıkmazdadır" derler.

51 — İnnà lenensurü rüsülenà velleziyne àmenù fiylhayàtiddünyà ve yevme yekùmül'eşhàdü.

Biz makaam-ı lûtf u cûdumuzdan elbette dînimizi muhâfaza eden, vahyimizi hâmil olan resûllerimizi, kezâ resûllerimizin irşâdını kabûl eden, hidâyet yolunu seçerek dalâletden ictinâb eden mü'minleri hem Dünyâ hayâtında, hem de Kıyâmetde şâhidlerin dikileceği günde mansur kılacağız.

Ey tâlib!

Resûle olan nusratın en büyüğü: irfân ile, kezâ vahyy ile, mü'mine de: iykaan ile, ilhâm iledir.

52 — Yevme lâ yenfe'uzzàlimiyne ma'ziretühüm ve lehümüllâ'netü ve lehüm sûüddàri.

O gün ki zâlimlerin ma'ziretleri kendilerine fâide vermez.*

---

* Zira orası ma'ziret mevkıı, ma'ziret mevzii değildir. Ma'ziret mevkıı: Âhıret değil, Dünyâ'dır.

İmtihan zamânı geçmiş, tedârik, telâfi vakti kalkmış... onlara lâ'net var. Sâha-i ızz-i huzurdan teb'îd ve koğulmak var. Hem onlara kötü bir yurd var. (İşte o gün biz mü'minlere nusrat-ı tâm ile nusrat ederiz.)

53 — Ve lekad àteynà mùselhüdà ve evresnà beniy isräiy-lelkitàbe.

54 — Hüden ve zikrà liüliyl'elbàbi.

Azametim hakkı içün biz kemâl-i fazl u cûdumuzla Mûsâ'ya o hüdâyı, şerîat ve mu'cizâtı verdik. Ondan sonra Benî İsrâil'e o kitâbı mîras kıldık ki akl-ı selim sâhıblerine bir hüdâ, bir irşad ve bir ibretdir.

55 — Fasbir inne va'dallàhi hakkun vestağfir lizenbike ve sebbih bihamdi rabbike bil'aşiyyi vel'ibkàri.

Ey Peygamber-i Hak! Artık inadcı müşriklerin, mütekebbir zâlimlerin ezâlarına sabret.* Hak'kın sana va'detdiği nusrat, zafer gelinceye kadar intizâr et. Alîm, kadîr, hakîm, habîr olan Allah'ın, hakkındaki va'di hakkdır. Ta'cîl etmekliğin husûsunda istiğfâr eyle. Hak vücûdünde kendi vücûdün içün istiğfâr et. (Muhakkak Hak va'dini incâz edecek, sana nusratı elbet tehakkuk edecek. Fakat vakte merhundur.) Sabah ve akşam bütün evkat ve hâlâtında Rabbine hamd ile tesbîh et.

56 — İnnelleziyne yücàdilùne fiy àyàtlilâhi biğayri sultànin etàhüm in fiy sudùrihim illâ kibrün màhüm bibàliğıyhi feste'iz billâhi innehu hüvessemiy'ulbesıyrü.

İnadcı müşrikler, kendilerine gelmiş hiçbir huccet, bir burhân olmaksızın Allah'ın âyetlerinde mücâdele edenler, ve Ey Ekmelerrüsül! Sana hasım olanlar yok mu? Muhakkak ki onla-

* Zira nusrat sabr ile berâberdir. Zafer belâya tehammülle berâberdir.

rın sînelerinde yetişemeyecekleri bir büyüklük ve bir tama' duygusundan başka bir şey yokdur. Onlar asla ona eremeyeceklerdir. Ey Peygamber-i Hak! Sen de kaadir, kavî olan Allah'a sığın. Zira O semı'dir; onların her sözünü işidir, basîrdir; niyetlerini görür.

57 — Lehalkussemàvàti vel'ardı ekberü min halkınnàsi ve lâkinne ekserennàsi lâ ya'lemùne.

O muannidler; Kıyâmet, Âhıret, meâd-ı cismânî, ba'sü ba'delmevt, haşr hakkında cidâl ediyorlar. Elbette Semâvâtın ve Arz'ın hâlkı, ketm-i ademden izhârı; nâsın hâlkından, Neş'e-i Uhrâ'da tekrar iâde olunmalarından daha büyükdür. Ve lâkin nâsın ekserîsi Hak'kın kudret-i kemâliyyesindeki azameti bilmezler.

58 — Ve mà yesteviyl'a'mà velbesıyrü velleziyne àmenù ve amilussàlihàti ve lelmüsîy'ü kaliylen mà tetezekkerùne.

Gözsüz ile gözlü, Cenâb-ı Hak'kın enfüsde ve âfakda cemâliyle tecellîsinden gaafil olanla, nazar-ı hakıkatde yalnız Hak olduğunu müşâhede eden, ya'ni bu varlık O'nunla kaaim, O'nun muhabbetiyle dâim olduğunu gören, bilen müsâvi olmaz. Allah'ın vahdâniyyetine îman edenler, ıslah edenler, ihsân edenler, ınd-i sübhânîde makbûl îmâna ve yakîne lâyık iyi iş işleyenlerle, kötülük edenler, Hak ve hakıkati tanımayanlar, can yakanlar, sahte benliğine güvenip mahlûkaata nazar-ı hakaaretle bakanlar bir olmaz. Fakat bunu siz pek az düşünüyorsunuz. Az düşündüğünüzden dolayı da ba'sı ve haşrı inkâr ediyorsunuz.

Onu nasıl inkâr edebilirsiniz?

(Kàlù evelem tekü te'tiyküm...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ
لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٥٩﴾ وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ
الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ
﴿٦٠﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ
مُبْصِرًا إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٦١﴾ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ
شَيْءٍ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَأَنَّىٰ تُؤْفَكُونَ ﴿٦٢﴾ كَذَٰلِكَ يُؤْفَكُ
الَّذِينَ كَانُوا بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ ﴿٦٣﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ
لَكُمُ الْأَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ
فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ ذَٰلِكُمُ اللَّهُ
رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٤﴾ هُوَ الْحَيُّ
لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٥﴾ قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ
تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي
وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦٦﴾

59 — İnnessà'ate leàtiyetün lâ reybe fiyhà ve lâkinne ekserennàsi lâ yü'minùne.

Bütün enbiyâ ve resûllerin lisanlariyle bildirilen o sâat (Kıyâmet) herhâlde muhakkak gelecekdir. Onun gelmesinde şübhe götürecek hiçbir şey yokdur. Vuku'unda aklî deliller gaayet vâzıh olduğu gibi, enbiyâ ve rüsül-i kirâma da vahy ü ilhâm ile te'yîd edilmişdir. Fakat insanların ekserîsi onun vuku'unu tasdik etmezler, inanmazlar.

İmdi Cenâb-ı Hak inananla inanmayana işâret buyuruyor:

60 — Ve kàle rabbükümüd'ùniy estecib leküm innelleziyne yestekbirùne an ıbàdetiy seyedhulùne cehenneme dàhıriyne.

Rabbiniz buyurdu ki: Ey mükellefler! (Akl-ı selîmin iktizâsı sırf âdî sebeblere ve vesîlelere gönül bağlamaksızın tam bir ihlâs ile) bana dönün yalvarın ki duânızı kabûl edeyim, cevab vereyim. (Bana duânızı duânın zamânında yapın. Duânın vaktini bilmeksizin yapılan duâda terk-i edeb vardır. Duânın vakti istiğfar vaktidir. Ya'ni kalbleriniz şevk ile O'nun likaası içün galeyâna geldiği an, rikkatle çarpdığı zamandır. Duânın yolu ise: Tevbe, inâbet, helâl lokma, sünnete ittiba'dır.) Çünki benim ibâdetimi re'y-i bâtılları, fâsid hevâlariyle kibirlerine yediremeyenler Yevm-i Cezâ'da hor, hakîr, zelîl oldukları hâlde Cehenneme gireceklerdir."

61 — Allàhülleziy ce'ale lekümülleyle liteskünù fiyhi vennehàre mübsıren innallàhe lezùfadlin alennàsi ve lâkinne ekserennàsi lâ yeşkürùne.

Vâhıd, ehad, ferd, samed olan o Allah ki sizin istirâhatiniz içün geceyi yapdı, kezâ maîşetiniz husûsunda ihtiyâcınızı görebilmek üzere de gündüzü. (Rûhunuz gece Melekût âleminde istirâhat eder, sâkinleşir. Gündüzün de âyetlerinde envâr-ı sıfâtı-

nı görür, müşâhede eder.) Zira Allah kullarına karşı fazl u inâyet sâhıbidir. Fakat nâsın ekserîsi O'nun nı'metlerine şükretmezler, o hukuka riâyet etmezler. (Bir kısmı cehlen riâyet etmez, bir kısmı O'nun Resûlüne inâden riâyet etmez.)

62 — Zàlikümullàhü rabbüküm hàliku külli şey'in lä ilâhe illâ hüve feennà tü'fekùne.

İşte Allah'ınızın ulûhiyyet ve rubûbiyyetinin iktizâsı sizin üzerinize böyle. Rabbiniz envâ'-ı lûtf u keremiyle sizi ketm-i ademden izhâr eden, istiklâl ve ihtiyârı ile her şey'i yaradandır. (Onun içün derhâl O'na teveccüh ve ubûdiyyet etmeniz elzemdir.) O'ndan başka ilâh yokdur. Ma'bûdün bilhak ancak O'dur. O hâlde ey dönenler! Çevrilenler! O'ndan nasıl dönüyorsunuz? Nereye gidiyorsunuz?

63 — Kezàlike yü'feküllezîyne kànù biàyàtillâhi yechadùne.

İşte Allah'ın âyetlerini burhansız, huccetsiz, teemmül ve tedebbür etmeksizin inkâr edenler böylece Hak'dan dönüyorlar.

64 — Allàhülleziy ce'ale leküm ül'arda karàren vessemäe binäen ve savvereküm feahsene suvereküm ve rezekaküm minattayyibàti zàlikümullàhü rabbüküm fetebàrekallàhü rabbül'àlemiyne.

O Allah ki Arz'ı sizin içün bir makarr, Semâ'yı da yüksek bir tavan yapdı. Lûtf u cemâl-i sübhânîsiyle size sûret verdi, esrâr-ı zâtiyyesine âgâh, sıfât-ı ilâhiyyesine lâyık, niyâbet-i sübhânîsine mazhar olabilecek kaabiliyyetde sûretlerinizi güzellendirdi, ahsen-i takvîme mazhar kıldı. Rûhunuzun ve eşbâhınızın kuvvetlenmesi içün hoş, pâk, sûrî ve ma'nevî rızklardan* sizi merzuk da buyurdu. Evet, Arz'ı size: murâkabeniz içün bir

* Rızkların en güzeli: Hakaayık-ı muhabbet, letâif-i ma'rifet ve dekaayık-ı tevhıddir.

makarr, Semâ'yı da: Dîvân-ı Melekûta nazar etmenize binâ kıldı, ve envâr-ı cemâl ü celâline mazhar kılarak suverin en güzeli yapdı, heyâkilin en güzeli olmanız içün rûh-ı menfûh ile de tekrîm etdi. İşte Rabbiniz böyle bir Allah'dır. O'nun evsâf-ı kâmilesini, o nâmütenâhî nı'metlerini, lûtfu ile ketm-i ademden sizi izhâr edişini, bütün mahlûkat içerisinde en şerefli kılışını, kendisine muhâtab tutuşunu, bu âleme gelmede gitmede ihtiyârınız olmadığı hâlde gelişinizi, gidişinizi insâf edip bir nebze anlamış, görmüş iseniz artık sahte benlik yaparak O'ndan dönüvermeniz, çevrilivermeniz sizi ne acı bir âkıbete götürür. Sizin içün O'ndan başka Rabb yokdur. Ma'bûdün bilhak ancak Allah'dır, bizâtihî müteâlîdir. O Allah Rabbül'âlemiyndir. Zâtını, şekillerden, ba'zlardan, hulûl ve mekânlardan tenzih buyurdu. O'nun bereketiyle âlemiyn vücud buldu. O'nun terbiyesiyle hâlk tekevvün etdi.

65 — Hüvelhayyü lä ilâhe illâ hüve fed'ùhü muhlisıyne lehüddiyne elhamdü lillâhi rabbil'àlemiyne.

Ezelî, ebedî hayy ancak O'dur. Hayât-ı hakıkıyye-i kıdemiyye O'nun içündür. Gayrı içün değildir. Ervah ve eşbâha O hayat verir. O'ndan başka ibâdete lâyık yokdur. Artık onun içün dîni hâlis kılarak hep O'na yalvarın, hep O'na ibâdet edin. Ulûhiyyetinde teferrüd etmiş, rubûbiyyetinde şirketden münezzeh, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun" deyin.

66 — Kul inniy nühiytü en a'büdelleziyne ted'ùne min dùnillâhi lemmà càeniyel beyyinàtü rabbiy ve ümirtü en üslime lirabbil'àlemiyne.

Ey Ekmelerrüsül! Bütün müşriklere tevhıdi beyân etdikden sonra tenbih ve irşad yoluyla söyle ki: "Bana Rabbimden apaçık huccetler ve âyetler geldiği vakıt ben o sizin Allah'dan başka tapdıklarınıza, yalvardıklarınıza ibâdet etmekden Rabbim tarafından kat'iyyen men'olundum. Ve taraf-ı sübhânîsin-

den vesîlelere, sebeblere rü'yet etmeksizin ihlâs ile ihtisâs ile âlemlerin Rabbine ibâdet etmeye, O'na boyun eğmeye emrolundum."

Nasıl O'na inkıyâd-ı tâm ile teslîm olunmaz? İhlâs ile ibâdet edilmez?

(İnnessà'ate leàtiyetün...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَقَةٍ
ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا
شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يُتَوَفَّىٰ مِنْ قَبْلُ وَلِتَبْلُغُوا أَجَلًا مُسَمًّى
وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٦٧﴾ هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَىٰ
أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٦٨﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ
يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ أَنَّىٰ يُصْرَفُونَ ﴿٦٩﴾ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ
وَبِمَا أَرْسَلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٧٠﴾ إِذِ الْأَغْلَالُ
فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ ﴿٧١﴾ فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ
يُسْجَرُونَ ﴿٧٢﴾ ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ ﴿٧٣﴾ مِنْ دُونِ
اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُو مِنْ قَبْلُ شَيْئًا
كَذَٰلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ ﴿٧٤﴾ ذَٰلِكُمْ بِمَا كُنْتُمْ
تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ ﴿٧٥﴾
ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَبِئْسَ مَثْوَى
الْمُتَكَبِّرِينَ ﴿٧٦﴾ فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَإِمَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ
الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ﴿٧٧﴾

67 — Hüvelleziy halekaküm min türàbin sümme min nutfetin sümme min alekatin sümme yuhricüküm tıflen sümme liteblüğû eşüddeküm sümme litekùnù şüyùhan ve minküm men yüteveffà min kablü ve liteblüğû ecelen müsemmen ve le'alleküm ta'kılùne.

O, odur ki: Hâlık, mübdi', musavvir. Evvelâ sizi bir toprakdan yaratdı, sonra bir nutfeden, sonra bir alekadan. Sonra sizi annelerinizin karnından, rûh-ı menfûh ile tekrim kılarak cûd-ı sübhânîsiyle mini mini bir yavru olarak bu âlem-i şühûda çıkaran O'dur. Sonra birçok lûtf u keremiyle terbiye ediyor, nazarî ve amelî havl ü kuvvetiniz kemâle eriyor, yiğitlik çağına yetişdiriyor, sonra daha muammer kılıyor, ihtiyâr olmanız içün mühlet veriyor. Ba'zınız daha evvel, bulûğa ermeden, ihtiyarlamadan vefât etdiriliyor. Bunları: Müsemmâ bir ecele eresiniz, mebde'inizi, menşe'inizi, meâdınızı akledesiniz, tevhıd delillerini tefhîm edesiniz, ma'bûdün bilhak O'nu tanıyasınız, hakkıyle O'na ibâdet edesiniz diye yapıyor.

Nasıl O'na teabbüd etmezsiniz?

68 — Hüvelleziy yuhyiy ve yümiytü feizà kadä emren feinnemà yekùlü lehu kün feyekùnü.

O öyle Allah ki: Hem dirildir, hem öldürür. Hâsılı O bir şey'i yaratmasını isterse, irâdesi ve meşiyyet-i sübhânîsi teallûk ederse ona sâde: "Ol" der, terâhîsiz, mühletsiz oluverir.

69 — Elem tere ilelleziyne yücàdilùne fiy àyàtillâhi ennà yusrefùne.

Ey mu'teber görüşlü! Kemâl-i ilmine, hükm ü hıkmetine, kudret ü metânetine delâlet eden o Allah'ın âyetlerinde mücâdeleye kalkan müşrikler kibr ü inadlarından hakk ve hakıkatden nereden döndürülüyorlar? Îmândan nasıl vazgeçdiklerine bakmaz mısın?

70 — Elleziyne kezzebù bilkitàbi ve bimä erselnà bihî rüsü-lenà fesevfe ya'lemùne.

Bâhusus o, îmânı kibirlerine yediremeyen mütekebbirler, sana gönderilen Kur'an'a ve kütüb-i semâviyyeye ve bütün resûllerimize gönderdiğimiz vahy u şerâyi'a yalan diyenler, işte o dâllûn u mükezzibûn; cidâllerinin, tekziblerinin neticesini ileride bilecekler.

71 — İzil'ağlâlü fiy a'nàkıhim vesselâsilü yüshabùne.

O, âyât-ı ilâhîden dönen boyunları tomruklara, ayakları zincirlere vurulup sürüklenecekleri zaman uğrayacakları azâbı anlayacaklar.

72 — Fiylhamiymi sümme fiynnàri yüscerùne.

Onlar bu hâlde hamîmde, Cehennemde kaynar suda, sonra âteşde kaynatılacaklar.

73 — Sümme kıyle lehüm eyne mà küntüm tüşrikùne.

Sonra Hak tarafından tevbîhen onlara denecek: "Nerede o şerik koşduklarınız ma'budlarınız?"

74 — Min dùnillâhi kàlù dallù annà bel lem nekün ned'ù min kablü şey'en kezàlike yüdıllullàhülkàfiriyne.

"Allah'ı bırakarak ilâhlar ittihâz etmişdiniz. Sizi kurtarmıyorlar mı? Ind-i sübhânîde şefâatleri geçmiyor mu?" Onlar âh u enîn içinde mütehassirâne: "Onlar bizden gaaib oldular. İttihâz etdiğimiz ilâhlarımız da helâkde, şefâatcilerimiz de... Daha doğrusu biz şimdi anlıyoruz ki bâtıla hakk diye tapmışız, bundan evvel hiçbir şey'e ibâdet etmemişiz" diyecekler. İşte müntakım olan Allah, azab gelip muâyene etmeden uyanmayan kâfirleri böyle şaşkın eder.

75 — Zàliküm bimà küntüm tefrehùne fiyl'ardı biğayril-hakkı ve bimà küntüm temrehùne.

Allah'ın sizi şaşırtması şundandır: Siz yer yüzünde o kadar ş.marmışdınız ki; sahte benliğinizle yürüyor, Hak'kın varlığı karşısında "biz varız" diye O'nunla azamet yarışına kalkıyor, mevcûdâta nazar-ı hakaaretle bakıyor, Hak'ka cebhe almak ve aldırmakla seviniyordunuz. Çünki o kadar kendinize güveniyordunuz.

76 — Üdhulû ebvàbe cehenneme hàlidiyne fiyhà febi'se mesvelmütekebbiriyne.

Ey sayılı nefeslerini Hak ve hakıkatsiz isrâf edip tükeden ehl-i dalâl! Girin Cehennemin kapılarına! İçinde dâim kalmak üzere girin! Bak Hak'ka karşı kibredenlerin mevkı'i ne kötüdür.

77 — Fasbir inne va'dallàhi hakkun feimmà nüriyenneke ba'delleziy ne'ıdühüm ev neteveffeyenneke feileynà yürce'ùne.

Ey Ekmelerrüsül! Onların ezâlarına sabret. Allah'ın va'di hakk'dır. Müşriklerin, Hak'kı tekzîb edenlerin helâki hakkındaki va'di muhakkak olacakdır. Va'd-i sübhânîsi, ındindeki bir ecel-i mukaddere kadar merhundur. Ecel-i ma'hûdun hulûlünde acele etme, te'hırinden mahzûn olma. Artık onlara etdiğimiz vaîdin bir kısmını sana göstereceğiz. Veyâhud seni kendimize alsak da onlar mutlak bize döndürülecekler, cezâlarını orada görecekler. (Onların Neş'e-i Uhrâ'da gördükleri kat kat cezâyı elbette sana seyretdireceğiz.)

(Hüvelleziy halekaküm...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُم مَّن قَصَصْنَا
عَلَيْكَ وَمِنْهُم مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ۗ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ
أَن يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۚ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ
وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ ﴿٧٨﴾ اللَّهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ
الْأَنْعَامَ لِتَرْكَبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٩﴾ وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ
وَلِتَبْلُغُوا عَلَيْهَا حَاجَةً فِي صُدُورِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ
تُحْمَلُونَ ﴿٨٠﴾ وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ فَأَيَّ آيَاتِ اللَّهِ تُنكِرُونَ ﴿٨١﴾
أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ
مِن قَبْلِهِمْ ۚ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَآثَارًا
فِي الْأَرْضِ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٢﴾ فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ
رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِندَهُم مِّنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِم
مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿٨٣﴾ فَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا
آمَنَّا بِاللَّهِ وَحْدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ ﴿٨٤﴾ فَلَمْ
يَكُ يَنفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا ۖ سُنَّتَ اللَّهِ الَّتِي
قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ ۖ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

78 — Ve lekad erselnà rüsülen min kablike minhüm men kasasnà aleyke ve minhüm men lem naksus aleyke ve mà kàne liresùlin en ye'tiye biàyetin illâ biiznillâhi feizà cäe emrullàhi kudıye bilhakkı ve hasire hünàlikelmübtılùne.

Celâlim hakkı içün biz makaam-ı cûdumuzdan senden evvel nice peygamberler göndermişiz. Onlardan kiminin kıssasını sana zikretdik, kimini de zikretmedik. Hiçbir resûl içün Allah'ın izni olmaksızın kendi nefsinden bir mu'cize getirmeye salâhıyeti yokdur. Allah'ın emri gelince de hakk yerine getirilir: Ehl-i hidâyet kurtulur, ehl-i dalâl azâba dûçâr olur. Bâtılı ta'kib edenler işte husrâna burada düşdü.

79 — Allàhülleziy ce'ale lekümül'en'àme literkebù minhà ve minhà te'külùne.

Ulûhiyyetinde, rubûbiyyetinde teferrüd eden Allah O'dur ki: Sizin içün binmekliğinize lâyık olanlara binersiniz, kezâ eti yenenlerden yersiniz diye o yumuşak başlı hayvanları (en'âm'ı) yaratdı, emrinizin, hükmünüzün tahtında mahkûm etdi, müsahhar kıldı.

80 — Ve leküm fiyhà menàfi'u ve liteblüğù aleyhà hàceten fiy sudùriküm ve aleyhà ve alelfülki tuhmelùne.

Ve size onlarda başka sûretle de daha birçok menfaatler vardır. Meselâ sütlerinden, tüylerinden, yavrularından istifâde edersiniz. Hem onlarla gönüllerinizin istediği yerlere gidersiniz. Karada onlar üzerinde, denizde gemiler üzerinde taşınırsınız. (Bu kolaylıklar hep size hazırlanmışdır. Tâ ki ma'bûd-ı hakîkînizi bilesiniz diye.)

81 — Ve yüriyküm àyàtihi feeyye àyàtillâhi tünkirùne.

O size ulûhiyyetine ve rubûbiyyetine delâlet eden, kudreti-

ne âid olan âyetlerini gösterir. Şimdi Allah'ın âyetlerinden hangi âyetini inkâr edebilirsiniz?

82 — Efelem yesiyrù fiyl'ardı feyenzurù keyfe kàne àkıbetülleziyne min kablihim kànù eksere minhüm ve eşedde kuvveten ve âsàren fiyl'ardı femä ağnà anhüm mà kànù yeksibùne.

Onlar Arz üzerinde, o mahall-i kevn-i fesadda gezip bir bakmazlar mı? Kendilerinden evvel gelenlerin, helâk olanların âkıbeti nasıl olmuş? Hiç ibret almazlar mı? Ki onlar kendilerinden hem adedce daha çok, hem kuvvetce daha kuvvetli ve Arz üzerinde âsarca daha muazzam eserleri vardı. Kal'alar, köşkler... gezdikleri yer belli idi. Öyle iken o kazandıkları şey kendilerini kurtaramadı.

83 — Felemmà cäethüm rüsülühüm bilbeyyinàti ferihù bimà ındehüm minel'ılmi ve hàka bihim mà kànù bihì yestehziùne.

Çünki peygamberleri onlara açık mu'cizelerle geldikleri vakıt onlar kendilerinde bulunan ilmlere güvenerek, fâsid akıdeleri ile öğünerek, san'ata, ticârete, tabîate âid bildikleri şey ile kibirlenerek peygamberlerini hakir gördüler, vahy-i ilâhî ile istihzâ etdiler de o istihzâ etdikleri şey onları sardı, kuşatıverdi.

84 — Felemmà reev be'senà kàlù àmennà billâhi vahdehu ve kefernà bimà künnà bihî müşrikıyne.

Vaktâki hışmımızı, azâbımızın şiddetini gördüklerinde: "Allah'ın vahdâniyyetine îman etdik ve O'na şerik koşduğumuz şeylere küfretdik" dediler.

85 — Felem yekü yenfe'uhüm iymànühüm lemmà reev be'senà sünnetallàhilletiy kad halet fiy ıbàdihî ve hasire hünàlikelkâfirùne.

Dediler amma tedârik ve telâfî zamânı geçmişdi. Artık azâbımızı, hışmımızı gördükleri vakıtki îmanları kendilerine fâide verecek değildi. Alîm, hakîm olan Allah'ın; peygamberlerinin irşâdına, da'vetine itâat etmeyen, îmânı nefsâniyyet mes'elesi yapıp kibirlerine yediremeyen kulları arasında öteden beri gelen âdeti böyle idi. İşte kâfirler bu noktada husrâna düşdüler.

—

Cenâb-ı Hak'kın cûd-ı keremi, Peygamber-i Zîşân'ın şefâat ü merhameti, Ehl-i Beyt ve Eshâb-ı bâsafâsının inâyet-i uzmâsiyle Sûre-i Mü'min'den tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

سُورَةُ فُصِّلَتْ

Sûre-i Fussılet

Sûre-i Celîle Mekkî'dir.
Âyetleri : Elli dört
Kelimeleri : Yedi yüz
Harfleri : Üç bin üç yüz elli'dir.

سورة حم السجدة مكية وهي اربع وخمسون آية

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

حمٓ ﴿١﴾ تَنزِيلٌ مِّنَ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٢﴾ كِتَابٌ فُصِّلَتْ آيَاتُهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا
لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾ بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ ﴿٤﴾
وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكِنَّةٍ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِن بَيْنِنَا
وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاعْمَلْ إِنَّنَا عَامِلُونَ ﴿٥﴾ قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ
أَنَّمَا إِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ فَاسْتَقِيمُوا إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوهُ وَوَيْلٌ لِّلْمُشْرِكِينَ
﴿٦﴾ الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُم بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿٧﴾
إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٨﴾ قُلْ أَئِنَّكُمْ
لَتَكْفُرُونَ بِالَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَندَادًا
ذَٰلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٩﴾ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ مِن فَوْقِهَا وَبَارَكَ
فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلسَّائِلِينَ
﴿١٠﴾ ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ
ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ ﴿١١﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Bütün mezâhiri isti'dadlarının iktizâsiyle umûrunu tedbîr eden, ketm-i ademden fezâ-i vücûde çıkaran, havass-ı ibâdını huzûr-ı makaam-ı mahmûd'a îsâl eden Allah'ın; Allah, Rahman, Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Hämïm.

Ey vahy-i ilâhînin hâfızı!

2 — Tenziylün minerrahmànirrahıymi.

Bu Kur'an: Rahman, rahıym olan zât tarafından indirilmişdir.

3 — Kitàbün fussılet àyàtühu kur'ànen arebiyyen likavmin ya'lemùne.

Bu bir Kitabdır ki: Habîb-i Ekrem'in lisânı ile öz arabca bir Kur'an olmak üzere ma'nâsını anlayan bir kavm içün beşerin bütün ihtiyâcını câmi' ve kâfildir. Âyetleri vâzıh bir sûretde tafsîl olunmuşdur.

4 — Beşiyren ve neziyren fea'reda ekserühüm fehüm lâ yesme'ùne.

Mü'minlere fevz-i azîm ile müjde verir, kâfirleri, şekaavet eshâbını mahrûmiyyetle, azâb-ı ilâhî ile tenzîr eder. Nâsın ekserîsi tedebbür ve teemmül etmeksizin ondan yüz çevirirler,

gafletlerinden, şiddet-i kasvetlerinden inâd ederler, can kulağı ile dinlemezler, onlar işitmezler.

5 — Ve kàlù kulùbünà fiy ekinnetin mimmà ted'ùnä ileyhi ve fiy àzàninà vakrün ve min beyninà ve beynike hıcàbün fa'mel innenà àmilùne.

Kelime-i Hak'ka kibirlerinden dolayı iltifât etmeyip işitmek istemeyenler şöyle derler: "Senin bizi da'vet etdiğin şey'e (tevhıd'e) kalblerimiz örtüler içindedir. Kulaklarımızda da bir ağırlık, bir sağırlık vardır. Ve senin ile bizim aramızda azîm bir hıcab çekilmişdir, senin da'vetine bizim gelmemizi men'eder. Artık sen yapacağını yap, kendi işine bak. Rabbin sana ne vahyetmiş, ne ilhâm etmişse yap. Biz de kendi ilâhlarımızla yapacağımızı yapıyoruz."

6 — Kul innemä ene beşerün mislüküm yùhà ileyye ennemä ilâhüküm ilâhün vàhıdün festekıymû ileyhi vestağfirùhü ve veylün lilmüşrikiyne.

Ey Peygamber-i Hak! Onlara söyle ki: "Ben de sizin hey'et-i mecmuanız gibi bir beşerim. Yalnız bana ilâhınızın, ma'bûdunuzun; sizi ketm-i ademden fezâ-i vücûde çıkaran bir ilâh, bir ma'bud olduğu vahyolunuyor. Onun içün ihlâs ile Hak'kı tevhıd edenler gibi artık O'na doğrulun ve şimdiye kadar yapdığınız tuğyânınızdan dolayı O'nun mağfiretini isteyin. Vay hâline o müşriklerin! Hak'kın vahdâniyyetini, ulûhiyyetindeki istiklâlini tanımayıp tevhıdin hâricinde kalanlar, Allah'ın âyetlerini kibirlerine yediremeyenler ne acı azâb-ı ilâhîye çarpılacaklardır."

7 — Elleziyne lâ yü'tùnezzekàte ve hüm bil'àhıreti hüm kàfirùne.

Onlar ki nefislerini hasislik rezâletinden temizlemek içün farz olan zekâtı vermezler. Hüviyyet-i fâsideleri, bâtıl re'yleriyle onlar Âhırete kâfirdirler.

İmdi Sübhânehü Teâlâ sünnet-i seniyyesinin iktizâsı kâfirlerden sonra mü'minlerin hâlini beyan buyuruyor:

8 — İnnelleziyne àmenù ve amilussàlihàti lehüm ecrün ğayrü memnùnin.

Hak'kın vahdâniyyetine, ulûhiyyetindeki istiklâline îmân eden muvahhıdler ve îmânlarının iktizâsı, sırf ubûdiyyet emrine imtisâlen ihlâs ile sâlih sâlih işler yapanlar, onlar içün Rablerinin ındinde ihlâs ve tahsislerine bedel minnetsiz, mahz-ı lûtf u rıdâ ile bir ecr vardır.

9 — Kul einneküm letekfürùne billeziy halekal'arda fiy yevmeyni ve tec'alùne lehu endàden zàlike rabbül'àlemiyne.

Ey Ekmelerrüsül! Allah'a şerik koşan, O'nun vahdâniyyetini inkâr eden müşriklere tevbih ve takri' yoluyla buyur ki: "Ey münkirler! Ey sayılı nefeslerini Hak'sız tükedenler! Siz gerçekden küfredip duracak mısınız? O kadîr, alîm, hakîm olan Hâlika ki Arz'ı iki günde yaratdı. Siz Hak'kı tevhıd edeceğiniz yerde kemâl-i gaflet ve dalâletinizden dolayı bir de O'na menendler koşuyor, ortaklar tutuyorsunuz. Sizin içün O'ndan gayrı Rabb, O'ndan gayrı merci' yokdur. Vâhıd, ehad, ferd, samed olan işte O, âlemlerin rabbıdır.

10 — Ve ce'ale fiyhà revàsiye min fevkıhà ve bàreke fiyhà ve kaddere fiyhä akvàtehà fiy erbe'ati eyyàmin seväen lissäiliyne.

Mürebbî-i küll O'dur. Hak'kın vahdâniyyetini, milkinde melekûtunda istiklâlini nasıl inkâr edersiniz? Hikmetinin iktizâsı Arz'ın üstünde âlem-i tabîatda ağır baskılar yapdı, büyük dağlar yaratdı. Ve onda çok hayr ü bereketler husûle getirdi. Azıkları, rızk-ı sûrîyi, rızk-ı ma'nevîyi terbiyeniz ve tekemmülünüz içün o takdir buyurdu. Bunları dört gün içinde yapdı. Bir düzi-

ye: "Azıklar ne vakıt takdîr olundu? Yeri, yerdekileri kaç günde yaratdı?" diye soranlara cevâb olsun diye böyle buyurdu.

11 — Sümmestevä ilessemäi ve hiye dühànün fekàle lehà ve lil'ardı'tiyà tav'an ev kerhen kàletä eteynà täi'ıyne.

Sonra Semâ'ya döndü, Semâ bir duman iken (buhar veya mürekkebâtı küçük küçük maddeler iken) ona ve Arz'a: "İkiniz de isteyerek veya istemeyerek* hükmüme gelin" buyurdu. Onlar vech-i tedarrû' ve tezellül ile: "Bizim bizâtihî vücûdümüz mü var yâ Rabbi! Sana kulluk ederiz. İbâdetimiz ancak sanadır. Bizim içün senden gayrı ma'bud ve maksud yokdur. İsteye isteye geldik" dediler.

(Hämiym) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

* Burada "ister istemez" ma'nâsına değildir. Cenâb-ı Hak kudret ü azametini beyan buyuruyor.

فَقَضٰىهُنَّ سَبْعَ سَمٰوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحٰى فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا ۚ وَزَيَّنَّا
السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ ۖ وَحِفْظًا ۚ ذٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ ﴿١٢﴾
فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ ﴿١٣﴾
إِذْ جَاءَتْهُمُ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللّٰهَ ۖ
قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلٰئِكَةً فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ
كٰفِرُونَ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ
وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً ۖ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللّٰهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ
أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً ۖ وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿١٥﴾ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ
رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَحِسَاتٍ لِنُذِيقَهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيٰوةِ
الدُّنْيَا ۖ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَخْزٰى ۖ وَهُمْ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٦﴾ وَأَمَّا ثَمُودُ
فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسْتَحَبُّوا الْعَمٰى عَلَى الْهُدٰى فَأَخَذَتْهُمْ صَاعِقَةُ
الْعَذَابِ الْهُونِ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٧﴾ وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا
وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿١٨﴾ وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللّٰهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ
يُوزَعُونَ ﴿١٩﴾ حَتّٰى إِذَا مَا جَاءُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ
وَأَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾

12 — Fekadàhünne seb'a semàvàtin fiy yevmeyni ve evhä fiy külli semäin emrehà ve zeyyennessemäeddünyà bimesàbiyha ve hıfzan zàlike takdiyrül'aziyzil'aliymi.

Bu sûretle iki günde Semâyı yediye çıkardı ve her semâda ona âid, ona müteallık husûsat içün vahyy verdi. Biz Dünyâ semâsını yıldız çerağları ile donatdık ve hıfz etdik. İşte bu, hep bu tertîb-i acîb; bütün hâlk u îcâdında hakîm, gaalib, kaadir, alîm olan zât-ı ecell-i a'lânın takdîridir.

13 — Fein a'redù fekul enzertüküm sà'ıkaten misle sà'ıkati àdin ve semùde.

Ey Ekmelerrüsül! Bu kitâb-ı kâinâtı bu kadar açık beyandan sonra kefere ve cehele küfrlerinde ısrâr ederek yine inâd ederler, başlarını çevirirlerse tahzir ve tevbih yoluyla o vakıt onlara: "Size Âd ve Semûd sâikası gibi bir sâika haber veriyorum, o korkuyu bildiriyorum" de.

14 — İz cäethümürrüsülü min beyni eydiyhim ve min halfihim ellâ ta'büdû illellàhe kàlù lev şäe rabbünà leenzele meläiketen feinnà bimä ürsiltüm bihî kàfirùne.

Onların kemâle ermeleri ve irşadları içün vahy-i ilâhî ile önlerinden ve arkalarından, kendilerinden evvel ve kendilerinden sonra: "Allah'dan başkasını ma'bud ittihâz etmeyin" diye her tarafdan peygamberler geldiği vakıt, onlar mütehakkimâne, müstehziâne: "Ulûhiyyetine, rubûbiyyetine, infirad ve istiklâline da'vet etdiğiniz Rabbiniz dilese idi melâike gönderirdi, onlar bize teblîgatda bulunurdu. Onun içün biz sizin zu'metdiğiniz vech ile gönderilen şeyleri tanımayız, inanmayız" dediler.

15 — Feemmà àdün festekberù fiyl'ardı biğayrilhakkı ve kàlù men eşeddü minnà kuvveten evelem yerev ennallàhelleziy halekahüm hüve eşeddü minhüm kuvveten ve kànù biàyàtinà yechadùne.

Âd, Allah'ın imtihan mahalli olan Arz'da bigayri hakkın, itâatsiz, inkıyadsız, peygamberlerin gösterdiği yolu, irşâdı kabûl etmeksizin nefislerini kabartdılar, kibirlenmek istediler. Peygamberlerin onları korkutdukça, âkıbetlerini haber verdikçe, onlar kuvvet, kudret, servet ve riyâsetlerine güvenerek, resûllerini tekzîb ederek, şeref-i mübâhat yoluyla: "Arz üzerinde bizden daha kuvvetli kim var?" dediler. Onlar; azîz, kadîr, hiç anılmazlar iken, o güvendikleri iri cüsselerinden eser dahi yok iken kendilerini ketm-i ademden izhâr eden, yaradan Allah'ın onlardan daha kuvvetli olduğunu bir düşünmediler de mi? Havl ü kuvvet, batş u intikam sâhıbi olduğunu anlamadılar mı? (Anladılar) fakat kibr ü inadlarından dolayı (zâhirde) âyetlerimizi inkâr ediyorlardı.

16 — Feerselnà aleyhim riyhan sarsaren fiy eyyàmin nehısàtin linüziykahüm azàbelhızyi fiylhayàtiddünyà ve le'azàbül'àhıreti ahzà ve hüm lâ yünsarùne.

Biz de kahr u celâlimizin iktizâsı kendilerine lezzeti ile, şehveti ile mağrur ve mesrûr oldukları Dünyâ hayâtında zillet azâbını taddırmak içün nuhûsetli günlerde üzerlerine bir sarsar, pek soğuk bir fırtına gönderdik. Elbette Yevm-i Cezâ'da Âhıret azâbı onları daha ziyâde rüsvây edecek, daha zilletli olacaklardır. Hem onlar şefâat de olunmayacaklardır. Azabları def'olunmayacak, bir an hafiflenmeyecek, ilâ mâşâallah azâb-ı elîmde muhalled kalacaklar, kurtarılmayacaklardır.

17 — Ve emmà semùdü fehedeynàhüm festehabbül'amà alelhüdà feehazethüm sà'ıkatül'azàbilhùni bimà kânù yeksibùne.

Semûd'e gelince: Biz onlara resûl göndererek necat yolunu göstermişdik. Fakat onlar o rüşd-i hidâyete karşı tekzîb etdiler, inkâr etdiler, körlüğü hidâyete tercih etdiler, onu sevmek istediler. Bunun üzerine onları kendi kazançlarının cezâsı olmak üze-

re o zelîl edici, hor azab sâikası ansızın alıverdi, Allah'ın şiddetli gadabına ve azâbına tutuldular.

18 — Ve necceynelleziyne àmenù ve kànù yettekùne.

Biz kemâl-i kudretimizle o korkunç, mühlik sâikadan içlerinden îmân edip, peygamberlerinden ayrılmayan, onların isrinden, izinden giden, mehârimden çekinenleri kurtardık.

19 — Ve yevme yuhşerü a'däullàhi ilennàri fehüm yùze'ùne.

Ey Ekmelerrüsül! Seninle inâd eden müşriklere hatırlat: Allah düşmanlarının, arz ve hisabdan sonra o âteşe sevk olunmak üzere toplandıkları gün, artık onlar başdan sona kadar tevkıf olunurlar, hepsi birden nâra sürüklenirler.

20 — Hattä izà mà cäùhà şehide aleyhim sem'uhüm ve ebsàrühüm ve cülùdühüm bimà kànù ya'melùne.

Nihâyet suâl mahalline vardıklarında onları iskât içün aleyhlerinde kulakları ve gözleri, derileri muharrematdan, menhiyyatdan, meâsîden neler yapıyor idiyseler şehâdet edecekler.

(Fekadàhünne seb'a semàvàtin...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَقَالُوا لِجُلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ
كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ خَلَقَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢١﴾
وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا
جُلُودُكُمْ وَلَٰكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾
وَذَٰلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرْدَاكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ
الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾ فَإِنْ يَصْبِرُوا فَالنَّارُ مَثْوًى لَهُمْ وَإِنْ يَسْتَعْتِبُوا
فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ ﴿٢٤﴾ وَقَيَّضْنَا لَهُمْ قُرَنَاءَ فَزَيَّنُوا لَهُمْ مَا بَيْنَ
أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ
مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ ﴿٢٥﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
لَا تَسْمَعُوا لِهَٰذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَغْلِبُونَ ﴿٢٦﴾
فَلَنُذِيقَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا عَذَابًا شَدِيدًا وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَسْوَأَ
الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾ ذَٰلِكَ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ النَّارُ لَهُمْ
فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ جَزَاءً بِمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ﴿٢٨﴾
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرِنَا الَّذَيْنِ أَضَلَّانَا مِنَ الْجِنِّ
وَالْإِنْسِ نَجْعَلْهُمَا تَحْتَ أَقْدَامِنَا لِيَكُونَا مِنَ الْأَسْفَلِينَ ﴿٢٩﴾

21 — Ve kàlù liçülùdihim lime şehidtüm aleynà kàlû entakanallàhülleziy entaka külle şey'in ve hüve halekaküm evvele merretin ve ileyhi türce'ùne.

Onlar, günahlarını i'tirâf eden cevârihına, derilerine: "Niçün aleyhimizde şâhidlik etdiniz?" derler, cevârih ve kuvâ: "Biz bu şehâdeti, i'tirâfı kendi ihtiyârımızla yapmadık. Kadîr, hakîm, alîm olan, her şey'i söyleden Allah bizi söyletdi" derler. "Sizi de ketm-i ademden madde, müddet sebketmeksizin ilk def'a o yaratdı, yine O'na döneceksiniz."

22 — Ve mà küntüm testetirùne en yeşhede aleyküm sem'uküm ve lä ebsàrüküm ve lâ cülùdüküm ve lâkin zanentüm ennallàhe lâ ya'lemü kesiyren mimmà ta'melùne.

23 — Ve zàliküm zannükümülleziy zanentüm birabbiküm erdàküm feasbahtüm minelhàsiriyne.

İmdi Cenâb-ı Hak meâsîyi irtikâb edenlere tevbîhen buyuruyor:

Evvel kulaklarınız, gözleriniz ve derileriniz aleyhinizde şehâdet eder diye çekinmiyordunuz. Çünki Kıyâmeti, ba'sı, haşrı, yevm-i cezâyı inkâr ediyordunuz. O inkârınızla a'zânıza verilecek şehâdet kudretine inanmıyordunuz. Ve lâkin zannetmişdiniz ki Hak'dan gizlenirseniz Allah yapdıklarınızın birçoğunu bilmez. İşte alîm, habîr olan Rabbinize beslediğiniz bu kötü zannınız, fâsid zu'munuz sizi helâke sürükledi. Esbâb-ı seâdet ve hidâyeti nefsinizde fevtetdiniz, şekaavet ve dalâletde ısrâr etdiniz de husrâna düşenlerden oldunuz.

24 — Fein yasbirù fennàrü mesven lehüm ve in yesta'tibù femà hüm minelmu'tebiyne.

Artık sabredebilirler, katlanırlarsa âteş kendilerine bir ika-

ametgâhdır. Katlansalar da, katlanmasalar da onların ebedî menzilleri orasıdır. Onlar içün asla necat yokdur. Eğer onlar hoşnud olacakları şey'e dönmek isterler ise dönmelerine müsâade olunmayacakdır. Hoşnud edileceklerden değillerdir. Onlara itab ve azab, şikâyetleri artdıkca kat kat olacakdır.

Hem nasıl olmaz?

25 — Ve kayyadnà lehüm kurenäe fezeyyenù lehüm mà beyne eydiyhim ve mà halfehüm ve hakka aleyhimülkavlü fiy ümemin kad halet min kablihim minelcinni vel'insi innehüm kànù hàsiriyne.

Onların îmâna küfredip, küfrde ısrâr etme huylarına karşı küfr, şikak, türlü türlü füsuk ve nifakda onlara şeyâtînden birtakım yakînler, dostlar sardırmışızdır da o şeytan-sıfatlar onlara önlerindekini; menâhîyi irtikâbı, şekaavete ittiba'ı, umûr-ı dünyeviyyeyi ve arkalarındakini; hisab ve cezâyı nefislerine göre ziynetleyivermişlerdir, öyle süslemişlerdir. Cinden ve insandan kendilerinden evvel gelip geçen ümmetler arasında onların aleyhinde söz hakk olmuşdur. "Azab" sözü sâbit olmuşdur. Çünki onlar seâdet ve hidâyeti şekaavet ve dalâletle değişmişlerdir. Bundan dolayı hep husrân-ı mübîn içindedirler, kendi kendilerine etmişlerdir.

26 — Ve kàlelleziyne keferù lâ tesme'ù lihàzelkur'àni velğav fiyhi le'alleküm tağlibùne.

Bir de husrân-ı azîm içinde kalan o kâfirler, sana, dînine, kitâbına şiddet-i gayzlarından ve dalâllerinden dolayı Kur'an okunduğu vakıt, âyât-ı Kur'an'ı onlara teblîğ etdiğin zaman: "Şu Kur'an'ı dinlemeyin. Okunur iken ona yaygara yapın, şiir söyleyin, ıslık çalın, el çırpın, hurâfelerle şaşırdın. Belki basdırırsınız da onlar da susarlar" derler.

27 — Felenüziykanelleziyne keferù azàben şediyden ve leneczıyennehüm esveelleziy kànù ya'melùne.

İşte biz de o, hayâ u edebin hâricine çıkan kâfirlere elbette şiddetli bir azab taddıracağız, Dünyâda yapdıklarının Âhıretde intikaamını alacağız ve kendilerine yapdıkları işin en kötüsünün cezâsını kat kat vereceğiz.

28 — Zàlike cezäü a'däillâhinnàrü lehüm fiyhà dàrülhuldi cezäen bimà kànù biàyàtinà yechadùne.

İşte bu şiddetli azab, o âteş; Allah düşmanlarına –ki onlar seninle inad, istihzâ, kitâbına hakaaret etdiler, mevkı'lerine, servetlerine güvendiler– onlara cezâ oldu. Onların orada ikaametgâhları ancak dâr-ı huld, ebediyyet evi olmuşdur. Cezânın sebebi de: Âyetlerimize karşı yapdıkları inkardır.

29 — Ve kàlelleziyne keferù rabbenä erinellezeyni edallânà minelcinni vel'insi nec'alhümà tahte akdàminà liyekùnà minel'esfeliyne.

Ehl-i nâr; Allah'a, peygamberlerine, kitablarına Dünyâda küfreden o kâfirler nâr'da türlü türlü kelepçelerle yerleşdirildikden sonra muhakkak mütehassirâne, müteessifâne, mütedarrıâne Allah'a yalvararak diyecekler ki: "Ey Rabbimiz! Bizi islâm ve tevhıd fıtratiyle yaradan Hâlikımız! O iki cinsden cinden ve insandan bizleri tevhıd yolundan, Kitâbını, Resûlünü tasdikden ıdlâl edenleri bize göster. Göster ki onları ayaklarımızın altına alıp intikaamımızı alalım, en aşağılıklardan olsunlar. Ayaklarımızın altında çiğneyelim de zelîl olsunlar."

(Ve kàlù...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللّٰهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ
عَلَيْهِمُ الْمَلٰٓئِكَةُ اَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَاَبْشِرُوا
بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٣٠﴾ نَحْنُ اَوْلِيَٓاؤُكُمْ فِي الْحَيٰوةِ
الدُّنْيَا وَفِي الْاٰخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِٓي اَنْفُسُكُمْ
وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدَّعُونَ ﴿٣١﴾ نُزُلًا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ ﴿٣٢﴾
وَمَنْ اَحْسَنُ قَوْلًا مِمَّنْ دَعَٓا اِلَى اللّٰهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ
اِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾ وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ
اِدْفَعْ بِالَّتِي هِيَ اَحْسَنُ فَاِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَاَنَّهُ
وَلِيٌّ حَمِيمٌ ﴿٣٤﴾ وَمَا يُلَقّٰيهَٓا اِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلَقّٰيهَٓا
اِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ ﴿٣٥﴾ وَاِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ
نَزْغٌ فَاسْتَعِذْ بِاللّٰهِ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٣٦﴾ وَمِنْ اٰيَاتِهِ
الَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا
لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلّٰهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ اِنْ كُنْتُمْ اِيَّاهُ
تَعْبُدُونَ ﴿٣٧﴾ فَاِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ
يُسَبِّحُونَ لَهُ بِالَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ ﴿٣٨﴾

30 — İnnelleziyne kàlù rabbünallàhü sümmestekàmù tetenezzelü aleyhimülmeläiketü ellâ tehàfù ve lâ tahzenù ve ebşirù bilcennetilletiy küntüm tù'adùne.

Muhakkak ki "serrâda da, darrâda da sırran ve alenen Rabbimiz; vâhıd, ehad, ferd, samed olan Allah" deyip de bu ıkrarlarını, bu i'tiraflarını amelleri ile, hâlleri ile, niyyetleri ile, bütün fi'lleri ile isbât ederek doğru gidenler yok mu? Onlara yardım içün, kalblerini ferahlandırmak içün ve ahlâklarını tehzîb içün üzerlerine: "Mukteză-i beşeriyyet evvelce geçirmiş olduğunuz ba'zı hâdiseler dolayısiyle) "korkmayınız, mahzûn olmayınız, peygamberlerinizin lisanları ile va'dolunup durduğunuz Cennet ile ferahlar, sevinçler içinde kalınız" diye tebşîrât ile melekler iner.

31 — Nahnü evliyäüküm fiylhayàtidünyà ve fiyl'àhıreti ve leküm fiyhà mà teştehìy enfüsüküm ve leküm fiyhà mà tedde'ùne.

"Bizler sizin hem Dünyâ hayâtında, hem Âhıretde yârlarınız, dostlarınızız. Sizin içün burada canlarınızın hoşlanacağı her şey var, hepsi hazırdır."

32 — Nüzûlen min ğafùrin rehıymin.

"Benliğinizi örten, günahlarınızı mahveden bir gafûr, rahıym tarafından sizlere tefaddulen ve ihsânen indirilmiş bir ziyâfetdir."

33 — Ve men ahsenü kavlen mimmen de'à ilellàhi ve amile sàlihan ve kàle inneniy minelmüslimiyne.

En sâlih amel, ekmel îman ve i'tikad, tam bir ma'rifet ve tevhıd ile hâlkı Allah'a da'vet eden, irşadlarına, hidâyetlerine çalışan, Allah'ın vâhıd, ehad, ferd, samed, ulûhiyyet ve rubûbiyyetinde müstakıl olduğunu beyân eden ve bununla berâber

amel-i sâlih işleyen, o beyâna mutâbık, muvâfık tevhıdin neş'esi ile safâda, ucbdan, riyâdan, taklidden, hevâdan âzâde ve bâhusus "ben hiç şübhesiz Müslümanlar zümresindenim" diyen kimseden daha güzel söz söyleyen kim olabilir?

34 — Ve lâ testevilhasenetü ve lesseyyietü idfa' billetiy hiye ahsenü feizelleziy beyneke ve beynehu adàvetün keennehu veliyyün hamiymün.

Hasenenin cinsi de bir olmaz. Aralarında tefâvüt vardır. Kezâ seyyienin de cinsi bir olmaz. Ba'zısı ba'zısından daha kötü olur.

Ey tevhıd yolunun yolcusu! Ey adâlet caddesinde yürüyen! Seyyieyi en güzel olan hasene ile def'et. Sabr ile gadaba, ilm ile cehle, afv ile cezâya karşı gel. Böyle yaparsan o vakıt bakarsın ki seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sâdıkın, halîlin, sanki senin içün hafîz, yakîn, müşfik, kerîm, raûf olur.

35 — Ve mà yülekkàhä illelleziyne saberù ve mà yülekkàhä illâ zù hazzın azıymin.

Ve lâkin bu hâl, o haslet-i hamîde, kötülüğü ihsân ile def'etmek, mekrûhu ma'rûf ile karşılamak, kahrı lûtf ile önlemek ancak mütehammilûnun kârıdır. Onlar gayzlarını hazmedenler, mihnetlere, meşakkatlere tehammül edenler, makaam-ı rızâ ve teslîme kavuşdurulanlardır. Evet bu, yalnız büyük bir hazz sâhıbi olup, iskaat-ı izâfâta kavuşdurulanlar içündür.

36 — Ve immà yenzeğanneke mineşşeytàni mezğun feste'ız billâhi innehu hüvessemiy'ul'aliymü.

Şâyed sana bir vesvese-i şeytâniyye, onun fitnesinden bir fitne dokunmak ister de gadabını tahrîk ederse haslet-i mahmûdenle mukallib-ül kulûb olan Allah'a sığın, istiâze et. Zira O senin münâcâtını işidir, bütün hâcâtını ve hulûs-ı niyyetini bilir.

Cenâb-ı Hak imdi müşrikleri reddediyor da buyuruyor:

37 — Ve min àyàtihilleylü vennehàrü veşşemsü velkamerü lâ tescüdù lişşemsi ve lâ lilkameri vescüdù lillâhilleziy halekahünne in küntüm iyyàhü ta'büdùne.

Sâni'-ı hakîmin vahdet ve kudretine delâlet eden âyetlerindendir: Gece ve gündüz, Şems ve Kamer. İmdi helâkde olan gölgelere; ne Güneş'e, ne Ay'a, ibâdet etmeyin, secde etmeyin, onları yaradan vâhıd, ehad, muktedir, azîz Allah'a secde edin. Ey muhlıs âbidler! Hakıkaten yalnız O'na ibâdet ediyorsanız başka şey'i bırakın.

38 — Feinistekberù felleziyne ınde rabbike yüsebbihùne lehu billeyli vennehàri ve hüm lâ yes'emùne.

Eğer kâfirler Allah'a secde etmekden istinkâf eder, secdeyi kibirlerine yediremezlerse, Ey Ekmelerrüsül! Rabbinin huzûrundakiler. O'nun cemâl ve celâlini mütâleada müstağrak olmuş muvahhıdin; gece gündüz bütün evkat ve hâlâtda O'nun zâtını tesbih ve takdîs ederler. Hem onlar şevklerinin gaayesinden asla usanmazlar. Bununla berâber Sübhânehû Teâlâ onların ibâdetinden ganidir.

(İnnelleziyne kàlù rabbünallàhü...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَمِنْ ءَايَٰتِهِۦٓ أَنَّكَ تَرَى ٱلْأَرْضَ خَٰشِعَةً فَإِذَآ أَنزَلْنَا عَلَيْهَا ٱلْمَآءَ ٱهْتَزَّتْ
وَرَبَتْ ۚ إِنَّ ٱلَّذِىٓ أَحْيَاهَا لَمُحْىِ ٱلْمَوْتَىٰٓ ۚ إِنَّهُۥ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣٩﴾
إِنَّ ٱلَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِىٓ ءَايَٰتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَآ ۗ أَفَمَن يُلْقَىٰ فِى ٱلنَّارِ
خَيْرٌ أَم مَّن يَأْتِىٓ ءَامِنًا يَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ ۚ ٱعْمَلُوا۟ مَا شِئْتُمْ ۖ إِنَّهُۥ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ ﴿٤٠﴾ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا۟ بِٱلذِّكْرِ لَمَّا جَآءَهُمْ ۖ وَإِنَّهُۥ لَكِتَٰبٌ
عَزِيزٌ ﴿٤١﴾ لَّا يَأْتِيهِ ٱلْبَٰطِلُ مِنۢ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِۦ ۖ تَنزِيلٌ
مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ ﴿٤٢﴾ مَّا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ
مِن قَبْلِكَ ۚ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ
جَعَلْنَٰهُ قُرْءَانًا أَعْجَمِيًّا لَّقَالُوا۟ لَوْلَا فُصِّلَتْ ءَايَٰتُهُۥٓ ۖ ءَا۬عْجَمِىٌّ وَعَرَبِىٌّ ۗ
قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ هُدًى وَشِفَآءٌ ۖ وَٱلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ
فِىٓ ءَاذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى ۚ أُو۟لَٰٓئِكَ يُنَادَوْنَ مِن مَّكَانٍۭ
بَعِيدٍ ﴿٤٤﴾ وَلَقَدْ ءَاتَيْنَا مُوسَى ٱلْكِتَٰبَ فَٱخْتُلِفَ فِيهِ ۗ
وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ لَقُضِىَ بَيْنَهُمْ ۚ وَإِنَّهُمْ
لَفِى شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ ﴿٤٥﴾ مَّنْ عَمِلَ صَٰلِحًا فَلِنَفْسِهِۦ ۖ
وَمَنْ أَسَآءَ فَعَلَيْهَا ۗ وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّٰمٍ لِّلْعَبِيدِ ﴿٤٦﴾

39 — Ve min àyàtihî enneke terel'arda hàşiaten feizä enzelnà aleyhelmäehtezzet ve rebet innelleziy ahyàhà lemuhyiylmevtà innehu alâ külli şey'in kadiyrün.

Ve O'nun vahdet-i zâtına, kemâl-i esmâ ve sıfâtına delâlet eden âyetlerinden biri de şudur ki: Ey Peygamber-i Hak! Sen Arz'ı boynu bükük, huşû' hâlinde, kupkuru kurumuş, i'tibarsız bir vaz'ıyyetde görürsün. Derken biz makaam-ı cûdumuzdan üzerine suyu indirdik mi ihtizâz eder, kabarır, tâze hayat gelir. Elbette kaadir, muktedir, hakîm, ona o hayâtı veren Allah ölüleri dirilticidir. Muhakkak her şey'e kaadirdir.

İmdi Cenâb-ı Hak Âhıret münkirlerini tehdiden buyuruyor:

40 — İnnelleziyne yülhıdûne fiy àyàtinà lâ yahfevne aleynà efemen yülkà fiynnàri hayrün em men ye'tiy àminen yevmelkıyàmeti ı'melù mà şi'tüm innehu bimà ta'melùne besıyrün.

Âyetlerimizde ilhâda sapanlar, ma'nâ-i hakıkîsini bozanlar, kendi nefslerine uygun te'viller yapıp eğri yola gıdenler yok mu? Elbette onlar bize gizli kalmazlar. İlhad ve inhıraflarının cezâsını elbette vereceğiz. O hâlde Kıyâmet günü âteşe atılan kimse mi daha hayırlıdır? Yoksa emniyyet içinde gelen mi? Azâbın kendisine dokunmayacağından emîn, mesrur, her türlü fütûhat, kerâmat Rabbisi tarafından bahşedilmiş olan kimse mi? Artık düşünün de ne isterseniz onu yapın. Çünki o bütün yapdıklarınızı, bütün amellerinizi görür.

41 — İnnelleziyne keferù bizzikri lemmà cäehüm ve innehu lekitàbün aziyzün.

O müşrikler; senin şânını tebcîlen ve tekrîmen, kütüb-i sâlifeyi şâmil, beşeriyyetin bütün seâdetini kâfil Kur'an kendilerine geldiği vakıt inkâr etdiler. Onları irşâda ve hidâyete geldiği hâlde inâd etdiler, tekzîb etdiler.

O'nun ulüvv-i şânında nasıl kibrediyorlar? Hâlbuki o misli bulunmayan bir kitâb-ı azîz.

42 — Lâ ye'tiyhilbàtılü min beyni yedeyhi ve lâ min halfihî tenziylün min hakiymin hamiydin.

Ona ne önünden, ne ardından bâtıl yaklaşamaz, ahkâmı eskimez. Beşer ister tasdik etsin, ister etmesin onun hükmleri tahtında yürümeye mecburdur ve yürür. O ne demişse o olur. Bütün kâinâtın senâ etdiği hamîd bir hakîmden münzeldir o Kur'an.

İmdi Sübhânehû Teâlâ Habîb-i Edîbini tesliyeten buyuruyor:

43 — Mà yükàlü leke illâ mà kad kıyle lirrüsüli min kablike inne rabbeke lezù mağfiretin ve zù ıkàbin eliymin.

Ey Ekmelerrüsül! Kefere ve cehele, o hasûd inadcılar tarafından sana, senden evvelki resûllere söylenenden gayrı bir şey söylenmiyor. Onlar onların ezâlarına sabr etdiler, onlara muzaffer oldular. Sen de o inadcıların ezâlarına sabret, elbette muzaffer kılınacaksın. Muhakkak senin Rabbin mü'minler üzerine mağfiret sâhıbidir. Şâyed ihlâs ile îmânlarında dururlarsa geçmiş ve gelecek günahlarına mağfiret eder. Îmânı kibirlerine yediremeyenlere karşı da elîm bir ıkab sâhıbidir.

44 — Velev ce'alnâhü kur'ànen a'cemiyyen lekàlù levlâ fussılet àyàtühu ea'cemiyyün ve arebiyyün kul hüve lilleziyne àmenù hüden ve şifäün velleziyne lâ yü'minùne fiy àzànihim vakrün ve hüve aleyhim amen üläike yünàdevne min mekànin be'ıydin.

Ey Peygamber-i Hak! Sana inzâl olunan Kur'an'ı a'cemî bir Kur'an yapsaydık, onun şânına olan şiddet-i buğzlarından dolayı: "Âyetleri tafsîl edilseydi ya" diyeceklerdi. Hak tarafından vahyy yolu ile Nebiyy-i Arabîye a'cemce mi?

Ey Resûl-i Zîşan! Onlara buyur: "Cidâli bırakın, bırakın. O Kur'an: Îmân edenler, emirlerine imtisâl, nehiylerinden ictinâb edenler, rumuz ve işârâtından, kasas ve ihbârından ibret alanlar içün hidâyet ve şifâdır. Hak yoluna götürür, yakîn ve tahkıka îsâl eder. Nefsleri cehl, dalâl ve sâir emrazdan şifâyâb eder. Îmân etmeyenlerin, kibr edip tasdik etmeyenlerin ise kulaklarında onların zâhirlerini ve bâtınlarını tehzîb edecek âyetlerini işidemeyecek bir ağırlık vardır. Ve o, onlara karşı körlükdür. Basarları da, basîretleri de, âfâkı da göremezler. İşte o sâha-i ızz-i huzurdan uzaklaşdırılanlara mekân-ı baîdden haykırılır.

45 — Ve lekad àteynà mùselkitàbe fahtülife fiyhi ve levlâ kelimetün sebekat min rabbike lekudıye beynehüm ve innehüm lefiy şekkin minhü müriybin.

Ey Ekmelerrüsül! Kitâbını tasdikde cidâl, ihtilâf ve tekzib, küfrde ısrar ve inâd edenlere üzülme. Azametin hakkı içün kemâl-i fazl u cûdumuzdan Mûsâ'ya o kitâbı (Tevrat'ı) verdik de onda ihtilâf edildi. Ba'zısı kabûl ba'zısı reddetdiler. Ve eğer Rabbinden onlardan zâlim olanların zulmünün cezâsı olarak mev'ud, ma'hud bir kelime geçmiş olmasa idi aralarında iş bitiriliverirdi. Hak'dan i'râz etdikleri hâlde gafletlerinin uzaması, intikaamın ânî tehakkuk etmemesi sebebiyle herhâlde onlar ondan; ya'ni Yevm-i Cezâda kazâ-i ilâhîden, mübrem hükmün tecellîsinden kuşkulu bir şekk içindedirler.

46 — Men amile sàlihan felinefsihî ve men esàe fe'aleyhà ve mà rabbüke bizallâmin lil'abiydi.

Kullarımızdan her kim ki iyi bir iş yapar, onun iyiliği kendine âiddir. Kezâ kötü yapanın da kötülüğü yine kendinedir. Yoksa Rabbin kullara zulümkâr değildir. İtâat edenlerin ecrini noksan vermez. İsyân edenlerin de cezâsını isyân etdikleri derecede verir, ziyâde vermez. O'nun zâtı itâat edenin itâatinden, isyân edenin isyânından münezzehdir.

إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِن ثَمَرَاتٍ مِّنْ أَكْمَامِهَا
وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ
أَيْنَ شُرَكَائِي قَالُوا آذَنَّاكَ مَا مِنَّا مِن شَهِيدٍ ﴿٤٧﴾ وَضَلَّ
عَنْهُم مَّا كَانُوا يَدْعُونَ مِن قَبْلُ وَظَنُّوا مَا لَهُم مِّن مَّحِيصٍ ﴿٤٨﴾
لَّا يَسْأَمُ الْإِنسَانُ مِن دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِن مَّسَّهُ الشَّرُّ فَيَئُوسٌ
قَنُوطٌ ﴿٤٩﴾ وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِّنَّا مِن بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ
لَيَقُولَنَّ هَٰذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّجِعْتُ
إِلَىٰ رَبِّي إِنَّ لِي عِندَهُ لَلْحُسْنَىٰ فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا
وَلَنُذِيقَنَّهُم مِّنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ ﴿٥٠﴾ وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنسَانِ
أَعْرَضَ وَنَأَىٰ بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَذُو دُعَاءٍ عَرِيضٍ ﴿٥١﴾
قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن كَانَ مِنْ عِندِ اللَّهِ ثُمَّ كَفَرْتُم بِهِ مَنْ أَضَلُّ
مِمَّنْ هُوَ فِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ ﴿٥٢﴾ سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ
وَفِي أَنفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ
بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٥٣﴾ أَلَا إِنَّهُمْ فِي
مِرْيَةٍ مِّن لِّقَاءِ رَبِّهِمْ أَلَا إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطٌ ﴿٥٤﴾

47 — İleyhi yüreddü ılmüssàati ve mà tahrücü min semeràtin min ekmàmihà ve mà tahmilü min ünsà ve lâ teda'u illâ bi'ılmihî ve yevme yünàdiyhim eyne şürekäiy kàlù àzennàke mà minnà min şehiydin.

Kıyâmetin vaktine teallûk eden ilm ve onun keyfiyyeti O'na havâle edilir. Hiçbir kimse ona muttali' olamaz. Kezâ O'nun ilm-i sübhânîsi olmaksızın o sınıf sınıf, cins cins meyvelerden biri tomurcuklarından çıkamaz. Ve O'nun ilmi olmaksızın ne bir dişi yüklü olur, ne vaz'-ı hamleder. Bütün umûr-ı gaybiyye O'na âiddir. Rahımlerde olanı O bilir. Ey Ekmelerrüsül! "Nerede imiş benim şeriklerim?" diye nidâ edeceği, Allah'ın intikam alacağı günü onlara beyân et. O gün müteessifâne, mahzûnâne diyecekler: "Bugün arzederiz huzûr-ı sübhânîne ki bizden hiçbir şâhid yok. Yâ Rabbenâ! Bizim hâlimizi sen biliyorsun."

48 — Ve dalle anhüm mà kànù yed'ùne min kablü ve zannù mà lehüm min mehıysın.

Önceden tapıp durdukları şeyler onların basar ve basîretlerinden gaaib olup gitmişler ve onlar kendilerine gelmişler amma nedâmetleri nâfi' olmamış, o anda Allah'a rücû'ları fâide vermemiş, tedârik ve ihtibar zamânı bitmiş, hiçbir kaçamak kalmadığını anlamışlardır.

49 — Lâ yes'emül'insànü min du'äilhayri ve in messehüşşerrü feyeùsün kanùtun.

İhsânı celbetmekde cibillî olan insan cezb-i menfaatden usanmaz. Şâyed kendisine bir şerr dokunursa, kudretullah'ın o şerri def'edeceğinden hemen ümmîdini keser, Allah'ın fazlından, sıa-i rahmet ü cûdundan kat'-ı ümmîd eder, ye'se düşer.

50 — Ve lein ezaknàhü rahmeten minnà min ba'di darräe messethü leyekùlenne hàzà liy ve mä ezunnüssà'ate

käimeten ve lein rücı'tü ilâ rabbïy inne liy ındehu lel-husnà felenünebbiennelleziyne keferù bimà amilù ve lenüziykannehüm min azàbin ğaliyzın.

Biz fazl u cûdumuzla onun bu sıkıntısından sonra tarafımızdan bir rahmet tatdırır da bütün eczâsını istihkaakı olmaksızın sürurlandırırsak mutlak Allah'dan i'râz ederek: "Bu benim hakkım. Ve mevhum, mev'ûd olan Kıyâmet zannetmem ki benim başıma dikilmiş olsun. Bilfarz peygamberlerin zu'metdikleri, kitabların söyledikleri gibi Rabbime döndürülecek olursam benim içün O'nun yanında istihkaakım olarak hâllerin en güzeli, kerâmâtın ekremi vardır" diye istihzâ ve tehekküm eder. O cezâ günü biz o küfredenlere, kudret ve kuvvetimizle istihzâ edenlere ne yapdıklarını haber vereceğiz. Onlara muhakkak halâsı olmayan galiz bir azab taddıracağız.

51 — Ve izä en'amnà alel'insàni a'reda ve neà bicànibihî ve izà messehüşşerrü fezù dü'äin ariydın.

Evet insâna nı'met verdiğimiz vakıt tuğyânın şiddetinden ve nihâyetsiz nankörlüğünden bizden uzaklaşır. Nı'metlerimize şükr ve iltifât etmez, yan büker. Kendisine şerr dokunuverdi mi de uzun uzun enine boyuna duâya dalar.

52 — Kul ereeytüm in kàne min ındillàhi sümme kefertüm bihî men edallü mimmen hüve fiy şikàkın be'ıydin.

Ey Peygamber-i Hak! Kur'an'ı inkâr edenlere buyur: "Söyleyin bakalım, bana haber verin: Eğer o Kur'an Allah tarafından münzel, O'nun tarafından nüzûlünde hiç şekk yok ve sıdkına, lâfzen ve ma'nen mu'ciz olduğuna dâir birçok burhanlar var da teemmülsüz, tedebbürsüz sonra siz ona küfretmişseniz; re'yinde, tariykında o uzak şikaaka düşenden daha şaşkın kim olur?"

53 — Senüriyhim àyàtinà fiyl'àfàkı ve fiy enfüsihim hattà yetebeyyene lehüm ennehülhakku evelem yekfi birabbike ennehu alâ külli şey'in şehiydün.

Ey cibillî olarak fıtrat-ı tevhıd üzere hâlkolunan, îmân ve irfan neş'esinde muvaffak olmak üzere kemâl-i keşf ü ayâna mazhar kılınmaklık kaabiliyetinde yaradılan! Vahdet-i zâtımıza hem âfakda; ekvân-ı hâriciyyenin her zerresinde, hem nefislerinde; ma'rifet-i Hak'ka en büyük delil ve vahdâniyyetimize en büyük burhân olan o varlıklarında âyetlerimizi ileride öyle göstereceğiz ki nihâyet hakk olduğu gibi onlara zâhir olacak, tebeyyün edecek. Hak'kın enfüsde ve âfakda zâhir oluşu, Ey Peygamber-i Hak! Rabbinin zâtı ile, bütün esmâ ve sıfâtiyle her şey'e şâhid ve hâzır oluşu şübhede olanlara kâfi değil mi?

54 — Elä innehüm fiy miryetin min likäi rabbihim elä innehu bikülli şey'in mühıytün.

Âgâh ol! Onlar kâinat âyinelerinde Sübhânehû Teâlâ'nın tecellî eden envârını göremiyorlar. Rablerinin likaasından, mütâlea-i vech-i kerîmden, şübhe içindeler.

Uyanın ki! O: Her şey'i, mezâhirinden, masnûâtından ne varsa istiklâl ve infirâd ile zât-ı sübhânîsiyle kesretsiz, şirketsiz, hulûlsüz, ittihadsız, ittisâlsiz, infisâlsiz ihâta etmiş, O'ndan gayrı vücud yok. Lâ ilâhe illallah.

—

Allah'ın tevfiykı, Sultân-ı Kevneyn'in inâyeti, Ehl-i Beyt ve Eshâb-ı bâsafâsının keremiyle Sûre-i Fussılet'den tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

سُورَةُ الشُّورٰى

Sûre-i Şûrâ

Şûrâ Sûresi Mekkî'dir.
Âyetleri : Elli üç
Kelimeleri : Sekiz yüz altmış altı
Harfleri : Üç bin seksen sekiz'dir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

حمٓ ﴿١﴾ عٓسٓقٓ ﴿٢﴾ كَذَٰلِكَ يُوحِيٓ إِلَيْكَ وَإِلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكَ ٱللَّهُ
ٱلْعَزِيزُ ٱلْحَكِيمُ ﴿٣﴾ لَهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلْأَرْضِ وَهُوَ ٱلْعَلِيُّ
ٱلْعَظِيمُ ﴿٤﴾ تَكَادُ ٱلسَّمَٰوَٰتُ يَتَفَطَّرْنَ مِن فَوْقِهِنَّ وَٱلْمَلَٰٓئِكَةُ
يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِمَن فِي ٱلْأَرْضِ أَلَآ إِنَّ ٱللَّهَ
هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٥﴾ وَٱلَّذِينَ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ ٱللَّهُ حَفِيظٌ
عَلَيْهِمْ وَمَآ أَنتَ عَلَيْهِم بِوَكِيلٍ ﴿٦﴾ وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ قُرْءَانًا عَرَبِيًّا
لِّتُنذِرَ أُمَّ ٱلْقُرَىٰ وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ يَوْمَ ٱلْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فَرِيقٌ
فِي ٱلْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي ٱلسَّعِيرِ ﴿٧﴾ وَلَوْ شَآءَ ٱللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَٰحِدَةً
وَلَٰكِن يُدْخِلُ مَن يَشَآءُ فِي رَحْمَتِهِۦ وَٱلظَّٰلِمُونَ مَا لَهُم مِّن وَلِيٍّ وَلَا
نَصِيرٍ ﴿٨﴾ أَمِ ٱتَّخَذُواْ مِن دُونِهِۦٓ أَوْلِيَآءَ فَٱللَّهُ هُوَ ٱلْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِ
ٱلْمَوْتَىٰ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٩﴾ وَمَا ٱخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِن شَيْءٍ
فَحُكْمُهُۥٓ إِلَى ٱللَّهِ ذَٰلِكُمُ ٱللَّهُ رَبِّي عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿١٠﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

Mevcûdâtı muhabbet-i zâtîsinin tecellîsiyle vâr eden (öyle bir tecellî ki: Bütün kemâlâtın menşeî), kâinâta Rahmân isminin tecellîsiyle ifâde-i vücud veren, havass-ı ibâdına Rahıym isminin tecellîsiyle benlik sevdâsını atdırıp iskaat-ı izâfât etdiren Allah'ın; Allah, Rahman, Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Hämïm.

2 — yn sïn käf.

Sûre-i celîlenin başındaki hurûf-ı kerîme rümûz-ı Hak olup, ma'nâ-i hakıkîsi Allahü Teâlâ ve Resûl-i Kibriyâsına ma'lûmdur. Ehlûllah-ı ızam hazerâtı ilham yoluyla hurûf-ı kerîmeden birçok ma'nâlar tahsîl etmişlerdir. Ezcümle:

Ha: Hayât-ı ezeliyyeye remz,

Mim: Muhabbet-ül kadîme remz,

Ayn: Ayniyyet-i zâtiyyeye ve ilm-i kadîme remz,

Sin: Sırr-ı hû'ya remz,

Kaf: Kıdem-i ezeliyyeye remzdir, ma'nâlarını zevkan vermişlerdir.

Yâ hâmil-i vahyy! Ey serâir-i kadere âgâh kılınmış, vahdet-i zâtiyyeye ârif!

3 — Kezàlike yùhıy ileyke ve ilelleziyne min kablikellàhül'-aziyzülhakıymü.

Ey Ekmelerrüsül! İşte Allah kitâbında sana ve senden ev-

velki enbiyâya ve resûllere kitab ve suhuflarında böyle vahyy veriyor. Zâtında mütevahhıd, mezâhirini, masnûâtını muhît, emr-i irsâlde, vahy ü ilhâm ü inzâlde müstakıl. Öyle azîz; her emrine gaalib, milkinde, melekûtunda cârî olan tedbîrâtında ve ef'âlinde öyle hakîm.

4 — Lehu mà fiyssemàvàti ve mà fiyl'ardı ve hüvel'aliyyül'azıymü.

Bütün Semâlardaki ve Arz'daki O'nundur. Tesarruf, îcad, i'dam, ibda', iâde hep O'nundur. O, milkinde ve melekûtunda öyle ulüvv ile müstakıldır. Öyle azîmdir, şânında, azametinde O'ndan büyük yokdur. Havl ü kuvvet ancak O'nundur.

5 — Tekàdüssemàvàtü yetefattarne min fevkıhinne velmeläiketü yüsebbihùne bihamdi rabbihim ve yestağfirùne limen fiyl'ardı elä innallàhe hüvelğafùrürrahıymü.

Semâlar kemâl-i haşyetullahdan, "Kahhâr" isminin tecellîsinden hemen hemen üstlerinden çatlayacak gibi titreşiyorlar. Kezâ melâike Allah'ın kahr u gadabından, O'nun haşyetinden hamd ile, azametini, saltanatının âsârını müşâhede ile ubûdiyyete devâm ederek Rablerini tesbih ediyorlar, ve O'nun emriyle, izniyle Arz'daki kimseler içün, hâlis muvahhıdler içün mağfiret diliyorlar.

Ey dalâl içinde yüzenler! Uyanın! Sizi ketm-i ademden izhâr eden Allah ve envâ'-ı lûtf u keremiyle terbiye eden Rabbiniz öyle gafûrdur; ihlâs ile tevbe etdiğiniz vakıt benlik günâhınızı örter. Öyle rahıymdir; tevbelerinizi kabûl eder.

6 — Velleziynettehazù min dùnihï evliyäallàhü hafiyzun aleyhim ve mä ente aleyhim bivekiylin.

Allah'dan başkasını ma'bûd edinenlere gelince: İlm-i sübhânîsi ile zatlarını, sıfatlarını, fi'llerini muhît olan Allah, onla-

rın da üzerlerine gözcü. Amellerini, niyyetlerini bilir, ona göre cezâlarını verir. Ey Resûl-i Ekremim! Sen onların işlerine vekil, fâsid amellerinden, kabih fi'llerinden halâsları içün kefil de değilsin. (Ahkâm-ı ilâhîmi yalnız teblîğ et geç.)

7 — Ve kezàlike evhaynä ileyke kur'ànen arebiyyen litünzire ümmelkurà ve men havlehà ve tünzire yevmelcem'ı lâ reybe fiyhi feriykun fiylcenneti ve feriykun fiyssa'ıyri.

Ve işte böyle biz sana nazmı ve üslûbu Arabî olan Kur'an'ı vahyetmekdeyiz ki onun inzârâtiyle Ümm-ül kurâya ve diğer memleket ahâlîsine haşr gününün, huzûr-ı sübhânîde o toplanma gününün dehşetini haber veresin, o korkuyu anlatasın da ona göre çekinsinler. O toplama gününde ictima'dan sonra hiç şübhe yok ki onlardan bir fırka makbûl ve mesrur Cennetde ve bir fırka da mahzun ve matrud Saîrde, Cehennemde.

8 — Ve lev şäallàhü lece'alehüm ümmeten vàhıdeten ve lâkin yüdhılü men yeşäü fiy rahmetihî vezzàlimùne màlehüm min veliyyin ve lâ nesıyrin.

Allah dileseydi hepsini bir ümmet yapardı. Fakat dilediğini fazl u keremiyle rahmetine koyuyor. Zâlimlere gelince onlara: Ne bir yâr, bir dost var, ne de bir yardımcı.

9 — Emittehazù min dùnihî evliyä'e fallàhü hüvelveliyyü ve hüve yuhyiylmevtà ve hüve alâ külli şey'in kadiyrün.

Yook onlar Allah'dan başka yâr, dost, şefi' edindiler. Kendi zu'mlarınca ittihâz etdikleri ilâh-ı mec'ulleri onlara zarardan başka bir menfaat vermedi. Fakat velî, dost; ulûhiyyetinde, rubûbiyyetinde müstakıl olan Allah'dır ancak. Kemâl-i kudreti, irâde ve ihtiyâriyle ölüleri O dirildir ve her şey'e kadîr O'dur.

10 — Ve mahteleftüm fiyhi min şey'in fehukmühu ilallàhi zàlikümullàhü rabbiy aleyhi tevekkeltü ve ileyhi üniybü.

Şeâir-i dinden ve meâlîm-i tevhıd ü yakînden ihtilâf etdiğiniz herhangi bir şey hakkında o şey sizin Hak yolunda yürümeniz içün müfîd midir, müfsid midir hükm vermek Allah'a âiddir. O'na tefvîz eder, Kitâbına, Resûlüne mürâcaat eder, öyle teabbüd, öyle imtisâl edersiniz. Orada ne emrolunmuşsa onunla âmil, ne nehyolunmuşsa ondan ictinâb eder, felâha kavuşursunuz, müdebbir-i hakıkî O'nu tanırsınız. İşte benim Allah'ım, benim Rabbim size böyle emrediyor "ihtilâfınızın hükmünü Kitâbımdan taleb edin" diyor. Ben ancak O'na güvenir ve hep O'na sığınırım. Bütün düşmanlarıma karşı O'nu vekîl ittihâz etdim. O, müsebbib-ül esbabdır, esbâba muhtac değildir fakat esbab O'na muhtacdır.

Nasıl hep O'na dayanmam? O'na sığınmam?

(Hämiym) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

فَاطِرُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا
وَّمِنَ الْاَنْعَامِ اَزْوَاجًا يَذْرَؤُكُمْ فِيْهِ لَيْسَ كَمِثْلِهٖ شَيْءٌ وَهُوَ
السَّمِيْعُ الْبَصِيْرُ ﴿١١﴾ لَهٗ مَقَالِيْدُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ يَبْسُطُ
الرِّزْقَ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيَقْدِرُ اِنَّهٗ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيْمٌ ﴿١٢﴾ شَرَعَ لَكُمْ
مِّنَ الدِّيْنِ مَا وَصّٰى بِهٖ نُوْحًا وَّالَّذِيْٓ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ وَمَا
وَصَّيْنَا بِهٖٓ اِبْرٰهِيْمَ وَمُوْسٰى وَعِيْسٰٓى اَنْ اَقِيْمُوا الدِّيْنَ وَلَا
تَتَفَرَّقُوْا فِيْهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِيْنَ مَا تَدْعُوْهُمْ اِلَيْهِ اَللّٰهُ يَجْتَبِيْٓ
اِلَيْهِ مَنْ يَّشَآءُ وَيَهْدِيْٓ اِلَيْهِ مَنْ يُّنِيْبُ ﴿١٣﴾ وَمَا تَفَرَّقُوْٓا
اِلَّا مِنْۢ بَعْدِ مَا جَآءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًاۢ بَيْنَهُمْ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ
مِنْ رَّبِّكَ اِلٰٓى اَجَلٍ مُّسَمًّى لَّقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَاِنَّ الَّذِيْنَ اُوْرِثُوا
الْكِتٰبَ مِنْۢ بَعْدِهِمْ لَفِيْ شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيْبٍ ﴿١٤﴾ فَلِذٰلِكَ فَادْعُ
وَاسْتَقِمْ كَمَآ اُمِرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ وَقُلْ اٰمَنْتُ بِمَآ
اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنْ كِتٰبٍ وَاُمِرْتُ لِاَعْدِلَ بَيْنَكُمْ اَللّٰهُ رَبُّنَا
وَرَبُّكُمْ لَنَآ اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمْ اَللّٰهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَاِلَيْهِ الْمَصِيْرُ ﴿١٥﴾

11 — Fàtırüssemàvàti vel'ardı ce'ale leküm min enfüsiküm ezvàcen ve minel'en'àmi ezvàcen yezre'üküm fiyhi leyse kemislihî şey'ün ve hüvessemiy'ulbesıyrü.

Semâları ve Arzı ketm-i ademden izhâr edip tedbîr, tedvîr, tanzîm eden O'dur. Sizi fıtrat-ı tevhıd üzere hâlk eden, neslinizin bekaası içün size kendilerinizden zevceler yaradan. Kezâ en'amdan, davarlardan çiftler hâlketmiş. O sizi bu sûretle üretip duruyor. Âlemdeki bu zuhûr, bedâyi'deki bu şehâdet hep O'nu yakînen bilesiniz, ârif olasınız içündür. Bu beyan onu gösteriyor. O'nun misli gibi bir şey yokdur. Ve o öyle semi', öyle basîr.

12 — Lehu mekàliydüssemàvàti vel'ardı yebsüturrizka limen yeşäü ve yakdirü innehu bikülli şey'in aliymün.

Semâvâtın ve Arz'ın hazînelerinin anahtarları O'nundur. O sûrî ve ma'nevî rızkı dilediğine bol bol verir, dilediğine de kısar. Çünki Allah ilm-i huzûrîsiyle her şey'i (her şey'in hayırlısını) bilir.

13 — Şere'a leküm mineddiyni mà vassà bihî nùhan velleziy evhaynä ileyke ve mà vassaynà bihî ibràhiyme ve mùsà ve ıysä en ekıymuddiyne ve lâ teteferrekù fiyhi kebüre alelmüşrikiyne mà ted'ùhüm ileyhi allàhü yectebîy ileyhi men yeşäü ve yehdîy ileyhi men yüniybü.

Allah size dînizin teâlîsi ile Dünyâ ve Âhıretde felâh bulmanız içün ahkâm-ı dîniyyesinden bir esas, bir hakıkat, tevhıdine vâsıl olacak bir tariyk-ı müstakım gösteriyor ki: Onu evvelce Nûh'a da vasıyyet etdik, o vasıyyeti Ey Peygamber-i Hak! Sana da vahyetdik. Ve İbrahim'e, Mûsâ'ya, Îsâ'ya dahi vasıyyet etmişizdir. Bunların hepsinden bir din yapdık. (O şer'-ı din nedir bilir misiniz?): Dîninizde dâima sebât edip dîni tutmak ve onda tefrikaya düşmemekdir. Onun içün "dîni doğru tutun, erkânını muhâfaza edin ve onda tefrikaya düşmeyin" buyuruluyor. (Zira müşterek din, dîn-i tevhıddir. O din tevhıd-i

zâta îsâl eder. Yalnız onu ikaame etme husûsunda peygamberlerin yolu ayrıdır. Yoksa asl-ı dinde ihtilâf yokdur. Hepsi Allah'ı beyân eder, tevhıd-i ilâhîyi i'lân eder.) Ey Ekmelerrüsül! İşte müşriklere da'vet etdiğin bu emir ağır geldi. Allah dilediğini kendine, tevhıdine seçer, ihlâs ile tefviz ve tevekkül edenleri de hidâyete erdirir.

14 — Ve mà teferrekû illâ min ba'di mà cäehümül'ılmü bağyen beynehüm ve levlâ kelimetün sebekat min rabbike ilä ecelin müsemmen lekudıye beynehüm ve innelleziyne ùrisülkitàbe min ba'dihim lefiy şekkin minhü müriybin.

Onların dinde tefrikaya düşmeleri (Allah'ın vahdâniyyeti, Resûlûllahın risâleti hakkında bir kısmının mü'min, bir kısmının kâfir olup ihtilâfa düşmeleri) ancak kendilerine ilm geldikden sonra olmuşdur. Bi'set-i Muhammediyyeyi bildikden sonra tefrikaya düşdüler. Bu da sırf aralarında bağyy, ihtiras, hased ve inaddan dolayıdır. Ey Ekmelerrüsül! Eğer onlara müntakım ismiyle tecellî etmemiz husûsunda ve cezâlarının imhâl ve te'hiri içün Rabbinden "müsemmâ bir ecele kadar, Kıyâmet gününe kadar" diye bir kelime (bir söz) geçmemiş olsaydı ihtilâfları anında hükm verilir, Dünyâda helâk olurlar, işleri olur, biterdi.

Onlardan sonra da arkalarından Kitâba vâris olan müşrikler, dalâl içinde kalan selefleri gibi kuvvetli bir şekk ve dalâl içinde kalmışlardır, onlar da bu yüzden seninle ihtilâfa düşmüşlerdir.

15 — Felizàlike fed'u vestekım kemä ümirte ve lâ tettebi' ehväehüm ve kul àmentü bimä enzelallàhü min kitàbin ve ümirtü lia'dile beyneküm allàhü rabbünà ve rabbüküm lenä a'màlünà ve leküm a'màlüküm lâ huccete beynenà ve beyneküm allàhü yecme'u beynenà ve ileyhilmesıyrü.

Ey Ekmelerrüsül! Onun içün sen durma tevhıde da'vet et, emrolunduğun gibi doğru ol,* onların heveslerine tâbi' olma ve buyur ki: "Ben tariyk-ı Hak'kı ve tevhıdi gaayet vâzıh, âşikâr beyân eden Allah'ın indirdiği Kitâba îmân etdim ve aranızda adâlet-i ilâhiyye ile adâlet yapmaya emrolundum. Rabbim tarafından bu türlü vahyy ve ilhâm olundum. Bütün kullarının umûrunu tedbîr eden Allah, hem bizim Rabbimizdir, hem sizin Rabbinizdir. Gaaye: Hidâyet ve irşadla terbiyenizdir. Ind-ı sübhânîden gönderilen kitablar, resûller hep bunun içündür. Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz de size. Sizinle aramızda huccet yok. Husûmet kalmamışdır. Biz Allahımıza ibâdet ederiz, Dîn-i İslâm üzere yürürüz. Siz de esnâma ibâdet eder onun üzerine yürürsünüz. Artık hakk zâhir olmuşdur, kavgaya meydan kalmamışdır. Allah Kıyâmetde bizi de sizi de hepimizi bir araya getirecek.

Nasıl bir araya toplanmayız?

Merci'-i küll O'dur. Hepimizin dönüşü O'nadır."

(Fàtırüssemàvàti vel'ardı...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

* Nazm-ı kerîmin ma'nâ-i işârîsi Sûre-i Hûd'da geçmişdi. Bak.

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللّٰهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ لَهُ حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةٌ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ ﴿١٦﴾
اللّٰهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ ۗ وَمَا يُدْرِيكَ
لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ ﴿١٧﴾ يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا ۚ
وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا ۙ وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ ۗ أَلَا
إِنَّ الَّذِينَ يُمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿١٨﴾ اللّٰهُ
لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ ۚ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ
﴿١٩﴾ مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ ۚ وَمَنْ
كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ
مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ
يَأْذَنْ بِهِ اللّٰهُ ۚ وَلَوْلَا كَلِمَةُ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ ۗ
وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢١﴾ تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْفِقِينَ
مِمَّا كَسَبُوا وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ ۗ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا
الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ ۚ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ
عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ ذٰلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ﴿٢٢﴾

16 — Velleziyne yühäccùne fiyllâhi min ba'di mestüciybe lehu hüccetühüm dàhıdatün ınde rabbihim ve aleyhim ğadabün ve lehüm azàbün şediydün.

Bu kadar vuzûh ile ma'rifet ve yakîn hâsıl oldukdan sonra, Allah hakkında vâhî mugaalâtalarla ihticâca kalkışanların, inad ve inkâr ile İslâmı ibtâl etmeye çalışanların Rabları huzûrunda bütün huccetleri bâtıldır. Onlar inad ve cidâlleri sebebiyle Allah'ın gadabına ve hak etdikleri şiddetli bir azâba uğrayacaklardır.

17 — Allàhülleziy enzelelkitàbe bilhakkı velmiyzàne ve mà yüdriyke le'allessà'ate kariybün.

Kullarının umûrunu tedbîr ve ıslâh eden O Allah ki onların ıslah ve irşâdı içün hakka dâir kitab ve miyzan indirdi. (Kitâb ile: hakk ile bâtıl ayrılıyor, hâlk müsâvî sûretde hakkını alıyor, ameller, ihlâslar tartılıyor. Evet, amelleriniz, ahlâkınız, ahvâliniz, etvârınız hepsi dîn-i müstakımde, şer'-i kavîmde tartılır.) Ne bilirsin? Belki Kıyâmetin vuku'u yakındır.

18 — Yesta'cilü bihelleziyne lâ yü'minùne bihà velleziyne àmenù müşfikùne minhà ve ya'lemùne ennehelhakku elä innelleziyne yümàrùne fiyssà'ati lefiy dalâlin be'ıydin.

Onu inkâr edenler, inad ve kibirlerinden dolayı tasdik etmeyenler onun acele gelmesini isterler. Îmân edenler, orada bir huzurda hisab vereceklerine inananlar ise Hak'kın vaîdinden korkar, sakınırlar, onun içün zâd u zahîre toplamadan, ansızın gelirse ne yaparız diye tir tir titrerler. Zira onlar yakînen bilirler ki onun gelmesi muhakkak.

Uyanın ki! O, Kıyâmet hakkında mücâdele edenler herhâlde Hak'dan uzak bir dalâl içindedirler.

19 — Allàhü letıyfün bi'ıbàdihî yerzüku men yeşä'ü ve hüvelkaviyyül'aziyzü.

Hâdisat ve tasavvuratdan münezzeh olan Allah kullarına çok lûtufkârdır. (Onların ihlâs ile kendisine ma'bûdün bilhak olarak îmân etmelerine karşılık kendilerini ahkâm-ı nefsâniyyeye mahkûm olmakdan kurtarır, Hak'da fânî olmak zevklerini taddırır.) Her dilediğini bir sûretle merzuk kılar. Rızk-ı ma'nevî ihsân eder, taltîf eder, derecât-ı âliyyeyi bahşeder.

Nasıl dilediğine vermez?

Bütün makdûrâtına O öyle kavî, kadîr, kaadir, muktedir. Öyle azîz; mutlak murâdâtına gaalib.

20 — Men kàne yüriydü harsel'àhıreti nezid lehu fiy harsihî ve men kàne yüriydü harseddünyà nü'tihî minhà ve mà lehu fiyl'àhıreti min nasıybin.

Her kim Dünyâda a'mâl-i sâliha, ahlâk-ı hamîde ekmiş de Âhıret ekimi isterse biz ona ekinini kat kat ziyâdesiyle veririz, lezzât-ı rûhâniyye mahsûlâtı toplatdırırız. Her kim de Dünyâ ekimi isterse ona da ondan veririz. Fakat Âhıretde onun hiçbir nasîbi yokdur.

21 — Em lehüm şürekâü şere'ù lehüm mineddiyni mà lem ye'zen bihillàhü ve levlâ kelimetülfasli lekudıye beynehüm ve innezzàlimiyne lehüm azàbün eliymün.

Yoksa İns şeytanlarından, cin şeytanlarından müşriklerin şerikleri var da, onlara dinden, Allah'ın izin vermediği şeyleri meşrû' kıldılar, ziynetlendirdiler öyle mi? (Gayr-ı meşrû' şeyleri dinden imiş gibi gösteren ma'budları mı var?) Eğer o fasıl kelimesi geçmemiş olsa idi, zulmlerinin cezâsının Yevm-i Cezâ'ya te'hir edilmesine hükm-i ilâhî sâdır olmasa idi, aralarında hükm icrâ edilir, iş olup biterdi. Kendi re'y-i fâsidelerine ve ihvân-ı şeyâtîne mütâbaatları dolayısiyle hudûd-ı ilâhîyi tecâvuz eden zâlimler içün elîm bir azab vardır.

22 — Terezzâlimiyne müşfikıyne mimmâ kesebù ve hüve

vâkıun bihîm velleziyne âmenû ve amilussâlihâti revdàtilcennàti lehüm mà yeşäüne ınde rabbihim zàlike hüvelfadlülkebiyrü.

Kudretle azamet yarışına çıkan, kalb-i rahmânîsini atıp kalb-i hayvânîsinde kalan zâlimlerin yapmış oldukları fenâlıklardan kendi elleriyle birikdirmiş oldukları ah'ların vebâllerinden tir tir titrediklerini, ne kadar telâş içinde olduklarını fakat tedârik ve telâfî zamânının da geçmiş bulunduğunu sen göreceksin. Bununla berâber kezâ yine göreceksin Ey Râî-i mu'teber ki: Resûllerin bildirdiği gibi Allah'a îmân edenler ve o îmânlarının iktizâsı amel-i sâlih işleyenler, ahlâkları ile her zerrede Hak'kın sıfat, ef'âl ve esmâ tecellîlerini gördüklerini isbât edenler Neş'e-i Uhrâ'da ya'ni Kıyâmetde kemâl-i itâat ve inkıyadlarının derecelerine nâil olacaklar, Cennet ravzalarında bulunacaklar, Rablerinin yanında arzu etdiklerine nâil olacaklar. İşte bu erbâb-ı inâyet ve eshâb-ı tevhıdin nâil oldukları fazl, o: büyük fazldır, büyük.

(Velleziyne yühäccüne fiyllâhi...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

ذٰلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللّٰهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ ؕ
قُلْ لَّآ اَسْـَٔلُكُمْ عَلَيْهِ اَجْرًا اِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبٰى ؕ وَمَنْ يَّقْتَرِفْ
حَسَنَةً نَّزِدْ لَهٗ فِيهَا حُسْنًا ؕ اِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ شَكُوْرٌ ﴿٢٣﴾ اَمْ
يَقُوْلُوْنَ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا ۚ فَاِنْ يَّشَاِ اللّٰهُ يَخْتِمْ عَلٰى قَلْبِكَ ؕ وَيَمْحُ
اللّٰهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمٰتِهٖ ؕ اِنَّهٗ عَلِيْمٌۢ بِذَاتِ الصُّدُوْرِ ﴿٢٤﴾
وَهُوَ الَّذِيْ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهٖ وَيَعْفُوْا عَنِ السَّيِّاٰتِ
وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُوْنَ ۙ ﴿٢٥﴾ وَيَسْتَجِيْبُ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ
وَيَزِيْدُهُمْ مِّنْ فَضْلِهٖ ؕ وَالْكٰفِرُوْنَ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيْدٌ ﴿٢٦﴾ وَلَوْ
بَسَطَ اللّٰهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهٖ لَبَغَوْا فِي الْاَرْضِ وَلٰكِنْ يُّنَزِّلُ بِقَدَرٍ
مَّا يَشَآءُ ؕ اِنَّهٗ بِعِبَادِهٖ خَبِيْرٌۢ بَصِيْرٌ ﴿٢٧﴾ وَهُوَ الَّذِيْ يُنَزِّلُ الْغَيْثَ
مِنْۢ بَعْدِ مَا قَنَطُوْا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهٗ ؕ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيْدُ ﴿٢٨﴾ وَمِنْ
اٰيٰتِهٖ خَلْقُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَثَّ فِيْهِمَا مِنْ دَآبَّةٍ ؕ وَهُوَ
عَلٰى جَمْعِهِمْ اِذَا يَشَآءُ قَدِيْرٌ ﴿٢٩﴾ وَمَآ اَصَابَكُمْ مِّنْ مُّصِيْبَةٍ فَبِمَا
كَسَبَتْ اَيْدِيْكُمْ وَيَعْفُوْا عَنْ كَثِيْرٍ ؕ ﴿٣٠﴾ وَمَآ اَنْتُمْ بِمُعْجِزِيْنَ
فِي الْاَرْضِ ۚ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا نَصِيْرٍ ﴿٣١﴾

23 — Zàlikelleziy yübeşşirullàhü ıbàdehülleziyne àmenù ve amilussàlihàti kul lä es'elüküm aleyhi ecren illelmeveddete fiylkurbà ve men yakterif haseneten nezidlehu fiyhà husnen innallàhe ğafùrün şekùrün.

İşte bu zikrolunan fevz ü fazl, bunlar o müjdelerdir ki; Allah, vahdet-i zâtına îmân edip amel-i sâlih işleyen kullarına tebşîr buyuruyor. Ey Peygamber-i Hak! Söyle ki: "Sizlere yapdığım teblîgat ve tebşîrât içün sizden asla hiçbir ecr istemem, kat'iyyen dünyevî bir menfaat taleb etmem. Bu teblîgaatıma, bu tebşîrâtıma karşılık istediğim ancak Ehl-i Beytime karşı meveddet ve muhabbetdir. O da sizin onlardan istifâde ve istirşâdınız içündür. Onlar fıtrat-ı tevhıd-i zâtî ve fıtnat-i ma'rifet-i zâtiyye üzere hâlkolunmuşlardır."* Her kim Resûlûllaha ve Ehl-i Beytine mütâbaatla bir iyilik, bir güzellik kazanırsa ona onda kerâmât-ı uhreviyye olarak taraf-ı sübhânîmizden tefaddulen ve ihsânen daha ziyâde bir güzellik, bir mükâfat veririz. Kullarının zamâir ve niyyetlerine muttali' olan Allah, rızâ-i sübhânîsi içün Habîb-i Edîbini ve Ehl-i Beytini seven kimsenin zünûbu hakkında gafûrdur. Şekûrdur; iyilik edenlerin mükâfâtını artdırır, az ameli de ınd-i ilâhîde makbûl olur.

24 — Em yekùlùnefterà alellàhi keziben fein yeşeillâhü yahtim alâ kalbike ve yemhullàhülbàtıle ve yühıkkulhakka bikelimàtihî innehu aliymün bizàtissudùri.

Yoksa o inadcı münkirler, müşrikler nübüvvet ve risâlet rütbesini inkâr mı ediyorlar? "(Muhammed aleyhissalâtü vesselâm) iddiâsını tervîc içün Allah'a kendiliğinden bir yalanı mı iftirâ etdi" diyorlar. Bütün mezâhir ve masnûâtından zâtı ile ganiyy olan Allah, dilerse senin de kalbini üstünden mühürleyi-

* Resûl-i Zîşân Efendimize: "Nazm-ı kerîmdeki karâbetden murâd-ı ilâhî nedir?" diye istifsâr edildiğinde: "Ali, Fâtıme ve iki oğulları (Hasen, Hüseyn)" buyurmuşlardır.

verir. Kezâ alîm ü hakîm olan Allah dilerse, meşiyyet-i sübhânîsi teallûk ederse kelimâtı ile bâtılı mahveder, hakkı sâbit kılar. Çünki O, ilm-i huzûru ile bütün sînelerde ne varsa künhünü bilir.

O Sübhânehû Teâlâ sadırlarda meknûn olanı nasıl bilmez?

25 — Ve hüvelleziy yakbelùttevbete an ıbàdihî ve ya'fù anisseyyiàti ve ya'lemü mà tef'alùne.

O, kullarının nâdim olarak, ihlâs* ve kemâl-i huşû' ile yapdıkları tevbelerini** kabûl eder ve tevbeyi kabûlden sonra gaf-

---

* İhlâs: Hak'dan başkasının muttali' olamayacağı bir amel-i kalbîdir ki, Allah'a bütün mevcûdiyyetinle ubûdiyyet edip bu kulluğa başkasını müşterek kılmamakdır. Onun içün a'mâli her nev'i şâibeden tasfiye etmelidir. İhlâs: Riyânın zıddıdır. Riyâsız yapılan amel, ihlâsdır. Bir emr-i peygamberîde: "Kıyâmet gününde ihlâs ile şirk gelirler, huzûr-ı sübhânîde yerleşirler. Cenâb-ı Hak ihlâsa der ki: "Sen ehlinle birlikde Cennete git", şirke de: "Sen de ehlinle berâber Cehenneme git" buyurulmuşdur.

İhlâs: İnsânı Hak'kın muhabbetine mazhar kılar. Buyuruluyor ki: "Cenâb-ı Hak bir kulunu severse: "Yâ Cibril! Ben filânı sevdim, sen de onu sev" buyurur. Cebrâil aleyhisselâm da onu sever. Ve bilcümle semâ ehline nidâ ederek: "Allahü Teâlâ filânı sevmişdir, siz de onu seviniz" der ve ehl-i semâ da onu sever. Sonra da ehl-i arzda (Süedâ zümresine) o kimseye muhabbet etme hissi verilir.

Hakıkî muhabbet ise: Kalbin bütün nefsânî bulanıklıkdan, kedûrât-ı nefsiyyeden sâlim olması tehakkuk etdikden sonra vücûde gelir. Ve muhabbetullah bir kalbde karargâhını kurarsa o kalbden gayre muhabbet hissi derhâl çıkar.

** Tevbe lûgatde: "Rücû'" ve "İnâbe" ma'nâsınadır. Resûl-i Ekrem Efendimiz: "İnsanlar! Ölmezden evvel Hâlikınıza rücû' ve inâbe ediniz" diye buyurmuşlardır.

Tevbe iki kısımdır:

Avâmın tevbesi.

Havâsın tevbesi.

Avâmın tevbesi üç mertebedir:

Birinci mertebe: Avâm-ı mü'minin tevbesidir ki: Sehv ü gaflet ve nisyân ile meydâna gelen küçük günahlardan tevbedir.

Bir tevbe de vardır: Bilmeyerek bir fenalık yapılıp da hemen akabinde yapılan tevbedir.

let sebebiyle sâdır olan kötülüklerinden vazgeçer, afveder. Ve zâhirde, bâtında her ne yaparsanız alettafsil bilir.

26 — Ve yesteciybülleziyne àmenù ve amilussàlihàti ve yeziydühüm min fadlihî velkàfirùne lehüm azàbün şediydün.

Ve îmân edip amel-i sâlih işleyen kimselerin rahmet-i sübhânîsiyle tevbelerini kabûl ederek duâlarına icâbet buyurur. Fazl u kerem ü cûdundan ihlâs ve hayâlarına bedel onlara istediklerinden daha ziyâde verir. Hak ve hakıkati örtenlere, bâtılı hakk sûretinde göstermek isteyen kâfirlere gelince: Allah'ın türlü türlü nı'metlerine nankörlük etdiklerinden, tuğyân etdiklerinden dolayı onlara şiddetli bir azab vardır.

27 — Velev besetallàhürrizka li'ıbàdihî lebeğav fiyl'ardı ve lâkin yünezzilü bikaderin mà yeşâ'ü innehu bi'ıbàdihî habiyrün besıyrün.

Tevbedeki esaslar:

Geçmiş günahlara nedâmet. Derhâl günah işlemeyi terk ve bu hususda azimkârâne sebat.

Redd-i mezâlim. Geçmiş namazları temâmen kazâ.

Nefse ma'sıyyet zamânında verdiği lezâiz yerine Hak'ka tâatde nefse ezâ vermek.

Seher vakıtlerinde ağlamak.

Bir de kâfirlerin tevbesi vardır ki: Bu ancak îmân ve islâm ile mümkindir.

Hâss-ül hâs olan zevât-ı âliyyenin tevbesine gelince: Bunların tevbesi: Kalbin zikr-i Hak'dan mâadâsiyle iştigaali mûcib bir hâlden tevbe etmekdir.

Tevbe: Her makaamın esâsı, her miftâhın kıvâmı ve her hâlin miftâhıdır.

Tevbe: Bütün makaamâtın evvelidir ve binâya nisbetle arz ve arsa gibidir.

Tevbesi olmayan, sâhıb-i hâl ve sâhıb-i makaam olamaz.

İnâbe: Allahü Teâlâ'nın sana karşı kemâl-i kudretinden havf üzere bulunmaklığındır. İstihyâdır. Allah'ın sana senden yakîn olduğundan hayâ etmekliğindir.

Allah şâyed küfran ve nisyân üzerine olan kullarına rızkı genişletseydi, bol bol yaysaydı Arz üzerinde daha azarlar, zulmün zirvesine çıkarlardı. (Kibirlerinden, taşkınlıklarından dolayı da hiç kimse yanlarından geçemezdi.) Velâkin sünnet-i sübhânîsinin ve hıkmetinin iktizâsı rızkı dilediği kadar bir mikdâr ile indiriyor. Çünki O, kullarının bütün hâllerinden, isti'dadlarından habîrdir, basîrdir; onlarda ne gizlidir, ne zâhir olacakdır bilir, görür.

Kullarının serâirini, onların zamâirini nasıl bilmez?

28 — Ve hüvelleziy yünezzilülğayse min ba'di mà kanetù ve yenşürü rahmetehu ve hüvelveliyyülhamiydü.

O öyledir ki: İlmi ve hıkmetinin iktizâsı kulları ümmîdini kesmişlerken, rahmeti, yağmuru yağmayacak diye ye's içindelerken yağmuru indirir ve rahmetini neşr eder. O öyle veliyy, öyle hamîddir. Bütün mezâhirin, her zerrenin hamdine ancak O lâyıkdır.

29 — Ve min àyàtihî halkussemàvàti vel'ardı ve mà besse fiyhimà min däbbetin ve hüve alâ cem'ıhim izà yeşäü kadiyrün.

O Semâlar'ın ve Arz'ın yaradılışı ve onlarda üretdiği canlı, hareketli her dâbbenin üredilişi de O'nun âyâtındandır, kudret-i sübhânîsini beyân eden alâmetlerdendir. Hem O dilediği zaman onları toplamağa kaadirdir.

30 — Ve mä esàbeküm min musıybetin febimà kesebet eydiyküm ve ya'fù an kesiyrin.

Başınıza her ne musıbet geldiyse o, kendi ellerinizin kazancıyladır. Hâlbuki Sübhânehû Teâlâ birçok meâsînizden vazgeçer, günâhınızı musıbet ta'kib etmez. Eğer her ma'sıyyetinizi adli sebebiyle musıbet ta'kib etseydi, mağfiret ve tahfîf edilmeseydiniz âciz, makhûr olurdunuz.

31 — Ve mä entüm bimu'ciziyne fiyl'ardı ve mà leküm min dùnillâhi min veliyyin ve lâ nesıyrin.

Fakat siz O'nu Arz'da âciz bırakacak değilsiniz. Siz O'nun kabza-i kahrındasınız. Ve size Allah'dan başka ne bir veliyy, bir hâmî, umûrunuzu muhâfaza edecek, zararlardan koruyacak ne bir nesıyr, düşmânınıza karşı yardım edecek, sizden onu def'edecek bir mededkârınız yokdur.

(Zàlikelleziy yübeşşirullàhü...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَمِنْ اٰيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْاَعْلَامِ ﴿٣٢﴾ اِنْ يَشَاْ يُسْكِنِ الرِّيحَ
فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلٰى ظَهْرِهِ اِنَّ فِي ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ
شَكُورٍ ﴿٣٣﴾ اَوْ يُوبِقْهُنَّ بِمَا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ ﴿٣٤﴾ وَيَعْلَمَ
الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي اٰيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٣٥﴾ فَمَا اُوتِيتُمْ
مِنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللّٰهِ خَيْرٌ وَاَبْقٰى لِلَّذِينَ
اٰمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٣٦﴾ وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَٓائِرَ الْاِثْمِ
وَالْفَوَاحِشَ وَاِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ ﴿٣٧﴾ وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا
لِرَبِّهِمْ وَاَقَامُوا الصَّلٰوةَ وَاَمْرُهُمْ شُورٰى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
يُنْفِقُونَ ﴿٣٨﴾ وَالَّذِينَ اِذَا اَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ ﴿٣٩﴾ وَجَزٰٓؤُا
سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَاَصْلَحَ فَاَجْرُهُ عَلَى اللّٰهِ اِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾ وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَاُولٰٓئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ
﴿٤١﴾ اِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَظْلِمُونَ النَّاسَ وَيَبْغُونَ فِي الْاَرْضِ بِغَيْرِ
الْحَقِّ اُولٰٓئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٤٢﴾ وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ اِنَّ ذٰلِكَ
لَمِنْ عَزْمِ الْاُمُورِ ﴿٤٣﴾ وَمَنْ يُضْلِلِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَلِيٍّ مِنْ بَعْدِهِ وَتَرَى
الظَّالِمِينَ لَمَّا رَاَوُا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ اِلٰى مَرَدٍّ مِنْ سَبِيلٍ ﴿٤٤﴾

32 — Ve min àyàtihilcevàri fiylbahri kel'a'lâmi.

Kezâ O'nun vilâyet-i kâmilesine ve tedbîrât-ı şâmilesine delâlet eden âyetlerdendir: Denizde dağlar gibi yürüyen gemiler.

33 — İn yeşe' yüskinirriyha feyazlelne revàkide alâ zahrihî inne fiy zàlike leàyàtin likülli sabbàrin şekùrin.

O dilerse o rüzgârı durduruverir de gemiler deryânın sırtı üzerinde dura kalırlar. Hiç şübhe yok ki bunda Allah'ın nı'metlerine şükredenler, nehyetdiği şeylerde nefislerini hapsedip sabredenler içün âyetler, vâzıh ibretler vardır.

34 — Ev yùbıkhünne bimà kesebù ve ya'fü an kesiyrin.

Yâhud onları buhl, hased, hırs, ahlâk-ı mezmûme ile kazandıkları günahların cezâsı olarak helâke sürükler, gemileri batırırız, içindekileri de garkederiz. Bununla berâber birçoğundan da o günâhı afv buyurur, batırmayız, varta-i helâkden kurtarırız.

35 — Ve ya'lemelleziyne yücàdilùne fiy àyàtinà mà lehüm min mehıysın.

Âyetlerimiz hakkında mücâdele edenler, kibr ve inâd ederek iktizâsiyle amel etmeyip düşman kesilenler bilmiş olsunlar ki: Onların helâkine irâdemiz, intikaamımız teallûk etdi mi kendileri içün azâbımızdan kaçacak yer yokdur. (Ne öğündükleri malları, ne güvendikleri evlâdları, ne kibr ü iftiharlarına sebeb olan cahları onları kurtaramıyacakdır.)

36 — Femä ùtiytüm min şey'in femetà'ulhayàtiddünyà ve mà ındallàhi hayrün ve ebkà lilleziyne àmenù ve alâ rabbihim yetevekkelùne.

Size verilmiş bulunan şeyler hepsi Dünyâ hayâtının geçici

metâ'ıdır, bekaası yokdur. O hâlde hakîrdir. Neticesi bol bol hasret, uzun uzun nedâmetden ibâretdir. Amma Allah yanındaki ya'ni lezzât-ı rûhâniyye ve kerâmât-ı ma'neviyyeden verilen mükâfât ise elbette Dünyâ metâ'ından daha hayırlıdır, daha bekaalıdır. Fakat onlar o kimseler içündür ki: Îmân etmişlerdir. Evet, Hak'kın vahdâniyyetine, esmâ ve evsâfının kemâlâtına, bu mezâhirin O'nun esmâ-i sübhânîsi ve sıfât-ı sübhânîsinin tecellîsiyle zâhir olduğuna inanırlar, makaam-ı rızâ ve makaam-ı teslimde temekkün ederler. Esbâb-ı âdiyyeye değil, Rablerine i'timâd ederler, güvenirler.

37 — Velleziyne yectenibùne kebäirel'ismi velfevàhışe ve izà mà ğadıbùhüm yağfirùne.

Ve onlar öyle kimselerdir ki: Günâhın büyüklerine, gizli ve âşikâre şirke, fevâhışe, günâh-ı sağâire –ki neticesi kebâire varır– bu günahlara, çirkinliklere, hayâsızlıklara uzak bulunurlar. Ve öfkelenip gadablandıkları vakıt (öfkelerini, gadablarını hazmedip) kusur örterler, afv u setrde bulunurlar.

38 — Velleziynestecàbù lirabbihim ve ekàmussalâte ve emrühüm şùrà beynehüm ve mimmà rezaknàhüm yünfikùne.

Ve onlar öyle kimselerdir ki: Rablerinin da'vetine icâbet edip, Dünyâ garazlarından âzâde olarak sırf Rablerinin rızâsını taleb etmek üzere tâat, ibâdet, hayrat ve hasenatda bulunurlar. Bununla berâber namazı kılmakdadırlar. Ve Dünyâ ve Âhırete teallûk eden bütün işlerini aralarında istibdad olmaksızın müşâvere ederler, danışarak o işleri görürler. (Sahte benliklerine güvenmezler, "âmirim aklımdır, vicdânım hâkimim" diyerek sırf nefsânî, tek başına iş yapmazlar.) Kendilerine kısmet etdiğimiz rızklardan, bizim verdiğimizi bilerek, minnet altında bırakmaksızın bir kısmını bizim yolumuzda fukarâya, eshâb-ı ihtiyâca, âcizlere rızâmızı taleb ederek infâk ederler, hayra harcederler.

39 — Velleziyne izä esàbehümülbağyü hüm yentesırùne.

Ve onlar öyle ahlâk sâhıbi kimselerdir ki: Kendilerine bağyy, haklarına bir zâlim, bir düşman tarafından tecâvuz edildiği vakıt onlar yardımlaşırlar.

40 — Ve cezäü seyyietin seyyietün mislühà femen afà ve asleha feecrühu alellàhi innehu lâ yühıbbüzzàlimiyne.

Ben-i nev'ınden bir kimseden sana bir seyyie, bir kötülük isâbet ederse, seyyiâtının, kötülüğünün cezâsı da onun misli kötülükdür. O seyyieden, o kötülükden ziyâde olmayacakdır. Amma Allah içün her kim de afvedip ıslâh ederse, seyyieye seyyie ile mukaabele etmezse onun da ecri Allah'adır. Onun karşılığını fazl u cûdu ile Allahü Teâlâ ikrâm eder. Bununla berâber Allahü Teâlâ adâlet-i zâtiyyesi hasebiyle zâlimleri, hudûd-ı ilâhîyi tecâvuz edenleri sevmez.

41 — Ve lemenintesare ba'de zulmihî feüläike mà aleyhim min sebiylin.

Her kim zâlimîne galebe ederse, zulm olundukdan sonra zulme uğrayan; zâlimden intikaamını alırsa artık onlara cezâ vermek içün yol yokdur. Zira onlar ruhsat-ı şer'ıyye ile intikamlarını almışlardır. (Fazlası tecâvuz olur bu kerre onlar da zâlim olurlar.)

42 — İnnemessebiylü alelleziyne yazlimùnennàse ve yebğùne fiyl'ardı biğayrilhakkı üläike lehüm azàbün eliymün.

Yol ancak o müsrifler üzerine ki: Nâs'a zulmediyorlar, bağyediyorlar. Zulmleriyle, tuğyanlariyle Arz'da haksız olarak fesad çıkarıyorlar. İşte o hudûd-ı ilâhîyi tecâvuz edenlere, onlara Neş'e-i Uhrâ'da elîm bir azab vardır.

43 — Ve lemen sabere ve ğafere inne zàlike lemin azmil'-ümùri.

Mazlûmînden her kim de sabreder, intikam almaksızın Allah'a dönerek afveder, suç örterse, kudret ve ruhsat olduğu hâlde bu afv, erbâb-ı inâyetin kârıdır. Teslim ve rızâ makaamına mazhar olan büyüklerin umûrundandır.

44 — Ve men yudlilillâhü femà lehu min veliyyin min ba'-dihî ve terezzàlimiyne lemmà reevül'azàbe yekùlùne hel ilâ mereddin min sebiylin.

Kahr u celâlinin iktizâsı her kimi de Allah şaşırdır, tevhıdin yolundan çıkarırsa artık ondan sonra ona hiçbir veliyy yokdur. Ey görüşü mu'teber! Zâlimlerin, o, cahlariyle, servetleriyle, emvâliyle, evlâdiyle gururlanan, Dünyâda tefâhur eden mütekebbirînin azab etrâfını kuşadıp onlar azâbı gördükleri vakıt, ıztırab ve ıztırarlarından Dünyâya dönmek husûsunda hasretle: "Acaba Dünyâ'ya dönmeye bugün bizim içün bir yol var mıdır?" dediklerini göreceksin.

(Ve min àyàtihilcevàri...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَتَرٰىهُمْ يُعْرَضُوْنَ عَلَيْهَا خٰشِعِيْنَ مِنَ الذُّلِّ يَنْظُرُوْنَ مِنْ طَرْفٍ
خَفِيٍّ ؕ وَقَالَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْٓا اِنَّ الْخٰسِرِيْنَ الَّذِيْنَ خَسِرُوْٓا اَنْفُسَهُمْ
وَاَهْلِيْهِمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ ؕ اَلَآ اِنَّ الظّٰلِمِيْنَ فِيْ عَذَابٍ مُّقِيْمٍ ﴿٤٥﴾
وَمَا كَانَ لَهُمْ مِّنْ اَوْلِيَآءَ يَنْصُرُوْنَهُمْ مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ ؕ وَمَنْ يُّضْلِلِ
اللّٰهُ فَمَا لَهٗ مِنْ سَبِيْلٍ ؕ ﴿٤٦﴾ اِسْتَجِيْبُوْا لِرَبِّكُمْ مِّنْ قَبْلِ اَنْ يَّاْتِيَ يَوْمٌ
لَّا مَرَدَّ لَهٗ مِنَ اللّٰهِ ؕ مَا لَكُمْ مِّنْ مَّلْجَاٍ يَّوْمَئِذٍ وَّمَا لَكُمْ
مِّنْ نَّكِيْرٍ ﴿٤٧﴾ فَاِنْ اَعْرَضُوْا فَمَآ اَرْسَلْنٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيْظًا ؕ
اِنْ عَلَيْكَ اِلَّا الْبَلٰغُ ؕ وَاِنَّآ اِذَآ اَذَقْنَا الْاِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً
فَرِحَ بِهَا ۚ وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ ۢبِمَا قَدَّمَتْ اَيْدِيْهِمْ فَاِنَّ الْاِنْسَانَ
كَفُوْرٌ ﴿٤٨﴾ لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ؕ يَخْلُقُ مَا يَشَآءُ ؕ
يَهَبُ لِمَنْ يَّشَآءُ اِنَاثًا وَّيَهَبُ لِمَنْ يَّشَآءُ الذُّكُوْرَ
﴿٤٩﴾ اَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَّاِنَاثًا ۚ وَيَجْعَلُ مَنْ يَّشَآءُ عَقِيْمًا ؕ
اِنَّهٗ عَلِيْمٌ قَدِيْرٌ ﴿٥٠﴾ وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ اَنْ يُّكَلِّمَهُ
اللّٰهُ اِلَّا وَحْيًا اَوْ مِنْ وَّرَآئِ حِجَابٍ اَوْ يُرْسِلَ رَسُوْلًا
فَيُوْحِيَ بِاِذْنِهٖ مَا يَشَآءُ ؕ اِنَّهٗ عَلِيٌّ حَكِيْمٌ ﴿٥١﴾

45 — Ve teràhüm yu'redùne aleyhà hàşi'ıyne minezzülli yenzurùne min tarfin hafiyyin ve kàlelleziyne àmenû innelhàsiriynelleziyne hasirù enfüsehüm ve ehliyhim yevmelkıyàmeti elä innezzàlimiyne fiy azàbin mükıymin.

Ve onları o âteşe arzolunurlarken (Dünyâdaki o şımarık edâları solmuş, kibr ü muhvetleri erimiş, bütün güvendikleri çökmüş, ma'sıyyetleri vücud bulmuş, yanlarına dikilmiş bir hâlde) zilletden boyunlarını bükerek korkularından âteşe gizlice gözlerini oynatmaksızın göz altından bakarlarken göreceksin. Îmân edenler de; kendilerine ezâ edenlerin, Allah'a îmân etdiklerinden dolayı düşman olanların azablarını görünce şöyle diyeceklerdir: "Zulm ü dalâl ile hakıkat husrâna düşenler ve âilelerini Hakk ve hakıkatden alakoyup hasar edenler Kıyâmet günü kendilerini mahveden kimselermiş. Bakınız, bakınız zâlimler, hudûd-ı ilâhîyi tecâvuz edenler kımıldayamayacak bir azâb içinde mukımdirler.

46 — Ve mà kàne lehüm min evliyäe yensurùnehüm min dùnillâhi ve men yudlilillâhü femà lehu min sebiylin.

Ve onlara Allah'ın önünden, kahr u celâlinden kurtaracak, yardım edecek Allah'dan başka hiçbir yâr yokdur. Müntakım, gayyûr olan Allah, nankörlükleri, ısyan ve tuğyanları sebebiyle her kimi yoldan çıkarırsa o kimse hidâyet ve necat bulamaz. Onun içün artık doğru bir yol yokdur.

47 — İsteciybù lirabbiküm min kabli en ye'tiye yevmün lâ meredde lehu minallàhi màleküm min melcein yevmeizin ve màleküm min nekiyrin.

Ey mükellefler! Sizi tevhıde icâbet ve kabûl fıtratında yaradan Rabbinizin da'vetine, Allah'dan çevrilmesine çâre olmayan bir gün gelmezden evvel icâbet edin, kabûl edin, Muhammed'i (aleyhissalâtü vesselâm) tasdik edin. O gün sizin içün sı-

ğınacak bir melce' yok, amellerinizi inkâra ne çâre, ne de mecâl yokdur.

48 — Fein a'redù femä erselnäke aleyhim hafiyzan in aleyke illelbelâğu ve innä izä ezaknel'insàne minnà rahmeten feriha bihà ve in tüsıbhüm seyyietün bimà kaddemet eydiyhim feinnel'insàne kefürün.

Ey Peygamber-i Hak! Taraf-ı sübhânîmden niyâbeten tezkir yoluyla bunları anlat: Kabûl ederlerse hidâyete mazhar olurlar, eğer yine aldırmıyorlar, i'râz ediyorlar, inad ve mükâbere ile iltifât etmiyorlar, senden yüz çeviriyorlarsa üzülme. Muhakkak bil ki Ey Ekmelerrüsül! Biz seni onları muhâfaza etmek içün kefil göndermedik, üzerlerine murâkıb değilsin. Sana düşen yalnız risâleti teblîğ etmekdir.

Biz insâna makaam-ı cûdumuzdan tefaddulen ve tekrîmen ne zaman bir rahmet, bir nı'met taddırırsak onunla ferahlanır. Fakat kendi elleriyle yapdıkları işden dolayı başlarına bir an bir fenâlık gelirse hemen bir nankör olur. Zira insanda nisyan cibillîdir, sür'atle küfrâna gider, sanki hiç in'am ve ihsan görmemiş gibi olur.

Fakat nasıl Allah'ın rahmeti inkâr edilebilir, o rahmete nankörlük edilebilir?

49 — Lillâhi mülküssemàvàti vel'ardı yahlüku mà yeşä'ü yehebü limen yeşäü inàsen ve yehebü limen yeşäüzzükùre.

Bütün Semâlar'ın ve Arz'ın mülkü O'nundur. İstiklâl-i tâm ile ulviyyat ve süfliyyâtı tesarruf eden O'dur. İrâde ve ihtiyâriyle dilediğini yaradır. Fazl u cûduyla kullarından dilediği kimseye kız evlâd bahşeder, dilediği kimseye de erkek evlâd bahşeder.

50 — Ev yüzevvicühüm zükrànen ve inàsen ve yec'alü men yeşäü akıymen innehu aliymün kadiyrün.

Yâhud da çeşid olarak ikisini cem'eder de onları erkekli, dişili ikizler olarak bahşeder, dilediğini de akim kılar, bilâveled bırakır. Herhâlde O'nun ilmi çok. Kullarının isti'dad ve kaabiliyyâtını O bilir. Kudretine nihâyet yokdur.

51 — Ve mà kàne libeşerin en yükellimehullàhü illâ vahyen ev min veräi hıcàbin ev yürsile resùlen feyùhıye biiznihî mà yeşä'ü innehu aliyyün hakiymün.

Hiçbir beşer içün sahîh ve câiz olmadı ki Allah ona başka sûretle kelâm söylesin. Ancak vahy ü ilham sûretiyle: (Hazret-i İbrahim ve Hazret-i Mûsâ'nın valdesinde olduğu gibi.) Yâhud verâ-i hıcabdan tekellüm sûretiyle: (Hazret-i Mûsâ'da olduğu gibi.) Veyâhud bir resûl, bir sefir gönderir de ona kendi izniyle dilediğini vahyetdirmesi sûretiyle. Bu sûretlerden başka hiçbir sûretle Allah'ın konuşması bir insâna müyesser olamaz. Zira Sübhânehû Teâlâ mahlûkaatının sıfatından münezzehdir, çok hakîmdir.

(Ve teràhüm yu'redùne...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

52 — Ve kezàlike evhaynä ileyke rùhan min emrinà mà künte tedriy melkitàbü ve lel'iymànü ve lâkin ce'alnàhü nùren nehdiy bihî men neşäü min ıbàdinà ve inneke letehdiy ilâ sıràtın müstekıymin.

Ve işte sana şânını tekrîmen ve ta'zîmen ve sâir enbiyâdan tahsıysan emrimizden bir ruh vahyetdik. (Kur'an'ı nüzûlünden evvel bilmiyordun.) O kitâbın ahkâmı nedir? (Zâhirin, bâtının tehzîbine teallûk eden hükümleri nelerdir ma'rûfun değildi. Tevhıde teallûk eden i'tikaadı), îmânın ta'lîmini bilmiyordun. Ve lâkin biz mahz-ı cûdumuz ve fazl-ı sübhânîmizle seni risâletimize ve niyâbetimize seçdik, o kitâbı sana inzâl etdik. Biz onu bir nûr kıldık. Onunla kullarımızdan dilediğimize hidâyet vereceğiz. Ve şunu bil ki: Sen bize hılâfetin ve niyâbetinin iktizâsı bütün kullarımızı o Kur'an ile i'vicacsız, inhırafsız muhakkak doğru yola da'vet ediyorsun.

53 — Sıràtıllâhilleziy lehu mà fiyssemàvàti ve mà fiyl'ardı elä ilellàhi tesıyrül'ümùrü.

O Allah yoluna hidâyet ediyorsun ki Semâlar'da ve Arz'da bulunan her şey hep O'nundur. Âgâh olun! Bütün işler, sebebler, vesîleler döner döner Allah'a gelir.

—

Cenâb-ı Hak'kın fazl-ı sübhânîsi, Sultân-ı Rüsül'ün şefâat-i uzmâsı, Ehl-i Beyt ve Eshâb-ı bâsafâsının âtıfetiyle Sûre-i Şûrâ'dan tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

سُورَةُ الزُّخْرُفِ

Sûre-i Zuhruf

Zuhruf Sûresi Mekkî'dir.
Âyetleri : Seksen dokuz
Kelimeleri : Sekiz yüz otuz üç
Harfleri : Üç bin dört yüz'dür.

وَكَذٰلِكَ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ رُوْحًا مِّنْ اَمْرِنَا ؕ مَا كُنْتَ تَدْرِيْ مَا الْكِتٰبُ
وَلَا الْاِيْمَانُ وَلٰكِنْ جَعَلْنٰهُ نُوْرًا نَّهْدِيْ بِهٖ مَنْ نَّشَآءُ مِنْ عِبَادِنَا ؕ
وَاِنَّكَ لَتَهْدِيْٓ اِلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ۙ ﴿٥٢﴾ صِرَاطِ اللّٰهِ الَّذِيْ لَهٗ
مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ ؕ اَلَآ اِلَى اللّٰهِ تَصِيْرُ الْاُمُوْرُ ﴿٥٣﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

حٰمٓ ﴿١﴾ وَالْكِتٰبِ الْمُبِيْنِ ۙ ﴿٢﴾ اِنَّا جَعَلْنٰهُ قُرْءٰنًا عَرَبِيًّا لَّعَلَّكُمْ
تَعْقِلُوْنَ ﴿٣﴾ وَاِنَّهٗ فِيْٓ اُمِّ الْكِتٰبِ لَدَيْنَا لَعَلِيٌّ حَكِيْمٌ ﴿٤﴾ اَفَنَضْرِبُ
عَنْكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا اَنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِيْنَ ﴿٥﴾ وَكَمْ اَرْسَلْنَا
مِنْ نَّبِيٍّ فِي الْاَوَّلِيْنَ ﴿٦﴾ وَمَا يَاْتِيْهِمْ مِّنْ نَّبِيٍّ اِلَّا كَانُوْا بِهٖ
يَسْتَهْزِءُوْنَ ﴿٧﴾ فَاَهْلَكْنَآ اَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَّمَضٰى مَثَلُ
الْاَوَّلِيْنَ ﴿٨﴾ وَلَئِنْ سَاَلْتَهُمْ مَّنْ خَلَقَ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضَ
لَيَقُوْلُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيْزُ الْعَلِيْمُ ۙ ﴿٩﴾ الَّذِيْ جَعَلَ لَكُمُ
الْاَرْضَ مَهْدًا وَّجَعَلَ لَكُمْ فِيْهَا سُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ﴿١٠﴾

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Bütün kullarını Hak ve hakıkat yoluna irşâd içün resûller ve kitablar gönderen, peygamberlerinin lisanları ve kitablarının açık beyanlariyle onların mebde' ve meadlarını bildiren Allah'ın; Allah, Rahman, Rahıym isimleriyle başlarım.

1 — Hämïm.

Ey dîn-i ilâhînin hâfızı! Ey Zât-ı Ehadiyyetimi Cenâb-ı Ahmediyyetine fethetdiğim Nûr-ül Envâr! Ey Peygamber-i Hak! Benim muhabbetim senin içün, senin muhabbetin de benim içündür.

2 — Velkitàbilmübiyni.

3 — İnnà ce'alnàhü kur'ànen arebiyyen le'alleküm ta'kılùne.

Hazret-i ilmimizle muhît, levh-ı kazâmızda mahfuz kitab hakkı içün biz kemâl-i fazl u cûdumuzla, üslûbu ve nazmı Arabî olarak bir Kur'an yapdık ki; ondaki esrâr-ı acîbeye, hıkmetlere, rümûz u işârâta, kütüb-i sâlifede geçenlere, bütün beşerin ihtiyâcını câmi' olduğuna, seâdetini tekeffül etdiğine akıl erdiresiniz. O öyle bir kitabdır ki: Sıfât-ı ezeliyye-i sübhâniyyemle ezelen ve ebeden benim zâtımla kaaimdir.

4 — Ve innehu fîy ümmilkitàbi ledeynà le'aliyyün hakiymün.

Muhakkak O Kur'an bizim nezdimizdeki ana kitabda mahfuzdur. Şânı, (indirilen kitablar arasında) müteâlîdir. (Evet, elfâzı füsehâyı, ma'nâsı urefâyı hayretde bırakan, her hâli mu'cize olan o Kur'an'ın şânı çok yüksek), çok hıkmetlidir (muhkemdir).

5 — Efenadribü ankümüzzikre safhan en küntüm kavmen müsrifiyne.

Siz müsrif, haddi aşan bir kavm olduğunuz içün Kur'an'ı size beyandan vaz mı geçelim? (Neticenizin, azâbınızın, âkıbetinizin, o günün dehşetinin teblîğinden elbette vazgeçmeyeceğiz.)

6 — Ve kem erselnà min nebiyyin fiyl'evveliyne.

Ey sayılı nefeslerini Hak ve hakıkatsiz geçiren inadcılar! Sizden evvelkilere de Hak'ka da'vet etsinler, irşâd etsinler diye biz nice peygamberler göndermişdik. Onlar da sizin gibi temerrüd ve i'râz etmişlerdi. Küfrde ısrar ve inâd etdiler, fakat küfrleri bizim peygamber göndermemize mâni' olamadı.

7 — Ve mà ye'tiyhim min nebiyyin illâ kànù bihî yestehziùne.

Onlara hiçbir peygamber gelmemişdir ki gaflet ve inadlarından o peygamberleri istihzâya almamış olsunlar.

8 — Feehleknä eşedde minhüm batşen ve medà meselül'evveliyne.

Onun içün biz onlardan (Resûl-i Zîşânımla istihzâ edenlerden) daha sert pençelileri, daha güçlü kuvvetlileri helâk etdik. Ve evvelkilerin meseli, kıssaları, vâkıaları geçdi (bunların da geçer).

9 — Ve lein seeltehüm men halekassemàvàti vel'arda leyekùlünne halekahünnel'aziyzül'aliymü.

Ey Ekmelerrüsül! Celâlim hakkı içün onlara: "O Semâları ve Yeri kim yaratdı? Ketm-i ademden kim izhâr etdi?" diye sorsan, onlar elbette: "O, azîz, her emrine gaalib, kaadir, hâlk u îcâda mutlak muktedir, bütün serâire muttali' alîm yaratdı" diyeceklerdir.

10 — Elleziy ce'ale lekümül'arda mehden ve ce'ale leküm fiyhà sübülen le'alleküm tehtedùne.

O Allah ki Arz'ı sizin içün bir beşik yapdı. Geçinmenizi ve ihtiyâcınızı taleb etmeniz içün kolaylıkla ve doğru gidesiniz diye Arz üzerinde size yollar açdı.

Mûcidinizin vücûdünü nasıl inkâr edebilirsiniz?

(Ve kezàlike evhaynä...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا
كَذَٰلِكَ تُخْرَجُونَ ﴿١١﴾ وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ
لَكُمْ مِنَ الْفُلْكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرْكَبُونَ ﴿١٢﴾ لِتَسْتَوُوا عَلَىٰ
ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَيْتُمْ عَلَيْهِ وَتَقُولُوا سُبْحَانَ
الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَٰذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿١٣﴾ وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا
لَمُنْقَلِبُونَ ﴿١٤﴾ وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنَّ الْإِنْسَانَ
لَكَفُورٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ أَمِ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَاكُمْ
بِالْبَنِينَ ﴿١٦﴾ وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَٰنِ مَثَلًا ظَلَّ
وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ﴿١٧﴾ أَوَمَنْ يُنَشَّأُ فِي الْحِلْيَةِ وَهُوَ
فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ ﴿١٨﴾ وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ
عِبَادُ الرَّحْمَٰنِ إِنَاثًا أَشَهِدُوا خَلْقَهُمْ سَتُكْتَبُ
شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ ﴿١٩﴾ وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَٰنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ
مَا لَهُمْ بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ ﴿٢٠﴾ أَمْ آتَيْنَاهُمْ
كِتَابًا مِنْ قَبْلِهِ فَهُمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ ﴿٢١﴾ بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا
آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢٢﴾

11 — Velleziy nezzele minessemäi mäen bikaderin feenşernà bihî beldeten meyten kezàlike tuhrecùne.

O ki Semâdan mu'tedil, elverecek bir mikdâr ile bir su indirmekdedir. Biz ölü bir beldeye, kuru, nebatdan eser bulunmayan bir beldeye onunla yeni bir hayat vermekdeyiz. İşte siz de kabirlerinizden öyle çıkarılacaksınız.

Vücûd-ı sâni'-ı hakîmi, O'nun vahdâniyyetini, kaadir ü muktedir Allah olduğunu nasıl inkâr edersiniz?

12 — Velleziy halekal'ezvàce küllehà ve ce'ale leküm minelfülki vel'en'àmi mà terkebùne.

O ki: Her sınıf mahlûkaatı yaradan, bütün çiftleri hâlkeden ve umûr-ı meâşınızı temamlamanız, kolaylaşdırmanız içün gemilerden ve yumuşak hayvanlardan sizin içün binecek şeyler yapandır.

13 — Litestevü alâ zuhùrihî sümme tezkürù nı'mete rabbiküm izesteveytüm aleyhi ve tekùlù sübhànelleziy sahhare lenà hàzà ve mà künnà lehu mukriniyne.

Tâ ki ayağınızı üzengiye koyup, sırtlarında doğrulup, onların üzerinde kurulduğunuz vakıt Rabbinizin nı'metlerini hatırlayasınız ve şöyle diyesiniz: "Tenzih O Sübhâna ki bu bindiklerimizi bize müsahhar kılan O'dur. Yoksa biz onu yanaşdıramaz, zabtedemezdik."

14 — Ve innä ilâ rabbinà lemünkalibùne.

"Biz herhâlde dönüp dolaşıp nâsutdan soyunarak, teayyünat perdesi kaldırılarak Rabbimize döneceğiz." (Bütün inkılâbat ve hâlâtın neticesi Allah'a rücû'dan ibâretdir.)

15 — Ve ce'alù lehu min ıbàdihî cüz'en innel'insàne lekefùrün mübiynün.

Hâl böyle iken gafletin gaayesine varanlar, cehlin nihâyetine erenler, ubûdiyyet ve rubûbiyyet hukukundan bîhaber olanlar, o müşrikler tutdular Sübhânehû Teâlâ'nın ba'zı kullarını O'nun bir cüz'ü yapmaya kalkdılar. (Çocuğu var dediler. Melekler hâşâ O'nun kızları dediler. Üzeyr, Mesiha "İbnullah" dediler.) Hakıkaten cehl ü nisyânı cibillî olan insan ne kadar nankör, ne çok küfürbazdır.

16 — Emittehaze mimmà yahlüku benàtin ve asfàküm bilbeniyne.

Yoksa Allah, yaradıp durduğu mahlûkatdan kızları kendine edindi de oğullarla imtiyâzı size mi verdi? Sizin nefislerinizi onlarla tafdil ve tahsin mi etdi?

17 — Ve izà büşşire ehadühüm bimà darebe lirrahmàni meselen zalle vechühu müsvedden ve hüve kezıymün.

Hâlbuki içlerinden biri, o Rahmân'a isnâd etdikleri mesel ile, kız evlâdiyle tebşîr edilse öfkesinden yüzü simsiyah kesilir, yutkunup yutkunup içine indirir.

18 — Evemen yüneşşeü fiylhılyeti ve hüve fiylhısàmi ğayrü mübiynin.

Onlar, zînet içinde yetişdirilecek de muhâsama, mücâdele, muhâvereye gelince beceremeyecek, delîlini gösteremeyecek olanı (kadın kısmını) vâhıd, ehad, ferd, samed, evlâd ü ıyâlden münezzeh olan Allah'ın kızları yapıyorlar öyle mi?

19 — Ve ce'alülmeläiketelleziyne hüm ıbàdürrahmàni inàsen eşehidù halkahüm setüktebü şehàdetühüm ve yüs'elùne.

O müşrikler fart-ı cehillerinden; vech-i kerîmi mütâleada müstağrak olan ve Allah'ın kullarına cûd u rahmetinden onlar

hakkında istiğfarda bulunan, Allah'ın kulları olan melâikeyi dişi yapdılar. Onlar melekler yaradıldıkları zaman hazır mı idiler? Bu şehâdetleri yazılacak ve Yevm-i Kıyâmetde sorguya çekileceklerdir.

20 — Ve kàlù lev şäerrahmànü mà abednàhüm mà lehüm bizàlike min ılmin in hüm illâ yahrüsùne.

Ve onlar: "Rahman dileseydi biz putlara tapmazdık" derler. (Bunlar bu sözleri ilm ve i'tikad neticesi olarak değil, ancak mü'minlerle istihzâ olsun içün söylüyorlar.) Onların bu babda hiçbir ilmleri yokdur. Onlar yalandan başka bir şey söylemiyorlar. (Zira Allahü Teâlâ ma'bûdün bilhak olandan gayrıya tapmayı nehyetmişdir.)

21 — Em àteynàhüm kitàben min kablihî fehüm bihî müstemsikùne.

Yoksa (bir delîl-i naklîleri mi var?) Biz onlara Kur'an'dan evvel (ittihâz etdikleri putları, iddia etdikleri şeyleri tasdik ediyor) bir kitab vermişiz de onlar bu da'vâlarında ona mı tutunuyorlar?

22 — Bel kàlû innà vecednä àbäenà alä ümmetin ve innà alä àsàrihim mühtedùne.

Hayır öyle bir şey yok. Onlar şöyle dediler: "Bizler babalarımızı bu din üzerine, bu yolda bulduk. Biz de onların arkasına düşer, izlerini ta'kib eder, muayyen, ma'hud yoldan gideriz. Onların dinlerine ve amellerine ıktidâ ederiz."

(Velleziy nezzele minesemäi...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَكَذَٰلِكَ مَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَآ
إِنَّا وَجَدْنَآ ءَابَآءَنَا عَلَىٰٓ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰٓ ءَاثَٰرِهِم مُّقْتَدُونَ
﴿٢٣﴾ قَٰلَ أَوَلَوْ جِئْتُكُم بِأَهْدَىٰ مِمَّا وَجَدتُّمْ عَلَيْهِ ءَابَآءَكُمْ
قَالُوٓا إِنَّا بِمَآ أُرْسِلْتُم بِهِۦ كَٰفِرُونَ ﴿٢٤﴾ فَٱنتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَٱنظُرْ كَيْفَ
كَانَ عَٰقِبَةُ ٱلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٥﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَٰهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِۦٓ إِنَّنِي
بَرَآءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ ﴿٢٦﴾ إِلَّا ٱلَّذِي فَطَرَنِي فَإِنَّهُۥ سَيَهْدِينِ
﴿٢٧﴾ وَجَعَلَهَا كَلِمَةًۢ بَاقِيَةً فِي عَقِبِهِۦ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٢٨﴾
بَلْ مَتَّعْتُ هَٰٓؤُلَآءِ وَءَابَآءَهُمْ حَتَّىٰ جَآءَهُمُ ٱلْحَقُّ وَرَسُولٌ
مُّبِينٌ ﴿٢٩﴾ وَلَمَّا جَآءَهُمُ ٱلْحَقُّ قَالُوا هَٰذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِۦ كَٰفِرُونَ
﴿٣٠﴾ وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَٰذَا ٱلْقُرْءَانُ عَلَىٰ رَجُلٍ مِّنَ ٱلْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ
﴿٣١﴾ أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَتَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُم مَّعِيشَتَهُمْ
فِي ٱلْحَيَوٰةِ ٱلدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَٰتٍ لِّيَتَّخِذَ
بَعْضُهُم بَعْضًا سُخْرِيًّا وَرَحْمَتُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ ﴿٣٢﴾
وَلَوْلَآ أَن يَكُونَ ٱلنَّاسُ أُمَّةً وَٰحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِمَن يَكْفُرُ
بِٱلرَّحْمَٰنِ لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا مِّن فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ ﴿٣٣﴾

23 — Ve kezàlike mä erselnà min kablike fiy karyetin min neziyrin illâ kàle mütrefùhä innà vecednà àbäenà alä ümmetin ve innà alä àsàrihim muktedùne.

Böyle taklid ve dalâlin zirvesine çıkanların söyledikleri gibi, senden evvel hangi memlekete azâbı beyân eden bir nezîr gönderdikse, oranın zenginleri, refahlı takımı îmân ve itâat etmeyip: "Bizler babalarımızı bir ümmet üzerinde, muayyen ma'hud bir yolda bulduk. Biz de onların izlerine uyarak gideceğiz" dediler.

24 — Kàle evelev ci'tüküm biehdà mimmà vecedtüm aleyhi àbäeküm kàlû innà bimä ürsiltüm bihî kàfirùne.

"Ey hakıkate yaklaşmayıp bâtılı taklîdde ısrâr edenler! Ya ben size babanızdan bulduğunuz dinden daha doğrusunu, Dünyâ ve Âhıretiniz içün her hususda daha hayırlısını getirdimse de mi?" (Yine babalarımızın dîninde kalacağız diye ısrâr edecek misîniz?) dedi. Onlar: "Ha!" dediler. "Risâlet nâmı altında ne getirmişsen inanmıyoruz. Biz senin o gönderdiğin şeylere münkiriz. Senden hiçbir şey'i kabûl etmiyoruz ve babalarımızın dînini terk etmiyoruz."

25 — Fentekamnà minhüm fenzur keyfe kàne àkıbetülmükezzibiyne.

Biz de resûllerimizin irşâdını kabûl etmeyenlerden intikaamını aldık. Ey bakışı mu'teber! Bak! Peygamberleri yalancı sayanların, îmânı kibirlerine yediremeyenlerin âkıbeti nasıl oldu?

26 — Ve iz kàle ibràhiymü liebiyhi ve kavmihî inneniy beräün mimmà ta'büdùne.

Ey Peygamber-i Hak! Ceddin İbrahim'i anlat: Hani İbrahim babasına* ve kavmine: "Haberiniz olsun ben o sizin baba-

* Üvey amcası.

larınızdan görerek, onları taklîden tapdığınız putlardan, ibâdete, itâata lâyık olmayan, vâhıd, ehad, samed olan Allah'dan gayrı tapdıklarınızdan beri'yım" dedi.

27 — İllelleziy fetareniy feinnehu seyehdiyni.

"Ben ancak beni ketm-i ademden havl ü kuvvetinin, ilm ü hikmetinin iktizâsiyle yaradana, izhâr edene ibâdet ederim, O'nu ma'bûdün bilhak tanırım. Çünki O beni sıa-i rahmet ve tevfiyk-ı sübhânîsinin iktizâsı hidâyet caddesinde götürür."

28 — Ve ce'alehà kelimeten bàkıyeten fiy akıbihî le'allehüm yerci'ùne.

İbrahim bu sözü ya'ni "tevhıd" kelimesini evlâd-ı İbrahim ve onların zürriyyetleri arasında Kıyâmete kadar vâris olmaları içün bir vasıyyet olmak üzere bırakdı. O kelime-i tevhıdin kerâmetiyle Hak'kı tevhıd etsinler, Hak'ka vahîd olsunlar, öyle Hak'ka dönsünler içün.

29 — Bel metta'tü häülâî ve àbäehüm hattà cäehümülhakku ve resùlün mübiynün.

Fakat ben bunları ve babalarını tâ kendilerine hakk olan Kur'an ve tariyk-ı Hak'ka, tevhıd-i zâtîye îsâl edici bir resûl olduğu apâşikâr olan Peygamber gelinceye kadar türlü türlü nı'metler içerisinde safâ ile yaşatdım.

30 — Ve lemmà cäehümülhakku kàlù hàzà sıhrün ve innà bihî kâfirùne.

Yaşatdım da kendilerine hakıkî ittiba' ile ittiba' edecekleri Kur'an gelince kuvvetli inadlarından: Bu bir sihrdir. Biz onu tanımayız, onun dînine inanmayız" diyerek (Rablerine de iftirâ etdiler.)

31 — Ve kàlû levlâ nüzzile hàzelkur'ânü alâ recülin minelkaryeteyni azıymin.

Ey Ekmelerrüsül! Onlar şiddet-i gayzlarından ve gaayeleri kitâbımı inkâr olduğundan: "Ne olurdu şu Kur'an iki memleketden (Mekke ve Tâif'den) servet ve cah sâhıbi, birçok emvâl, evlâda mâlik, nübüvvet ve risâlet mertebesine lâyık büyük bir adama indirilseydi" dediler.

(Hâlbuki zavallı ahmak inadcılar mertebe-i nübüvvet ve mertebe-i vilâyetin; iskaat-ı izâfat ya'ni temâmıyle benlikden soyunmak ve gınâ-i zât ile alâkalı olduğunu fehmedemiyorlar, ahlâk-ı ilâhiyye ile tehallûk ve sıfât-ı ilâhiyye ile muttasıf olmanın ne olduğunu bilemiyorlar idi. Evet o cehele büyüklüğü, zenginliği kuvve-i nefsâniyyede aradılar. Bilmediler ki azamet, Allah'ın kendi azametiyle büyültmesindedir, envâr-ı sübhânîsiyle onu burhan kılmasındadır. Burhânullah da Hazret-i Muhammed (aleyhissalâtü vesselâm)'dır.

32 — Ehüm yaksimùne rahmete rabbike nahnü kasemnà beynehüm me'ıyşetehüm fiylhayàtiddünyà ve refa'nà ba'dahüm fevka ba'dın derecàtin liyettehıze ba'duhüm ba'dan suhriyyen ve rahmetü rabbike hayrün mimmâ yecme'ùne.

Ey Peygamber-i Hak! Bâtıl hayâlleri ile Rabbinin rahmetini onlar mı taksîm ediyorlar? Peygamberliği taksîm edip de dilediklerine risâlet, nübüvvet rütbeleri mi veriyorlar? Hıkmet-i sübhânîmizle onların Dünyâ hayâtındaki maîşetlerini aralarında biz taksîm etdik. Ve akl-ı cüz'î ve rızk-ı sûrîde ba'zılarının derecelerini, ba'zılarının derecelerinin üstüne çıkardık ki ba'zısı ba'zısını tutsun çalışdırsın, (bu sûretle havas, avam muvâzenesi yapılsın, herkesin biribirine muhtâc olduğu meydâna çıksın, ihtiyac giderilsin, emr-i nizam ve temeddün olsun içün. Zira havâs ile avam muvâzenesi yapılır da havasda merhamet, o merhameti gören avamda hürmet ve nihâyet o merhametle hürmet

birleşir de ondan da muhabbet doğarsa o vakıt beşeriyyet felâha kavuşur. Amma böyle değil de bil'akis "sen çalış, ben yiyeyim, yâhud ben yaşayayım sen ne olursan ol" fikri hâkim olursa o zaman beşeriyyet huzûrunu kaybeder.)

Ey Ekmelerrüsül! İnadcı müşrikler senin gınâ-i zâtî ile ganiyy olmanı fâni, müstear varlıkla kıyâsa kalkıyorlar. Rabbinin rahmeti, o rütbe-i nübüvvet ve risâlet, onların toplayıp durdukları Dünyâ varlığından, muzahrafât-ı fâniyyeden elbette hayırlıdır.

Âyet-i celîlenin ma'nâ-i işârîsine dikkat edeecek olur isek:
Ba'zılarının maîşeti: Îmân ve sıdk.
Ba'zılarının: Tevbe ve inâbe.
Ba'zılarının: Muhabbet, şevk, aşk.
Ba'zılarının: Ma'rifet, tevhıd.
Zâhidînin: Kerâmat.
Ârifînin: Vâridâtın terâkümü.
Fukarânın: Kanâat, tevekkül.

33 — Ve levlä en yekùnennàsü ümmeten vàhıdeten lece'alnà limen yekfürü birrahmàni libüyùtihim sükufen min fıddatin ve me'àrice aleyhà yazherùne.

Eğer nâs, hep îmandan inhırâf ederek küfre sapacak bir ümmet olacak olmasa idi, kâfirleri daha geniş refahlı görmekle küfre rağbet etmeleri mahzûru bulunmasa idi, biz o Rahmân'a küfreden kimselerin, Allah'ı tanımayanların evlerinin tavanlarını ve kezâ merdivenlerini, asansörlerini gümüşden yapardık, onunla yükselirlerdi.

(Ve kezàlike mä erselnà...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَلِبُيُوتِهِمْ أَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِئُونَ ﴿٣٤﴾ وَزُخْرُفًا
وَإِنْ كُلُّ ذَٰلِكَ لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَوٰةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ
لِلْمُتَّقِينَ ﴿٣٥﴾ وَمَنْ يَعْشُ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَٰنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا
فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ ﴿٣٦﴾ وَإِنَّهُمْ لَيَصُدُّونَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ
أَنَّهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٣٧﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ
بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَبِئْسَ الْقَرِينُ ﴿٣٨﴾ وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ
أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ ﴿٣٩﴾ أَفَأَنْتَ تُسْمِعُ الصُّمَّ
أَوْ تَهْدِي الْعُمْيَ وَمَنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٤٠﴾ فَإِمَّا
نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ ﴿٤١﴾ أَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذِي
وَعَدْنَاهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُقْتَدِرُونَ ﴿٤٢﴾ فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي
أُوحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٤٣﴾ وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَكَ
وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ ﴿٤٤﴾ وَسْئَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ
مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَٰنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ ﴿٤٥﴾ وَلَقَدْ
أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَإِيْهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ
رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٦﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ ﴿٤٧﴾

34 — Ve libüyùtihim ebvàben ve sürüren aleyhà yettekiùne.

35 — Ve zuhrüfen ve in küllü zàlike lemmà metà'ulhayàtiddünyà vel'àhıretü ınde rabbike lilmüttekıyne.

Kezâ evlerinin kapılarını, dayanıp, yaslanıp kuruldukları koltuklarını gümüşden yapar, kendilerini altına, ziynete müstağrak kılardık.

Hâlbuki bütün bunlar Dünyâ hayâtının geçici metâ'ıdır ki nezd-i sübhânîmizde hiçbir kıymet ifâde etmez. Fânî lezzetler, geçici şehvetlerdir. Rabbinin ındinde Âhıret nı'meti ise Hak'kı sayanlar, hâlka merhametle kalbi çarpanlar içündür.

36 — Ve men ya'şü an zikrirrahmàni nükayyıd lehu şeytànen fehüve lehu kariynün.

Her kim Rahmân'ın zikrinden, îmân ve irfan yolunu açan, beşere felâhı bahşeden Kur'an-ı Mübîn'den i'râz eder, körlük ederse biz ona bir şeytan musallat kılarız, o ona arkadaş olur, ıdlâl eder, iğvâ eder, vesvese verir, bütün çirkinlikleri, meâsîyi süsler.

37 — Ve innehüm leyesuddùnehüm anissebiyli ve yahsebùne ennehüm mühtedùne.

Şeytanlar ve tâbi'leri herhâlde onları Hak ve hakıkat yolundan çevirirler. Hâlbuki onlar kendilerini doğru yolda sanırlar.

38 — Hattä izà cäenà kàle yà leyte beyniy ve beyneke bu'delmeşrikayni febi'selkariynü.

Nihâyet o bize karîni olan şeytân ile berâber geldiği vakıt, yoldaşına: "Ah" der, "kâşki benimle senin aranda iki meşrık bu'du olsaydı." (Meşrıkle mağrib kadar uzak olsaydık. Beni tariyk-ı kavîmden ayırdın, ıdlâl etdin, Hak ve hakıkat yolundan çıkartdın, azâb-ı elîme sokdun. Sen ne kötü arkadaşmışsın.)

39 — Ve len yenfe'akümülyevme iz zalemtüm enneküm fiyl'azàbi müşterikùne.

O vakıt Hak tarafından buyurulacak: "Böyle demek, bugün sizin esefle bu temennîde bulunmanız, pişmân olmanız size hiç fâide vermez. Çünki siz tedârik ve telâfi zamânında zulmetmişdiniz. Bugün o Dünyâ sahnesi inkıraz buldu. Artık siz bugün hepiniz karînlerinizle berâber müşterek olarak azabdasınız. Nasıl Dünyâ'da ısyanda, tuğyanda müşterekdiniz, burada da ebedî azabda müştereksiniz."

40 — Efeente tüsmi'ussumme ev tehdiyl'umye ve men kàne fiy dalâlin mübiynin.

O hâlde Ey Ekmelerrüsül! (Onların irşad ve hidâyetleri içün o kadar yoruluyor ve üzülüyorsun) sen mi işitdireceksin (Hak ve hakıkate sağır olan) o sağırlara? Yâhud sen mi hidâyet edeceksin (görüleceği görmek istemeyen) o körlere? O apaçık bir dalâl içinde bulunanlara?

41 — Feimmà nezhebenne bike feinnà minhüm müntekımùne.

Ey Resûl-i Zîşânım! Şâyed biz senin intikaamını almadan seni nezd-i sübhânîmize alır götürürsek elbette onlardan intikaam alacağız. (Muhakkak onu sana bu âlemden çekilsen de göstereceğiz.)

42 — Ev nüriyennekelleziy ve'adnàhüm feinnà aleyhim muktedirùne.

Veyâhud onlara va'detdiğimiz azâbı sana (bu âlem-i şühudda gösteririz.) Şübhe yok ki biz onlardan her vech ile intikaam almaya kaadiriz. (Sen bu âlem-i şühudda iken de, refiyk-ı a'lâya urucda iken de) âkıbetlerini göreceksin.

43 — Festemsik billeziy ùhıye ileyke inneke alâ sıràtın müstekıymin.

Ey Ekmelerrüsül! Sen hemen sana ne vahyolunmuş ise ona sarıl. Taraf-ı sübhânîden kavâid-i dîniyyeden vaz'olunanı tut onlara iltifât etme. (Senden yüz çevirmelerinden dolayı müteessir olma.) Muhakkak ki sen sırât-ı müstakım üzerindesin.

44 — Ve innehu lezikrün leke ve likavmike ve sevfe tüs'elùne.

Ve muhakkak ki o Kur'an* hem senin içün, hem de kavmin içün büyük bir şerefdir. Ve ileride siz imtisâlinizden, müşrikler ise inâd ederek seninle ve kitâbımla istihzâlarından dolayı mes'ûl olacaksınız.

45 — Ves'el men erselnà min kablike min rüsülinà ece'alnà min dùnirrahmàni àliheten yu'bedùne.

Ey Peygamber-i Hak! İnadcı müşriklerin tevhıd dînine olan ta'rizlerini ibtâl içün senden evvel gönderdiğimiz peygamberlerden sor, ehl-i kitâbın ileri gelen ulemâsından, onların âsârından, ahvâlinden araşdır ki: Biz Rahman'dan başka ma'bûdün bilhak, ibâdet olunacak ilâhlar yapmış mıyız? Hiçbir peygambere vahdâniyyet-i ilâhiyyeden gayrı bir din vahyetmiş miyiz?

46 — Ve lekad erselnà mùsà biàyàtinà ilâ fir'avne ve meleihî fekàle inniy resùli rabbil'àlemiyne.

Celâlim hakkı içün biz Mûsâ'yı vahdâniyyetimize delâlet eden âyetlerimizle, mu'cizelerimizle Fir'avn'e ve saltanatının ileri gelenlerine, azgınlıkda, düşmanlıkda ona muâvin olanlara

---

* O öyle bir Kur'an ki: Senin şerefine ve tariyk-ı müstakımde olduğuna şâhid. Resûl-i Ekrem Kur'an'a temessükden esâsen bir an hâli değil. Hıtâb-ı sübhânînin bu şekilde tecellîsi: Onun derecâtının azametini, şerefinin büyüklüğünü ve ümmetinin şerâfetini beyandır. Ümm-ül mü'minîn Hazret-i Âişe (Radıyallahü anhâ)'den Resûl-i Zîşân'ın ahlâkı hakkında sorulduğunda: "O, Kur'an ahlâklı idi" buyurmuşlardır.

gönderdik. Vahyimizin iktizâsı ile: "Haberiniz olsun ben bütün âlemlerin Rabbi olan Allah'ın resûlüyüm. Beni size, sizi irşâd etmek, tevhıd yolunu göstermek ve Âhıreti îzâh etmeklik içün gönderdi" dedi.

47 — Felemmà cäehüm biàyàtinà izàhüm minhà yadhakùne.

Vaktâ ki Mûsâ âyetlerimizle, bâhir mu'cizelerimizle onların yanlarına gidince (onlar îmân edecekleri, mu'cizeleri teemmül, tefekkür edecekleri yerde) birdenbire bu mu'cizelere gülüverdiler, eylendiler.

(Ve libüyùtihim ebvàben...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَمَا نُرِيهِم مِّنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا ۖ وَأَخَذْنَاهُم بِالْعَذَابِ
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ﴿٤٨﴾ وَقَالُوا يَا أَيُّهَ السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ
بِمَا عَهِدَ عِندَكَ إِنَّنَا لَمُهْتَدُونَ ﴿٤٩﴾ فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمُ
الْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنكُثُونَ ﴿٥٠﴾ وَنَادَىٰ فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ
يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَٰذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي
مِن تَحْتِي ۖ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٥١﴾ أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِّنْ هَٰذَا الَّذِي هُوَ
مَهِينٌ وَلَا يَكَادُ يُبِينُ ﴿٥٢﴾ فَلَوْلَا أُلْقِيَ عَلَيْهِ أَسْوِرَةٌ مِّن
ذَهَبٍ أَوْ جَاءَ مَعَهُ الْمَلَائِكَةُ مُقْتَرِنِينَ ﴿٥٣﴾ فَاسْتَخَفَّ
قَوْمَهُ فَأَطَاعُوهُ ۚ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ ﴿٥٤﴾ فَلَمَّا
آسَفُونَا انتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٥٥﴾ فَجَعَلْنَاهُمْ
سَلَفًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ ﴿٥٦﴾ وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا
قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُّونَ ﴿٥٧﴾ وَقَالُوا أَآلِهَتُنَا خَيْرٌ أَمْ هُوَ ۚ
مَا ضَرَبُوهُ لَكَ إِلَّا جَدَلًا ۚ بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ ﴿٥٨﴾ إِنْ هُوَ إِلَّا
عَبْدٌ أَنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَاهُ مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ ﴿٥٩﴾ وَلَوْ نَشَاءُ
لَجَعَلْنَا مِنكُم مَّلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ يَخْلُفُونَ ﴿٦٠﴾

48 — Ve mà nüriyhim min àyetin illâ hiye ekberü min uhtihà ve ehaznàhüm bil'azàbi le'allehüm yerci'ùne.

Hâlbuki onlara her ne mu'cize gösteriyorsak mutlak biribirinden daha fâık, daha büyükdü, kemâl-i kudretimizi, nebîmizin sıdkını daha âşikâr beyân ediyordu. Onların inkârları, istihzâları ise zulm ve düşmanlıklarından dolayı idi. Biz de tutduk onları azâba çekdik ki inkâr ve ısrarlarından dönsünler.

49 — Ve kàlù yä eyyühessàhır-üd'u lenà rabbeke bimà ahide ındeke innenà lemühtedùne.

Onlar azâba giriftâr oldukdan sonra Hazret-i Mûsâ'ya dehâlet ederek: Gel ey sâhir!* Artık da'vetini kabûl edeceğiz, gösterdiğin yoldan gideceğiz, tanıtdığın Allah'a îmân edeceğiz. Rabbinin sende olan ahdi hürmetine bizim içün Rabbine duâ et de bizden felâketi kaldırsın" diye yalvarmaya başladılar. Hazret-i Mûsâ onların bu va'dlerine istinâden Rabbisine münâcatda bulundu:

50 — Felemmà keşefnà anhümül'azàbe izà hüm yenküsùne.

Bunun üzerine müşrikleri âfatdan kurtardık. Fakat biz o hâinleri azabdan kurtarır kurtarmaz derhâl ahdlerini bozdular.

51 — Ve nàdà fir'avnü fiy kavmihî kàle yà kavmi eleyse liy mülkü mısre ve hàzihil'enhàrü tecriy min tahtiy efelâ tübsırùne.

Fir'avn kavmi arasında sahte benliğine güvenerek şöyle nidâ etdi: "Ey benim kavmim! Mısır mülkü bütün genişliği ile

---

* O gün sihirbazlık onlarca büyük bir ilm addedildiğinden ta'zim makaamında bir hıtabdır. Burada: "Hâzık", "âlim", "kâmil" kelimelerinin ifâde etdiği ma'nâ üzerine kullanılmışdır.

benim değil midir? Ve hep şu nehirler benim sarayımın altından akmıyor mu? Artık gözünüzü açsanıza! Azamet ve şevketimi görsenize!"

52 — Em ene hayrün min hàzelleziy hüve mehiynün ve lâ yekàdü yübiynü.

"Yoksa ben murâdını beyân edemeyecek derecede âciz olan şundan o hakîr adamdan* daha hayırlı değil miyim?"

53 — Felevlä ülkıye aleyhi esviretün min zehebin ev cäe me'ahülmeläiketü mukteriniyne.

"Eğer o, zu'metdiği gibi ındallah mükerrem ve müeyyed ise ona niye altın bilezikler verilmemiş?** Yâhud yanında bulunmak üzere Rabbinin ındinden ona yardım içün neden melekler inmemiş?"

54 — Festehaffe kavmehu feetà'ùhü innehüm kànù kavmen fàsikıyne.

Fir'avn bu sûretle kavmini istihfâf etdi, bâtıl misâllerle hezeyanda bulundu onları aldatdı. Onlar da onun istikbâren bütün söylediklerini kabûl edip ona itâat eylediler. Çünki onlar nefsel emrde dinden çıkmış fâsık bir kavm idiler. (Zira hakıkî îmân insânı aldanmak ve aldatmakdan muhâfaza eder. Îmân öyle bir nûr-ı sübhânîdir ki herhangi kalbde tecellîsi başlarsa hakk ile bâtılı derhâl ayırır.)

55 — Felemmä àsefùnentekamnà minhüm feağraknàhüm ecme'ıyne.

---

* Fir'avn, Mûsâ'nın dilinde tutukluk olduğundan riyâsete lâyık olmadığına işâret ediyor.

** O zamanlar millete riyâset eden kimselerin boyunlarına altın gerdanlıklar, bileklerine altın bilezikler takarlardı. Fir'avn da milletinin muvâcehesinde o vech ile konuşuyor.

Küfrde ısrar ve inâd etmekle gayret-i ilâhîmizi celb ederek bizi gadaba da'vet etdiler, biz de kahr u celâlimizin iktizâsı kendilerinden intikaam aldık, hepsini birden garkediverdik.

56 — Fece'alnàhüm selefen ve meselen lil'àhıriyne.

Sayılı nefeslerini Hak'sız tükeden bu müsrifleri gark ediverdik de onları sonrakilere hem bir selef, hem ibret, hem bir mesel kıldık.

57 — Ve lemmà duribebnü meryeme meselen izà kavmüke minhü yesıddùne.

Vaktà ki Hazret-i Meryem'in oğlu Hazret-i Îsâ bir mesel olarak ortaya getirilince kavmin derhâl bundan sevinip haykırışdılar.*

58 — Ve kàlû eàlihetünà hayrün em hüve mà darebùhü leke illâ cedelen belhüm kavmün hasımùne.

Ve o tâgîler: "Yâ?!" dediler, "acaba bizim ilâhlarımız mı hayırlı, yoksa o mu?" Onların bu misâli getirmeleri bir mesel kasdıyla değil, sırf sana bir cidâl olsun, bir yaygara çıkarsınlar içündü. (Zira meselin burada hiçbir münâsebeti yokdu, senin maksadını da bilirlerdi.) Hayır onlar gaayet kavgacı, azılı düşman bir kavmdirler. Cidâl ile, mugaalâta ile bâtılı tervîce çalışırlar.

59 — İn hüve illâ abdün en'amnà aleyhi ve ce'alnàhü meselen libeniy isràiyle.

* Hazret-i Îsâ (aleyhisselâm)'ın bir nebî, İncil nâmında bir kitâb-ı semâvî'nin mübelliği olması taraf-ı Muhammedî'den beyan ve medh olunması üzerine Kureyş'in ileri gelen müşrikleri: "Onu medhediyorsun, bizim ma'budlarımızı ise zemmediyorsun. Biz de meleklere taparız, onların nâmına putlar rekzederiz. Melekler Meryem'in oğlundan efdâl değil midir? Nesârâ da Meryem'in oğlu Îsâ'yı ma'bûd ittihâz etmişlerdir. İşte mağlûb oldun hah hah diye çığrışdılar.

Îsâ, ilâh değil, in'âm etdiğimiz ve kendisini Benî İsrâîl'e ibret verecek, kemâl-i kudretimizi, ilmimizi, hıkmetimizi gösterecek bir misâl kıldığımız hâlis bir kuldan başka bir şey değildir.

60 — Velev neşäü lece'alnà minküm meläiketen fiyl'ardı yahlüfùne.

Biz dilersek sizlerden de melâike yaparız. Arz'da sâkin olup halef olurlar, ibâdetle, irfanla mükellef olurlar. Siz Îsâ'nın bu âleme babasız olarak zuhûrunda niye teaccüb ediyorsunuz? Ona teaccüb edeceğinize mübdi'in kemâl-i kudretini, hıkmet-i sübhânîsini teemmül ve tedebbür etsenize. Sübhânehû Teâlâ'nın izhar buyurduğu umûr-ı acîbe o kadar mıdır? Sayıya girer mi?

(Ve mâ nüriyhim min âyetin...) sahifesinin meâl-i âlîsi burada bitdi.

—

وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونِ هَٰذَا صِرَاطٌ
مُسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ وَلَا يَصُدَّنَّكُمُ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ
﴿٦٢﴾ وَلَمَّا جَاءَ عِيسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ
وَلِأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ
وَأَطِيعُونِ ﴿٦٣﴾ إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَٰذَا
صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٦٤﴾ فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ
لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ أَلِيمٍ ﴿٦٥﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ
أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٦٦﴾ الْأَخِلَّاءُ يَوْمَئِذٍ
بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾ يَا عِبَادِ لَا خَوْفٌ
عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ﴿٦٨﴾ الَّذِينَ آمَنُوا بِآيَاتِنَا
وَكَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٦٩﴾ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ
تُحْبَرُونَ ﴿٧٠﴾ يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِنْ ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ
وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنْفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا
خَالِدُونَ ﴿٧١﴾ وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ ﴿٧٢﴾ لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٧٣﴾

61 — Ve innehu le'ılmün lissà'ati felâ temterünne bihà vettebi'ùni hàzà sıràtun müstekıymün.

Şübhe yok ki Îsâ mev'ûd olan Kıyâmetin yaklaşmasına bir delil, bir burhandır. Onun içün sakın Kıyâmetin geleceğinden şübhe etmeyin de bana tâbi' olun. İşte yegâne doğru yol budur. O yola giriniz sizi tevhıde götürür, fevz-i azîme nâil kılar. Hudûd-ı şer'îyi, dînin rûhıyyâtını muhâfaza ediniz.

62 — Ve lâ yesuddennekümüşşeytànü innehu leküm adüvvün mübiynün.

Büyük büyük fitneler, musıbetlerle sakın şeytan sizi çelmesin. Çünki o size belli başlı bir düşmandır, husûmeti şedîddir, sizi tevhıd caddesinden çıkarır, ıdlâl eder, azâb-ı şedîde sürükler. O, bir fitne-i azîmedir. Öyle ıdlâl eder ki; Îsâ'ya ulûhiyyet izâfe etdirir "İbnullah" dedirtir. Hulâsa her isti'dâda bir türlü hulûl eder.

Îsâ nasıl bizim kullarımızdan bir kul olmaz?

63 — Ve lemmà cäe ıysà bilbeyyinàti kàle kad ci'tüküm bilhıkmeti ve liübeyyine leküm ba'dalleziy tahtelifùne fiyhi fettekullàhe ve etıy'ùni.

Ey Ekmelerrüsül anlat: Îsâ, ınd-i sübhânîmizden müeyyed olarak bâhir, zâhir mu'cizelerle geldiği vakıt şöyle dedi: "Ben size hıkmetle geldim, İncil, şerîat getirdim. Tariyk-ı ubûdiyyet ve irfânınızı size anlatayım, bâhusus dinde, kitâbullahda "nâzil oldu mu? olmadı mı?" diye ihtilâf edip durduğunuz şeylerin ba'zısını beyân edeyim diye geldim. Onun içün önce Allah'dan korkun ve bana itâat edin, taraf-ı ilâhîden size ne getirmişsem kabûl edin.

64 — İnnallàhe hüve rabbiy ve rabbüküm fa'büdùhü hàzà sıràtun müstekıymün.

"Vâhıd, ehad, ferd, samed olan Allah, muhakkak benim de

Rabbimdir, sizin de Rabbinizdir. Binaen'aleyh ma'bûdün bilhak O'nu tanıyın, yalnız O'na ibâdet edin. İşte bu yegâne doğru yoldur. Eğer hakıkaten îmân etmiş iseniz bu yol sizi Hak ve hakıkate götürür. Çünki o, tariyk-ı Muhammedîdir. Tariyk-ı Muhammedî Sırâtullah'dır. Bütün yollar fânîdir, Sırâtullah bâkıdir."

65 — Fahtelefel'ahzàbü min beynihim feveylün lilleziyne zalemu min azàbi yevmin eliymin.

Emr-i da'vet ve tebliğ temamlandıkdan sonra onlar bölük bölük, parti parti olup ihtilâfa düşdüler. Bir kısmı (Hıristiyanlar): "Îsâ, Allah'dır, Allah'ın oğludur, üçden biridir" dediler. Bir kısmı (Yehûdîler): Îsâ'nın aleyhinde bulundular, peygamberliğini inkâr etmeklikle de kalmadılar, en çirkin cümleleri kendisine izâfe etdiler. Vahy-i ilâhî ile bildirilen ubûdiyyetin hâricine çıkıp öz nefislerine zulmedenlerin Kıyâmet gününün acıklı azâbından vay hâline.

66 — Hel yenzurùne illessà'ate en te'tiyehüm bağteten ve hüm lâ yeş'urùne.

Onlar farkında olmaksızın, dünyevî melâhî ile meşgullerken, mukaddimesi, emâresi geçmeksizin, ansızın o sâatin başlarına gelip çatmasından başka bir şey beklemiyorlar.

67 — El'ehılläü yevmeizin ba'duhüm liba'dın adüvvün illelmüttekıyne.

Dostlar o gün (bana zararı dokunmasın diye) biribirlerine düşmandırlar. Allah'dan, Allah'ın Kitâbından, O'nun Resûlünden ayrılmak, ona cebhe almak husûsunda hukuk tedârik ederek biribirine yardımcı olan dostların hâli bu. Allah içün dost olanlar müstesnâ.

68 — Yà ıbàdi lâ havfün aleykümülyevme ve lä entüm tahzenùne.

Sübhânehû Teâlâ onları zât-ı sübhânîsine izâfe ederek, ihtisâsan ve tekrîmen şöyle nidâ buyurur: "Dünyâda tecellî-i celâlimizden çekinen ey benim kullarım! Bugün sizin içün hiç korku yokdur. Ayrılık korkusu, îmândan mufârakat korkusu yokdur. Ve siz uzaklaşmak vahşetiyle mahzun da olmayacaksınız."

69 — Elleziyne àmenù biàyàtinâ ve kânù müslimiyne.

"Benim âyetlerime inanıp dinde ihlâs üzere olan kullarım!

70 — Üdhulülcennete entüm ve ezvàcüküm tuhberùne.

Hakkıyle îmân etmiş, emrleri, nehyleri hem kabûl hem tahsîn etmiş, Hak'dan râzı olmuşdunuz. Şimdi siz, size tâbi' olmuş olan zevcelerinizle berâber beni müşâhede cennetine giriniz, bana vâsıl olmak sürûru ile mesrûr olunuz."

71 — Yütàfü aleyhim bisıhàfin min zehebin ve ekvàbin ve fiyhà mà teştehiyhil'enfüsü ve telezzül'a'yünü ve entüm fiyhà hàlidùne.

Onların etrâfında Cennetin hizmetcileri altından tepsiler ve testilerle türlü türlü nı'metler ikrâm edilerek dolaşdırılacak, nefislerinin istediği, gözlerin hoşlanacağı şeyler hepsi orada bulunacak. Ve siz orada tehavvül etmeksizin dâim kalacaksınız.

72 — Ve tilkelcennetülletiy ûristümûhâ bimâ küntüm ta'melùne.

İşte sürûr içinde dâimî kalmak üzere girdiğiniz bu Cennete siz hayırlı ameller sebebiyle vâris oldunuz.

73 — Leküm fiyhà fàkihetün kesiyretün minhà te'külùne.

Orada sizin içün pek çok meyveler vardır, onlardan yiyeceksiniz. Ve işlediğiniz iyiliklerden dolayı lezzât-ı rûhâniyye ve cismâniyyeden telezzüz edeceksiniz.

—

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابِ جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿٧٤﴾ لَا يُفَتَّرُ عَنْهُمْ وَهُمْ
فِيهِ مُبْلِسُونَ ﴿٧٥﴾ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَٰكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ ﴿٧٦﴾
وَنَادَوْا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَاكِثُونَ ﴿٧٧﴾ لَقَدْ
جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ ﴿٧٨﴾ أَمْ أَبْرَمُوا أَمْرًا
فَإِنَّا مُبْرِمُونَ ﴿٧٩﴾ أَمْ يَحْسَبُونَ أَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ
بَلَىٰ وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ ﴿٨٠﴾ قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَٰنِ وَلَدٌ فَأَنَا
أَوَّلُ الْعَابِدِينَ ﴿٨١﴾ سُبْحَانَ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبِّ
الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٨٢﴾ فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يُلَاقُوا
يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ ﴿٨٢﴾ وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَٰهٌ وَفِي
الْأَرْضِ إِلَٰهٌ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ ﴿٨٤﴾ وَتَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَإِلَيْهِ
تُرْجَعُونَ ﴿٨٥﴾ وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ
إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٨٦﴾ وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ
لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ ﴿٨٧﴾ وَقِيلِهِ يَا رَبِّ إِنَّ هَٰؤُلَاءِ
قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾ فَاصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٨٩﴾

74 — İnnelmücrimiyne fiy azàbi cehenneme hàlidùne.

Muhakkak mücrimler eshâb-ı cennetin, Cennetde kalmalarının aksine Cehennem azâbında dâim kalacaklardır.

75 — Lâ yüfetterü anhüm vehüm fiyhi müblisùne.

Kendilerinden o azab hafifletilmeyecek, ardı arası kesilmeyecekdir. Onlar o azâbın içinde halâs ve necatdan ümmîdsiz bir hâlde dâim kalacaklardır.

76 — Ve mà zalemnàhüm ve lâkin kànù hümüzzàlimiyne.

Biz onların üzerine azâbı inzâl etmekle onlara zulm etmedik. Velâkin onlar hudûd-ı ilâhîyi tecâvuz etmeleri sebebiyle kendileri zâlim idiler.

77 — Ve nàdev yà màlikü liyakdı aleynà rabbüke kàle inneküm màkisùne.

Onlar azâbın şiddetinden Cehennem bekçisine şöyle feryâda başlayacaklardır: "Yâ mâlik! Rabbine niyâz et ki bizi helâk etsin, ölümle hükmetsin de râhat edelim. Bugünün azâbına, korku ve şiddetine tâkatımız kalmadı."

Yalvarmalar, çığrışmalar, feryadlar tekrâr edilecek, Mâlik onlara Hak tarafından istib'ad yoluyla cevab verecek: "Heyhât! Heyhât! Siz burada duracaksınız, burada kalacaksınız. Sizin içün o azabdan necat yok, ölüm de yok, ölümle halâs da yok, azâbın hafiflemesi de yok. Cildleriniz bitecek yeniden gayrısı dokunacak, yine eşedd-i azâb ile ta'zîb edileceksiniz.

Ey münkirler! Sizi nasıl ta'zîb etmeyiz?

78 — Lekad ci'nàküm bilhakkı ve lâkinne ekserekûm lilhakkı kàrihùne.

Celâlim hakkı içün biz size hakkı gönderdik. Size Allah'ı beyân içün hakk peygamber gönderdik, ona itâat edesiniz, itti-

ba' edesiniz, felâha kavuşasınız diye. Fakat siz onu inkâr etdiniz, iltifât etmediniz, yüz çevirdiniz. Ekserîniz hakkı kabûl etmiyor, hoş görmüyordunuz.

79 — Em ebremû emren feinnà mübrimùne.

Hak'kı redd ve ehlini tekzîb içün onlar işi, mekr ü hîlelerini sağlam, sıkı mı bükmüşler? İşte biz de kahr u celâlimizle öyle tecellî ederiz. Bu inzâl olunan azâb-ı ebedî onların mekr, hîle ve hud'alarının karşılığıdır. Şimdi şikâyet mi ediyorlar? Ey Peygamber-i Hak! Senin ücretsiz, külfetsiz, minnetsiz Hak'kı beyân etmenden hoşlanmayıp sana zarar vermek içün olanca kuvvetleriyle çalışıp mekr ü hîlelerini nasıl sağlam yapmışlarsa, biz de vereceğimiz cezâyı öyle sağlam yapdık. Evet onlar îmânı nefsâniyyet mes'elesi yapıp, Hak ile azamet yarışına kalkarak küfr ve tekzibde nasıl inâd ile hükm ve ısrâr eylemişlerse, biz de azablarına öylece kat'iyyetle hükm verdik.

80 — Em yahsebùne ennà lâ nesme'u sirrehüm ve necvàhüm belâ ve rüsülünà ledeyhim yektübùne.

Yoksa biz onların sırlarını, zamîrlerinde gizlediklerini, gizli konuşmalarını işitmeyiz mi zannediyorlar? Elbette hepsini işidiriz, hem de kaabiliyyetlerinde, isti'dadlarında ne varsa hepsini biliriz. İlmimiz onların bütün ahvâlini ihâta etmekle berâber yanlarında elçilerimiz de vardır, hepsini yazarlar.

81 — Kul in kâne lirrahmàni veledün feene evvelül'àbidiyne.

Ey Ekmelerrüsül! Beyân et ki: "Eğer Rahmân'ın farazâ bir veledi, bir oğulla muttasıf olması sahih ve câiz olsaydı ona ilk evvel ben tapar, ubûdiyyet ve ta'zîm içün ehakk ben olur, tapanların birincisi olurdum."

82 — Sübhàne rabbissemàvàti vel'ardı rabbil'arşi ammà yesıfùne.

Semâlar'ın ve Arz'ın Rabbi; Rabb-ül Arş, o zâlimlerin şân-ı ilâhîye nisbet etdiklerinden, o vasıflardan temâmıyle münezzehdir.

83 — Fezerhüm yehùdù ve yel'abü hattà yülâkù yevmehümülleziy yù'adùne.

Ey Peygamber-i Hak! Hak'kın hakkıyyetini, vahdetini, samediyyetini apaçık beyan ve teblîğ etdin. Şimdi bırak artık onları bâtıl hâllerinde. Tâ o va'dolundukları azab gününe kavuşuncaya kadar gaflet ve dalâllerine dalsınlar, evham ve hayâlleriyle oynaya dursunlar.

Nasıl Sübhânehû Teâlâ hakkında "Veled ittihâz etdi" derler? Ona şerîk isbâtına kalkarlar?

84 — Ve hüvelleziy fiyssemäi ilâhün ve fiyl'ardı ilâhün ve hüvelhakiymül'aliymü.

Hem vâhıd, ehad, ferd, samed O'dur ki: Semâda da, âlem-i esmâ ve sıfatda da ilâhdır. O'na ibâdet edilir, O'na dönülür. Arz'da da teaddüdsüz, tegayyürsüz ilâh O'dur, ma'bud O. Ve hakîm O'dur, O'ndan gayrı hakîm yokdur, alîm O.

85 — Ve tebàrekelleziy lehu mülküssemàvàti vel'ardı ve mà beynehümà ve ındehu ılmüssà'ati ve ileyhi türce'ùne.

Kadîr, alîm o zâtın nâm-ı sübhânîsi ne âlîdir, hayr u bereketi çok, ne müteâlîdir ki: Semâlar'ın ve Arz'ın, ulviyyat ve süfliyyâtın ve aralarında bulunan şeylerin mülkü kendisine mahsusdur. Tedbir, tesarruf, istiklâl-i tâm ile bil'irâde ve ihtiyar O'nundur. Mev'ûd olan Kıyâmetin ne zaman kopacağını bilmek O'na mahsusdur. O'na âid ilm, O'nun nezd-i sübhânîsindedir. Ve siz hep döndürülüp O'na götürüleceksiniz.

86 — Ve lâ yemlikülleziyne yed'ùne min dùnihişşefà'ate illâ men şehide bilhakkı ve hüm ya'lemùne.

Milkinde, melekûtunda Hak'kın vahdâniyyeti ve O'nun istiklâli, tesarrufu sâbit oldukdan sonra o müşriklerin, Allah'dan başkasına tapanların yalvarıp durdukları, şefâatlerini zu'metdikleri o bâtıl ilâhlar hiçbir şey'e kaadir değillerdir. Ind-ı sübhânîde şefâat de edemezler. Şefâat ancak O'na edilir ki: (Kelime-i şehâdet getirir, lisâniyle Hak'kın vahdâniyyetini i'tirâf eder ve onlar bu i'tirafları, ıkrarları ile berâber) şehâdet etdiklerini kalbleriyle bilirler, tasdik ederler. O kimseler müstesnâ. Onlar şefâate nâil olurlar.

87 — Ve lein seeltehüm men halekahüm leyekùlünnallàhü feennà yü'fekùne.

Ey Ekmelerrüsül! Celâlim hakkı içün sorsan onlara: "Kendilerini ketm-i ademden kim yaratdı? Kim izhâr etdi?" Elbette: "Allah" diyecekler. O hâlde niye dönerler, müşrik olurlar? Nasıl ma'bûdün bilhak'ka ibâdetden çevrilirler?

88 — Ve kıylihî yà rabbi inne häülâi kavmün lâ yü'minùne.

Onun (Peygamberin, Habîbim Muhammedimin onların îmân etmelerini, hidâyetlerini, tariyk-ı Hak'ka gelmelerini o kadar istediği hâlde, îmân edeceklerinden ümmîdini kesip mütedarrıâne nidâ edip, yalvarıp): "Yâ Rabbi!" demesi hakkı içün herhâlde onlar îmâna gelmez bir kavmdirler.

89 — Fasfah anhüm ve kul selâmün fesevfe ya'lemùne.

Ey Peygamber-i Hak! Şimdi sen onların hidâyetinden, irşâdından, terbiyelerinden sarf-ı nazar et. Onlar küfr ü dalâl ile damgalanmışlardır. Ve onlara tevdi ve mütâreke yoluyla: "Selâm" de. Artık ileride nefislerinin toplayıp birikdirdikleri envâ'-ı azâbı celbeden şeyleri bilecekler. Nasıl bir âkıbete uğrayacaklarını yakında anlayacaklardır.

—

Cenâb-ı Hak'kın tevfiykı, Peygamber-i Hak'kın inâyet-i uzmâsı, Ehl-i Beyt ve Eshâb-ı bâsafâsının ikrâmı ile Sûre-i Zuhruf'dan tahsîl edebildiğimiz meâl-i âlî burada bitdi.

